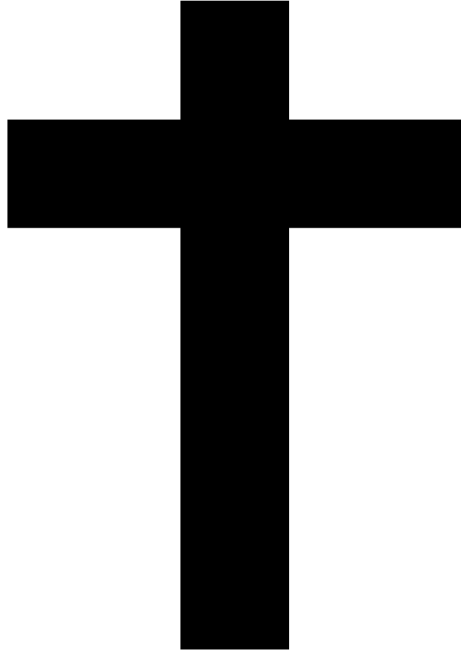

Éh_{en} Nt_{ianá}

New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz (MX:maj:Mazatec,
Jalapa de Díaz)

Éhen Ntíaná

New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz (MX:maj:Mazatec, Jalapa de Díaz)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, Jalapa de Díaz

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Jalapa de Díaz [maj], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, Jalapa de Díaz

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

e05183c2-7c34-5cdd-8c78-15ea51bd8cbb

Contents

Xujun xi y'et'a Mateo	1
Xujun xi y'et'a Marco	51
Xujun xi y'et'a Luca	84
Xujun xi y'et'a Jua	135
Ni xi kits'in ja postru	172
Ro.	215
1 Co.	235
2 Co.	254
Ga.	266
Ef.	273
Fil.	280
Col.	285
1 Ts.	290
2 Ts.	294
1 Ti.	297
2 Ti.	303
Xujun xi kin'ekjihu Tito	307
Xujun xi kin'ekjihu Filemon	310
He.	311
Xujun xi kits'inntu Santiago	326
1 P.	331
2 P.	337
1 Jn.	341
2 Jn.	346
3 Jn.	347
Xujun xi kits'inntu Juda	348
Ap.	350

Xujun xi y'ét'a Mateo én nda tsuhu Jesucristo

*Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Eí tjit'a ntjehe Jesucristo. Ntjehe David nibaha ra ko ntjehe Abraham nibaha ra.

² Abraham kama na'mihí Isaac. Isaac kama na'mihí Jacob. Jacob kama na'mihí Juda ko já nts'e. ³ Juda kama na'mihí Fares ko Zera, ko Tamar kama naaha. Fares kama na'mihí Esrom. Esrom kama na'mihí Aram. ⁴ Aram kama na'mihí Aminadab. Aminadab kama na'mihí Naason. Naason kama na'mihí Salmon. ⁵ Salmon kama na'mihí Booz, ko Rahab kama naaha. Booz kama na'mihí Obed, ko Rut kama naaha. Obed kama na'mihí Isai. ⁶ Isai kama na'mihí nda rej David. David kama na'mihí Salomon, ko chjuúhun Urias kama naaha.

⁷ Salomon kama na'mihí Roboam. Roboam kama na'mihí Abias. Abias kama na'mihí Asa. ⁸ Asa kama na'mihí Josafat. Josafat kama na'mihí Joram. Joram kama na'mihí Uzias. ⁹ Uzias kama na'mihí Jotam. Jotam kama na'mihí Acáz. Acáz kama na'mihí Ezekias. ¹⁰ Ezekias kama na'mihí Manases. Manases kama na'mihí Amon. Amon kama na'mihí Josias. ¹¹ Josias kama na'mihí Jeconias ko já nts'e. Kui xi tjintu njstjin nga ngjinijé xuta Israel Babilonia.

¹² Askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, Jeconias kama na'mihí Salatiel. Salatiel kama na'mihí Zorobabel. ¹³ Zorobabel kama na'mihí Abiud. Abiud kama na'mihí Eliakim. Eliakim kama na'mihí Azor. ¹⁴ Azor kama na'mihí Sadoc. Sadoc kama na'mihí Akim. Akim kama na'mihí Eliud. ¹⁵ Eliud kama na'mihí Eleazar. Eleazar kama na'mihí Matan. Matan kama na'mihí Jacob. ¹⁶ Jacob kama na'mihí Kuse. Kuse xi x'ihin Maria, ko Maria xi naaha Jesu. Jesu xi 'mihí Cristo.

¹⁷ B'a ts'in j'aha te ñju t'ikjá ntje chá xi nibaha ra Abraham santaha David. Askahan ta te ñjuhú t'ikjá ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga ngjinijé xuta Israel Babilonia. Ko askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, ta te ñjuhú t'ikjá ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga j'ai tsin xi Cristo.

*B'i ts'in kik'inyaha Jose nga Jesucristo tsín
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ B'i kama nga tsín Jesucristo. Maria xi kama naaha Jesu, kui xi ja tjindakohó nga kuixanko Kuse. Tunga kintehe ní nga k'úéntuko xinkjín, tu ntíhí kik'a Maria, ntí xi kitsjáha Espiritu Santo. ¹⁹ Ko Kuse xi kama x'ihin, kui xi nku nda xi je tjíya animaha ko najmi mjehe nga k'uéchjit'ain Maria. Kui nga kama mjehe ra nga jyukji k'uéjñaha.

²⁰ Tunga askahan ni nga ja kits'innkjink'un Kuse ni xu'bi, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjhi yjohó nga nijná ján ko b'a kitsúhu:

—Ji Kuse xi ntjehe David, najmi tu binkjuin nga n'ekjain saha ri Maria xi ja tjindakohi nga kuinchjunkohi. At'aha ntí xi y'a Espiritu Santo kitsjáha. ²¹ Nku ntix'in tsihin ko Jesu t'et'aihi ntíu, at'aha kui xi ts'ín ndaíhi ngatitsuhun xuta xi ts'e nga ts'ínk'anki.

²² B'a kama ngayjee ni xu'bi tu xi tsitjusuhun én xi kitsú Ntíaná nga kits'ínkinchja nda profeta:

²³ Takjín xunkúu k'ua nku ntí.

Nku ntix'in tsihin ko Emanuel k'úin ntíu.

Kui j'ain xi tsuhu ra: Ntíaná t'ijnajinná.

²⁴ Nk'ie nga j'aha Kuse nga kik'ai chinihi, as'ai kits'ín xi nkú nga kitsúhu ntítsjehe Ntíaná. Kits'ínkjáihin nga Maria kama chjuúhún. ²⁵ Tunga najmi kits'ínkóhó santa nkúhu nga kitsin ntíu, ko kitsjá j'áihin nga Jesu k'úin.

2

B'i ts'ín j'aisehe já nkjink'uun ntí Jesu

¹ Belen kitsin Jesu, nanki xi tíñajihin ante Judea, nistjin nga tjihin xá nda rej Herode. Kui nistjiun j'ai nanki Jerusalen já nkjink'un xi nibaha xi má tjuhu ts'íu ² ko b'a incha kitsú nga kingjásjaiya:

—¿Má tíñã nda rejhi xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi ja kitsiun? At'aha santaha ján anteni má xi tjeheñ tju ts'íu, kiyai niñu xi ts'e ko kjúái n'etsjoihi ntíu.

³ Nk'ie nga kint'é nda rej Herode ni xu'bi, tu ni xí kis'entahá ra ko ta kis'entaha ra ngayjee xuta nanki Jerusalen. ⁴ As'ai kinchja ñjahã nda rej ngatentee já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kingjásjaiyaha má xi tjeheñ tsín xi Cristo. ⁵ B'a incha kitsú jóo:

—Xi tjeheñ Belen, nanki xi tíñajihin ante Judea. At'aha b'a ts'ín y'ét'a éhen Ntíaná nda profeta:

⁶ Máha Belen, nanki xi tíñajihin ante xi ts'e xuta Juda, najmi kui xi 'yún ichí sa ajihin já tíxáha xuta Juda.

At'aha yo stjújín nku nda tíxá

kui xi kúnnta xuta ts'an xi xuta Israel.

⁷ As'ai Herode kinchja 'maha já nkjink'uun ko kingjásjaiya ch'ich'ihin mí nistjihin kama chji niñuu. ⁸ Nga ja kama, as'ai kits'ínkji nanki Belen nga b'a kitsúhu jóo:

—Tankíún ko chasjaiya sisiun ntíu. Nk'ie nga sakúsainuu, t'inya ngáhanú tu xi ko an kfín ts'intsoho ra.

⁹ Nk'ie nga ja tsasínñju já nkjink'uun én xi kitsú nda rej, incha kits'ín ngáha niyá. Ko niñu xi kikié antehé má xi tjeheñ tju ts'íu, tu nku tjen tíjuhún ra santa nkúhu nga tsichu sasin'yún má kjijña ntíu. ¹⁰ Nk'ie nga kikié ngáha jóo niñuu, tu ni xí tsjohó kamaha.

¹¹ Incha jas'en ni'yoó ko kikié ntíu ko Maria xi naaha maha. Tsinchakúñch'int'aha ntíu nga kits'intsjohó. As'ai kikjex'á kaxaha ko kitsjáha ntíu ni xi incha y'a. Kitsjáha toonsine, ko ni xi sinjne xi 'mi incienso, ko ni xi sinjne xi 'mi mirra.

¹² As'ai kik'óya ngáha já nkjink'uun antehé. Kj'ai niyá incha jakj'á, at'aha kik'inya tíjuhún nga niñjá ján nga najmi ta tjihin nga kj'uaaha má tíñã Herode.

Xi cháha Jesu b'i ts'ín ngjikohó ante Egipto

¹³ Askahan nga ja ngji já nkjink'uun, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjhi yjohó Kuse nga nijná ján ko b'i kitsúhu:

—Tísintjein, chjúbéí ntíu ko naaha. Ante Egipto tiyúkoj. Yo tinchin santa nkúhu nga xinya kixi ngáhara. At'aha Herode kuangisjai ntíu tu xi ts'ínk'iehen.

¹⁴ As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntíu ko naaha ntíu ko tsitjuko jyún nga ngji Egipto.

¹⁵ Yo y'ejña santa nkúhu nga k'ien Herode. B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kits'ínkinchjaha nda profeta: “Egipto kinchjaha ra Ntína.”

B'i ts'ín kits'ínk'ien Herode ntí xiú

¹⁶ Nk'ie nga kamankjihin Herode nga najmi kits'íntjusun já nkjink'uun ni xi kitsúhu, tu xí kjahán kamaha. Kitsjá kjuá nga n'ek'ien ngatentee ntíx'in xi tjín Belen ko xi tjín andai nantío. Kits'ínk'ien ngatentee xi tjihin santaha jo nú, at'aha kik'axki nistjin xi kitsú já nkjink'uun nga kikié niñuu.

¹⁷ B'a ts'ín tsitjusuhun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Jeremia:

¹⁸ Kinu'yá nanki Rama nku nta, tjín xi tíkjintáya ko tu xí uhún tibehe.

Kui xi Rakel xi tíkjintát'a ntíhi.

Najmi ta mjehe ra n'ek'íéjyu at'aha ja k'ien ntíhi.

Xi cháha Jesu b'i ts'ín ngjikohó nanki Nazaret

¹⁹ Askahan nga k'ien Herode, nk'ie nga tíña sa Kuse Egipto, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjohó nga nijná ján kó b'í kitsúhu:

²⁰ —Tísintjein, chjúbéi ntíu kó naaha. T'inko ngáhani má tjíntu xuta xi ntje Israel tjehe ra. At'aha ja jesun já xi mjehe ts'ínk'ien ntíu.

²¹ As'ai tsisintjen Kuse, jak'á ntíu kó naaha ntíu kó niba ngáha má tjíntu xuta Israel.
²² Kitsankjún nga ngjuai ante Judea at'aha kint'é én nga Arkelao tibatéxuma yó antehe Herode xi kama na'mihí. Tunga kik'ai chíni tíjuhún ra xi má nga kik'inyaha nga ante Galilea ngjuai.

²³ As'ai ngjik'iejña nanki xi 'mi Nazaret. B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kinchja já profeta, nga nku nda xi nibáha Nazaret k'úin Jesu.

3

B'í ts'ín y'énjímí Jua Bautista

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Kui nístjin ján j'aik'íénjímí Jua Bautista ante kixi xi tjín ante Judea. ² B'í kitsú nga y'énjímí:

—Tankínchj'aha ruu anímanuu, at'aha ja 'yún tíña tíñanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai.

³ Jua kinchjanjímíyaha nda profeta Isaia nk'ie nga b'í ts'ín y'ét'a:

Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkjintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntíaná. Tjen naxuu niyáha.”

⁴ Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja kó nku tjabaxín b'ékjá. Chjuba kó ntsjényá kjine. ⁵ Tsitju xuta nanki Jerusalem kó ngayjee xuta xi tjín ante Judea kó andai ntáje Jordan nga j'aisehe Jua. ⁶ Incha kiséntájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjohó nga tíhín ngatitsun.

⁷ Nk'ie nga kíkíe Jua nga nkjin já fariseo kó já saduseo tíincha f'ai nga mjehe nga saténtá, as'ai b'í kitsúhu:

—Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kuyúhuu kjuakjahan Ntíaná xi ja tjehe tíña? ⁸ Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankínchj'aha ruu anímanuu. ⁹ Najmi tu yjonuu ch'anachohoo: “Ntjehe Abraham ná”, tsa kuixíún. At'aha an b'a tíxinuu nga santaha kui ndjioi Ntíaná kama ts'ín ma ntjehe Abraham. ¹⁰ Ja tíña nda ichó nd'ai nga kuáte kjamaha yóo. Kui nga ngayjee yá xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun kó chjanik'ajin ajin nd'íu.

¹¹ An ntánijua tibaténtákhonuu tu xi kuakínchj'aha ruu anímanuu. Tunga xi nibáha askahan nga an 'yún nk'a tjehe sa, xi ndahachí najmi tsuhuna tsa k'fínkoho ntéhe. Kui xi Espiritu Santo kó nd'í kuaténtákhonuu. ¹² Kui xi nkú joyaha nda xi ts'ín chuhun tuníñu. Ja kjiya ntsja yá xi ts'ín chunkoho ra tuníñuhu, tu xi ts'ínkj'a t'axíhin tuníñu kó xin ts'ínkj'a tjabaha. As'ai k'j'uatjo tuníñu ni'ya njihí kó k'uéti tjabaha ajin nd'í xi najmi tá kamaha ra kuayáyaha.

B'í ts'ín kiséntá Jesu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ As'ai tsitju Jesu ante Galilea. Ntáje Jordan j'aisehe Jua tu xi kuaténtáha ra. ¹⁴ Tunga najmi títs'ín yuhú Jua nga tjuhun. B'í kitsúhu Jesu:

—Ji ní xi tíhín nga kuaténtání. ¿Nkú tíhín ra nga an t'nibásehení nga kuaténtáhara?

¹⁵ Tunga b'íhí kitsú Jesu:

—N'e yi nd'ai, at'aha nda tjín nga n'etjusaán ngatentee ni xi mjehe Ntíaná.

As'ai kits'ín yu Jua. ¹⁶ Nk'ie nga ja kiséntá Jesu, as'ai tsitjujin ntánijuo kó tu tsix'áhá nk'a ján kó kíkíe Jesu Espirituhu Ntíaná xi nkú joyaha nku chutuju nga nibajennehe.

¹⁷ As'ai kinu'yá nk'a ján nku ntá xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína. 'Yún tjona. Tsjo nkjún mana Ntína.

4

B'i ts'ín kits'ín nganaha Jesu ndanindoo

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ As'ai Espiritu Santo ngjiko t'axihin Jesu ante kixiu tu xi kjút'ayák'uhun ra ndanindoo. ² Yo y'ejna kjintia yachán nistjin ko yachán nistjen. Askahan kama bjoho. ³ As'ai ndanindoo j'ai kjut'ayák'uhun nga b'i kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, b'a t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

⁴ B'i kitsú Jesu:

—B'i títsu xujun éhen Ntíaná: “Najmi nku tutu ninkuon xi ts'ín nga b'entu tik'un xuta. Ko ní ngayjee éhen Ntíaná machjéhen xuta.”

⁵ As'ai ndanindoo ngjiko Jesu nanki Jerusalem. Kits'ín s'esun má 'yún nk'aha ninku ⁶ ko b'a kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, chjanikj'anki yjohi. At'aha b'a títsu xujun éhen Ntíaná:

Ntíaná k'uéxá ntítsjehe xi má nga kúhin.

Kjésintjenya ntsjahi

tu xi ndaha nku ndjio najmi saténkihi tsukui.

⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko b'i ta ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ji chjut'ayák'uin Ntíaná, kui xi Ntiahí maha.”

⁸ As'ai tu sa nkuhú asunntu tjenki xi 'yún nk'a ngjiko ngáha ndanindoo. Yo tsakúyjehe má batéxuma já rei xi tjin asunntee ko kjuachánka xi tjihin nga nkúnkú ⁹ ko b'a kitsúhu:

—Ts'inkjas'ehen ngatentee ni xu'bi tsa kuisinkunch'int'aní nga chankjúní.

¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—T'in t'axíní, Satana. At'aha b'a ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: “Chankjúin Ntíaná, kui xi Ntiahí maha ko nkuhú kui kúnú'yá'éihin.”

¹¹ As'ai ngji t'axín ndanindoo nga y'éjna suba Jesu, ko incha j'ai ntítsjehe Ntíaná nga j'aisinkoho.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin xaha Jesu

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Nk'ie nga kint'é én Jesu nga kjiya'yún Jua, ngji ante Galilea. ¹³ Tsitju nanki Nazaret nga ngjik'iejna Capernaum, nanki xi tjíña andai ntáchak'uun xi tjehe má nga y'entu xuta xi y'aha ra ntje chá Zabulon ko xi y'aha ra ntje chá Neftali. ¹⁴ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Isaiá nga b'i kitsú:

¹⁵ Antehé xuta xi y'aha ra Zabulon

ko antehé xuta xi y'aha ra Neftali,

ante xi tíña maha andai ntáchak'uun,

ngabantá ntáje Jordan,

Galilea má nga ta tjíntu xuta xi najmi ntje Israel y'aha ra.

¹⁶ Xi tjíntu má jyuun ja kkie nku nd'í chánka.

Xi tjíntu má tjen nk'íéhen ngabayoo ja kitsjehe nku nd'í.

¹⁷ Kui nistjiun kik'atuts'ihin Jesu nga y'éníjmí. B'i kitsú nga kinchjako xuta:

—Tankínchj'aha ruu animanu, at'aha ja 'yún tíña tjínanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, kieke jo já xi nts'e maha xinkjín. Kui xi Simon xi ta mi Pedro ko Andre. Tíincha kjaník'ja na'ya tjioho ajin ntóo, at'aha tjio incha tsuba jóo. B'i kitsú Jesu:

¹⁹ —Jun já, tsjénkinú. An ts'ian nga xuta nuboo.

²⁰ Ta kuihi chubo y'entu jóo na'yaha ko kitsjennkíhi Jesu. ²¹ As'ai ngjindju sa ko yo kieke jo já xi ta nts'e maha xinkjín. Kui xi Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo. Tjintuyáko tsutsuhu na'mihí nga tíincha b'enda na'yaha. As'ai kinchjaha Jesu jóo. ²² Ta kuihi chubo y'entu jóo tsutsuu ko na'mihí nga kitsjennkíhi Jesu.

*B'i ts'ín kama ñjakúnehe xuta Jesu
(Lc. 6:17-19)*

²³ Kikjatsú'ba Jesu ngayjee ante xi tjín Galilea. Tsakúya aya ni'ya sinagoga xi tjín yo ko y'énimí én nda tsuhu Ntíaná nga Ntíaná xi batéxuma. Kits'innkíhi tu mí ch'ihín ni xi k'uhun xuta. ²⁴ As'ai ngayjee ante xi tjín ante Siria kichubanijmíyaha Jesu. J'aich'áha ngatentee xuta un xi tjín yo, xi tinea yoho nga nkjin tákjá ch'in xi k'uhun, xi un tibehe, xi tjintujín jánindoo, xi tjíhín ch'in b'atsé, ko xi najmi ma fi. Kits'innkíhi Jesu ngatentee xuta uun. ²⁵ Kitsjennkíhi Jesu nkjin nkjún xuta xi nibaha ante xi tjín Galilea ko Decapoli, xi nibaha nanki Jerusalen ko ante xi tjín Judea ko xi tjín ngabantá ntáje Jordan.

5

*B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xutaha xi nda tjín ts'e nginkun Ntíaná
(Lc. 6:20-23)*

¹ Nk'ie nga kieke Jesu nga tíma ñjakú nkjún xuta, as'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejña. Yo kama ñjat'áha xuta ni'yakuyáha, ² ko b'i kitsú Jesu nga tsakúyaha:

³ —Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi najmi tjíhín ra kjuanchíná xi tíma 'yún k'un, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntíaná.

⁴ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi tákjintáha, at'aha kui xi n'ek'íéjyu.

⁵ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi nímakjuaha, at'aha kui xi ts'ínkjáihín nga kama ts'e t'anankiu.

⁶ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi mangimjehe ra nga naxu kamaha, at'aha kui xi naxu kama.

⁷ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi ma nímaha ra xuta, at'aha kui xi chase nímaha.

⁸ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi je tjíyaha animaha, at'aha kui xi skue Ntíaná.

⁹ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi tsjáha kjuajyu má nga tjín kjuachán, at'aha kui xi k'úín ntíhi Ntíaná.

¹⁰ 'Á b'a nda tjíhín ts'e xuta xi tín'e unchaha nk'ie nga naxu ts'ín, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntíaná.

¹¹ 'Á b'a nda tjíhín ts'ajun nk'ie nga ch'on kuitsunu xuta ko nga tsjénki unkienu ko nga nkjin tákjá én tsank'á ch'on tsu kuitsunu tu ngat'ana. ¹² Tsjo katumanuu ko 'yún tsjo kat'enu, at'aha 'yún chánka chjí xi n'ekjáín ngáha ruu ndjiojmi ján. At'aha b'a ta kin'ehe já profeta xi tjun kis'e nga jun.

*B'i ts'ín tsakúyaha Jesu já ni'yakuyáha xá xi tjíhín jóo asunntei
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)*

¹³ 'Jun xi nkú joyaha naxaha asunntee. Tunga tsa ndyja nga'yúhun naxo, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha? Nku ni xi najmi chumí ni chjihí ra kama. Tu ngjuaiyahá sa natsin ján ko kuasinnehe xuta.

¹⁴ 'Jun xi nkú joyaha nd'íhi asunntee. Nku nanki xi tjíñasun nku asunntu tjenki najmi ma s'ejña 'ma. ¹⁵ Nk'ie nga nd'í b'etí xuta, najmi kinte kaxa b'ejñanki. Tu sa ní b'ejña nk'a tu xi ts'ín ndzjehen ra nd'íu ngatentee xuta xi tjintu ayoo. ¹⁶ B'a ts'ín kats'ín ndzjen

nd'ínuu nginkun xuta, tu xi skuehe xuta ni xi nda tín'o ko ts'íintsjoho Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján.

B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu kjuatéxumaha Ntíaná

¹⁷ 'Najmi tu b'a ts'in n'enkjíntak'un tsa an jái ts'inndyja kjuatéxumoo ko ni xi tsakúya já profeta. Najmi jái ts'inndyja niu. Jái ts'intjusan níná niu. ¹⁸ At'aha kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ntu xi tjít'a kjuatéxumoo ndahachí najmi ndyjajihínsén nk'ie nga tíjña sa nk'a ján ko t'anankiu. Kuitjusunyje ní.

¹⁹ 'Kui b'a maha, tsa tjín xi najmi ts'íinchjí ndaha tsa tu nku kjuatéxuma ichí xi tjít'a kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'in kuakúyaha xuta xi kj'ai, kui xi 'yún ichí kama ngáha má batéxuma Ntíaná. Tunga tsa tjín xi ts'ín xi nkú titsu kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'in kuakúyaha xuta xi kj'ai, kui xi chánka kama ngáha má batéxuma Ntíaná. ²⁰ At'aha an b'a tíxinnuu. Tjihin nga 'yún naxu n'etjusun so jun ni xi mjehe Ntíaná nga já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo. Tsa najmi b'a n'oo, ndahachí najmi kuintsubajiun má batéxuma Ntíaná.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga chankjáán xinkía

(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu n'ek'iein. Tsa tjín xi ts'ínk'ien animá, kui xi tjihin nga n'e kjuaha ra." ²² Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi ts'ínkjanko nda nts'e, kui xi tjihin nga n'e kjuaha ra. Tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a nkjún ts'in stjehenni", kui xi n'e kjuaha nginkun já tjíxoo. Ko tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a 'yún chinihini ji", kui xi tjehe ra nd'íhi ngak'ien.

²³ 'Kui b'a maha, tsa tí'báihini chjehi asun naxan chje ko tsa yo kj'uaitsjein nga tinchun chánkoi nda nts'e, ²⁴ tu sahá t'ejñai chjehi ankjín naxan chje ko t'in chubako nda mahi tjun nda nts'e. As'ai nibák'ai ngáhani chjehi.

²⁵ 'Kitsa t'endakoi xi tífitéjénehi nk'ie nga tjenko sai aya niyóo, tu xi najmi ts'ínkjás'ehe ra ji nda jue. At'aha tsa ts'ínkjás'ehe nginkun nda jue, as'ai nda jue ts'ínkjás'en ngáha ri aya ntsja nda xi kunnta nubayóo ko kui xi ngjuáya'yihin. ²⁶ Kjuaxi ni xi tíxihin. Najmi kuitjui yo santa nkúhu nga k'úéchjýjei toon xi tjehe.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga chankjáán kjuabixoon

²⁷ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "Najmi tu biyunéi kjuabixahin."

²⁸ Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi kuasehe nku tachjuún nga ngjuásihin, kui xi ajin animaha ja kuakangane kjuabixahan.

²⁹ 'Kui nga tsa tunkuín kixi xi títs'ínkijnejihin ri jé, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi, tu xi b'a ts'in najmi chjanik'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi. ³⁰ Ko tsa ntsai kixi xi títs'ínkijnejihin jé, tu sahá tíchájái ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi, tu xi b'a ts'in najmi chjanik'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi.

B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu kjuabixoon

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'B'a ta kik'in yaha xuta nistjin nk'ie: "Nda xi k'uéjña chjuúhun, kui xi tjihin nga tsjáha nku xujun xi má nga ja kits'ínkje kjuabixahan." ³² Tunga an b'a tíxinnuu. Tsa nku nda k'uéjña chjuúhun, tsa chjuúhun najmi kik'at'aha, kui ndo títs'ín nga chjuúhun títangane kjuabixoon. Ko tsa kj'ai nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihin, kui ndo xi ta títangane ni xi 'mihí kjuabixan.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga nkjún nga "kate Ntíaná" kuixiáán

³³ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu: Kate Ntíaná, bixín tsank'ái. Tu sahá n'etjusuín ni xi tín'ekie Ntíaná." ³⁴ Tunga ahán b'a tíxinnuu. Ndahachí najmi tu "kate Ntíaná" bixiún. Najmi tu ndjiojmi ján nungjiun ni xi kuixiún, at'aha yo tíjña Ntíaná nga batéxuma. ³⁵ Ta ndaha najmi tu t'anankiu nungjiun ni xi kuixiún, at'aha

Ntjaná batéxumaha. Ta ndaha najmi tu nanki Jerusalen nungijiun ni xi kuixiún, at'aha kui xi nankihí Nda Reí k'aku.

³⁶ 'Ko ta ndaha najmi tu nintaku nungijiun ni xi kuixiún, at'aha najmi manuu n'ek'ontjaiyo ndaha nku ntsjaku tsa taba ko tsa jma n'ek'íó. ³⁷ Tsa tíchasjaiyanuu, "johon" tíxiún tsa b'a tjín ko "najmi" tíxiún tsa najmi b'a tjín. At'aha én xi s'esun saha, kui xi nibáha ra ndanindoo.

B'i ts'in tsakúya Jesu nkú n'ekáá xi ch'on títs'inná
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihín xuta nistjin nk'ie: "Xi ch'on ts'iín, n'e ngajoya ngáha ra xi nkú kats'ín. Tsa nku tunkun kats'ín'uhún, a nku tunkun n'e'uhún. Tsa nku ni'yun kats'ín'uhún, a nku ni'yun n'e'uhún." ³⁹ Tunga ahán b'a tíxinnuu nga tjeheñtohoó xi ch'on títs'innuu. Tsa tjín xi k'onjin tsa kixihí, tjeihín ko tsa skjúhín. ⁴⁰ Tsa tjín xi mjehe ts'iínkokjuahi xi má nga kjé'ahi chínkahí, tjeihín ko chínka ntsjahí. ⁴¹ Tsa tjín xi ts'iín kjuá'yúhun ri nga k'úinkoi ch'áha nku kilometru tjíhín, tu sahá t'inkoi jo kilometru tjíhín. ⁴² Tjeihín xi kuankihi tsa mí nihi ko najmi tu xin chasei tsa tjín xi mjehe kuenyahi tsa mí nihi.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga tjíhín nga n'etjáá xinkía
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihín xuta nistjin nk'ie: "N'etjói xuta xinkí ko n'e unchai xuta kontraí." ⁴⁴ Tunga ahán b'a tíxinnuu nga tu sahá n'etjói xuta kontrañuu. Tinchíhuu Ntjaná nga nda kats'ínko xi ch'on títsunuu. Nda n'ohoo xi unkienuu. Chubantjo nginkun Ntjaná xi ch'on títs'innuu ko xi tjennki unkienuu.

⁴⁵ 'B'a n'oo tu xi b'a ts'in kamahanu ntíhi Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján. At'aha kui xi ts'intjuhu ts'íu ngayjee xuta, ndaha tsa xi ch'onk'un ko ndaha tsa xi nda. Ko ts'ínk'aha ts'í ngayjee xuta, ndaha tsa xi naxu ts'in ko ndaha tsa xi najmi naxu ts'in. ⁴⁶ At'aha tsa n'etjói xi tjoho jun, ¿mí chjíhi xi kujjñenuu nk'ie? Santaha já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Romá b'a ta incha ts'in. ⁴⁷ Ko tsa tu subahá já nts'o xi súniñohoo, ¿mí ni nda tjíhín xi t'n'o nk'ie? Santaha xuta xi najmi be Ntjaná b'a ta incha ts'in. ⁴⁸ Katumo xi tjíhín nga kamo. At'aha tsjehé Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján.

6

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in nda kuintsuqaá

¹ 'Najmi tu nginkun xuta naxu n'esjo yjonuu, tsa tu xi skuehenuu nga naxu t'n'o. At'aha tsa b'a n'oo, najmi chumi ni chjíhi xi tsjánuu Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján.

² 'Kui b'a maha, nk'ie nga k'uaihíni chjehí, najmi tu tjio tíjún n'ekjanei, xi nkú ts'in xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntjaná aya ni'ya sinagoga ko aya niyóo, tu xi nda skuehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjálhín chjí xi ts'e jóo. ³ Tunga ji, nk'ie nga tí'bai chjehí, najmi tjíhín nga skue ntsa skjúún ni xi títs'ín ntsa kixí. ⁴ Tu sahá jyuhú kj'i tjein chjehí. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma t'n'ei, kui xi tsjáhi chjíhi.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in chubakáá Ntjaná
(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Nk'ie nga chubakoo Ntjaná, najmi b'a tu n'o xi nkú ts'in xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntjaná. Kui xi tsjoho bincha ndju aya ni'ya sinagoga ko niyátée nk'ie nga nchjako Ntjaná, tu xi skuehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjálhín chjí xi ts'e jóo. ⁶ Tunga ji, nk'ie nga chubakoi Ntjaná, tíjás'eín aya 'mahí, t'echjáí ankjuahí ko chubakoi Na'mihí xi tíñako subahi má 'moó. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chíhi.

⁷ 'Nk'ie nga chubakoo Ntjaná, najmi tu n'e chjón én xi najmi tjíhín sin, tsa ta kui ta maha én xi chubo, xi nkú ts'in xuta xi tjín asuntee. Kui xi b'a maha nga ngjuéññjuhu Ntjaná

tū ngat'aha nga 'yún tse tínchja. ⁸ Kui nga najmi b'a tū n'ehenu jun xi nkú nga ts'ín xuta xu'bo. At'aha jahá be tíjju Na'minu ni xi machjénnuu kintehe ni nga kuinchíhuu.

⁹ 'Kui b'a maha, b'i ts'ín chubakohonu Ntjaná:

Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi ján,
katenkjúhin xuta.

¹⁰ Tatexumani.

Katuma t'ananki ni xi mjehi xi nkú nga ta tíma ndjiojmi ján.

¹¹ Tjenni nd'ai nichine xi machjénni.

¹² N'endyjat'ani ngatitsunni,

xi nkú ts'ín jin ta n'endyjat'ahi xi ch'on títs'inni.

¹³ Najmi tu 'baintei nga kujnejiin nga chjút'ayák'unni.

Tu sahá chjuxinni ni xi ch'onk'uun.

At'aha ji xi batexumai,

ko ji xi tjihin nga'yún,

ko ji xi tjihin kjuachánka tu nkj'íéhé ni.

B'a tjín.

¹⁴ 'At'aha tsa n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'innuu, b'a ta ts'ín ts'íinndyjat'anuu Na'minu xi tíña ndjiojmi ján. ¹⁵ Tunga tsa najmi n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'innuu, b'a ta ts'ín Na'minu najmi ts'íinndyjat'anuu ngatitsunnuu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín kuinsuba kjintíá

¹⁶ 'Nk'ie nga kuinsuba kjintíó, najmi tu nusin kat'enuu xi nkú 'behe xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntjaná. At'aha kui xi ndzjen ts'ínk'íé ankjin tu xi skuehe ra xuta nga tjintu kjintíá. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjáihin chji xi ts'e jóo. ¹⁷ Tunga ji, nk'ie nga kuinchun kjintíái, tu sahá chjújín natí sisin ntsjahi ko tanejin ankjin. ¹⁸ B'a ts'ín najmi skuehe xuta nga tinchun kjintíái. Tu Na'mihí ní xi skue, at'aha kui xi tíjñako subahi má 'moo. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chjhi.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín s'eyaná

(Lc. 12:33-36; 16:13)

¹⁹ 'Najmi tu ei asunntej n'e nchinái yjohi, má nga ts'ínkatsúhun xubíu ni xi tjín ko má nga ma stu ni xi tjín ko má fas'en já ndyjé. ²⁰ Tu sa ní ndjiojmi ján n'e nchinái yjohi, má nga najmi ts'ínkatsúhun xubíu ni xi tjín ko má nga najmi ma stu ni xi tjín ko má najmi fas'en já ndyjé. ²¹ B'a tíxihin at'aha má nga tíña kjuanchináhi, yo ta tíña animahi.

²² 'Tunkuín, kui xi xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen yjonintehi. Kui b'a maha, tsa tunkuín fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen. ²³ Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuín, ngayjee yjonintehi s'e jyuhun. Kui nga tsa ni xi tjihin nga ts'ín ndzjehen ri tu sahá ts'ín jyun, i'yún nkjún jyun má tinchin ma!

²⁴ 'Ndaha nku nda musu najmi ma ts'ínxát'aha jo já ntia. At'aha nku xi ts'ín unkie ko nku xi ts'íintjo, ko a ra ts'ínxát'a sisihin nku ko ch'on ts'ín kuasehe xinkuu. Kui nga najmi kama n'exát'aha ruu Ntjaná ko kjuanchinóo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga Ntjaná kuhun ntíhi

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjénnuu, mí nihi xi chinoo ko mí nihi xi s'iu. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjéhen yjonintenuu, mí najyuhun xi ndyjoo. Nk'ie ní nga kuinsuboo, kui ní nihi xi 'yún chjhi ra nga nichinee. Ko yjonintenuu, kui xi 'yún chjhi ra nga najyuun. ²⁶ Chasohó nise xi tíma tjen nk'a ján. Najmi b'éntje, najmi b'ékú ko najmi f'átjo ni xi kjine. Tunga Na'minu xi tíña ndjiojmi ján tsjáha nichine. Ko jun, ¿a najmi 'yuhún chji so nga nisee? ²⁷ Ko ndaha tsa 'yún kjuántaha ruu yjonuu tu xi sáhanu masen metru, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen metru.

²⁸ ¿Kó á jun fantaha ruu yjonuu najyun xi ndyjahanu? Chase chubayohoo xi nkú ts'ín sá naxú jñóo. Najmi ts'ínxá kó najmi ts'ínnda nachjún. ²⁹ Tunga an b'a tíxinnuu nga ta ndaha nda rej Salomon xi 'yún chánka kama nistjin nk'ie, najmi b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúu. ³⁰ Tsa Ntíaná b'a tsjo ts'ínk'íéntu jñá xi chubá ma cháhá, xi nd'ai ma chá kó ndyjunnj kuiti, ¿a najmi tu sahá 'yún tsjá sanuu najyun xi ndyjoó jun xi 'yún chjí so nga jñóo? ¿Á b'a 'yún ichí s'ejhinnuu Ntíaná!

³¹ Kui b'a maha, najmi tu fantaha ruu yjonuu: “¿Mí nihi xi chineé?” kó “¿Mí nihi xi s'já?” kó “¿Mí najyuhun xi ndyjaá nd'ai?” tsa kuixiún. ³² At'aha ngatentee ni xu'bi bangisjai xuta xi najmi be Ntíaná, tunga jahá be Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján nga machjénnuu ngatentee niu. ³³ Títjun tjeennto nga katatéxumanuu Ntíaná kó n'oo ni xi naxu nginkun, kó b'a ts'ín tu k'uaisuhúnnuu ngayjee ni xu'bi. ³⁴ Najmi tu fantaha ruu yjonuu mí nihi xi kama ndyjunnj. Ndyjunnj s'e ngáhanuu ante nga kjuánta ngáha ruu yjonuu. At'aha ngayje nistjin y'a kjuasti xi ts'e.

7

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi n'ek'anjiá jé xuta (Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Najmi tu n'ek'anjiu jé xuta xi kj'ai, tu xi najmi ts'íinnijéhenuu Ntíaná. ² At'aha xi nkú nga ts'ín n'ek'anjiu jé xuta xi kj'ai, b'a ta ts'ín ts'íinnijé ngáhanuu Ntíaná. Kó chubá xi n'e chjón nga ch'achuboo, ta kuihi xi k'uachubako ngáhanuu Ntíaná.

³ ¿Nkú ts'ín ji tíchasehe ri stjé xi kjinkihí tunkun nda nts'ei nk'ie nga najmi títs'ín ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuín? ⁴ Nk'ie nga yáxu'ba kjinki tunkuín, ¿nkú ts'ín b'a k'úhín ri nda nts'ei: “K'uaíntení nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuín?” ⁵ Tín'ei ni xi ts'ín xi tu tsjohó rá bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuín, tu xi nda kama ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'ei.

⁶ Najmi tu 'bohó nañóo ni xi je nginkun Ntíaná kó najmi tu chínko chjanikj'ajihuun ni tsjo k'unnuu, at'aha kuasinne chu ni xi tsjo k'unnuu kó santaha kó jun kjinenuu chu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kuínchí Ntíaná ni xi nda (Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Tíinchíú, kó Ntíaná tsjánuu. Tíinchísjo, kó sakúnuu. N'ekjano ankjuo, kó chjux'ánuu. ⁸ At'aha ngatentee xi banki ts'ínkjáíhín. Xi bangisjai sakúhu. Kó xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha. ⁹ ¿A tjin ajinnuu nku xi tu ndjiohó tsjáha ntíhi nk'ie nga nínkuán kuankihí? ¹⁰ Tsa tjió kuanki ntíhi, ¿a tu yehé tsjáha? ¹¹ Santaha kó jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján 'yún tsjá saha ni xi nda xuta xi kuankihí?

¹² Kui b'a maha, xi nkú ts'ín mjenuu nga n'enuu, b'a ta n'ohó xuta xi kj'ai. Kuihí niu xi bakúya kjuatéxumoo kó ni xi y'ét'a já profeta.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ankjuu (Lc. 13:24)

¹³ Títjás'oon ankjuu ntsjíyoo. At'aha tayá ankjuu kó tayá niyá xi fi má nga ndyja xuta. 'Yún nkjin xi tíncha fas'en ankjuu xu'bo. ¹⁴ Tunga ntsjíyahá ankjuu kó ntsjí niyá xi fi má nga b'entu xuta. Chuba xi tíncha sakúhu ankjuu xu'bo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha rá xuta (Lc. 6:43-44)

¹⁵ Chúhuun yjonuu já profeta tsank'óo. Kui xi kj'uaí ts'ín nímakjuu maña yjohó xi nkúhu chutsanka, tunga kjahán tjíntuyáha xi nkúhu chu kjan. ¹⁶ Kamankjinnuu nkú k'un jóo nk'ie nga choo ni xi ts'íin. At'aha ni xi ts'ín xuta, kui xi nkú joyaha tu xi bjaha nku yá tu. ¿A jñá na'yáhá xi bjaha tuntsjajé? ¿A yá na'yáhá xi bjaha tu higo? ¹⁷ Ngatentee yá xi

nda bjaha tu xi nda. Ko ya xi najmi nda bjaha tu xi najmi nda. ¹⁸ Nku ya xi nda, najmi ma bjaha tu xi najmi nda. Ko nku ya xi najmi nda, najmi ma bjaha tu xi nda. ¹⁹ Ko ngatentee ya xi najmi bjaha tu xi nda, stisun ko s'eti ajin nd'iu. ²⁰ Kui b'a maha, chahanu ja profeta tsank'oo nk'ie nga choo tu xi ts'e.

B'i ts'in tsakuya Jesu ya xi kjuas'enjin nga Ntiana xi kuatexumaha
(Lc. 13:25-27)

²¹ Najmi kjuas'enjin nga Ntiana xi kuatexumaha ngatentee xuta xi: "Ji nda maestru, ji nda maestru", titsuna. Xi tits'intjusun ni xi nku ts'in mjehe Na'mina xi tjina ndjiojmi jan, kuihi xi kjuas'enjin yo. ²² Nk'ie nga kuichu nistjin nkjin nkjun xi b'a kuitsuna: "Ji Nda Ntia, ji Nda Ntia, ngajohi y'enijmi, ngajohi tsich'onsjeheni janindo ko nkjin kjuankjun kin'ei." ²³ Tunga an b'a xin ngaha ra xuta xu'bo: "Ndahachi najmi benuu. Tankin t'axinnu jun xi ch'on kin'o."

B'i ts'in tsakuya Jesu ya xutaha xi nkjink'un
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Kui b'a maha, ngatentee xuta xi nt'e enna ko ts'intjusun, kui xi nku joyaha nku nda kitikjua xi kits'innasun ni'yaha asun ndjio. ²⁵ As'ai kik'a tsiu, kama 'yun ntaje, ko ntjo kits'ink'ajni ni'yoogo nga mjehe kjanits'in. Tunga najmi tsijnehé at'aha asun ndjio kamandasun. ²⁶ Tunga ngatentee xuta xi nt'e enna ko najmi ts'intjusun, kui xi nku joyaha nku nda chini xi kits'innasun ni'yaha asun tsumiu. ²⁷ As'ai kik'a tsiu, kama 'yun ntaje, ko ntjo kits'ink'ajni ni'yoogo nga mjehe kjanits'in. Tsijne ni'yoogo nga tsatsunyje.

²⁸ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsu, tu ni xi kama nkjuhun ra ngayjee xuta xi nku ts'in tibakuya. ²⁹ At'aha tibakuya xi nkuhu tsa xa tjihin. Najmi b'a ts'in tibakuya xi nku ts'in bakuya ja chjine'ehen kjuatexumoo.

8

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Nk'ie nga j'ajen ngaha Jesu nga nibaha asunntu tjenkiu, nkjin nkjun xuta kit-sjennkíhi. ² As'ai j'aisehe Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Tsasinkunch'int'aha ko b'i kitsuhu:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jeni nga chjuxinni ch'in xi k'unna.

³ Kingenne ntsja Jesu nga kits'inko nda un ko b'i kitsuhu:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubo tsitjuxihin ch'ihin ndo.

⁴ As'ai b'i kitsuhu Jesu ndo:

—Ji najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkuchjhi yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nku ts'in y'ejna Moise, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngahani.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku
(Lc. 7:1-10)

⁵ Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Capernaum, as'ai j'aisehe nku nda jun k'aku nga j'ainkihi nku kjuanda. ⁶ B'i kitsuhu:

—Ji nda ntia, nda musuna kjijna un ni'yana. Najmi ta ma ts'in niyaha ko un tibehe.

⁷ B'i kitsu Jesu:

—Kama kfin ts'innkíhi.

⁸ Tunga b'aha kitsu nda jun k'aku:

—Ji nda ntia, najmi an tsuhuna tsa ni'yana kuitjas'ein. Tu b'a tixin ni nga katumanda nda musuna, ko kamanda ndo ma. ⁹ At'aha xi nkuhu an, tjina xi batexumana ko ta tjina ja jun xi batexumaha. Nk'ie nga: "T'in", xihin nku, as'ai fi. Ko tsa: "Nibai", xihin kj'ai, as'ai niba. Ko tsa nku nda musuna: "N'ei kui nii", xihin, as'ai ts'in.

¹⁰ Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kitsú ndo, kama nkjúhún kò b'ì kitsúhu xuta xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel tjeheñ ra najmi kje sakújinna xi b'ì ts'ín s'ejihin an xi nkú ts'ín s'ejihin ndai. ¹¹ Kò b'a tíxinnuu. Nkjin nkjún xuta xi niba tu má xi tjeheñ ni kò k'úéntut'áko yámixò ntje cháná Abraham kò Isaac kò Jacob má batéxuma Ntjaná. ¹² Tunga xuta xi tjeheñ ra nga kjuas'en kai má batéxuma Ntjaná, kui xi ngjuaiya natsin ján má jyuun, ante má nga kjintá xuta kò kuate ni'yun.

¹³ As'ai ta kinchjako ngáha Jesu nda jun k'aku:

—T'in. Ngandahi katuma xi nkú ts'ín kuas'ejihin.

Ta kuihi chubò kamanda nda musuhú nda juun.

B'ì ts'ín kits'ínkihi Jesu na nchí'yaha Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha Pedro, kieke nga ch'in kjijñako na nchí'yaha Pedro.

¹⁵ As'ai kits'ínko ntsja tachjúun. Kindyjajihin ch'iun kò tsisintjen nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'ì ts'ín kits'ínkihi Jesu nkjin xuta un

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Nk'ie nga ja kama'ña, j'aich'áha Jesu nkjin nkjún xuta xi tjíntujihin jánindoo. Nkuhú tsu'ba én xi kitsú Jesu nga kik'onsje jánindoo kò nga kits'ínkihi ngatentee xuta uun. ¹⁷ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kitsú nda profeta Isaia: “Kui xi ngjiko kjua'unná kò jak'á ch'inná.”

B'ì kitsúhu Jesu já xi mjehe tsjénkihi

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Nk'ie nga kieke Jesu nga nkjin xuta katsendáhi ra, b'ì kitsú nga mjehe ngjuai ngabantá ntáchak'uun. ¹⁹ As'ai j'aik'úhún nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo kò b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsjénkihi tu má xi tjeheñ ni nga k'úin.

²⁰ B'ì kitsú Jesu:

—Chu xi tjin ngijñóo tjihin tixa ngijo kò nisee tjihin nuba. Tunga Ntíhi Ndax'iun najmi tjihin má nga kama kjuájñasun nintaku.

²¹ As'ai b'a kitsú nku nda ni'yakuyáha:

—Ji nda maestru, k'uaintení nga tjun kfinngjayánjia na'mina.

²² B'ì kitsú Jesu:

—Tsjénkiní ji. T'ejñaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandjáyánji suba xuta k'ien xinkjin.

B'ì ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo kò ntáchak'uun

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ As'ai jas'en Jesu tsutsuu kò já ni'yakuyáha ta jas'enkohò. ²⁴ Tu nkuhú ntjo xi tu xí 'yuhún kamané nk'ie nga tjeñjin ntáchak'uun, santaha ixí kingjá 'mahá ra t'éhen ntóo tsutsuu. Tunga kjifehé Jesu nga b'a tímoo. ²⁵ As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha kò b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, n'ek'ankini! ¡Ja kuayáa ei ni!

²⁶ B'ì kitsú Jesu:

—¿Á tábinkjuhunnu? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntjaná!

As'ai tsisintjen Jesu kò ndjá kinchjako ntjo kò ntáchak'uun nga kits'ínk'íéjyu. As'ai kis'e jyuju. ²⁷ Kama nkjúhún jóo kò b'a kitsúhu xinkjin:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ntjo kò ntáchak'uun nt'é'éhen ra?

B'ì ts'ín kits'ín ndáhi Jesu jo já xi tjíntujihin jánindoo

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Nk'ie nga tsichu Jesu ngabantá ntáchak'uun, nankihí xuta Gadara, as'ai tsitjujín tsjóo nga j'aik'úhun Jesu jo já xi tjíntujíhín jánindoó. Tu ni xí kjahán jóo, nga santaha najmi ta ch'a ma f'a niyá xu'bo. ²⁹ As'ai incha kikjintáya nga b'i kitsúhu Jesu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntíja nku tutuu, ¿mí nihi xi tjínkoní? ¿A ja kjúáik'ainí kjuanimá kintehe ni nga kuichú nistjiun?

³⁰ Xi tjehe yó nkjin nkjún chinka tíncha kjine jná. ³¹ Kui nga b'a kitsúhu jánindoó nga incha tsankihí Jesu:

—Tsa kuich'onsjeni ei, tu sahá tjenntení nga kuitjás'enjihín chinko.

³² —Tankiún —kitsú Jesu.

As'ai tsitjujíhín jóo jánindoó nga incha ngjikjas'enjihín chinko. Tsangatsanka ngaten-tee chinko nga kikjaníkj'antjai yjoho má nk'antjaihi yó kó tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

³³ As'ai incha tsanka já xi tíncha kunntá chinko. Incha j'ai ajin nantio kó kitsúya ngatentee ni xi kamoó kó ni xi kamaha já xi tjíntujíhín jánindoó. ³⁴ Tu tsitju tentehé xuta nantio nga nibasehe Jesu. Nk'ie nga j'aisehe, incha tsankihí nga kuitju nankihí jóo.

9

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi najmi ma fi

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ As'ai jas'en Jesu nku tsutsu nga j'atikjá ntáchak'uun kó tsichu ngáha nankihí. ² Ja kamoó. J'aisehe Jesu já xi y'ang'anki nku nda xi najmi ma fi, xi kjisun nachahan. Nk'ie nga kikié Jesu nga s'ejihín jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Tsjo kat'ehe tak'uin, ntína. Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhín.

³ B'i ts'in kits'innkjink'un k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoó: “Najmi tibenkjún Ntíaná ndai nga b'a ts'in tinchja.” ⁴ Tunga behé Jesu ni xi tíncha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ch'on ts'in tén'enkjintak'uhunnu? ⁵ ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihín ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhín”? ¿A ra: “Tisintjein kó tutsutjai”? ⁶ Tunga mjehéna kuakuchjínuu nga Ntíhi Ndax'iun tíjña ngajoho Ntíaná asunnteí xi má nga kama ts'íinnnyjat'aha ngatitsuhún xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fi:

—Tisintjein, chjúbéí nachahín kó t'in ngáhani ni'yahi.

⁷ Tisintjen nda uun kó ngji ngáha ni'yaha. ⁸ Nk'ie nga kikié xuta nkjiun nii, kitsankjún kó kits'intsjoho Ntíaná at'aha xu b'a tse nga'yún kitsjáha nku nda.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Nk'ie nga títs'in niyá Jesu, kikié nku nda xi 'mi Mateo xi kab'ejña ante má nga f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma kó b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

As'ai tsisintjen Mateo kó kitsjennkíhi Jesu.

¹⁰ Kó ni xi kama, nk'ie nga tíkjine Jesu niñu ni'yaha, nkjin nkjún já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma kó já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumoó ta incha j'aik'ientut'áha Jesu kó já ni'yakuyáha t'a yámixó.

¹¹ Nk'ie nga kikié já fariseo nii, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu:

—¿Á já xi f'áchjintjaihi ch'á kó já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumoó tinekoho niñu nda maestrúnuu?

¹² Tunga nk'iehé nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. ¹³ Tankiún kó tinchíyo nkú tsuhu ra éhen Ntíaná xi b'i ts'in tjít'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanuu xuta.

Najmi chje xi k'uéchjintjainuu mjena.” Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

B'i ts'in kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha Jua Bautista ko b'i incha kitsúhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintíaha já ni'yakuyáhi xi nkú ts'in bintsuba kjintíahani jin ko já fariseo?

¹⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá 'be babaha xuta xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tjíñajin saha nda bixoon? Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'iehé nga k'úentu kjintía.

¹⁶ Ta ndaha najmi ch'a b'estikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'aha nibakú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'in fi tsehe má kitiyá. ¹⁷ Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxín. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse, ko b'a ts'in nda f'átjoho nga joo niu.

B'i ts'in kits'ínkihi Jesu nku takjín ko nku tachjuún
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Nk'ie nga b'a títu Jesu, tu j'aihi yo nku nda tjíxá ko tsasinkúnch'int'aha nga b'i kitsúhu:

—Takjínna ja k'uen. Nibángiennéi ntsai ntína tu xi k'jáya ngáha ra.

¹⁹ As'ai tsisintjen Jesu ko ngjiko já ni'yakuyáha nga kitsjennkíhi ndo. ²⁰ Ko tu yohó j'ai tjennkihi Jesu nku tachjuún xi tjihin te jo nú nga jní tít'ínk'iehen. Kui xi kits'ínko tuts'in najyun xi yja Jesu. ²¹ At'aha b'i ts'in kits'ínkjink'un: “Tsa tu najyuhun ts'ínko sa, kamanda ngáhana.” ²² Tunga kits'ínk'ótjyahá Jesu nga tsasehe tachjuún ko b'a kitsúhu:

—Ji ntína, tsjo kat'ehe tak'uin. At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'in nibána, kui nga kama nkihi ri.

Ta kuihi chubo kamanda tachjuún.

²³ Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha nda tjíxóo, kkie yo já xi tít'ínkjane yánaXu ko xuta xi xaáhan tüncha ts'in nga tikjintá. ²⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tankín ngáhanu. Najmi ka'me takjún. Tu kjifehé.

Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo. ²⁵ Tunga nk'iehé nga ja kik'onsje Jesu xuto, as'ai jas'en má kjijña takjún, jakj'á ntsja ko tsisintjen ngáha takjún. ²⁶ Kint'é ngayjee xuta xi tjín yo ni xi kamoó.

B'i ts'in kikjex'ánkihi Jesu tunkun jo já ka

²⁷ Nk'ie nga tíbitju Jesu yo, kitsjennkíhi jo já ka xi kikjintáya tjennkihi. B'i incha kitsú:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimahi jin.

²⁸ Ko nk'ie nga jas'en ni'yaha Jesu, yo incha j'aisehe já ko. B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿A s'ejinnuu nga kamana ts'ian ni xi mjenuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Johon, nda maestru.

²⁹ As'ai kits'ínko Jesu tunkun jóo ko b'i kitsúhu:

—Katuma xi nkú ts'in tís'ejinnuu.

³⁰ Tsix'ánki tunkun jóo. As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga najmi tu ch'a 'miyahá ruu ni kamat'on.

³¹ Tunga nk'iehé nga incha ngji jóo, kitsúyaha ngayjee xuta xi tjín yo xi nkú nga kits'ínkoho Jesu.

B'i ts'in kits'in ndahi Jesu nku nda xi najmi ma nchja

³² Nk'ie nga tíbitju já xi ka kai, incha j'ai xuta xi j'aikoho Jesu nku nda xi najmi ma nchja, at'aha ndanindoo tíñajihin. ³³ Nk'ie nga kik'onsje Jesu ndanindoo, kinchja ngáha nda nimo. Kama nkjúhuhun xuta nkjiun ko b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ndahachí najmi kjee yaá ajinná xi ntjehe Israel tjenná nku ni xi b'a tjín.

³⁴ Tunga b'ahá kitsú já fariseo:

—Nga'yúhuhun ndaninda k'akuhu jánindoo m'osjekoho jánindoo ndai.

B'i ts'ín kama nimaha Jesu xuta

³⁵ Kikjatsú'ba Jesu ngayjee nanki i ko nanki xi xi tjín yo nga tsakúya aya ni'ya sinagoga. Y'énijmí én nda tsu xi títuya nga Ntíaná xi batéxuma ko kits'innkiyjehe ch'in xi k'uhun xuta. ³⁶ Nk'ie nga kieke Jesu xuta nkjiun, kama nimaha, at'aha tinchajihin sén ko chuba tímavá xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tíhín nda bastu. ³⁷ As'ai kinchjako já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Xuta xi tjín b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubahá maha já musu xi ts'inxájin ni. ³⁸ Kui nga tinchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji já musu ajin ntjehe.

10

B'i ts'ín kitsjá xaha Jesu já postru xi te joo

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi te joo ko kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jánindoo xi tíntujihin xuta ko nga ts'innkiyjehe xuta xi ch'ihin.

² Kui xu'bi xi j'áihin já postru xi te joo: tíjun Simon, xi ta 'mi Pedro, ko Andre xi nda nts'e Pedro maha; Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo; ³ Felipe ko Bartolome; Toma ko Mateo xi j'áchjintjai ch'á; Santiago ntíhi Alfeo ko Tadeo; ⁴ Simon xi mako já kananista ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénijmí

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ As'ai kits'ínkji Jesu já ni'yakuyá xi te joo nga kitsúyaha ni xi tíhín nga incha ts'ín. B'i kitsúhu:

—Najmi tu bankiún má nga najmi tjín xuta xi ntje Israel tjehe ra ko najmi tu bitjas'oon nankihí xuta Samaria. ⁶ Xuta xi ntjehe ní Israel y'aha ra tankíhinsoho, xuta xi ja kindyja xi nkú joyaha chutsanka. ⁷ Tankiún ko t'enijmíú nga ja 'yún tiña tíña Ntíaná nga tibatéxuma nd'ai. ⁸ N'enkihúu xuta un, n'ekj'áiyohoo xuta xi ja ka'me, n'enkihúu xuta xi k'uhun ch'in fentujnu tu xi kama jehe nginkun Ntíaná, ko tich'onsjoo jáninda xi tíntujihin xuta. Xi nkú ts'ín tu kik'áihínuu nga 'yún, b'a ts'ín tu tísinkonú xuta.

⁹ 'Najmi tu ch'o toonsine aya tsanu, ta ndaha toontaba, ko ta ndaha kj'ai toon.

¹⁰ Najmi tu ch'o tsa nga n'oo niyá, ta ndaha jo 'yún najyun xi ndyjoo, ta ndaha tjabaxínté, ko ta ndaha yánise. At'aha xi ts'inxá tíhín kixi nga k'uaihí nichine.

¹¹ 'Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki 'yún ko tsa nku nanki ichí, yo tinchísjo nku xi nda animaha. Tintsuboo ni'yaha santa nkúhu nga kuitju ngáhanu nanki xu'bo. ¹² Nk'ie nga kuitjás'oon ni'yoo, b'i ts'ín súníño: “Kas'enuu kjuajyu”, tíxiún. ¹³ Tsa nda animaha xuta xi ts'e ni'yoo, kas'ehe kjuajyunuu. Tunga tsa najmi nda animaha xuta xu'bo, kak'óyak'un ngáhanuu kjuajyunuu.

¹⁴ 'Tsa tjín xi najmi ts'ínkjáinnuu ko tsa najmi ngjuénñjuhu énnuu, tu sahá titjusje ngáhanu ni'yoo ko tsa nankiu, ko t'etsujno ndyjo tsuku. ¹⁵ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skuje saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma ko nanki Gomorra.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru nga n'e uncha

¹⁶ 'T'ejin tak'un. An títs'ínkjínuu xi nkú joyaha chutsanka ajihin nañá kjan. Kui nga tintsuba ndahanu xi nkú joyaha ye ko nimakjua n'esjo yjonuu xi nkú joyaha chutujuu.

17 Chuhun yjonu xuta, at'aha ts'inkjas'ennu ja tixoo ko k'enuu aya ni'ya sinagoga.
18 Ngat'ana ngjuaikonu nginkun ja tijuun ko nginkun ja rej, tu xi kuixinyaha ruu joo ko ta xuta xi najmi ntjehe Israel tjehe ra yaha an.

19 Tunga nk'ie nga ts'inkjas'ennu xuta, najmi tu fantaha ruu yjonu nkú n'e chubo ko mí éhen xi kuixiun. At'aha kui chuba xu'bo k'uainuu én xi chubo. 20 At'aha najmi jun xi chubo, Espirituhu ní Na'minu xi kuinchja nk'ie nga chubo.

21 Já xi nts'e maha xinkjin ta kuihi ts'inkjas'en xinkjin nga n'ek'ien. Xi tí'mi na'mi ts'inkjas'en ntíhi. Xi tí'mi ntí kjaánko xi cháha ko ts'ink'ien. 22 Ngat'ana ts'inn unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáha kuasinjna, kui xi k'uanki. 23 Nk'ie nga tsjénki unkienuu xuta xi tjin nku nanki, tu sahá tiju. Tankiun kj'ai nanki. At'aha kjuaxi ni xi tixinnuu. Najmi kfenuu nga kuintimo ngayjee nankihí xuta Israel kintehe ni nga kj'uai Ntíhi Ndaxiun.

24 'Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda maestruhu, ko nku nda musu najmi 'yún yakjún sa nga nda ntiaha. 25 Nda tjin ts'e nda ni'yakuyoo tsa b'a ts'in kamaha xi nkúhu nda maestruhu, ko nda tjin ts'e nda musu tsa kuichú ma xi nkú joyaha nda ntiaha. Tsa na'mihí ntíu xi tí'mihí ndaninda Beelzebu, ¿a najmi tu sahá 'yún ch'on k'úin saha ntíhi?

*B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tihin nga kuinkjún
(Lc. 12:4-9)*

26 'Kui b'a maha, najmi tu binkjuhunnu xuta xu'bo. At'aha najmi tjin ni xi 'ma títjo xi najmi cha, ko najmi tjin ni xi tijn 'ma xi najmi s'ejna chji. 27 Ni xi tixinyanuu má jjuun, chuba ngáhanu má ndzeen. Ko én sen xi kuintú'yó nga kuinchja, ch'iyako ngáhanu asun nk'a ni'yo. 28 Najmi tu binkjun xi tu yjoninteehé maha ts'ink'ien tunga najmi mahá ra ts'ink'ien animanuu. Xi ma níhi ts'inkji animanuu ko yjonintenuu ajin ngak'ien, kui ní xi tinkjún.

29 ¿A najmi mahá tsa tu xí nanki chjhi ch'a nga saténa jo nise xi tintí? Ndaha tsa b'a ma, ndaha nku nisee najmi ndyja tsa najmi mjehe Na'minu. 30 Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjin xkihí Na'minu. 31 Kui kjuaha nga najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chjí so nga nkjin nise.

32 'Ngatentee xi ts'inkie yjoho nga bena nginkun xuta, ts'inkie yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tijn ndjiojmi jan. 33 Tunga xi najmi ts'inkie yjoho nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'inkie yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tijn ndjiojmi jan.

*B'i ts'in kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjanyaha yjoho xuta
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)*

34 'Najmi b'a tu ts'in n'enkjintak'un, tsa kjuajyu jáik'iejná asuntej. Najmi kjuajyu jái tsja. Kjuachán ní jái tsja. 35 At'aha jáa tu xi kuakjanyaha yjoho xuta, má nga nku nda ngjuai kontraha na'mihí ko nku takjin ngjuai kontraha naaha ko nku na anta ngjuai kontraha na nchí'yaha. 36 Ta kuihi xinkjin xuta ngjuai kontraha.

37 'Xi 'yún ts'ijntjo sa na'mihí ko tsa naaha nga an, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. Xi 'yún ts'ijntjo sa ntíhi nga an, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. 38 Xi najmi títjaha yjoho nga tsjénkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. 39 Xi kuangisjái suba nga k'úejna tik'un, tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úejna tik'un.

*B'i ts'in kitsúya Jesu chji xi k'uaihi xuta
(Mr. 9:41)*

40 'Xuta xi ts'inkjainnu, ja an tít'inkjainna. Ko xi ts'inkjainna, ta tít'inkjaihín xi kits'in nibána. 41 Xi ts'inkjaihín nku nda profeta at'aha nda profeta ni, xi nkú ts'in tjehe ra b'a ts'in k'uaihi. Ko xi ts'inkjaihín nku nda xi naxu ts'in at'aha naxu ts'in ndo, xi nkú ts'in

tjehen ra b'a ts'ín k'uaihi. ⁴² Ko tsa tjín xi tsjáha nku chutsín ntánijua nch'án xi k'úi nku xuta xu'bi at'aha xuta ni'yakuyána ni, kjuaxi ni xi tíxinnu nga kj'uaihi chjihí xuta xu'bo.

11

B'i kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista (Lc. 7:18-23)

¹ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúyaha já ni'yakuyá xi te joo ni xi tjihin nga incha ts'ín, as'ai incha ngji nga tsakúya ko y'énimí én nda tsuhu Ntíaná nanki xi tjín yo. ² Aya nubayóo kint'é Jua Bautista ni xi títs'ín Jesu. As'ai kits'ínkji k'ua já ni'yakuyáha ³ tu xi ngjuásjaiyaha ra Jesu. B'a incha kitsúhu:

—¿A ji nda xi tjihin nga kj'uai? ¿A ra chúyahá ri kj'ai ndaha?

⁴ B'i kitsú Jesu:

—Tankín'inyohoo Jua ni xi tínu'yó ko tíyo. ⁵ Tíma chjihí xi kaha. Xi najmi ma fi tijncha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímanda. Tínt'é xi stayaha. Tíf'áiyaha xi ja k'ien. Tís'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná xi x'ahan. ⁶ ¡Nda tjín ts'e xi najmi tjín ni xi ts'ínch'oho nga tsjénnkina!

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu Jua Bautista (Lc. 7:24-35)

⁷ Nk'ie nga ja tijncha fi ngáha já ni'yakuyáha Jua Bautista, kik'atuts'ihin Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua. B'i kitsúhu xuta nkjiun:

—¿Mí nihi xi tsankinse nkjúhuun ante kixiu? ¿A nku yáxa xi títs'ínk'ajnihi ntjo? ⁸ Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankisohoo? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tjín? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un, kui xi tíntu ni'yaha já rej. ⁹ Tunga, ¿á tsitjuhunu? ¿A ra nkuhú nda profeta tsankisohoo? Johon, kui. An b'a tíxinnu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihin já profeta. ¹⁰ Jua tinchjanijmíyaha ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná:

Títs'ínkjía nda chjine'enna tu xi ngjuai tíjuhun ri.

K'uénda títjun niyáhi.

¹¹ Kjuaxi ni xi tíxinnu. Ndaha nku xuta xi tjín asunntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntíaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

¹² Njstjin nga y'énimí Jua Bautista éhen Ntíaná ko santaha nd'ai 'yún tibixkjanyáha má batéxuma Ntíaná, ko xuta xi kitikjua títs'ín ts'e yo. ¹³ At'aha Ntíaná kits'ínchjén ni xi y'ét'a já profeta ko xi kis'et'a kjuatéxumaha Moise nga kitsjá éhen santaha nkúhu nga j'ai Jua.

¹⁴ Tsa mjenuu n'e s'ejiun éin, Jua kui xi Eliá xi tjihin nga kj'uai. ¹⁵ Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

¹⁶ ¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjín nd'ai? Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjín ¹⁷ nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanej yánaXu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisej suun nusin, ¿á najmi kich'ihinu?”

¹⁸ 'At'aha nk'ie nga j'ai Jua, y'ejña kjintía ko najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tíñajihin”, kitsú xuta. ¹⁹ Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndax'iun xi kjine ko 'bi, ko tu sa b'ahá tsu ngá xuta: “Kui ndai xi 'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumoo.” Tunga tís'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntíaná nk'ie nga tíyaha ni xi títs'ín.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkjáihin éhen (Lc. 10:13-15)

²⁰ As'ai b'i ts'ín ndjá kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi tjintu nanki má nga 'yún kits'ín kjuankjún, at'aha najmi ngjik'áha ra animaha:

²¹ —¡Níma rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! ¡Níma rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon kieke kjuankjún xi kama ajinnu, ja ra nd'ai ngjik'áha ra animaha nga kingja najyun kfe ko y'entujín nasu.

²² Tunga ahán b'a tíxinnuu. Nistjin nga chāsehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skuē sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro kō nanki Sidon.

²³ 'Kō jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon. At'aha tsa xuta nanki Sodoma kieke kjuankjún xi kama ajinnuu, ta tijnā ra santaha nd'ai tsakai. ²⁴ Tunga an b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chāsehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skuē sanuu nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu

(Lc. 10:21-22)

²⁵ Kui nistjiun b'i kitsú Jesu:

—An títs'intsjoho, Na'mi, Ntiā xi ts'e nk'a ján kō t'anankiū. At'aha y'ejña chjihī xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí xi ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun kō já xi mankjihin ni xi tjin. ²⁶ Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.

²⁷ 'Ngayjee ni xi tjin ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a behe Ntiū, tu nkuhú Na'miū xi behe. Ta ndaha najmi ch'a behe Na'miū, tu nkuhú Ntiū xi behe. Kō xuta xi mjehe Ntiū nga kuakúchjihī Na'miū, kui xi skuē Na'miū.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu xuta nga kj'uaisehe

²⁸ 'Nibáhasenú ngatentoo xi tsichu manuu nga kich'anjiu ch'áha kjuatéxumoo, kō an tsjanuu nga n'ekj'áíyo. ²⁹ Tjasuntjio nkú tsuhu ra kjuatéxuma xi tibatuyá, at'aha ts'ínkjáihin xuta kō nímakjua tjiyana. Sakúnuu xi má nga ts'ínkj'áíya animanuu. ³⁰ At'aha najmi 'ni s'esúntjia ni xi bakuyá kō kijna ch'á xi tsjanuu.

12

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjúun

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Nku xuatū j'ajin Jesu má nga tjiñtje tuniñu. Kama bjoho já ni'yakuyáha kō incha kikje'yún tuniñu. Kits'intjiya ntsja nga kikjine. ² Tunga kiekehé já fariseo ni xi tijncha ts'ín jóo. As'ai b'a incha kitsúhu Jesu:

—Chāse ma ri. Ni xi tijnā nkjúhun kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tijncha ts'ín já ni'yakuyáhi.

³ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehe n'eyo má nga tjit'a ni xi kits'ín David nk'ie nga kama bjoho kui kō já xi tjenkoho? ⁴ Jas'en ante nkjúhun Ntíaná kō kikjine ninkuan nkjún xi tjiñtu yo, ni xi najmi tjiñin nga kui kjine kō ta ndaha já xi tjenko, ninkuan xi tu já na'miū ma kjinehé. ⁵ ¿Kō a najmi kjehe n'eyo kui ni xi tjit'a xujun kjuatéxumoo? Já na'mi xi ts'inxá aya ninku nga nistjin nkjúun najmi chumi jéhe b'anji. ⁶ An b'a tíxinnuu. Eī tijnājinuu nku xi 'yún chánka sa nga ninku.

⁷ 'Tunga najmi kjehe mankjinnuu éhen Ntíaná xi b'a ts'ín tjit'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi k'uéchjintjainuu mjena.” Tsa mankjinnuu éen, najmi chuba n'enijéhe ruu xuta xi najmi tjiñin jé. ⁸ At'aha Ntíhi Ndax'iun batéxumaha santaha kō nistjin nkjúun.

B'i ts'ín kits'innkihī Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ngjikjas'en Jesu ni'ya sinagoga. ¹⁰ Yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja. As'ai b'a incha kitsú jóo nga kingjásjaiyaha Jesu, tu xi b'a ts'ín sakúhu ra má tindyajihin Jesu:

—¿A ma n'enki nga nistjin nkjún?

¹¹ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tsa nku xi kabasinjña ei tíjñaha nku chutsanka, tsa tu nkúhú tixa kuijnengiya chu nga nistjin nkjún, ¿a najmi kuakj'áhá chu ko k'uasjeya tixo? ¹² Kui b'a maha, ¡'yún chjí sa nku xuta nga nku chutsanka! Kui nga ma n'ehe nku ni xi nda nga nistjin nkjún.

¹³ As'ai Jesu b'a kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjénte ntsja ndo ko kamanda. B'a kik'ie xi nkúhu ntsja xinkuu. ¹⁴ As'ai incha tsitju yo já fariseo ko y'éndako xinkjín xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nkjin xuta andai ntáchak'uun

¹⁵ As'ai ngji t'axín Jesu, at'aha ja be ni xi mjehe ts'ín jóo. Nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi. Kits'ínkihi ngatentee xi uhun ¹⁶ ko b'a kitsúhu xuta nga najmi incha kuitsuya yáha Jesu.

¹⁷ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjáná xi kinchja nda profeta Isaia nk'ie nga b'a kitsú:

¹⁸ Ei tíjña nda musuna xi j'ajián,

xi tjona ko xi tsjo maha animana.

Tsjaha Espirituna,

ko kuitsuyaha xuta xi tjín asuntee ni xi naxu nginkán.

¹⁹ Najmi kjan kuinchja ko najmi kjintáya,

najmi niyatée kuinú'yá ntaha.

²⁰ Najmi kjét'okjá nku yáxá xi ja títs'okjá.

Najmi ts'ínk'ien nd'í xi tu nintíhi tíju saha,

santa nkúhu nga ts'ínndjuú ni xi naxu nginkán.

²¹ Ko xuta xi tjín asuntee kama 'yún tak'un nda musuna.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² J'aisehe Jesu xuta xi j'aiko nku nda xi tíjñajihin ndanindoo. Kui xi ka ko najmi ma nchja. As'ai Jesu ts'asjehé ndanindoo ndo. Kama chjihí ko kama kinchja. ²³ Tu ni xí kama nkjúnun ra ngayjee xuta. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Kutsa kuihí xu'bjí xi ntjehe David?

²⁴ Nk'ie nga kint'é já fariseo ni xi tíincha tsu xuta, b'a incha kitsú:

—Nga'yúhun ndaninda Beelzebu xi nda k'akuhu jánindoo tím'osjekohona ndai jánindoo.

²⁵ Tunga behé Jesu ni xi títs'ínkjink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:

—Tsa xuta xi tjintu má batéxuma nku nda rejí ta kuihi fi kontraha xinkjín, ta kuihi incha ngjuá tiya nankihí. Ngatentee nanki ko ni'ya xi ta kuihi fi kontraha xinkjín, najmi tse maha. ²⁶ B'a ta tjín ts'e ndanindoo. Tsa Satana k'onsje suba yjoho, ta kuihi tífi kontra subaha yjoho. Tsa b'a ts'ín, ¿nkú ts'ín tse kuichúkuahá ra nga kuatéxumaha?

²⁷ 'Ko tsa nga'yúhun ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo tibixíun, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekohona jánindoo já ts'ajun? B'a ts'ín ta kuihi jóo bakúchji nga najmi kixí tjintuyánuu. ²⁸ Tunga tsa Espirituhu Ntjáná tím'osjekohona jánindoo, kui xi tsuhu ra nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja tibatéxuma Ntjáná.

²⁹ ¿Nkú ts'ín nku nda kama kjuas'ehe ni'yaha nku nda xi 'yún tjihin nga'yún ko kjé'aha ra ni xi tjihín? Tjín níhi nga tjun k'u'é'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha ra ni xi tjihin ndo ni'yaha. ³⁰ Xi najmi an makona, kui xi xuta kontrana. Xi najmi tí'áyakona, kui xi tibaténdzjo.

³¹ 'Kui nga b'a tíxihinnuu. Kama ndyjat'aha xuta ngatentee ngatitsuhun ko ngatentee én ch'on tsu xi kuinchja. Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra. ³² Xi nkú kuitsuhu Ntíhi Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi nkú kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra, ta ndaha nd'ai ko ta ndaha ndyjun nkiní.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta

(Lc. 6:43-45)

³³ 'Tsa tuhu yoo xi nda, nda yoo. Ko tsa tuu xi najmi nda, najmi nda yoo. At'aha tuu bakuchji nkú k'un yoo. ³⁴ Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'in kama chubahanu ni xi nda, nk'ie nga jun xi ch'onk'un? At'aha ni xi kitsejihin animaha xuta, kui nihi xi bitju ts'a. ³⁵ Nku nda xi nda b'asjejin ni xi nda ajihin ngayjee ni nda xi tjitjoho. Ko nku nda xi ch'onk'un b'asjejin ni ch'onk'un ajihin ngayjee ni ch'onk'un xi tjitjoho.

³⁶ 'Ko an b'a tixinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta, nk'ie ts'inkjas'en kuenta xuta nga nkunkú én xi najmi chumi ni chjhi ra xi kinchja ei. ³⁷ At'aha ta kuihi én xi kichubai n'e kjuaha ri, tsa tihin je ko tsa najmi tihin je.

B'i ts'in kinchjanijmyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjun
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ As'ai k'ua ja chjine'ehen kjuatexumoo ko ja fariseo b'a incha kitsuhu Jesu:
—Ji nda maestru, mjeni nga chai nku kjuakjun xi n'ei, xi kuakuchji nga Ntiana kits'in nibahi.

³⁹ B'i kitsu Jesu:

—Xuta xi tin nd'ai tincha banki nga skue nku kjuankjun, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tincha nginkun Ntiana. Tu ni xi kamat'ahin nda profeta Jona nk'ie, tu kuihi kjuankjun xi s'ejna chjhi xuta xi tin nd'ai. ⁴⁰ At'aha xi nkú ts'in y'ejna Jona jan nistjin ko jan nistjen aya kats'a ti chanko, b'a ta ts'in k'ujeña Ntini Ndaxiun jan nistjin ko jan nistjen kinte t'anankiu.

⁴¹ Xuta xi y'entu nanki Ninive kuisintjenko xuta xi tin nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta. Kui xi ts'inkokjuaha xuta xi tin nd'ai, at'aha kui xi ngikj'aha ra animaha nk'ie nga Jona y'enijmihí éhen Ntiana. Nd'ai bi, ei tijna nku xi 'yun nk'a tjen sa nga Jona. ⁴² Ko na reina xi tsatexuma nanki Saba kuisintjenko xuta xi tin nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta. Kui xi ts'inkokjuaha xuta xi tin nd'ai, at'aha kui xi 'yun kjin nibaha nga j'aisinjuhu kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tijna nku xi 'yun nk'a tjen sa nga Salomon.

B'i ts'in kinchjanijmyaha Jesu ni xi maha xuta
(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Nk'ie nga nku ndaninda bitjuhjin nku nda, fatsú'basun ante kixiu nga bangisjai ma nga ts'inkj'áya. Nk'ie nga najmi sakuhu ante, ⁴⁴ as'ai b'a tsu: “Tu saha kfin ngáhana ni'yaná má tsitja.” Nk'ie nga b'oya ngáha, ja kjitiya ni'yoó nga f'aise ngáha ra. Kichjuchá ko ja tjinda. ⁴⁵ As'ai fikj'á sa yatu janinda xi 'yun ch'onk'un sa nga kui ko ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yun ch'on ts'in b'ejna askahan nk'ie nga tjuhun. B'a ta kamaha xuta ch'onk'un xi tin nd'ai.

B'i ts'in kitsuya Jesu ya xi naaha ko ya xi ja nts'e
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Nk'ie nga tinchjako sa Jesu xuta nkjiun, tu naaha ní ko ja nts'e j'aincha natsiun xi má nga mjehe kinchjako.

⁴⁷ As'ai tin xi b'i kitsuhu Jesu:

—Naahi ko ja nts'ei kabincha natsin jan. Mje rúhu kinchjako.

⁴⁸ B'i kitsu Jesu nga kinchjako nda xi j'aikoho éen:

—¿Yá xi nána ko ya xi ja nts'é?

⁴⁹ As'ai tsakú xuta ni'yakuyaha ko b'i kitsu:

—Kui xuta xu'bi xi nána ko ja nts'é. ⁵⁰ Tu yaha ni xi ts'intjusun xi nkú ts'in mjehe Na'mina xi tijna ndjiojmi jan, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

13

B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku nda xi tsaténdzjo xujma
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Kui nistjiun tsitju Jesu ni'yaha ko ngjik'iejña andai ntáchak'uun. 2 Nkjin nkjún xuta kama ñjakút'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejñayaha Jesu, ko ngayjee xuta tsincha andai ntóo má kixiu. 3 Nkjin tíkja ni xi tsakúyaha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:

—Nku nda tsitju nga ngjiténdzjo xujmá. 4 Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujmá xu'bo. 5 K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjín ninte. Kitsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain nintee. 6 Tunga nk'iehé nga tsitju ts'íu, kits'ínchjahan ko kixí, at'aha najmi 'yún ngjiyanji kjamaha. 7 K'ua nga xi tsixuntu ajin na'yóo. Kísá na'yóo ko najmi kitsjántehe nga nda saá xujmá xu'bo. 8 Tunga k'uahá nga xi tsixuntu má nga nda nankiu. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo xi kitsjá unchan tjíhin, tjín xi kitsjá cháte ko te tjíhin, ko tjín xi kitsjá katé tjíhin. 9 Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)*

10 As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿Á tu subahá b'ejña chubayahani nk'ie nga chubakohoni xuta?

11 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tíjña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xu'bo najmi kik'aihi nga kamankjihin niu. 12 At'aha xi kamankjihin, k'uai saha ko 'yún nda kamankjihin. Tunga xi najmi ts'ínsihin nga kamankjihin, chjú'aha santaha ni xi tíjñaha nga kamankjihin kai. 13 Kui kjuaha tu tib'ejña chubayahá ra xuta xu'bo. At'aha tibase tunga najmi tibehe, ko tint'é tunga najmi tibasínñjuhú ko najmi tímankjihin.

14 'Ni xi tjincha ts'ín xuta xu'bo títs'íntjusun éhen Ntíaná xi kitsúya nda profeta Isaia nk'ie nga b'a kitsú:

'Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihinnuu,
ko 'yún chasoo tunga najmi chanú.

15 At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,

kits'ín staya yjoho ko kik'íechja tunkun,
tu xi najmi skuéhe ko najmi kuint'éhe,
ko najmi kamankjihin ra,

tsa ts'íink'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.

16 'Tunga máha jun, á b'a nda tjíhin ts'ajun xi tíyo ko tínu'yó, at'aha tibe tunkun ko tint'é tjabaxínñju. 17 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nkjin já profeta ko xuta xi naxu y'entu xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skué ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kikiehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáihin xuta éhen Ntíaná
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)*

18 'Kui b'a maha, tjenñjuhúnu nkú tsuhu ra ni xi kuak'iejña chubaya ts'e nda xi tsaténdzjo xujmóo. 19 Nk'ie nga nt'é xuta én xi tsuya nga Ntíaná xi batéxuma, as'ai najmi mankjihin niu, nibá ndanindoo ko kjexín én xi ja kis'entjejin animaha. Kui xutaha xi nkú joya xujmá xi tsixuntu andai niyóo.

20 'Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen ko tjen'yún tsjohó ts'ín ts'ínkjáihin. 21 Tunga najmi 'yuhún tjíhin kjamá ajin animaha ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu ngat'aha éen, ts'ín t'axíhin yjoho éen.

22 'Xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo, kui xutaha xi ta nt'é éen, tunga ni xi tjíhin asunntej s'entaha ra ko kjuanchinóo b'anachaha. B'a ts'ín najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

²³ Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nt'é éen ko mankjihin. Nda ts'ín nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá unchan tjihin, ko tsa xi tsjá cháte ko te tjihin, ko tsa xi tsjá katé tjihin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xujmá xi nda ko jñá ch'onk'un

²⁴ Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi nda xujmá xi y'éntjejin jñáha. ²⁵ Tunga nk'iehé nga kjintufé, j'ai nda kontraḥa ndo. Y'éntjehin tuniñu jñá ch'onk'un ko as'ai ngji. ²⁶ Nk'ie nga jasu tuniñu ko kis'ehe tu, ta kama chji jñá ch'onk'uun. ²⁷ As'ai incha j'ai já musuhu nda xi ts'e tuniñu ko b'a kitsúhu: “Ji nda ntia, za najmi xujmá ndahá xi y'éntjejin jñáhi? ¿Nkú ts'ín nga tu sa jñá ch'onk'uhún kj'ijin ngáha ra ntjehi?” ²⁸ B'a kitsú ndo: “Nku nda kontra b'a kits'ín.” B'a kitsú já musu: “¿A mjehé ri nga kuankín chjúneyai jñá ch'onk'uun?” ²⁹ Tunga b'ahá kitsú ndo: “Najmi, at'aha tsa chjúneyo jñá ch'onk'uun, ko xka tuniñu chjúyanjiu. ³⁰ Tu sahá katuma chá suba nga joo santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga kama chá. Kui nistjiun b'a xihin já xi kuate tuu nga títjun kjéneya jñá ch'onk'uun, kj'uách'á ko k'uéti. Tunga máha tuniñu, kui xi kj'uátjo antehe.”

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku k'un mostasa xi jakj'á nku nda ko y'éntje jñáha. ³² Kui k'un xu'bi xi 'yún ichi sa nga k'un xi k'oo. Tunga nk'iehé nga ma chá, 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi b'éntje xuta. Santaha nku yá tu bichú ma, ko f'ai ts'ínnda'á nisee nubaha tjiaha yoo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu sahan ninkuan

(Lc. 13:20-21)

³³ As'ai ta y'éjña chubaya ngáha Jesu:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á nku tachjuún ko kits'íntjinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatente na'yu.

Kui kjuai nga tu nku y'éjña chubayahá Jesu nga tsakúya

(Mr. 4:33-34)

³⁴ B'a ts'ín kinchjako Jesu xuta nkjiun. Y'éjña chubayahá ngayjee ni xu'bi nga kitsúyaha. Najmi kinchjako tsa najmi y'éjña chubayahá. ³⁵ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kitsúya nda profeta nga b'a kitsú:

K'uejña chubaya,

xinya ni xi tjintu'má santaha nkúhu nga kamanda asuntee.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi tsakúya nga kits'ínchjén xujmá xi nda ko jñá ch'onk'un

³⁶ Nk'ie nga ja kits'ínkji Jesu xuta nkjiun, jas'en ni'yaha. As'ai já ni'yakuyáha j'aik'úhun ko b'a incha kitsúhu:

—T'inyani nkú tsuhu ra én xi kuak'iejña chubayai ts'e jñá ch'onk'un xi tjin ajihin tuniñu.

³⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nda xi y'éntje xujmá ndoo, kui xi Ntíhi Ndax'iun. ³⁸ Ante xi má nga y'éntje, kui xi asuntej. Xujmá xi ndoo, kui xutaha xi ts'e má batéxuma Ntíaná. Jñá ch'onk'uun, kui xutaha xi ts'e ndanindoo. ³⁹ Nda kontra xi y'éntje jñá ch'onk'uun, kui xi ndanindoo. Nistjin nga chjúsíntjen tuniñu, kui nistjihin nk'ie nga kfe asuntee. Ko já xi kuate tuniñu, kui xi ntitsjee.

⁴⁰ Xi nkú ts'ín f'áiya jñá ch'onk'uun ko s'etí ajin nd'íu, b'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee. ⁴¹ Nk'ie nga kuatéxuma Ntíhi Ndax'iun, ts'ínkji ntitsjee nga kjéxin ajihin xuta xi ts'e ngayjee xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi k'oo ko ngayjee xuta xi ch'on ts'ín.

42 Kui xi kjaníkj'ajin má tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate ni'yun. 43 Nk'iehé kuat'ai xuta jee xi nkú joyaha ts'íu nga k'úentu má batéxuma Na'mihí. Xi tjeñ tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xuta xi sakúhu nku ni xi 'yún chji

44 'Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha xi nkúhu nku nisa toon xi tíña 'ma nku ante. Nda xi sakúhu niu ta b'éña 'mahá ngáha at'aha najmi kui ts'e antee. Tsjo maha ndo niu. Kui nga fitéñayjehe ni xi tíhín ra ko b'atse antee.

45 'Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku nda xi ts'ínxáko ndjio tsjo k'un.

46 Nk'ie nga sakúhu nku xi 'yún chjhi, as'ai fitéñayje ni xi tíhín ko b'atse ndjio tsjo tjin xu'bo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku na'ya tji

47 'Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku na'ya xi kikjaníkj'ajin jóo ntáchak'uun. Kixincháha ngayjee tíkjá tji xi tjin. 48 Nk'ie nga kitsehe tji na'yo, as'ai kikje'yún jóo andai ntóo. Yo y'entu nga j'ájin tji xi ndoo. Tsinchá nisin xi ndoo ko kikjaníya xi najmi ndoo. 49 B'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee. Kuitju ntítsjee ko ts'ínkj'a t'axín xuta xi ch'onk'un ko xi je. 50 As'ai kjaníkj'ajin xi ch'onk'uun má nga tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate ni'yun.

51 As'ai b'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha já ni'yakuyaha:

—¿A kamankjinnuu ngayjee ni xu'bi?

—Johon —incha kitsú jóo.

52 B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo bangiya nkú tsuhu ra nga Ntíaná batéxuma, kui xi b'a joyaha nku nda xi tíñaha nku ni'ya chánka. Bakúchji ni tsjo k'un xi tjintutjóho, ni xi cháha ko ni xi tsetsehe.

B'i ts'ín najmi kin'ekjáihín Jesu

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga y'éña chubaya, as'ai tsitju yo. 54 Ngji ngáha nankihí ko tsakúya aya ni'ya sinagoga xi tjin yo. Kama nkjúhun xuto ko b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjik'áha kjuankjín'un nanka xi y'aha ndai? ¿Nkú ts'ín maha ra ts'ihin kjuankjún? 55 ¿A najmi kuihí ndai xi ntíhi nda chjineyóo? ¿A najmi kuihí nahá xi 'mi Maria? ¿A najmi já nts'ehé maha Santiago, Kuse, Simon ko Juda? 56 ¿A najmi eihí ta tjintujinná ngatentee jminchjín nichja ndai? Kui b'a maha, ¿má ngjik'áha ni xi maha?

57 Kui nga najmi incha kits'ínkjáihín ra. Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkiun:

—Tu má xi tje'hén ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihí ko ni'yaha najmi b'a n'ehe.

58 Najmi 'yún kits'ín kjuankjún Jesu yo, at'aha najmi kis'ejihín xuta nga Ntíaná kits'ín nibáha.

14

B'i ts'ín k'ien Jua Bautista

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Kui nstjiun Herode Antipa tíhín xá ante Galilea. Kint'é ni xi títs'ín Jesu ko b'a kitsúhu já xi ts'ínxát'aha:

2 —Jua Bautista niu. Ja j'áya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tíhín ra nga'yún nga títs'ín kjuankjún.

3 At'aha Herode kits'ínkji já juhún nga jakj'ánijé Jua. Y'é'yún ko kits'ínkjas'en nubayoo. Ngat'aha na Herodia b'a kits'ín. At'aha chjuúhun Felipe kama na Herodia, ko ndo ngá nts'e kamaha Herode. 4 B'a kits'ín ndo at'aha Jua Bautista b'a kitsúhu:

—Tíña nkjúhun kjuatéxumoo ni xi t'n'ei, nga ta jihi tinchunkoi chjuúhun nda nts'ei.

⁵ Kama mjehe Herode nga ts'ínk'ien Jua, tunga tsankjúhún nga b'a ts'ín, at'aha b'a tsu xuta nga nku nda profeta Jua Bautista. ⁶ Tunga nk'iehé nga tsichu nú Herode, ts'asje s'íhi ko kitenki takjihin na Herodia nginkun xuta xi j'ai s'íu, ko tsjo nkjún kamaha Herode. ⁷ As'ai ixí Ntíanáhá kits'ínkie nga tsjáha takjún tu mí nihí ni xi kuankihi. ⁸ Tunga jahá kabinchá'a títjuhún naaha takjún, ko b'i kitsúhu Herode:

—T'eya tabaní nintaku Jua Bautista nga k'uainí.

⁹ As'ai kik'ie babaha nda rej Herode, tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie Ntíaná nga ts'íntjusun éhen ko ngat'aha já xi kab'entut'áko ho yámixó, kui nga b'a kitsúhu nga k'uaihi ra takjún ni xi títbankihi. ¹⁰ Kitsjá kjuá nga stíkjá nintaku Jua aya nubayóo. ¹¹ Nku taba kis'eya nintaku Jua ko kik'aihi takjún, ko kui xi ngjitsjá ngáha ra naaha niu.

¹² Ja kamoo, já ni'yakuyáha Jua j'aikj'á yjoninte k'ien ko kingjáyaji. As'ai ngji tsúyaha Jesu ni xi kamoo.

B'i ts'ín kits'ínkien Jesu já xi un mii

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Nk'ie nga kint'é Jesu éin, y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjín. Tunga nk'iehé nga kint'é xuta nkjiun nga ja tífi Jesu, as'ai tsuku ngji títjuhún ra Jesu nga ngjitjennki. ¹⁴ Nk'ie nga tsitjuen Jesu tsutsuu, kieke nga nkjin nkjún maha xuta xi títkuyáha. Kama nimaha ko kits'ínkhi xi uhún. ¹⁵ Nk'ie nga ja kama ngixuun, incha j'aik'úhún já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—T'axint'a nkjún ei ko ja 'yún kama ngixun. Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi títndai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

¹⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi machjéhen nga ngjuai xuto. Tu sahá jun tjohoon ni xi kjine.

¹⁷ B'a kitsú jóo:

—Un íchí maha nínkuun xi kich'ai ko jo íchí tjio.

¹⁸ —Nibákonú ei —kitsú Jesu.

¹⁹ As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úéntujin jñóo. Jakj'á nínkuun xi uun ko tjio xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjhi Ntíaná. Tsakjánya nínkuun ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínndzjo ngáha ra xuta nkjiun. ²⁰ Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. As'ai j'áiya nínkuun xi ts'ankiu. Te jo nisín kama. ²¹ Ma ra un mii jáx'in ko kj'ai jminchjiun ko jántí xi incha kikjine nichinee.

B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha ngjuai títjuhún ngabantá ntáchak'uun, at'aha Jesu tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. ²³ Nk'ie nga ja kits'ínkji xuta, as'ai ngji nchjako t'axín suba Ntíaná asunntu tjenkiu. Yo tíña suba nk'ie nga ja kama jyun.

²⁴ Kui chubó ja kamasehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. T'éhen ntóo títs'ínstihí, at'aha ntjo 'yún nkjún tísatéjihín tsutsuu. ²⁵ Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjenki tíña Jesu jóo nga tífisun ntáchak'uun. ²⁶ Nk'ie nga kieke já ni'yakuyóo nga nibásun ntáchak'uun, incha kitsankjún nkjún. B'a incha kitsú nga kikjintáya nkjún:

—iNku sen nibá yo!

²⁷ Tunga tjen'yún kinchjahá Jesu:

—iJyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

²⁸ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, tsa kjuaxi nga ji niu, tjein kjuá nga kfínsehe yo má tjenjin ntóo.

²⁹ —Nibái —kitsú Jesu.

As'ai tsitjuen Pedro tsutsuu ko ngjisun ntóo nga ngjisehe Jesu. ³⁰ Tunga nk'iehé nga kieke nga 'yún tíma ntjo, kitsankjún ko nk'ie nga ja tífijintí, kikjintáya:

—ji nda maestru, n'ek'ankiní!

³¹ Ta kuihi chubō jak'á Jesu ntsja Pedro kō b'a kitsúhu:

—Á b'a 'yún ichí s'ejihin ri an! ¿Á jo jan kamaha ri?

³² Nk'ie nga incha jas'en tsutsuu, kitsjenjyú ntjo. ³³ As'ai já xi tíncha tsutsuu kits'intsjohō Jesu nga b'i kitsúhu:

—Kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná.

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu xuta un xi tjin nanki Genesaret
(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret.

³⁵ Nk'ie nga kamankjihin xuta xi tjin yo nga Jesu niu, kits'ínkint'é xuta xi tjin xki ante xi tjíndai yo. As'ai incha j'aisehe Jesu nga j'aiko ngatentee xuta xi uhun. ³⁶ Incha tsankihi tsa tsjantehe tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'ínko, kō kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun Jesu.

15

*B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná
(Mr. 7:1-23)*

¹ As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo kō já chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha nanki Jerusalen. B'a incha kitsúhu:

² —¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi sihin xi y'éjñaná ntje cháná? Najmi títjun bané ntsja nk'ie nga kjine niñu.

³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kō máha jun, ¿á najmi n'etjusuhunnu ni xi y'éjña Ntíaná, nga tu sahá sinnuu n'etjusuhunnu? ⁴ Tjít'a má nga b'a kitsú Ntíaná: “Chankjún na'mihí kō naahí”, kō “Xi ch'on kuitsuhú na'mihí kō tsa naaha, kui xi tihin nga n'ek'ien.” ⁵ Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjin xi b'i kuitsuhú na'mihí kō tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjinna nga kúásinkohō kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”, ⁶ tsa tjin xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta tihin tsa skuenkjún na'mihí kō tsa naaha. Kui nihi xi bixiún. B'a ts'ín najmi ta n'echjihinu éhen Ntíaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu.

⁷ 'iTu tsjohónuu nga bakuchíú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Kjuaxi kjáihin ni xi kitsú nda profeta Isaia nk'ie nga b'a ts'ín y'et'a:

⁸ Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna, tunga animaha kjin tijnaha an.

⁹ Najmi chumi ni chjihí ra chje xi tsjana, at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

¹⁰ As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tjenñju kō katumankjinnuu. ¹¹ Ni xi fas'en ts'a xuta, najmi kui xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitju ní ts'a, kui ní nihi xi ts'ín sihi.

¹² As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha kō b'a kitsúhu:

—¿A yai nga já fariseo najmi kuasasihin én xi kuachubai?

¹³ B'i kitsú Jesu:

—N'esjenji santaha kō kjamaha ngayjee yá xi najmi y'éntje Na'mina xi tijná ndjiojmi ján. ¹⁴ Najmi tu nkjún manuu jóo. Já kahá niu xi bakú niyáha xuta ka. Tsa nku nda ka kuakú niyáha kj'ai nda ka, ¿a najmi kuixuntuyáhá nga joo nku tixa?

¹⁵ As'ai b'a kitsú Pedro:

—T'inyani nkú tsuhu ra ni xi kuak'ieña chubayai.

¹⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu? ¹⁷ ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi fas'en ts'a xuta, fi aya kats'a kō bitju ngáha? ¹⁸ Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní xi nibáha ajin animaha

ko kui xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná. ¹⁹ At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'ínk'ien xinkjín, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ndyjé ts'ín, nga nchja én tsank'á, ko nga ch'on tsuhu xinkjín. ²⁰ Kuihi ni xu'bjí xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná. Tunga tsa kjine ninkuan nga najmi tíjún kuané ntsja, najmi kui nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjeheñ ra tsankihi nku kjuanda Jesu
(Mr. 7:24-30)

²¹ As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon. ²² Ko tu kikjintáya tjennkíhi ra nku tachjuún xi najmi ntje judio tjeheñ ra xi yo tíjña. B'a kitsúhu:
—ji chá maestru, ji xi ntjehe David, chase nimaní ichí an! ¡Takjín ichína tíñajihín chánindo, kui nga tu xí uhún tíbehe ra!

²³ Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. As'ai j'aise tiñaha já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsúhu:

—Tu sahá b'a t'ihín tachjuún nga katji, at'aha tikjintáya tjennkiná.

²⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kits'ín nibána Ntíaná nga tu nkuhú xuta xi ntje Israel tjeheñ ra kffinsehe, xuta xi kindyja xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axín suba.

²⁵ As'ai j'ai tachjuún, tsasinkúch'int'aha Jesu ko b'a kitsúhu:

—ji chá maestru, tisinkoní ichí an!

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—Najmi nda tjín tsa chjú'aha ninkuahan jántíu nga kj'uaihi nañóo.

²⁷ As'ai b'a kitsú tachjuún:

—Johon, chá maestru, tunga santahá ni ko nañóo kjine xihí ninkuan xi bixunntunkí yámixaha ntiaha.

²⁸ B'i kitsú Jesu:

—Ji tachjuún, já b'a 'yún s'ejihin ri nga Ntíaná kits'ín nibána! Katuma xi nkú ts'ín mjehi. Ta kuihi chubó kamanda takjihín tachjuún.

B'i ts'ín kits'ínkíhi Jesu nkjin nkjún xuta un

²⁹ Tsitju Jesu yo nga ngji andai ntáchak'un Galilea. As'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejña. ³⁰ Incha j'aisehe Jesu nkjin nkjún xuta nga j'aiko xi najmi ma fi, xi ka, xi najmi ma nchja, xi kutu ntsja, ko nkjin sa xi uhún. Kui xi j'aik'íéntut'áha Jesu ko Jesu kits'ínkíhi ngayjee. ³¹ Kui nga kama nkjúnun ra xuta nkjiun nk'ie nga kieke nga tínchja xuta xi najmi ma nchja, kamanduú ntsja xuta xi kutu ntsja, tjíma xuta xi najmi ma fi, ko kama chjihí xuta xi ka. As'ai incha kits'íntsjohó Ntíaha xuta Israel.

B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi ñju mií

(Mr. 8:1-10)

³² As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

—Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tíhín jan nistjin nga tíntukoná ei. Ja najmi ta tíhín ra nichine. Najmi mjena ts'ínkjí kjintía, at'aha tsa kuayáya aya niyóo.

³³ As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

—¿Tunga má xi tjeheñ sakúná ei ante t'axín xu'bjí ninkuan xi kamaha ra nga kjine xuta xi b'i nkjún ts'ín nkjin maha?

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjín ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha ko k'ua tjio xixi.

³⁵ As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úéntu xuta nkjiun t'anankiu. ³⁶ Jakj'á ninkuan xi yatuu ko tjio ko kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya ko kitsjáha já ni'yakuyáha. As'ai já ni'yakuyóo kits'índzjohó ninkuon ko tjio xuta nkjiun.

³⁷ Kikjine tente xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'anqui. Yatu nisín kama. ³⁸ Nju mij jáx'in ko kj'ai jminchijun ko jánti xi kikjine nichinee. ³⁹ Nk'ie nga kits'ínkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha, jas'en ngáha tsutsuu nga ngji ante xi tiña maha nanki Magadan.

16

B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihí nku kjuankjún

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Incha j'ai já fariseo ko já saduseo nga j'ai kjut'ayák'un Jesu. Tsankihí nga ts'ín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáha. ² Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ja ma ngixuun b'a bixiún: “Nda chun kama, at'aha chun jeje nk'a ján.” ³ Ko nga ta jyuun b'a bixín ngó: “Ch'on chun kama nd'ai, at'aha ninti tíncha.” Mankjinnuu ni xi ma chji nk'a ján, tunga, ¿á najmi tímankjihinnuu ni xi tís'ejña chjihí nistjin nd'ai? ⁴ Xuta xi tjin nd'ai tíncha banki nga skué nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tíncha nginkun Ntíaná. Tunga tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nistjin nk'ie, kui kjuankjúhun xi s'ejña chjihí xuta xi tjin nd'ai.

B'a kitsú Jesu, as'ai ngji t'axihín xuto.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu san

(Mr. 8:14-21)

⁵ Nk'ie nga tsichu já ni'yakuyáha ngabantóo, tu kichayahá ra nga kik'a ninkuan. ⁶ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Nda chasoo. Chuhun yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

⁷ As'ai b'i ngján kinchjanijmíyakoho xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a ninkuan.

⁸ Kamankjihín Jesu ni xi tíncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tichubanijmíyakohonu xinkiu nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¿Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu nga Ntíaná kits'ín nibána! ⁹ ¿A tu yje najmi kjehe mankjinnuu? ¿A najmi ta f'áitsjehénnuu ninkuan xi uun xi tsakjanyáha já xi un mij maha ko nkú tjin nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú? ¹⁰ ¿Ko a najmi ta f'áitsjehénnuu ninkuan xi yatuu xi tsakjanyáha já xi nju mij maha ko nkú tjin nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú? ¹¹ ¿Nkú tjihín ra nga najmi tímankjihinnuu nga najmi ninkuan tinchjanijmíyahana? Tunga chuhún ruu yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

¹² As'ai kamankjihín já ni'yakuyóo ni xi tinchja Jesu, nga najmi na'yu sahan ninkuan xi tjihín nga kúhun yjoho. Ngat'aha ní ni xi bakúya já fariseo ko já saduseo tjihín nga kúhun yjoho.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha ngajoho

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Nk'ie nga tsichu Jesu tiña nanki Cesarea, má nga batéxuma nda Felipe, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yáhá ni Ntíhi Ndax'iun tsu xuta?

¹⁴ B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Elia. Ko tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jeremia ko a ra kj'ai nda profeta.

¹⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixiún nga an?

¹⁶ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji xi Cristo. Ji xi Ntíhi Ntíaná xi tíña tík'uun.

¹⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nda tjin ngat'a ts'i, Simon, ntíhi Jona. At'aha ndaha nku xuta asunntej najmi y'éjña chjihí ni. Na'mina ní xi tíña ndjiojmi ján y'éjña chjihí ni. ¹⁸ Ko an b'a tíxihín nga ji

xi k'úihin Pedro. Ts'inndá ninkuna asuhun ndjio xu'bi ko nga'yúhun ngabayoo najmi kamaha ts'iin nganaha xuta xi ts'an. ¹⁹ An tsjaha yubihí má batéxuma Ntíaná. Ni xi k'úét'a'yín ei asuntei, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Ko ni xi chjundáyai ei asuntei, ta kuindáya ndjiojmi ján.

²⁰ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga najmi tu ch'a kuitsuyaha nga kui xi kits'ín nibáha Ntíaná ngajoho.

B'i ts'ín kitsúya tíjun Jesu nga n'ek'ien

(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Kui nistjiun kik'atuts'ihin Jesu nga kitsúya kixihí já ni'yakuyáha nga tjihin nga ngjuai nanki Jerusalen, ko nga un nkjún skuéhe aya ntsja jáchá xi tjihin xá ko já ná'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo, ko nga n'ek'ien ko nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

²² As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. B'a kitsú Pedro:

—ji nda maestru, Ntíaná kakjexíhin ngayjee ni xu'bo! ¡Najmi tu chumi nihi xi katumahi!

²³ Tunga kits'ínk'ótjiyak'uhún Jesu Pedro ko b'i kitsúhu:

—¡Tiyú xinní, Satana! Ji xi t'n'endyjajinní. At'aha najmi ni xi ts'e Ntíaná t'n'enkjíntak'uin. Ni xi ts'e ní xuta asuntei t'n'enkjíntak'uin.

²⁴ As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Tsa tjin xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjénnkina. ²⁵ At'aha xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéjña t'ík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úéjña t'ík'un. ²⁶ At'aha, ¿mí xi chjihí ra tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjin asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha? ¿Mí nihi xi tsjá nga k'uéchjintjai animaha? ²⁷ At'aha Ntíhi Ndax'iun kj'uaíko kjuachánkaha Na'mihí ko kj'uaíko ntítsjehe. Nk'ie k'uéchjihí nga nkúnkú xuta ni xi kits'ín. ²⁸ Kjuaxi ni xi tixinnuu. K'ua xi tjincha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skué nga kj'uaítéxuma Ntíhi Ndax'iun.

17

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago ko Jua xi nts'e maha Santiago. Ngjiko t'axín jóo nku asunntu tjenki nk'a. ² Yo kik'óntjaiya sénnistjihin Jesu nginkun jóo. Tsat'ai ankjin xi nkú joyaha ts'íu ko najyuhun taba xúxú kama ko tsat'ai. ³ Ta kikié jóo Moise ko Eliá nga tjincha nchjanijmíko Jesu. ⁴ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjihin nga ei kuintsubahaná! Tsa mjehe, ts'inndá ei jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise ko nku xi kama ts'e Eliá.

⁵ Nk'ie nga b'a ta títuhu Pedro, tu nkuhú ninti xi tibat'ai j'ai ts'ínk'íéhen jóo ko kinu'yá ajin nintiu nku ntá xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína. Tjona ko tsjo mana. Tasinñjuhu.

⁶ Nk'ie nga kint'é nto já ni'yakuyóo tu ni xi incha kitsankjúhún. Kui nga xi t'anankiuhú y'et'aha nintaku nga incha tsinchakúunch'in. ⁷ As'ai j'aik'úhun Jesu ko kits'ínkoho nga b'i kitsúhu:

—Tisintjoon. Najmi tu binkjun.

⁸ Nk'ie nga kingjénnk'a ngáha ankjin jóo, najmi ta ch'a xi kikiéhe. Tu Jesu síjña subahá.

⁹ Nk'ie nga ja tjincha nibájen ngáha asunntu tjenkiu, b'a kitsúhu Jesu jóo:

—Najmi tu ch'a xi 'miyohoo ni xi kuayo santaha nkúhu nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun.

¹⁰ As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyóo:

—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga tjihin nga kj'uaí títjuhun Elia?

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Elia ko k'uénda ngayjee ni xi tjín. ¹² Tunga an b'a tixinnuu nga ja j'ai Elia, tunga najmi kamankjihín ra xuta tsa Elia niu. Tu ni xi kama mjehé ra jóo kits'ihin. B'a ta ts'in un skuehe Ntíhi Ndax'iun aya ntsja jóo.

¹³ As'ai kamankjihín já ni'yakuyóo nga Jua Bautista kinchjanijmíyaha Jesu.

B'i ts'in kits'in ndaíhi Jesu nku nda chí xi tijnajihin ndanindoo

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga tíncha xuta nkjiun, as'ai nku nda j'aisehe Jesu ko tsasinkúnch'int'aha nga b'a kitsúhu:

¹⁵ —Ji nda maestru, chase nimahi ichi nda china. Tjin nistjin nga jyuhú kj'i b'atsé ko 'yún un behe. Tjin nga nkjin niyá jnejin nd'iu ko tsa ntánijuo. ¹⁶ Kjúáiko ho já ni'yakuyáhi, tunga najmi kamahá ra kuats'innkihi.

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á b'a 'yún ichi s'ejihin ra Ntíaná xuta xi tjihin nd'ai ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjihin nga kúatejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjihin nga ts'in chúkjuanuu? Nibákonú nda chíu ei.

¹⁸ As'ai ndjá kinchjako Jesu ndanindoo ko tsitjujihín nda chíu. Ta kuihi chubo kamanda nda chíu. ¹⁹ Askahan já ni'yakuyáha j'aingjásjaiya t'axihin. B'a incha kitsúhu:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

²⁰ B'i kitsú Jesu:

—At'aha 'yún ichi s'ejinnuu Ntíaná. Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa tu ichi s'ejinnuu xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichi, kama b'a k'úihuun asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin ei ko t'in t'axín.” As'ai nguajai t'axín. Ko tu mí nihí ni xi kamanuu, tsa b'a ts'in s'ejinnuu Ntíaná. ²¹ Tunga jáninda xi nkúhu xu'bi najmi chuba bitju. Nk'ie nga chubakaáha Ntíaná ko nga bintsuba kjintiaá, nk'iehé nga bitju.

B'i ts'in ta kitsúyaha ngáha Jesu nga n'ek'ien

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Nk'ie nga tsú'bako Jesu já ni'yakuyáha ante Galilea, b'i kitsúhu:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ²³ ko incha ts'ínk'iehen. Tunga nistjin xi ma jahán ni kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

Kik'ie nusin nusihin já ni'yakuyóo nga b'a kitsú Jesu.

B'i ts'in y'échji Jesu toon xi masúhun ninku

²⁴ Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Capernaum, as'ai incha j'aisehe Pedro já xi f'ásuhun toon ninku xi síjña nanki Jerusalem. B'a incha kitsúhu Pedro:

—¿A najmi b'échjintjaihi nda maestruhi ninku?

²⁵ —Johon —kitsú Pedro.

As'ai nk'ie nga jas'en Pedro ni'ya má tíjña Jesu, tu Jesuhú tjun kinchjako ho:

—Ji Simon, ¿nkú bixín? Já rei xi tjin asunntej, ¿yá xi ts'ínk'íechjintjai? ¿A ntíhi, a ra xuta xi kj'áihí?

²⁶ —Xuta xi kj'ai —kitsú Pedro.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, najmi b'échjí ntíhi jóo. ²⁷ Tunga tu xi najmi ch'on kamahá ra jóo, tu sahá t'in andai ntáchak'uun ko ndjein nintu. Tjio xi tjun nguajit'ahi chjúx'á'ai ts'a. Yo sakúhi toon xi kama k'úechjintjaihini jo xuta. Chjúbéi tooon ko t'ínk'iechjí xi ts'i ko xi ts'an.

18

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka má batéxuma Ntíaná

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ta kui nistjin xu'bo j'aisehe Jesu ja ni'yakuyaha. B'a incha kitsuhu nga kingjasjaiyaha:
—¿Ya xi 'yún chánka sa má batéxuma Ntíaná?

² As'ai kinchjaha Jesu nku nda chí, tsasijnajin masehen jóo ³ ko b'a kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa najmi kuankinchj'aha ruu animanuu ko n'ek'ontjaiyo yjonuu xi nkú joyaha ntí xi ntí ntí, najmi kuitjás'enjiun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu. ⁴ Kui nga tu yáha ni xi ts'ín nímakjuaha yjoho xi nkú joyaha nda chí xu'bi, kui xi 'yún chánka kama má batéxuma Ntíaná. ⁵ Ko xi ngajona ts'ínkjáihin ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an tít'sínkjáinna.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin je xuta xingisoo
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Tu yáha ni xi ts'ínkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íin tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin má nankaha ntáchak'uun. ⁷ Nima ru ts'ihin xuta xi tjin asunnteí, at'aha tjin ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun! Tjihin nga s'e ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, jnima ru ts'ihin xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ai!

⁸ Kui b'a maha, tsa ntsai ko tsa tsukui xi tít'sínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjai ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimai ko tsa kutui má nga k'úentu tik'un xuta, ko najmi tsa tjit'a nga jóo tsukui ko nga jóo ntsai tunga tu sa ajin nd'í xi najmi mahá ra 'meya chjanik'ajin ngáhi. ⁹ Ko tsa tunkuini xi tít'sínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga k'úentu tik'un xuta, ko najmi tsa tíncha nga jóo tunkuini tunga tu sa ajin nd'í ngak'iehén chjanik'ajin ngáhi.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku chutsanka xi kindyja
(Lc. 15:3-7)

¹⁰ T'ejin tak'un. Najmi tu tohón manuu nku nda chí xi nkúhu xu'bi. At'aha an b'a tíxinnuu nga ntítsjehe jántíu xi tjin ndjiojmi ján, tjintu tehente nginkun Na'mina xi tjíña ndjiojmi ján. ¹¹ At'aha Ntíhi Nda'x'iu j'ai ts'ínk'anki xuta xi ja kindyja kai.

¹² ¿Nkú bixiún? Tsa nku nda tínchaha unchan chutsanka, tsa ndyaha nku, ¿a najmi kuincháha xi cháte ko yachán ñjoo ajin ñóo ko ngjuaingisjai xi kandyjoo? ¹³ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa sakúsjaihi chu xi kandyjoo, 'yún tsjo kama saha chu xi nku xi kuasakú ngáha ra, nga xi cháte ko yachán ñja xi najmi kandyjoo. ¹⁴ B'a ta ts'ín najmi mjehe Na'minuu xi tjíña ndjiojmi ján tsa ndyja ndaha nku jántí ntí xi nkúhu xu'bi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuan'endyjat'oo
(Lc. 17:3)

¹⁵ Tsa ch'on tít'sín nda nts'eí, t'ihinseihi ko chubanijmíko subai nga b'a t'ihin nga najmi nda tjin ni xi tít'sín. Tsa kuint'é éhin, ja kuijnehi nda nts'eí. ¹⁶ Tunga tsa najmi kuint'é éhin, t'inkoi tsa nku ko tsa jo xuta, tu xi b'a ts'ín s'ehe tsa jo ko tsa jan testiyu xi kuitsuya ni xi kamo. ¹⁷ Tunga tsa najmi kuint'é éhen jóo, t'inyaihi xuta ninku ni xi tít'sín. Ko tsa najmi kuint'é éhen xuta ninku, katumahi ndo xi nkú joyaha ja xi najmi be Ntíaná ko tsa xi nkúhu ja xi f'áchjintai ch'a nga ts'ínxát'aha ja Roma.

¹⁸ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ni xi k'úet'a'yún ei asunnteí, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Ko ni xi chjundáyo ei asunnteí, ta kuindáyo ndjiojmi ján. ¹⁹ Ko b'ahá ta tíxin ngáhanuu. Tsa jo kamo nga k'úendo ei asunnteí ni xi mjenuu nga kuinchíhu Na'mina xi tjíña ndjiojmi ján, kui xi tsjánuu ni xi kuinchíu. ²⁰ At'aha má nga kama ñjakú tsa jo ko tsa jan xuta xi s'ejihin an, an ta tijnajin masehen xuta xu'bo.

²¹ As'ai j'ai tiña Pedro ko kingjasjaiya:

—Ji nda maestru, ¿nkú tjin niyá ts'inndyjat'aha nda nts'é nga ch'on tít'sínna? ¿A santaha yatu niyá?

²² B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu yatu niyá tíxihin. Cháte ko kan ní niyá nga yatu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi najmi kits'ínndyjat'aha nda musu xinkjín

²³ B'i kitsú Jesu:

—Kui b'a maha, má batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda rej xi kama mjehe ts'ínko kuenta já musuhú. ²⁴ Nk'ie nga tíb'atuts'ihín nga títs'ínxki, as'ai j'ai kin'ekasínjña nginkun nku nda musu xi 'yún tse tjehe ts'e. ²⁵ Tunga najmi tjíhín ra ndo toon xi k'uéchjíhi ni xi tjehe. As'ai kitsjá kjuá nda ntiaha nga saténa ndo, chjuúhún, ntíhi ko ngayjee ni xi tjíhín, tu xi b'a ts'ín kuitju chjíhi ra toon xi tjehe. ²⁶ As'ai tsasinkúnch'in nda musu nginkun nda ntiaha ko b'a kitsú: “Ji nda ntia, n'e chúkjuá saní ichí. K'uechjí tentehé ra toohín.” ²⁷ Kama nimaaha ndo nda musuhú. Kits'ín ndaí ngáha ra ko kits'ínndyjat'a tentehe toon xi tjehe.

²⁸ Tunga nk'iehé nga tsitju nda musu yo, kisatékjá kj'ai nda musu xinkjín xi ichí tjehe ts'e. Kui xi jakj'a nga kitsubantu ko b'a kitsúhu: “iT'echjíná toonna xi tjehin!” ²⁹ As'ai tsasinkúnch'int'aha nda musu xinkjín ko b'i kitsú nga tsankihí: “N'e chúkjuá saní ichí. K'uechjí tentehé ra toohín.” ³⁰ Tunga najmi kits'ín yuhú nda musu. Tu sahá ngjingjáya'yún nda musu xinkjín ndo. Yo rú ngjuáya santaha nkú rúhu k'uéchjí ni xi tjehe.

³¹ Nk'ie nga kieke já musu xingisoo ni xu'bi, un nkjún kama k'un ko ngji tsúyaha nda ntiaha ngayjee ni xi kamoó. ³² As'ai kinchja ngáha ra ndantiaha nda musu xu'bo ko b'a kitsúhu: “Ji nda musu ch'onk'un! An kuats'ínndyjat'aha ngayjee toon xi tjehin tu ngat'aha nga b'a kuak'inní. ³³ ¿A najmi kohó ji tjíhín nga kama nimaahi nda musu xinkí xi nkú ts'ín kama nimaana ji?” ³⁴ Kama kjahan nda ntiaha. As'ai kits'ínkjas'en nda musu aya ntsja já xi basehe nubayóo tu xi tsjáha ra kjuanima. Yo s'eya santaha nkúhu nga k'uéchjí toon xi tjehe.

³⁵ B'a ta ts'ínnu Na'mina xi tjíña ndjiojmi ján tsa najmi ngayjehe animanu n'endyjat'ohoo nts'o.

19

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsitju ante Galilea nga ngji ante xi tjín Judea xi tjíña ngabantá ntáje Jordan. ² Nkjín nkjún xuta kitsjennkíhi ko yo kits'ínkíhi xuta xi uhún.

³ As'ai j'aisehe Jesu k'ua já fariseo tu xi kikjut'ayák'uhún ra. B'i ts'ín kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'ínkjhé kjuabixahan nga k'uéjña chjuúhún?

⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehe n'eyo éhen Ntíaná má nga tjít'a xi nkú ts'ín kits'ínnda Ntíaná xuta nga tuts'ihín ni? B'a ts'ín tjít'a: “Nku chjuún nku x'in kits'ínnda.” ⁵ Ko tjít'a ya má nga b'a ta kitsú: “Kui kjuaha nga nku nda k'uéjñaha na'mihí ko naaha nga k'uéjñako chjuúhún, ko nga joo nkuhú kuichú ma.” ⁶ Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. Kui b'a maha, ni xi y'é'yúhún Ntíaná, najmi xuta kjéndáya.

⁷ B'a incha kitsú jóo:

—Tunga tsa b'a ts'ín tjíña, ¿a b'a ts'ín y'éjñaha Moise nga nku nda kama kjésintjehe nku xujun má nga ja títs'ínkje kjuabixahan ko b'a ts'ín kama k'uéjñaha chjuúhún?

⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanu, kui kjuaha nga kits'ínj'oho Moise nga kama k'uéjñahanu chjuúnnu. Tunga najmi b'ahá ts'ín kis'ejña nga tuts'ihín ni. ⁹ An b'a tíxinnu. Tsa nku nda k'uéjña chjuúhún, tsa chjuúhún najmi kik'at'aha, tsa as'ai kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi títangane kjuabixan tjuhún. Ko tsa kj'ai nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihín, kui nda xu'bo xi ta títangane ni xi 'mihí kjuabixan.

¹⁰ As'ai já ni'yakuyóo b'a incha kitsúhu Jesu:

—Tsa b'a ts'ín tǐña ngat'ahá ndá xi tǐñahá chjuún, tǔ sahá nda tǐn nga najmi kuixaán.

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Najmi ngatentee xuta mankjihin ni xu'bi, nku tutuhú xi Ntǐaná kitsjáha nga kamankjihin. ¹² At'ahá tǐn xuta xi b'a ts'ín kitsin nga najmi kama kuixan, ko tǐn ngá xi kin'e xanta tǔ xi najmi kama kuixahan. Ko tǐn ngá kj'ái xi ja y'éch'oho yjoho nga kuixan tǔ xi tǔ nku Ntǐanáhá ts'íinxát'ahá ra. Xi kama ts'íinkjáihin ni xu'bi, kats'íinkjáihin.

B'i ts'ín nda kinchjane Jesu jánti xiu

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Incha j'aiko xuta ntíhi tǔ xi Jesu ngjuennehe ra ntsja ko kuinchjantjaihi nginkun Ntǐaná. Tunga já ni'yakuyóohó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín. ¹⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntoho jántiú nga kanibásena. Najmi tǔ jun b'ech'óho. At'ahá xuta xi b'a ts'ín tǐntuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjeheñ ra nga Ntǐaná kuatéxumaha.

¹⁵ Kingjénne ntsja Jesu jántiú. As'ai tsitju yo nga ngji t'axín.

B'i ts'ín kinchjanijmiko Jesu nku nda nchiná

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ J'aisehe Jesu nku nda ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿mí ni nda xi tǐhin nga ts'ian tǔ xi kama ts'inkjáihin ra nga kúatejña tǐk'un síán?

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á ni xi nda tǐchasjayahaní? Nku tutuhú maha xi nda. Tsa mjehi kuitjás'ein má nga kuinchun tǐk'uin, n'etjusuin ni xi tǐt'a kjuatéxumoo.

¹⁸ —¿Má xi kui? —kitsú ndo.

B'i kitsú Jesu:

—Najmi tǔ n'ek'iein. Najmi tǔ biyunéi kjuabixoon. Najmi tǔ ndyjé n'ei. Najmi tǔ testiyu tsank'á n'ei. ¹⁹ Chankjúin na'mihí ko naahi. Ko n'etjói xuta xinkí xi nkú ts'ín tjohi yjohi.

²⁰ B'a kitsú ndatiú:

—Santa nkúhu nga ndyjana tǐts'intjusan ngayjee ni xu'bo. ¿Mí nihi xi ndyjat'á sana?

²¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tsa mjehi nga kuichú mai xi tǐhin nga kuichú mai, t'ihínteñai ni xi tǐhin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

²² Tunga nk'iehé nga kint'é ndatiú éin, kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'ahá 'yún nkjún nchiná.

²³ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yaku'yáha:

—Kjuaxi ni xi tǐxinnuu. 'Ni tǐn tsa nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntǐaná xi kuatéxumaha. ²⁴ B'ahá ta tǐxin ngáhanuu nga tǔ sahá najmi 'ni tǐn tsa nku chu camello kjuas'en tǐxaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntǐaná xi kuatéxumaha.

²⁵ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyóo éin, tǔ ni xí kama nkjéhún ra ko b'a incha kitsú:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁶ As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:

—Xuta ndahachí najmi kamaha ts'íink'anke yjoho, tunga Ntǐaná maha ts'íink'anke xuta. At'ahá tǔ mí nihí ni xi maha ts'ín Ntǐaná.

²⁷ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xí nkúhu jin, ja y'entu tentei ni xi tǐnni ko tjennkihí nd'ai. Kui kjuaha, ¿mí nihi xi sakúhúni jin?

²⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tǐxinnuu. Nk'ie nga kuichú nǐstjin nga n'e tsetse ngayjee ni xi tǐn ko nk'ie nga kuakúchji Ntǐhi Ndax'iun kjuachánkaha nga k'úéjñasun ante má nga kuatéxuma, kui

nistjiun jun xi tjenkonú nd'ai ta kuintsu_{oo} ante xi te jo maha nga kuatexumohoo ntjehe xuta Israel xi te jo tikjá maha. ²⁹ Tu yáha ni xi ngat'ana y'éjñaha ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa na'mihí, tsa naaha, tsa ntíhí ko tsa jñá xi tjíhín, kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjíhín ni xi y'éjñá ko ts'ínkjáíhín nga k'úentu tik'un sín. ³⁰ Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén tíjtun kama ngáha.

20

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi kits'ínxájin tuntsjajé

¹ Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíana b'a joyaha nku nda xi tíjñaha nku jñá. Kui xi ta jyun tsitju nga ngjik'íendako já musu tu xi ngjuai ts'ínxájihín ante tuntsjajéhe. ² Nk'ie nga kits'ínj'ó já musu nga kama chjíhí nku toon denari_o nga nku nistjin, as'ai kits'ínkji jóo ajin tuntsjajéhe. ³ As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba ñja, ko kieke kj'ai já xi tíincha ajin nantio xi najmi tjíhín xá. ⁴ B'a kitsúhu jóo: "Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna ko nda tjín k'uechjínju." As'ai ngji jóo.

⁵ As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba te jo ko nkú ma nga chuba jan, ko b'ahá ta kits'ín ngáha. ⁶ Ko xi nkú ma nga chuba un nga ngixuun ta ngjihí ngáha ndo ko kisaku saha kj'ai já xi najmi tjíhín xá. "Jun, ¿á nku nistjin kab'ahanuu ei nga najmi tín'exáhanu?", kitsúhu. ⁷ "At'aha najmi tjín xi títsjá xáni", kitsú jóo. "Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna", kitsú ndo.

⁸ Nk'ie nga kama jyuun, kinchjako nda xi ts'e tuntsjajé nda xi basehe já musu ko b'a kitsúhu: "Chubañjaihi já musu ko t'echjíhí nistjin xi kats'ínxá. Xi askahan kafas'een ch'atuts'ihín ri, santaha nkúhu nga kuichuk'uin xi tjun kafas'een."

⁹ Incha j'ai já musu xi jas'en xi nkú ma nga chuba un ko kits'ínkjáíhín nku toon denari_o nga nkúnkú. ¹⁰ As'ai incha j'ai já musu xi tjun jas'een ko b'a incha kitsú animaha nga ts'ati k'uaihi, tunga ta nkuhú toon denari_o kits'ínkjáíhín nga nkúnkú. ¹¹ Nk'ie nga kits'ínkjáíhín niu, y'ésiko nda xi ts'e tuntsjajé. ¹² B'a kitsúhu: "Já xi askahan kafas'een tu nkuhú ora kuats'inxá sa. Tunga tu ngúsuhún kuan'ei nga kuak'iechjíhí jóo ko jin xi kan'e chúkjuai xóo ko nubóo nga nku nistjin tanto." ¹³ Tunga b'ahá kitsú ndo nga kinchjako nda musu xi b'a títsuhu: "Ji nda xinkjían, najmi ch'on títs'inkoho. ¿A najmi nkuhú toon denari_o kab'endakoní? ¹⁴ Chjúbéi tohín ko t'in. Tunga mjehéna tsjaha já xi askahan kafas'een xi nkú nga tjín ta títsjaha. ¹⁵ ¿A najmi kamahá ts'inka ni xi tjínna xi nkú ts'ín mjena? ¿A ra tíma xin tak'unní at'aha nda animana?"

¹⁶ B'a ts'ín xi yjanki nd'ai tjun kama ngáha. Ko xi tjun nd'ai, kui xi tsjénki.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Nk'ie nga tjenja Jesu niyá xi fi nanki Jerusalen, kinchja t'axín subaha já ni'yakuyá xi te jo ko b'a kitsúhu:

¹⁸ —Tjenñju. Ja títankiaán nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhí Nda_{x'iun} aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjuá nga n'ek'ien ¹⁹ ko as'ai ts'ínkjás'ehen xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra, tu xi incha kuajnikiehe ra ko k'uéhe ko ngjuát'a kruuhu. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

B'i ts'ín naaha Santiago ko Jua tsankihí Jesu nku kjuanda

(Mr. 10:35-45)

²⁰ As'ai j'ai naaha jáha Zebedeo nga tjenko ts'íhín jáha. Tsasinkúnch'int'aha Jesu nga tsankihí nku kjuanda. ²¹ B'a kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi mjehi?

B'i kitsú tachjún:

—Tjenntei nga nku ntína kat'ejña kixihí ko nku xi kat'ejña skjúhín nk'ie nga kuatexumai.

²² As'ai b'í kitsú Jesu:

—Najmi yo ni xi t́binchu. ¿A kuichúkjuanu nga un skuenuu xi nkú ts'ín un skuena?

—Kuichúkjuani —kitsú jóo.

²³ As'ai b'í kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga un skuenuu xi nkúhu an. Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an tíñana nga tsja niu. Ja tíntuhú Na'mina xi tíña ndaha kui antee.

²⁴ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'ínkjanke já ni'yakuyá xi jóo.

²⁵ Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo ko b'í kitsúhu:

—Yo xi nkú ts'ín xuta xi tíhín xá ei asunntei 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo, ko xi tíhín nga'yún ts'ín nga nu'yá'éhen. ²⁶ Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'ín ni xi nda ngandanuu. ²⁷ Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu. ²⁸ At'aha ta ndaha Ntíhi Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehé ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'íhin ko tu xi ts'ínkjas'ehe yjoho nga k'uéchjintjai nkjin xuta.

B'í ts'ín kits'ínkíhi Jesu jo já ka

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Nk'ie nga tíincha bitju nanki Jerico Jesu ko já ni'yakuyáha, nkjin nkjún xuta xi kitsjennkíhi. ³⁰ Jo já ka kab'entu andai niyóo. Nk'ie nga kint'é nga yo tí'a Jesu, incha kikjintáya:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimaahi jin!

³¹ As'ai xuta xi tíin yo kinchjatikohó tu xi k'uéchja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa:

—Ji nda maestru, ntjehe David, katuma nimaahi jin!

³² As'ai tsasin'yún Jesu, kinchjaha jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'innuu?

³³ B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestru, mjeni nga kuix'ánki tunkuín.

³⁴ As'ai Jesu kama nimaaha jóo ko kits'ínko tunkun. Ta kuihi chubó kama chjihí ko kitsjennkíhi Jesu.

21

B'í ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Nk'ie nga ja tíincha bichú tiña nanki Jerusalen nga incha j'ai Betfage, nanki xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu jo já ni'yakuyáha ² nga b'í kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tíña tiña ján. Yo sakúnuu nku búrrú xi tíit'a'yúnko ntí búrrúhu. Chjundáyo ko nibákonú ei. ³ Tsa tíin xi nkú kuitsunuu, b'a t'ihun: “Nda maestru rú machjéhen chu. As'ai rú ts'íink'óya ngáha.”

⁴ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kinchja nda profeta nga b'a kitsú:

⁵ B'a t'ihun xuta xi tíin Sion:

“Chasoo, ja nibásenuu Nda reinuu.

Kui xi nimaakjua, nku búrrú tíisun,

nku ntí búrrú, ntíhi chu xi b'anji ch'á.”

⁶ As'ai ngji ts'íntjusun já ni'yakuyóo ni xi kitsú Jesu. ⁷ Incha j'aiko búrrúu ko ntí búrrúu. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esuhun chu. ⁸ Nkjin nkjún xuta incha kingjántu najyuhun aya niyóo, ko kj'ai ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjántu aya niyóo. ⁹ Yún incha kikjintáya xuta nkjin xi yja tíntjuun ko xi yjankiu nga b'í incha kitsú:

—Kats'ínk'ankiná xi ntjehe David! Ntíaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá ngajoho!
Kats'ínk'ankiná xi tíña nk'a ján!

¹⁰ Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Jerusalen, kama nkjúhun ngayjee xuta nantio ko b'a incha kitsú:

—¿Yá ndaha xu'bj?

¹¹ B'a incha kitsú xuta xi tjenko Jesu:

—Nda profeta Jesuuhú niu xi nibáha Nazaret, nanki xi tíñajihin ante Galilea.

B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tìncha batéña chu má ma natsihin ninku

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje ngayjee já xi tìncha batéña ko xi tìncha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixaha já xi tìncha ts'ínk'óntjaiya toon ko yáxilehe já xi tìncha batéña chutuju. ¹³ B'i kitsúhu:

—B'a ts'ín tíjt'a éhen Ntíaná: “B'a k'úhín ni'yaná nga kui xi kama ni'ya xi má nga xuta kuinchjako Ntíaná.” Tunga jun antehé já ndyjé tín'e mo.

¹⁴ As'ai incha j'ai xuta ka ko xi najmi ma fi nga j'aisehe Jesu má ma natsihin ninku ko Jesu kits'ínk'ihí. ¹⁵ Tunga já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo incha kama kjahan, nk'ie nga kieke kjuankjún xi títs'ín Jesu ko nga kint'é ntaha jántí xi xi tìncha nchja natsihin ninku nga b'a tìncha tsu: “Kas'ehe kjuachánka xi ntjehe David!” ¹⁶ B'a incha kitsúhu Jesu:

—¿A tínu'yái ni xi tìncha tsu jántí xiú?

B'i kitsú Jesu:

—Johon, tínt'e. ¿A najmi kjehe n'eyo xujun éhen Ntíaná má nga tíjt'a niu? B'i ts'ín tíjt'a: Ts'a jántí xiú ko xi baki kin'echjéin nga 'yún nda kin'etsjohi.

¹⁷ As'ai Jesu ngji t'axihin xuto. Nanki Betanja ngji. Yo kits'ínkj'a nistjen.

B'i ts'ín ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tjihin tu

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Nk'ie nga ta jyuun nga tífi ngáha Jesu nanki Jerusalen, kama bjoho. ¹⁹ Ngjisehe nku yá higuera xi kieke andai nyo, tunga ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. B'i kitsúhu yóo:

—Ndahachí najmi ta kas'ehe ri tu.

Tu tjen'yún kixíhí yóo. ²⁰ Nk'ie nga kieke já ni'yakuyóo ni xi kamo, kama nkjúhun ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga tjen'yún kuaxíhí ni yá higuera?

²¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa s'ejinnuu Ntíaná ko najmi jo jan kamanuu, najmi tu suba ni xi kuats'ihin yá higuera kamanuu n'oo. Ta kama b'a kuixíhuun asunntu tjenki xu'bj: “Tiyú xin yo ko chjaníkj'ajin yjohi ajin ntáchak'uun”, ko b'a kama. ²² Ko ngatentee ni xi kuinchíhu Ntíaná nga chubakoo, n'ekjóhooon tsa s'ejinnuu Ntíaná.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tíxóo Jesu yá xi kitsjá xaha

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Jas'en Jesu má ma natsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'aik'úhun já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ko b'a incha kitsúhu:

—¿Mí xá xi tjihin nga b'a tín'ei? ¿Yá xi kitsjá xahi?

²⁴ B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. Tsa k'úinyanú, xinyanuu mí xáha xi tíinna nga b'a títs'ian.

²⁵ ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunnteihí?

As'ai b'i kitsúhu xinkjín jóo nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnu ni xi kitsúhu Jua?” ²⁶ Ta najmi kama tsa: “Xuta asunntej kits'ín nibáha”, kuixíaán, at'aha ngayjee xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua. Najmi kama b'a kuixíaán at'aha binkjaán xuta nantjo.

²⁷ Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanu ya xi kitsjana nga b'i tít'sian.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tjintuhu jo já

²⁸ As'ai b'a kitsú sa Jesu:

—Nkú ma ni xinyanu. ¿Nkú bixiún? Nku nda tjintuhu jo já. Ngjisehe nda xi tjuun ko b'a kitsúhu: “Ji ntína, t'in n'exájin tuntsajéna nd'ai.” ²⁹ “Najmi mjena kfián”, kitsú ntíhi ndo, tunga askahán ni kits'ínkjink'un ko ngji ts'inxá. ³⁰ As'ai ngjisehe nda xinkuu ko b'a ta kitsúhu. “Jo'oho, na'mi”, kitsú nda xu'bi, tunga najmi ngjihí. ³¹ ¿Má xi kui já xi joo kits'ín ni xi mjehe na'mihí?

—Nda xi tjuun —kitsú jóo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Já xi f'áchjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma ko jminchjín skóo tíjün kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha. ³² At'aha j'aisenuu Jua ko tsakúyanuu ni xi naxu nginkun Ntíaná, tunga najmi kin'e s'ejinnú ni xi kitsú. Tu sahá já xi f'áchjintjai ch'a ko jminchjín skóo xi kis'ejihín. Ko máha jun, ndaha tsa kiyo niu, tunga najmi tsankinchj'ahá ruu animanuu tsa kis'ejinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Tjenñju ma ngó. K'uejñá chubaya manuu. Nku nda nchiná y'éntje tuntsajé, y'éngi nch'a ko kits'ínnda nku ante má nga ts'íonki tuntsajé. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'inxáko tuntsajé, as'ai ngji kjin. ³⁴ Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo já musuhu já xi tít's'inxáko tuntsajé tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe. ³⁵ Tunga jakj'ahá jóo já musuhu ndo. Nku xi kits'ín'uhun, nku xi kits'ínk'ien, ko nku xi y'éhe ndjio. ³⁶ As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo nkjin já musu, tunga b'ahá ta kits'ín ngáha ra jóo.

³⁷ Tu chahán kits'ínkji ntíhi ndo nga b'i kitsú: “Skuenkjún ntína jóo.” ³⁸ Tunga nk'iehé nga kiekie já xi ts'inxáko tuntsajé nga nibá ntíhi ndo, b'a kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáihín ngayjee ni xi tjihín na'mihí. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáihín.” ³⁹ As'ai jakj'á jóo ntíhi ndo, kik'onsje natsin má nga tjintje tuntsajé ko kits'ínk'ien. ⁴⁰ Kui b'a maha, nk'ie nga kj'uai nda xi ts'e tuntsajé, ¿mí nihi xi kj'uai ts'íhín já musu xu'bo?

⁴¹ B'a incha kitsú jóo:

—Ts'ínkje nga najmi kama nimaha já ch'onk'un xu'bo ko kj'ai já tsjá sá ngáha ra ante tuntsajé, já xi k'uechjihí tuhu nk'ie nga kuichú chahan.

⁴² As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu:

Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo ja j'ai ma ndjio k'aku.

Ntíaná xi b'a kits'ín ko ma nkjunná nga chasehé.

⁴³ Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Chjú'anuu nga kuintsubajiun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu, ko xuta xi bakúchji nga Ntíaná xi batéxumaha, kui xi kj'uaihi nga kjuas'enjin yo. ⁴⁴ Ndjio xi títsu éhen Ntíaná nga kikjaníya já chjinexjóo, tu yáhá ni xi kuinjnesun ndjio kama xixi. Ko xi kuinjnenehe ndjio kama nkuan nkuan.

⁴⁵ Nk'ie nga kint'é já na'mi k'aku ko já fariseo éin, incha kamankjihin nga kui tinchjanijmíyaha Jesu. ⁴⁶ Mjehe nga kuakj'ánijé tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun, at'aha b'a incha tsu xuto nga nku nda profeta Jesu.

22

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku s'i kjuabixan

¹ As'ai ta kinchjahá ngáha Jesu nga y'éjña chubaya. B'i kitsú:

² —Xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda rej xi ts'asje nku s'i nk'ie nga tsixan ntíhi. ³ Kits'ínkji já musuhu nga kuintchaha xuta xi kitsúya tíjuhún. Tunga najmi kits'ín yuhú xuto nga kj'uaí s'íu. ⁴ As'ai ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai já musu nga b'a kitsúhu: “B'a t'ihun xuta xi ja kixinyaha nga ja kab'endá nichinee. Ja kats'ínk'ién turu. Ja tjinda ngatentee niu. T'inyohoo nga kanibá s'i kjuabixoon.”

⁵ Tunga najmi nkjún kamaha xuta xi kik'inyaha. Nku xi ngjisehe jñaha, kj'ai xi ngjik'atseya ni. ⁶ Tjín ngá xi jak'ánijé já musuhu nda rej, kits'in'uhún ko kits'ínk'ien. ⁷ Nk'ie nga kint'é nda rej ni xi kamoó, kama kjahan. Kits'ínkji já juhún nga kits'ínk'ien xuta xi b'a kits'íun ko y'eti nankihí.

⁸ As'ai b'a kitsú nda rej nga kinchjako já musuhu: “Ja tjinda s'i kjuabixoon, tunga najmi chumi ni chjihí ra xuta xi tjun kixinyaha nga kj'uaí. ⁹ Kui b'a maha, tankíhinu niyátée ko tu yáhá ni xi sakúnúu t'inyohoo nga kanibá s'i kjuabixoon.” ¹⁰ As'ai tsitju já musu nga ngji niyátée. Kinchja nja tentehé xi kisakúhu, ndaha tsa xi ch'onk'uhún ko ndaha tsa xi nda tjintuyáha. Kitsehe xuta má tjen s'i kjuabixoon.

¹¹ Nk'ie nga jas'en nda rej nga j'aisehe xuta xi kab'entut'á yámixó, kkie yo nku nda xi najmi yja najyun xi bja xuta nga fi s'i kjuabixan. ¹² As'ai b'i kitsúhu: “Ji nda xinkjían, ¿nkú ts'in kabitjas'ehenni ei nga najmi tjihin ri najyun xi ts'e s'i kjuabixan?” Tunga najmi kinchjahá ndo. ¹³ As'ai kinchjahá nda rej já xi títsjá nichinee ko b'a kitsúhu: “T'e'yún sjai ko ntsja ndo ko chjanikj'o natsin ján má jyuun, ante xi má kjintá xuta ko kuate ni'yun.” ¹⁴ At'aha nkjin maha xi tichubaha, tunga tu chubahá maha xi kj'uaíjin.

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjihin nga s'echjihí

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ As'ai ngjik'íéndako xinkjín já fariseo tu xi ts'ínkijneyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín. ¹⁶ Incha kits'ínkjisehe Jesu já ni'yakuyá xi ts'e ko já xi yjankihí nda rej Herode Antipa. B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai ko nga naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Ntíaná. Najmi ni xi sasihin xuta chubai. 'Yún nanká chaseihí. ¹⁷ Kui nga t'inyahaní. ¿A ma b'echjihí nda tíjún Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi?

¹⁸ Tunga behé Jesu nga tu xi títsuhu jóo ko b'i kitsúhu:

—Jun xi tu tsjohónuu nga bakuchjúu xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! ¿Á an tichjut'ayák'uhunnú? ¹⁹ Takúnnú nku toon xi ma chjintjaihi ch'á.

J'aiko jóo nku toon denario. ²⁰ Ko b'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjijn ko j'áin xi tjít'aha tooin?

²¹ As'ai b'a kitsú jóo:

—Ts'e nda tíjún Cesar.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda tíjún Cesar ni xi ts'e nda tíjún Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

²² Nk'ie nga kint'é jóo niu, tu ni xí kama nkjúhún ra ko incha ngji t'axín.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. Kui nistjin xu'bo k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga b'i incha kitsúhu:

²⁴ —Ji nda maestru, b'a kitsú Moise nk'ie: “Tsa tjín xi kuayá nga najmi s'ehe ntí, nda nts'e tjíhin nga kuixanko ngáha chjuúhun, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.”

²⁵ Y'entujinni yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjíun k'ien. Najmi kis'ehe ntí. K'ien x'ihín tachjúun. As'ai nda nts'e y'ejñako ngáha tachjúun. ²⁶ Tunga ta k'iehén ngáha nda nts'e xi ma joho, as'ai xi ma jahan, ko santaha nda xi yatuu.

²⁷ Askahan ta k'ien tachjúun.

²⁸ 'Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿má xi kui já xi yatuu kama ts'e tachjúun, at'aha ngatentee y'entuko?

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjín ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tjít'a éhen Ntíaná ko ta ndaha nga'yúhun Ntíaná. ³⁰ At'aha nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, najmi ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhí. B'a ní ts'ín k'úentu xi nkú ts'ín tjíntu ntítsje xi tjín ndjiojmi já. ³¹ Tunga nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi k'ehé n'eyo ni xi títsumuu éhen Ntíaná? B'a kitsú Ntíaná: ³² “An xi Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.” Ntíaná najmi Ntíaha animá. Ntíaha ní xuta tík'un.

³³ Nk'ie nga kint'é xuta niu, tu ni xí kama nkjúhún ra ngat'a ts'e ni xi bakúya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Kama ñjakúko xinkjín já fariseo nk'ie nga kint'é nga Jesu kits'ínkinchá jyuju já saduseo. ³⁵ As'ai nku nda chjine'én xi ts'e, nku nda maestruhu kjuatéxumoo, kingjásjaiyaha Jesu nga kikjut'ayák'un:

³⁶ —Ji nda maestru, ajihín ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra?

³⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—“N'etjói Ntíaná xi Ntíahi maha ngayjee animáhi. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin ko xi nkú ts'ín n'enkjíntak'un.” ³⁸ Kui kjuatéxuma xu'bjí xi 'yún chjíhi ra ko kui xi tjun. ³⁹ Ko b'ahá ta tjín ngáha kjuatéxuma xi ma joho: “N'etjói xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.” ⁴⁰ Nga joo kjuatéxuma xu'bjí y'aha ra ngatentee ni xi tjít'a xujun kjuatéxumoo ko xi y'ét'a já profeta.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Nk'ie nga kabincha sa yo já fariseo, as'ai b'i kitsú Jesu:

⁴² —¿Nkú bixiún ngat'a ts'e xi Cristo? ¿Má nibáha ntjehe?

B'a kitsú jóo:

—Ntjehe David.

⁴³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjíhin ra nga b'a kitsúhu David nga Nda Ntíaha maha xi Cristo? At'aha b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santohe Ntíaná kits'ínkincháha:

⁴⁴ Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntíana:

“Tinchint'ání má batexuma, k'uentú maná já kontrahi kinte tsukui.”

⁴⁵ Tsa David b'a kitsú nga xi Cristo xi Nda Ntíaha, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

⁴⁶ Ndaha nku najmi kamaha kits'ínk'óyaha Jesu tsa tu nku én. Kui nistjiun kich'atuts'ihín nga najmi ta ch'a kama k'un kingjásjaiyaha ra Jesu tsa mí nihi.

23

B'i ts'ín y'échjít'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ As'ai kincháko Jesu xuta ko já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

² —Já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo, kui xi tijnaha nga kuitsuya nkú tjihin ra kjuatéxumaha Moise. ³ Kui b'a maha, n'etjusahunnu ngatentee ni xi kuitsuhunu ko chj'atjó. Tunga najmi tu n'enú ni xi incha ts'in, at'aha najmi ts'intjusun ni xi nchja. ⁴ Kui xi bénehe ni xi ái xuta, tunga máha kui, ndahachi najmi incha ts'in nga'yún nga ts'intjusun niu.

⁵ "Yún mjehe nga skuehe xuta xi nkú ts'in benkjún Ntiana. Kui nga 'yún i ts'ihin kaxa tintí xi b'entut'áa stjeén ko tjaná, xi tinchaha éhen Ntiana, ko 'yún ts'in ndju nachjún xi yjandáihí najyun xi mjéntjai nga nchjako Ntiana. ⁶ Tsjoho nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í ko nga b'entusún yáxile xi tincha títjun ni'ya sinagoga. ⁷ Tsjoho nga tsjo ts'in súniñaha nijátée ko nga maestru k'úihin.

⁸ Najmi tu n'ej'oo tsa maestru kuitsunu xuta, at'aha nkuhú ma nda maestrunu ko ngatentoo jun nts'o mahanu xinkju. ⁹ Najmi tu ch'a na'mi 'mihu ei asuntei, at'aha nkuhú ma Na'minu, kui xi tijná ndjiojmi ján. ¹⁰ Najmi tu n'ej'oo tsa já ntia kuitsunu xuta, at'aha nkuhú ma xi ts'enu, kui xi Cristo. ¹¹ Xi mjehe chankjún ajinnu tjihin nga nda ts'in ngandaha xingisoo. ¹² Xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi ichi kama nginkun Ntiana. Xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakuhu kjuachánka.

¹³ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónu bakuchjú xi nkú ts'in yankjún Ntiana! Najmi 'bainto nga xuta kjuas'enjin nga Ntiana kjuatéxumaha. Ta ndaha jun najmi bitjas'oon ko ta ndaha najmi 'baintohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

¹⁴ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónu bakuchjú xi nkú ts'in yankjún Ntiana! Chju'ohoo ni'yaha jminchjin xi ja k'ien x'ihin ko as'ai chuba 'yuhún tse chubakoo Ntiana tu xi b'é'mat'aihinnu yjonu. Kui nga 'yún un skuehenu.

¹⁵ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónu bakuchjú xi nkú ts'in yankjún Ntiana! Fenu nga binimo nga ngúsuhun asuntee ko ntáchak'uun nga binchisjó xuta xi n'e mo nga ts'in s'ejin xi nkú ts'in s'ejinnu. Ko nk'ie nga ja sakunu nku, as'ai n'o nga kui xi 'yún ts'in sa ni xi ts'e ndanindoo nga jun.

¹⁶ 'iNima rú n'ehenu jun, já ka xi baku niyóhoo xuta! Jun xi b'a bixiún: "Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngijin, najmi tjihin kjuayún nga ts'intjusun. Tunga xi tsúngijin toonsine xi tijnaya ninku, kuihi xi tjihin nga ts'intjusun ni xi kuitsu." ¹⁷ Jun xi já chini ko já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A toonsinee, a ra ninkuhú xi tít's'in nga je toonsinee nginkun Ntiana?

¹⁸ "Ko b'a bixiún yo: "Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai nachan chje tsúngijin, kui xi najmi tjihin kjuayún nga ts'intjusun. Tunga xi tsúngijin chje xi tijnasun nachan chje, kuihi xi tjihin nga ts'intjusun ni xi kuitsu." ¹⁹ Jun já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A chje, a ra nachan chjehé xi tít's'in nga je chje nginkun Ntiana? ²⁰ Kui b'a maha, tsa tjin xi nkú kuitsuhu, tsa as'ai nachan chje tsúngijin, kui xi ja tít'sungijin nachan chje ko ngayjee ni xi t'intjusun yo. ²¹ Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngijin, ja tít'sungijin ninku ko Ntiana xi tijná yo. ²² Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ndjiojmi ján tsúngijin, ja tít'sungijin Ntiana xi tijná yo nga tibatéxuma.

²³ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónu bakuchjú xi nkú ts'in yankjún Ntiana! 'Bohoo Ntiana nku tikjá najún chin ko xka sinje xingisoo xi nkú ts'in tjit'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi 'yún chánka sa xi ta bakúya kjuatéxumoo. N'echayo ni xi naxu nginkun Ntiana ko nga tjihin nga kama nimanu xuta xi k'ái ko nga tjihin nga naxu s'ejinnu éhen Ntiana. Kuihi ni xi joon xi tjihin nga n'oo, ko najmi tjihin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tjit'a. ²⁴ ¡Jun já ka xi baku niyóhoo xuta! N'etjusun ni xi tu tjent'ahá ko ni xi 'yún chjhi ra najmi n'esiuhun.

²⁵ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónu bakuchjú xi nkú ts'in yankjún Ntiana! Jun xi nkú joyaha tasa ko taba xi tu natsihin ni

kin'echuhun, tunga kitsejihín ni animanuu ndyjé ko ni xi najmi naxu. ²⁶ Ji nda fariseo ka, titjun n'echihin ayaha taso ko b'a ts'in kama jehe natsihin.

²⁷ 'iNima ru n'ehenu jun, ja chjine'ehen kjuatexumoo ko ja fariseo! jJun xi tu tsjohonuu bakuchjuú xi nkú ts'in yankjún Ntjaná! Jun xi b'a joyaha tsjó xi taba kin'ek'i. Kui xi tsjo ts'in bakú sunnk'a, tunga ayaha kitsehe nintaha anima ko ngatentee ni chuntí. ²⁸ Jun xi b'a ta k'un sunnk'o, at'aha nginkun xuta 'yún je bakuchúú yjonuu, tunga ajin animanuu kitsejihín ni xi tu b'anachaha ko ngatitsun.

²⁹ 'iNima ru n'ehenu jun, ja chjine'ehen kjuatexumoo ko ja fariseo! jJun xi tu tsjohonuu bakuchjuú xi nkú ts'in yankjún Ntjaná! N'endo tsjóho ja profeta ko n'enaxú ndjio tsjóho xuta je xi kis'e nistjin nk'ie. ³⁰ Ko b'a bixiún: "Tsa tu ñá ma tintsubaá nk'ie nga y'entu ntje cháná, najmi tsisinko raá nga kits'ínk'ien ja profeta." ³¹ Nk'ie nga b'a bixiún, ta juhun n'ek'io yjonuu nga ntjehe xuta xi kits'ínk'ien ja profeta jun. ³² jTu sahá n'endjuú ni xi kik'atuts'in ntje chánuu!

³³ jJun xi b'a k'un xi nkúhu ntjenuu! jJa ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'in kuitjunkihipu nga najmi kuankiún ngak'ien? ³⁴ Kui b'a maha, an ts'inkjisenuu ja profeta ko ja nkjink'un ko ja chjine'én. K'ua xi n'ek'ion ko kjuat'a kruu ko k'ua xi ngjúohoo aya ni'ya sinagoganuu ko tsjénki'uncho xki nanki. ³⁵ B'a ts'in ch'anjihinu ngayjee jnihi xuta je xi kin'ek'ien. Ch'atuts'ihin ra jnihi Abel, nda je xi y'ejña nk'ie, nga santaha jnihi Zacaria ntíhi Berekiá xi kin'ek'ient'ó nachan chje xi kjijña ankjin ninku. ³⁶ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ngatentee ni xu'bi nibanehe xuta xi tjín nd'ai.

B'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalen
(Lc. 13:34-35)

³⁷ jJun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion ja profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e nibásenuu! jA tu nkjihín niyá kama mjena nga k'uentúkúnuu xi nkú ts'in xanto nga b'énkinka ntíhi, tunga najmi kin'e yunú! ³⁸ Nd'ai ni ma, ja s'ejña masen antenuu. ³⁹ An b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixiún: "Kakjanink'a Ntjaná xi nibáha ngajoho."

24

B'i ts'in kitsúya Jesu nga n'exúya ninku
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Tsitjusje Jesu má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja tífi, j'aik'úhun ja ni'yakuyáha. Tíincha ma nkjúhun nga tibaskjúhun xjóho ninku. ² B'i kitsú Jesu:

—¿A tíyo ngayjee ni xi tjín ei? Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, ja ni'yakuyáha j'ai nchjako t'axihin. B'a incha kitsúhu:

—T'inanyi, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí ni xi kuakúchji titjun nk'ie nga kjúái ngáhani ko nga kfe asuntee?

⁴ As'ai kinchja Jesu:

—Chúhun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanuu. ⁵ At'aha nkjin maha xi kj'uai nga an ts'ín ma yjoho. "An xi kits'ín nibána Ntjaná", kuitsu ko nkjin xuta k'uanachaha.

⁶ Kuinú'yó nga s'e kjuachán ko nga kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma, tunga najmi tu binkjunnú. At'aha tjihin ni nga b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asuntee. ⁷ At'aha xuta xi tjín nku nanki kjaánko xuta xi kj'ai nanki. Nku nda rei kjaánko kj'ai nda rei. S'e kjintía ko chón kama kj'ai kj'ai nanki. ⁸ Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihi tib'atuts'ihin kjuanima xi s'e.

⁹ 'Ts'íinkjas'ennuu xuta xi má nga ts'íin'unnuu ko ts'íink'iennuu. Ngat'ana ts'íin un-
kiehenuu ngayjee xuta asuntee. ¹⁰ Kui nistjiun nkjin xi ts'íinndyjaha yjoho nga najmi
ta s'ejihin ra an. Ts'íinkjas'en xinkjin ko ts'íin unkie xinkjin. ¹¹ S'e nkjun ja profeta tsank'a
xi nkjin xuta k'uanachaha. ¹² Tu xi s'ehé ni xi ch'onk'un, kui nga nkjin nkjun xi najmi
ta ts'íintjoho xinkjin. ¹³ Tunga xi ndja kuasinjna santa nkúhu nga kuayá, kui xi k'uanki.
¹⁴ S'enijmi én nda tsuhu Ntiana nga ngúshun asuntee, én nda tsu xi tsuya xi nkú ts'in
batéxuma Ntiana. Ngayjehe asuntee kuint'é nga Ntiana xi batéxuma. Nk'iehé nga kfe
asuntee.

¹⁵ 'Y'et'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjun ante tsjehe ninku. Choo xi b'a
ts'íiun.

B'i kitsú Jesu ko xi tít's'inya xujun katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

¹⁶ —Kui nistjiun katanka xuta xi tjintu ante Judea xi tjehe asunntu tjenki. ¹⁷ Xi
kab'ejnasun nk'a ni'yaha najmi tu kuitjuen nga kj'uaik'asje ni xi tjintu aya ni'yaha. ¹⁸ Xi
kafi jna najmi tu k'ooya nga kj'uaik'á najyuhun.

¹⁹ 'iNima ru ts'ihin jminchjin xi y'a ntí ko xi tít's'inki ntí kui nistjiun! ²⁰ Tinchihu Ntiana
tu xi najmi nistjin chunch'an kuyuhunu ko tsa nistjin nkjun. ²¹ At'aha 'yún s'e kjuanima
kui nistjiun, kjuanima xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda
asuntee. Ko ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. ²² Tsa najmi kuatekjá Ntiana
chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga kuatekjáhá Ntiana chuba
nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

²³ 'Kui nistjiun tsa tjin xi b'a kuitsunuu: “Chasoo, ei tjina xi kits'in nibá Ntiana”, ko tsa
b'a kuitsunuu: “Jan tjina”, najmi tu n'e s'ejun. ²⁴ At'aha incha kj'uai xi b'a kuitsu tsank'a
nga kui xi j'ai ngajoho Ntiana ko xi ja profeta ts'íin ma tsank'a yjoho. Kui xi incha ts'íin
nkjin tikja kjuankjun ko ni xi chanka, tu xi k'uanachaha ra xuta, xi kohó ra xuta xi j'ájin
Ntiana kamaha ra k'uanachaha. ²⁵ Jahá tixinya tjtunuu ni xi kama.

²⁶ 'Kui b'a maha, tsa b'a kuitsunuu jóo: “Ante kixi jan tjina xi j'ai ngajoho Ntiana”, najmi
tu bankiun yo. Tsa b'a kuitsunuu: “Aya 'ma jan tjina”, najmi tu n'e s'ejun. ²⁷ At'aha xi
nkú ma nga bat'ai nd'ich'on má tju ts'iu ko ma chji santaha má fintjai, b'a ta kama nk'ie
nga kj'uai Ntihu Ndax'iun. ²⁸ Yaha nga má kijjna nku yjoninte k'ien, yo ma njakú chálíkíe.
B'a ta ts'in chaha nga kj'uai Ntihu Ndax'iun.

B'i kama nistjin nga kj'uai ngaha Ntihu Ndax'iun

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Askahan nga ja kj'ua kjuanima xi kama kui nistjiun, tjen'yún kama jyuhún ts'iu, ko
sóo najmi ta ts'íin ndzehen. Niñu xi tjin nk'a jan kuixuntu, ko k'uatse ni xi tjin nk'a jan.
³⁰ As'ai kama chji nk'a jan ni xi kuakúchji nga ja nibá Ntihu Ndax'iun. Nk'iehé kjinta nkjun
ngayje tikja xuta xi tjin asuntee ko skue Ntihu Ndax'iun nga tjenjin ninti nga nibako
ngayjee nga'yuhun ko kjuachánkaha. ³¹ Ts'íinkji ntitsjehe nk'ie nga 'yún kjuane tjio. Incha
k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjintu tu má xi tjehe ni, b'aha ra má tju ts'iu santaha má fintjai.

³² 'Katumankjinnuu ni xi b'éjna chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yoo
ko tjuhu xka, yo nga ja tibichú tiña chunuboo. ³³ B'a ta ts'in nk'ie nga ja choo nga ja
b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjehe tiña Ntihu Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjna.
³⁴ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáye xuta xi tjin
nd'ai. ³⁵ Kamaha asuntee ko nk'a jan ndyja, tunga éna najmi kj'ua tiya.

³⁶ 'Tunga má nistjin ko chuba nga b'a kamoo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha ntitsje xi tjin
ndjiojmi jan ko ta ndaha Ntihu Ntiana. Nku tutuhú Ntia Na'miná xi be. ³⁷ Xi nkú kama
nistjin nga y'ejna Noe, b'a ta kama nk'ie nga kj'uai ngaha Ntihu Ndax'iun. ³⁸ Kui nistjin
xu'bo, nk'ie nga najmi kjee fejin ntá xuta, tu tjincha kjinehé ko tjincha 'bi. Tjincha bixan
ko tjincha ts'ínkixan ntíhi. B'a tjincha ts'in santa nkúhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe
tsutsu chankoo. ³⁹ Najmi kamankjihin xuta santaha nkúhu nga tu ni xi kik'ahá ts'í ko

kits'ínkje tentehe. B'ahá ta kama ngáha nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun. ⁴⁰ Kui nistjiun jo já xi tìncha ts'ínxájin jñáha, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña. ⁴¹ Jo jminchjín xi tìncha o, nku xi chjúbé ko xinkuu xi s'ejña.

⁴² 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí chubaha kj'uaí Nda Ntjanuu. ⁴³ Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be títjun nda xi ts'e ni'yoo mí chubaha nga jyuun kj'uaí nda ndyjéé, ta k'úejña nda. Najmi tsjante tsa nda ndyjéé kjuas'en kjuayún ni'yaha. ⁴⁴ Kui kjuaha, b'a ts'ín tintsuba ndahanu ko jun, at'aha chuba nga najmi tichuyóho ko kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi naxu fiko xáha
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xáha ko xi nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá xáha nga kui xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga kujichú chuba? ⁴⁶ ¡Á b'a nda tjíhin ts'e nda musu xu'bi tsa b'a tít'sín nk'ie nga kj'uaí nda ntiaha! ⁴⁷ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nda ntiaha ts'ín kunntáha gayjee ni xi tjíhin.

⁴⁸ 'Tunga tsa ch'onk'un nda musu ko tsa b'i ts'ín ts'ínnkjink'un: “K'uandaya saha nda ntiana nga kj'uaí.” ⁴⁹ As'ai k'uéhe já musu xinkjín ko nga kjine ko k'úiko já ch'iu. ⁵⁰ Tsa tu kj'uaíhi nda ntiaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi tikuyáha ko chuba xi najmi be, ⁵¹ 'yún ndjá ts'ínnijéhe nda ntiaha xi nkú ts'ín n'enijéhe já xi b'anachaha já ntia, yo má nga kjintá ko kuáte ni'yun.

25

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén istinchjín xi ngji nku s'í

¹ 'Kui nistjiun b'a kama ajihin xi nkú ts'ín batéxuma Ntjaná xi nkú kamat'ain te istinchjín xi ngji nku s'í kjuabixan. Incha jakj'á nd'í setíhi ko incha ngji ts'ínkjáihin nda bixoon. ² Un maha xi chinihi ko un maha xi kitikjuaha. ³ Xi chiniu najmi kik'a sa seti nk'ie nga jakj'á nd'íhi nga incha ngji. ⁴ Tunga xi kitikjuo, jakj'á nd'íhi ko ta kik'a nisa seti xi kúinchá saha nd'íhi.

⁵ 'As'ai ts'andayahá nda bixoon ko kama nijnáha istinchjín, kui nga incha kik-jantuféhe. ⁶ Nkú ra ma nga masen nistjen, tjín xi kikjintáya: “¡Ja nibá nda bixoon! ¡Títjusjoo ko tankín n'ekjóhoon!”

⁷ 'Tsitisjen istinchjín ko y'enda nd'í setíhi. ⁸ B'a kitsúhu xi chiniu xi kitikjuo: “K'uaíni ichi chuba setinuu, at'aha ja tí'me nd'íni.” ⁹ Tunga b'ahá kitsú xi kitikjuo: “Najmi, at'aha tsa b'a n'ei, najmi kujichú mahani jin ko ta ndaha jun. Tu sahá tankín ch'atso xi ts'ajun má satéña.” ¹⁰ Nk'ie nga tìncha fik'atse seti xi chiniu, tu j'ai sahá nda bixoon. Xi tjíndaha yjoho incha jas'enko má tíma s'í kjuabixoon ko kis'echjá ankjuo. ¹¹ As'ai j'ai istinchjín xingisoo ko b'a kitsú: “¡Ji chá ntia, chá ntia, chúx'áni ankjuo!” ¹² Tunga b'ahá kitsú nda bixoon: “Kjuaxi ni xi tíxinnuu nga najmi benuu.”

¹³ 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí nistjin ko mí chubaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'ínxáko
(Lc. 19:11-27)

¹⁴ 'Xi nkú ts'ín batéxuma Ntjaná b'a joyaha nku nda xi ngjitsube kj'ai nanki. Kintehe ni nga nguai, tjun kinchjaha já musuhu ko kitsjáha ni xi tjíhin. ¹⁵ Nku xi kitsjáha un mii toonsine, nku xi kitsjáha jo mii, ko nku xi kitsjáha nku mii. Kitsjáha nga nkúnkú xi nkú ts'ín kamaha nga ts'ínxáko tooon. As'ai ngji kjin.

¹⁶ 'Nda musu xi kits'ínkjáihin un mii toonsine, ngji ts'ínxáko ko kits'ín nganasun sa un mii. ¹⁷ Xi kits'ínkjáihin jo mii, b'a ta kits'ín ko kits'ín nganasun sa jo mii. ¹⁸ Tunga máha xi kits'ínkjáihin nku mii, kui xi ngji kján t'anankiu ko y'éyanji toohon nda ntiaha.

19 'Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, j'ai ngaha nda ntiaha ja musu xu'bo ko kits'inkoho kuenta. 20 Tjun j'ai xi kits'inkjálhin un mij toonsine. Kui xi y'a sa un mij. B'a kitsú: "Ji nda ntia, un mij toonsine kik'aini. Eij tijnahi sahi un mij xi kits'in nganasan." 21 As'ai b'a kitsú nda ntiaha: "Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoí xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi."

22 'As'ai j'ai xi kits'inkjálhin jo mij toonsine. Kui xi y'a sa jo mij. B'a kitsú: "Ji nda ntia, jo mij toonsine kik'aini. Eij tijnahi sahi jo mij xi kits'in nganasan." 23 As'ai b'a kitsú nda ntiaha: "Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoí xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi."

24 'As'ai j'ai xi kits'inkjálhin nku mij toonsine ko b'a kitsú: "Ji nda ntia, be nga kjain. Chjusintjein chan xi najmi ji y'entjei. Ni xi kj'ai xi y'entje ji chubéi. 25 Kui nga kitsankjuhunna ko ngjik'iejná 'ma toohin t'anankiu. Eij tijnahi ngaha ri toohin." 26 As'ai kinchja nda ntiaha nga b'a kitsúhu: "Ji nda musu ch'onk'un ko ts'e. Tsa yai nga kjesintjen chan xi najmi an y'entje ko bakj'a ni xi kj'ai xi y'entje, 27 tsa kik'aihi toonna ja xi maha ts'inxáko. Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'inkjain ngaha ra nd'ai nga kjúa toonna ko santaha ntíhi kai."

28 'As'ai b'a kitsúhu ndo ja xi kabincha yo: "Chjú'ohoo ndo tooon ko tjohoon xi tijnaha te mij. 29 At'aha ngatentee xi tjihin ni, kui xi k'uai saha ko 'yún s'ehé. Tunga xi najmi tjihin, kui xi chjú'aha santaha ni xi ichí xi tijnaha. 30 Chjanikj'o natsin jan má jyuun nda musu xu'bi xi najmi chumi ni chjihí ra, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun."

B'i ts'in kitsúya Jesu xi nkú n'ehé xuta ndyun nkini

31 'Nk'ie nga kj'uaihi Ntíhi Ndax'jun, kj'uai ko kjuachánkaha ko ngatentee ntítsjehe ko k'úejñasun ante má nga kuakúchji kjuachánkaha. 32 Ngayjee xuta xi tjin asuntee kama njakú nginkun. As'ai kuakjánya xuta xi nkú joyaha nku nda bastu xi ts'inkj'a t'axín chutsanko ko xin ts'inkj'a chutentsu. 33 Kixihi k'uéntu chutsanko ko skjúhun k'uéntu chutentsu.

34 'As'ai kuinchja Nda Rei nga b'a kuitsuhu xi tijncha nga kixihi: "Nibó jun xi nda kits'inkonuu Na'mina. N'ekjóhooon nd'ai nga tjtás'enjiun xi nkú ts'in batéxuma Na'mina, kui niu xi kis'endanuu nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda asuntee. 35 At'aha nk'ie nga kama bjona, kik'ainú nichine. Nga kama xintána, kik'ainú ntá. Nga kikjatsú'basan nankinuu, kik'aintenú ni'yanuu. 36 Nga najmi tjinna najyun, kik'ainú najyun xi kingja. Nga kisaté ch'an, tsankintsubek'unnú. Ko nga kikjáaya yán, tsankinsekjánú."

37 'As'ai incha kuinchja xuta xi naxu kits'in nginkun Ntjáná nga b'a kuitsu: "Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi ko kik'aihi nichine, ko tsa kama xintáhi ko kik'aihi ntá? 38 ¿Nkjé kiyai nga nankini kitsutjasúin ko kik'ainteihí ni'yaní, ko tsa najmi tjihin najyun ko kik'aihi najyun xi kindyjai? 39 ¿Nkjé kiyai nga kisaté ch'in ko tsa kisuya'yín ko tsankintsubek'úhín?" 40 As'ai kuinchja ngaha Nda Rei nga b'a kuitsu: "Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi nkú ts'in nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni ja nts'é, a ahán xi b'a kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe."

41 'As'ai b'a kuitsu ngaha xuta xi tijncha skjúhun: "Tiyú xinnú jun xi najmi nda nginkán. Tankiún ajin nd'í xi najmi ta maha ra 'meyaha, xi kis'endaha ndanindoo ko ntítsje xi tjihin. 42 At'aha nk'ie nga kama bjona, najmi kik'ainú nichine. Nga kama xintána, najmi kik'ainú ntá. 43 Nga kikjatsú'basan nankinuu, najmi kik'aintenú ni'yanuu. Nga najmi tjinna najyun, najmi kik'ainú najyun xi kingja. Ko nga kiseté ch'an ko kikjáaya'yán, najmi tsankintsubek'unnú."

44 'As'ai incha kuinchja xuta xu'bo nga b'a kuitsu: "Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi, ko tsa kama xintáhi, ko tsa nankini kitsutjasúin, ko tsa najmi tjihin najyun, ko tsa kiseté ch'in, ko tsa kisuya'yún, ko najmi tsisinkoihi?" 45 As'ai kuinchja ngaha Nda Rei

nga b'a kuitsu: “Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi nkú ts'ín najmi nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán najmi nda kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe.”

⁴⁶ 'Ko xuta xu'bo ngjuai má nga un skué síhin. Tunga xuta xi naxu nginkun Ntjaná ngjuai má nga k'úentu tik'un sín.

26

B'i ts'ín y'énda já tjíxoo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:47-53)

¹ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúya ngayjee ni xu'bi, as'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

² —Yo nga jo nistjin ndyjaha nga kuitju S'í Pascua, nk'ie nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun xi má nga s'et'a kruu.

³ As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ni'yaha nda na'mi títjun Caifa.

⁴ Y'éndako xinkjín xi nkú ts'ín k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé ko ts'ínk'ien. ⁵ Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubée ndo tu xi najmi k'úésihi xuta nkjin xi k'juai.

B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Nk'ie nga tíña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu kai, ⁷ as'ai nku tachjuún j'aiko ntá sinjne xi chjí nkjún, xi tíinchaha nku lubata ndjio chjí. Kui xi tsaténdzjojnú nintaku Jesu nk'ie nga kab'ejñat'a yámixo. ⁸ Nk'ie nga kíkíe já ni'yakuyóo niu, kama kjahan ko b'a incha kitsú:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne? ⁹ Kamahá 'yún chjí kuach'a ntóo nga kuasatéña kai, tu xi kui tooon k'uaihi ra xuta x'an.

¹⁰ Kint'é Jesu ni xi tíincha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á jun tín'estihí ruu tachjín? Nda tjin ni xi kuats'ínna. ¹¹ Xuta x'an bi tehente k'úentujinnuu, tunga an najmi tehente kúátejñajinnuu. ¹² Nk'ie nga kuakaténdzjojnúna tachjín ntá sinjne, ja kuak'íénda yjonintena tu xi s'eyanjihinna. ¹³ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu má xi tjeheñ ni nga s'enijmí én nda tsuhu Ntjaná nga ngúsuñun asuntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjín. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

B'i ts'ín y'énda Juda Iscariote nga ts'ínkjas'en Jesu

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ As'ai nku nda ni'yakuyá xi te joo xi 'mi Juda Iscariote ngjisehe já na'mi k'aku ¹⁵ ko b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi k'uinú tsa ts'ínkjas'ennuu ndo?

As'ai y'énda jóo nga tsjáha katé toontaba. ¹⁶ Kui nistjiun kik'atuts'ihin Juda nga tsangisjái n'yá xi nkú ts'ín kama ts'ínkjas'eñen Jesu.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Nistjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kaman-dakoho na'yu san, as'ai incha j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsúhu:

—¿Má xi tjeñen mjeñi nga k'úenda tu xi chineñeni nichinehe S'í Pascua?

¹⁸ B'i kitsú Jesu:

—Tankiún ajin nantio. Tankihinsoo nda xi ja yaá ko b'a t'ihun: “B'a títsu nda maestru: Ja tábichú tíña chubana. Ni'yahi kfínka já ni'yakuyána nga ts'ínk'a S'í Pascua.”

¹⁹ As'ai kits'íntjusun já ni'yakuyóo ni xi kitsú Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua.

²⁰ Nk'ie nga ja kama jyuun, y'ejñat'ako Jesu yámixo já ni'yakuyá xi te joo ²¹ ko nk'ie nga ja tíincha kjine nichinee, b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nku xi tjeñjinnuu ts'ínkjas'enna.

22 As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an, nda maestru?

23 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Xi ta tábakj'á nichine xi tjíya taba má nga tábakj'a, kui xi ts'íinkjas'enna. 24 B'a n'ehé Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná, tunga, jnima rú ts'íhin nda xi ts'íinkjas'ehen! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

25 As'ai kinchja Juda, nda xi ts'íinkjas'en Jesu, nga b'a kitsú:

—¿A an, nda maestru?

B'i kitsú Jesu:

—Ji xi ja b'a kuixín.

26 Nk'ie nga tíncha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjanya ko kitsjáha já ni'yakuyóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó ko chinoo. Kui xu'bi xi yjonintena.

27 Ko ta jakj'á chutsiun. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha nga b'a kitsúhu:

—S'iyuyo ngatentoo chutsiin. 28 Kui xu'bi xi jnina. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta tu xi kama ndyjat'aha ra jéhe. Jnina táb'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'ínko xuta. 29 An b'a tíxinnuu. Najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsajajeé santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'uike ngáhanuu xi tsetsehe má batéxuma Na'mina.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. 31 B'i kitsú Jesu:

—Kui nistjen xu'bi ngatentohoo n'endyjajihun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: “Ts'in'úhun nda bastuu ko ndzjoya chutsanko.” 32 Tunga nk'iehé nga kj'uaiya ngáhana ngabayoo, kfin títjunnuu ante Galilea.

33 As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'íinndyjajihin yjoho ngat'a ts'ii, tunga an ndahachí najmi ndyja kamana.

34 B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xanto, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.

35 B'a kitsú Pedro:

—Ndaha tsa tjíhin nga kuayáko, tu nku nga ts'inkiéná yjona nga behe.

B'a ta incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

B'i ts'ín kinchjako Jesu Ntíaná

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 As'ai tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nku ante xi 'mi Getsemani ko b'a kitsúhu:

—Tintsubahanu ei. Kfin nchjako maná Ntíaná ján.

37 Ngjiko Pedro ko nga joó jáha Zebedeo. Kik'atuts'ihin nga kik'ie babaha ko kis'entaha ra. 38 B'a kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'íink'ienna. Tintsubakonú ei ko ta tintsuba ndo.

39 As'ai ngjindju sa ichí ko yo kingjénsten ankjín. B'i kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Na'mi, tsa kama kj'ua t'axinna kjuanima xu'bi, n'ekj'a t'axinní. Tunga katumaha xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

40 As'ai ngjise ngáha ra já ni'yakuyóo, ko kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuanu nga kuakintsubakonú? ⁴¹ Tintsuba ndo ko chubakoo Ntiana tu xi najmi chjut'ayak'uhunnuu. Yuhu animanuu tunga yjonintenuhu xi najmi tichukjuaha.

⁴² As'ai ta ngji nchjakohó ngáha Ntiana niya xi ma joho Jesu nga b'a kitsú:

—Ji Na'mi, tsa tjihin nga un skuena ko najmi kama kj'ua t'axinna kjuanimá xu'bi, tu sahá katuma xi nkú ts'in mjehi.

⁴³ Nk'ie nga kik'oya ngáha má tjintu já ni'yakuyóo, ta kjintuféhe ngáha nga j'aisehe at'aha nijnoo tib'échja suba tunkun jóo. ⁴⁴ Ta ngji nchjako t'axihin ngáha Ntiana niya xi ma jahan Jesu nga ta kuihi én kitsú ngáha.

⁴⁵ As'ai j'aisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿A tu nku kisuntuféhe so ko tin'ekj'áyo? Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Ntiji Ndashun aya ntsja xuta ngatitsuun. ⁴⁶ Tisintjoon ko tjián. Ja nibá tiña xi tits'inkjas'enna.

B'i ts'in j'aichj'anijé Jesu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Nk'ie nga ta tinchjaha Jesu, tu j'aihi Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjun xuta xi kits'in nibá já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá. Incha y'a kicha ndju ko yá nga incha j'ai. ⁴⁸ Ko nda xi tits'inkjas'en Jesu ja kabinchá'a títjun jóo nga b'i kitsúhu:

—Xi kjexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Kui xi chjubó.

⁴⁹ Tjen'yún ngjik'uhún ra Jesu ko b'a kitsúhu nga kikjexu'ba:

—Antahi, nda maestru.

⁵⁰ B'i kitsú Jesu:

—Ji nda xinkjián, n'endjuí xá xi kjuáihini.

As'ai j'aik'uhun Jesu já xingisoo ko jakj'ánijéhe. ⁵¹ Tunga nkuhú kicha ndju ts'asje nku nda xi tjenko Jesu. Kits'in'uhun nku nda musuhu nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínñju.

⁵² Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Chj'atjó ngáhani kichahi antehé. At'aha ngatentee xi ts'inchjén kicha nga kjan, ta kicha kuayáha. ⁵³ ¿A najmi yaní nga kama kuankihí Na'mina ko tjen'yún ts'iin nibáhana mij ní ntítsje? ⁵⁴ Tunga tsa b'a ts'ian, ¿nkú ts'in kuitjusuhun ni xi tjit'a xujun éhen Ntiana? At'aha b'a ts'in tjit'a nga tjihin nga b'a kama.

⁵⁵ As'ai b'i kitsúhu já xi tsichukj'aha:

—¿A nda ndyjéná? ¿Á ixí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjuáichj'anijéhenú? Xki nistjin tsásinjña nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú. ⁵⁶ Tunga b'ahá tíma ngatentee ni xu'bi tu xi tibitjusuhun éhen Ntiana xi y'et'a já profeta.

As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsásinjña suba Jesu.

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judio

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Já xi j'aikj'aha Jesu ni'yaha nda na'mi títjun Caifa incha ngjikoho. Ja kab'entu yo já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjihin xá. ⁵⁸ Máha Pedro, kitsjennki kjihin Jesu santaha nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi títjuun. Jas'en ko y'eñajihin já jun xi kunná yo, tu xi skuéhe ni xi kama.

⁵⁹ As'ai já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxoo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen. ⁶⁰ Tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu, ndaha tsa incha j'ai nkjun já testiyu tsank'á xi incha ngji kontraha Jesu. Tunga tu chahán j'ai jo ⁶¹ xi kitsúya én xi kinchja Jesu:

—B'a kitsú ndai nga kinchja: “An kamana ts'inkatsúnya ninkuhu Ntiana ko jan nistjin kjesintjen ngáhana.”

⁶² As'ai tsisintjen nda na'mi títjuun nga kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixinní? ¿Á b'a tíncha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

⁶³ Tunga najmi kinchjahá Jesu. As'ai b'ahá ta kitsú ngáha nda na'mi títjuun:

—Nginkun Ntíaná xi tǐñña tík'un an tǐbjasjáiyaha. Tǐxínyani tsa ji xi kits'ín nibá Ntíaná, xi Ntíhi Ntíaná.

⁶⁴ B'ǐ kitsú Jesu:

—B'a tǐjn ni xi tǐbixín. Kǒ tǎ xínyanuú nga choo Ntíhi Ndax'iun nga k'úéjñat'aha Ntíaná xi tǐhǐn nga'yún kǒ nga nibajin nǐntǐ xi tǐjn nk'a ján.

⁶⁵ As'ai kikjetiyajen najyun xi yja ndǎ na'mi tǐtjuun. B'a ts'ín tsakúchji ndǒ nga najmi kisasǐhǐn én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—ǐNajmi tǐbenkjún Ntíaná ndǎi nga b'a tǐtsu! ¿A machjén saná já testiyu? Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntíaná. ⁶⁶ ¿Nkú manuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Ngabaya tǐjehen rǎ ndǒ.

⁶⁷ As'ai tǐjn xi tsatétéjin ankjín Jesu nga kik'aya kǒ kik'íéhe. K'ua xi kik'onjihǐn ⁶⁸ nga b'a kitsúhu:

—Ji xi jáini ngajoho Ntíaná, tǐxínyai xi nkúhu ndǎ profeta, ¿yá xi kuak'íéhi?

B'ǐ ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Nk'ie nga kab'eña Pedro nǎtsin ni'yaha ndǎ na'mi tǐtjuun, as'ai j'aik'úhǐn nku na musu kǒ b'a kitsúhu:

—Ji xi tǎ tǐjenkoi Jesu xi nibáha Galilea.

⁷⁰ Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro nginkun ngatentee xuta xi tǐjn yo. B'a kitsú:

—Najmi be ni xi tǐbixín.

⁷¹ As'ai tsitju yo nga ngji má tǐjen ankjua nǎtsiun. Yo tǎ kikiehé ngáha rǎ kj'ai nǎ musu kǒ b'a kitsúhu já xi kabincha yo:

—Kui cháí xi tǎ tǐjenko Jesu xi nibáha Nazaret.

⁷² Tǎ najmi kits'ínkiehé ngáha yjoho Pedro. Santaha Ntíaná kits'ínkie nga b'a kitsú:

—ǐNajmi be ndǒ!

⁷³ Sa kutju já xi kabincha yo j'aisehe Pedro kǒ b'a kitsúhu:

—Kjuaxǐ kjáihǐn nga tǎ ji xi tsjenkoi jóo. At'aha xi nkú n'e chubai tǐb'échjit'aihin.

⁷⁴ As'ai ndjá kinchja Pedro kǒ ixí Ntíanáhá kits'ínkie nga b'ǐ kitsú:

—ǐNajmi be ndǒ!

Kui chubǒ tǐjen'yún kikjintáhá nku xanta ⁷⁵ kǒ j'áítsjehen Pedro ni xi kitsú Jesu: “Kintehe ni nga kjǐntá xantǒ, b'a kuixín nga najmi yaní jan nǐyá tǐhǐn.” As'ai tsitjusje Pedro kǒ kikjintá un kikjintá nte.

27

B'ǐ ts'ín kin'ekjas'ehen ndǎ tǐtjun Pilato Jesu

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjín ngatentee já na'mi k'aku kǒ jáchá xi tǎ tǐhǐn xá xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu. ² As'ai tǐj'yúhún ts'íhǐn rǎ nga incha ngji ts'ínkjas'ehen ndǎ tǐtjun Pilato.

B'ǐ ts'ín kits'ínk'ien suba yjoho Juda

³ Máha Juda, ndǎ xi kits'ínkjas'en Jesu, nk'ie nga kint'é nga kitsjá kjua já tǐjxóo nga n'ek'ien Jesu, as'ai ngjikj'áha rǎ animaha ngat'a ts'e ni xi kits'ín kǒ kits'ínk'óya ngáha rǎ já na'mi k'aku kǒ jáchá xi tǎ tǐhǐn xá toontaba xi katée. B'a kitsúhu:

⁴ —Jé tǐjenna. Nku ndǎ xi najmi tǐhǐn jé kits'ínkjas'en nga n'ek'ien.

B'a incha kitsú jóo:

—¿Mí xi nusinnǐ jin? Kuentahǐ ní ni xu'bo.

⁵ As'ai kikjaníya Juda tooon aya nǐnku kǒ tsitju yo nga ngji kjenntu n'ú suba yjoho.

⁶ J'áya já na'mi k'aku tooon kǒ b'a kitsúhu xinkjín:

—Najmi ma tsa kaxaha toon chje k'úeyaá toon xu'bi, at'aha chjhi nda xi n'ek'ien niu.

⁷Y'endako xinkjin jóo. As'ai ts'atseko ho toon xu'bahá nda xi ts'ínnda ndjii tu xi yo kama s'eyanjihí xuta xi xin nanki nibáha. ⁸Kui kjuaha nga Ante Jní 'mihi ante xu'bo santaha nistjin nd'ai. ⁹B'a ts'ín tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kinchja nda profeta Jeremia: “Jak'á jóo toontaba xi katée, chji xi y'enda já xi ntje Israel tjeheh ra nga b'a tjin chjhi ndo. ¹⁰Kui xi ts'atseko ho xu'bahá nda xi ts'ínnda ndjii. B'a kitsúna Ntjaná.”

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun nda titjun Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Ngjinijé Jesu nginkun nda titjun Pilato. Kui xi b'a kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín.

¹²Nk'ie nga nkjin ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá, ndahachí najmi kinchja Jesu. ¹³As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi tínu'yání ngayjee ni xi tikjanínehi jóo?

¹⁴Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xí kama nkjúhun ra nda titjuun.

B'i ts'ín kitsjá kjuá Pilato nga n'ek'ien Jesu

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Ni xi ma nk'ie nga S'í Pascua, b'i ts'ín tijnaha nda titjuun. B'éjna ndaí nku nda nubayá xi f'ájin xuta nantia. ¹⁶Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi be tentehe xuta, xi 'mi Barraba.

¹⁷Nk'ie nga kama ñjakú xuta, as'ai b'a kitsú Pilato:

—¿Má xi mjenuu nga k'uejña ndáinu? ¿A Barraba a ra Jesu xi 'mihi Cristo?

¹⁸B'a kitsú Pilato at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un jóo ngat'aha ni xi títs'ín Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'ehen ra. ¹⁹Nga kab'ejña Pilato ante má nga ts'ín kjuá, b'i tsu én xi kits'ín nibáha chjuúhun: “Najmi chumi ni tjeheh xuto. Najmi tu ji nungijin yjohi. At'aha ch'on ts'ín ka'baj chinina nkui jyún tu ngat'aha ni xi tímat'ain xuto.”

²⁰Tunga já na'mi k'akuhú ko jáchá xi ta tjihin xá tsinchá'a xuta xi kama ñjakú yo tu xi incha kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndáihí ra ko nga Jesu xi n'ek'ien. ²¹As'ai ta kingjásjaiyaha ngáha nda titjuun:

—¿Má xi kui já xi joo mjenuu nga k'uejña ndáinu?

B'a incha kitsú xuta nkjiun:

—Barraba.

²²B'a kitsú Pilato:

—¿Kó mí xi ts'ihin Jesu xi 'mi Cristo?

B'a incha kitsú tente xuta:

—jKas'et'a kruu!

²³B'ahá ta kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'ín ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—jKas'et'a kruu!

²⁴As'ai najmi ta be nkú ts'íhin Pilato, at'aha tu sahá 'yún tjincha kjintáya sa xuta nkjiun nga tíma kjahan. Kui nga jak'áha ntánijua, tsanéjnu ntsja nginkun xuta ko b'a kitsúhu:

—Najmi an tjinna jé nga kuayá ndaí. Jun yo ni xi n'oo.

²⁵B'a incha kitsú ngatentee xuta:

—Jin ko ntini ch'anji ngabayaha ndo.

²⁶As'ai y'éjna ndaí Pilato Barraba ko kitsjá kjuá nga s'ehé Jesu ko nga s'et'a kruu.

²⁷As'ai já juhun Pilato jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjin nga y'éjindaihi Jesu. ²⁸Incha ts'asje najyuhun Jesu ko kits'íngia

nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. ²⁹ Ko incha kits'innda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku ko ntsja kixi kits'ínk'a nku yáxá. As'ai tsinchakúnch'int'a mañaha ko tsajnukie nga b'a incha kitsúhu:

—Antahi, nda reihj xuta judio.

³⁰ Tsatétéjnu ko jakj'á yáxóo nga kik'onntjai nintaku Jesu. ³¹ Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'ínngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Nk'ie nga tìncha bitju yo, kisatékjá nku nda nanki Cirene xi Simon 'mi. Kui xi kits'in kjua'yúhún ra já juun nga k'uanji kruuhu Jesu. ³³ As'ai incha tsichu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehé Nintaku Anima. ³⁴ Kik'aihi Jesu nga k'úi binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga nk'iehé nga kikjut'a Jesu ntóo, najmi kits'in yu nga kik'i.

³⁵ Nk'ie nga kingját'a kruu, já juun tsakjánya xihj xinkjín najyuhún Jesu nga kitsutonyá ts'ihin. ³⁶ As'ai y'entu yo nga kikunntá. ³⁷ Kis'et'a xi tjeheh antsjáku Jesu nku yáte xi títsuya mí kjuaha nga tín'ek'ieheh. “Kui xu'bi xi Jesu xi nda reihj xuta judio”, kis'et'a yátee.

³⁸ Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihj ko nku nga skjúhún. ³⁹ Xuta xi tìncha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku ⁴⁰ nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku ko jan nistjin chjúsintjen ngáhani, tsixin, n'ek'anki yjohi. Tsa ji xi Ntíhi Ntíaná, títjujent'ai kruu.

⁴¹ B'a ta ts'in kik'ayaha já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjihin xá. B'a incha kitsúhu xinkjín:

⁴² —Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. Katitjujent'a kruu nd'ai tsa kui xi nda reihj xuta Israel. Nk'iehé nga s'ejinná. ⁴³ Kui xi 'yún kis'ejihin Ntíaná, kui nga Ntíaná kats'ínk'ankihj ra nd'ai tsa tjo kjuaxihj. ¿A najmi b'ahá kitsú nga kui xi Ntíhi Ntíaná?

⁴⁴ Ko já ndyjé xi kjintut'á kruuko Jesu ta ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'in k'ien Jesu

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Chuba te jo nga nistjiun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngixuun. ⁴⁶ Nkú ma nga chuba jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eli, Eli, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahani?

⁴⁷ K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjín:

—Nda profeta Elia tinchjaha ndo.

⁴⁸ As'ai tjen'yún tsangatsankahá nku nda xi síjña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxá nga kits'ínkjik'uhún Jesu tu xi k'úhi. ⁴⁹ Tunga b'ahá kitsú xuta xi kabincha yo:

—Chúya mai. Chase ma raá tsa nibá Elia nga ts'ínk'ankihj.

⁵⁰ As'ai ta 'yúhún kikjintáya ngáha Jesu ko k'ien. ⁵¹ Nk'ie nga b'a kamoq, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhún ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha kintee. Ko chón kama ko tsakjan naxiu. ⁵² Tsix'á tsjóho anima ko j'áya ngáha ra nkjin xuta k'ien xi kis'ejihin Ntíaná. ⁵³ Incha tsitju tsjóho nk'ie nga j'áya ngáha ra Jesu ko jas'en nanki je Jerusalem nga tsakúchjihj yjoho nkjin xuta.

⁵⁴ Nda jun k'aku ko já jun xi tìncha kunntá Jesu, nk'ie nga kkie chón ko ngayjee ni xi tímoq, tu xi incha kitsankjúhún ko b'a incha kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi Ntíhi Ntíaná.

⁵⁵ Yo kjint'á kabincha nkjin jminchjín xi tíncha base. Kitsjennkíhi Jesu nga tsitju ante Galilea ko tsasinkohó. ⁵⁶ Ajihin jminchjiun tjenjin Maria Magdalena, Maria xi naaha maha Santiago ko Kuse, ko naaha jáha Zebedeo.

B'i ts'in kis'eyajni Jesu

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Nk'ie nga ja tíma jyun, j'ai nku nda nchiná xi 'mi Kuse, nku nda nanki Arimatea xi ta ja tsichu ma nku nda ni'yakuyáha Jesu. ⁵⁸ As'ai ngjisehe Pilato ko tsankihí yjonintehe Jesu. Kitsjá kjua Pilato nga k'uaihi ndo yjonintee.

⁵⁹ Jakj'á Kuse yjonintee. Nku najyun je kik'ontikjájnu ⁶⁰ ko ngjingjájñaya nku tixa tsjó tsetsehe xi kits'inndat'á naxiu. As'ai kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjua tsjóo ko ngji. ⁶¹ Y'entu ankjín tsjóo Maria Magdalena ko Maria xinkuu.

B'i ts'in kin'e kunntá já juun tsjóo

⁶² Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga j'a nistjin nk'ie nga s'enda ni xi machjén S'í Pascua, as'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko já fariseo nginkun Pilato ko b'a kitsúhu:

⁶³ —Ji nda ntia, f'áitsjenni nga b'a kitsú nda tsank'óo nk'ie nga tíña sa: “Nk'ie nga kj'ua jan nistjin, kj'uaíya ngáhana ngabayoo.” ⁶⁴ Kui b'a maha, b'a tixín nga chúnnta tsjóo santaha nkúhu nga kj'ua nistjin xi ma jahan. At'aha tsa najmi ma, kutsa kj'uaíhi já ni'yakuyáha ndo nga jyuun ko ngjuaike ndyjé yjonintehe. As'ai: “Ja j'áíya ngáha ra ngabayoo”, kuitsuhu xuta. Tsa b'a ts'ín jóo, 'yún s'e sa én tsank'á xi kuitju askahan nga xi tjuun.

⁶⁵ B'a kitsú Pilato:

—Tankínko já juun. Tankiún n'e kunntó tsjóo xi nkú ts'in mjenuu.

⁶⁶ As'ai incha ngjisehe tsjóo. Nku ndjio y'échjanekohó. Y'échjane sisin ko y'entu já jun xi kikunntá yo.

28

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Nk'ie nga j'a xuatu, ja tífi ma sen ngáha nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, ngjisehe tsjóo Maria Magdalena ko Maria xinkuu. ² As'ai tu nkuhú chón xi tu xí 'yúhún kama. Nku ntitsjehe Ntjaná nibajen nk'a ján. J'aikjexín ndjio xi tjíchjane ankjuaaha tsjóo ko yo y'eñasun. ³ Xi nkú joyaha nd'ích'on tjin sénnistjihin ko taba xúxú najyun xi yja xi nkú joyaha nch'án. ⁴ Nk'ie nga incha kikié ntitsjee já jun xi tíncha kunntá tsjóo, tu xí incha kitsankjúhún nga incha kik'atsé. B'a incha kik'ientu xi nkúhu tsa ja k'ien kik'ientu.

⁵ As'ai kinchjako ntitsjee jminchjiun nga b'a kitsúhu:

—Najmi tu binkjun. Be nga Jesu xi kis'et'a kruu tbinchisjó. ⁶ Najmi ta ei tíñaha. Ja kaf'áíya ngáha ra ngabayoo xi nkú nga kitsú. Nibáhasoo ante má nga kis'ejña. ⁷ Kitsa tankínk'inyohoo já ni'yakuyáha nga ja kaf'áíya ngáha ra ngabayoo Jesu ko ngjuai títjuhun ante Galilea. Yo skué. Ja kuaxinyanu ni xi tjihin nga xinnuu.

⁸ As'ai tsitju kitsa kitsa jminchjiun aya tsjóo. Títsankjún ko tsjo nkjún tímaha. Tsangat-sanka nga ngji tsúyaha já ni'yakuyóo éen. ⁹ Ko nga tíncha fi, tu yohó kiséjin Jesu ko janiñaha. As'ai incha ngjik'úhun ko kitsubakjá sjai nga kits'intsjoho. ¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu binkjun. Tankínk'inyohoo já nts'é nga katji ante Galilea. Yo skuena.

B'i ts'in kitsúya já juun ni xi kamoo

¹¹ Nk'ie nga tíncha fi jminchjiun, as'ai ngji k'ua já juun ajin naxinantóo. Ngji tsúyaha já na'mi k'aku ngatentee ni xi kamoo. ¹² As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá nga y'éndako xinkjín. As'ai kitsjá nkjúhun toon já juun ko b'a kitsúhu:

¹³ —B'i tixiún: “Kaf'aiyyún já ni'yakuyáha ndo ko kafiko ndyjé yjoninte k'ien nk'ie nga kisuntuféi.” ¹⁴ Tsa kuint'é nda títtjuun niu, jin yai xi nkú n'e chubanijmíkoj. Najmi tu jun fantoho yjonuu.

¹⁵ As'ai jakj'á já juun tooon ko b'a incha kitsú xi nkú kik'ihin. Kui én xu'bi xi tu yje chubanijmíyahá sa ajihin xuta xi ntje judio tjehen ra santaha nistjin nd'ai.

*B'i ts'in kitsjá xáha Jesu já ni'yakuyáha
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

¹⁶ Já ni'yakuyá xi te nkuu incha ngji ante Galilea asunntu tjenki xi kitsú Jesu. ¹⁷ Nk'ie nga incha kieke Jesu, kits'intsjoho, tunga tjihín xi jo jan kamaha. ¹⁸ As'ai Jesu ngjisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—Ja kik'aina nga kuatexumaha ndjiojmi ján ko asunntei. ¹⁹ Kui nga tankihinnu ko n'e mo xuta ni'yakuyána ngayjee xuta naxinantá xi tjin asunntee. Tatentó xuta tu xi Ntia Na'miu, Ntíu ko Espiritu Santo kamats'ehe. ²⁰ Takúyohoo nga kats'intjusun ngayjee kjuatexumana. An kúatejñajinnuu ngayje nistjin santaha nkúhu nga kfe asunntee.

Xujun xi y'ét'a Marco én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'ín y'énijmí Jua Bautista

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ B'i ts'ín b'atuts'ihin ra én nda tsuhu Jesu, kui xi Cristo xi Ntíhi Ntíaná maha.

² Nda profeta Isaiá b'i ts'ín y'ét'a nk'ie:

Títs'inkjiá nda chjine'énna tu xi ngjuai tíjtuhun ri.

K'uénda tíjtun niyáhi.

³ Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntíaná. Tjen naxuu niyáha.”

⁴ Xi nkú ts'ín y'ét'a Isaiá nk'ie, b'a ts'ín j'aiténtá xuta Jua ante kixiu. Y'énijmí nga tjihin nga ngjuai'áha ra animaha xuta ko nga saténtá tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun.

⁵ Tsitju ngayjee xuta xi tjin ante Judea ko ngayjee xuta xi tjin nanki Jerusalen nga j'aisehe Jua. Incha kisaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'inkie yjoho nga tjihin ngatitsun.

⁶ Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku tjabaxín b'ékjá. Chjuba ko ntsjényá kjine. ⁷ B'i kitsú nga y'énijmí:

—Askahan an kj'uai nku xi 'yún nk'a tjen sa, xi má nga ndahachí najmi tsuhuna tsa kjendáya n'úhu ntéhe. ⁸ An ntánijua tibaténtákohonuu tunga máha kui, Espiritu Santo kuaténtákohonuu.

B'i ts'ín kisaténtá Jesu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Nistjin ján tsitju Jesu nanki Nazaret, nanki xi tijnajihin ante Galilea, ko ntáje Jordan tsaténtájihin Jua. ¹⁰ Nk'ie nga tibatujin ntánijuo, kkie nga tsix'á nk'a ján ko nga Espiritu Santo nibajennehe xi nkú joyaha nku chutuju. ¹¹ Kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'a kitsú:

—Ji Ntina, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

B'i ts'ín kits'ín nganaha Jesu ndanindoo

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² As'ai tjen'yún ngjikohó ra Espiritu Santo ante kixiu. ¹³ Yo y'ejña yachán nistjin tjihin, ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Y'ejñajihin chu xi tjin ngijnóo ko ntítsjehe Ntíaná j'aisinkoho.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin xaha Jesu

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Askahan nk'ie nga kis'eya'yún Jua, ngji Jesu ante Galilea nga y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná. B'i kitsúhu xuta:

¹⁵ —Ja kuichu chuba. Ja 'yún tiña tijnanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai. Tankínchj'aha ruu animanuu ko n'e s'ejun én nda tsuhu Ntíaná.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, kkie Simon ko Andre xi nts'e maha xinkjín. Kui xi tíncha kjaník'la na'ya tjiho ajin ntóo, at'aha tji incha tsuba jóo. ¹⁷ B'i kitsú Jesu:

—Jun já, tsjénkinú. An ts'ian nga xuta nuboo.

¹⁸ Ta kuihi chubo y'entu jóo na'yaha ko kitsjennkíhi Jesu.

¹⁹ As'ai ngjindju sa ko kkie Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín. Kui jóo xi jáha Zebedeo. Ayaha tsutsuhu jóo incha kabincha nga tíncha b'énda na'yaha. ²⁰ As'ai tjen'yún

kinchjahá ra, ko y'éntu jóo Zebedeo xi na'mihi maha ko já xi basinkoho aya tsutsuu nga kitsjennkíhi Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi tijnajihin nku ndaninda
(Lc. 4:31-37)

²¹ As'ai incha j'ai nanki Capernaum. Nk'ie nga nistjin nkjún jas'en Jesu ni'ya sinagoga nga tsakúya. ²² Kama nkjúhun xuta xi nkú ts'ín tsakúya, at'aha tsakúya xi nkúhu tsa xá tjihín, najmi xi nkú ts'ín bakúya já chjine'éhen kjuatéxumoo.

²³ Tijná sinagogaha xuta Capernaum nku nda xi tijnajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún kikjintáya nga b'i kitsú:

²⁴ —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tijnkoni? ¿Á ja kjúái n'ekjeheni? Bená yáha ji. Ji xi ntíhi Ntíaná.

²⁵ Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindoo:

—Xú sin n'ei ko titjusjehihin ndo!

²⁶ Ixi y'étsujnehé ra ndo ndanindoo ko tu xí 'yúhún kikjintáya nga tsitjujihin.

²⁷ Ngatentee xuta tu ni xí kama nkjúhún ra ko b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Mí nihi xu'bi? Kj'ai ts'ín bakúya ndai. Bakúya xi nkú joyaha tsa xá tjihin. Santaha jánindoo batéxumaha ko nt'é'éhen.

²⁸ Ngayjee nanki xi tijn ante Galilea tu xí kitsahá kichubanijmíyaha Jesu.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu na nchí'yaha Pedro
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Nk'ie nga incha tsitju ni'ya sinagoga, ngji Jesu, Santiago ko Jua ni'yaha Simon ko Andre. ³⁰ Kui chubo ch'in kjijnako na nchí'yaha Simon. Tjen'yún kik'inyahá ra Jesu ni xi tímaha tachjúun. ³¹ As'ai ngjik'úhun Jesu ko jakj'á ntsja nga kikjesintjen. Ta kuihi chubo kindyjajihin ch'ihin tachjúun ko kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nkjin xuta un
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Nk'ie nga ja kama'ña, askahan nga ja ngjintjai ts'ú, j'aich'áha Jesu ngayjee xuta un ko xi tijnujihin jánindoo. ³³ Ngayjee xuta nantjo kama njakú asti ankjuo. ³⁴ Kits'ínkihi Jesu nkjin nkjún xuta un xi k'uhun nkjin tákj'á ch'in. Kik'onsje nkjin nkjún jáninda. Najmí kitsjantehe tsa kuinchja jánindoo, at'aha jánindoo be yáha Jesu.

B'i ts'ín tsitju Jesu nga y'énimí éhen Ntíaná
(Lc. 4:42-44)

³⁵ Nk'ie nga jyunya xa sa, tsisintjen Jesu ko ngji nku ante t'axín tiya. Yo kinchjako Ntíaná. ³⁶ As'ai Simon ko já xi tijnukoho yo incha tsangisjái Jesu. ³⁷ Nk'ie nga kisakúhu, b'a incha kitsúhu:

—Ngayjee xuta títangisjaihi.

³⁸ B'i kitsú Jesu:

—Tjián kj'ai ante xi tijn tíña ei tu xi ko ta yo k'uenijmíhina. At'aha kui xá jálhina.

³⁹ Ngji nga y'énimí xki ni'ya sinagoga xi tijn ngayjee ante Galilea ko kik'onsje jáninda xi tijnujihin xuta.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu j'aisehe Jesu ko tsasinkúnch'int'aha nga tsankihi nga kuasinkoho. B'i kitsúhu:

—Tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjúxinní ch'in xi k'unna.

⁴¹ As'ai kama nimaha Jesu nda uun. Kingjénne ntsja nga kits'ínko ko b'i kitsúhu:

—Mjena. Katuma jei.

⁴² Ta kuihi chubo kindyja ch'ihin ndo. Kama je ngáha. ⁴³ As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

⁴⁴ —Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkúchjiji yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'in y'éjña Moise ngat'aha nga ja kama jei, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

⁴⁵ Tunga nk'iehé nga ngji ndo, kitsúya tentehe xuta ni xi kamat'ain. Kui nga najmi ta kama jas'en chjiji Jesu nanki xi tjihin yo. Tu andai nantjohó kikjatsú'ba má nga najmi tjin xuta. Tunga tsitjuhú xuta xi tjin tu má nankihí ni nga j'aisehe.

2

B'i ts'in kits'innkiji Jesu nku nda xi najmi ma fi

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ As'ai ta j'aihi ngáha Jesu nanki Capernaum ko kint'é xuta nga ja tijná ngáha Jesu ni'yaha. ² Kui nga kama njakú nkjühun xuta, nga santaha najmi ta kis'ehe ante asti ankjuo, ko Jesu y'énijmíhi éhen Ntjaná xuto.

³ As'ai incha j'ai nju já xi incha kab'anganki nku nda xi najmi ma fi. Jesu j'aich'aha ndo. ⁴ Tunga najmi mahá incha bichúko nda uun má síjña Jesu tu ngat'aha xuta nkjin xi kama njakú yo. Kui nga incha kikjexihin nku te ni xi kjinehe ra ni'yoó ko yo incha kits'inkjiji nda uun santaha má síjña Jesu.

⁵ Nk'ie nga kkie Jesu nga s'ejihin jóo nga Ntjaná kits'in nibáha, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji ntina, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

⁶ Tunga ta kab'entuhú yo k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoó xi b'i ts'in incha kits'innkjink'un: ⁷ “¿Á b'a ts'in tinchjaha ndai? Najmi tibenkjún Ntjaná nga b'a ts'in tinchja. At'aha nku tutuhú Ntjaná xi maha ts'innnyjat'aha xuta ngatitsuhun.”

⁸ Tunga tjen'yún kamankjihín ra Jesu ni xi tijncha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu: —¿Á b'a ts'in tín'enkjink'uhunnu? ⁹ ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin nda xi najmi ma fi? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein, chjúbéi nachan xi kisujñasuin ko titsutjai”? ¹⁰ Tunga mjehéna kuakuchjínuu nga Ntíhi Ndash'yun tijná ngajoho Ntjaná asuntei xi má nga kama ts'innnyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

¹¹ —Ji tinchjakoho. Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

¹² As'ai tjen'yún tsisintjehén nda uun, jak'á nachahan, ko ngayjee xuta kkiehe nga tsitjusje. Tu ni xí kama nkjühún ra ngatentee xuta ko kits'intsjoho Ntjaná. B'i incha kitsúhu xinkjin:

—Ndahachí najmi kjee yaá nku ni xi nkúhu xu'bi.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Levi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ As'ai ta tsitjuhú ngáha Jesu nga ngji andai ntáchak'uun. Nkjin nkjún xuta j'aisehe, ko Jesu tsakúyaha xuto. ¹⁴ Nk'ie nga tits'in nnyá, kkie nda xi 'mi Levi xi ntíhi Alfeo nga kab'ejña ante má nga f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

As'ai tsisintjen Levi ko kitsjennkíhi Jesu.

¹⁵ Nk'ie nga tikjine Jesu niñu ni'yaha Levi, nkjin nkjún já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise ta incha j'aik'ientut'aha Jesu ko já ni'yakuyáha. At'aha nkjin nkjún maha xi incha kitsjennkíhi.

¹⁶ Kkie já chjine'éhen kjuatéxumoó ko já fariseo nga Jesu tikjineko niñu jóo. As'ai kinchjako já ni'yakuyáha Jesu nga b'i kitsúhu:

—¿Á já xi f'áchjintjaihi ch'á ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumaha Moise tíneko ho niñu nda maestrunu?

¹⁷ Nk'ie nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Nku niyá nk'ie nga tjintu kjintía já ni'yakuyáha Jua Bautista ko já fariseo, as'ai tjín xi incha j'aisehe Jesu ko b'i kitsúhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintía já ni'yakuyáhi, xi nkú ts'ín b'entu kjintía já ni'yakuyáha Jua ko já ni'yakuyáni?

¹⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xuta xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tjñajin saha nda bixoon? Nk'ie nga tjñajin saha nda bixoon, najmi kama k'úentu kjintía. ²⁰ Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

²¹ Najmi ch'a b'estikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'aha nibákú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'ín fi tsehe má kitiyá. ²² Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxín. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjúun
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Nku xuatu tíf'a Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai incha kikje'yún tuniñu já ni'yakuyáha ko kits'intjiya ntsja nga kikjine. ²⁴ As'ai b'a incha kitsúhu Jesu já fariseo:

—Chase ma ri. ¿Á ni xi tjña nkjúhun ra kjuatexumoo nga nistjin nkjúun tíncha ts'ihin já ni'yakuyáhi?

²⁵ B'i kitsú Jesu:

—¿A ndahachí najmi kjee n'eyo má nga tjít'a ni xi kits'ín David nk'ie nga un kiekehe ko kama bjoho kui ko já xi tjenkoho? ²⁶ Kui nistjiun Abiatar tjihin nda na'mi titjun. Jas'en David ante nkjúhun Ntjaná ko kikjine ninkuan nkjún xi tjintu yo, ni xi tu já na'miu ma kjinehé. Ta kitsjá yaha ninkuon já xi tjenkoho.

²⁷ Nistjin nkjúun kis'ejña ngandaha xuta, najmi ngandaha nistjin nkjúun kamandaha xuta. ²⁸ Kui nga Ntíhi Ndax'íun batéxumaha ra santaha ko nistjin nkjúun.

3

B'i ts'ín kits'ínkíhi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Nku niyá jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja.

² Kikunntá 'maha jóo tu xi incha skuéhe tsa ts'ínkíhi ndo nga nistjin nkjúun, tu xi b'a ts'ín sakúhu ra má tindyajihin Jesu.

³ As'ai b'a kitsúhu Jesu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisintjein ko tisinjñai kamaseen.

⁴ As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Jun, ¿mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjúun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anke xuta, a ra ma n'ek'ien?

Tunga najmi kinchjahá jóo.

⁵ As'ai kjan tsasehe Jesu já xi kabinchandaihi ko kieke babaha at'aha ndjá tjintuyá animaha jóo. B'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingénte ntsja ndo ko kamanda.

⁶ Tunga nk'iehé nga tsitju já fariseo yo, as'ai kama ñjakúko já xi yjanki nda rej Herode Antipa nga tsangisjai niyáko xi nkú ts'in kama ts'ínk'iehen Jesu.

B'i ts'in kits'ínkihi Jesu nkjin xuta andai ntáchak'uun

⁷ As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha andai ntáchak'uun. Ta kitsjennkíhi nkjin nkjún xuta xi incha niba ante Galilea. ⁸ Ko ta incha kint'é ngayjee ni xi tít'sín Jesu xuta xi tjín ante Judea, xi tjín nanki Jerusalen, xi tjín ante Idumea, xi tjín ngabantá ntáje Jordan, ko xi tjín andaihi nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui kjuaha nga incha j'aise tentehe ra.

⁹ As'ai y'exá Jesu já ni'yakuyáha xi má nga k'uéndaha nku tsutsu, tu xi najmi kuasinne'yuhun ra ngayjee xuta nkjin xi kama ñjakú yo. ¹⁰ At'aha ngatentee xuta xi uhun ixí tíncha basinne'yuhun ra nga mjehe ts'ínkoho, at'aha nkjin nkjún maha xuta un xi kits'ínkihi.

¹¹ Ko máha jánindo, nk'ie nga incha kieke Jesu, tsinchakúch'int'aha ko b'i incha kitsú nga kikjintáya:

—ji xi Ntíhi Ntíaná!

¹² Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindo tu xi najmi incha kuitsuyaha yáha Jesu.

B'i ts'in kitsjá xaha Jesu já postru xi te joo

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ As'ai ngjinji Jesu nku asunntu tjenki. Kinchjaha já xi j'ájin nga kj'uaísehe ko incha j'ai jóo. ¹⁴ Te jo maha já xi j'ájin tu xi tsjénkoho ra ko tu xi ts'ínkíhi nga k'uénimí éhen Ntíaná. Já postru kitsúhu jóo. ¹⁵ Kitsjáha jóo nga ngajoho ts'ínkihi ra xuta ko nga k'onsje jáninda xi tjintujihin xuta.

¹⁶ Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon xi kitsjá j'áihin nga kui xi ta Pedro k'úin; ¹⁷ Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo maha. Jesu ta kitsjá j'áihin já xi joo nga ta k'úin Boanerge, kui j'áin xi tsuhu ra: Ntíhi Ch'on. ¹⁸ J'ájin ya: Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Toma, Santiago xi ntíhi Alfeo, Tadeo, Simon xi makó já cananista, ¹⁹ ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ As'ai kik'óya ngáha Jesu ni'yaha ko ta kama ñjakú nkjühún ngáha xuta, nga santaha najmi kama incha kikjine niñu. ²¹ Nk'ie nga kint'é xuta xinkjín Jesu niu, incha j'aingisjaihi. At'aha b'a kitsú xuta nga ja tíma luku Jesu.

²² Máha já chjine'éhen kjuatéxumo xi incha nibaha nanki Jerusalen, kui xi b'a kitsú: —Ndaninda Beelzebu xi ndaninda k'akuhu jánindo tíjñajihin ndai. Kui nga nga'yuhun ndaninda k'akuhu jánindo tím'osjekoho jánindo.

²³ As'ai kinchjaha Jesu jóo ko y'éjña chubayaha nga tsakúya:

—Jun, ¿nkú ts'in kamaha tsa ndanindo ta kuihi k'onsje suba yjoho? ²⁴ Xuta xi tjín má nga batéxuma nku nda rej, tsa ta kuihi fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi tse maha má nga batéxuma nda rej xu'bo. ²⁵ Ko tsa xuta xi tjintu nku ni'ya fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi ta s'ehe ra nga'yún. ²⁶ B'a ta ts'in tíjña ts'e ndanindo. Tsa Satana kuakjánya yjoho nga ta kuihi ngjuai kontra yjoho, ndahachí najmi tse kamaha nga k'úejña. Tu sa ní kuichúkje nistjihin.

²⁷ Ndaha nku najmi ma fas'en ni'yaha nku nda xi 'yún tíjhin nga'yún ko kjé'aha ni xi tíjhin. Tjín níhi nga tjun k'ué'yún ndo. B'a ts'in kama kjé'aha ra ni xi tíjhin ndo ni'yaha.

²⁸ Kjuaxi ni xi tíxinnu. Kama ndyjat'aha ngatentee ngatitsuhun xuta ko ngatentee tu mí én ch'on tsuhú ni xi kitsú. ²⁹ Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra. Nku jé xi najmi ta kamaha ra ndyjaha ts'ín.

³⁰ B'a kitsú Jesu at'aha: “Ndanindo tíjñajihin”, incha kitsú jóo.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Ja kamoó. J'ai naaha ko já nts'e Jesu. Natsiun tsincha nga kits'ínkji xi ngji nchjaha Jesu. ³² As'ai xuta xi kab'entut'áha b'a kitsúhu:

—Naahi, já nts'ei ko jminchjín nichjai kabincha natsin ján. Mje rúhu kuinchjakohi.

³³ B'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi nána ko yá xi já nts'é?

³⁴ As'ai tsasehe xuta xi kab'entut'áha ko b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nána ko já nts'é. ³⁵ Tu yáhá ni xi ts'íntjusun xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

4

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Nku niyá Jesu tsakúyaha xuta éhen Ntíaná andai ntáchak'uun, ko tu ni xí nkjihín xuta kama ñjakút'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejñayaha ko ngayjee xuto andai ntóo tsincha.

² Nkjin tákjá ni tsakúyaha nga y'ejña chubayaha. B'i kitsú:

³ —Tjenñju. Nku nda ngjiténdzjo xujmá. ⁴ Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujmá xu'bo. ⁵ K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjín ninte. Kítsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain nintee. ⁶ Tunga nk'iehé nga tsitju ts'íu, kits'ínchjahan ko kixí, at'aha najmi 'yún ngjiyanji kjamaha. ⁷ K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjántehe nga nda saá xujmá xu'bo. Najmi chumi nihi kitsjá. ⁸ Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Jasu xujmá xu'bo ko kisá. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo xi kitsjá katé tjíhin, tjín xi kitsjá cháte ko te tjíhin, ko tjín ngá xi kitsjá unchan tjíhin.

⁹ Ko b'i kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'ín kitsúya Jesu á tu subahá y'ejña chubayaha nga tsakúya
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Askahan nk'ie nga y'ejña suba Jesu, xuta xi kabinchat'aha ko já ni'yakuyá xi te joo incha kingjásjaiyaha mí nihi xi tsakúya nga y'ejña chubaya.

¹¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tjíña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejña chubayahá ra, ¹² tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuéhé, ko ndaha tsa kuasínñju tunga najmi kamankjihín ra. B'a ts'ín najmi ngjuaikj'áha ra animaha ko najmi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáihín xuta éhen Ntíaná
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ B'i kitsú ya Jesu:

—¿A najmi mankjinnuu nkú tsuhu ra én xi kuak'iejñá chubaya? Tsa najmi kamankjinnuu, ¿nkú ts'ín kamankjin tentehenuu én xi bakuyá nga b'ejñá chubaya?

¹⁴ Nda xi tsaténdzjo xujmóo, kui xi nkú joyaha xi b'énjímí éhen Ntíaná. ¹⁵ Tjín xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu andai niyóo. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún nibáhá Satana ko kjexín én xi ja kis'entjéjin animaha.

¹⁶ Tjín ngá xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún tsjohó ts'ín ts'ínkjáihín. ¹⁷ Tunga najmi 'yúhún tjíhin kjamá ajin animaha ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu ngat'aha éen, ts'ín t'axíhín yjoho éen.

¹⁸ Tjín ngá xutá xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kui xutaha xi ta nt'é éen, ¹⁹ tunga ni xi tjíhín asunnteí s'entaha ra, kjuanchinóo b'anachaha, kō ma mje tentehe ni xi tjín. B'a ts'ín najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animaha xutá xu'bo kō najmi tsjá çan.

²⁰ Tunga tjíhín xutá xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo. Kui xutaha xi nt'é éen kō ts'ínkjáihín. Nda ts'ín nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá katé tjíhín, kō tsa cháte kō te tjíhín, kō tsa unchan tjíhín.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen
(Lc. 8:16-18)

²¹ B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿A tjín xi b'éti nku nd'í tu xi k'uejñaha kintehe nku kaxa a ra kintehe nku kama? ¿A najmi b'ejña nk'ahá? ²² At'aha ngayjee ni xi 'ma tjíña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña chji. Kō ngayjee ni xi najmi tjíña chji nd'ai, kuichú nistjin nga kuitju chji. ²³ Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

²⁴ B'i ta kitsú sa Jesu:

—Yún nda tasínñjuhuu ni xi tínu'yó. Xi nkú ts'ín nda kuasinñju, b'a ts'ín nda kamankjinnuu, kō 'yún k'uai sanuu nga kamankjinnuu ni xi tínu'yó. ²⁵ At'aha xi basínñju ni xi bakuyá, kui xi k'uai saha nga kamankjihín. Tunga xi najmi basínñju, chjú'aha santaha ni xi íchí mankjihín.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku xujmá xi sá suba

²⁶ B'i ta kitsú sa Jesu:

—Má batéxuma Ntíaná, kui xi b'a joyaha ni xi ma nk'ie nga nku nda baténdzjo xujmá. ²⁷ Tsa kjife ndo kō tsa tjíña tík'un, ndaha tsa nga nistjiun kō ndaha tsa nga nistjen, fasu xujmóo kō sá. Najmi be ndo á b'a maha. ²⁸ At'aha t'anankiu ts'ín nga sá kui ni ján. Títjun tjuhu nts'éen, as'ai tjuhu xka, askahan xu, kō ja kamoq s'ehe xujmá. ²⁹ Nk'ie nga ja chubaha, as'ai bate ndo niu, at'aha ja kuichu nistjin nga stí.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná? ¿Mí éhen xi ts'ínchjén nga k'uejña chubayahana? ³¹ Kui xi nkú joyaha nku k'un mostasa xi s'entje. Kui k'un xu'bi xi 'yún íchí sa nga k'un xi k'oo xi tjín asuntee. ³² Tunga nk'iehé nga ja s'entje, as'ai sá kō 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi k'oo. I nkjún ma tjiaha, nga santaha nisee ts'ínnda'á nubaha má nk'íéhen tjiaha yóo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu
(Mt. 13:34-35)

³³ Jesu y'ejña chubayaha xutá nga tsakúyaha. Ni xi ma chubayaha ra xutá, kui nihi xi kits'ínchjén. ³⁴ Najmi tsakúya tsa najmi y'ejña chubaya. Tunga máha já ni'yakuyáha, najmi y'ejña chubayaha nga tsakúyaha.

B'i ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo kō ntáchak'uun
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Ta kuihi nistjin xu'bo nkú ma nga ja tíma jyun, b'i kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tjián ngabantá ján.

³⁶ As'ai kits'ínkji xutá nkjiun kō tsutsu xi tu b'a ts'ín jahá kab'eya incha ngjiko. Ta incha kitsjennkíhi k'ái sa tsutsu. ³⁷ Tu ni xi kamahá, tu incha kamanehé nku ntjo xi tu xí 'yúhún, kō t'éhen ntáchak'uun ni xi nkjún kits'íhín tsutsuu, nga santaha ja ma tséhé ni ntánijua xi tífes'ehen.

³⁸ Tunga máha Jesu, kjife astun tsutsuu nga kab'énki nku ni nintaku. As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿á najmi nkjún tímaha ri? ¡Ja kuayáa ej ni!

³⁹ As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga b'i kitsúhu:

—¡Tjenjyú! ¡Tjent'íahí!

Kitsjenjyú ntjo ko kis'e jyuju.

⁴⁰ As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a nkjún ts'ín binkjuhunnu? ¿Á najmi s'ejihinnu Ntjaná?

⁴¹ Tu xí incha kitsankjúhún jóo ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'éhen ra?

5

B'i ts'ín kits'ín ndáhi Jesu nku nda xi tijnajihin ndanindoo (Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ As'ai incha tsichu nankihí xuta Gerasa, nanki xi tijná ngabantá ntáchak'uun. ² Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, tjen'yún j'aik'úhún ra nku nda xi tsitjujin tsjóo. Ndanindoo tijnajihin ndo. ³ Ajin tsjóo b'ejña ko najmi ch'a ta ma ts'ínk'íejña'yúhún ra, ndaha tsa n'úkicha s'e'yúnkoho. ⁴ At'aha nkjin nkjún niyá kis'e'yúnkoho n'úkicha sjai ko ntsja, tunga kikjetiyahá n'úkicha ntsja ko kits'ín xixi n'úkicha sjai. Najmi tjin xi ma ts'ínk'íejña jyuhu ndo. ⁵ Nistjin nistjen fatsú'bajín tsjóo ko jñoo nga kjintáya ko nga ndjio ts'ín'unkoho ra yjoho.

⁶ Nk'ie nga kjin tjen sa Jesu, kkiehe ndo ko tsangatsanka nga j'aisinkúnych'int'aha. ⁷ Yún kikjintáya nga b'i kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntía nku tutu xi tijná nk'a ján, ¿mí nihi xi tjínkóhi an? Ntía nku tutuu tibená. Tíbankihi nga najmi tu 'bainí kjuanima.

⁸ B'a ts'ín kinchja ndo at'aha Jesu b'a kitsúhu:

—¡Ji ndaninda, tjtjusjejihin ndo!

⁹ As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú jánindoo:

—Legion 'miní at'aha tu xí nkjihín mahani.

¹⁰ As'ai 'yún nkjún incha tsankihí Jesu nga najmi tu ts'ínkji t'axíhin. ¹¹ Xi tjehe nku asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tijncha kjine jña. ¹² As'ai jánindoo incha tsankihí Jesu: —N'ekjíní má tjíma chínko tu xi kuitjás'enjihin ri.

¹³ As'ai Jesu kitsjantehe jánindoo. Incha tsitjujihin ndo nga incha ngjikjas'enjihin chínko. Jo ra mij maha chínko. Tsangatsanka chínko nga kikjaník'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

¹⁴ As'ai incha tsanka já xi tijncha kunntá chínko. Ngji tsúyaha xuta xi tjin ajin nantjo ko andai nantjo. As'ai incha j'aisehe xuta ni xi kamo. ¹⁵ J'ai má tijná Jesu ko kkie nga kab'ejña yo nda xi tsitjujihin jáninda xi tu xí nkjihín maha. Ja yja ngáha najyun ko ja nda je je ngáha. Incha kitsankjún jóo.

¹⁶ Já xi kkie ni xi kamo incha kitsúyaha xuta xingisoo ni xi kamaha ndo ko ni xi incha kamaha chínko. ¹⁷ As'ai xuta nantjo tsankihí Jesu nga kuitju nankihí. ¹⁸ Nk'ie nga tífás'en ngáha Jesu tsutsuu, nda xi tsitjujihin jánindoo mjehe nga tsjénkíhi ko tsankihí kju. ¹⁹ Tunga najmi kitsjantehé ra Jesu. B'i kitsúhu:

—T'in ni'yahi ko t'ihinseihi xuta xinki. T'inyaihi ngayjee ni xi kuats'ínkóhi Ntjaná ko xi nkú ts'ín kama nimaha ji.

²⁰ As'ai ngji ndo ko kik'atuts'ihin nga kitsúya ante Decapoli ngayjee ni xi kits'ínkoho Jesu. Ngatentee xuta xi tjin yo incha kama nkjúhún niu.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku takjin ko nku tachjuun
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Nk'ie nga ja kik'oyako ngaha Jesu tsutsuu ngabantá ntáchak'uun, as'ai nkjin nkjún xuta kama ñjakút'aha ko y'ejña Jesu andai ntáchak'uun. ²² As'ai j'ai nku nda xi 'mi Jairo xi ta nku nda k'akuhu ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kieke Jesu, tsasinkunch'int'aha ²³ ko tsankihi nga kuasinkoho. B'i kitsúhu:

—Takjin ichina ja tí'me. Nibángjennéi ntsai ntina tu xi kamandaha ko kj'uaíya ngaha ra.

²⁴ As'ai ngjiko Jesu ndo, ko nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi nga ixí tsinchane'yúhún ra.

²⁵ Ta tjenjihin xuta nkjiun nku tachjuun xi tjihin te jo nú nga jni tít's'ínk'iehen. ²⁶ Kui xi nkjin kjuanima kieke aya ntsja já chjinenkiu. Santaha kits'ínkje ngayjee ni xi tjihin, tunga ndahá ichí najmi kamanda. Tu sa ní 'yún ngjitse ch'ihin.

²⁷ Nk'ie nga kint'é tachjuun ni xi tít's'ín Jesu, as'ai j'ai tjennki Jesu ajihin xuta nkjiun. J'aik'úhún ko kits'ínko najyun xi yja Jesu. ²⁸ At'aha b'i ts'in kits'innkjink'un: “Tsa tu najyuhún ts'ínko sa, kamanda ngahana.” ²⁹ Nk'ie nga b'a kits'ín, tjen'yún kitikjáyahá ra jnú ko ndzjen kamaha yjonintehe tachjuun nga kama nkihí ch'in xi k'uhún.

³⁰ Tunga kiekehé Jesu nga tsitjujihin nga'yún. Kits'ínk'ótjiya nga tsasehe xuta nkjiun ko b'i kitsúhu:

—¿Yá xi kuats'ínko najyunna?

³¹ As'ai b'a kitsú já ni'yakuyáha:

—Tíyai nga xuta nkjiun tibasinne'yihin. Á: “¿Yá xi kuats'ínko najyunna?”, tibixihinni.

³² Tunga tu nku nga tsasehé ra Jesu xuta xi kabinchandaihi tu xi skuéhe yá xi b'a kits'ín.

³³ Máha tachjuun, nk'ie nga kieke ni xi kamat'ain, as'ai ixí ts'atsé nkjúhún nga j'aisinkunch'int'aha Jesu ko kitsúya kixi kixihi mí kjuaha nga b'a kits'ihin. ³⁴ As'ai b'i kitsúhu Jesu:

—Ji ntina, at'aha kuas'ejihin nga Ntiana kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri. Kas'ehi kjuajyu nga t'in ko katumandaihi ch'in xi k'uhin.

³⁵ Nk'ie nga b'a ta tít'suhu Jesu, tu incha j'aihi k'ua já xi nibaha ni'yaha nda k'akuhu ni'ya sinagoga ko b'a incha kitsúhu:

—Ja k'uen takjihin. Najmi ta n'estihi ri nda maestru.

³⁶ Tunga najmi kits'ínsihín ra Jesu ni xi kitsú jóo. As'ai b'i kitsúhu ndo:

—Najmi tu binkjuin. Tu nkú kas'ejihín ri an.

³⁷ Najmi kitsjante Jesu tsa kj'ai xuta tsjénkíhi, tu Pedro sahá, Santiago ko Jua xi nts'e maha Santiago. ³⁸ Nk'ie nga incha tsichu ni'yaha nda k'aku, kieke Jesu nga xaáhan tíma ko nga tíncha kjintá xuta nga 'yún tíncha kjintáya. ³⁹ As'ai jas'en Jesu ko b'i kitsú:

—¿Á xaáhan t'n'ehenu ko tich'ihinu? Najmi ka'me takjiun. Tu kjifehé.

⁴⁰ Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga kik'onsjehé Jesu ngatentee xuto. As'ai tu na'mihí ní ko naaha takjiun ko já ni'yakuyáha xi tjenko, kui xi jas'enko má xi tjeheh kjijña takjiun. ⁴¹ Jakj'á ntsja ko b'i kitsúhu:

—Talita, kuum —kui éin xi tsuhu ra: Takjin, ji tinchjako, tisintjein.

⁴² Tjen'yún tsisintjehén takjiun ko kikjatsú'ba ngaha. Tu ni xí kama nkjúhún ra xuta xi tjintu yo ni xi kamo. ⁴³ Tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi tu ch'a xi k'úinyaha niu. Ko b'a kitsú nga k'uaihi nichine takjiun. Te jo nú tjihin takjiun nga b'a kamo.

6

B'i ts'in najmi kin'ekjáhín Jesu
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ngaha nankíhi ko kitsjennkíhi já ni'yakuyáha. ² Nk'ie nga tsichu xuatú tsakúya ni'ya sinagoga. Kama nkjúhún xuta xi tjín yo nk'ie nga kint'é xi nkú ts'in tít'akúya. B'a incha kitsúhu xinkjin:

—¿Má ngjik'áha ndai ngayjee ni xu'bi? ¿Mí kjuankjink'un nankaha xi kik'aihi ko á maha ra ts'ihin kjuankjún? ³ ¿A najmi kuihi ndai xi nda chjineyóo, xi ntíhi María ko já nts'e maha Santiago, Kuse, Juda ko Simon? ¿A najmi eihí ta tjíntujínná jminchjín nichja ndai?

Kui nga najmi incha kama kits'ínkjáihín ra. ⁴ Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tu má xi tjeheén ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihí ko ajihín xuta xinkjín ko ni'yaha najmi b'a n'ehe.

⁵ Ndaha nku kjuankjún najmi kamaha kits'ín yo. Tu chubahá xuta un xi kingjénne ntsja nga kits'ínkíhi. ⁶ Kama nkjúhún Jesu, at'aha najmi s'ejihín xuta nga Ntíaná kits'ín nibáha.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénjímí
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

Kikjatsú'ba Jesu nga tsakúya ante xi tjíndai yo. ⁷ As'ai kinchjaha já ni'yakuyá xi te joo ko kik'atuts'ihín nga jo jo kits'ínk'a xinkjín nga kits'ínkji. Kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjíntujíhín xuta. ⁸ B'a kitsúhu nga najmi chumi nihi xi k'ua nga incha ts'ín n'yá, tu yánisehé xi kama k'ua. Najmi tjíhin nga k'ua nínkuán, ta ndaha tsa, ta ndaha toon. ⁹ Kama ngjuáya tjabaxín ntéhe, tunga najmi kamahá k'ua tsa jo 'yún najyun. B'i kitsúhu jóo:

¹⁰ —Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo.

¹¹ Tsa tjín má najmi n'ekjáinnuu, ko tsa najmi ngjuénñjunuu xuta xi tjín yo, tu sahá títjusjoo ante xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi b'a ts'ín kuakúchjihinu nga tjeheén jé xuta xu'bo.

¹² As'ai incha tsitju jóo ko y'énjímíhi xuta nga tjíhin nga incha ngjuaikj'áha ra animaha.

¹³ Nkjín nkjún jáninda incha kik'onsjejihín xuta, ko nkjín nkjún xuta un incha kits'ínkíhi nga kik'onjnuhu seti.

B'i ts'ín k'ien Jua Bautista
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Nda rej Herode Antipa ta kint'é ni xi títs'ín Jesu, at'aha tu má kichubanijmíyahá ni Jesu. As'ai b'a kitsú:

—Jua Bautista ja j'áya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tjíhin ra nga'yún nga títs'ihin kjuankjún.

¹⁵ K'ua xuta xi b'a incha kitsú:

—Nda profeta Elia niu.

K'ua ngá xi b'a incha kitsú:

—Nku nda profeta niu xi nkúhu já profeta xi kis'e nú chá ján.

¹⁶ Tunga máha Herode, nk'ie nga kint'é ni xi tíincha tsu xuta, as'ai b'a kitsú:

—Jua niu. Nda xi an kitsja kjuá nga kitikjá nintaku. Ja j'áya ngáha ra ngabayoo.

¹⁷ B'a kitsú Herode at'aha kits'ínkji já juhún nga jakj'ánijé Jua. Y'é'yún ko kits'ínkjas'en nubayóo. Ngat'aha na Herodia b'a kits'ihin at'aha chjuuhún Felipe kama na Herodia, ko ndo ngá nts'e kamaha Herode tunga Herode y'eñako no. ¹⁸ B'i kitsú Jua nga kinchjako Herode nk'ie:

—Tijña nkjúhún kjuatéxumoo ni xi tín'ei, nga ta jihi tinchunkoi chjuuhún nda nts'ei.

¹⁹ Kui nga na Herodia kits'ín unkiehe Jua ko kama mjehe nga ts'ínk'ien, tunga najmi tjíhín nkú ts'íhín ra. ²⁰ At'aha be Herode nga Ntíaná ts'ehe ndo ko naxu ts'ín. Kui nga tsankjúhun ko kuhún ra. Nk'ie nga nt'é ni xi tsuhu Jua, najmi be mí nihi xi ts'ín tunga tsjohó maha nga mjéñjuhu.

²¹ Tunga tu chahán tsichu nistjin nga kisakú n'yáha na Herodia nk'ie nga tsichu nú Herode. Kui nistjiun ts'asje Herode nku s'í ko kitsúyaha já k'akuhu ko já jun k'akuhu ko

ja tíjün xi tjin ante Galilea. ²² As'ai jas'en takjihin na Herodia nga kitenki. Tsjo nkjün kamaha Herode ko ja xi kab'entut'akoho yámixo ko b'i kitsúhu takjiün:

—Tinchini tu mi ni xi mjehé ri. Tsjaha.

²³ Xi Ntjanaha kits'inkie nda rej nga b'a kitsú:

—Tsjaha tu mi nihí ni xi kuinchini santaha masen ni xi batexumaha.

²⁴ As'ai tsitju takjiün nga ngjingjásjayahá naaha:

—¿Mí nihi xi kuankia?

B'i kitsú na Herodia:

—Nintaku Jua Bautista tinchíhi.

²⁵ As'ai jas'en tsuntsu ngáha takjiün má xi tjehe kab'ejña nda rej ko tsankihi niu:

—Mjena nga k'uaini nd'ai mamai nga k'úeya taba ní nintaku Jua Bautista.

²⁶ As'ai 'yún kik'ie babaha nda rej, tunga ngat'aha ní nga ja kats'inkie Ntjaná nga ts'íntjusun éhen ko ngat'aha ja xi kab'entut'akoho yámixo, kui nga najmi tjin nkú ts'in najmi kuitsuhu ra takjiün. ²⁷ Tjen'yún kits'ínkijihí nda rej nku nda jun nga kitsjáha kjua nga k'uaiko nintaku Jua. As'ai ngji nda juun ko tsatekjá nintaku Jua aya nubayo. ²⁸ Nku taba y'eya nintaku Jua ko kitsjáha takjiün, ko naaha takjiün kits'ínkjas'ehen nintaku Jua.

²⁹ Nk'ie nga kint'é ja ni'yakuyaha Jua ni xi kamo, incha j'aikj'a yjoninte k'ien ko incha ngjingjáyaji.

B'i ts'in kits'ínkjen Jesu ja xi un mii

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ta incha kama njakú ngáha ja postru má tíña Jesu ko incha kitsúya tentehe ni xi kits'in ko ni xi tsakúya. As'ai b'i kitsú Jesu:

³¹ —Nibá suboo. Tankiaán nku ante t'axín tu xi n'ekj'áiyahaná.

At'aha nkjin nkjün xuta xi tjincha fi ko xi tjincha f'ai, nga santaha najmi ta tjincha sakuntehe ra tsa incha kjine niñu.

³² As'ai incha y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjin.

³³ Tunga nkjihín xuta xi kikiehe nga incha ngji ko incha kamankjihín nga Jesu niu ko ja ni'yakuyaha. As'ai incha tsitju xuta xi tjintu ngayjee nanki xi tjin yo nga tsuku ngjihi má nga tífi Jesu. Incha tsichu tíjün xuto.

³⁴ Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kikie nga nkjin nkjün maha xuta xi tikuyaha. Kama nimaha, at'aha tjima xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tjihín nda bastu. As'ai kik'atuts'ihín nga tsakuyaha nkjin tikjá ni. ³⁵ Nk'ie nga kama ngixuun, incha j'aik'úhun ja ni'yakuyaha ko b'a kitsúhu:

—T'axint'a nkjün ei ko ja kama ngixun nkjün. ³⁶ Tu sahá b'a t'ihín xuto nga katji nanki xi tjindai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

³⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun tjohon ni xi kjine.

B'a kitsú jóo:

—¿A kuankín ch'atse ní jo unchan denario tjihin ninkuan ko k'uaihi nga kjine xuta?

³⁸ B'i kitsú Jesu nga kingjásjayahá jóo:

—¿Nkú tjin maha ninkuan xi kich'o? Tankínk'ie xku.

Nk'ie nga ja b'a kits'in jóo, as'ai b'a kitsú:

—Un ninkuan ko jo tjio.

³⁹ As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úentu stín ajin naxichu xkjúen. ⁴⁰ Tjin xi unchan kik'a stín yjoho nga incha y'entu, ko tjin xi cháte kik'a stín yjoho.

⁴¹ As'ai jakj'a Jesu ninkuan xi uun ko tjio xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjihí Ntjaná. Tsakjanya ninkuan ko kitsjáha ja ni'yakuyaha tu xi kui incha ts'ínnzdjoho ninkuan. Ta tsakjanya tjio xi joo nga kitsjáha ngatentee xuto.

⁴² Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. ⁴³ As'ai j'áíya ninkuon ko tji xi tsankiu. Te jo nisín kamaha. ⁴⁴ Un mi mahá já xi incha kikjine ninkuon kui chubo.

*B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)*

⁴⁵ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha nguajai tíjuhun ngabantá ntáchak'uun xi tjeheh nanki Betsaida, ko tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. ⁴⁶ Nk'ie nga ja kits'ínki xuto, as'ai ngji nchjako t'axín Ntíaná asunntu tjenkiu.

⁴⁷ Nk'ie nga ja kama jyuun, ja kamasehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. Tunga máha Jesu, má kixiu kab'ejña. ⁴⁸ As'ai kikié nga 'ni nkjún tíkjenntá já ni'yakuyóo, at'aha ntjo 'yún nkjún tísatéjihin tsutsuu. Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjencki Jesu jóo nga tífisun ntáchak'uun. B'a kits'ín xi kjuat'a niyáha jóo kits'ín.

⁴⁹ Nk'ie nga kikié já ni'yakuyóo nga Jesu nibásun ntáchak'uun, sen kits'ín mahá ko incha kikjintáya nkjún. ⁵⁰ At'aha ngatentee incha kikiehe ko incha kitsankjún. Tunga tjen'yún kinchahá Jesu:

—jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

⁵¹ As'ai jas'enne Jesu jóo ko kitsjenjyúya ntjo. Tu ni xí kama nkjúhún rá jóo, ⁵² at'aha najmi kjee mankjihin nkú tsuhu rá kjuankjúhún ninkuan xi incha kikjine, at'aha ndjá tjintuyá animaha.

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu xuta un xi tjin nanki Genesaret
(Mt. 14:34-36)*

⁵³ Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret. Yo andai ntáchak'uun y'ét'a'yún tsutsuu. ⁵⁴ Nk'ie nga incha tsitju tsutsuu, tu tjen'yún incha kamankjihín rá xuta xi tjin yo nga Jesu niu. ⁵⁵ As'ai xuto incha ngji ngayjee ante xi tjin yo nga ngji ts'ínki'é xinkjín. Incha ngjiko xuta un xi tjihín má xi tjeheh incha kint'é nga tsú'ba Jesu nga kjintusún nachahan. ⁵⁶ Tu má antehé ni xi jas'en Jesu, ndaha tsa ante xi xixi, ndaha tsa xi ihí, ko ndaha tsa andai nantia, incha kikjantu aya niyátée xuta un xi tjihín ko tsankihi tsa tsjantehe tsa tu andai tuts'ín najyun xi yja ts'ínko. Ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhún Jesu.

7

*B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná
(Mt. 15:1-20)*

¹ As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoó xi nibaha nanki Jerusalem. ² Kinchjayane k'ua já ni'yakuyáha Jesu nk'ie nga incha kikié nga tíncha kjine niñu nga najmi tjun bané ntsja. Kui xi tsuhu rá nga najmi incha ts'intjusun sihin ntje cháha.

³ At'aha ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh rá ts'intjusun sihin ntje cháha, nga najmi incha kjine niñu tsa najmi tíjún bané ntsja xi nkú ts'ín tíñaha. 'Yún sa b'a ts'ín já fariseo.

⁴ Xuta judio nk'ie nga incha f'aihi niyátée, tíjún bané sisin ntsja ko as'ai incha kjine niñu. B'a ts'ín incha ts'intjusuhun sihin ntje cháha. Ko tjintu saha kj'aihí sin xi nkúhu ts'e chutsihin, ndjii ntánijuaha, stañaha ko kamaha. ⁵ Kui kjuaha nga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoó kingjásjaiyaha rá Jesu:

—¿Á najmi ts'intjusuhun já ni'yakuyáhi sin xi y'éñaná ntje cháná, nga tu b'ahá tíjún kjinehe niñu? Najmi tíjún bané ntsja.

⁶ As'a b'i kitsú Jesu:

—iTú tsjohónuu nga bakuchú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Kjuaxi kjáihin ni xi kitsú nda profeta Isaia nk'ie nga b'a ts'ín y'ét'a:

Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna,
tunga animaha kjin tíñaha an.

⁷ Najmi chumi ni chjíhi ra chje xi tsjana,
at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

⁸ At'aha jun n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntjaná nga tu sahá sin xi y'éjña xuta n'etjusun.

⁹ B'i kitsú ya Jesu:

—Jun ja ya sisiun xi nkú ts'ín n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntjaná tu xi sinnu n'etjusahunnu.

¹⁰ B'i ts'ín y'ét'a Moise éhen Ntjaná: “Chankjún na'mihí ko naahi.” Ko ta y'ét'a ya: “Xi ch'on kuitsuhu na'mihí ko tsa naaha, kui xi tjíhin nga n'ek'ien.”

¹¹ Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjín xi b'i kuitsuhu na'mihí ko tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjínna nga kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntjaná”, ¹² tsa tjín xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta tjíhin ra kjuayún tsa kuásinko na'mihí ko tsa naaha. ¹³ Nk'ie nga b'a bixiún najmi ta n'echjihu éhen Ntjaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennu ko xi b'i ngján n'ek'atiya ngaha ruu xinkju. Ko nkjin sa ni xi nkúhu xu'bi n'etjusun yo.

¹⁴ As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjin:

—Tjenñju tentenú ko katumankjinnu. ¹⁵ Ndaha nku ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntjaná. Ni xi bitjún níhi xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi. ¹⁶ Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

¹⁷ Nk'ie nga ngji t'axihin xuta ko jas'en ni'yoó, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiyaha nkú tsuhu ra én xi yéjña chubaya nga tsakúya. ¹⁸ B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnu? ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntjaná? ¹⁹ At'aha najmi animaha fas'enjin niu. Tu aya kats'ahá fas'en ko f'aya, as'ai bitju ngaha.

B'a ts'ín kitsúyaha nga ndaha nku nichine xi tjín najmi ma ts'ín sihi xuta nginkun Ntjaná.

²⁰ B'a ta kitsú ya:

—Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi nginkun Ntjaná. ²¹ At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'innkink'un, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchín nga najmi kjee bixan, nga ts'ínk'ien xinkjín, ²² nga ndyjé ts'ín, nga 'yún ts'ín mje ni xi tjín, nga ch'on ts'ín, nga b'anacha, nga ts'ínkjas'ehen yjoho ni xi mjehe yjonintehe, nga ma xin k'un, nga ch'on tsuhu xinkjín, nga nk'a b'asje yjoho ko nga najmi nda ts'innkink'un. ²³ Ngayjee ni ch'onk'un xu'bi ajin animaha xuta bitju. Kui ní nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntjaná.

*B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjehe ra tsankihí nku kjuanda Jesu
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon ko jas'en nku ni'ya. Najmi kama yuhu tsa tjín xi skue nga yo tíña. Tunga tu nkú kiyahá. ²⁵ As'ai nku tachjuún xi tíñajihin nku ndaninda takjihin, nk'ie nga kint'é nga Jesu tíña yo, j'aisehe ko tsasinkúnch'int'aha. ²⁶ Tunga najmi ntjehe xuta judiohó tjehe ra tachjuún, at'aha ante Sirofenicia kitsin. Kui xi j'ainkihí Jesu nga k'onsje ndaninda xi tíñajihin takjihin.

²⁷ Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Katse sisin ma ra tjun jántíu. At'aha najmi nda tjín tsa chjú'aha ninkuahan jántíu nga kj'uaihi nañóo.

²⁸ As'ai b'a kitsú tachjuún:

—Johon, Chá Ntia, tunga santahá ni ko nañá xi b'entunkí kinte yámixó kjine xihí ninkuan xi bixuntuhu ntí xiu.

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—At'aha b'a kuixín, t'in ngáhani. Ja kuitjújihin takjihin ndanindoo.

³⁰ Nk'ie nga tsichu ngáha tächjúun ni'yaha, kikie nga kjijña ndju takjihin ko nga ja najmi ta tíñajihin ra ndanindoo.

B'i ts'in kits'ínkihi Jesu nku nda staya tsakján'a

³¹ As'ai tsitju Jesu ante xi tiña maha nanki Tiro nga j'a nanki Sidon. Tsichu ntáchak'un Galilea nga j'ajin ts'ihin nanki xi tjín ante Decapoli. ³² Yo j'aikoho xuta nku nda xi staya ko tsakján'a. Incha tsankihi Jesu nga ngjuenne ntsja ndo. ³³ As'ai ngjiko t'axín Jesu ndo. Kitsungis'en najnú ntsja tjabaxínñju ndo ko ntá natéhe kik'onjnukoho ra naji ndo.

³⁴ As'ai tsasenjinki nk'a ján nga nanka tsakj'á ntaha ko b'i kitsúhu ndo:

—jEfata! —Kui éjn xi tsuhu ra: ¡Katix'ái!

³⁵ Ta kuihi chubo kint'é ndo ko kama ndaíhi naji. Kinchja sisin.

³⁶ As'ai b'a kitsúhu Jesu xuta nga najmi tu ch'a kuitsuyaha niu. Tunga ndahá tsa 'yún b'a kitsúhu xuta nga najmi kuitsuya niu, tu sahá tu nku incha kitsúyahá xuta ni xi kamo.

³⁷ Tu ni xí incha kama nkjúhún ra nga b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ts'in sisin tu mí nihí ni. Santaha maha ts'in nga nt'é xuta xi staya ko ts'in nga nchja xuta xi nima.

8

B'i ts'in kits'ínkjen Jesu já xi ñju mij

(Mt. 15:32-39)

¹ Nku niyá nk'ie nga ta kama ñjakú nkjúhún ngáha xuta ko nga najmi tjihin ni xi incha kjine, as'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyaha ko b'i kitsúhu:

² —Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tjihin jan nistjin nga tjintukona ei. Ja najmi ta tjihin ra nichine. ³ Tsa b'ahá tjün ts'inkjí kjintía ni'yaha, kutsa incha kuayayahá aya niyóo. At'aha tjín xi kjin nkjún nibáha.

⁴ As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

—Tunga ante t'axín xu'bi. ¿Má xi tjeheh kuankínchj'ahaná ninkuan xi kamaha ra xuta nkjiin?

⁵ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjín ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha.

⁶ As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úentu xuta nkjiun t'anankiu. Jakj'á ninkuan xi yatu ko kitsjáha máb'achjihí Ntíaná. Tsakjanya ko kitsjáha já ni'yakuyaha tu xi n'endzjoho ra xuta. As'ai já ni'yakuyóo kits'ínndzjoho ninkuon xuta nkjiun.

⁷ Ko ta y'a ya jóo k'ua tjo xixi. As'ai kitsjáha Jesu máb'achjihí Ntíaná ngat'a ts'e tjo ko b'a ta kitsúhu já ni'yakuyaha nga ts'ínndzjoho xuta nkjiun niu. ⁸ Kikjine xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áíya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisín kama. ⁹ Ma ra ñju mij xuta xi incha kikjine nichinee. As'ai kits'ínkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha ¹⁰ ko jas'enko já ni'yakuyaha tsutsuu nga ngji ante Dalmanuta.

B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihi nku kjuankjún

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ As'ai incha j'ai já fariseo ko kik'atuts'ihin nga ngji kontraha ni xi tsakúya Jesu. Tu xi kikjut'ayák'uhun, tsankihi nga ts'ín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáha.

¹² Najmi kisasihín Jesu ni xi kitsú jóo ko b'i kitsú:

—¿Á tbankihi xuta xi tjihin nd'ai nga skuehe nku kjuankjún? Kjuaxi ni xi tíxinnu nga najmi s'ejña chjihí xuta xi tjín nd'ai ndaha nku kjuankjún.

¹³ As'ai ngji t'axíhin jóo nga jas'en ngáha tsutsuu ko ngji ngabantá xinkuu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu san

(Mt. 16:5-12)

14 Já ni'yakuyóo kichayahá nga incha kik'a ninkuan. Tu nku ichíhí ninkuan xi incha y'a nga kab'entuyá tsutsuu. 15 As'ai Jesu b'a kitsúhu jóo:

—Nda chasoo. Chuhun yjonuu na'yu sahan já fariseo ko na'yu sahan Herode.

16 As'ai b'i ngján kinchjanijmíyako ho xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a ninkuan. 17 Kamankjihin Jesu ni xi tíncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tíchubanjimíyahanu nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¿A tu yje najmi kjehé ma chjinuu ko mankjinnuu? ¡Á b'a nkjún ts'ín ndjáha animanuu! 18 Tíincha tunkun, tunga, ¿a najmi ma chjihínuu? Ko tjínuu tjabaxínñju, tunga, ¿a najmi nu'yánú? ¿A najmi ta f'áitsjehénuu? 19 Nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi uun já xi un mií maha, ¿nkú tjín nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a incha kitsú jóo:

—Te jo nisín.

20 B'i kitsú Jesu:

—Ko nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi yatuú já xi ñju mií maha, ¿nkú tjín nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a kitsú jóo:

—Yatu nisín.

21 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á tu yje najmi kjehé mankjihinnuu ma?

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nku nda ka nanki Betsaida

22 Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Betsaida, as'ai incha j'aikoho xuta nku nda ka ko incha tsankihí nga ngjuáne ntsja nda ko. 23 Jakj'á ntsja ndo nga tsitjuko natsihin nantio. As'ai tsátatéjnu tunkun ndo ko kingjáne ntsja. As'ai kingjásjaiyaha:

—¿A tjín ni xi tíma chjihí?

24 B'a kitsú ndo nga tsase:

—Tíma chjina xuta. B'a k'un yá tu xi tjíma k'un.

25 As'ai ta kingjáne ntsja ngáha Jesu tunkun ndo. Tsase sisin ndo nga kamanda. Kama chji tentehe ngayjee ni xi tjín.

26 As'ai kits'ínki ni'yaha ndo nga b'i kitsúhu:

—Najmi ta bitjas'ehenni ajin nantio tsa kuixínyai ni xi kamahi.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha ngajoho (Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 As'ai ngji Jesu ko já ni'yakuyáha ante xi tjín nanki Cesarea, má nga batéxuma nda Felipe. Nk'ie nga tjen aya niyóo, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yá xi títsu xuta nga an?

28 B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Elia. Ko tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga nku nda profeta ji.

29 B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixiún nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

30 As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha kui éin.

B'i ts'ín kitsúya ttjun Jesu nga n'ek'ien (Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúyaha já ni'yakuyáha nga tjíhin nga un nkjún skuehe Ntíhi Ndax'iun, ko nga jáchá xi tjíhin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi

incha ts'iínkjáihin, ko nga n'ek'ien, ko nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo nga ja kj'ua jan nistjin.

³² Kitsúyaha ni xu'bi já ni'yakuyáha. As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. ³³ Tunga kits'ínk'ótjyak'uhún Jesu já ni'yakuyáha nga ndjá kinchjako Pedro:

—Tiyú xinní, Satana! At'aha najmi ni xi ts'e Ntíaná t'n'enkjíntak'uin. Ni xi ts'e ní xuta asunntej t'n'enkjíntak'uin.

³⁴ As'ai kinchjaha xuta nkjiun ko já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkina. ³⁵ At'aha xi mjehe ts'iínk'anki suba yjoho nga k'úéjña t'ík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná, kui xi tu sahá n'ek'anki. ³⁶ At'aha, ¿mí xi chjíhi ra tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyahá ngá animaha? ³⁷ ¿Mí nihi xi tsjá nga k'uéchjintjai animaha?

³⁸ 'Kui nga tsa tjín xi kama subaha ra an ko éna ajihin xuta ngatitsun xi tjín nd'ai xi najmi naxu t'íncha nginkun Ntíaná, b'a ta ts'ín ta kama subaha Ntíhi Ndax'iun xuta xu'bi nistjin nk'ie nga kj'uaíko kjuachánkaha Na'mihí ko nga kj'uaíko ntítsjehe.

9

¹ B'i ta kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. K'ua xi t'íncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue xi nkú ts'ín kuakúchji nga'yúhun Ntíaná nga ja kuatéxuma.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago ko Jua. Ngjiko t'axín suba jóo nku asunntu naxi nk'a. Yo kik'óntjaiya sénnistjihin Jesu nginkun jóo.

³ Tsat'ai najyuhun. Taba xúxú kama. Najmi tjín asunntej xi kamaha b'a ts'iínk'íé taba taba najyuhun nga kuané nga xi nkú kik'ie najyuhun Jesu. ⁴ Ta kieke jóo Elia ko Moise nga t'íncha nchjanjímiko Jesu. ⁵ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda t'íhin nga ei kuintsubaháná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise, ko nku xi kama ts'e Elia.

⁶ B'a kitsú Pedro at'aha najmi be mí nihi xi kuitsu, at'aha tu ni xi kitsankjúhún jóo.

⁷ As'ai tu nkuhú nintí j'ai ts'ínk'íéhen ko ajin nintíu kinu'yá nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína. Tjona. Tasinñjuhuu.

⁸ Ko as'ai t'jen'yún incha tsasehé andaihi jóo, tunga najmi ta ch'a xi kiekehé ni. Tu Jesu síjñako subahá saha.

⁹ Nk'ie nga ja t'íncha nibájen ngáha, b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha ni xi kieke santa nkúhu nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun. ¹⁰ Tu kui incha kiekehé niu ko kinchjanjímíyako xinkjín nkú tsuhu ra nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Jesu. ¹¹ As'ai incha kingjásjaiyaha Jesu:

—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga t'íhin nga kj'uaí títjuhun Elia?

¹² B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Elia ko k'uénda ngayjee ni xi tjín. Tunga, ¿nkú tsuhu ra nga b'a ts'ín t'ít'aha éhen Ntíaná nga un nkjún skuehe ra Ntíhi Ndax'iun ko nga xi najmi chumi ni chjíhi ra n'e maha? ¹³ Tunga an b'a tíxinnuu nga ja j'ai Elia, ko ni xi mjehe xuta kits'íhin ndo. Kin'ehe xi nkú ts'ín t'ít'a éhen Ntíaná.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda chí xi t'íñajihin nku ndaninda

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga t'íntu já ni'yakuyá xingisoo, kieke nga nkjin nkjún xuta katsendáihí ra jóo ko nga k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo t'íncha b'ésiko jóo.

15 Nk'ie nga kieke xuta nkjiun Jesu, tu ni xi incha kama nkjuhun ra ko tsangatsanka nga ngjikjanihana.

16 As'ai b'i kitsu Jesu:

—¿Mí nihi xi tjinkohonu jóo?

17 B'a kitsu nku nda xi sijnajihin xuto:

—Ji nda maestru, kjúáikoho nda china, at'aha nku ndaninda tjijnajihin xi najmi tsjantehe nga kunchja. 18 Tu má xi tjehe ni nga fakj'aha, ts'inkijnehe t'anankiu. Ixi b'exuhú ts'a nda china nga bate ni'yun ko bjá ndjaha. Ja b'a kuaxihin já ni'yakuyahi nga k'onsje ndanindoo, tunga najmi kamaha ra.

19 As'ai b'i kitsu Jesu:

—¿Á b'a 'yún ichi s'ejihin ra Ntiana xuta xi tihin nd'ai! ¿Nkjé kjin tihin nga kúatejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tihin nga ts'in chukjuanuu? Nibakonú nda chiu ei.

20 As'ai j'aich'aha nda chiu. Tunga nk'ie nga kieke ndanindoo Jesu, tjen'yun y'etsujneyaha nda chiu ko tsijne t'anankiu nga ngjitikjá ko y'exú ts'ihin ts'a. 21 As'ai kingjásjaiyaha Jesu na'mihi nda chiu:

—¿Nkjé kjin b'a maha ra?

B'a kitsu ndo:

—Santa nkúhu nga ntí ichi. 22 Nkjin niyá ja sa kjanikj'ajihin nd'iu ko ntóo nga mjehe ts'ink'ien ntina. Tsa tjin ni xi kamahi n'ei kai, katuma nimanj jin ko tisinkoni.

23 As'ai b'i kitsu Jesu:

—“Tsa kamahi”, tibixin. Xi s'ejihin Ntiana maha tu mí nihi ni.

24 Tjen'yun 'yuhun kinchja na'mihi nda chiu nga b'i kitsu:

—S'ejinna Ntiana. Tisinkoni tu xi najmi jo jan kamahana.

25 Nk'ie nga kieke Jesu nga tíma ñjakú nkjún xuta, as'ai ndjá kinchjako ndanindoo:

—Ji ndaninda xi tin'e stayai ko najmi t'baunteihi nga kunchja nda chiu, an b'a tixihin: tijujihin ko najmi ta bitjas'enjihin ri.

26 As'ai tsitju ndanindoo nga kikjintaya ts'ihin ko nga 'yún y'etsujneyá nda chiu. Kis'ejña nda chiu xi nkúhu tsa k'ien. Nkjin xuta xi b'a kitsu:

—Ja k'uen.

27 Tunga jakj'ahá Jesu ntsja nda chiu nga kikjesintjen ko tsasinjña ngáha.

28 Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha, as'ai já ni'yakuyaha kingjásjaiya t'axihin:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

29 As'ai b'i kitsu Jesu:

—Janinda xi nkúhu xu'bi najmi chuba bitju. Nk'ie nga chubakaá Ntiana ko nk'ie nga bintsuba kjintiaá, nk'iehé nga bitju.

B'i ts'in ta kitsuyaha ngáha Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 As'ai tsitju yo nga incha j'ajin ante Galilea. Najmi kama mjehe tsa tjin xi skuehe nga yo j'a, 31 at'aha b'i ts'in tsakuyaha já ni'yakuyaha:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iuun aya ntsja xuta ko incha ts'ink'iehen. Askahan nga ja kuayá, kj'uaiya ngáha ra nga ja kj'ua jan nistjin.

32 Tunga najmi kamankjihin ra já ni'yakuyóo én xu'bi ko najmi kama k'un kingjásjaiyaha.

B'i ts'in kitsuya Jesu ya xi 'yún nk'a tjen

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 As'ai incha tsichu nanki Capernaum ko nk'ie nga ja tjña aya ni'yoó, kingjásjaiyaha já ni'yakuyaha:

—¿Mí nihi xi tichubanijmíyakohonu xinkiu aya niyóo?

³⁴ Tunga najmi kinchjahá jóo, at'aha aya niyóo kinchjanijmíyakoho xinkjín yá xi 'yún nk'a tjen ajihin. ³⁵ As'ai y'ejña Jesu, kinchjahá já ni'yakuyá xi te joo ko b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi nda k'aku mjehe kama ajinnuu, tu sahá nda musu kats'ín ma yjoho ko kats'ínxát'aha já xingisoo.

³⁶ As'ai jak'á nku nda chí ko tsasínjñajin masehen jóo. Kitsubakjá ts'ihin nda chíu nga b'i kitsú:

³⁷ —Xi ngajona ts'ínkjáihín ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an títs'ínkjáinna. Ko xi ts'ínkjáinna, najmi tu nku an títs'ínkjáinna. Ko ta xi kits'ín nibána títs'ínkjáihín.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi fi kontraha

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ As'ai b'a kitsú Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tím'osjehe jánindoo. Tunga kik'iech'ohó ri at'aha najmi ñá tjenkoná.

³⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'ohoo. At'aha tsa tjín xi títs'ín nku kjuankjún ngajona, kui xi najmi kama tsa tu sa a kui ch'ohón ts'ín kuinchjayane ngáhana. ⁴⁰ At'aha xi najmi tífi kontraná, kui xi ñá makoná. ⁴¹ Tu yáhá ni xi tsjánuu tsa tu nku chutsín ntánijua at'aha an tjenkinú, kjuaxi ni xi tíxinnuu nga k'uaihi chjhi xuta xu'bo.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin je xuta xingisoo

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Tu yáhá ni xi ts'ínkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'iiun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin ntáchak'uun. ⁴³ Tsa ntsai títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimaí má nga k'úentu tik'un xuta, nga najmi k'úinkoi nga joo ntsai ngak'ien, má nga najmi maha 'meya nd'íu. ⁴⁴ Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

⁴⁵ Tsa tsukui títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimaí má nga k'úentu tik'un xuta, nga tjít'a nga joo tsukui nga ajin nd'í ngak'ien chjanik'ajihin, má nga najmi maha 'meya nd'íu. ⁴⁶ Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

⁴⁷ Tsa tunkuín títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga batéxuma Ntjaná, nga najmi tsa tíncha nga joo tunkuín tsa tu sa ajin nd'í ngak'iehén chjanik'ajin ngáhi, ⁴⁸ má nga najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

⁴⁹ At'aha nd'í n'entiaakoho ngayjee xuta. ⁵⁰ Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúhun, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha? Kas'e ajinnuu naxa xi tíxinnuu ko b'i ngján jyu tintsubakoo xinkju.

10

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tjín Judea ko ante xi tjín ngabantá ntáje Jordan. Ta kama ñjakút'a nkjúhún ngáha ra xuta. Tsakúyaha éhen Ntjaná xi nkú nga ts'ín tehente. ² As'ai k'ua já fariseo j'aisehe tu xi kjút'ayák'uhun ra. B'i ts'ín kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'ínkjehé kjuabixahan nga k'uejña chjuúhun?

³ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú ts'ín y'ejñanuu Moise?

⁴ B'a incha kitsú jóo:

—Moise kitsjá kjuá nga nku nda kama kjésintjen nku xujun má nga ja títs'ínkje kjuabixahan ko b'a ts'ín kama k'uejñaha chjuúhun.

⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanuu, kui kjuaha nga b'a ts'in y'éjnahanuu Moise. ⁶ Tunga nga tuts'ihin ni, nk'ie nga kits'innda Ntjaná asuntee, “nku chjuún nku x'in kits'innda xuta” tjit'a. ⁷ Ko ta tjit'a ya: “Kui kjuaha nga nku nda k'uéjñaha na'mihí ko naaha nga k'uéjñako chjuúhun. ⁸ Nga joo nkuhú kuichú ma.” Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. ⁹ Kui b'a maha, ni xi y'é'yúhun Ntjaná, najmi xuta kjéndáya.

¹⁰ As'ai já ni'yakuyáha ta kuihí niu kingjásjaiya ngáha ra nk'ie nga ja incha j'ai ni'yaha. ¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Tu yáha ni xi k'uéjña chjuúhun ko kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi títangane kjuabixahan. ¹² Ko tsa nku tachjuún k'uéjña x'ihin ko kuixanko kj'ai nda, kui xi ta títangane kjuabixahan.

B'i ts'in nda kinchjane Jesu jántí xiu
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénnehe ra ntsja. Tunga já ni'yakuyóhó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'in. ¹⁴ Nk'ie nga kikié Jesu ni xi títincha ts'in jóo, najmi kisasihin niu. As'ai b'a kitsúhu:

—Tjehenntohoo jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'in títintuyáha xi nkú joyaha jántí xi, kui xi tjehe ra nga Ntjaná kuatéxumaha. ¹⁵ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi najmi ts'ínkjáihin nga Ntjaná xi batéxuma xi nkú ts'in ts'ínkjáihin nku nda chí ni xi 'baihi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntjaná xi kuatéxumaha.

¹⁶ As'ai jakj'á jántí xiu nga ts'ank'a ko kingjénne ntsja nga nda kinchjane.

B'i ts'in kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Nk'ie nga ja títitju Jesu yo nga ts'in niyá, as'ai j'ai tsuntsu nku nda. Tsasinkúnch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'ínkjáihin ra nga kúatejña tít'un síán?

¹⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda t'ímihini? Najmi tjin xi ndaha, nku tutuhú Ntjaná. ¹⁹ Yai xi nkú ts'in tjit'a kjuatéxumoo: “Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. Najmi tu ch'anach'aihi xuta xingisoo. Chankjún na'mihí ko naahi.”

²⁰ B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, ngayjee ni xu'bo tít'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

²¹ As'ai Jesu kama nimaha ndo nga tsase'a ko b'i kitsúhu:

—Nku ni ndyjat'a sahi. T'ihinteñai ni xi tihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'in s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

²² Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie babaha ko kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.

²³ As'ai tsase Jesu andaihi ko b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a 'yún 'ni tihin tsa xuta xi nchiná nkjúhun kjuas'enjihin nga Ntjaná xi kuatéxumaha!

²⁴ Kama nkjúhun já ni'yakuyóo én xi kitsú Jesu, tunga b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Jun ntína, já b'a 'yún 'ni tihin nga kjuas'enjihin xuta nga Ntjaná kuatéxumaha! ²⁵ Tu sahá najmi 'ni tjin tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntjaná xi kuatéxumaha.

²⁶ Tu ni xí kama nkjúhún saha jóo ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁷ As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:

—Xuta ndahachi najmi kamaha ts'ink'anki yjoho, tunga Ntiana maha ts'ink'anki xuta. At'aha tu mi nihí ni xi maha ts'in Ntiana.

²⁸ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentej ni xi tjinni ko tjennkihí nd'ai.

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjin nichja, tsa naaha, tsa na'mihí, tsa ntíhí ko tsa jñá xi tjihin ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntiana, ³⁰ kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjihin ni xi y'éjña. Nd'ai asunnte xu'bi k'uaihí ni'ya, já nts'e, jminchjin nichja, naaha, ntí ko jñá, ko ta tsjénki uncha. Ko nistjin xi nibá askahan k'uaihí nga k'úentu tik'un sín. ³¹ Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén tíjun kama ngáha.

B'i ts'in ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Nk'ie nga tincha ts'in niyá nga tincha fi nanki Jerusalem, Jesu tjen tíjuhun xuta ni'yakuyáha. Kama nkjúhun jóo ko tincha tsankjún nga tjennkihí. As'ai ta kinchja t'axihín ngáha ra já ni'yakuyá xi te jóo ko kik'atuts'ihin nga kitsúyaha ni xi kamat'ain.

³³ B'i kitsúhu jóo:

—Tjenñju. Ja tibankiaán nanki Jerusalem. Ja n'ekjas'en Ntíhí Ndax'iun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo. Kui xi incha tsjá kjuá nga n'ek'ien ko as'ai ts'inkjas'ehen xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra. ³⁴ Kui xi kuajnukiehe ko kuatétéjnuhu. K'uéhe ko ts'ink'ien. Tunga nk'iehé nga ja k'ua jan nistjin, k'uaíya ngáha ra ngabayoo.

B'i ts'in Santiago ko Jua tsankihí Jesu nku kjuanda

(Mt. 20:20-28)

³⁵ As'ai Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, kui xi incha j'aise tiñaha Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, mjeni nga k'uiní ni xi kuinchíhí.

³⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihí xi mjenuu nga ts'ian?

³⁷ B'a incha kitsú jóo:

—K'uaintení nga nku xi k'úejña kixihí ko nku xi k'úejña skjúhin nistjin nga n'ekjáihín kjuachákahí.

³⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi yo ni xi tbinchu. ¿A kuichúkjuanu nga un skuenuu xi nkú ts'in un skuena? ¿A kuichúkjuanu nga n'ekjóhon kjuanima xi ts'inkjáihín?

³⁹ B'a incha kitsú jóo:

—Kuichúkjuani.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga un skuenuu xi nkúhu an ko nga choo kjuanima xi ts'inkjáihín. ⁴⁰ Tunga tsa kuintsuoo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an tíñana nga tsja niu. Ja tíntu xi tíña ndaha kui antee.

⁴¹ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'inkjanko Santiago ko Jua. ⁴² Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Yo xi nkú ts'in xuta xi tjihin xá ei asunntej 'yún ndjá ts'inko xuta xingisoo, ko xi tjihin nga'yún ts'in nga nu'yá'éhen. ⁴³ Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje nihí nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'in ni xi nda ngandanuu. ⁴⁴ Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu. ⁴⁵ At'aha ta ndaha Ntíhí Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehé ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'ihin ko tu xi ts'inkjas'ehen yjoho nga k'uéchjintjai nkjin xuta.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda ka
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ As'ai incha tsichu nanki Jerico. Ko nk'ie nga tibatju Jesu yo ko ja ni'yakuyaha ko xuta nkjin xi tjenko, tu yohó andai niyoo kab'ejña nga tibanke chje nku nda ka xi 'mi Bartimeo, xi ntíhi Timeo maha. ⁴⁷ Nk'ie nga kint'é nga nibá tiña Jesu nda Nazaret, as'ai kik'atuts'ihin nga kikjintáya:

—ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁸ Nkjin xuta kinchjatikoho tu xi k'uechja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:

—ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁹ As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú:

—Chubohoo ndo.

As'ai b'i kik'ihin nda ko:

—Tsjo katumahi. Tisintjein, at'aha tinchjahi.

⁵⁰ Kikjaníya najyun ndjuhu ndo ko xuuhun tsisintjen nga ngjik'uhun Jesu. ⁵¹ As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

⁵² B'i kitsú Jesu:

—T'in ngáhani. At'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'in nibána, kui nga kama nkihi ri.

Ta kuihi chubo kama chjihí ndo ko kitsjennkíhi Jesu nga kits'ínko niyá.

11

B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Nk'ie nga ja tincha bichú tiña nanki Jerusalem nga incha j'ai Betfage ko Betania, nanki xixi xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínki Jesu jo ja ni'yakuyaha ² nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tíña tiña ján. Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnuu nku ntí búrrú xi tjít'a'yún, xi najmi kjee ch'a b'esúhun. Chjundáyo ko nibáko ei. ³ Ko tsa tjin xi b'a kuitsunu nga ngjuásjaiyanu: “¿Á b'a t'ehenu?”, b'a t'ihuun: “Nda maestru rú machjehen chu. As'ai rú ts'ínk'óya ngáha.”

⁴ As'ai incha ngji ja ni'yakuyoo ko kisakúhu ntí búrrú xi tjít'a'yúnt'a nku ankjua xi tjen andai niyoo ko kikjendáya. ⁵ K'ua xuta xi tincha yo kingjásjaiyaha:

—¿Mí nihi xi t'n'o? ¿Á jun tíchjundáyanu ntí búrrú?

⁶ Tunga b'ahá kitsú ja ni'yakuyoo xi nkú nga kitsúhu Jesu ko kitsjantehe joo nga ngjuaike chu. ⁷ Incha j'aikoho Jesu ntí búrrú. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esúhun chu. ⁸ Nkjin nkjún xuta incha kingjantu najyuhun aya niyoo, ko kj'ai ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjantu aya niyoo.

⁹ 'Yún kikjintáya xuta xi yja tíjuun ko xi yjankiu nga b'i incha kitsú:

—iKats'ínk'ankiná Ntjaná! iNtjaná nda kats'ínko xi kits'in nibá ngajoho! ¹⁰ iNtjaná nda kats'ínko xi kits'in nibá nga kuatexuma, xi ts'ínkjáihin xaha ntje cháná David! iKats'ínk'ankiná Ntjaná xi tíña nk'a ján!

¹¹ Jas'en Jesu nanki Jerusalem ko ngji natsihin ninku má ma ñjakú xuta. Nk'ie nga ja kamaha nga tsasehe ngayjee ni xi tjin andaihi, as'ai tsitju nga ngjiko nanki Betania ja ni'yakuyá xi te joo. At'aha ja kama ngxun.

B'i ts'in ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tihin tu
(Mt. 21:18-19)

¹² Nistjin xi ma ndyjuun nk'ie nga incha tsitju ngáha nanki Betania, tu kama bjohó ra Jesu. ¹³ Kjin tjen sa nga kieke nku yá higuera xi xkfen ko ngjisehe yoo tsa tu ahá ni sakúhu tu. Tunga nk'ie nga tsichuk'úhun yoo, tu ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. At'aha najmi nistjihin tu higo. ¹⁴ As'ai b'i kitsúhu yá higuera:

—Ndahachí najmi ta ch'a kjinehe tu xi s'ehi.

Kint'é já ni'yakuyáha nga b'a kitsú.

B'i ts'in kik'onsje Jesu já xi tüncha batéña chu má ma natsihin ninku
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Incha tsichu nanki Jerusalem ko jas'en má ma natsihin ninku. As'ai kik'atuts'ihin Jesu nga kik'onsje já xi tüncha batéña ko xi tüncha b'atse chu yo. Kits'ink'ótsjá yámixaha já xi tüncha ts'ink'óntjaiya toon ko yáxilēhe já xi tüncha batéña chutuju. ¹⁶ Ko ta ndaha nku najmi ch'a kitsjantehe tsa kj'uatikjako natsihin ninku tsa mí nihi. ¹⁷ B'i kitsú nga y'éña chji éhen Ntíaná:

—B'a ts'in tjit'a éhen Ntíaná: “B'a k'úihin ni'yaná nga kui xi kama ni'ya xi má nga xuta xi nibaha ngayjee naxinantá xi tjin asuntee incha künchjako Ntíaná.” Tunga jun antehe já ndyjé tin'e mo.

¹⁸ Kint'é én xu'bi já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo ko incha tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'ínk'iehen Jesu. Tunga incha tsankjúhún Jesu, at'aha ngayjee xuta nkjiun tüncha ma nkjúhún xi nkú ts'in tibakúya.

¹⁹ Nk'ie nga ja kama jyuun, tsitju ajin nantio Jesu ko já ni'yakuyáha.

B'i ts'in kixí yá higuera xi ndjá kinchjako Jesu
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Nk'ie nga ta jyuhún nistjin xi ma ndyjuun, incha j'a má xi tjehe síña yá higuera ko kieke nga santaha ko kjamaha yoo ja kixí. ²¹ J'áitsjehen Pedro niu, as'ai b'a kitsú:

—Ji nda maestru, chase ma ri. Ja kixí yá higuera xi ndjá kichubakoi.

²² As'ai b'i kitsú Jesu:

—N'e s'ejiun Ntíaná. ²³ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi b'a kuitsu hu asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjanik'ajin yjohi ntáchak'uun”, kama xi nkú kuitsu tsa najmi jo jan kamaha nga s'ejihin nga b'a kama xi nkú nga títsu. ²⁴ Kui nga b'a tíxihinnuu. Ngayjee ni xi künchíhu Ntíaná nga chubakoo, n'e s'ejiun nga n'ekjóhon ko b'a kama.

²⁵ Nk'ie nga tíchubakoo Ntíaná, n'endyjat'ohoo tsa tjin xi tjinokjuanuu, tu xi b'a ts'in ta Na'minuu xi tíñaha ndjiojmi ján ts'ínndyjat'ahanuu ngatitsunuu. ²⁶ Tunga tsa najmi n'endyjat'o, ta ndaha Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján najmi ts'ínndyjat'a ngatitsunuu.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjíxoo Jesu yá xi kitsjá xáha
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ As'ai ta incha j'ai ngáha nanki Jerusalem. Nk'ie nga tsú'ba Jesu má ma natsihin ninku, as'ai j'aik'úhun já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatexumoo ko jáchá xi ta tjihin xá. ²⁸ B'a incha kitsúhu:

—¿Mí xá xi tjihin nga b'a tín'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi nga b'a tín'ei?

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. N'ek'óyanú, as'ai xinyanuu mí xáha xi tjinna nga b'a títs'ian. ³⁰ ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunteeihí? N'ek'óyanú.

³¹ As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinuu ni xi kitsúhu Jua?” ³² Tunga najmi kama tsa: “Xuta asunteei kits'ín nibáha”, kuixíaán.

B'a incha kitsúhu xinkjín at'aha tsankjún xuta nkjiun, at'aha ngayjee xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua. ³³ Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanu ya xi kitsjana nga b'a tít'sian.

12

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ As'ai Jesu b'i ts'in tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayaha:

—Nku nda y'éntje tuntsjajé. Y'éngi nch'a ko kits'innda nku ante má nga ts'íonki tuntsjajé. Kits'innda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá saha antee já xi maha ts'inxáko tuntsjajé, as'ai ngji kjin. ² Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo nku nda musuhu já xi tít'sinxáko tuntsjajé tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe. ³ Tunga jakj'áhá jóo nda musu nga kik'íehe ko kits'ínkji tiya tiya.

⁴ As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo kj'ai nda musu. Tunga máha nda xu'bi, ni kik'onntjaihi jóo ko ch'on nkjún incha kitsúhu. ⁵ Ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai nda musuhu ndo, tunga kits'ínk'iehén ra jóo nda xu'bi. Nkjin sa já musu xi kits'ínkji ndo. K'ua xi kis'ehe ko k'ua xi kits'ínk'iehen jóo.

⁶ Tíjña saha ndo nku xi ts'ín nibá, kui ntí xi tjo nkjúhun. B'i kitsú nga kits'ínkjisehe jóo: “Skuenkjún ntína jóo.” ⁷ Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín já xi ts'inxáko tuntsjajé: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáihín ngayjee ni xi tjíhín na'mihi. Tu saha n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáihín.” ⁸ As'ai jakj'á jóo ntíhi ndo ko kits'ínk'ien. Kik'onsje yjoninte k'ien natsin má nga tjíntje tuntsjajé.

⁹ Kui b'a maha, ¿nkú ts'íhín nda xi ts'e tuntsjajé? Kj'uaí ko ts'ínkje já xi ts'inxáko tuntsjajé ko kj'ai já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajé.

¹⁰ ¿A najmi kjehé n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu: Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo ja j'ai ma ndjio k'aku.

¹¹ Ntíaná xi b'a kits'ín ko ma nkjúnna nga chasehé.

¹² As'ai mjehe já xi tjíhín xá nga kuakj'ánijé Jesu, at'aha kamankjihín nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun ko incha ngji t'axíhín Jesu.

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjíhín nga s'echjíhi
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ As'ai kin'e nibásehe Jesu k'ua já fariseo ko k'ua já xi yjankihí nda rej Herode Antipa, tu xi ts'ínkjineyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín. ¹⁴ B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yaj nga kjuaxi én xi chubai ko nga najmi ni xi sasíhín xuta chubai. Yún nanka chaseihí. Naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Ntíaná. Kui nga, ¿a ma b'echjíhí nda tíjtjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi? ¿A k'uaíhi, a ra najmi k'uaíhí raá?

¹⁵ Tunga behé Jesu kjuajohonkjihín jóo ko b'i kitsúhu:

—¿Á an tíchjut'ayák'uhunnú? Nibákonú ei nku toon denario tu xi kuasehe ra.

¹⁶ As'ai j'aiko jóo tooon ko b'a kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjiin ko j'áin xi tjít'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda tíjtjun Cesar.

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda tíjtjun Cesar ni xi ts'e nda tíjtjun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná. Tu ni xí kama nkjúhún ra jóo én xi kits'ínk'óya Jesu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga kingjásjaiyaha. ¹⁹ B'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, y'et'ana Moise: “Tsa nku nda xi tijnaha chjuun kuaya nga najmi kis'ekoho nti chjuuhun, nda nts'e tihin nga kuixanko ngaha chjuuhun, tu xi b'a ts'in sehe ra nti nda nts'e xi k'ien.”

²⁰ Y'entu yatu ja xi nts'e maha xinkjin. Tsixan nda xi tjuun tunga b'aha tjun k'ien. Najmi kis'ehe nti. ²¹ As'ai nda xi ma joho tsixanko ngaha tachjun, tunga ta k'iehen ko najmi kis'ehe nti. B'a ta kamaha nda xi ma jahan. ²² B'a ta ts'in tsixanko tachjun ja nts'e xi k'oo, tunga ndaha nku najmi kis'ehe nti. Askahan ta k'ien tachjun.

²³ Nistjin nga k'uaia ngaha ra xuta ngabayoo, ya ndaha xi kama ts'e tachjun, at'aha nga yatu tsixanko?

²⁴ As'ai b'i kitsu Jesu:

—Najmi b'a tjin ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnu ni xi tij'a ehen Ntiana ko ta ndaha nga yuhun Ntiana. ²⁵ At'aha nk'ie nga k'uaia ngaha ra xuta, najmi ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'inkixan ntihi. B'a ni ts'in k'uentu xi nku ts'in tijntu ntitsje xi tjin ndjiojmi jan.

²⁶ Tunga nga k'uaia ngaha ra xuta, a najmi k'ehé n'eyo ma y'et'a Moise ma nga tinchanjimiya na'ya ntsje xi titiu? B'a kitsu Ntiana nga kinchako Moise: “An xi Ntiana Abraham, Ntiana Isaac ko Ntiana Jacob.” ²⁷ Ntiana najmi Ntiana anima. Ntiana ni xuta tik'un. Tu xi najmi b'aha tjin ni xi chubo.

*B'i ts'in tsakuya Jesu ma kjuatexuma xi 'yun chiji ra
(Mt. 22:34-40)*

²⁸ Ta j'ai nku nda chjine'ehen kjuatexumoo. Kint'e ndai ni xi kichubanjiya ko kamankihin nga b'a tjin en xi kinchja Jesu. As'ai kingjajaiya:

—Ajihin ngayjee kjuatexumoo, ma kjuatexuma xi 'yun chiji ra?

²⁹ As'ai b'i kitsu Jesu:

—Kui xu'bi: “Tasinju, xuta Israel. Ntiana xi Ntiana maha, kui xi Ntiana nku tutu. ³⁰ N'etjoi Ntiana xi Ntiana maha ngayjee animahi ko ngayjee nga'yihin. N'etjoi xi nku ts'in tinchin ko xi nku ts'in n'enkjintak'uin.” ³¹ Kjuatexuma xu'bi xi ma joho: “N'etjoi xutahi xi nku nga ts'in tjohi yohi.” Najmi tjin k'aj kjuatexuma xi 'yun chji saha ra nga nga joo kjuatexuma xu'bi.

³² As'ai b'a kitsu ndo:

—Johon, nda maestru, b'a tjin. Kjuaxi ni xi tibixin, nga nku tutu maha Ntiana ko nga najmi tjin sa k'aj. ³³ Ko nga n'etjoi Ntiana ngayjee animana ko ngayjee nga'yunn ko xi nku ts'in n'enjin t'ak'aan, ko nga n'etjoi xutana xi nku nga ts'in tjoná yjoná, kui xi 'yun chji saha ra nga tu ma chjehé ni xi s'etisun nachan chje.

³⁴ Nk'ie nga kint'e Jesu nga b'a tjin en xi kinchja ndo, as'ai b'i kitsuhu:

—Najmi kjin tinchihin ma batexuma Ntiana.

Ndaha nku najmi ta kama k'un kingjajaiya saha ra Jesu tsa mi nihi.

*B'i ts'in kingjajaiya Jesu ya xi y'aha ra xi Cristo
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

³⁵ Nk'ie nga tibakuya Jesu ma ma natsihin ninku, as'ai b'i kitsu:

—Nku tihin ra nga b'a tsuhu ja chjine'ehen kjuatexumoo nga ntjehe David nibaha ra xi Cristo? ³⁶ At'aha ta kuihi David b'a kitsu nk'ie nga Espiritu Santo Ntiana kits'inkinchaha:

Ntiana b'a kitsuhu Nda Ntiana:

“Tinchint'ani ma batexuma.

K'uentu mana ja kontrahi kinte tsukui.”

³⁷ B'a ts'in ta kuihi David kitsuhu nga Nda Ntiana maha xi Cristo. Kui nga, nku ts'in ntjehe David nibaha ra xi Cristo?

Tsjo nkjun kamaha xuta nkjin xi tincha mjéñjuhu ni xi tinchja Jesu.

B'i ts'in y'echjit'ain Jesu sin xi y'a ja chjine'ehen kjuatexumoo
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ B'a kitsú sa Jesu nga tsakúya:

—Chúhūun yjonūu ja chjine'ehen kjuatexumoo. Kui xi tsjohō nga bja najyun ndju nga b'ema kō nga tsjo ts'in súnifāha nīyátée. ³⁹ Tsjohō nga b'entusún yáxile xi tīncha títjun ni'ya sinagoga kō nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í. ⁴⁰ Kui xi kje'áha ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihín kō as'ai chubā 'yúhún tse nchjako maña Ntíaná, tu xi b'é'mat'aihin yjohō. 'Yún un skuēhe ja xu'bj.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu toon chje
(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ankjín kaxa toon chje kab'ejña Jesu kō tibase xi nkú ts'in tībinchá xuta toon chjehe yo. Nkjín maha ja nchíná xi 'yún tse toon tībinchá. ⁴² Tu j'aihí nku tachjuún xi ja k'ien x'ihín. Kui xi jo toon xi títí tsinchá kaxa chje.

⁴³ As'ai kinchjaha Jesu ja ni'yakuyáha kō b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tixinnūu. Tachjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo xi tīncha b'éya toon kaxa chje. ⁴⁴ At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi tīb'ankihí kuatsjá. Tunga máha tachjín, ngayjee toon xi tijnaha nga kjineyaha nichine kuatsjá.

13

B'i ts'in kitsúya Jesu nga n'exúya ninku
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Nk'ie nga tībitju Jesu má ma natsihín ninku, as'ai nku nda ni'yakuyáha b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, chasē ma ri. ¡Á b'a nkjún k'uhun ndjio! ¡Á b'a tsjo ts'in kin'endaha ni xi tjihin ei!

² As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A tīyai ninku kō xjóo kō ngayjee ni xi kin'enda ei? Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo kixi yaha ninku, as'ai Pedro, Santiago, Jua kō Andre incha kingjásjaiya t'axíhín:

⁴ —T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji títjun nk'ie nga ja kuitjusun ngayjee niu?

⁵ As'ai kinchja Jesu:

—Chúhūun yjonūu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanu. ⁶ At'aha nkjin maha xi k'j'uaí nga an ts'ín ma yjohō. “An xi kui”, kuitsu kō k'uanachaha nkjin xuta.

⁷ Nk'ie nga kuinú'yó nga tjin kjuachán kō nga kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma, najmi tu binkjun. At'aha tjihin ni nga b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asuntee. ⁸ At'aha xuta xi tjin nku nanki kjaánkō xuta xi k'j'ái nanki. Nku nda rei kjaánkō k'j'ái nda rei. Chón kama k'j'ái k'j'ái nankihí kō s'e kjintía. Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí tīb'atuts'ihín kjuanima xi s'e.

⁹ Jun chúhūun yjonūu. At'aha ja tjíxóo n'ekjas'ennūu kō s'enuu aya ni'ya sinagoga. Ngat'ana ngjuaikohonūu xuta nginkun ja títjun kō nginkun ja rei, tu xi k'únyaha ruu jóo yaha an. ¹⁰ Kintehe ni nga kfe asuntee tjihin nga s'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná ngayjee naxinantá xi tjin asuntee. ¹¹ Nk'ie nga ngjuaikonijénūu xuta nga ts'ínkjas'ennūu nginkun ja tjíxóo, najmi tu fantaha ruu yjonūu mí éhen xi kuixíún. Én xi k'uinūu kui chubō xi chubō, at'aha najmi jun xi chubō. Espiritu Santo xi kuinchja.

¹² Xi tí'mi nda nts'e ts'íinkjas'en nga n'ek'ien nda nts'e. Xi tí'mi na'mi ts'íinkjas'en ntíhi. Xi tí'mi ntí kjaáanko xi cháha kō ts'íink'ien. ¹³ Ngat'ana ts'íin unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáha kuasinjña, kui xi k'uanki.

¹⁴ Y'ét'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjün ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íin.

B'i kitsú Jesu kō xi títs'inya xujun katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

—Kui nistjün katanka xuta xi tjintu ante Judea xi tjehe asunntu tjennki. ¹⁵ Xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha, najmi tu kuitjuten kō ta ndaha najmi tu kjuas'en ni'yaha nga kj'uaík'ásje ni xi tjihin. ¹⁶ Xi kafi jña, najmi tu k'óoya nga kj'uaík'á najyuhun.

¹⁷ Nima rú ts'ihin jminchjín xi y'a ntí kō xi títs'ínki ntí kui nistjün! ¹⁸ Tinchíhu Ntíaná tu xi najmi nistjin chunch'án b'a kamaha. ¹⁹ At'aha 'yún s'e kjuanimá nistjin xu'bo, kjuanimá xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kits'ínnda Ntíaná asunntee. Kō ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. ²⁰ Tsa najmi kuatekjá Ntíaná chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga jahá tsatekjá Ntíaná chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

²¹ Kui nistjün tsa tjín xi b'a kuitsunuu: “Chasoo, ei tjña xi kits'ín nibá Ntíaná”, kō tsa b'a kuitsunuu: “Chasoo, ján tjña”, najmi tu n'e s'ejün. ²² At'aha incha kj'uaí xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi kits'ín nibáha Ntíaná kō xi já profeta ts'íin ma tsank'á yjohō. Kui xi incha ts'íin nkjin tjká kjuankjün tu xi k'uanachaha ra xuta, xi kohó ra xuta xi j'ájin Ntíaná kamaha ra k'uanachaha. ²³ Tunga máha jun, chuhun yjonuu. Jahá tíxinya tíjunnuu ngatentee ni xu'bi.

B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ Tunga kui nistjün, askahan nga ja kj'ua kjuanimá xu'bo, kama jyun ts'íu kō sóo najmi ta ts'íin ndzjehen. ²⁵ Niñu xi tjín nk'a ján kuixuntu kō k'uatse ni xi tjín nk'a ján. ²⁶ Nk'iehé chá Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yuhun kō kjuachánkaha. ²⁷ As'ai ts'íinkji ntítsjehe nga k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjintu tu má xi tjehe ni, b'aha ra má b'atuts'ihin ra asunntee santaha má fekuhu ra.

²⁸ Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yóo kō tjuhu xka, yo nga ja tibichú tiña chunubóo. ²⁹ B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjeñ tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjña. ³⁰ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáye xuta xi tjín nd'ai. ³¹ Kamaha asunntee kō nk'a ján ndyja, tunga énná najmi kj'ua tiya.

³² Tunga má nistjin kō chuba nga b'a kamo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha ntítsje xi tjín ndjiojmi ján kō ta ndaha Ntíhi Ntíaná. Nku tutuhú Ntía Na'miná xi be. ³³ Kui b'a maha, t'endahanu yjonuu kō chúnnto yjonuu, at'aha najmi yo nkjé b'a kamo.

³⁴ Xi nkú joyaha nku nda xi tífi kjin. Kintehe ni nga kuitju ni'yaha tsjá xáha nga kúnkú já musuhu nga ts'íin xá xi maha ts'ín. Kō b'a tsuhu nda musu xi kunntá ankjuo nga kat'ejña nda. ³⁵ Kui nga tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo nkjé kj'uaí nda xi ts'e ni'yoo, tsa nga ja tífi ma 'ña, a ra masen nistjen, a ra nga kjintá xanto, kō a ra nga ja tífi ma sen. ³⁶ Tintsuba ndo tu xi tsa kj'uaí tjeñ'yuhun, najmi kisuntuféheni nga kj'uaíkienuu. ³⁷ Ni xi tíxinnuu, b'a ta tíxihin ngayjee xuta xingisoo: ¡Tintsuba ndo!

14

B'i ts'ín y'énda já tjíxoo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ndyja sa jo nistjin nga kuichú S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kaman-dakoho na'yu san. Já na'mi k'aku kō já chjine'éhen kjuatéxumoo incha tsangisjai niyá xi

nkú ts'ín k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé kò ts'íink'ien. ² Tunga b'ahá incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubéé ndo tu xi najmi k'uésihi xuta nkjiun.

B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Nk'ie nga tíña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu, nk'ie nga kab'ejnat'a yámixó, as'ai nku tachjuún j'aikó ntá sinjne xi chjí nkjún, xi naxú nardo kikjin kamandakoho. Kui xi tinchaha nku lubata ndjio chjí. Tsakján tachjuún lubata ndjio kò tsaténdzjojnú nintaku Jesu ntá sinjne. ⁴ As'ai k'ua já xi tíncha yo kama kjahan kò b'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne? ⁵ At'aha kama ts'ati jan unchan toon denario kuach'a kai, tu xi kui toon k'uaihi ra xuta x'an.

Ta incha kinchjayane tachjuún. ⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntohoo tachjuún. ¿Á jun tín'estihiruú? Nda tjín ni xi kuats'ínna. ⁷ Xuta x'an bi, tehente k'úentujinnuu kò kama kuksinkoo nk'ie nga kama mjenuu. Tunga an najmi tehente kúatejñajinnuu. ⁸ Kui tachjín kuatsjá xi nkú tjín tíñaha. Ja kuak'íenda tíjtu yjonintena nga kuak'ojuhu ntá sinjnei tu xi s'eyanjihinna. ⁹ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu má xi tjeheñ ni nga s'enijmí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúshun asuntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjín. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

B'i ts'ín y'enda Juda Iscariote nga ts'íinkjas'en Jesu
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ As'ai Juda Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo, ngjisehe já na'mi k'aku tu xi ts'íinkjas'ehen ra Jesu jóo. ¹¹ Nk'ie nga kint'é jóo éin, kama tsjohó kò b'a incha kitsúhu Juda nga tsjáha toon. As'ai tsangisjai niyá Juda xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'ehen Jesu.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹² Nistjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san kò nga n'ek'ien chutsankaha s'íu, as'ai já ni'yakuyáha Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Má xi tjeheñ mjehi nga kuankínkiendaj tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

¹³ As'ai b'a kitsúhu jo já ni'yakuyáha nga kits'ínkji:

—Tankiún ajin nantio. Yo satékjó nku nda xi y'a nku ndjii ntánijua. Tsjénnkihú ¹⁴ kò má nga kjuas'en b'a t'ihun nda xi ts'e ni'yoo: “B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga kjíneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?” ¹⁵ As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tjínda xi tjeheñ nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

¹⁶ As'ai tsitju já ni'yakuyóo. Incha tsichu ajin nantio kò b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'enda nichinehe S'í Pascua. ¹⁷ Nk'ie nga ja kama jyuun, tsichuko Jesu já ni'yakuyá xi te joo. ¹⁸ Nk'ie nga ja tjíntut'á yámixó nga tíncha kjine nichinehe S'í Pascua, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nku xi tjeñjinnuu, xi ta ei tínekona, ts'íinkjas'enna.

¹⁹ As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo kò nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an?

²⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku xi te joo, xi ta t'ibakj'á nichine xi tjíya taba má nga t'ibakj'a. ²¹ At'aha b'a n'ehe Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná, tunga, inima rú ts'ihin nda xi ts'íinkjas'ehen! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

²² Nk'ie nga tíncha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu ninkuon kò kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjanya kò kitsjáha jóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó. Kui xu'bi xi yjonintena.

²³ Kó tã jak'á chũtsiun. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha kó incha kik'iyá chũtsiun ngatentee jóo. ²⁴ B'i kitsúhu jóo:

—Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta. Jnína tíb'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'ínko xuta. ²⁵ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Najmi tã k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'ui ngáhana xi tsetsehe má batéxuma Ntíaná.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu tjennki xi 'mi Yá Olivo. ²⁷ B'i kitsú Jesu:

—Ngatentoo n'endyajihuun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Ts'in'úhun nda bastuu kó ndzjoya chũtsanko.” ²⁸ Tunga nk'iehé nga k'juaíya ngáhana ngabayoo, kfín títjunnuu Galilea.

²⁹ As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'ínndyajihin yjoho, tunga an najmi.

³⁰ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xantó niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tíihin.

³¹ Tunga b'ahá tã kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa tíihin nga kuayákoho, tũ nku nga ts'inkiéná yjoná nga behe.

B'a tã incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

B'i ts'ín kinchjako Jesu Ntíaná
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² As'ai incha tsichu nku ante xi 'mi Getsemani kó b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tintsubahanu ei. Kfínnchjako maná Ntíaná ján.

³³ Ngjiko Pedro, Santiago kó Jua. Kik'atuts'ihin nga kik'ie baba nkjúhun kó kis'entaha ra. ³⁴ B'i kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ínk'ienna. Tintsuboo ei kó tintsuba ndo.

³⁵ As'ai ngjindju sa ichí kó yo kingjénsten ankjín santaha t'anankiu. Kinchjako Ntíaná nga tsankihí tsa kama k'jua t'axíhin chubá xi má nga un skuehe. ³⁶ B'i kitsú:

—Na'mi, na'mi chí, ji xi mahi n'ei tũ mí nihí ni. N'ekj'a t'axínní kjuanimá xu'bi. Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

³⁷ As'ai ngjise ngáha rá jóo, kó kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—Simon, ¿a kisufei? ¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuahi nga kuakinchin t'ík'uin?

³⁸ Tintsuba ndo kó chubakoo Ntíaná tũ xi najmi chjút'ayák'uhunnuu. Yuhu animanuu, tunga yjonintenuhú xi najmi tíchúkuaha.

³⁹ As'ai Jesu tã ngji nchjakohó ngáha Ntíaná kó tã kuihí éen kitsú ngáha. ⁴⁰ Nk'ie nga kik'óya ngáha má tíjntu já ni'yakuyóo, tã kjintuféhé ngáha nga j'aisehe, at'aha táb'échja suba nijńoo tunkun jóo. Najmi tã be nkú incha kuitsuhu.

⁴¹ As'ai tã kik'óya ngáha Jesu niyá xi ma jahan kó b'a kitsúhu jóo:

—¿A tũ nku kisuntuféhé so kó t'n'ekj'áíyo? Ja kama. Ja kuichu chubá nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ngatitsuun. ⁴² Tisintjoon kó tjián. Ja nibá tiña xi títs'ínkjas'enna.

B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Nk'ie nga tã tínchjaha Jesu, tũ j'aihí Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já na'mi k'aku kó já chjine'éhen kjuatéxumoo kó jáchá xi tã tíihin

xá. Incha y'a kicha ndju ko yá nga incha j'ai. ⁴⁴ Nda xi títs'ínkjas'en Jesu tsinchá'a títjun jóo nga b'i kitsúhu:

—Xi kxexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Chjúbó ko t'e'yún sisiun nga tankínko.

⁴⁵ Nk'ie nga j'ai, tjen'yún ngjik'úhún ra Jesu ko b'a kitsúhu nga kikxexu'ba:

—Ji nda maestru.

⁴⁶ As'ai incha jakj'ánijéhe jóo Jesu. ⁴⁷ Tunga nkuhú kicha ndju ts'asje nku nda xi síña yo. Kits'ín'uhun nku nda musúhu nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínñju.

⁴⁸ As'ai b'i kitsúhu Jesu jóo:

—¿A nda ndyéná? ¿Á íxí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjúáichj'anijéhenú? ⁴⁹ Xki nístjin tsásinjñajinnu nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú. Tunga tjihín ni nga kuitjusun éhen Ntíaná, kui nga b'a tímaha.

⁵⁰ As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsásinjña suba Jesu. ⁵¹ Tunga nkuhú ndati xi tu najyun tjabehé kam'otikjájnuhu yjoho nga tjennkihí Jesu, kui xi ta jakj'áha jóo.

⁵² Tunga tsinkféhén najyun tjabehé ko tsanka kisti.

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judio

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ As'ai incha ngjiko jóo Jesu nginkun nda na'mi títjuun. Yo kama ñjakú ngayjee já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihín xá ko já chjine'éhen kjuatéxumo. ⁵⁴ Máha Pedro, kitsjennkí kjihín Jesu santa nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi títjuun ko y'ejñajihín já jun xi kunntá yo nga kits'ínsut'á ts'ihin yjoho t'a nd'íu.

⁵⁵ As'ai já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxóo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen, tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu. ⁵⁶ At'aha ndaha tsa nkjin maha xi incha kitsjá tsank'á éhen nga ngji kontraha Jesu, tunga najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. ⁵⁷ Tjin xi incha tsisintjen ko tsatéjéne tsank'á Jesu nga b'a incha kitsú:

⁵⁸ —Jin kinu'yái nga b'a kitsú ndai: “An ts'inxúya ninku xu'bi xi xuta kits'ínnda. Jan nístjin kjesintjen ngáhana kj'ai xi najmi maha xuta ts'ínnda.”

⁵⁹ Tunga tu nkú najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. ⁶⁰ As'ai tsisintjen nda na'mi títjuun nga ngji sinjña kamasehen ayoo ko kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínní? ¿Á b'a tíncha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

⁶¹ Tunga najmi chumi ni kitsúhu Jesu. Ndaha nku én najmi kinchja. As'ai ta kingjásjaiyahá ngáha ra nda na'mi títjuun:

—¿A ji xi kits'ín nibá Ntíaná, xi Ntíhi Ntíaná?

⁶² B'i kitsú Jesu:

—An xi túbixín. Choo Ntíhi Ndax'iun nga k'úéñnat'aha Ntíaná xi tjihín nga'yún ko nga nibajin nintí xi tjin nk'a ján.

⁶³ As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi títjuun. B'a ts'ín tsakúchji ndo nga najmi kisasíhin én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—¿A machjén saná já testiyú? ⁶⁴ Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntíaná nga kuanchja. ¿Nkú manuu?

Ngayjee jóo b'a incha kitsú nga tjeheh ra ngabaya Jesu. ⁶⁵ As'ai tjin xi tsatétéjnu Jesu nga kik'aya. Y'é'ma ankjín ko y'éhe ko b'a incha kitsúhu:

—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íéhi?

Já jun xi kunntá yo ta incha kik'onjin Jesu.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Nga kab'ejña Pedro kintee xi tjeheh natsin ni'yo, tu j'aihí nku na musúhu nda na'mi títjuun. ⁶⁷ Nk'ie nga kiekie nga títs'ínsut'á yjoho Pedro t'a nd'íu, as'ai tu nku tsasehé ra ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tjenkoj Jesu xi chá Nazaret.

⁶⁸ Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro. B'a kitsú:

—Najmi be ndo. Najmi be ni xi tibixín.

Tsitju yo nga ngji má xi tjeheh tjen ankjua natsiun. As'ai kikjintá nku xanta. ⁶⁹ Na musu ta kikiehé ngáha ra ko kik'atuts'ihin nga b'a kitsúhu xuta xi tíncha yo:

—Kui cháí ta mako jmi xu'bo.

⁷⁰ Ta najmi kits'ínkiehé ngáha yjoho Pedro. Sa kutju já xi tíncha yo b'ahá ta incha kitsú ngáha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga ta ji makoi jóo. At'aha Galilea nibáhani.

⁷¹ As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntíanáhá kits'ínkie nga b'i kitsú:

—jNajmi be nda xi tibixín!

⁷² Kui chubō tje'yún kikjintáhá xanto niyá xi ma joho ko j'áitsjehen Pedro ni xi kitsúhu Jesu: “Kintehe ni nga kjintá xanto niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tíhin.” Nk'ie nga j'áitsjehen Pedro én xu'bi, kikjintá.

15

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun nda títjun Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjín já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tíhin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko ngayjee já tíxá xingisoo. As'ai tí'yúhún ts'ihin ra Jesu nga incha ngji ts'ínkjas'eheh Pilato. ² B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín.

³ Nkjin nkjún ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku. ⁴ Kui nga Pilato ta kingjásjaiyaha ngáha ra Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi k'úinní? Tasinñjú ma ri xi nkú ts'ín nkjin maha ni xi tikjanínehi jóo.

⁵ Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xí kama nkjúhun ra Pilato.

B'i ts'ín kitsjá kjuu Pilato nga n'ek'ien Jesu

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Nk'ie nga xki S'í Pascua, b'éjña ndaí Pilato nku nda nubayá xi banki xuta nantia. ⁷ Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi 'mi Barraba ko já xi kamakohō nga kikjánko já Roma. Kui xi incha kits'ínk'ien animá nga b'a incha kits'ín. ⁸ As'ai incha j'ai xuta nkjiun ko kik'atuts'ín nga tsankihí Pilato nga ts'ín xi nkú ts'ín xki s'í.

⁹ B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha xuta nkjiun:

—¿A mjenuu nga k'uejñá ndainuu nda reihí xuta judio?

¹⁰ B'a kitsú at'aha kamankjihín nga tíma xin k'un já na'mi k'aku ngat'aha ni xi títs'ín Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'eheh ra. ¹¹ Tunga já na'mi k'akuhú tsinchá'a xuta nkjiun tu xi kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndaíhi ra. ¹² As'ai b'a kitsú Pilato:

—Nda xi nda reihí xuta judio bixíun, ¿mí xi ts'ihin?

¹³ B'a incha kitsú xuta nkjiun nga kikjintáya:

—jTjat'a kruj ndo!

¹⁴ B'ahá ta kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tíhin xi kits'ín ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—jTjat'a kruj ndo!

¹⁵ Pilato bi mjehe nga tsjo k'úéhe xuta nkjiun, kui nga kits'ín ndaíhi ra Barraba ko kitsjá kjuu nga s'ehe Jesu ko nga s'et'a kruu. ¹⁶ As'ai já juun jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi

ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjín. ¹⁷ Incha kits'íngja Jesu nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. Ko incha kits'ínnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku. ¹⁸ As'ai incha kik'atuts'in nga kik'aya:

—Antahi, nda reihj xuta judio.

¹⁹ Incha jakj'á nku yáxá nga kik'onntjai nintaku Jesu ko tsatétéjnu. Tsinchakúnch'int'ahá nga kik'aya. ²⁰ Askahan nga ja kamahá nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'íngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Nku nda nanki Cirene xi Simon 'mi, Alejandro ko Rufo ntíhi. Jñá j'aihi ndo ko nk'ie nga tíf'a yo, kin'e kjuá'yúhún rá nga k'uanji kruuhu Jesu. ²² As'ai incha ngjiko Jesu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu rá: Antehé Nintaku Anima. ²³ Kik'aihi nga k'úi binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga najmi kik'ihí Jesu niu.

²⁴ As'ai incha kingját'a kruu. Já juun incha tsakjánya xihj xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin, tu xi b'a ts'ín skuéhe má t'íaha xi sakúhu rá nga nkúnkú. ²⁵ Chubá ñja nga tá jyuun kis'et'a kruu Jesu. ²⁶ Nku yáte kis'et'a mí kjuaha nga t'n'ek'iehen. B'i ts'ín kis'et'ahá yátee: “Nda reihj xuta judio.”

²⁷ Tá kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihj ko nku nga skjúhun. ²⁸ Yo tsitjusun ni xi y'é't'a Isaiá nk'ie nga b'a kitsú: “Nkujihín kamako já xi bangane kjuatéxumahá Ntíaná.” ²⁹ Xuta xi t'incha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku ko jan nistjin chjúsintjen ngáhani, tsixín. ³⁰ ¡N'ek'anki yjohi! ¡Titjudent'ai kruu!

³¹ B'a tá ts'ín kik'ayahá já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumo. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kamahá ndaj nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho.

³² Katitjudent'a kruu nd'ai, tsa kui xi kits'ín nibáha Ntíaná, tsa kui xi nda reihj xuta Israel. B'a ts'ín chahaná ko s'ejinná ma.

Ko já xi kjintut'á kruuko Jesu tá ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'ín k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Nk'ie nga tsichu chubá te jo nga nistjiun, kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chubá jan nga ngixuun. ³⁴ Chubá jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eloi, Eloi, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu rá: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahani?

³⁵ K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu rá xinkjín:

—Tasinñju. Nda profeta Elia tinchjaha ndo.

³⁶ As'ai tsangatsanka nku nda xi síña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxá nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úhi ko b'i kitsú:

—Chúya maá. Chasé ma ráá tsa nibá Elia nga kjéjehen t'a kruu.

³⁷ As'ai 'yún kikjintáya Jesu ko k'ien. ³⁸ Nk'ie nga b'a kamoo, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'ahá rá nk'ahá santaha kintee.

³⁹ Máha nda jun k'akuhu já juun xi kabasinña ankjín Jesu, nk'ie nga kint'é xi nkú ts'ín kikjintáya ko nga kkie xi nkú ts'ín k'ien Jesu, as'ai b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndaj xi Ntíhi Ntíaná.

⁴⁰ Yo kjint'á kabincha k'ua jminchjín xi t'incha base. Ajihin jminchjún tá kabasinñajin Mariá Magdalena, Mariá xi naaha maha Kuse ko Santiago xi ntí kuts'i, ko na Salome.

⁴¹ Kui jminchjín xu'bi xi kitsjennkíhi kò tsasinkohò Jesu nk'ie nga y'ejña ante Galilea. Ta tìncha ya yò kj'ai jminchjín xi ta incha j'aikohò Jesu nanki Jerusalen.

B'i ts'in kis'eyanji Jesu

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e s'íu, at'aha ja tíbichú tiña nistjin nkjúun. Nk'ie nga ja tíma jyun, ⁴³ j'ai nku nda xi 'mi Kuse xi nanki Arimatea nibáha, xi ta nda tjíxá k'aku. Ta tíkuyáha nistjin nk'ie nga kuatéxuma Ntíaná. Kui xi kama k'un ngjisehe Pilato kò tsankihí yjonintehe Jesu.

⁴⁴ Kama nkjúhun Pilato nga kutjuhú k'ien Jesu. As'ai kinchjaha nda jun k'akuhu já juun kò kingjásjaiyaha tsa ja ka'me Jesu. ⁴⁵ Nk'ie nga kitsúyaha nda jun k'aku niu, as'ai kitsjáha Kuse yjonintehe Jesu.

⁴⁶ As'ai ts'atse Kuse nku najyun. Kui xi kik'ontikjájnu yjonintehe Jesu, nk'ie nga kikjejen t'a kruu. As'ai ngjingjájñaya nku tixa tsjó xi kin'endat'á naxiu kò kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjuá tsjó. ⁴⁷ Mariá Magdalena kò Mariá xi naaha Kuse incha kíkíe má xi tjehen kis'ejña yjonintehe Jesu.

16

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Nk'ie nga j'a xuatu, as'ai Mariá Magdalena, Mariá xi naaha Santiago maha kò na Salome ts'atse ni xi sinjne, tu xi ngjuaingjájnuhu ra yjonintehe Jesu. ² Nk'ie nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, incha ngji tsjóo nga ja títju ts'íu. B'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

³ —¿Yá xi kjéxinná ndjio xi t'íchjane tsjóo?

⁴ Tunga nk'iehé nga incha tsase, kíkíe nga ja kan'e t'axín ndjio chánkantsú xi kis'echjáne ankjuaha tsjóo. ⁵ Incha jas'en tixa tsjóo kò kíkíe yò nku ndati xi yja nku najyun ndju taba nga kab'ejña andai kixihí tsjóo. Kitsankjún jminchjín. ⁶ Tunga b'ahá kitsú ndatiu:

—Najmi tu binkjun. Jesu xi nibáha Nazaret xi kis'et'a kruu t'ibinchisjó. Ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo. Najmi ta t'ihin ei. Chasoo ei má nga kis'ejña. ⁷ Tunga b'ihí tankínk'ihun já ni'yakuyáha kò Pedro nga ante Galilea ngjuai títjuhun Jesu. Yò skue xi nkú nga kitsúhu.

⁸ As'ai ixí tìncha b'atsé nkjúhún ts'ihin jminchjín nga tsitju aya tsjóo kò 'yún incha ngji. Ndaha nku én najmi incha kinchja at'aha tìncha tsankjún.

B'i ts'in kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúchjhi yjoho xuta ni'yakuyáha

(Jn. 20:11-18; Lc. 24:13-35)

⁹ Nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo nga ta jyuhun nistjin xi t'ib'atuts'ihin ra tuntjóo, títjun tsakúchjhi yjoho Mariá Magdalena xi kik'asjehin yatu jáninda. ¹⁰ Kui xi ngji tsúyaha já xi kitsjenko Jesu xi ta tjintu baba kò tìncha kjintá. ¹¹ Tunga nk'iehé nga kint'é jóo nga t'íña t'ik'un Jesu kò nga Mariá Magdalena kabakúchjhi yjoho, najmi kis'ejhin ni xi kitsú Mariá.

¹² Askahan kj'ai ts'in tsakúchjhi yjoho jo já ni'yakuyáha Jesu xi tìncha ts'in n'iyá nga tìncha fi jñá. ¹³ As'ai incha kík'óya ngáha já xi joo nga ngji tsúyaha já xingisoo, tunga tu nkú najmi kis'ejhin ra ni xi kitsú já xi joo.

B'i ts'in kitsjá xaha Jesu já ni'yakuyáha

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ As'ai tu chahán tsakúchjhi yjoho Jesu já ni'yakuyá xi te nkuu nk'ie nga kab'entut'á yámixó. Ndjá kinchjako at'aha najmi s'ejhin kò ndjá tjintuyá animaha, at'aha najmi kis'ejhin ni xi kitsúyaha xi kíkíe Jesu nk'ie nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo. ¹⁵ B'i kitsúhu jóo:

—Tankiún nga ngúsuhun asuntee ko t'enijmíhuu én nda tsuhu Ntíaná ngayjee xuta xi tjin. ¹⁶ Xi s'ejihin én nda tsuhu Ntíaná ko saténtá, kui xi k'uanki. Tunga xi najmi s'ejihin, kui xi ndyja. ¹⁷ Xuta xi s'ejihin én nda tsuhu Ntíaná ts'ín kui kjuankjún: ngajona k'onsjehe jánindo, kúinchja kj'ai kj'ai én xi tjin, ¹⁸ kuakj'áya ntsja ye, tsa tjin nki ch'onk'un xi k'úi, najmi chumi nihi xi ts'íihin, ko ngjuénne ntsja xuta un ko kamanda.

B'i ts'ín ngjinji Jesu nk'a ján

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Nda Ntíaná Jesu, nk'ie nga ja kinchjako já ni'yakuyáha, as'ai ngjinji nk'a ján ko y'ejñat'aha Ntíaná. ²⁰ As'ai incha tsitju já ni'yakuyóo nga y'énimí éhen Ntíaná ngayjee ante xi tjin. Nda Ntíaná tsasinkoho ko kits'in kjuankjún nga tsakúhji nga kjuaxi én xi tjincha b'énimí já ni'yakuyáha.

Xujun xi y'et'a Luca én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'in b'atuts'ihin ra xujun

¹ Nkjin nkjun maha xuta xi kama mjehe nga k'uet'a ch'ich'in xujun ni xi kama ajinni, ² xi nkú ts'in tsakúyani já xi tunkun kikiehe niu santaha nga tuts'ihin ni ko xi kik'ai xaha nga y'enjimi éen. ³ Kui nga ko ta an, nda xinkjían Teofilo, kingjasjáya sisihinna xi nkú ts'in niba tuts'ihin ra ngayjee niu, ko b'a mana nga nda tjin nga k'uet'a ch'ich'ihin ni xu'bi. ⁴ B'a tít'sian tu xi b'a ts'in cha kixi sisihinni ni xi tsinchiyái.

B'i ts'in kitsúya títjun nku ntítsje nga tsín Jua Bautista

⁵ Nístjin nga tsatexuma nda rej Herode ante Judea, ta y'ejna nku nda na'mi xi kik'in Zacaria xi y'aha ra ntjehe nda na'mi Abia. Ko Isabel xi chjuuhun maha, kui xi y'aha ra ntjehe Aaron. ⁶ Nga joo naxu tsincha nginkun Ntiana. Najmi tjin xi kama ts'innijehé ra tsa mí nihi, at'aha incha ts'intjusun ngayjee éhen Ntiana ko kjuatexumaha Ntiana. ⁷ Tunga najmi tjihin ra ntí, at'aha ntí Isabel ko ja chá nkjun nga joo.

⁸ Nk'ie nga tjihin nda na'mi Zacaria nginkun Ntiana xi nkú ts'in tjehe ra ntjehe ⁹ xi nkú ts'in tijnaha já na'miu, kui kikanéhe nga kjuas'en ante nkjuhun ninku xi má nga k'ueti ni xi sinje. ¹⁰ Ngayjee xuta nantio kabincha natsin ninku nga tijncha nchjako Ntiana nk'ie nga titi ni xi sinje.

¹¹ Tu kama chjihí ra Zacaria nku ntítsjehe Ntiana xi kabasinjnat'a nga kixihí nachan xi má nga s'etisun ni xi sinje. ¹² Ixi b'ahá kamaha Zacaria nk'ie nga kieke ntítsjee ko tu ni xí kitsankjuhún. ¹³ Tunga b'ahá kitsú ntítsjee:

—Ji Zacaria, najmi tu binkjuin. At'aha Ntiana ja tsasínjjuhu ni xi tsinchihi. Isabel xi chjihin maha tsjáhi nku ntix'in, ko Jua t'et'aihí ntíu. ¹⁴ Yún s'ehi kjuatsjo ko nkjin xuta xi ta s'ehé kjuatsjo nk'ie nga tsín ntíhi, ¹⁵ at'aha kui xi chánka kama nginkun Ntiana. Najmi k'uí binu ko ta ndaha xán. Tséjihin ra Espiritu Santo kintehe ni nga tsín.

¹⁶ Ts'ín nga nkjin nkjun xuta xi ntje Israel tjehe ra ts'ínk'ótjijak'un ngáha Ntiana xi Ntiahá maha. ¹⁷ Kui xi tjun kj'uai ko s'ejñajihin Espirituhu ko nga'yuhun Ntiana xi nkúhu nda profeta Eliá nk'ie. Kui xi ts'ínk'óntjaiya animaha xi tí'mi na'mi tu xi ts'íntjoho ntíhi. Ko ts'ínk'óntjaiya animaha xuta xi ndjá tjintuyáha tu xi naxu kamankjihin ra xi nkú ts'in naxu mankjihin xuta xi naxu tjíma nginkun Ntiana. B'a ts'in k'uéndaha nku naxinantá xi tjindaha yjoho nk'ie nga ts'ínkjáihin Ntiana.

¹⁸ As'ai b'a kitsú Zacaria nga kingjásjaiyaha ntítsjee:

—¿Nkú ts'in skuehena nga kjuaxi ni xi tí'mini? At'aha ja chá nkján ko tachjuúnna ja ta tjin nkjuhun nú.

¹⁹ B'a kitsú ntítsjee:

—An xi 'mina Gabriel. An xi tijná nginkun Ntiana. Kan'e nibána xi má nga kuinchjakoho ko nga xinyaha én nda tsu xu'bi. ²⁰ Nd'ai kama nima ko najmi ta kama chubahani santa nkúhu nga kuitjusun én xi kuaxihin, at'aha najmi kuas'ejihin éna. Kui xi kuitjusun nístjin xi tjihin nga kuitjusun.

²¹ Máha xuta nantio, kabincha natsiun nga tikuyáha Zacaria. Kis'entaha ra at'aha tib'andayaha Zacaria aya nkjuhun ninku. ²² Tunga nk'iehé nga tsitju yo, najmi ta kama kinchjakoho xuto. As'ai incha kamankjihin xuto nga tjin ni xi kieke Zacaria aya nkjuhun ninku, at'aha tu ntsjahá tít'sinchné nga tijncha. Ja nístjiun ko tu nku b'ahá ts'in y'ejna nima. ²³ Nk'ie nga ja kama ndjuú xaha, as'ai ngji ngáha ni'yaha.

²⁴ Askahan kik'a ntí Isabel, chjuuhun Zacaria. Un sá kamaha nga najmi tsitju ni'yaha tachjuun. B'i kitsú: ²⁵ “B'a kits'ínkona Ntiana tu xi najmi ta ch'on ts'in kuasehena xuta.”

B'i ts'in kitsúya títjun nku ntítsje nga tsín Jesu

²⁶ Nk'ie nga j'a jun sá, as'ai kits'ínkji Ntíaná ntítsje Gabriel nanki Nazaret, nanki xi tijnajihin ante Galilea. ²⁷ Nku én ngjikohō ntítsjee nku takjín xunkú xi 'mi María, xi ja tjinakohō nga kuixanko nda xi 'mi Kuse, xi ntjehe nda rej David y'aha ra. ²⁸ Jas'en ntítsjee má tijná takjün kō b'i kitsúhu:

—Antahi. Tse nkjún kjuanda xi tí'baihi. Nda nkjún ts'ín basehi Ntíaná.

²⁹ Nk'ie nga kikie María ntítsjee kō nga kint'é niu, ixí b'ahá kamaha kō kingjásjaiyaha yjohō nkú tsuhu ra kjuasuniño. ³⁰ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha ntítsjee:

—Ji María, najmi tu binkjuin. Kjuandaha Ntíaná títjsáhi. ³¹ Nd'ai nku ntí ch'ai, nku ntíx'in s'ejñahi. Jesu k'úét'aihi ntíu. ³² Kui xi nku nda chánka kama kō Ntíhi Ntíaná xi tijná nk'a ján k'úhín. Ntíaná ts'ín nga kui xi kama nda rej xi nkúhu nda rej David, at'aha kui xi ntjehe David. ³³ Kuatéxumaha naxinantá xi y'aha ra ntjehe Jacob santaha tu nkjéhé ni kō najmi tjin xi kama kjé'aha xáha nga kuatéxuma.

³⁴ B'a kitsú María nga kingjásjaiyaha ntítsjee:

—¿Nkú ts'ín kuitjusuhun ni xu'bi? At'aha najmi kje tjinna x'in.

³⁵ B'a kitsú ntítsjee:

—Espiritu Santo nibajenk'úhin kō nga'yúhun Ntíaná xi tijná nk'a ján k'ué'makoho ri nk'íehen. Kui kjuaha nga Ntíhi Ntíaná k'úhín ntí je xi tsün. ³⁶ Isabel xi na xinki maha ja ta y'a nku ntí, ndaha tsa ja chá. Na xi ntí kitsú xuta jun sá ja tjin nd'ai. ³⁷ Ntíaná bi najmi tjin ni xi najmi maha ts'ín.

³⁸ As'ai b'a kitsú María:

—An xi na musuhu Ntíaná. B'a katumana xi nkú nga kuakixínni.

Nk'ie nga b'a kitsú María, as'ai ngji ngáha ntítsjee.

B'i ts'ín ngjitsubek'ún María Isabel

³⁹ Kui nistjiun y'enda yjohō María kō ngji kitsa kitsa nku nanki ichí xi tijnajihin asuntu tjenki xi tjin ante Judea. ⁴⁰ As'ai jas'en ni'yaha Zacaria kō kikjaniñaha Isabel. ⁴¹ Nk'ie nga kint'é Isabel kjuasuniñaha María, kits'ín niyá ntí xi y'a kō j'aitsejihin ra Isabel Espiritu Santo. ⁴² As'ai 'yún kinchja Isabel nga b'a kitsú:

—Ajihin ngayjehe jmichjün 'yún nda kits'ínkō sahi Ntíaná ji kō 'yún nda kits'ínkō ntí xi kich'ai. ⁴³ Tunga, zyáhá ni an nga naaha Chá Ntiana kj'uissehena? ⁴⁴ At'aha nk'ie nga kuant'e kjuasuniñahi, ixí kuats'ín niyá tsjohō ntína aya kant'sá. ⁴⁵ Á b'a ndaha ri ji xi kis'ejihin ri nga tjin nga kuitjusun én xi kitsúhi Ntíaná.

⁴⁶ As'ai b'i kitsú María:

A b'a 'yún chánkaha Ntíaná títsu animana.

⁴⁷ Títs'intsjohō Ntíaná xi kunna.

⁴⁸ At'aha xi batéxumana kik'axkihina an xi kinte tjen.

Nd'ai kō santaha tu nkjéhé ni:

“Á b'a nda kits'ínkōho ri Ntíaná”, kuitsuna xuta.

⁴⁹ At'aha ni xi i ja kits'ínkōna xi tjin nga'yún.

Nkjún j'áin xi ts'e.

⁵⁰ Kui xi base nimaha xuta xi benkjúhun,

xuta xi kis'e kō xi tjin kō xi s'e.

⁵¹ Tsakúchji nga'yúhun nga kits'ín ni xi i.

Kits'índzjoya xuta xi ngak'un b'asje yjohō.

⁵² Kikjexihin xáha jmirei,

kō ts'asjenk'a xuta x'an.

⁵³ Kitsjáha ni xi nda xuta xi najmi tjin nichine,

kō kits'ínkji tiya xuta nchinó.

⁵⁴ Tsasinko xuta Israel xi xuta musuhu maha,

j'áitsjehen kō tsase nimaha,

⁵⁵ xi nkú kitsú tíjuhun ntje chána,
Abraham kò ntje xi s'ehe askahan.

⁵⁶ Jan sá kamahā Mariā nga y'ejñako Isabel. Askahan kik'óya ni'yaha.

B'i kama nga kitsin Jua Bautista

⁵⁷ Tsichu nistjin nga tsihin ntí Isabel. Nku ntix'in kitsihin. ⁵⁸ Nk'ie nga kint'é xuta xi tjintut'á tiñaha kò xuta xinkjín nga Ntjaná tsase nimaħa Isabel, ta tsjo nkjún incha kamahā kò kui. ⁵⁹ Nk'ie nga tsichu nistjin jihin ntíu, ngji ts'ihin ni circumcision kò mjehe xuta nga Zacariā k'úin ntíu xi nkú 'mi na'mihí. ⁶⁰ Tunga b'ahá kitsú naaha ntíu:

—Najmi. Jua tjihin nga k'úin.

⁶¹ B'a incha kitsú xuta:

—Tunga najmi tjihin xuta xinkju xi b'a 'miu.

⁶² As'ai kingjásjaiyaha na'mihí ntíu mí j'áihin xi mjehe k'uét'a. ⁶³ Tsanki Zacariā nku yáte ichí kò b'i ts'in y'et'a: “Jua k'úin”, kitsú. Kama nkjühun ngayjee xuta xi tìncha yo.

⁶⁴ Ta kuihi chubò kama kinchja ngáha Zacariā kò kik'atuts'in nga kits'intsjohò Ntjaná.

⁶⁵ Kitsankjún ngayjee xuta xi tjín tiña andai ni'yaha kò kinchjanijmíyaha ni xi kamoò xuta xi tjintu ngayjee asunntu tjenki xi tjín ante Judea. ⁶⁶ Ngayjee xuta xi kint'é niu y'éjintak'un kò b'i incha kitsú animaha:

—¿Yá xi kama ntíu nga kama chá?

At'aha nga'yühun Ntjaná tjñajihin.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Zacariā Jua

⁶⁷ J'aitsejihin ra Espiritu Santo Zacariā, na'mihí ntíu. Kits'ínkinchjaha xi nkúhu nku nda profeta nga b'i kitsú:

⁶⁸ Kan'etsjohò Ntjaná xi Ntjaha xuta Israel,
at'aha j'ai ts'in ndáihí xuta xi ts'e!

⁶⁹ Ja kits'in nibá nku xi tjihin nga'yún, kui xi ts'íink'ankiná,
nku xi y'aha ra ntjehe David, nda xi kint'é'éhen Ntjaná.

⁷⁰ Kui ni xi kinchja nistjin nk'ie,
nga kits'ínkinchja já profetaha.

⁷¹ Kitsú nga k'uasjejinná ajihin já kontraná,
ajihin nga'yühun ngayjee já xi unkiená.

⁷² Kitsú nga kuase nimaħa ntje chána,
nga najmi ts'íinchaya ni nda xi y'énda nk'ie.

⁷³ Kitsúya kixihí Abraham xi ntje chána maha,

⁷⁴ nga ts'ín ndáiná ajihin já kontraná,
tu xi najmi kuinkjühunná nga kuinú'yá'éheén,

⁷⁵ nga je kò naxu kuintsubaá nginkun ngayjee nistjinná.

⁷⁶ Kò ji, ntí ichína,

ji xi k'úihin nda profetaha Ntjaná xi tjñá nk'a ján.

At'aha ji xi k'úin tíjuihin Nda Ntjaná,

ji xi k'úéndai niyáha.

⁷⁷ Kuakúchjihí xuta xi ts'e yá xi ts'íink'ankihí,
nga kama ndyjat'aha ngatitsuhun.

⁷⁸ Chánka kjuanima tak'uhun Ntjaná,

xi nkú ts'in ma chji ts'íu nga nibá ma seen,

⁷⁹ tu xi ts'ín ndzjehen ra xuta xi tjintu má jyuun,

má tjen nk'íehen ngabayoo,

tu xi tsjaníyahaná nkú ts'in kuintsubajián kjuajyu.

⁸⁰ Ntíu tu nku kisáhá kò kama nkjink'un. Ante kixiu y'ejña santa nkúhu nga tsichu nistjin nga tsakúchjihí yjohò xuta Israel.

2

B'i ts'in kitsin Jesu (Mt. 1:18-25)

¹ Nistjin ján nda tíjtu Augusto Cesar kitsjá kjuá nga ngjuait'a xi nkú tjin maha xuta xi batéxumaha ndo. ² Nk'ie nga j'aísun tíjtu j'áihin xuta, nda Cirenio tjihin xa ante xi 'mihí Siria. ³ Ngayjee xuta nankihí incha ngjik'íét'a yjoho. ⁴ Nazaret tsitju Kuse, nanki ichí xi tíñajihin ante Galilea, nga ngji Belen, nanki ichí xi tíñajihin ante Judea. Yo má nga kitsin nda rei David, ko Kuse ta ntjehe David y'aha ra. ⁵ Yo ngjik'íét'a yjoho nga tjenko ts'ihin Maria, tachjuún xi tíñako. Ntí ja y'a Maria kui chubo.

⁶ Ko ni xi kama, nk'ie nga ja tíntu yo, tu tsichuhú nistjin nga tsín ntíhi Maria. ⁷ Kitsihin ntí tjuhun. Kik'ontikjájnu nusti ko kits'ínkjájñaya yátikúyá xi kjineya nichine chu, at'aha najmi ta tjihin ante aya ni'ya má nga ts'ínkj'a nistjen xuta xi ts'in niyá.

B'i ts'in incha j'aisehe ja bastuu ntí Jesu

⁸ Tiña nanki Belen tíntu ajin jñoo já bastu xi tìncha kunntá jyun chutsankaha. ⁹ As'ai tjen'yún nkuhú ntítsjehe Ntíaná tsakúchihí yjoho, ko kjuachánkaha Ntíaná kits'in ndzjen chji chji má xi tjehe kab'entu jóo. Tu xí incha kitsankjúhún jóo. ¹⁰ Tunga b'ahá kitsú ntítsjee:

—Najmi tu binkjun. At'aha én nda tsuhú kjuái xinyanuu, én xi ts'ín nga k'úétsjoho ngayjee xuta. ¹¹ At'aha ngandanuu nankihí David kuatsin nd'ai nku xi ts'ínk'ankinuu, kui xi Cristo xi Nda Ntíanuu. ¹² B'i ts'in chahanu ntíu. Nusti kitikjájnu nga kjijñaya yátikúyá xi kjineya nichine chu.

¹³ Tjen'yún j'ainchat'ahá ra ntítsjee nkjin nkjún sa ntítsje xi nibaha ndjiojmi ján. Kui xi kits'intsjoho Ntíaná nga b'i incha kitsú:

¹⁴ ¡Kas'ehe kjuachánka Ntíaná nk'a ján,
ko t'anankiu kas'ehe kjuajyu xuta xi nda tíntuyáha!

¹⁵ Ko nk'ie nga ja incha ngji ngáha ntítsjee nk'a ján, b'i ngján kinchjako xinkjín já bastuu:
—Tjián Belen. Tjihinseé ni xi kamoó, ni xi kuatsúyaná Ntíaná.

¹⁶ As'ai incha ngji kitsa kitsa yo ko kisakúhu Maria ko Kuse ko ntíu nga kjijñaya yátikúyá xi kjineya nichine chu. ¹⁷ Nk'ie nga incha kikie ntíu, as'ai kitsúya ni xi kik'ihin nga kis'eña chjihí ntíu. ¹⁸ Ko ngayjee xuta xi kint'é niu kama nkjúhún ni xi tìncha nchja já bastuu. ¹⁹ Tunga máha Maria, animaha y'éñajin ngayjee ni xi kamoó. Tu nku kits'ínkjáink'uhún niu. ²⁰ As'ai kik'óya ngáha já bastuu. Incha kits'ínkie yjoho nga Ntíaná xi tjihin kjuachánka ko kits'intsjoho Ntíaná tu ngat'aha ni xi kint'é ko kikie. At'aha tsitjusunyje ni xi kik'ihin.

B'i ts'in kisakúchji ntí Jesu nginkun Ntíaná

²¹ Nk'ie nga j'a jin nistjin, kin'ehe ni circuncision ntíu ko Jesu kik'in nga kis'et'a, kui j'áin xi kitsjáha ntítsjee Maria kintehe ni nga tsín ntíu.

²² Xi nkú ts'in tíjt'a kjuatéxumaha Moise, nk'ie nga tsichu nistjin nga tjihin nga ts'ín je yjoho Maria ko ntíu nginkun Ntíaná, incha ngji nanki Jerusalen tu xi s'eña chjihí nginkun Ntíaná. ²³ At'aha b'a ts'in tíjt'a kjuatéxumaha Ntíaná: “Ngayjee ntíx'in xi tjun tsín, kui xi kama ts'e Ntíaná.” ²⁴ Ngjiko chje xi nkú nga ts'in tíjt'a kjuatéxumaha Ntíaná, at'aha b'a ts'in tíjt'a: “Jo chutuju ko tsa jo nise xi nkú joyaha chutuju xi k'uai chje.”

²⁵ Tíñá nanki Jerusalen nku nda xi 'mi Simeon. Kui xi naxu síjña nginkun Ntíaná ko benkjún Ntíaná ko tikuyáha nistjin nga kama ndáihí xuta Israel. Espiritu Santo tíñajihin ²⁶ ko kitsúyaha nga najmi kuayá tsa najmi skué Cristo xi ts'ín nibá Ntíaná. ²⁷ Tsasín niyáha Espiritu Santo nga j'ai ninku, ko nk'ie nga j'aikoho xi cháha ntí Jesu ninku tu xi n'ehe ra xi nkú ts'in tíjt'a kjuatéxumoó, ²⁸ as'ai Simeon kingjáyá ntsja ntíu. Kitsjáha máb'achjihí Ntíaná nga b'i kitsú:

²⁹ Ji Na'mi, ja kuasakúna kjuajyu nd'ai.

Ja kuitjusun ni xi kik'inya titjunní.

Kui nga tjennteheni nga kuayáhana an xi nda musuhi.

³⁰ At'aha tunkán kuakiekohona xi nkú ts'ín ts'íink'anki xuta,

³¹ xi y'endai nginkun ngayjee xuta.

³² Kui xi nkú joyaha nd'í,

kui xi ts'ín ndzjehen xuta asuntee,

ko tsjáha kjuachánka xuta xi ts'i, xuta Israel.

³³ Kama nkjúhun na'mihi ko naaha ntíu ni xi kitsú Simeon nga kinchayaha ntíu. ³⁴ Nda kinchjane Simeon xi cháha ntíu. As'ai b'i kitsúhu Maria:

—Kui ntíu xi tjíhin nga ts'íinkijne ko a ra kjésintjen nkjin xuta Israel. Ni xi kuakúchji nkjin xuta ngjuai kontraha. ³⁵ B'a ts'ín s'ejña chjhi ni xi tjíntujín animaha nkjin xuta. Tunga máha ji, b'a kamahi ni xu'bi xi nkú joyaha nku kicha xi kjuas'enjin santaha animahi.

³⁶ Ko ta síjña yo nku tachjuún profeta xi 'mi Ana, xi takjihin Fanuel maha, xi y'aha ra ntjehe Aser. Kui xi ja chá nkjún. Kjintí nga tsixan ko yatu nú kamaha nga y'ejñako x'ihin.

³⁷ Ja tjíhin cháte ko katé ñju nú nga ja k'ien x'ihin. Ko tu nku natsin ninkuhú b'ejña. Nistjin nistjen ts'intsjoho Ntíaná nga b'ejña kjintía ko nga nchjako Ntíaná. ³⁸ Kui chubó ta tsichu Ana yo ko kitsjáha máb'achjhi Ntíaná nga kieke ntí Jesu. Kitsúyaha ngayjee xuta xi tijncha kuyáha nistjin nga kama ndai ngáha ra nanki Jerusalem yáha kui ntíu.

³⁹ Ko nk'ie nga ja kamaha nga kits'intjusun xi cháha Jesu ngayjee xi nkú ts'ín tít'a kjuatéxumaha Ntíaná, as'ai kik'óya ngáha nanki Nazaret, nanki ichí xi tjíñajin ante Galilea, at'aha yo nankihi. ⁴⁰ Kisá ntíu ko kis'ehe nga'yún ko 'yún kama nkjink'un sa. Ko kitsjáha kjuandaha Ntíaná.

Nk'ie nga ndyjaha Jesu b'i ts'ín kinchjanijmíko já chjine'éhen kjuatéxumoo

⁴¹ Xki nú incha fi xi cháha Jesu nanki Jerusalem nk'ie nga bitju S'í Pascua. ⁴² Nk'ie nga ja jehe te jo nú Jesu, incha ngji yo at'aha b'a ts'ín tíjña niyáha. ⁴³ Nk'ie nga ja je s'iu, as'ai incha kik'óya ngáha ni'yaha, tunga y'ejñahá nda chí Jesu nanki Jerusalem. Najmi kieke xi cháha nga b'a kits'ín. ⁴⁴ Xuta xingisoo ra tjenjihin Jesu incha kitsú. Nku nistjin kits'ín niyá, tunga nk'iehé nga tsangisajijihin xuta xinkjín ko xuta xi behe, ⁴⁵ tu najmi kisakúsajihí ra. As'ai kits'ínk'óya ngáha yjoho nanki Jerusalem nga tsangisjai.

⁴⁶ Nistjin xi ma jahan incha kisakúhu Jesu natsihin ninku. Kab'ejñajihin já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui jóo xi tibasínñjuhu ko tóbásjaiyaha Jesu. ⁴⁷ Ngayjee xuta xi tint'éhe kama nkjúhun kjuankjintak'un xi tjíhin Jesu ko xi nkú ts'ín títsuya ni xi tichasjaiyaha. ⁴⁸ Kama nkjúhun xi cháha nk'ie nga kiekehe ko b'a kitsú naaha:

—Ji ntína, ¿á b'a kin'ekohoni? Na'mihi ko an ni xi nkjún tímani nga tbinchisjáihí.

⁴⁹ B'i kitsú Jesu:

—¿Á an tbinchisjáihinú? ¿A najmi yanú tsa ni'yaha na'mina tjíhin nga kúatejña?

⁵⁰ Tunga najmi kamankjihín ra ni xi kitsú Jesu. ⁵¹ As'ai kits'óyako ngáha xi cháha Nazaret ko kint'één tehentehe. Ko naaha y'ejñajin animaha ngayjee ni xu'bi. ⁵² Jesu tu nku kisáha nga kama ng'ayá ko 'yún kama nkjink'un sa. Kisasihin Ntíaná Ntíu ko xuta ta kisasihin.

3

B'i ts'ín y'énjmi Jua Bautista

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Nk'ie nga tjíhin tj'ion nú nga tibatéxuma nda tíjün Tiberio Cesar, ko Poncio Pilato tjíhin xá ante Judea, ko Herode Atipa tjíhin xá ante Galilea, ko Felipe xi nda nts'e maha Herode tjíhin xá ante Iturea ko ante Trakonite, ko Lisania tjíhin xá ante Abilinia, ² ko Ana ko Caifa xi já na'mi k'akuhu xuta xi ntje Israel tjeheh ra, kui nistjiun Jua xi ntíhi Zacaria maha kint'é ntaha Ntíaná nk'ie nga tíjña ante kixiu. ³ As'ai kikjatsú'ba Jua ngayjee andai

ntáje Jordan kọ y'énijmíhi xuta nga tjíhin nga ngjuaikj'áha rá animaha nga saténtá, tu xi kama ndyjat'aha rá ngatitsuhun.

⁴ B'a kama xi nkú ts'ín y'ét'a éhen Ntjaná nda profeta Isaia:

Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntjaná. Tjen naxuu niyáha.

⁵ Ngayjee xunká xi tjin xincháha ninte, kọ ngayjee ante ng'aya xi tjin n'e sunya.

N'e naxu niyá tsitin xi tjin, kọ n'e sunya niyá xi nk'ajnu nk'at'a.

⁶ Kọ ngayjee xuta asunntee skue xi nkú ts'ín ts'íink'ankiná Ntjaná.”

⁷ Kinchjako Jua xuta xi nibak'úhun, xi mjehe nga saténtá:

—Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kuiyúhuu kjuakjahan Ntjaná xi ja tjen tiña? ⁸ Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankinchj'aha ruu animanuu. Najmi tu b'a katsú animanuu: “Ntjehe Abraham ná”, tsa kuixiún. At'aha an b'a tixinnuu nga santaha kui ndjoi Ntjaná kama ts'ín ma ntjehe Abraham. ⁹ Icho ja tíña nda nd'ai nga kuate kjamaha yoo. Kui nga ngayjee yá xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun kọ chjanikj'ajin ajin nd'íu.

¹⁰ As'ai b'a kitsú xuta nga kingjásjaiyaha Jua:

—¿Mí ni xi tjíhin nga n'ei jin?

¹¹ B'a kitsú Jua:

—Xi tíñaha jo chinka ndju, katsjáha xi najmi tjíhin. Kọ xi tjíhin nichine, b'a ta kats'ín.

¹² Ta j'ai k'ua já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma tu xi saténtáha kọ b'i incha kitsú:

—Ji nda maestru, ¿mí nihi xi n'ei jin?

¹³ B'i kitsú Jua:

—Najmi tu bitjatiúhuu nga chj'achjiú xi nkú nga ts'ín tíña.

¹⁴ Kọ k'ua já jun ta kingjásjaiyaha:

—Kọ jin, ¿mí nihi xi n'ei?

B'i kitsú Jua:

—Najmi tu ch'a chju'á kjuayúhuun ni xi tjíhin kọ najmi tu chjaninóhoo tsa mí nihi, tsa tu xi b'a ts'ín sakúhunuu toon. Tsjo katumanuu xi nkú nga tjin tíma chjínuu.

¹⁵ Ngayjee xuta tu tíncha basehé kọ b'i ngján incha kitsú nga kits'ínnkjink'un: “Kutsa kuihí Jua xi kits'ín nibá Ntjaná.” ¹⁶ Tunga b'ihí kitsú Jua nga kinchjakoyje xuta:

—An ntánijua tibatentakohonuu, tunga kj'uaíhí nku xi 'yún nk'a tjen sa, xi ndahachí najmi tsuhuna tsa kjenndáya n'úhu ntéhe. Kui xi Espiritu Santo kọ nd'í kuaténtakohonuu.

¹⁷ Kui xi nkú joyaha nda xi ts'ín chuhun tuniñu. Ja kjiya ntsja yá xi ts'ín chunkoho rá tuniñuhu, tu xi ts'íinkj'a t'axíhin tuniñu kọ xin ts'íinkj'a tjabaha. As'ai kj'uatjo tuniñu ni'ya njihí, kọ k'uéti tjabaha ajin nd'í xi najmi ta kamaha rá kuayáyaha.

¹⁸ B'a ts'ín kinchja Jua, kọ nkjin sa kj'ai kjuatexuma xi kitsjáha xuta nga y'énijmí én nda tsuhu Ntjaná. ¹⁹ Kọ ta kinchjatiko nda rej Herode Antipa, at'aha na Herodia tíñako, kui xi chjuúhun Felipe xi nda nts'e maha Herode, kọ ngat'aha ya ngayjee ni ch'onk'un xi kits'ín Herode. ²⁰ Tunga ngatentee ni ch'onk'un xi kits'ín Herode y'ésun saha xu'bi. Nubayá kits'ínkjas'en Jua.

B'i ts'ín kiséntá Jesu

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Kọ ni xi kama nk'ie nga tísaténtá ngatentee xuta, ta kiséntá Jesu. Nk'ie nga tinchjako Ntjaná, tsix'á nk'a ján ²² kọ nibajenne chji chjihí Espiritu Santo xi nkú joyaha chutuju. Kọ kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'i kitsú:

—Ji Ntina, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesu
(Mt. 1:1-17)

²³ Katé ra nú tjihin Jesu nk'ie nga kik'atuts'ihin xáha. Kui xi ntíhi Kuse kitsú xuta. Kuse, kui xi ntíhi Eli. ²⁴ Eli, kui xi ntíhi Matat. Matat, kui xi ntíhi Levi. Levi, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi Jana. Jana, kui xi ntíhi Kuse. ²⁵ Kuse, kui xi ntíhi Matatia. Matatia, kui xi ntíhi Amos. Amos, kui xi ntíhi Nahum. Nahum, kui xi ntíhi Esli. Esli, kui xi ntíhi Nagai. ²⁶ Nagai, kui xi ntíhi Mat. Mat, kui xi ntíhi Matatia. Matatia, kui xi ntíhi Semei. Semei, kui xi ntíhi Jose. Jose, kui xi ntíhi Juda. ²⁷ Juda, kui xi ntíhi Joana. Joana, kui xi ntíhi Resa. Resa, kui xi ntíhi Zorobabel. Zorobabel, kui xi ntíhi Salatiel. Salatiel, kui xi ntíhi Neri. ²⁸ Neri, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi Adi. Adi, kui xi ntíhi Cosam. Cosam, kui xi ntíhi Elmodam. Elmodam, kui xi ntíhi Er. ²⁹ Er, kui xi ntíhi Josue. Josue, kui xi ntíhi Eliezer. Eliezer, kui xi ntíhi Jorim. Jorim, kui xi ntíhi Matat. ³⁰ Matat, kui xi ntíhi Levi. Levi, kui xi ntíhi Simeon. Simeon, kui xi ntíhi Juda. Juda, kui xi ntíhi Kuse. Kuse, kui xi ntíhi Jonan. Jonan, kui xi ntíhi Eliakim. ³¹ Eliakim, kui xi ntíhi Melea. Melea, kui xi ntíhi Mainan. Mainan, kui xi ntíhi Matata. Matata, kui xi ntíhi Natan. ³² Natan, kui xi ntíhi David. David, kui xi ntíhi Isai. Isai, kui xi ntíhi Obed. Obed, kui xi ntíhi Booz. Booz, kui xi ntíhi Salmon. Salmon, kui xi ntíhi Naason. ³³ Naason, kui xi ntíhi Aminadab. Aminadab, kui xi ntíhi Aram. Aram, kui xi ntíhi Esrom. Esrom, kui xi ntíhi Fares. Fares, kui xi ntíhi Juda. ³⁴ Juda, kui ntíhi Jacob. Jacob, kui xi ntíhi Isaac. Isaac, kui xi ntíhi Abraham. Abraham, kui xi ntíhi Tare. Tare, kui xi ntíhi Nakor. ³⁵ Nakor, kui xi ntíhi Serug. Serug, kui xi ntíhi Ragau. Ragau, kui xi ntíhi Peleg. Peleg, kui xi ntíhi Heber. Heber, kui xi ntíhi Sala. ³⁶ Sala, kui xi ntíhi Cainan. Cainan, kui xi ntíhi Arfaxad. Arfaxad, kui xi ntíhi Sem. Sem, kui xi ntíhi Noe. Noe, kui xi ntíhi Lamec. ³⁷ Lamec, kui xi ntíhi Matusalen. Matusalen, kui xi ntíhi Enoc. Enoc, kui xi ntíhi Jared. Jared, kui xi ntíhi Mahalalel. Mahalalel, kui xi ntíhi Cainan. ³⁸ Cainan, kui ntíhi Enos. Enos, kui xi ntíhi Set. Set, kui xi ntíhi Adan. Adan, kui xi ntíhi Ntjaná.

4

B'i ts'in kits'in nganaha Jesu ndanindoo
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Kitsejihin ra Jesu Espiritu Santo nk'ie nga nibaha ntáje Jordan, ko Espiritu Santo ngjikoho ante kixiu. ² Yo y'ejna yachán nistjin ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Najmi chumi nihi xi kikjine ngayjee nistjin xu'bo. Askahan kama bjoho. ³ As'ai b'i kitsú ndanindoo nga kinchjako Jesu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntjaná, b'a t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

⁴ B'i kitsú Jesu:

—B'i ts'in tjit'a xujun éhen Ntjaná: “Najmi nku tutu ninkuon xi ts'in nga b'entu tik'un xuta.”

⁵ As'ai ngjikoho ndanindoo nku asunntu tjenki nk'a. Kutjuhú yo tsakúyjehe má batéxuma já rej xi tjin asunntee ⁶ ko b'a kitsúhu:

—Ts'inkjas'ehen nga kuatexumaihi ngayjee naxinantá xu'bi ko kjuachánka xi tjihin. At'aha an kik'aina ko tsjaha xi kama mjena nga tsjaha. ⁷ Tsa kuisinkunch'int'aní nga chankjúní, kama ts'i ngayjee niu.

⁸ B'i kitsú Jesu:

—B'a ts'in tjit'a éhen Ntjaná: “Chankjúin Ntjaná, kui xi Ntiahí maha ko nkuhú kui kúnú'yá'éihin.”

⁹ As'ai ngjikoho ndanindoo nanki Jerusalen. Kits'in s'esun má 'yún nk'aha ninku ko b'a kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntjaná, chjanikj'aniki yjohi. ¹⁰ At'aha b'a titsu xujun éhen Ntjaná:
Ntjaná k'uéxá ntítsjehe xi má nga kúhin ko kuasehi.

11 Kjesíntjenya ntsjahi tu xi ndaha nku ndjio najmi saténkihi tsukui.

12 B'i kitsú Jesu:

—Ko b'a ta ts'in tjít'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ji chjut'ayák'uin Ntíaná, kui xi Ntiahí maha.”

13 Nk'ie nga jet'aha ndanindoo ngayjee ni xi kikjut'ayák'unkoho Jesu, as'ai ngji t'axihin chuba nistjin.

B'i ts'in kik'atuts'ihin xaha Jesu

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 As'ai kik'óya ngáha Jesu ante Galilea nga kitsejihin ra Espiritu Santo, ko ngayjee xuta xi tjín tiña yo nda ts'in kinchjanijmíyaha ra. 15 Tsakúya xki ni'ya sinagoga xi tjín yo, ko ngayjee xuta nda ts'in kiekehe.

B'i ts'in najmi kin'ekjáhín Jesu

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

16 As'ai tsichu nanki Nazaret má nga kama chá. Nku xuatu tjihin jas'en ni'ya sinagoga xi nkú ts'in tjíña niyáha. Yo kits'inya éhen Ntíaná. 17 Kik'aihi xujun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Isaia. As'ai kikjexínka xujun ko kisakúhu má nga b'i ts'in tjít'a:

18 Espirituhu Ntíaná tjíñajinna at'aha Ntíaná kitsjá xána, tu xi k'uenijmíhi ra xuta x'an én tsetse xi nda tsu.

Ntíaná kits'in nibána,

tu xi xinyaha ra xuta xi kjintuyá'yún nga kama ndáhi,

nga kjex'ánkia tunkun xuta ka,

nga ts'in ndáhi xuta xi un tíbehe,

19 ko nga k'uenijmíhi xuta nga nd'ai kuakúchji Ntíaná kjuandaha.

20 As'ai kingjákjoya ngáha xujun ko kitsjáha nda xi basehe ni'ya sinagoga. Y'ejna. Ngayjee xuta xi tjintu yo tu nku tsasentáhá ra. 21 As'ai b'i kitsú nga kinchja:

—Nd'ai nginkun kuitjusun éhen Ntíaná xi kuanu'yó ei.

22 Ngayjee xuta nda ts'in kinchjayane Jesu ko incha kama nkjúhun ra én tsjo tsu xi tsitju ts'a. B'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihí ndaj xi ntíhi Kuse?

23 B'i ta kitsú Jesu:

—Be nga b'a kuixínnú xi nkú tsu én xi nchja xuta: “Ji nda chjinenki, ji ma tjun n'enkihi yjohi”, ko ta be nga b'a kuixíún: “Ni xi kinu'yái nga kin'ei Capernaum, kui nihi xi ta n'ei ei nankihí.”

24 Ko b'i ta kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku nda profeta najmi nda ts'in n'ekjáhín nankihí.

25 Kjuaxi nga nkjin maha jminchjín xi ja k'ien x'ihín xi tjín Israel nistjin nga y'ejna nda profeta Elia, nk'ie nga kis'echjá nk'a ján nga najmi ta kik'aha ts'í jan nú masen tjihin ko nk'ie nga tu xí chánkahá kjintíá xi kis'e ngayjee asuntee. 26 Ndaha tsa b'a kama, tunga najmi kin'ekjisehé ra ndaha nku jminchjín xi ja k'ien x'ihín xi tjín yo, nku tutuhú tachjuún xi ja k'ien x'ihín xi y'ejna Sarepta, nanki xi tiña maha nanki Sidon. 27 Ko ta nkjin maha xuta xi k'uhún ch'in fentujnu xi tjín Israel nistjin nga y'ejna nda profeta Eliseo, tunga ndahá nku najmi kama nkihí, nku tutuhú Naman, nda xi ante Siria nibáha.

28 Nk'ie nga incha kint'é ni xu'bi, ngayjee xuta xi tjintu aya ni'ya sinagoga tu ni xí kama kjahán ra. 29 As'ai incha tsisintjen ko kik'onsje Jesu natsin nantio. Incha ngjiko santaha má nk'antjaihi asunntu tjenki xi kamandasún nankiu, tu xi yo kjaníkj'antjaihi. 30 Tunga j'ajin masehén ra Jesu xuto nga ngji.

B'i ts'in kits'in ndáhi Jesu nku nda xi tjíñajihín nku ndaninda

(Mr. 1:21-28)

³¹ As'ai ngji Jesu nanki Capernaum, nanki xi tijnajihin ante Galilea. Yo tsakuyaha xuta ehen Ntiana nga nistjin nkjun. ³² Kama nkjuhun xuta xi nkú ts'in tsakuya, at'aha kinchja xi nkúhu tsa xa tjihin. ³³ Ko aya ni'ya sinagoga xi tijná yo kab'ejñajihin xuta nku nda xi tijnajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún nkjun kikjintáya nga b'i kitsú:

³⁴ —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tijnkoni? ¿Á ja kjúái n'ekjeheni? Bená yáha ji. Ji xi ntíhi Ntiana.

³⁵ Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindoo:

—iXu sin n'ei ko titjusjehin ndo!

As'ai ndanindoo kikjanik'a ndo t'anankiu nginkun ngayjee xuta ko najmi kits'in'uhun nga tsitjujihin. ³⁶ Tu ni xí kama nkjuhún ra ngatentee xuta ko b'i ngján kingjásajiyaha xinkjin:

—¿Mí én chánkaha xu'bi? Tjihin nga'yún ndo nga batéxumaha jánindoo ko nt'é'éhen nga m'osje.

³⁷ Ngayjee ante xi tjin tiña yo tu xí kichubanijmíyahá ni Jesu.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu na nch'yaha Pedro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ As'ai tsisintjen Jesu ko tsitju ni'ya sinagoga nga ngji ni'yaha Simon. Kui chubo ch'in kjijnako na nch'yaha Simon. Tu xí tímahá ra ch'in ko b'a kik'ihin Jesu tsa ts'innkihi tachjuun. ³⁹ As'ai kingjénstenne Jesu tachjuun ko tsanka tjennki ch'iun. Kindyjajihin ch'iun ko tjen'yún tsisintjehén nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin xuta un

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Nk'ie nga ja ngjintjai ts'iu, ngayjee xuta xi tjihin xuta un xi kj'ai kj'ai ch'in xi k'uhun, kui xi incha j'aikoho Jesu ko Jesu kingjenne ntsja nga nkúnkú xuta uun ko kits'innkihi.

⁴¹ Ko nkjin ta maha xuta xi tsitjujihin jánindoo. B'a kitsú jánindoo nga kikjintáya:

—ji xi Ntíhi Ntiana!

Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindoo. Najmi kitsjantehe tsa kuinchja, at'aha incha be nga Jesu xi kits'in nibáha Ntiana.

B'i ts'in tsitju Jesu nga y'énjmi éhen Ntiana

(Mr. 1:35-39)

⁴² Nk'ie nga ja kama seen, tsitju Jesu nga ngji nku ante t'axín tiya. Tunga tsangisjaihi ra xuta, ko nk'ie nga incha tsichu má xi tjehe sijná Jesu, kama mjehe nga ts'inkasín'yún tu xi najmi ngjuaihi. ⁴³ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tjihin nga ta k'uenjmihi xuta nantia xingisoo én nda tsuhu Ntiana xi tsu nga Ntiana tibatéxuma. At'aha kui xa kin'e nibáhana.

⁴⁴ Ja kamoq, ngjik'iénjmi Jesu éhen Ntiana xki ni'ya sinagoga xi tjin ante Judea.

5

B'i ts'in kinchjaha Jesu ja ni'yakuya xi tjuhun

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Nku njá nk'ie nga sijná Jesu andai ntáchak'un xi 'mi Genesaret, j'aitsenéhe ra xuta xi mjehe kuasínñuju éhen Ntiana. ² Kikie Jesu jo tsutsu xi kjintu tiya andai ntáchak'uun, at'aha ja kabitjujen já tsuba tjo nga tijncha bané na'yaha. ³ As'ai jas'en Jesu nku tsutsu, yá xi ts'e Simon, ko tsankihi nga ts'ín t'axín ichí tsutsu andai ntáchak'uun. Y'ejñaya Jesu yoo nga tsakuyaha xuta éhen Ntiana.

⁴ Nga ja kamaha nga kinchja, as'ai kinchjako Simon:

—T'inkoi tsutsu má nankaha ntáchak'uun. Yo chjanikj'o na'yanu tu xi sakuhunu tjo.

⁵ B'a kitsú Simon:

—Ji nda maestru, nku nistjen kamjei na'yaní. Ndaha nku tjió najmi kafit'ani. Tunga jihí xi b'a túbixín, kui nga kfín kjanikj'áhana na'yoo.

⁶ Nk'ie nga ja b'a kits'ín jóo, tu ni xí nkjihín tjió kisakúhu nga santaha xí mjehé stíya na'yaha. ⁷ As'ai kinchjaha já xinkjín xi tíncha tsutsu xinkuu tu xi kj'uaísinkoho ra. J'ai jóo ko kits'intse susun nga joo tsutsuu ko ichí mahá ndyjaha nga ngjuajjinntí. ⁸ Nk'ie nga kieke Simon Pedro niu, tsasinkúch'in nginkun Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji Nda Ntia, t'ejñaní, at'aha xi nkúhu an, ngatitsuhún ts'ian.

⁹ B'a kitsú at'aha kitsankjún Simon ko ngayjee já xi tjenkoho tu ngat'aha tjió nkjún xi kisakúhu. ¹⁰ B'a ta kamaha Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, xi ta tjenko Simon. Tunga b'ihí kitsú Jesu nga kinchjako Simon:

—Najmi tu binkjuin. Nd'ai ch'atuts'ihin ri nga xuta nubai.

¹¹ Nk'ie nga incha j'aiko tsutsuu andai ntóo, incha y'éntuyje ni xi tjihin yo ko kit-jennkíhi Jesu.

B'i ts'ín kits'ínkíhi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Ni xi kama, nk'ie nga tíña Jesu nku nanki ichí xi tjin yo, tu j'aihí nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Nk'ie nga kieke Jesu, tsasinkúch'int'aha ko kinchjantjai yjoho:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjuxinní ch'in xi k'unna.

¹³ As'ai kingjénne ntsja Jesu nda uun ko b'i kitsúhu nga kits'ínko:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubo tsitjuxíhin ch'ihin ndo. ¹⁴ As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi. T'ihinkúchjhi yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'ín y'éjña Moise at'aha ja kama jei, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

¹⁵ Ndaha tsa b'a tsu Jesu, tunga tu sahá 'yún kiya sa. Nkjin nkjún xuta xi f'aisehe tu xi kuasínñuju ra ko tu xi kama nkíhi ra, at'aha ch'in k'uhun. ¹⁶ Tunga máha Jesu, ante kixi xi tjin yo fi nga fi t'axín. Yo kinchjako Ntíaná.

B'i ts'ín kits'ínkíhi Jesu nku nda xi najmi ma fi
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Nku nistjin nk'ie nga túbakúya Jesu, yo ta kab'entu já fariseo ko já xi bakúya kjuatéxumoó xi nibaha nga ngúsuhun ante Galilea, ante Judea ko nanki Jerusalen. Kis'ejña chji nga'yuhun Ntíaná ajihin Jesu nga kits'ínkíhi xuta un kui chubo. ¹⁸ Tu j'aihí k'ua já xi kab'anganki nku nda nga kjisun nachahan, xi najmi ma fi. Mjehe jóo nga kjuas'enko nda uun aya ni'yoo ko ngjuájña nginkun Jesu kai. ¹⁹ Tunga najmi kisakú niyáhá ra xi nkú ts'ín kjuas'enkoho, at'aha katsehe xuta yo. Kui nga incha ngjiyajnuhu nk'a ni'yoo ko incha kikjexín nku te ni xi kjinehe ni'yoo. Yo kits'ín nibájen nda uun nga kjiya nachan ts'ihin ra. Kits'ín nibájen santa nkúhu nga j'aingjájña kamasehen ayoo xi tjeheh nginkun Jesu.

²⁰ Nk'ie nga kieke Jesu nga s'ejihin jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji nda xinkjían, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

²¹ As'ai kik'atuts'ihin já chjine'éhen kjuatéxumoó ko já fariseo nga b'i ts'ín kits'ínkjink'un: “¿Yá ndaha xu'bi? Najmi tibenkjún Ntíaná nga b'a ts'ín tínchja. At'aha nku tutuhú Ntíaná xi maha ts'ínndyjat'aha ngatitsuhun xuta.”

²² Tunga kamankjihín ra Jesu ni xi tíncha ts'ínkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ts'ín t'n'enkjínk'uhunnu? ²³ ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein ko titsutjai”? ²⁴ Tunga mjehéna nga choo nga Ntíhi Ndax'iun tíña ngajoho Ntíaná asuntej xi má nga kama ts'ínndyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

—Ji tínchjako. Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

²⁵ As'ai nginkun ngatentee xuta tjen'yun tsisintjehen nda uun, jakja nachan xi kjiñnasun ko tits'intjsjo ts'ihin ra Ntjaná nga ngji ngáha ni'yaha. ²⁶ Kama nkjühun ngayjee xuta ko kits'intjsjoho Ntjaná. Tu ni xi kitsankjühun nga b'i incha kitsúhu xinkjin:

—Kjuankjún xi kjuaxihi kuayaá nd'ai.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Nk'ie nga ja kama, as'ai tsitju Jesu ko kieke nku nda xi f'achjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma, xi Levi 'mi. Kui xi kab'ejña ante má nga f'achjintjai ch'a. Jesu b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

²⁸ As'ai tsisintjen Levi, y'entuyje ni xi tjiñin yo ko kitsjennkíhi Jesu. ²⁹ Ni'yaha Levi kits'ihin Jesu nku s'i chánka ko nkjin nkjún já xi f'achjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma ko k'ái sa xuta kab'entut'áko ho yámixo. ³⁰ Tunga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo b'a incha kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu nga y'ésiko:

—¿Á já xi f'achjintjaihi ch'a ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumoo tíchinekohonu ko tí'yukohonu?

³¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. ³² Najmi xuta xi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha tu xi ngjuaik'áha ra animaha.

B'i ts'in kitsúya Jesu nkje tjiñin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ As'ai b'i incha kitsúhu jóo Jesu:

—Nkjin niyá b'entu kjintía ko nchjako Ntjaná já ni'yakuyáha Jua Bautista, ko b'a ta ts'in já ni'yakuyáha já fariseo. Tunga máha xi ts'i, incha kjine ko 'bi.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xuta xi tjintujín nku s'i kjuabixan nk'ie nga tíñajin saha nda bixoon? ³⁵ Tunga kuichúhu nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

³⁶ Ko b'i ts'in ta y'éjña chubayaha:

—Najmi tjín xi batet'a nku te najyun tsetse ko b'éstit'akoho nku najyun chá. Tsa b'a ts'ín, najmi tu nku najyun tsetse batsun. Ta najmi b'akjáha xinkjin najyuun nga s'estiya.

³⁷ Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsún tsa tjabaxiún. ³⁸ Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

³⁹ Ko najmi tjín xi 'bi binu chá, tsa tu sa binu tsetsehé ts'ín mje ngá. At'aha b'a tsu nga xi chóo xi 'yún nda.

6

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjún

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Nku xuatu tí'f'a Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai já ni'yakuyáha incha kikje'yún tuniñu ko incha kits'intjiya ntsja nga kikjine. ² As'ai k'ua já fariseo b'a kitsúhu:

—¿Á ni xi tíña nkjühun ra kjuatéxumoo nga nistjin nkjún tín'ehenu?

³ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo má nga jtít'a ni xi kits'ín David nk'ie nga kama bjoho kui ko já xi tjenkoho? ⁴ Jas'en ante nkjühun Ntjaná ko kikjine ninkuan nkjún xi tjintu yo, ni xi tu já na'miu ma kjinehé. Kikjine niu ko ta kitsjáha já xi tjenkoho.

⁵ Ko b'a ta kitsúhu:

—Ntíhi Ndax'iun batéxumaha santaha ko nistjin nkjún.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ni xi kama nga kj'ai xuatú ngáha, jas'en Jesu ni'ya sinagoga kò tsakúya. Yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja kixi. ⁷ Já chjine'éhen kjuatéxumoo kò já fariseo kikuntá 'ma Jesu, tu xi skuéhe tsa ts'iinnkihi ndo nga nistjin nkjún kò b'a ts'in sakúhu ra má tindyajihin Jesu. ⁸ Tunga behé Jesu ni xi tìncha ts'innkjink'un jóo. As'ai kinchjako nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisintjein kò tisinjñai yo kamaseen.

Tsisintjen ndo kò tsasinjña kamaseen. ⁹ As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Nku ni kuasjáyanuu. ¿Mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjún? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xuta, a ra ma n'ek'ien?

¹⁰ As'ai tsasehe ngayjee já xi kabinchandáhi kò b'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

B'a kits'in ndo kò kamanda ntsja. ¹¹ Tunga máha já xu'bo, tu ni xi kama kjahan ra kò b'i ngján kinchjanijmíyakoho xinkjin mí nihi xi kama ts'ihin Jesu.

B'i ts'in kitsjá xaha Jesu já postru xi te joo
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Kj'ai nistjin ngáha ngji nchjako Ntjaná Jesu má tíña nku asunntu tjenki. Nku nistjen kik'aha yo nga kinchjako Ntjaná. ¹³ Nk'ie nga ja kama ndzjeen, kinchjaha xuta ni'yakuyáha. Te jo maha já xi j'ájin. Já postru kitsúhu jóo.

¹⁴ Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon, xi kitsjá j'áihin nga ta Pedro k'úin, kò Andre, xi nda nts'e Pedro maha, Santiago, Jua, Felipe, Bartolome, ¹⁵ Mateo, Toma, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi mako já xi mjehe ts'ín ndáhi naxinantá Israel, ¹⁶ Juda xi ntíhi Santiago, kò Juda Iscariote ya xi askahan kits'inkjas'en Jesu.

B'i ts'in kama ñjakúnehe xuta Jesu
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ As'ai nibajenko Jesu jóo kò j'ai sinjña'yún nku ante sunya. Yo kama ñjakú nkjin xuta ni'yakuyáha kò nkjin nkjún xuta xi nibaha ngayjee nanki xi tjin ante Judea kò xi tjin andaihi nanki Jerusalen kò ante xi tíña maha nanki Tiro kò nanki Sidon. Kui xi j'aisínñjhu Jesu kò tu xi kama nki yaha ra xi k'uhun ch'in. ¹⁸ Kò xuta xi un tibehe nga tjinujihin jánindo ta kama ndáhi. ¹⁹ Ngayjee xuta mjehe nga ts'ínko Jesu, at'aha nga'yún xi bitjujihin. Kui nga'yún xi ts'innkikoho ra ngayjee xuta.

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xutaha xi nda tjin ts'e nginkun Ntjaná
(Mt. 5:1-12)

²⁰ As'ai tsasehe Jesu xuta ni'yakuyáha kò b'i kitsúhu:

—Á b'a nda tihin ts'ajun xi najmi tinnuu kjuanchiná xi kama 'yún k'un, at'aha jun xi tintsubajiun má batéxuma Ntjaná.

²¹ 'Á b'a nda tihin ts'ajun xi tíma bjohonuu nd'ai, at'aha jun xi k'uanki kama ngáhanuu.

'Á b'a nda tihin ts'ajun xi tích'ihinu nd'ai, at'aha jun xi chajnu ngáhanu.

²² 'Á b'a nda tihin ts'ajun xi ts'ín unkiehenuu xuta, nk'ie nga najmi sasihin jun xuta, nk'ie nga ch'on kuitsunuu kò nga kunchjayanenuu xi nkú joyaha tsa jun xi ch'onk'un at'aha Ntíhi Ndaxiun yankiu. ²³ Tsjo katumanuu kui nistjiun kò katsejihinuu kjuatsjo, at'aha 'yún tse chjí xi n'ekjóhon ndjiojmi ján. At'aha ntje cháha xuta xu'bo b'a ta ch'on kits'ihin já profeta xi kis'e nistjin nk'ie.

²⁴ Tunga nima rú n'ehenu xi nchinó, at'aha ja t'n'ekjóhon kjuatsjonuu.

²⁵ Nima rú n'ehenu xi kitse sisinnuu nd'ai, at'aha kama bjo ngáhanuu.

'Nima rú n'ehenu xi tíchajnu nd'ai, at'aha k'úe nusin nusinnuu kò ch'íu.

²⁶ Nima rú n'ehenu nk'ie nga ngatentee xuta nda ts'in kunchjayanenuu, at'aha b'a ta nda ts'in kinchjajane ntje cháha xuta xu'bo já profeta tsank'á xi kis'e nistjin nk'ie.

B'i ts'in tsakúya Jesu nkú n'ekaá xi ch'on títs'inná
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Tunga máha jun xi t́basinñjúnú, b'a t́xinnuu. N'etj́o xuta kontranuu. Nda n'ohó xuta xi unkienuu. ²⁸ Xi ch'on kuitsunuu, nda t'ihun. Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, chubantjo xuta xi ch'on títs'innuu. ²⁹ Tsa tjín xi k'onjihin nku tsahi, tjeihin ko xinkuu. Ko tsa tjín xi kjé'ahi chinkantsjahi, tjennteihi nga katjiko ko chinkahi. ³⁰ Tu yáhá ni xi kuankihi tsa mí nihi, tjeihin. Ko tsa tjín xi ngjuaike ni xi ts'i, najmi tu ji n'enisihí ri. ³¹ Xi nkú ts'in mjenuu nga n'enuu, b'a ta n'ohó xuta xi kj'ai.

³² Tsa n'etj́o xi tjoho jun, ¿mí kjuandaha xi t́n'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a ta ts'in tjoho xinkjín. ³³ Ko tsa nda n'ohó xi nda títs'innuu, ¿mí kjuandaha xi t́n'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a ta incha ts'in. ³⁴ Ko tsa n'ekienyohó xi behe k'un nga tsjá ngajoya ngáhanuu, ¿mí kjuandaha xi t́n'o? Santaha ko xuta ngatitsuun ts'inkienyaha xinkjín ko kuyá ngajoya ngáha.

³⁵ Tunga máha jun, n'etj́o xuta kontranuu, n'ohó ni xi nda, ko n'ekienyo nga najmi tu chuyó tsa k'uai ngajoya ngáhanuu. B'a ts'in tse chjí n'ekjáihin ruu ko kuichúmo ntíhi Ntíaná xi t́jña nk'a ján. At'aha kui xi nda ts'ínko ndaha tsa xi ch'onk'uun ko xi najmi tsjáha máb'achj́hi nga nda t́n'eko. ³⁶ Kui nga katuma nímahanuu xuta xingisoo xi nkú ts'in Na'minuu ma nímaha xuta.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga najmi n'ek'anjiá jé xuta
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Najmi tu n'ek'anjiu jé xuta xi kj'ai. B'a ta ts'in Ntíaná najmi ts'ínnijénuu. Najmi tu n'ohó kjuá xuta xi kj'ai. B'a ta ts'in Ntíaná najmi ts'ínnuu kjuá. N'endyjat'o ko Ntíaná ta ts'ínnidyjat'anuu. ³⁸ Tjon ko Ntíaná tsjá sisinnuu. Ts'íntse susun ko xi k'uésujneyáhá tsanuu. Xi ngjuai ndzontjáihi kama. Chubá xi n'e chjón nga k'uo, ta kui xi k'uachubako ngáhanuu Ntíaná nga tsjánuu.

³⁹ Ko b'i ta ts'in tsakúya Jesu nga y'éjña chubaya:

—¿A kamahá ra nku nda ka kuakú niyáha kj'ai nda ka? ¿A najmi kuixuntuyáhá nku t́xa nga joo? ⁴⁰ Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda maestrúhu. Tunga nga ja kfet'aha ni xi t́bangiya, b'a ta ts'in kamahá xi nkúhu nda maestrúhu.

⁴¹ ¿Nkú ts'in ji t́chasehe ri stjé xi kjinkihi tunkun nda nts'ei nk'ie nga najmi títs'ín ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuin? ⁴² Tsa najmi t́yai yáxu'ba xi kjinki ts'i, ¿nkú ts'in b'a k'úihin ri nda nts'ei: “Nda nts'é, k'uaíntení nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuin”? T́n'ei ni xi ts'in xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntíaná ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuin, tu xi nda kama ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'ei.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in yaha ra xuta
(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Najmi yá tu xi nda bjaha tu xi najmi nda, ko ta ndaha yá tu xi najmi nda bjaha tu xi nda. ⁴⁴ Tu xi bjaha nga nkúnkú yá tu xi tjín, kui xi bakúchji xi nkú k'un yá tuu. At'aha najmi ajin na'yóo s'e tu higo ko ta ndaha najmi ajin na'yá ntsje s'e tuntsjajé. ⁴⁵ Nku nda xi nda, ni nda xi t́jñajin anímaha b'asje. Nku nda xi ch'onk'un, ni ch'onk'un xi t́jñajin anímaha b'asje. At'aha ni xi kitsejihin anímaha xuta, kui ní nihi xi bitju ts'a.

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xutaha xi nkjink'un
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Á: “Nda maestrú, nda maestrú”, t́mihinú nga najmi t́n'ehenu ni xi t́bakuyánuu? ⁴⁷ Xínyanuu yá xi nkú joyaha xi f'aisena ko nt'é énná ko ts'íntjusun. ⁴⁸ Kui xi b'a joyaha nku nda xi nanka tsakján ko naxi y'éyanjikoho tuts'in ni'yaha nga kits'ínnda. Nk'ie nga kama 'yún ntáje, 'yún j'aik'íéhe ni'yoo. Tunga najmi j'ajniyáhá ra, at'aha naxi kamandasún.

49 'Tunga máha xi nt'é énnā kō najmi ts'íntjusun, kui xi b'a joyaha nku nda xi tū asun t'anankiuhú kits'ínndasún ni'yaha nga najmi y'éyanji. Nk'ie nga 'yún j'aisatéhe ntáje ni'yoó, tū tjen'yún tsijnehé kō tū xihí ní kis'ejña.

7

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku (Mt. 8:5-13)

1 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinchjako xuta, as'ai ngji nanki Capernaum. 2 Yo tíña nku nda jun k'aku Romā xi tíñaha nku nda musu xi tjo nkjúhun, xi kjiñña un kō ja ma kuayáhá. 3 Nk'ie nga kint'é nda jun k'aku ni xi títs'ín Jesu, kits'ínkjisehe k'ua jáchá xi tíhín xá ajihín xuta judío, tū xi kuankihí ra Jesu nga kj'uaí ts'ínkihi nda musuhu. 4 As'ai incha j'aisehe Jesu kō tsankintjáí nda juun nga b'a incha kitsú:

—Nda animaha ndo. Machjéhen nga kuisinkoi. 5 At'aha tjoho xutaná kō santaha nku ni'ya sinagoga kits'índani.

6 As'ai ngjiko Jesu jóo. Tunga nk'iehé nga ja incha tsichu tiña ni'yaha nda juun, k'ua já xi nda nchjako nda juun kits'ínkjisehe Jesu tū xi b'a kuitsuhu ra:

—B'i títsuhi nda jun k'aku: Ji nda ntia, najmi tū n'estihí yjohí, at'aha najmi an tsuhuna tsa ni'yana kuitjás'ein. 7 Kui kjuaha nga ta najmi kama tak'an kjúaisehera. Tū b'a tíxín ní nga katumanda nda musuna, kō kamanda ndo ma. 8 At'aha xi nkúhu an, tíñana xi batéxumana kō ta tíinna já jun xi batexumaha. Nk'ie nga: “T'in”, xihín nku, as'ai fi. Kō tsa: “Nibái”, xihín kj'ai, as'ai nibá. Kō tsa nku nda musuna: “N'ei kui nií”, xihín, as'ai ts'ín.

9 Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kits'ín nibá nda juun, kama nkjúhun kō kits'ínk'ótjiya nga kinchjako xuta nkjin xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel tjeheñ ra najmi kjee sakújinna xi b'i ts'ín s'ejihín an xi nkú ts'ín s'ejihín ndai.

10 Nk'ie nga kik'óya ngáha já xi kits'ínkji nda jun k'aku, ja nda ngáha nda musu nga incha j'ai.

B'i ts'ín kits'ínk'áiyaha Jesu ntíhi nku tachjuún xi ja k'ien x'ihín

11 Nk'ie nga ja kama, as'ai ngji Jesu nanki íchí xi 'mi Nain nga tjenko ts'íhin já ni'yakuyáha kō nkjin nkjún xuta. 12 Nk'ie nga ja tsichu tiña Jesu má nga bitjas'eheñ raá nanki, kikié nga ntí nku tutuhu nku tachjuún xi ja k'ien x'ihín tíincha fingjayanji xuta. Nkjin nkjún xuta nantia xi tíin yo xi tjenkoho tachjuún. 13 Nk'ie nga kikié Nda Ntíaná tachjuún, kama nimaha kō b'a kitsúhu:

—Najmi tū ch'í.

14 As'ai ngjise tíñaha kaxo kō kits'ínko. Tsincha'yún já xi y'anganki kaxo. As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ndati, ji tíinchjako. ¡Tisíntjein!

15 As'ai y'ejña kutu nda xi ja ka'mee kai kō kinchja. Kits'ínkjas'en ngáha Jesu ndo aya ntsja naaha. 16 Kitsankjún ngayjee xuta kō kits'ínsjoho Ntíaná nga b'i kitsúhu xinkjín:

—Nku nda profeta chánka ja kuitjujinná.

Kō b'a ta kitsú ya:

—Ntíaná ja kj'uaisinko xutaha.

17 Kinu'yá ni xi kits'ín Jesu ngayjee ante Judea kō ngayjee ante xi tíindai yo.

B'i kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista (Mt. 11:2-6)

18 Jua Bautista ta kint'é ngayjee ni xu'bi, at'aha já ni'yakuyáha kitsúyaha. As'ai kinchjaha jo já ni'yakuyáha 19 kō kits'ínkjisehe Jesu tū xi ngjuaingásjaiyaha ra nga b'i

kuitsuhu: “¿A ji nda xi tjihin nga kj'uai? ¿A ra chuyahá ri kj'ai ndaha?” ²⁰ Nk'ie nga j'ai jóo má tíña Jesu, b'i incha kitsúhu:

—Jua Bautista kuats'in nibáni nga chasjaiyaihi: “¿A ji rú nda xi tjihin nga kj'uai? ¿A ra chuya rú ri kj'ai ndaha?”

²¹ Ta kuihi chubo kits'innkihi Jesu nkjin xuta xi k'uhun ch'in, xi un tibehe ko xi tjintujihin janindo, ko kits'in nga kama chjih nkjin xuta ka. ²² As'ai b'a kitsúhu jóo:

—Tankink'inyohoo Jua ni xi kuayo ko ni xi kuanu'yó ei. Tíma chjih xi kaha. Xi najmi ma fi tijncha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímada. Tint'é xi stayaha. Tif'áiyaha xi ja k'ien. Tis'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná xi x'ahan. ²³ Nda tjin ts'e xi najmi tjin ni xi ts'inch'oho nga tsjénnkina!

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu Jua Bautista

(Mt. 11:7-19)

²⁴ Nk'ie nga ja ngji já ni'yakuyaha Jua Bautista, as'ai b'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua:

—¿Mí nihi xi tsankinsenkjúhun ante kixiu? ¿A nku yáxá xi títs'ink'ajnihi ntjo? ²⁵ Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankinsohoo? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tjin? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un ko xi nda ts'in tjintu, ni'yaha ní já rej tjintu. ²⁶ Tunga, ¿mí nihi xi tsankinsenkjúhun? ¿A nku nda profeta? Johon, kui. An b'a tíxinnu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihin já profeta.

²⁷ Jua tinchjanijmíyaha ni xi tjit'a xujun éhen Ntíaná:

Títs'inkjiá nda chjine'éenna tu xi ngjuai títjuhun ri.

K'uénda títjun niyáhi.

²⁸ An b'a tíxinnu. Ndaha nku xuta xi tjin asuntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichi má batéxuma Ntíaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

²⁹ Ngayjee xuta ko santaha já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma, nk'ie nga kint'é éhen Jesu, b'a incha kitsú nga naxu ts'in Ntíaná. At'aha kui xi kits'in yu nga ksaténtá nk'ie nga tsaténtá Jua xuta. ³⁰ Tunga já fariseohó ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi ksaténtá. B'a ts'in ta kuihi y'éch'oho ra yjoho ni xi y'énda Ntíaná nga tsjáha. ³¹ B'i kitsú ya Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjin nd'ai? ¿Yá xi b'a joyaha xuta xu'bi? ³² Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjin nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanej yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisei suun nusin, ¿á najmi kich'ihinu?”

³³ At'aha nk'ie nga j'ai Jua Bautista, y'ejña kjintía ko najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tíñajihin”, tsixiún. ³⁴ Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndax'iun xi kjine ko 'bi, ko tu sa b'ahá bixín ngó: “Kui ndai xi 'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumoo.” ³⁵ Tunga tis'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntíaná nk'ie nga tíyaha ni xi títs'in.

B'i kama nk'ie nga ngji Jesu ni'yaha nku nda fariseo

³⁶ As'ai nku nda fariseo b'a kitsúhu Jesu nga ngjuai kjineko ho niñu. Ngji Jesu ni'yaha ndo ko y'ejnat'a yámixo. ³⁷ As'ai nku tachjuún ngatitsun xi ta tíña nanki xu'bo kint'é nga niñu tikjine Jesu ni'yaha nda fariseo. As'ai j'aiko nku lubata ndjio chj xi tijnchaha ntá sinjne. ³⁸ Tíkjintáha ts'ihin nga j'aik'iejnat'a tsuku Jesu ko ntánkun tsanéjnukoho. As'ai ta kuihi ntsjaku kits'inxijnukoho sjai Jesu ko kikjexu'ba ko kik'onjnuhu ntá sinjne.

³⁹ Nk'ie nga kkie ni xu'bi nda fariseo xi tsankihí Jesu nga kj'uai kjineko ho niñu, b'i ts'in kits'innkjink'un: “Tsa kjuaxi nga nku nda profeta ndai, skué ra yá naaha xi títs'inkoho ko mí xutaha niu, at'aha ngatitsuhún ts'in tachjuún.”

⁴⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ji Simon, nku ni mjena xínyaha.

B'a kitsú ndo:

—Chubai, nda maestru.

⁴¹ B'i kitsú Jesu:

—Jo já kitsjehen toohon nku nda xi ts'ínkienya toon. Nku xi kitsjehen un unchan toontaba ko nku xi kitsjehen cháte. ⁴² Nk'ie nga najmi be jóo nkú ts'in k'uéchjíhi ndo at'aha najmi tjihin toon, as'ai kin'endyjat'aha nga joo ni xi tjeheh. Kui nga t'inyahaní, ¿má xi kui já xi joo 'yún tjo saha nda xi ts'ínkienya toon?

⁴³ B'a kitsú Simon:

—Nda xi 'yún tse kin'endyjat'aha, xian.

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi kuakixín.

⁴⁴ As'ai tsase Jesu má síjña tachjúun ko b'a ta kitsúhu Simon:

—¿A tíyai tachjín? An kjúáikjas'en ni'yahi ko najmi kuak'ainí ntánijua xi kuanejnúhuna tsuká. Tunga máha tachjín, ntánkun kuakanéjnukoho tsuká ko ntsjaku kuats'ínxijnukoho.

⁴⁵ Najmi kuachjuxu'baní tsa kuasuniñaní nk'ie nga kjúá ni'yahi, tunga tachjín santa nkúhu nga kuas'en najmi tíchú máha nga tíkjexu'ba tsuká. ⁴⁶ Najmi kuich'onjnuihi seti nintaká, tunga tachjín ntá sinjne kuak'onjnuhu tsuká. ⁴⁷ Kui nga b'a tíxihin ra. Ja kama ndyjat'aha ngayjee ngatitsun nkún xi tjihin, at'aha 'yún tse kjuatjo kuakakúchji. Tunga xuta xi ichí n'endyjat'aha, kui xi ichí kjuatjo bakúchji.

⁴⁸ As'ai b'a kitsúhu tachjúun:

—Ja kama ndyjat'ahi jéhi.

⁴⁹ As'ai já xi kab'entut'ákohe yámixo b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ngatitsun máha ra ts'ínndyjat'aha?

⁵⁰ Jesu b'i kitsú yaha tachjúun:

—At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'in nibána, kui nga kuan'ek'ankihi ri. T'inndai ko kas'ehi kjuajyu.

8

Kui jminchjín xi ta kitsjennkíhi Jesu

¹ Ja kamo, as'ai ngji Jesu nga kikjatsú'ba xki nanki i xi tjín yo ko xi xixihi. Y'énijmí ko kitsúya nga Ntíaná xi batéxuma. Kitsjenkohe já postru xi te joo ² ko k'ua jminchjín xi kits'ínkíhi ko xi kik'onsje jáninda xi tjíntujihin. Tjenjihin jminchjún Mariá xi ta 'mi Magdalena, xi tsitjújihin yatu jáninda, ³ ko Juana chjuúhun Chuza, nda xi ts'inxát'aha nda rej Herode Antipa, ko Susana ko nkjin sa jminchjín xi tsasinko Jesu nga kitsjáha ni xi tjihin.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Kama ñjakú nkún xuta xi incha tsitju nankíhi nga j'aisehe Jesu. As'ai tsakúyaha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:

⁵ —Nku nda ngjiténdzjo xujmáha. Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai tsisine ko nisee incha kikjine xujmá xu'bo. ⁶ K'ua xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga jasu, as'ai kixi at'aha kindyjat'aha ntánijua. ⁷ K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjántehe nga nda saá xujmá xu'bo. ⁸ Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Kui xi jasu ko tu xí tshé kitsjá. Nkúnkú xujmóo kitsjá santaha unchan niyá sa.

Ko 'yún kinchja Jesu nga b'i kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxínñju katasínñju.

B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ As'ai já ni'yakuyáha incha kingjásjaiyaha mí nihi xi tsakúya nga y'éjña chubayoo.
¹⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tíjña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejña chubayahá ra, tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuéhé, ko ndaha tsa kuasínju tunga najmi kamankjihín ra.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáihín xuta éhen Ntíaná
 (Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ B'i tsuhu ra én xi kuak'ieñá chubaya. Xujmóo, kui xi nkú joyaha éhen Ntíaná.

¹² Xujmá xi tsixuntu andai niyóo, kui xutaha xi nt'é éen, as'ai nibá ndanindoo ko kjexín én xi ja tíjñajin animaha xuta xu'bo tu xi najmi s'ejihín ra éen ko b'a ts'ín najmi n'ek'ankihi.

¹³ Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen ko tsjo ts'ín ts'ínkjáihín tunga najmi 'yuhún tjihín kjama. Kutjuhú s'ejihín Ntíaná ko nk'ie nga chjut'ayák'un, ts'ín t'axihín yjoho éen.

¹⁴ Xujmá xi tsixuntu ngá ajin na'yóo, kui xutaha xi nt'é éen tunga ni xi tjihín asuntee s'entaha ra, ko mjehe kjuanchinóo ko kjuatsjo xi tjin asuntee. B'a ts'ín najmi sakúntehe ra nga nda saaha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

¹⁵ Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nda animaha ko kixi tjintuyáha. Basínjuhu éen ko b'a joyaha xujmá xi tsjá chan xi nda, at'aha ndjá tíncha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen
 (Mr. 4:21-25)

¹⁶ Najmi tjin xi b'éti nku nd'í ko as'ai b'é'makoho nku ni ko tsa b'éjñanki kinte nachan kamoo. B'éjña nk'a ní, tu xi s'e ndzjehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo. ¹⁷ At'aha ngayjee ni xi 'ma tíjña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña chji. Ko ngayjee ni xi najmi tíjña chji nd'ai, kuichú nistjin nga cha ko kuitju chji. ¹⁸ Kui nga 'yún nda tasínjuhunu ni xi tínu'yó. At'aha xi mjehe nga kamankjihín, k'uai saha. Tunga xi najmi ts'ínsihín nga kamankjihín, chjú'aha santaha ni xi títsu nga kamankjihín kai.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e
 (Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ As'ai naaha ko já nts'e Jesu j'aisehe, tunga najmi kamahá tsichusehe at'aha katsehe xuta yo. ²⁰ As'ai tjin xi b'a kitsúhu Jesu:

—Naahi ko já nts'ei kabincha natsin ján. Mje rúhu skuéhi.

²¹ B'i kitsú Jesu:

—Xi basínjuhu éhen Ntíaná ko ts'íntjusun, kui xutaha xi nána ko já nts'é.

B'i ts'ín kits'ínk'téjyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun
 (Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Nku niyá jas'enko Jesu já ni'yakuyáha nku tsutsu ko b'a kitsú:

—Tjián ngabantá xinkuhu ntáchak'uun.

As'ai incha ngji. ²³ Tunga nk'iehé nga tíncha f'atikjá ntóo, tu kis'efehé Jesu. As'ai kamajín ntáchak'uun nku ntjo xi tu xí 'yuhún ko jas'ehehén ntánijua tsutsuu. B'a kama xi ja ngjuajinní yóo kama. ²⁴ As'ai já ni'yakuyóo incha ngji ts'ínkj'áha Jesu ko b'i kitsúhu:

—jji nda maestru, nda maestru! jja kuayáa ej ni!

As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchako ntjo ko t'éhen ntáchak'uun. Kitsjenjú ntjo ko kis'e jyuyju. ²⁵ B'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á najmi s'ejihinnuu Ntíaná?

Kitsankjún ko kama nkjúhun jóo ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ko ntjo ko ntáchak'uun batéxumaha ko nt'é'éhen?

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi tjíntujíhín jánindoo
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ As'ai incha tsichu nankihí xuta Gerasa, nanki xi tíña ngabantá ntáchak'uun, xi tjeheñ ankjín ante Galilea. ²⁷ Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, as'ai j'aik'úhún nku nda xi yó nankihí. Ndaninda tíñajihín ndo. Kui xi ja nd'ai nkjún najmi ta bjaha najyun ko ta ndaha najmi b'ejñaya ni'ya. Tu ajin tsjóohó b'ejña. ²⁸ Nk'ie nga kieke Jesu, tsasinkúñch'int'aha ko kikjintáya nga b'i kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntía nku tutu xi tíña nk'a ján, ¿mí nihi xi tjínkóhi an? Tíbankihi nga najmi tu 'bainí kjuanima.

²⁹ B'a ts'ín kinchja ndo, at'aha Jesu b'a kitsúhu ndanindoo nga kuitjujihín. Ja tu xí nd'aihí ko yaha nga tíñajihín ndo ndanindoo. Ta nda tsa n'úkicha s'e'yúnkóho ndo. Tu nkú kjetiyahá ni xi s'e'yúnkóho. As'ai ndanindoo fikóho má nga najmi ch'a tjín.

³⁰ As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú ndanindoo:

—Legion 'mini.

B'a kitsú at'aha mihi jánindoo tjíntujíhín. ³¹ As'ai incha tsankihí Jesu nga najmi tu ts'ínkijihí ante ch'on chuun má nga un skuehe. ³² Xi tjeheñ nku asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tíñcha kjine jña. As'ai jánindoo tsankihí Jesu nga tsjantehe nga ngjuaikjas'enjihín chinko, ko kitsjá kjua Jesu. ³³ Incha tsitjujihín ndo jánindoo nga incha ngjikjas'enjihín chinko. Tsangatsanka chinko nga kikjaníkj'antjai yjoho má nk'antjaihi yó ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

³⁴ Máha já xi tíñcha kunntá chinko, nk'ie nga kieke ni xi kamoó, incha tsanka. Ngji tsúyaha xuta xi tjín ajin nantio ko andai nantio. ³⁵ As'ai incha j'aisehe xuta ni xi kamoó. J'ai má tíña Jesu ko kieke nga kab'ejñat'a sjai Jesu nda xi tsitjujihín jánindoo. Ja yja ngáha najyun ko ja nda jeje ngáha. Incha kitsankjún jóo. ³⁶ Já xi kieke ni xi kamoó incha kitsúyaha xuta xingisoo xi nkú ts'ín kamandaha nda xi tsitjujihín jánindoo. ³⁷ As'ai ngayjee xuta nantia xi tjín nanki Gerasa tsankihí Jesu nga kuitju ngáha yó, at'aha tu ni xí incha kitsankjúhún. As'ai jas'en Jesu tsutsuu ko kik'óya ngáha.

³⁸ Máha nda xi tsitjujihín jánindoo, mjehe nga tsjénkijihí Jesu ko tsankihí kjua. Tunga tsasín n'yahá ra Jesu. B'i kitsúhu:

³⁹ —T'in ngáhani ni'yahi ko tixínyai ngayjee ni xi kuats'ínkóhi Ntíaná.

As'ai ngji ndo ko kitsúya ngayjee ajin nantio ngatentee ni xi kits'ínkóho Jesu.

B'i ts'ín kits'ínkijihí Jesu nku takjín ko nku tachjuún
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Nk'ie nga ja kik'óya ngáha Jesu ngabantá xinkuu, tsjo ts'ín kits'ínkjáihín xuta nkjiun, at'aha ngatentee tíñcha kuyáha. ⁴¹ As'ai j'ai nku nda xi 'mi Jairo xi ta nku nda k'akuhu ni'ya sinagoga. Kui xi tsasinkúñch'int'aha Jesu ko tsankihí nga ngjuai ni'yaha, ⁴² at'aha takjín nku tutuhu xi tíhín te jo nú ja tí'me.

Nk'ie nga tífi Jesu yó, íxí tíasinne'yúhún ra xuta nkjin xi tjeñkijihí. ⁴³ Ta tjeñjihín xuta nkjiun nku tachjuún xi tíhín te jo nú nga jní títs'ínk'ieheñ. Já chjinenki kits'ínkjehe ngayjee ni xi tíhín. Ndaha nku najmi kamaha kits'ínkijihí. ⁴⁴ Kui tachjúun xi nibaha astun Jesu ko kits'ínko tuts'in najyuhún. Ta kuihi chubo tjeñ'yún kitikjáyahá ra jniú.

⁴⁵ As'ai b'ahá kitsú Jesu:

—¿Yá xi kuats'ínkóna?

Tunga ndaha nku najmi kits'ínkie yjoho. As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, xuta nkjiun tíasinne'yíhín ko b'i ngján tíñcha tsuniñaihi.

⁴⁶ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tjín xi kuats'ínkóna, at'aha ndzjen kamana nga kuitjujin nga'yúnna.

⁴⁷ Máha t̄achjúun, nk'ie nga kieke nga najmi kama tsanka 'ma, as'ai ixí ts'atsé nkjúhún nga j'aisinkúnch'int'ahá Jesu. Nginkun ngatentee xutá kitsúya mí kjuaha nga kits'ínkoho najyuhun Jesu ko xi nkú ts'ín t̄a kuihi chubō kama nkihí. ⁴⁸ B'i kitsúhu Jesu t̄achjúun:

—Ji ntína, at'ahá kuas'ejihin nga Ntíaná kits'ín nibána, kui nga kama nkihí ri. Kas'ehi kjuajyu nga t'in.

⁴⁹ Nk'ie nga b'a t̄a títuhu Jesu, t̄u j'aihí nku nda xi nibaha ni'yaha nda k'akuhu ni'ya sinagoga ko b'a kitsúhu:

—Ja k'uen takjihin. Najmi t̄a n'estihí ri nda maestru.

⁵⁰ Tunga nk'ie nga kint'é Jesu niy, as'ai b'i kitsúhu ndo:

—Najmi t̄u binkjuin. T̄u nkú kas'ejihín ri an ko kama nkihí takjihin.

⁵¹ Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha ndo, najmi kitsjánte tsa kj'ai xi kjuas'enko ayoo, t̄u Pedro sahá, Jua, Santiago, ko na'mihí ko naaha takjín. ⁵² Kui chubō ngayjee xutá xi kama ñjakú yo t̄incha kjintá ko t̄incha ts'ínbat'a takjín, tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Najmi t̄u ch'íú. Najmi ka'me takjín. T̄u kjifehé.

⁵³ Tsajnukiehe xutá, at'ahá incha be nga ja ka'me takjín. ⁵⁴ Tunga Jesu jakj'á ntsja takjín ko b'i kitsúhu:

—Takjín, t̄isintjein.

⁵⁵ As'ai j'áiya ngáha rá takjín ko t̄jen'yún tsisintjehén. B'a kitsú Jesu nga k'uaihí nichine takjín. ⁵⁶ T̄u ni xí kama nkjúhún rá xi cháha takjín, tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi t̄u ch'a xi kuitsuyaha ni xi kamoo.

9

*B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénimí
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)*

¹ Kinchja ñjaha Jesu já ni'yakuyá xi te johō ko kitsjáha nga'yún nga ngajohō Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi t̄jintujihin xutá ko nga ts'ínnkihí ch'in xi k'uhun xutá.

² Kits'ínkji t̄u xi incha k'uénimíhi nga Ntíaná ja t̄ibatéxuma ko nga ts'ínnkihí xutá xi uhun.

³ B'i kitsúhu:

—Najmi t̄u chumi nihi xi ch'o nga n'oo niyá. Najmi t̄u ch'o yánise, t̄a ndaha tsa, t̄a ndaha n̄inkuan, t̄a ndaha toon, ko t̄a ndaha najmi t̄u ch'o jo 'yún najyun. ⁴ Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo t̄intsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo. ⁵ Tsa t̄jín má najmi n'ekjánnuu, t̄u sahá t̄itjusjoo nanki xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, t̄u xi b'a ts'ín kuakúchihinu nga t̄jehen jé xutá xu'bo.

⁶ As'ai tsitju jóo nga incha ngji ngayjee nanki xi t̄jín yo. Y'énimí én nda tsuhu Ntíaná ko kits'ínnkihí xutá un xi t̄jín t̄u má xi t̄jehén ni.

*B'i ts'ín kits'ínnkink'un Herode Antipa ngat'a ts'e Jesu
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)*

⁷ Nda rei Herode Antipa kint'é ngayjee ni xi t̄its'ín Jesu ko ndaha najmi be nkú ts'ín ts'ínnkink'un ngat'a ts'e yáha Jesu. At'ahá t̄jín xi b'a kitsú nga Jua Bautista xi ja j'áiya ngáha rá ngabayoo, ⁸ ko t̄jín ngá xi b'a kitsú nga nda profeta Elia ja j'ai ngáha, ko kj'ai ngá xi b'a kitsú nga ja j'áiya ngáha rá ngabayoo nku nda profeta xi y'ejña n̄istjin nk'ie. ⁹ Tunga máha Herode, b'i kitsú:

—An kitsja kjuá nga kitikjá nintaku Jua. Tunga, zyá ndaha xu'bi yo ni ma, xi b'i ts'ín t̄int'e éhen?

Kui nga mjehe rá Herode skuehe Jesu.

*B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mií
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)*

¹⁰ Nk'ie nga ja kik'óya ngáha já postru, incha kitsúya tentehe Jesu ni xi kits'ín. As'ai Jesu ngjiko t'axín suba jóo nku ante má najmi ch'a t̄jín, xi tiña maha nanki xi 'mi Betsaida.

11 Tunga incha kikiehé ra xuta ko kitsjennkíhi. Jesu nda ts'ín kits'ínkjáíhín xuto ko kinchjanijmíyaha Ntíaná, xi nkú ts'ín batéxuma, ko kits'ínkíhi xi uhun. 12 Nk'ie nga ja tíma ngixun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

—Tu sahá b'a t'ihín xuto nga katji nanki xi tjíndai ei nga ts'ínkj'a nístjen ko katangisjáí nichine, at'aha ante kixihí ei.

13 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun tjohoon ni xi kjíne xuta.

B'a kitsú jóo:

—Un íchí maha nínkuan xi kich'ai ko jo íchí tjio. ¿A ra kuankín ch'atse ní nichine xi kjíne ngayjee xuta nkjiun?

14 At'aha ma ra un mij já xi kabincha yo. Tunga b'ihí kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Nkú ma tsa cháte cháte n'ek'a stíun xinkjín xuto nga n'ek'íentu.

15 B'a incha kits'ín já ni'yakuyóo ko ngayjee xuta incha y'entu. 16 As'ai jakj'a Jesu nínkuan xi uun ko tjio xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya nínkuon ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'íinn dzjo ngáha ra xuta nkjiun. 17 Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihín. As'ai j'áíya nínkuan xi ts'ankiu. Te jo nisín kamaha.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha ngajoho

(Mt. 16:13-20; Mr. 8:27-30)

18 Nku n'yá ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha ko nk'ie nga tínchjako Ntíaná, as'ai b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi títsu xuta nga an?

19 B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Elia. Ko tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ja j'áíya ngáha ra ngabayoo nku nda profeta xi y'ejña nístjin nk'ie.

20 B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixíun nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

21 As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga tu xí najmi ch'ahá xi kuítsuyaha kui éin.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 16:21-28; Mr. 8:31-9:1)

22 B'i kitsú ya:

—Tjihin nga un nkjún skuehe Ntíhi Ndax'iun. Jáchá xi tjíhín xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi incha ts'íinkjái hín. N'ek'ien, tunga nístjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

23 As'ai kinchjako ngayjee xuta nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, ngayje nístjin kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai kitsjennkína. 24 At'aha xi mjehe ts'íink'an ki suba yjoho nga k'úejña tík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi tu sahá n'ek'an ki. 25 ¿At'aha mí xi chjíhi ra tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha?

26 'Kui nga tsa tjín xi kama subaha ra an ko éna, b'a ta ts'ín ta kama subaha Ntíhi Ndax'iun xuta xu'bi nístjin nk'ie nga kj'uaíko kjuachánkaha ko kjuachánkaha Na'mihí ko kjuachánkaha ntítsehe. 27 Kjuaxi ni xi tíxinnu. K'ua xi tíncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue nga batéxuma Ntíaná.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Askahan nk'ie nga j'a xi nkú ma jin nistjin nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai kinchja t'axihin Pedro, Jua ko Santiago. Ngjinji nku asunntu tjenki nga ngji nchjako Ntiana.
²⁹ Nk'ie nga tinchjako Ntiana, tu kik'ontjaiyahá sennistjihin Jesu ko taba xúxú kama najyuhun ko tsat'ai. ³⁰ Ko tu kama chjihí jo já xi tinchjanijmiko Jesu, kui xi Moise ko Elia.
³¹ Katsendaihi ra kjuachánkaha Ntiana ko tuncha nchjanijmíyaha ngabaya xi as'ai sakúhú ra Jesu nanki Jerusalem.

³² Máha Pedro ko já xi kab'entukoho, tu ni xí tuncha ma nijñahá ra, tunga y'entu tik'uhún ko incha kieke kjuachánkaha Jesu ko já xi jo kabinchakoho. ³³ Nk'ie nga ja tuncha fi t'axín ngáha ra Jesu já xi joo, as'ai kinchja Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjihin nga ei kuintsubahaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i ko nku xi kama ts'e Moise ko nku xi kama ts'e Elia.

B'a kitsú Pedro nga ndaha kui najmi be ni xi kinchja. ³⁴ Nk'ie nga b'a ta títuhu Pedro, tu nkuhú ninti j'ai ts'innk'íéhen jóo ko incha kitsankjún nk'ie nga kitsjennéhe nintiu.
³⁵ Kinu'yá ajin nintiu nku ntá xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntina xi j'ajían. Tasinñujuu.

³⁶ Nk'ie nga ja kinu'yá nto, incha kieke nga síña suba ngáha Jesu. Najmi kinchjanijmíyaha jóo niu. Ndaha nku najmi kitsúyaha kui nistjin xu'bo ni xi incha kieke.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda chí xi tijnajihin ndanindoo
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga incha nibajen ngáha asunntu tjenkiu, nkjin nkjún xuta j'aikj'á niyáha Jesu. ³⁸ As'ai 'yún kinchja nku nda xi tjenjihin xuta nkjiun nga b'a kitsúhu Jesu:

—Ji nda maestru, tbankihi nga chaseihi ichí nda china. At'aha ntí nku tutuna maha.

³⁹ Kui xi fas'enjihin nku ndaninda ko tjen'yún ts'ínkjintáyahá ra. B'étsujneyáha ko xú b'asje ts'a. Ja tít'sín'un nkjühun ko tu 'yaha fi t'axihin. ⁴⁰ Ja kuakankihí já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindoo, tunga najmi kamahá ra.

⁴¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Á b'a 'yún ichí s'ejihin ra Ntiana xuta xi tjihin nd'ai ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjihin nga kúatejñajinnuu ko ts'ín chúkjuanuu? Nibákoí nda chíhi ei.

⁴² Nk'ie nga ja tífi nda chíu má síña Jesu, as'ai ndanindoo kikjaníkj'aha t'anankiu ko tu xí y'étsujneyahá ra. Tunga ndjáha kinchjako Jesu ndanindoo. Kits'ín nda chíu ko kits'ínkjas'en ngáha ra na'mihi. ⁴³ Ngayjee xuta tu ni xí kama nkjühún ra kjuachánkaha Ntiana.

B'i ts'ín ta kitsúyaha ngáha Jesu nga n'ek'ien
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Nk'ie nga tuncha ma nkjühun ngayjee xuta ni xi tít'sín Jesu, ⁴⁴ as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—'Yún nda tasinñju ni xi xinnuu. Ntíhi Ndax'iun n'ekjas'en aya ntsja xuta.

⁴⁵ Tunga najmi kamankjihin ra já ni'yakuyóo én xu'bi, at'aha najmi kik'aintehe nga kamankjihin. Najmi kama ya k'un kingjásjaiyaha Jesu nkú tsuhu ra éen.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún nk'a tjen
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ As'ai já ni'yakuyóo kinchjanijmíyaha yá xi 'yún nk'a tjen ajihin. ⁴⁷ Tunga kamankjihin ra Jesu ni xi tinchja animaha jóo. As'ai jakj'á nku nda chí, tsasínjñat'aha yjoho ⁴⁸ ko b'a kitsú:

—Xi ngajona ts'ínkjáihin ra nda chí, kui xi an tít'sínkjáinna. Ko xi ts'ínkjáinna, kui xi ta tít'sínkjáihin xi kits'ín nibána. At'aha xi 'yún kinte tjen ajinnuu, kui xi 'yún nk'a tjen.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi fi kontraha
(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ As'ai b'a kitsú Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tím'osjehe jánindo. Tunga kik'iech'ohó ri, at'aha najmi ñá tjenkoná.

⁵⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xi najmi tífi kontrahá, kui xi ñá makoná.

B'i ts'in ndjá kinchjako Jesu Santiago ko Jua

⁵¹ Nk'ie nga ja tsichu tiña nistjin nga tjihin nga ngjuainji ngáha Jesu nk'a ján, as'ai ngayjehe k'un tsasin niyá nga ngji nanki Jerusalen. ⁵² Kits'ínkji títjuhun yjoho k'ua já xi ts'e. Kui xi incha ngji nku nanki ichí xi tijnajihin ante Samaria tu xi k'uéndaha ra ante Jesu. ⁵³ Tunga xuta Samaria xi tjihin yo najmi kits'ínkjáihin, at'aha incha kieke nga tu ni xí mjehe ra Jesu ngjuai nanki Jerusalen.

⁵⁴ Nk'ie kieke nií já ni'yakuyá Santiago ko Jua, as'ai b'i incha kitsú:

—Ji nda maestru, ¿a mjehe nga kunchíi nga nibájen nd'í nk'a ján tu xi ts'ínkjehe xuta xu'bi?

⁵⁵ Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jóo ngat'aha ni xi incha kitsú. ⁵⁶ As'ai incha ngji kj'ai nanki.

B'i kitsúhu Jesu já xi mjehe tsjénkihi
(Mt. 8:18-22)

⁵⁷ Nk'ie nga tijncha ts'in niyá, as'ai nku nda b'a kitsúhu Jesu:

—Tsjénkihi tu má xi tjeheén ni nga k'úin.

⁵⁸ B'i kitsú Jesu:

—Chu xi tjin ngijnóo tjihin tixa ngijo ko nisee tjihin nuba, tunga Ntíhi Ndax'iun najmi tjihin má nga kama kjuájñasun nintaku.

⁵⁹ As'ai kinchjako kj'ai nda:

—Tsjénkiní ji.

B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, k'uaíntení nga tjun kfíngjayánja na'mina.

⁶⁰ B'i kitsú Jesu:

—T'ejñaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandjayanji suba xuta k'ien xinkjín. Tunga máha ji, t'ink'ienijmí nga ja tibatéxuma Ntíaná.

⁶¹ B'a kitsú ya kj'ai nda:

—Ji nda maestru, tsjénkihi, tunga tjenntehéní nga tjun ma kfín xinyaha xuta xi tjin ni'yaná nga ja tífia.

⁶² B'i kitsú Jesu:

—Xi mjehe tsénkina ko as'ai kuasenji astun nga ts'ín ni xi nkaha, kui xi najmi tsuhu ra má batéxuma Ntíaná.

10

B'i ts'in kits'ínkji Jesu já xi cháte ko kan jo

¹ Askahan ta j'ájin Nda Ntíaná cháte ko kan jo já. Jo jo kits'ínk'a xinkjín nga kits'ínkji títjuhun yjoho ngayjee nanki ko ante xi má nga tjihin nga kj'ua askahan. ² B'i kitsúhu jóo:

—Xuta xi tjin b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubahá maha já musu xi ts'ínxájin nií. Kui nga tinchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji já musu ajin ntje. ³ Tankiún. Títs'ínkjínuu xi nkú joyaha chutsanka ajihin nañá kjan. ⁴ Najmi tu ch'o tsa, ko ta ndaha toon, ko ta ndaha tjabaxínté. Ko najmi tu bincha'yún nga súniñoho xuta aya niyóo.

⁵ Nk'ie nga kuitjás'oon nku ni'ya, tjun súniño. “Kjuajyu kas'e ni'ya xu'bi”, tixiún. ⁶ Tsa tjiuntu yo xuta xi tjihin kjuajyu, kjuajyu xi tí'boo s'ejñaha. Tunga tsa najmi, k'óoyak'un

ngáhanuu kjuajyu xi tí'boo. ⁷ Najmi tu xki ni'ya binimo. Nkuhú ni'ya tintsu_{oo} nga chinoo ko s'iu ni xi k'uainuu. At'aha já xi ts'ínxá tjihin kixi nga kama chjihí.

⁸ 'Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki, tsa nda ts'ín ts'ínkjáinnuu xuta xi tjin yo, chinoo ni xi k'ujéñat'anuu. ⁹ N'enkihúu xuta un xi tjin yo ko: "Ja 'yún tiña tijnanuu Ntjaná nga tibatéxumanuu nd'ai", tixihun. ¹⁰ Tunga tsa kuitjás'oon nku nanki ko tsa najmi nda ts'ín ts'ínkjáinnuu xuta xi tjin yo, tankiún ajin nantio ko b'a tixiún: ¹¹ "Santaha ndyjo_o nankinuu xi kafajnu tsukui tib'etsujnei. Tunga tjihin ni nga choo ni xu'bi. Ja 'yún tiña tijnanuu Ntjaná nga tibatéxumanuu nd'ai", tixiún. ¹² An b'a tixinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skue saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

B'i ts'ín kinchjanimiyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkjáihin éhen
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'iNima rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! iNima rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon kieke kjuankjún xi kama ajinnuu, ja ra nd'ai ngjikj'áha ra animaha nga kingja najyun kfe ko y'entujin nasu. ¹⁴ Tunga nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro ko nanki Sidon.

¹⁵ 'Ko jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankinjoon.

¹⁶ As'ai b'i kitsúhu Jesu já xi títs'ínkji:

—Xuta xi tibasínñjunuu, kui xi an tibasínñjuna. Xi títs'ín t'axínnuu, kui xi an títs'ín t'axínna. Ko xi títs'ín t'axínna, kui xi títs'ín t'axín xi kits'ín nibána.

B'i ts'ín kik'óya ngáha já xi cháte ko kan joo

¹⁷ Tsjo nkjún tijncha maha já xi cháte ko kan joo nga kik'óya ngáha. B'a incha kitsú:

—Ji nda maestru, ngajohi kichubai ko santaha janindo_o kint'é'enni.

¹⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, kieke nga tsijne ndanindo_o xi nkú joyaha nku nd'ich'on nga nibaha nk'a ján.

¹⁹ An ja kitsjanuu nga'yún xi má nga kuisinno ye ko chándayá, ko nga n'e nganoho gayje nga'yún xi tjihin nda kontra. Najmi tjin ni xi ts'ín'unnuu. ²⁰ Tunga najmi tu tsjohó manuu at'aha tsa janindo_o nt'é'ennuu. Tsjo ní katumanuu at'aha ja tjiñtut'á jáinnuu ndjiojmi ján.

B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ta kuihi chubo j'aijihin Jesu kjuatsjo xi kitsjáha Espiritu Santo. B'i kitsú:

—An títs'intjoho, Na'mi, Ntja xi ts'e nk'a ján ko t'anankiu. At'aha y'eña chjihí xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun ko já xi mankjihin ni xi tjin. Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.

²² 'Ngayjee ni xi tjin ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a be yáha ntíu, tu nkuhú Na'miu xi be. Najmi ch'a be yáha Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi be. Ko xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchjihí Na'miu, kui xi skue Na'miu.

²³ As'ai kits'ínk'ótjiya Jesu nga tsasehe já ni'yakuyáha ko b'i kitsú t'axihin:

—Á b'a nda tjihin ts'e xi tíbe ni xi tíyo. ²⁴ At'aha an b'a tixinnuu nga nkjin já profeta ko já rej xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skue ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kiekehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchén nku nda xi nibá Samaria xi nda tjiyaha

²⁵ Nku niyá nku nda maestruhu kjuatéxumo_o ngjikjut'ayák'un Jesu. B'a kitsú nga kingjásjaiyaha:

—Ji nda maestru, ¿mí ni xi tjihin nga ts'ian tu xi sakúhuna nga kúátejña tík'un sían?

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tjit'a kjuatéxumoo? ¿Nkú n'e n'eyai?

²⁷ B'a kitsú ndo:

—“N'etjói Ntíaná xi Ntiahí maha ngayjee animahi ko ngayjee nga'yíhin. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin ko xi nkú ts'ín n'enkjíntak'uin. Ko n'etjói xutahí xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.”

²⁸ B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi kuachubai. B'a n'ei ko kuinchun tík'uin.

²⁹ Tunga mjehé ra ndo kjuakúchji nga naxu síjña nginkun Ntíaná. Kui nga b'a kitsúhu:

—¿Yá xi xutana ma?

³⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku nda tsitju nanki Jerusalen nga tífijen niyá xi fi nanki Jerico ko tu já ndyjéhé kiséjin. Kui xi kikje'áha santaha najyun xi yja, kik'íehé nga íxí kits'ínk'ienyahá ko incha ngji jóo. ³¹ Tu yohó ta nibájen nku nda na'mi, tunga nk'iehé nga kkie nda uun, j'at'a niyáha. ³² Ta j'ai ante xu'bo nku nda xi ta ts'ínxát'a ninku. Nk'ie nga kkie nda uun, ta j'at'a niyáha.

³³ Tunga nkuhú nda xi nibá Samariá xi títs'ín niyá ta j'ai má kjiñña nda uun. Nk'ie nga kkie ndo, kama nimaha. ³⁴ J'aise tiñaha ko kits'innkihí má kama uhun ndo. Kik'onjnuhu seti ko binu ko kik'ontikjájnuhu najyun má uhun. As'ai ta kuihi chu xi tjenko kits'ínk'íesun nda uun. Ngjiko ni'ya má nga ts'ínk'áíya xuta xi ts'ín niyá ko yo kikuhun. ³⁵ Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga ja tífi nda xi nabá Samariá, ts'asje jo toon denario ko kitsjáha nda xi ts'e ni'yoo nga b'a kitsúhu: “Chaseihí ichí ndai. Ngayjee ni xi n'echjén sai, k'uechjhi nk'ie nga kjúái ngáhana.”

³⁶ Nda tjin. Nk'ie nga nga jaan jái xi kkie nda xi kiséjin já ndyjéé, ¿yá xi mahi ji nga xutaha ndo kits'ín ma yjoho?

³⁷ B'a kitsú ndo:

—Nda xi tsase nimaha ndo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—T'in, b'a ta n'ei ko ji.

B'i ts'ín tsichutsubek'un Jesu Marta ko Maria

³⁸ As'ai kits'índjuú niyáha Jesu ko tsichu nku nanki ichí. Xi tjehe yó nku tachjuún xi 'mi Marta kits'ínkjáihin ni'yaha. ³⁹ Maria 'mi na nichja Marta. Kui xi y'ejñat'a sjai Jesu nga tíasínñjuhu ni xi tinchja. ⁴⁰ Tunga kas'entahá ra Marta xá nkjún xi títs'ín. As'ai j'aik'úhun Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji chá maestru, ¿a najmi nkjún mahi nga takjín nichja kab'éne subana ngatentee xoo? B'a t'ihin nga katasinkona.

⁴¹ B'i kitsú Jesu:

—Ji Marta, Marta, kas'entaha ri ko tífa nusihin yjohi ni nkjún xi tín'ei. ⁴² Tunga nkuhú maha ni xi 'yún machjén. Maria kaf'ájin ni xi ndoo ko najmi ch'a xi kjé'aha.

11

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chubakaá Ntíaná

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nku niyá nk'ie nga Jesu tinchjako Ntíaná, b'a kitsúhu nku nda já ni'yakuyáha nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntíaná:

—Ji nda maestru, takúyani xi nkú ts'ín tihin nga chubakaá Ntíaná, xi nkú ts'ín ta Jua tsakúyaha já ni'yakuyáha.

² B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, b'i tixiún:

Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi ján,

katenkjúhin xuta.

Tatexumani.

³ Tjenni nd'ai nichine xi machjenni.

⁴ N'endyjat'anj ngatitsunni,

xi nkú ts'in jin ta n'endyjat'ajhi xi ch'on ts'inni.

Najmi tu 'bainte nga kujnejiin nga chjut'ayak'unni.

⁵ B'i ta kitsú ya Jesu:

—K'úejñaha raá tsa tjín xi tjñaha nku nda amigo xi kuichúsehe masen nistjen nga b'a kuitsuhu: “Ji nda, n'ek'ieyaní ichí ni xi ts'inkjén xi k'uaisena. ⁶ At'aha nku nda amigona k'uaisena xi kjin kanibáha ko najmi tjinna ni xi tsjaha.” ⁷ Tsa b'a ts'iín, nda xinkuu xi tjña aya ján najmi b'a kuitsuhu: “Najmi tu n'estiní. Ja tjíchja ankjuo ko ntína ja kjintusúnkona kamo. Najmi ta ma bisíntjehenna nga tsjaha ni xi tbinchi.” ⁸ An b'a tíxinnuu. Ndaha tsa najmi kuisíntjen nga tsjáha ni xi tbanki ndo at'aha nda amigoho maha, tunga kuisíntjehén at'aha kjuasti títsjá ndo ko tsjáha ngayjee ni xi machjéhen.

⁹ 'Ko an b'a ta tíxinnuu. Tinchíú, ko Ntjaná tsjánuu. Tinchísjo, ko sakúnuu. N'ekjano ankjuo, ko chjux'ánuu. ¹⁰ At'aha ngatentee xi banki ts'inkjáihin. Xi bangisjai sakúhu. Ko xi ts'inkjane ankjuo chjux'áha. ¹¹ ¿A tjín ajinnuu xi tí'mi na'mi xi tu yehé tsjáha ntíhi nk'ie nga tjio kuankihí? ¹² Tsa chj'oo kuanki ntíhi, ¿a tu chándayáhá tsjáha? ¹³ Santaha ko jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Na'minnuu xi tjña ndjiojmi ján 'yún tsjá saha Espiritu Santo xuta xi kuankihí?

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Nk'ie nga tím'osje Jesu nku ndaninda xi kits'in njima'aha nku nda, askahan nga tsitju ndanindoo, kama kinchja ndo. Tu ni xí kama nkjuhún ra xuta. ¹⁵ Tunga tjíhin xi b'a incha kitsú:

—Nga'yúhun ndaninda Beelzebu xi nda k'akuhu jánindoo tím'osjekoho ndai jánindoo.

¹⁶ Tjín ngá xi kikjut'ayak'un Jesu ko tsankihí nga ts'iín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntjaná kits'in nibáha. ¹⁷ Tunga behé Jesu ni xi títs'innkjink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:

—Tsa xuta xi tjintu má batéxuma nku nda rei ta kuihi fi kontraha xinkjín, ta kuihi incha ngjuá tiya nankihí. Ndzjoya xi nkuhú ni'ya tjintu tsa ts'instiko xinkjín. ¹⁸ B'a ta ts'in tjña ts'e ndanindoo. Tsa Satana ta kuihi ngjuai kontra subaha yjoho, ¿nkú ts'in tse kuichúkuaha ra nga kuatéxuma? B'a tíxian at'aha b'a tábixiún nga nga'yúhun ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo. ¹⁹ Ko tsa nga'yúhun ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo, tábixiún, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekoho jánindoo já ts'ajun? B'a ts'in ta kuihi jóo bakúchji nga najmi naxu tjintuyánuu. ²⁰ Tunga tsa nga'yúhun Ntjaná tím'osjekohona jánindoo, kui xi tsuhu ra nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja tibatéxuma Ntjaná.

²¹ Nk'ie nga nku nda xi 'yún tjíhin nga'yún tjíndaha yjoho nga kjaán ko tikunntá ni'yaha, najmi ch'a xi kama ts'iínko ni xi tjintuhu. ²² Tunga tsa f'ai nku xi 'yún tjín saha nga'yún nga kui, ts'iín nganaha ko kje'áha ngayjee ni xi ts'ínchjén nga kján. As'ai bakj'á ni xi tjintu ayoo. ²³ Xi najmi an makona, kui xi xuta kontrana. Xi najmi tí'ayakona, kui xi tibaténdzjo.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ni xi maha xuta

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Nk'ie nga nku ndaninda bitjujihin nku nda, fatsú'basún ante kixiu nga bangisjai má nga ts'ínkj'áíya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante, as'ai b'a tsu: “Tu sahá kfin ngáhana ni'yana má tsitja.” ²⁵ Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kichjuchá ko ja tjinda ni'yoo nga f'aise ngáha ra. ²⁶ As'ai fikj'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'in b'ejña askahan nk'ie nga tjuhun.

²⁷ Nk'ie nga b'a títsu Jesu, as'ai kikjintáya nku tachjuún xi síñajihin xuta nkjiun:

—jÁ b'a nda tjíhin ts'e tachjuún xi kitsihin ji ko kits'íncháha ri!

²⁸ B'i kitsú Jesu:

—jÁ ní b'a nda tjíhin ts'e xuta xi basínñjuhu ra éhen Ntjaná ko ts'íntjusun!

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjún
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Nk'ie nga ja kama ñjakú nkjún sa xuta, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Ch'onk'un xuta xi tjín nd'ai. Kjuankjún incha mjehe skue, tunga najmi sakúhú ra kjuankjún. Tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nk'ie, tu kuihí kjuankjún xi s'ejña chjihí xuta xi tjín nd'ai. ³⁰ At'aha xi nkú ts'ín kits'ínchjén Ntíaná Jona nga kitsjáha éhen xuta nanki Ninive, b'a ta ts'ín ts'ínchjén Ntíhi Ndax'iun nga tsjáha éhen xuta xi tjín nd'ai.

³¹ 'Nareina xi tsatéxuma nanki Saba kuisintjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínñuju kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tjíña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon. ³² Ko xuta xi y'entu nanki Ninive kuisintjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi ngjikj'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'énijmíhi éhen Ntíaná. Nd'ai bi, ei tjíña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ni xi ma chjiná
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Najmi tjín xi b'éti nku nd'í ko as'ai b'ejña 'ma ko tsa b'ejñanki kintehe nku kaxa. B'ejña nk'a ní tu xi s'e ndzjehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo. ³⁴ Tunkuín, kui xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen yjonintehi. Tsa tunkuín fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen. Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuín, ngayjee yjonintehi s'e jyuhun. ³⁵ Chihín nga najmi tu kama jyun nd'í nda xi tjíñajihin. ³⁶ Tsa ngayjee yjonintehi tjihin nd'í ko tsa najmi tjín má jyun'taha, kama ndzjen sisihin xi nkú joyaha tsa tibat'ai nku nd'í xi títs'ín ndzjehin.

B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinchja, as'ai nku nda fariseo tsankihí nga ngjuai kjinekoho niñu ni'yaha. Kui nga jas'ehen Jesu ni'yaha ndo ko y'ejñat'a yámixo. ³⁸ Kama nkjúhun nda fariseo nk'ie nga kikié nga najmi tsanéjnu ntsja Jesu kintehe ni nga kikjine niñu xi nkú ts'ín tjíñaha sinchóo. ³⁹ As'ai b'i kitsú Jesu nga kinchjako nda fariseo:

—Jun xi 'minuu já fariseo, jun xi nkú joyaha tasa ko taba xi tu natsihin kin'echuhún ra, tunga kitsejihín kjuankjintak'unnuu kjuandyjé ko kjuach'onk'un. ⁴⁰ ¡Jun já chini! Ntíaná kits'ínnda natsiun ko ta kits'ínnda ayoo. ⁴¹ Tu sa ní ni xi tjínnuu, yo tjehen ruu xuta x'an toon chje. B'a ts'ín je kamahanu ma nginkun Ntíaná.

⁴² ¡Nima rú n'ehenu jun, já fariseo! 'Boho Ntíaná nku tíkjá najún chinko ko xka ruda ko ngayjee xka sinjne xi nkú nga ts'ín tjít'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi naxu nginkun Ntíaná ko kjuatjoho Ntíaná. Kuihí ni xu'bi xi tjihin nga n'oo, ko najmi tjihin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tjít'a. ⁴³ ¡Nima rú n'ehenu jun, já fariseo! At'aha n'e mjo nga kuintsuhasun yáxile xi tíncha tíjún aya ni'ya sinagoga ko nga tsjó ts'ín súnianuu niyátée. ⁴⁴ ¡Nima rú n'ehenu, já maestruhu kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡At'aha tu tsjohónuu bakuchíu xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Xi nkú joyaha tsjó xi najmi kjintu chji jun, xi b'emasún xuta nga ndaha najmi be.

⁴⁵ As'ai b'a kitsú nku nda maestruhu kjuatéxumoo:

—Ji nda maestru, nk'ie nga b'a tibixín, ko jin ta ch'on tí'mini.

⁴⁶ B'i kitsú Jesu:

—¡Nima rú n'ehenu ko jun, já maestruhu kjuatéxumoo! At'aha ch'á xi najmi chukjuaha xuta n'ek'anjiu, tunga máha jun, ndahachí najmi incha n'o nga'yún nga n'etjusun niu. ⁴⁷ ¡Nima rú n'ehenu! At'aha n'endo tsjóho já profeta xi kits'ínk'ien ntje chánuu. ⁴⁸ B'a ts'ín bakuchjí kixihinu nga tjínkuhu k'un ni xi kits'ín ntje chánuu. At'aha kui xi incha kits'ínk'ien já profeta ko jun n'endohoo tsjó.

49 'Kui nga b'a kitsúhu Ntíaná xi be tu mí nihí ni: "Ts'inkjisehe já profeta ko já postru xuta xu'bo. K'ua xi ts'ínk'ien ko k'ua xi tsjénki unkie." 50 B'a ts'in n'enijéhe ra xuta xi tjín nd'ái jní xi tsaténdzjo ngayjee já profeta santa nkúhu nga kamanda asuntee ko santaha nd'ái. 51 Ch'atuts'ihin ra jníhi Abel santaha jníhi Zacaria xi kin'ek'ient'á nachan chje xi kjiña ankjin ninku. Kui nga b'a tíxihinnuu nga n'enijéhe ra xuta xi tjín nd'ái ngayjee ni xu'bo. 52 ¡Nimá rú n'ehenu jun, já maestruhu kjuatexumoo! Ja kichju'ohoo xuta yubi xi bix'áko ho ankjua má nga tíña kjuankjink'uun. Jun najmi bitjas'oon ko ta b'ech'ohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

53 Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, já chjine'éhen kjuatexumoo ko já fariseo tu ni xí najmi kisasíhín ra ni xi kitsú Jesu. Kui nga nkjin tíkjá ni xi kingjásjaiyaha ra 54 tu xi ts'ínkijnejihin Jesu nga kuinchja nku én xi najmi b'a tjín. Incha tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama kjuatéjénehe.

12

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi tsjoho bakúchji nga benkjún Ntíaná

1 Tu ni xí kama ñjakú nkjühún xuta nga ta kui ta maha tüncha basinne'yún xinkjin. As'ai já ni'yakuyáha Jesu kinchjako tíjün:

—Chúhuun yjonuu xi nkú ts'in nkaha já fariseo. Kui xi bakúchji nga 'yún benkjún Ntíaná tu xi b'a ts'in b'é'maha ni ch'onk'un xi tjíntujihin. 2 At'aha najmi tjín ni xi 'ma tíjtjo xi najmi cha, ko najmi tjín ni xi tíña 'ma xi najmi s'ejña chji. 3 Kui b'a maha, ngayjee ni xi kichubahanu má jyuun, kui xi kuinú'yá ngáha má ndzjeen. Ko én sen xi kik'inyohoo xinkiu aya 'manuu, kui xi ch'íyako ngáha asun nk'a ni'yoq.

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjihin nga kuinkjún

(Mt. 10:28-33)

4 'Jun, já amigona, b'a tíxinnuu. Najmi tu binkjun xi tu yjoninteehé maha ts'ínk'ien ko askahan najmi ta tjín nkú ts'in saha. 5 Xinyanuu yá xi tjihin nga kuinkjún. Tinkjún xi askahan nga ts'ínk'ien yjonintee, tjihin nga'yún nga ts'ínkji ngak'ien. Jhon, kuihi xu'bo xi tinkjún. 6 ¿A najmi mahá tsa tu xí nanki chjhi ch'a nga satéña un nise xi tínti? Ndaha tsa b'a ma, tunga najmi ts'ínchayahá Ntíaná ndaha nku nisee. 7 Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjín xkihí Na'minuu. Kui kjuaha nga najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chji so nga nkjin nise.

8 'Ko b'a tíxinnuu. Ngayjee xi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, Ntíhi Ndax'iun ta ts'ínkie yjoho nga be xuto nginkun ntítsjehe Ntíaná. 9 Tunga xi najmi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'ínkie yjona nga be xuto nginkun ntítsjehe Ntíaná. 10 Ko ngayjee xuta xi nkú kuitsuhu Ntíhi Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, najmi ta kama ndyjat'aha ra. 11 Nk'ie nga ngjuaikonuu xuta ni'ya sinagoga ko tsa nginkun já jue ko tsa nginkun já tjíxóo, najmi tu fantaha ruu yjonuu xi nkú ts'in n'ek'óyo ni xi k'úinnuu ko mí éhen xi kuixiún. 12 At'aha kui chuba xu'bo Espiritu Santo kuitsuyanuu mí ni xi tjihin nga kuixiún.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi 'yún mjehe kjuanchina

13 As'ai kinchja nku nda xi síñajihin xuta nkjiun:

—Ji nda maestru, b'a t'ihin nda nts'é nga katakjányakona ni xi y'éña na'mini.

14 B'i kitsú Jesu:

—Ji nda, ¿yá xi y'ét'a xána nga nda jue kamanuu ko a ra nku nda xi kuakjánya ni xi tjihin xuta?

15 B'i kitsú sa Jesu nga kinchjako xuta xi kabincha yo:

—Chasoo ko chúhuun yjonuu. Najmi tu n'e mjo ni xi tjihin xuta xingisoo. Najmi tsa tu ngat'aha nga tse ni xi tjihin xuta nga 'yún nda ts'in k'úentu.

16 As'ai y'éña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Jñáha nku nda nchiná tu ni xí ndahá kitsjá nintje. ¹⁷ As'ai b'i kitsú animaha: “¿Mí nihi xi ts'ian? Najmi tjínna má k'uetjá ni xi kama chána.” ¹⁸ Kō b'a kitsú ya animaha: “Kui ni xi ts'ian. Ts'inxúnta ni'ya xi tñinchana má nga f'atjá ni xi kama chána kō kj'ai xi 'yún i sa ts'inndá ngáhana. Yo kj'uatjá niu kō ngayjee ni xi tjínna. ¹⁹ As'ai b'a xihin yjona: Ji nda, nkjin nkjún maha ni xi tjítjohi. 'Yún nkjin nú kamaha. Tu sahá n'ekj'áiyai, chineí, s'i kō tsjo kat'ehi.” ²⁰ Tunga b'ahá kitsú Ntíaná: “Ji nda chini, kui nistjen xu'bi kuayái. Ni xi tjítjohi, ¿yá xi kama ts'e?”

²¹ B'a mat'ain xuta xi b'ékúhu yjoho kjuanchiná. Kui xi x'an nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga Ntíaná kuhun ntíhi
(Mt. 6:25-34)

²² As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjénnuu, mí nihi xi chinoo. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjéhen yjonintenuu, mí najyuhun xi ndyjo. ²³ Nk'ie ní nga kuintsúbo, kui ní nihi xi 'yún chjíhi ra nga nichinee, kō yjonintenuu, kui xi 'yún chjíhi ra nga najyuu. ²⁴ Chasohō nisee. Najmi b'éntje, najmi b'ékú, najmi tíhín ni'ya xi má nga f'átjo nichinehe. Tunga tsjáhá ra Ntíaná nichine. Kō jun, ¿a najmi 'yúhún chjí so nga nisee? ²⁵ Kō ndaha tsa 'yún kjúántaha ruu yjonuu tu xi sáhanu masen metru, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen metru. ²⁶ Tsa najmi manuu n'o ni xi íchí, ¿á jun tífantaha ruu yjonuu ni xingisoo?

²⁷ Chasē chubayohoo xi nkú ts'ín sá naxúu. Najmi ts'inxá kō najmi ts'innda nachjún. Tunga an b'a tíxinnuu nga ta ndaha nda rej Salomon xi 'yún chánka kama nistjin nk'ie, najmi b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúu. ²⁸ Tsa Ntíaná b'a tsjo ts'ínk'íéntu jñá xi chuba ma cháhá, xi nd'ai ma chá kō ndyjunni kuiti, ¿a najmi tu sahá 'yún tsjá sanuu najyun xi ndyjo jun xi 'yún chjí so nga jñóo? ¡Á b'a 'yún íchí s'ejihinnuu Ntíaná! ²⁹ Kui b'a maha, najmi tu b'ejña tíjún nga ni xi chinoo kō ni xi s'iu kuinchisjo. Najmi tu kui kjuabaha niu kas'enuu. ³⁰ At'aha ngayjee ni xu'bi bangisjai xuta xi tjín asunntee, tunga jahá be Na'minuu nga machjénnuu ni xu'bi. ³¹ Tjehennto nga katatéxumanuu Ntíaná kō b'a ts'ín tu k'uaisuhinnuu ni xu'bi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuanchinóo
(Mt. 6:19-21)

³² Najmi tu binkjun, chutsanka tintína. At'aha tsjo tíhín Na'minuu nga tsjánuu nga kuitjás'enjiun xi nkú ts'ín batéxuma. ³³ Tateño ni xi tjinnuu kō tjohoon xuta x'an. T'ekú ni xi najmi maha batsun. Ch'atjó ndjiojmi ján ni xi ts'ín nchiná sínnuu, má najmi ma fas'en já ndyjé kō ta ndaha xubíu najmi maha bate. ³⁴ B'a tíxinnuu at'aha má nga tíjña kjuanchinánuu, yo ta tíjña animanuu.

³⁵ T'endo yjonuu kō t'etíu nd'ínuu. ³⁶ B'a n'oo xi nkú ts'ín já musu xi incha kuyá nga kj'uaí nda ntíaha xi kafí kjuabixan, xi nk'ie nga f'ai tu tjen'yún chjux'áhá ra ankjuo. ³⁷ Á b'a nda tíhín ts'e já musu xi tjíntujíhin nk'ie nga kj'uaíhi nda ntíaha. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ni xi ts'ín ndantio tu ngat'aha nga tíchuyáha, k'uénda yjoho nga ts'ínk'íéntut'á yámixō já musu kō tsjáha niñu. ³⁸ Á b'a nda tíhín ts'e já musu xu'bo tsa tjíntu tík'un nk'ie nga kj'uaí nda ntíaha, ndaha tsa masen nistjen kō ndaha tsa ja tífi ma sen.

³⁹ Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be tíjún nda xi ts'e ni'yoō mí chubaha kj'uaí nda ndyjé, ta k'úejña nda. Najmi tsjánte tsa nda ndyjé kjuas'en kjuayún ni'yaha. ⁴⁰ B'a ts'ín ta tíntsuba ndahanu kō jun, at'aha chuba nga najmi tíchuyóhoo kj'uaí Ntíhi Ndax'jún.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi naxu fiko xáha
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji nda maestru, ¿a jin ts'ajin én xi kuachubai, a ra kohó xuta?

42 B'i kitsú Nda Ntíaná:

—¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xáha ko xi nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá xáha nga kui xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga kujichú chuba? 43 ¿Á b'a nda tjihin ts'e nda musu xu'bi tsa b'a tít'sín nk'ie nga k'j'uaí nda ntiaha! 44 Kjuaxi ni xi tíxinnu. Nda ntiaha ts'ín kunntáha ngayjee ni xi tjihin. 45 Tunga tsa b'i ts'ín ts'ínnkjink'un nda musu xu'bi: “K'uandaya saha nda ntiana nga k'j'uaí.” As'ai k'uéhe já musu ko jminchjín musu xingisoo ko nga kjine ko k'uí ko kama ch'i. 46 Tsa tu k'j'uaíhi nda ntiaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi tikuyáha ko chuba xi najmi be, 'yún ndjá ts'ínnijéhe nda ntiaha xi nkú ts'ín n'enijéhe xuta xi najmi mjehe s'ejihin Ntíaná.

47 'Nda musu xi be ni xi mjehe nda ntiaha ko najmi b'énda yjoho ko ta ndaha najmi ts'intjusun ni xi mjehe nda ntiaha, kui xi nkjin niyá s'ehé. 48 Tunga nda musu xi najmi be ni xi mjehe nda ntiaha ko tít'sín ni xi tjihin nga n'e kjuaha ra, kui xi chuba niyá s'ehé. At'aha ngayjee xi ts'ati ni xi kits'ínkjáihin, kui xi ta ts'ati ni xi kúinchí ngáha ra. Ko xi 'yún tse ni xi kin'e kunntá, kui xi ta 'yún tse ni xi n'enisi ngáha ra.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjányaha yjoho xuta
(Mt. 10:34-36)

49 'An jáik'iet'á nd'ía asunntei ko mangimjena nga kuiti kai. 50 Tunga tjihin ni nga nku kjuanima xi tu xí chánkaha k'j'ujian. Un nkjún tíbena ko b'a kamana santaha nkúhu nga kujichú nistjin nga kuitjusun niu. 51 ¿A b'a manuu nga kjuajyu jái tsja asunntei? An b'a tíxinnu nga najmi. Tu xi kuakjánya níhi yjoho xuta jáihina. 52 At'aha nd'ai ch'atuts'ihin ra nga kuakjánya yjoho má nga tjintu un xuta. Jan ngjuai kontraha jo, ko xi joo ngjuai kontraha xi joo. 53 Xi tí'mi na'mi ngjuai kontraha ntíhi, ko xi tí'mi ntí ngjuai kontraha na'mihí. Xi tí'mi na ngjuai kontraha takjihin, ko xi tí'mi takjín ngjuai kontraha naaha. Xi tí'mi na nch'ya ngjuai kontraha na antaha, ko xi tí'mi na anta ngjuai kontraha na nch'yaha.

B'i kitsúhu Jesu xuta nk'ie nga najmi tímankjihin nistjin xi y'a
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 B'a ta kitsú ya Jesu nga kinchjako xuta nkjiun:

—Nk'ie nga yo nga nibá ninti xi tjehe má fintjai ts'íu, as'ai: “Tsí k'ua” bixíun, ko b'a ma. 55 Ko nk'ie nga tsjen ntjo sje, as'ai: “Kama sje” bixíun, ko b'a ma. 56 ¿Xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná! Mankjinnu ni xi ma chji nk'a ján ko t'anankiu, tunga, ¿á najmi tímankjihinnu nistjin xi kich'ahanu nd'ai?

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga k'úéndakaá xinkía
(Mt. 5:25-26)

57 '¿Á najmi n'enkjintak'un subahanu ni xi nda tjín nginkun Ntíaná? 58 Tsa tjín xi tibatéjénehi ko tjenkoí nga tí'mikoí nginkun nda tjíxoo, chubakondai nga tjenko sai aya niyoo, tu xi najmi ngjuaikoho ri nginkun nda jue. At'aha tsa nginkun nda jue ngjuaikohi, as'ai nda jue ts'ínkjás'ehin aya ntsja nda xi kunntá nubayoo ko kui xi ngjuáya'yihin. 59 B'a tíxihin nga najmi kuitjui yo santa nkúhu nga k'úéchjýjei toon xi tjehe.

13

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga tjihin nga ngjuaikj'áha ra animaha xuta

1 Kui nistjin xu'bo kabincha yo k'ua xi kitsúyaha Jesu ni xi kamat'ain k'ua já xi nibáha ante Galilea. Pilato kits'ínk'ien jóo ko ta kuihi jníhi jakj'á nga kits'intjijinkoho jníhi chu xi incha tsichuko nga kitsjá chje. 2 As'ai kinchja Jesu:

—¿A b'a manuu nga b'a kamat'ain já Galilea xu'bi at'aha 'yún tjín saha ngatitsun nga ngayjee xuta xi tjín ante Galilea? 3 An b'a tíxinnu nga najmi. Ko ta jun, tsa najmi kuankínchj'aha ruu animanuu, ngatentoo b'a ta ts'ín kuayó. 4 Ko máha já tj'ion jan xi

k'ien nga tsijnenehe xjó nk'a xi kisasín ntá tixa Siloe, ¿a b'a manuu nga kui xi 'yún tjin saha ngatitsun nga xuta xi tjin nanki Jerusalem? ⁵ An b'a tixinnuu nga najmi. Kó ta jun, tsa najmi kuankinchj'aha ruu animanuu, ngatentoo b'a ta ts'in kuayó.

⁶ Kó b'i ta ts'in y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Nku nda kisasihin nku yá higuera ajin yá tuntsjajéhe kó ngjisehe tsa ja yjaha tu higo yóo, tunga ndahá nku najmi kisakúhu. ⁷ As'ai kinchjako nda xi kunntá yá tuntsjajé: “Ja tjinna jan nú nd'ai nga tí'áingisja tuhu yá higuera xu'bi. Ndaha nku najmi tísakúna. Tichásuin, at'aha tu tít'sínkjenki tiyahá nga'yúhun t'anankiu”, kitsú. ⁸ As'ai b'a kitsú nda xi kunntá yá tuntsjajé: “Ji nda ntia, tjennteihí nga katasinjña sa nú xu'bi. Kuakjanndáihí tuts'in kó kuinchankíhi abono. ⁹ Tsa tsjá tu núni, nda tjin. Tunga tsa najmi, kama stísun.”

B'i ts'in kits'ínkíhi Jesu nku tachjuún nga nistjin nkjún

¹⁰ Nku niyá nk'ie nistjin nkjún, ni'ya sinagoga títbakúya Jesu éhen Ntjaná. ¹¹ Yo kab'ejña nku tachjuún xi tjihin tj'ion jan nú nga uhun. Nku ndaninda kits'ínchitjuhu kó ndahachí najmi ta ma basin naxuhu. ¹² Nk'ie nga kíkíe Jesu tachjuún, as'ai kinchjaha kó b'a kitsúhu:

—Ji tachjuún, ja kama ndáihí ch'in xi k'uhin.

¹³ As'ai kingjénne ntsja Jesu tachjuún. Ta kuihi chubó tsasin naxu ngáha kó kits'intsjoho Ntjaná. ¹⁴ Tunga kama kjahán ra nda k'akuhú ni'ya sinagoga, at'aha nistjin nkjún nga kits'ínkíhi Jesu tachjuún. As'ai b'a kitsúhu xuto:

—Jun nistjin tijná nga ma n'exá. Kui nistjiun nibó nga n'enkinuu, najmi tu nistjin nkjún.

¹⁵ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—iTú tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'in yankjún Ntjaná! ¿A najmi chjunndáyanú chu xi tinnuu nga nistjin nkjún nga bankín n'ek'iu ntá? ¹⁶ Tachjin ta ntjehe ntje cháná Abraham maha, xi ja tjihin tj'ion jan nú nga Satana y'et'a'yúhun nga kitsjá ch'ihin, ¿a najmi tjihín ni nga chjunndáya nga nistjin nkjún?

¹⁷ Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kama subaha ngayjee já kontraha. Tunga máha xuta nkjiun, kama tsjoho ngayjee kjuankjún xi tít'sín Jesu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ As'ai b'i kitsú ya Jesu:

—¿Mí nihi xi b'a joyaha xi nkú ts'in batéxuma Ntjaná? ¿Mí nihi xi k'uejña chubayahana? ¹⁹ Kui xi b'a joyaha nku k'un mostasa xi jakj'á nku nda kó y'éntje jñáha. As'ai kísá k'uun kó nku yá tu chánka kama, kó nisee j'ai ts'innda'á nubaha tjiaha yóo.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu sahan ninkuan

(Mt. 13:33)

²⁰ As'ai ta kinchja ngáha Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú ts'in batéxuma Ntjaná? ²¹ Kui xi b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á nku tachjuún kó kits'íntjinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatentee na'yu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ankjua

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Nk'ie nga tít'sín niyá Jesu nga tífi nanki Jerusalem, tsakúya ts'ihin éhen Ntjaná má xi tjeheh nga tí'fa, nanki i kó nanki xixi. ²³ As'ai b'a kitsú nku xi kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji Nda maestru, ¿a chuba maha xi n'ek'anki?

²⁴ B'i kitsú Jesu:

—N'e kjua'yúhun ruu yjonuu nga títjás'oon ankjua ntsjyoo. At'aha tixinyanuu nga nkjin nkjún maha xi kama mjehe kjuas'en yo, tunga najmi kamahá ra. ²⁵ Nk'ie nga kuisintjen

nda xi ts'e ni'yoo ko k'uechja ankjuo, jun xi kabincho natsin jan n'ekjano ankjuo nga b'a kuixiun: "Ji nda ntia, chjux'ani ankjuo." Tunga b'aha kuitsunuu: "Najmi be yaha jun." ²⁶ As'ai b'a kuixiun: "Yanaa xinkia. Niyateni tsakuyai ehén Ntiana." ²⁷ Tunga b'aha kuitsunuu: "Ja b'a kuaxinnuu nga najmi be yaha jun. Tiyu t'axin tentenu, jun xi ch'on kin'o."

²⁸ Yo ch'iu ko kujicho ni'yun nk'ie nga choo nga ntje chana Abraham, Isaac ko Jacob ko ngayjee ja profeta tjintu ma batexuma Ntiana. Ko maha jun, kujich'onsjenuu natsiun. ²⁹ At'aha tu ma xi tjehen ni nibaha xuta nga k'uaí s'í xi kama ma batexuma Ntiana. ³⁰ Tjin xuta xi yanki nd'ai, kui xi tjun kama ngaha, ko tjin xi tjun nd'ai, kui xi tsjénki.

B'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalen
(Mt. 23:37-39)

³¹ Ta kuihi chubo tjin ja fariseo xi j'aisehe Jesu ko b'a kitsuhu:

—Xin t'in, at'aha Herode Antipa mjehe ts'ínk'iehin.

³² B'i kitsú Jesu:

—B'a tankink'ihuun nda maña xi b'a tjun: "Chasei. Nd'ai ko ndyjunni k'onsje janindoo ko ts'innkihí xuta, ko nistjin xi ma jahan kama ndjuuna xana." ³³ Tunga tjin ni nga ts'innaja niyana nd'ai ko ndyjunni ko nkiní nga kfian nanki Jerusalen. At'aha najmi kama xin nanki kuaya nku nda profeta.

³⁴ Jun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion ja profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e nibasenuu! Ja tu nkjihin niya kama mjena nga k'uentukunuu xi nku ts'in xanto nga b'énkinka ntíhí, tunga najmi kin'e yunu! ³⁵ Nd'ai ni ma, ja s'ejña masen antenuu. An b'a tixinnuu nga najmi ta chahanu santa nkúhu nga kujichú nistjin nga b'a kuixiun: "¡Kakjanink'a Ntiana xi nibaha ngajoho!"

14

B'i kama nk'ie nga ngji kjine niñu Jesu ni'yaha nku nda fariseo

¹ Nku nistjin nkjun niñu ngji kjine Jesu ni'yaha nku nda k'aku fariseo. Kikunta 'maha joo kui chubo. ² Ta kabasinña yo nginkun Jesu nku nda xi xkaí tinchaha. ³ As'ai kinchjako Jesu ja maestruhu kjuatexumoo ko ja fariseo:

—¿A ma n'enkihí xuta xi uhun nga nistjin nkjun, a ra najmi?

⁴ Tunga najmi kinchjahá joo. As'ai Jesu kits'insihin nda uun, kits'innkihí ko kits'ínkji ngaha ni'yaha. ⁵ As'ai ta kinchjakohó ngaha joo nga b'i kitsuhu:

—Tsa ntíhí ko tsa turuhu nku xi sijnajinnuu kujineya nku ntá tixa nk'ie nga nistjin nkjun, ¿a najmi tjen'yún k'uasjehin?

⁶ Najmi kinchja joo, at'aha najmi be nkú kuitsu.

⁷ Ja kamo, nk'ie nga kkie Jesu xi nkú ts'in tíf'ájin xuta xi kama ñjakú yo ante xi tinchá títjuun nga tób'entut'á yámixó, as'ai y'ejña chubayahá nga tsakúya. B'i kitsuhu:

⁸ —Tsa tjin xi kuitsuyahi nga k'úin nku s'í kjuabixan, najmi tu ante xi sijná títjuun binchin. At'aha tsa tu ahá ni k'uaí nku xi ta kik'inyaha nga k'uaí s'íu xi 'yún yankjún sa nga ji, ⁹ tsa as'ai b'a k'uaí tsuhi nda xi tób'asje s'íu: "Ndaí tjehin má kabinchin", kui nga kama suba ts'ihin ri nk'ie nga k'úinnchin ante xi fekuu. ¹⁰ Ni xi n'ení tsa tjin xi kuitsuyahi nga k'úin nku s'í, t'ihinnchin ante xi fekuu, tu xi b'a k'uaí tsuhu ri nda xi kitsuyahi nga k'uaí s'íu: "Ji nda amigo, t'ihinnchin nku ante xi tijná k'aku." B'a ts'in sakúhu ri kjuachánka nginkun ngayjee xi k'úentut'ákohi yámixó. ¹¹ At'aha tu yaha ni xi k'uasje nk'a suba yjoho, kui xi chajnucha. Ko xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

¹² Ko ta kinchjako Jesu nda xi kitsuyaha nga k'uaí kjine niñu. B'i kitsuhu:

—Nk'ie nga s'í n'esjei, najmi tu ja xi nda nchjakohi chubaihi, ta ndaha ja nts'ei, ta ndaha ja xinkí, ko ta ndaha ja nchiná xi tjintut'á tiñahi. At'aha tsa b'a n'ei, kui joo kuinchja

ngajoya ngáha ri kò b'a ts'ín kuitju chjíhi ni xi kik'aihi. ¹³ Ni xi n'ení nk'ie nga s'í n'esjei, xuta x'an chubaihi, xi nimaha, xi najmi ma fi kò xi ka. ¹⁴ B'a ts'ín nda kamataihinni. At'aha xuta xu'bi najmi kamaha tsjá ngajoya ngáha ri ni xi kj'uaihi, tunga kama chjíhi ri nistjin nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo xuta xi naxu y'entu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku s'í chánka xi ts'asje nku nda

¹⁵ Nk'ie nga kint'é ni xu'bi nku nda xi ta kab'ejnat'ako Jesu yámixoo, as'ai b'a kitsú:

—jÁ b'a nda tjihin ts'e xuta xi k'úéntujihin s'í chánka xi kama má batéxuma Ntjaná!

¹⁶ As'ai b'a kitsúhu Jesu ndo:

—Nku niyá nku nda ts'asje nku s'í chánka kò nkjin nkjún xuta kits'ínkint'é nga kj'uaísehe.

¹⁷ Nk'ie nga ja tsichu chuba, as'ai kits'ínkji nku nda musuhu ndo. “Nibó, at'aha ja tjinda ngayjee nichinee”, kitsúhu xi incha kin'ekint'é nga kj'uaí s'íu. ¹⁸ Tunga ngayjee jóo incha tsanki nga n'e'yún tak'uhun. “As'ai kuak'atsená nku jná kò tjihin nga kfínsehe. Tíbankihi nga n'e'yún tak'unni”, kitsú nda xi tjun kik'inyaha. ¹⁹ “As'ai kuak'atsená te turu bakján nanki. Tífikjut'ayá chu. Tíbankihi nga n'e'yún tak'unni”, kitsú ngá kj'ai nda. ²⁰ “As'ai kuixanná, kui kjuaha nga najmi kama kfíhinna”, kitsú ngá nda xi ma jahan.

²¹ Kik'óya ngáha nda musu kò kitsúyaha nda ntiaha ngayjee ni xu'bi. As'ai kama kjahan nda xi ts'e ni'yoo. “Kítsa t'in ajin nantio kò niyáté xi tjín nanki xu'bi. Nibákoj ei xi x'ahan, xi nimaha, xi kaha, kò xi najmi ma fi”, kitsúhu nda musuhu. ²² Askahan b'a kitsú nda musu: “Ji nda ntia, ja kuats'intjusan xi nkú nga kuakixín, tunga tjihin sa ante.” ²³ As'ai b'a kitsú ndantio: “T'in aya niyóo kò ante xi xi tjindai ei. N'e kjuayúhun ri xuta nga kjuas'en ei, tu xi tséhe ni'yaná. ²⁴ At'aha an b'a tíxinnu nga ndaha nku xuta xu'bo xi kixinya tíjuhun najmi kjine ni xi y'endá.”

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi tjihin nga tjun ts'íinnkjink'un xuta xi mjehe tsjénkihi (Mt. 10:37-38)

²⁵ Nkjin nkjún maha xuta xi tjénkihi Jesu. As'ai kits'ínk'ótjiyak'un kò b'a kitsúhu:

²⁶ —Tsa tjín xi tsjénkina, tjihin nga 'yún ts'ín mjena nga na'mihi, naaha, chjuuhun, ntíhi, já nts'e, jminchjín nichja, kò santaha yjoho. Tsa najmi b'a ts'ín, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. ²⁷ Xi najmi títsjáha yjoho nga tsjénkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

²⁸ Tsa nku xi tjíñajinnu mjehe ts'ínnda nku torre, za najmi tjuhún k'úéjña nga ts'ínxki nkú tjín ni xi kfet'aha, tu xi skuehe tsa tjíñaha ni xi machjéhen nga ts'ínndjuú niu? ²⁹ At'aha tsá ts'ínnda tuts'in xjóo kò askahan najmi kuichúkuaha nga ts'ínndjuú niu, as'ai ngayjee xuta xi skuehe nga b'a ts'ín kuajnukiehe. ³⁰ B'i ngján b'a kitsú: “Nku xá kik'atuts'ihin kui ndai, tunga najmi tsichukjuahá ra nga kits'ínndjuú.”

³¹ Kò tsa nku nda rej xi tjíñaha te mij já jun mjehe ngjuai kjánko kj'ai nda rej, za najmi tjuhún k'úéjña nga ts'íinnkjink'un tsa kuichúkuaha nga kjánko nda rej xinkuu xi nibáko kan mij já jun xi ts'e? ³² Kò tsa behe k'un nga najmi kuichúkuaha, as'ai ts'ínkji já chjine'én xi ts'e xi má nga kuankihi kjuajyu nda rej xinkuu nk'ie nga kjin tjen sa. ³³ Kui b'a maha, tu yáhá ni xi tjíñajinnu xi najmi k'úéjña ngayjee ni xi tjihin, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén sihin naxo (Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúhun, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha? ³⁵ Najmi ta chjíhi ra. Najmi kama n'echjén xi nkúhu tsa ninte kò ta ndaha tsa n'etjijihin abono. Tu ngjuaiyahá sa natsin ján. Xi tjen tjabaxínju, katasínju.

15

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku chutsanka xi kindyja
(Mt. 18:10-14)

¹ Nkjín já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko xuta xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumaha Moise kama ñjakút'aha Jesu nga j'aisínñjuhu. ² As'ai kinchjayanehe já fariseo ko já chjine'éhen kjuatexumoo nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Kui ndai ts'ínkjáihin ko kjineko niñu xuta xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumoo.

³ B'i kitsú Jesu nga y'éjña chubayaha:

⁴ —Tsa tíñajinnu nku xi tíinchaha unchan chutsanka, tsa ndyjahá nku, ¿a najmi kuincháhá xi cháte ko yachán ñjoo ajin jñoo ko ngjuaingisjai xi kandyjoo santa nkúhu nga sakúhu? ⁵ Ko nk'ie nga sakúhu chu, tsjo kamaha nga ngjuásun tjia. ⁶ Nga kj'uaí ni'yaha, kuinchja ñjaha já xi nda nchjakoho ko já xi tjintut'á tiñaha. “N'etsjokonú, at'aha ja kuasakú ngáhana chutsanka xi kandyjana”, kuitsuhu.

⁷ 'B'a tíxinnu nga b'a ta ts'in 'yún s'e sa kjuatsjo ndjiojmi ján nk'ie nga nku xuta ngatitsun fikj'áha ra animaha nga cháte ko yachán ñja xuta xi naxu nginkun Ntíaná, xi najmi tíhin nga ngjuaikj'áha ra animaha.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku toon xi kindyja

⁸ Ko tsa nku tachjuún tíñaha te toontaba, tsa ndyjahá nku, ¿a najmi k'uétihí nku nd'í ko kjécha ni'yaha nga kuangisjái sisin santa nkúhu nga sakú ngáha ra toohon? ⁹ Ko nk'ie nga sakúhu, as'ai kuinchja ñjaha jminchjín xi nda nchjakoho ko jminchjín xi tjintut'á tiñaha. “N'etsjokonú, at'aha ja kuasakú ngáhana toontaba xi kandyjana”, kuitsuhu. ¹⁰ B'a tíxinnu nga b'a ta ts'in s'e kjuatsjo ajihin ntítsjehe Ntíaná nk'ie nga nku xuta ngatitsun fikj'áha ra animaha.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku na'mi xi kits'ínkjáin ngáha ra ntíhi

¹¹ B'i kitsú sa Jesu:

—Nku nda kis'ejñaha jo já. ¹² Nda xi kjintíu kinchjako na'mihi: “Ji na'mi, k'uainí ni xi kanéna”, kitsúhu. As'ai tsakjanya ndo ni xi tjihin nga kitsjáha ntíhi. ¹³ Askahan nga ja j'a chuba nistjin, as'ai tsatéña nda xi kjintíu ngayjee ni xi kik'aihi ko ngji nku nanki t'axín kjin nga kik'a toon xi kisakúhu. Yo kits'ínkje tiya toohon nga kits'ínju kits'int'a. ¹⁴ Tunga nk'ie nga ja kits'ínkje ngayjee toohon, tu nkúhú kjintíá xi tu xí 'yúhún kama nanki xu'bo ko kieke kjintíá ko kui. ¹⁵ As'ai ngjinki xáha nku nda xi tíña nanki xu'bo, as'ai kits'ínkijhi ndo má tíincha chinkaha tu xi ts'ínkjehen chu. ¹⁶ Mjehé kjine ni xi tíincha kjine chinko, tunga najmi ch'a xi kitsjáhá ra niu.

¹⁷ Tu chahán kama chubayaha ni xi kits'in, kui nga b'i kitsúhu: “Nkú tíjn maha já xi ts'in xánta ni'yaha na'mina xi tób'anki tímaha nichine. Ko máha an, ei tibaya kjintíá. ¹⁸ Tu sahá kfínse ngáha ra na'mina ko b'a xíhin: Ji na'mi, tjenna jé nginkun Ntíaná ko nginkuin. ¹⁹ Najmi ta an tsuhuna tsa ntíhi k'úinní. Tu sahá katumahi an xi nkú joyaha nku nda musu xi ts'ihin xánta.” ²⁰ As'ai kits'in niyá ndatiu nga nibase ngáha ra na'mihi. Kjin tjen sa nk'ie nga kiekehe na'mihi ko kama nimaha. Tsangatsanka nga ngjitsubakjá ntíhi ndo ko kikjexu'ba. ²¹ As'ai b'a kitsú ndatiu: “Ji na'mi, tjenna jé nginkun Ntíaná ko nginkuin. Najmi ta an tsuhuna tsa ntíhi k'úihinní.”

²² Tunga b'ahá kitsú na'mihi ndatiu nga kinchjako já musuhu: “Kitsa nibáko najyun xi 'yún nda ko n'engjo ntína, ko ta t'eyohoo najnú ntsja nku stjink'un, ko tjayohoo tjabaxínté. ²³ Nku turu xunkú xi 'yún chánka nibáko ko n'ek'ion. Chineé ko n'esjee s'í. ²⁴ At'aha ntína xu'bi nkú joyaha tsa ja k'ien ja kj'úáíya ngáha ra. Kui xi kindyja ja kuasakusjái ngáha.” As'ai nku s'í incha kik'asje.

²⁵ Máha nda xi chóo, jñá kafí. Nk'ie nga kik'óya ko j'ai tiña ni'yoq, kint'é nga suun tífane ko nga tíincha tenki xuta. ²⁶ As'ai kinchjaha nku nda musu ko kingjásjayaha mí nihi xi

tíma. ²⁷ B'a kik'ihin: “Nda nts'ei ja kaf'ai ngáha ko ná'mihí katsjá kjuá nga kan'ek'ien nku turu xunkú xi 'yún chánka, at'aha nda tjihin ndo nga kuats'ínkjáín ngáha ra.” ²⁸ Kama kjan nkjühun nda xi chóo nga santaha najmi ta mjehe ra kjuas'ehe ayoo. Kui nga tsitjusehe ná'mihí ko tsankihí nga kjuas'en. ²⁹ Tunga b'ahá kitsú ndo: “Yai, té, xi nkú ts'ín nkjin nú tjihin nga títs'inxát'aha ko tehente tínt'e'éhen, tunga ndahachí nku niyá najmi kje 'bainí nku chutentsu ichí xi k'uasjékohona s'í já xi tjohó an. ³⁰ Tunga nk'ie nga kj'uai ntíhi xu'bi, xi kits'ínkjeko jminchjín skóo ni xi kik'aihi, kan'ek'ieihin nku turu xunkú chánka.”

³¹ 'As'ai b'a kitsú ná'mihí: “Ji ntína, tehente tinchunkoní ei, ko ngayjee ni xi tjínna ji ts'í. ³² Tunga nd'ai tjihin nga n'esjee s'í ko n'etsjaá, at'aha nda nts'ei nkú joyaha tsa ja k'ien ja kj'úáya ngáha ra. Kui xi kindyja ko ja kuasakúsjaí ngáha”, kitsú.

16

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi najmi naxu ngjiko xáha

¹ B'i kitsú ya Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyáha:

—Y'ejna nku nda nchiná xi kitsjá xáha nku nda musuhu tu xi kuasehe ra ni xi tjihin. Kik'inyaha nga nda musu títs'ínkje tiya ni xi kits'ínkjas'ehe nga kuasehe. ² As'ai kinchjaha nda musu ko b'a kitsúhu: “¿Á b'a tsu én xi tínt'ehe? N'ekjas'enní kuenta xá xi t'n'ei, at'aha najmi ta ji chasehe ri ni xi tjínna.” ³ As'ai kits'ínkjink'un nda musu. B'i kitsú: “¿Mí nihi xi ts'ian ei ni, at'aha ja títs'ínkje xána nda ntiana? Najmi kuichúkuana tsa xá ndjá ts'ian ko subana tsa chje kuankia. ⁴ Ja be mí nihi xi ts'ian tu xi ts'ínkjáhinna xuta ni'yaha nk'ie nga ja kje xána.”

⁵ 'As'ai kinchjaha nga nkúnkú já xi tjehe ts'e nda ntiaha. “¿Nkú tjin tjehe ts'e nda ntiana?”, kitsúhu nda xi tjun'aisehe. ⁶ “Unchan ndjii seti”, kitsú ndo. B'a kitsú nda musu: “Á xujun xi tjit'a xkíhi ni xi tjehe ei. Kítsa tinchin, tu sahá tu chatehé t'et'ai.” ⁷ As'ai b'a kitsú ngáha kj'ai: “Ko ji, ¿nkú tjin tjehe?” “Unchan kusta tuniñu”, kitsú nda xu'bi. B'ahá ta kitsú ngáha nda musu: “Á xujun xi tjit'a xkíhi ni xi tjehe ei. Tu sahá tu chate ko katéhe t'et'ai.”

⁸ 'As'ai nda ntiaha nda musu ch'onk'un xu'bi kama nkjühun nga 'yún nkjink'un ndo nga b'a kits'ín. At'aha xuta xi ts'e asuntee 'yún tjin saha kjuankjink'un xi nkú ts'ín b'éndako xinkjín nga xuta xi ts'e má ndzjeen. ⁹ Ko an b'a tixinnuu. N'e chjón kjuanchiná xi tjin asuntee ngatitsuín nga kuísinko xuta, tu xi kas'eheuu xuta xi nda kuinchjako uu. B'a ts'ín nk'ie nga kfeke asuntei kjuanchináha, n'ekjainnu má nga kuintsuba síun.

¹⁰ Xi kixi fiko nga ts'intjusun ni xi ichí, kui xi ta naxu fiko nga ts'intjusun ni xi tse. Ko xi najmi kixi fiko nga ts'intjusun ni xi ichí, kui xi ta najmi naxu fiko nga ts'intjusun ni xi tse. ¹¹ Kui b'a maha, tsa najmi kixi kuankinkoo nga chasoho kjuanchiná xi tjin asuntee ngatitsuín, ¿yá xi tsjánuu nga chúnnto kjuanchiná xi ndoo? ¹² Tsa najmi kixi kuankinkoo nga chasoho ni xi ts'e xi kj'ai, ¿yá xi tsjánuu ni xi ts'ajun? ¹³ Ndaha nku nda musu najmi ma ts'inxát'aha jo já ntia. At'aha nku xi ts'ín unkie ko nku xi ts'íntjo, ko a ra ts'ínxát'a sisihin nku ko ch'on ts'ín kuasehe xinkuu. Kui nga najmi kama n'exát'aha ruu Ntiana ko kjuanchinoo.

¹⁴ Tunga já fariseo, kui xi 'yún tsjohó toon. Kui nga tsajnukiehe Jesu nk'ie nga kint'é ngayjee ni xu'bi. ¹⁵ As'ai b'i kitsúhu Jesu jóo:

—Xuta nda n'esjo yonuu nginkun xuta, tunga Ntiana há be xi nkú ts'ín tjintuyá animanuu. At'aha ni xi benkjún xuta tu ts'ihí maha Ntiana nga basehe. ¹⁶ Jet'a xáha ni xi kis'et'a kjuatexumoo ko ni xi tsakúya já profeta nistjin nga j'ai Jua Bautista. Kui nistjiun kik'atuts'ihin ra nga títs'enjmí nga Ntiana xi batexuma ko xuta títsjá nga'yühun yjohó nga tífas'enjin nga Ntiana xi kuatexumaha. ¹⁷ Tunga ta chjhi ra kjuatexumoo. Najmi 'ni tjin tsa ndyjajihin sén nk'a ján ko t'anankiu nga nku ntu ichíhi kjuatexumoo ndyjat'a.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon**(Mt. 5:31-32; 19:1-12; Mr. 10:1-12)*

¹⁸ Tu yáhá ni xi k'u'éjña chjuúhún kō kuixanko kj'ái tachjuún, kui xi t'íbangane kjuabixan tjuhún. Kō xi kuixanko ngáha tachjuún xi y'ejñaha x'ihín, kui xi t'íbangane ni xi 'mihí kjuabixan.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda nchiná kō nku nda x'an

¹⁹ Y'ejña nku nda nchiná xi bja najyun xi 'yún chjí kō najyun xi tsjo k'un kō ngayje nistjin tsjo ts'ín b'asje s'í. ²⁰ Ta y'ejña ya nku nda x'an xi 'mi Lazarō, xi kitsejñuhú ra tsé kō xi fajñastiu ankjuá ni'yaha nda nchinóo. ²¹ Kui nda x'on ni xi un b'éhe k'un nga kjine t'ía xi xi bixuntunkí kinte yámixaha nda nchinóo. Kō santaha nañóo f'aik'úhún nga kjineju tséhe. ²² Tu k'iehén nda x'on kō ntítsjee ngjikohō ante xi má nga tíjña ntje cháná Abraham, kō t'á k'ien nda nchinóo kō ngjiyanji. ²³ Nk'ie nga un tibehe nda nchinóo ngak'ien, tsasenjinki kō kíkíe nga kjin tíjña Abraham kō nga Lazarō kab'ejñat'aha.

²⁴ As'ai kíkijintáya nda nchinóo nga kinchja: “Ji na'mi Abraham, katuma nímahi an. T'exái Lazarō nga kats'ínk'anchiku najnú ntsja kō kanibá ts'ínk'anchi njá. At'aha 'yún nkjún un tíbena ei ajin nd'íi”, kitsú. ²⁵ Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Ji ntína, n'ekj'áitsjein nga tsjo ts'ín tsinchin asuntee kō Lazarō kjuanimá j'aniki. Tunga nd'ai tíjhin kjuajyu kō ji un tibehe. ²⁶ Kō nku t'íkjá ya. Nku t'ixá chánkantsú tjenchja masen yaná. B'a ts'ín najmi ma f'atikjáha xi tíjntu ei xi mjehe ngjuai ján kō t'á ndaha xi tíjntu ján najmi ma f'atikjá nga kj'uai ei.”

²⁷ As'ai t'á kinchjahá ngáha nda nchinóo: “Tíbankihi, na'mi, nga n'ekjí Lazarō ni'yaha na'mina. ²⁸ At'aha un maha já nts'é. Katjitsúyaha tū xi najmi kō kui kj'uaihi ante xu'bi má nga un tibehe xuta”, kitsú ndo. ²⁹ Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Tíjñaha já nts'ei kjuatéxumaha Moise kō xujun xi y'ét'a já profeta. Kui xi kant'é éhen”, kitsú. ³⁰ As'ai: “Najmi, na'mi Abraham. Tunga tsa tíjín xi kj'uaiya ngáha ra ngabayoo kō ngjuaisehe já nts'é, ngjuaijk'áha ra animaha”, kitsú nda nchinóo. ³¹ Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Tsa najmi tint'é éhen ni xi y'ét'a Moise kō já profeta, t'á najmi kama chubayaha ndaha tsa tíjín xi kj'uaiya ngáha ra ngabayoo.”

17*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin jé xuta xingisoo**(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)*

¹ B'i kitsú Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyáha:

—Tíjhin nga s'e ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, jnima rú ts'íhin xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ái! ² Tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íiún tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka kō chjanik'ajin ntáchak'uún, kintehe ni nga ts'ínkijnejin ngatitsun nku ntí íchí xi nkúhu xu'bi. ³ Chúhún yjonuu.

Tsa nda nts'ei títs'ín ngatitsun, chubakoi nga najmi nda títs'ín. Tsa ngjuaijk'áha ra animaha, n'endyjat'aihi. ⁴ Tsa yatu niyá ch'on ts'ínkōhi nga nku nistjin kō tsa yatu niyá: “Tífik'aha ra animana, n'endyjat'aní”, tsa kuitsuhi, n'endyjat'aihi.

⁵ As'ai kinchja já postru:

—Tisinkoni tū xi 'yún s'ejin sahaní Ntíaná.

⁶ B'i kitsú Jesu:

—Tsa tū íchí s'ejinnuu Ntíaná xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún íchí, kama b'a k'úhún yá tu xu'bi: “Tiyú xin ei kō t'ihinsinjñajin ntáchak'uún.” Kuint'é'énnuu yóo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi ts'íntjusun xáha

⁷ Tsa nku xi tíjñajinnuu tíjñaha nku nda musu xi kafikján t'anankiu kō tsa chu kafikunntá, nk'ie nga ja k'oóyaha jñá nda musu, najmi b'a kuitsuhi: “Títjáhanchunt'ái yámixó.” ⁸ B'a ní kuitsuhi: “T'endaní ni xi k'íne kō n'esjei najjihín. T'eyání nichinena

ko ntá xi k'uia, ko askahan kama chinei ko s'i ji.”⁹ Ko ta ndaha najmi tsjáha máb'achjhi nda musuhu nk'ie nga ja kuats'intjusun xá xi kuatsjáha.¹⁰ B'a ta ts'in jun, nk'ie nga ja n'etjusun ngayjee xá xi kitsjánu Ntíaná, b'a ní tixiún: “Já musu ní. Ni xi kik'inni, kui nihi xi kin'ej.”

B'i ts'in kits'innkihi Jesu te já xi k'uhun ch'in fentujnu

¹¹ Nk'ie nga títs'in niyá Jesu nga tífi nanki Jerusalen, j'ajin masen ante Samariá ko ante Galilea.¹² Nk'ie nga tsichu nku nanki ichí, j'aik'uhun te já xi k'uhun ch'in fentujnu. Kui xi kjint'á tsincha¹³ nga kikjintáya:

—Ji Jesu, nda maestru, katuma nimahi jin.

¹⁴ Nk'ie nga kieke Jesu jóo, as'ai b'i kitsúhu:

—Tankínkuhu yjonu já na'miu.

Nk'ie nga tìncha fi jóo, tsitjuxin ch'ihin.¹⁵ As'ai nku nda xi tjenjihin já xi tee, nk'ie nga kieke nga kama nkihí, kik'óya ko kits'intsoho Ntíaná nga 'yún kikjintáya.¹⁶ J'aisinkunch'int'aha Jesu nga íxí t'anankiuhú kingjénsten nintaku ko kitsjáha máb'achjhi. Samariá nibáha nda xi b'a kits'íun.¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi tehé maha já xi kama nkihí? ¿Má kfihi já xi ñja xingisoo? ¹⁸ ¿Á tu nkuhú nda xu'bi xi najmi ntje Israel tjeheh ra kuak'óyaha nga kj'uaits'intsoho ra Ntíaná?

¹⁹ As'ai b'i kitsúhu ndo:

—Tisintjein ko t'in. At'aha kuas'eihin nga Ntíaná kits'in nibána, kui nga kama nkihí ri.

B'i ts'in tsakúya Jesu nkjé kuatéxuma Ntíaná

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ As'ai já fariseo kingjásjayahá Jesu nkjé kuichú nistjin nga kuatéxuma Ntíaná. B'i kitsú Jesu:

—Tunkaán najmi kama chjihí nk'ie nga kuatéxuma Ntíaná.²¹ Ko ta ndaha najmi b'a kuitsu xuta: “Ei tíña”, ko a ra: “Ján tíña.” At'aha ja tibatéxuma Ntíaná ajinnu.

²² As'ai b'a kitsúhu xuta ni'yakuyáha:

—Kuichú nistjin nga kama mjenu nga choo ndaha tsa tu nku ichí nistjin xi s'e nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun, tunga najmi chanú.²³ Tjin xi b'a kuitsunu: “Ei tíña”, ko a ra: “Ján tíña.” Tunga najmi tu bankinnú ko ta ndaha najmi tu tsjennkíhu.²⁴ At'aha xi nkú ts'in ma chji nd'ích'on nk'a ján nga bat'ai, nga ma chji ei ko ma chji ján, b'a ta ts'in kama chji Ntíhi Ndax'iun nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha.²⁵ Tunga tíjuhún tihin nga un nkjún skuehe ko nga xuta xi tjin nd'ai najmi ts'íinkjáihin.

²⁶ Xi nkú kama nistjin nga y'ejña Noe, b'a ta kama nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun.²⁷ Kui nistjiun tìncha kjine ko tìncha 'bi xuta. Tìncha bixan ko tìncha ts'ínkixan ntíhi. B'a tìncha ts'in santa nkúhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe tsutsu chánko, ko tu ni xí kik'ahá ts'í ko jesunjin ntá ngayjee xuta.²⁸ Ko b'a ta kama nistjin nga y'ejña Lot. Tìncha kjine ko tìncha 'bi xuta. Tìncha b'atse ni ko tìncha baténa ni. Tìncha b'éntje ko tìncha ts'ínnda ni'ya.²⁹ Tunga nistjin nga tsitju Lot nanki Sodoma, nibajen nk'a ján nd'í ko sufrí nga tsixuntu t'ananki. Jesun ngayjee xuta.³⁰ B'a ta kama nistjin nk'ie nga kuakúchji yjoho Ntíhi Ndax'iun.

³¹ Kui nistjin xu'bo, xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha najmi tu kuitjujen nga kj'uaík'asje ni xi tíntu aya ni'yaha. Ko xi kafi jña najmi ta kats'óyaha ni'yaha.³² N'ekj'áitsjohon yjonu ni xi kamat'ain chjuúhun Lot.³³ Tu yáha ni xi mjehe ts'íink'anki suba yjoho nga k'úejña t'ík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá, kui xi tu sahá n'ek'anki.³⁴ An b'a tixinnu. Kui nistjen xu'bo jo xuta xi kjintusún nku kama, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña.³⁵ Jo jminchjín xi tìncha ot'áha xinkjín, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña.³⁶ Jo já xi kafi jña, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña.

³⁷ B'a kitsú jóo:

—Ji Nda Ntía, ¿má xi tjeheh b'a kamoo?

B'i kitsú Jesu:

—Yaha nga má kjijña nku yjoninte k'ien, yo ma ñjakú chálíkíe. B'a ta ts'in chaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

18

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén ni xi kits'ínko nku nda jue nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin

¹ As'ai Jesu y'éjña chubayahá xuta ni'yakuyáha nga tsakúyaha nga tjihin nga tehente kuinchja Ntíaná ko nga najmi ts'ínkjehe k'un. ² B'i kitsúhu:

—Nku nanki y'ejña nku nda jue xi najmi benkjún Ntíaná ko ta ndaha najmi nusihin xuta. ³ Yo ta y'ejña nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi fisehe nda jue nga b'a tsuhu: “Kixi n'ení kjuá xi tjínkona chá kontrana.” ⁴ Nkjin nistjin j'a nga najmi kits'ihin kjuá tachjuún. Tunga askahán ni kits'innkjink'un: “Ndaha tsa najmi benkján Ntíaná ko najmi nusinna xuta, ⁵ tunga tu nku títs'instihína tachjiin. Kui nga tu sahá kixi ts'ihin ra kjuá tu xi najmi ts'ínkjehe kjuatsentana nga kj'uaíse tehentena.”

⁶ B'i kitsú sa Nda Ntíaná Jesu:

—Nda tasinñju ni xi kitsú nda jue ch'onk'un xu'bi. ⁷ Ntíaná, ¿a najmi kixihí ts'ihin kjuá xuta xi j'ájin, xi nistjin nistjen nchjakohó? ¿A ts'ínk'andayahá nga kuasinkó? ⁸ B'a tíxinnuu nga ntjuúhun ts'ihin kjuá xuta xi ts'e. Tunga nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun, ¿a sakú saha asuntee xuta xi s'ejihin Ntíaná?

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda fariseo ko nku nda xi f'áchjintjai ch'á

⁹ Ta y'éjña chubayahá Jesu nga tsakúyaha xuta xi b'a maha nga naxu tíncha ts'in nginkun Ntíaná maha, tunga najmi ndahá ts'in basehe xuta xingisoo. B'i kitsúhu:

¹⁰ —Jo já ngji nchjako Ntíaná má ma natsihin ninku, nku xi nda fariseo ko nku nda xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma. ¹¹ Nda fariseo b'i ts'in kinchjako Ntíaná nga ngandaha kinchja nk'ie nga kabasinjña ndju: “Ji Na'mi, títsjaha máb'achjí at'aha najmi b'a k'an xi nkú k'un xuta xi k'oo, xi ndyjé ts'in, xi ch'onk'un, xi b'at'aha chjuúhun. Ko ta ndaha najmi b'a k'an xi nkúhu nda xu'bi xi f'áchjintjai ch'á. ¹² Jo niyá nga tuntjóo bátejña kjintía ko nku tíkjá ngayjee ni xi ts'in ngana tsja chje.”

¹³ Tunga nda xi f'áchjintjai ch'á kjin tsasinjña ko santaha najmi ma k'un tsa nk'a ján kuasenjinki. Tu kik'onayahá 'mehe nga b'i kitsú: “Ji Na'mi, katuma nima hi an nga jé tjenna.” ¹⁴ An b'a tíxinnuu. Nku nda xi naxu kama ndai nginkun Ntíaná nk'ie nga kik'óya ngáha ni'yaha. Najmi b'aha nda xinkuu. At'aha tu yáha ni xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi íchí kama nginkun Ntíaná. Ko xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

B'i ts'in nda kinchjane Jesu jánti xiu

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénnehe ra ntsja. Tunga nk'iehé nga kkie já ni'yakuyóo ni, b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín. ¹⁶ Tunga kinchjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Tjehenntohó jántiu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'in tjintuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjehe ra nga Ntíaná kuatéxumaha. ¹⁷ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi najmi ts'ínkjáihin nga Ntíaná xi batéxumaha xi nkú ts'in ts'ínkjáihin nku nda chí ni xi 'bahí, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

B'i ts'in kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ As'ai nku nda k'aku kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'ínkjáihin ra nga kúatejña tík'un sían?

¹⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda tí'mihiní? Najmi tjín xi ndaha, nku tutuhú Ntjaná. ²⁰ Yai xi nkú ts'ín tjit'a kjuatéxumoo: “Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'a n'ei. Chankjún na'mihi ko naahi.”

²¹ B'a kitsú ndo:

—Ngayjee ni xu'bo títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

²² Nk'ie nga kint'é Jesu ni xu'bi b'a kitsú:

—Nku ni ndyjat'a sahi. Tateñai ngayjee ni xi tjihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

²³ Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éjn, kik'ie nusin nusihin, at'aha 'yún nkjún nchiná.

²⁴ Nk'ie nga kieke Jesu nga kik'ie nusin nusihin ndo, b'i kitsú:

—¿Á b'a 'yún 'ni tjihin tsa xuta xi nchiná nkjúnhun kjuas'enjihin nga Ntjaná kuatéxumaha!

²⁵ Tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntjaná xi kuatéxumaha.

²⁶ As'ai xuta xi kint'éhe b'a incha kitsú:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁷ B'i kitsú Jesu:

—Ni xi ndahachí najmi maha ts'ín xuta, Ntjaná maha ts'ín ni.

²⁸ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entui ni xi tjinni ko tjennkihi nd'ai.

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa chjuúhun, tsa já nts'e, tsa xi chaha ko tsa ntíhi at'aha Ntjaná batéxumaha, ³⁰ kui xutai 'yún ts'ati k'uai ngaha ra asunnte xu'bi ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úentu tik'un sín.

B'i ts'ín ta kitsúya ngaha Jesu nga kuayá

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

—Tjenñju. Ja títbankiaán nanki Jerusalen. Yo kuitjusun ngayjee ni xi y'et'a já profeta nga kamaha Ntíhi Ndax'iun. ³² At'aha aya ntsja xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra n'ekjas'en. Kui xi kuajnikiehe, ch'on ts'íihin, ko kuatétéjnuhu. ³³ K'uéhe ko ts'íink'ien. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngaha ra ngabayoo.

³⁴ Ndaha nku ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyóo. Najmi be ni xi tinchja Jesu, at'aha kis'ejña 'maha niu.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nku nda ka

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Nk'ie nga ja títichú tiña Jesu nanki Jerico, nku nda ka kab'ejña andai niyóo nga títbanki chje. ³⁶ Nk'ie nga kint'é ndo nga tí'a nkjún xuta, as'ai kingjásjaiya mí nihi xi tíma.

³⁷ Kik'inyaha nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, tí'a yo. ³⁸ As'ai kikjintáya:

—¿Ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

³⁹ Xuta xi yja títjuun kinchjatikoho tu xi k'uéchja'aha ts'a, tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:

—¿Ji ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁰ As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú nga ngjuaichj'a nda ko. Nk'ie nga ja j'ai, Jesu kingjásjaiyaha:

⁴¹ —¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—¿Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

⁴² B'i kitsú Jesu:

—Katuma chjihi. At'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.

⁴³ Ta kuihi chubo kama chjihi ndo ko kitsjennkihi Jesu nga kits'intsjoho Ntjaná. Ko ta kits'intsjoho Ntjaná ngayjee xuta xi kieke ni xu'bi.

19

B'i ts'in tsichuk'uhun Zakeo Jesu

¹ As'ai tsichu Jesu nanki Jerico. J'ajin nankiu. ² Yo tijná nku nda nchiná xi 'mi Zakeo, xi nda k'akuhu já xi f'achjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma. ³ Kui xi mjehe skue yáha Jesu, tunga najmi tímahá ra, at'aha katsehe xuta ko ch'e nkjún ya Zakeo. ⁴ As'ai tsangatsanka títjuhun xuta nkjiun ko tsiyajnu nku yá xi sijná yo, tu xi skuehe Jesu, at'aha yo tjihin nga kj'ua.

⁵ Nk'ie nga ja tíf'a Jesu yo, tsasenjinki má kji'a ndo ko b'i kitsúhu:

— Ji Zakeo, kitsa titjujein, at'aha ni'yahi tjihin nga ts'inkj'áya nd'ai.

⁶ As'ai kitsa tsitjujen Zakeo ko tsjo kamaha nga kits'inkj'áhin Jesu ni'yaha. ⁷ Tunga nk'ie nga kieke xuta ni xu'bi, as'ai ngayjee kinchjayane Jesu nga b'a kitsúhu xinkjín:

— Ni'yaha nku nda xi najmi ts'intjusun kjuatexumaha Moise kfi ts'inkj'áya.

⁸ As'ai tsasinjna ndju Zakeo ko b'a kitsúhu Jesu:

— Chasej, nda maestru. Tsjaha xuta x'an masen ni xi tjinna. Ko tsa tjin xi ndyjé kits'ihin nga ts'anachaha, ts'ink'óya ngaha ra nju nyá tjihin ni xi jak'aha.

⁹ B'i kitsú Jesu:

— Ja k'uanki nd'ai xuta xi tjintu ni'ya xu'bi, at'aha ta ntjehe ntje chjáná Abraham y'aha ra nda xu'bi. ¹⁰ At'aha Ntíhi Nda'x'iuun j'aingisjái ko j'ai ts'ink'anke xuta xi ja kindyja.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'inxáko (Mt. 25:14-30)

¹¹ Nk'ie nga tímjéñju xuta ni xi tinchja Jesu, as'ai ta y'éjna chubaya ngaha nga tsakúya. At'aha ja tibichú tiña nanki Jerusalem ko b'a tímaha xuta nga akui kuatexumaha Ntjaná.

¹² Kui nga b'a kitsúhu Jesu:

— Y'ejna nku nda nchiná xi ngji kjin kj'ai nanki tu xi nda rej n'e maha ko askahan k'óya ngaha. ¹³ As'ai kinchjaha te já musuhu ko kitsjáha toon nga nkúnkú jóo. “N'exáko tooin santa nkúhu nga kjúái ngáhana”, kitsúhu.

¹⁴ Tunga unkiehé ra xuta nankihí ndo ko incha kits'inkji tjennki ndo já chjine'én xi b'a kuitsu: “Najmi mjeni tsa kui ndai xi kama nda rejini.” ¹⁵ Tunga kin'e mahá nda rej ndo ko kik'óya ngaha nankihí. As'ai kitsjá kjuá nga chubaha já musu xi kitsjáha toon, tu xi skuehe xi nkú tjin kits'ín nganásun nga nkúnkú jóo.

¹⁶ 'As'ai j'ai nda xi tjuun. “Ji nda ntia, te tjihin nga kits'ín nganásun toohin”, kitsú.

¹⁷ “Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha, kui nga tsjaha ra nga kuatexumaha ri te nanki”, kitsú nda rej. ¹⁸ As'ai j'ai nda musu xi ma johó. “Ji nda ntia, un tjihin nga kits'ín nganásun toohin”, kitsú. ¹⁹ “Ji xi kuatexumaihi un nanki”, ta kitsúhu nda musu xu'bi.

²⁰ 'As'ai j'ai ngá kj'ai nda musu. “Ji nda ntia, á toohin ngaha ei. Nku pañu kik'ontikjajian nga y'etjá, ²¹ at'aha tsankjuhun. At'aha kjan ní ji. Chjubéi ni xi najmi ji y'eñnai ko chjusintjein chan xi najmi ji y'entjei”, kitsú. ²² As'ai b'a kitsú nda rej: “Ji nda musu ch'onk'un, ta kuihi én xi kuakixín ts'inkokjuahara. Tsa an xi kjan ko fak'ja ni xi najmi an y'eñná ko kjesintjen chan xi najmi an y'entje, ²³ kui nga, ¿á najmi kin'ekjas'ehen ri toonna já xi be nkú ts'ín ts'inxáko ho toon? Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'inkj'áin ngaha ra nd'ai toonna ko santaha ntíhi nga kjúá”, kitsú.

²⁴ 'As'ai kinchjako nda rej já xi kabincha yo. “Chjú'ohoo tooon nda xu'bi ko tjohoon nda xi tijnaha te”, kitsúhu. ²⁵ “Ji nda ntia, ja tijnaha te toon nda xu'bo”, kitsú jóo. ²⁶ Tunga b'ahá kitsú nda rej: “An b'a tíxinnuu. Ngayjee xi tjihin ni, kui xi k'uai saha. Tunga xi najmi tjihin, kui xi chjú'aha santaha ni xi ichí xi tijnaha. ²⁷ Ko máha já kontrana xi najmi mjehe nga kuatexumaha, nibáko ei ko nginkán tichákjó kásin.”

B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Nk'ie nga ja b'a kitsú Jesu, as'ai kitsjen títjun nga kits'ínndjuú ngáha niyáha nanki Jerusalen. ²⁹ Nk'ie nga ja tsichu tiña Betfage ko Betania, nanki xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu jo já ni'yakuyáha ³⁰ nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tíña tiña ján. Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnúu nku ntí búrrú xi tít'a'yún, xi najmi kjee ch'a b'esúhun. Chjúnndáyo ko nibáko ei. ³¹ Ko tsa tjin xi ngjuásjaiyanuu: “¿Á jun tíhjudáyahanu chu?”, tsa kuitsunuu, b'a t'ihuun: “Nda maestru rú machjéhen chu.”

³² As'ai ngji já xi kin'ekjiú ko kisakúhu chu xi nkú nga kitsú Jesu. ³³ Nk'ie nga ja tíncha kjendáya ntí búrrú, as'ai b'a kitsú já xi ts'e chu:

—¿Á jun tíhjudáyahanu ntí búrrú?

³⁴ B'a kitsú jóo:

—Nda maestru rú machjéhen chu.

³⁵ Incha j'aikoho Jesu chu. Najyuhun incha kingjásuhun chu ko kits'ínk'íesun Jesu. ³⁶ Xi nkú nga ts'ín tífi Jesu, b'a ts'ín kingjántu najyuhun xuta aya niyóo. ³⁷ Nk'ie nga ja tíncha bichú tiña má jenstehen asunntu tjenki Yá Olivo, as'ai ngayjee xuta ni'yakuyáha Jesu 'yún incha kikjintáya tsjo nga kits'intsjoho Ntjaná ngat'aha ngayjee kjuankjún xi incha kkie.

³⁸ B'a incha kitsú xuto:

—iNtjaná nda kats'ínko nda rej xi kits'ín nibá ngajoho! ¡Kas'e kjuajyu ndjiojmi ján ko kaya kjuachánkaha Ntjaná nk'a ján!

³⁹ As'ai kinchja k'ua já fariseo xi tjenjihin xuta nkjiun:

—Ji nda maestru, b'a t'ihin xuta ni'yakuyáhi nga najmi tu b'a incha kats'ín.

⁴⁰ B'i kitsú Jesu:

—B'a tíxinnuu, tsa k'uéchja ts'a xuta xu'bi, ndjio incha kjintáya.

⁴¹ Nk'ie nga j'ai tiña Jesu nanki Jerusalen, kikjintántjai nankiu nk'ie nga kkie. ⁴² B'i kitsú:

—iTsa tu kui sa nistjin xu'bi kamankjinnuu ni xi tsjánuu kjuajyu! Tunga tíña 'mahánuu niu nd'ai. ⁴³ At'aha kuichú nistjin nga já kontrannuu k'uéjindainuu xjó nga k'uéchjanuu tu xi ts'ínkjehenuu. ⁴⁴ Ts'ínkjenuu ko ts'ínk'ien xuta nankinuu. Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasun saha rá xinkjín. At'aha najmi kamankjinnuu nk'ie nga y'éjña chjinuu Ntjaná kjuandaha.

*B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíncha batéña chu má ma natsihin ninku
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)*

⁴⁵ As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje já xi tíncha batéña ko tíncha b'atse chu yo. ⁴⁶ B'i kitsúhu:

—B'a ts'ín tít'a éhen Ntjaná: “Ni'ya xi má nga kuinchjako xuta Ntjaná kama ni'yaná.” Tunga jun antehé já ndyjé t'n'e mo.

⁴⁷ Xki nistjin tsakúya Jesu natsihin ninku. Ko já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já xi yankjúhun incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu. ⁴⁸ Tunga najmi tsakú niyáhá rá nkú ts'ín b'a incha ts'ín, at'aha ngayjee xuta 'yún mjehe nga kuasínñjuhu ni xi tínchja Jesu.

20

*B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjíxoo Jesu yá xi kitsjá xáha
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

¹ Nku niyá nk'ie nga tibakúya Jesu má ma natsihin ninku nga y'énijmíhi xuta én nda tsuhu Ntjaná, as'ai j'aik'úhun já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjihin xá. ² B'a incha kitsúhu:

—T'inanyi, ¿mí xá xi tjihin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi?

³ B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanu nku ni. T'inyanu. ⁴ ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunnteihí?

⁵ As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnu ni xi kitsúhu Jua?” ⁶ Ko tsa: “Xuta asunntej kits'ín nibáha” kuixíaán, ngayjee xuta k'uéná ndjio nga ts'ínk'ienná, at'aha b'a tsu xuta nga nku nda profeta kama Jua.

⁷ As'ai kinchjako ngáha Jesu:

—Najmi yaj yá xi kits'ín nibáha.

⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanu yá xi kitsjana nga b'a títs'ian.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ As'ai Jesu b'i ts'ín tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayaha:

—Nku nda y'éntje tuntsjajé. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'ínxáko tuntsjajé, as'ai ngji kjin tse nkjún nistjin. ¹⁰ Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo nku nda musuhu já xi títs'ínxáko tuntsjajé tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe. Tunga kik'íéhé ra jóo nda musuhu ko kits'ínkji tiya tiya. ¹¹ As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo kj'ai nda musu, tunga ta kik'íéhé ngáha ra jóo nda musu xu'bi. Ch'on nkjún incha kitsúhu ko kits'ínkji tiya tiya. ¹² Ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai nda musuhu ndo, tunga ta kits'ín'uhún ngáha ra jóo nda xu'bi nga tsanka tjennki.

¹³ Tu chahán b'i kitsú nda xi ts'e tuntsjajé: “¿Mí nihi xi ts'ian? Tu sahá ntína xi tjo nkjúnna ts'ínkjíá. Tsa tu ahá ni skuenkjún ntína jóo.” ¹⁴ Tunga nk'iehé nga kikie já xi ts'ínxáko tuntsjajé nga nibá ntíhi ndo, b'a kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáihín ngayjee ni xi tjíhin na'mihí. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáihín.” ¹⁵ Kui nga kik'onsjehe jóo ntíhi ndo natsin má nga tjíntje tuntsjajé ko kits'ínk'ien.

‘Kui b'a maha, ¿nkú ts'íihín ra nda xi ts'e tuntsjajé já xu'bo? ¹⁶ Kj'uai ko ts'ínkje já xi ts'ínxáko tuntsjajé ko kj'ai já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajé.

Nk'ie nga kint'é ni xu'bi xuta xi tíincha yo, as'ai b'a incha kitsú:

—¡Najmi b'a tu katuma!

¹⁷ Tunga tsase'ahá Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Kui nga, ¿nkú tsuhu ra ma ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu: Ndjio xi kikjaníya já chjinexóo,

ja j'ai ma ndjio k'aku.

¹⁸ Tu yáhá ni xi kuinjnesun ndjio xu'bi kama xixi. Ko xi kuinjenehe ndjio kama nkuankuan.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga s'echjhi
(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Ta kuihi chubo mjehe já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo nga kuakj'ánijé Jesu, at'aha kamankjihín nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun. ²⁰ As'ai kits'ín nibásehe Jesu k'ua já xi kúnnta 'maha, xi xuta nda kits'ín ma maña yjoho, tu xi ts'ínkjinejihín Jesu nku én xi najmi b'a tjín. B'a ts'ín kama ts'ínkjás'eheh ra nda tjixá Roma. ²¹ B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yaj nga kjuaxi én xi chubai nga bakuyái ko nga najmi ngabi n'ei kjuá. Naxu bakuyái éhen Ntíaná. ²² Kui nga, ¿a ma b'echjihí nda títtjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi?

²³ Tunga kamankjihín ra Jesu kjuamañaha jóo ko b'a kitsúhu:

²⁴ —Takúnú nku toon denario. ¿Yá xi ts'e sénnistjiin ko j'áin xi tjít'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda títtjun Cesar.

²⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

²⁶ Najmi kamaha jóo kits'ínkijneya Jesu nga kuinchja nginkun xuta nantio nku én xi najmi b'a tjin. Tu sahá kama nkjühun én xi kits'ínk'óya Jesu ko najmi ta kinchjaha.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi j'aisehe Jesu nga ²⁸ kingjásjaiyaha. B'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, y'et'aná Moise: “Tsa nku nda xi tíñaha chjuún kjuayá nga najmi kis'ekoho ntí chjuúhün, nda nts'e tjihin nga kuixanko ngáha chjuúhün, tu xi b'a ts'in s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.” ²⁹ Y'entu yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjiun k'ien. Najmi kis'ehe ntí. ³⁰ As'ai nda xi ma joho tsixanko ngáha tachjúun, tunga ta k'iehén ngáha. ³¹ As'ai b'ahá ta kits'in ngáha nda xi ma jahan ko ta k'ien, ko b'a ta kamat'ain já xingisoo. Ndaha nku xi yatuú najmi kis'ehe ntí. ³² Asakahan ta k'ien tachjúun.

³³ 'Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿yá ndaha xi kama ts'e tachjúun? At'aha nga yatuú tsixanko.

³⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Bixan xuta xi tjin nistjin nd'ai ko ts'ínkixan ntíhi. ³⁵ Tunga xuta xi tjeheh ra nga k'úentu tik'un nistjin xi s'ejña askahan, xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi ta kuixahan ko najmi ta ts'ínkixahan ntíhi. ³⁶ At'aha najmi ta kama kuayáha. B'a ní ts'in k'úentu xi nkú ts'in tjiuntu ntítsjee. Ntíhi Ntíaná kama, at'aha j'áíya ngáha ra ngabayoo.

³⁷ 'Ko santaha Moise ta y'éjña chji nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, nk'ie nga kinchjanijmíyaha na'yá ntsje xi títi. At'aha b'a ts'in tjit'a nga Ntíaná xi “Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.” ³⁸ Ntíaná najmi Ntíaha animá. Ntíaha ní xuta tik'un. At'aha nginkun Ntíaná tjiuntu tik'un ngayjee xuta.

³⁹ As'ai kinchja k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo:

—B'a tjin ni xi kuakixín, nda maestru.

⁴⁰ Najmi ta kama k'un kingjásjaiya saha ra Jesu tsa mí nihi.

B'i ts'in kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga b'a tsuhu xuta nga ntjehe David nibáha ra xi Cristo? ⁴² At'aha ta kuihi David b'a ts'in y'et'a xujun salmo:

Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'ání má batexuma,

⁴³ k'uentú maná já kontrahí kinte tsukui.”

⁴⁴ B'a ts'in ta kuihi David b'a kitsúhu nga Nda Ntíaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'in ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

B'i ts'in y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éhen kjuatéxumoo
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Nga tíncha basínñju ngayjee xuta, as'ai kinchjako Jesu xuta ni'yakuyáha:

⁴⁶ —Chúhuun yjonuu já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi tsjoho nga bja najyun ndju nga b'ema ko nga tsjo ts'in súniñaha n'yátée. Tsjoho nga b'entusún yáxile xi tíncha títjun ni'ya sinagoga ko nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í. ⁴⁷ Kui xi kje'áha ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihín ko as'ai chuba 'yuhún tse nchjako maña Ntíaná tu xi b'é'mat'ahin yjoho. 'Yún un skuehe já xu'bi.

21

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu toon chje

(Mr. 12:41-44)

¹ Tsase Jesu kə kíkíe xutə nchiná xi t́binchá toohon aya kaxə toon chje. ² Kə tə kíkíe nku tachjuún xi ja k'ien x'ihín. Kui xi jo toon xi t́ntí tsinchá kaxə chje. ³ As'ai b'í kitsú:

—Kjuaxí ni xi t́xinnuu. Tachjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xutə xi k'oo.

⁴ At'ahə ngayjee xutə xi k'oo ni xi t́b'ankihí kuatsjá. Tungə máha tachjín, ngayjee toon xi t́jñahə nga kjinneyaha nichine kuatsjá.

B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama kintehə ni nga kfe asuntee

(Mt. 24:1-28; Mr. 13:1-23)

⁵ K'ua xutə t́inchjanijmíyaha ninku nga tsjo ts'in kin'enaxúkoho ndjiə tsjo k'un kə ni xi kits'insuhun xutə. As'ai b'í kitsú Jesu:

⁶ —Máha ni xi tíyo eí, kuichú nistjin nga ndaha nku ndjiə najmi tə s'eñnasuhun rə xinkjín. Ngayjee n'exúya.

⁷ As'ai b'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:

—Ji ndə maestru, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji títjun nga b'a kama?

⁸ As'ai kinchja Jesu:

—Chúhun yjonuu nga najmi tū ch'a xi k'uanachanuu. At'ahə nkjin maha xi kj'uaí nga an ts'ín ma yjohə. “An xi kui”, kuitsu. Kə b'a kuitsu ya: “Ja kuichu nistjiun.” Tungə najmi tū tsjennkíhí ruu jóo. ⁹ Nk'ie nga kuinú'yó nga t́jn kjuachán kə nga najmi t́jn kjuajyu ajihín xutə naxinantá xi t́jn, najmi tū binkjun. At'ahə t́jhin ni nga tjun b'a kama, tungə najmi kjehé kfe asuntee.

¹⁰ Kə b'í kitsú sa Jesu nga ngjindju:

—Xutə xi t́jn nku nanki kjaánko xutə xi kj'ai nanki. Nku ndə reí kjaánko kj'ai ndə reí.

¹¹ Chón xi tū xí 'yúhún kama kə s'e kjintía kj'ai kj'ai nanki. Tsjén ch'in ch'onk'un, kə kama chji nk'a ján ni xi kuinchánkjúhun xutə kə kjuankjún chánka.

¹² Tungə kintehə ni nga kuitjusun ngayjee ni xu'bi, títjun kuakj'ánijénuu xutə kə tsjénki unkienuu. Ts'ínkjas'ennuu aya ntsja já k'akuhu xutə sinagoga kə ts'ínkjas'ennuu nubayá. Ngat'anə ngjuaikohonuu nginkun já reí kə nginkun já títjun. ¹³ B'a ts'in sakúntehenuu nga k'úinyahə ruu jóo yáha an. ¹⁴ B'í n'e n'enkjintak'un nga najmi tū b'enda títjun xi nkú ts'in kujsinkoo yjonuu. ¹⁵ At'ahə an tsjanuu én xi chubo kə kjuankjintak'un xi chánka sa nga xi ts'e já kontranuu, tū xi najmi kuichúkjuahə rə ni xi chubo kə tsa b'a kuitsu nga najmi b'a t́jn ni xi t́chubo.

¹⁶ Santaha xi chánuu, já nts'o, xutə xinkju kə xutə xi ndə nchjakonuu ts'ínkjas'ennuu. K'ua xi t́jn ajinnuu n'ek'ien. ¹⁷ Ngat'anə ts'ín unkiehenuu ngayjee xutə. ¹⁸ Tungə ndahá nku ntsjaku najmi ndyja. ¹⁹ Ndjá t́ncho, tū xi k'uankihinu.

²⁰ Nk'ie nga choo nga k'uetjindaihi já jun nanki Jerusalem, katumankjinnuu nga ja kuichu nistjin nga n'ekje. ²¹ Kui nistjiun katanka xutə xi t́jntu ante Judea xi tjehe asunntu tjennki. Xi t́jntu ajin nantia Jerusalem katitju. Xi kafi jñá najmi tə kak'óyaha ajin nantio. ²² At'ahə kui nistjin xu'bo ts'ínkjáihín xutə chjhi ni xi najmi ndə kits'ín, tū xi kuitjusuhun ngayjee ni xi t́jt'a éhen Ntíaná. ²³ Nima rú ts'ihín jminchjín xi y'a ntí kə xi t́ts'ínki ntí kui nistjiun! At'ahə tse kjuanima xi s'e asuntee kə kjuakjahan Ntíaná nibanehe xutə xu'bi. ²⁴ K'ua xi kicha ndju n'ek'ienkoho kə kj'ai ngá xi ngjuainijé ngayjee nanki xi t́jn. Xutə xi najmi ntje Israel tjehe rə kuasinne nanki Jerusalem xi nkú t́jn nú nga k'uauntehe nga kuatexuma.

B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ As'ai ts'íu kə sóo kə niñuu kuakúchji kjuankjún xi kama. Xutə naxinantá xi t́jn t'anankiu ngjuantahə rə yjohə kə tsankjún, at'ahə 'yún kjuaneya ntáchak'uun kə 'yún

ngjuaink'a t'éhen ntóo. ²⁶ Xí kuayáyahá xuta nga tsankjún ko nga kúyahá ni xi kamaha asuntee. At'ahá Ntíaná ts'íink'atsé ni xi tjín nk'a ján. ²⁷ Nk'iehé chá Ntíhí Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yúhun ko kjuachánkaha. ²⁸ Nk'ie nga k'uatuts'ihin nga b'i kama, tsjo katumanu, at'ahá ja tábichú tiña nistjin nga ja kama ndáinu. ²⁹

²⁹ Ko b'i ta ts'ín y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Chasohó yá higuera ko ngayjee yá xi tjín. ³⁰ Nk'ie nga yo nga ja títjuhu nts'én, mankjinnu nga ja tábichú tiña chunubóo. ³¹ B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnu nga ja tíña tiña nistjin nga kuatéxuma Ntíaná. ³² Kjuaxi ni xi tíxinnu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáje xuta xi tjín nd'ai. ³³ Kamaha asuntee ko nk'a ján ndyja, tunga éna najmi kj'ua tiya.

³⁴ 'Chúhun yjonuu, tu xi najmi kama ndjáha animanuu, tsa tséjihin ra ni xi mjehe yjonintenu, tsa kama ch'iu, ko tsa kjuántaha ruu yjonuu ni xi tjín asuntee. At'ahá tsa b'a n'oo, tu ndyjahánu nk'ie nga kj'uaí nistjin xu'bo. ³⁵ At'ahá kj'uaínehe nistjin xu'bo ngayjee xuta xi tjín tu má xi tje'hén ni asuntee. Tu ndyjuhé ra nga b'a kamoo. ³⁶ Kui nga tintsuba ndahanu ko tehente chubakoo Ntíaná, tu xi kuichúkuahanuu nga kuitjankiu ngayjee ni xi kamoo ko kuichú nginkun Ntíhí Ndax'iun.

³⁷ Xki nistjin tsakúya Jesu natsin ninku ko nga ma ngixuun bitju nga fi ts'ínk'a nistjen asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. ³⁸ Ko ngayjee xuta ta jyun ta jyun incha f'ai natsin ninku nga f'aisínjjuhú Jesu.

22

B'i ts'ín y'énda já tjíxóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Jn. 11:47-53)

¹ Ja tábichú tiña S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san. ² Já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo incha tsangisjai niyá xi nkú nga ts'ín ts'íink'iehen Jesu, at'ahá tsankjún jóo xuta nkjiun.

B'i ts'ín y'énda Judá Iscariote xi nkú ts'ín ts'íinkjas'en Jesu
(Mt. 26:14-16; Mr. 14:10-11)

³ As'ai jas'enjihin Satana Judá xi ta 'mi Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo. ⁴ Kui xi ngjisehe já na'mi k'aku ko já jun k'aku nga kinchjanijmíyako xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'ehe Jesu. ⁵ Tsjo kamaha jóo ko y'éndako Judá nga tsjáha toon. ⁶ Kits'ín yu Judá ko tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'en Jesu nk'ie nga najmi 'yún tjín xuta.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Tsichu nistjin nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san, nk'ie nga n'ek'ien chutsankaha S'í Pascua. ⁸ As'ai b'a kitsú Jesu nga kits'ínkji Pedro ko Jua:

—Tankínk'iendo ni xi chineé S'í Pascua.

⁹ B'a kitsú jóo:

—¿Má xi tjehe mjehe nga k'úendai nichinee?

¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga kuitjás'oon ajin nantio, satékjó nku nda xi y'a nku ndjii ntánijua. Tsjénnkihúu santaha má nga kjuas'en ¹¹ ko b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoo: “B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga kjíneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?” ¹² As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tjínda xi tjehe nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

¹³ As'ai ngi jóo ko b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. ¹⁴ Nk'ie nga tsichu chuba, y'ejnat'ako Jesu yámixo já postruhú ¹⁵ ko b'i kitsúhu:

—Mangimjena nga kjuasjékonuu S'í Pascua xu'bi kintehe ni ngabayana. ¹⁶ At'ahá b'a tíxinnu nga najmi ta kjíne sahana nichinej santaha nkúhu nga kuitjusun xi nkú tsuhu ra kui s'í má batéxuma Ntíaná.

¹⁷ As'ai jakj'á chutsiun ko nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, b'i kitsú:

—Chjúbó niu ko n'endzjohoo xinkiu. ¹⁸ At'aha b'a tíxinnuu nga najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga kuatexuma Ntíaná.

¹⁹ As'ai jakj'á ninkuon ko nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanuu. B'a n'oo tu xi kj'uaitsjennuu an.

²⁰ Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichinee, ta jakj'á chutsiun nga b'a kitsú:

—Kui chutsin tibakúchji jnina xi ngjuai ndzjo ngandanuu. Jnina tib'endako tsetsehe Ntíaná nd'ai xi nkú ts'in nda ts'ínko xuta. ²¹ Tunga máha nd'ai, nda xi tits'ínkjas'enna ta tíjñat'akona yámixai. ²² At'aha b'a n'ehe Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'in kis'endaha. Tunga, jnima rú ts'ihin nda xi ts'ínkjas'ehe!

²³ As'ai b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín jóo nga yá xi b'a ts'iun.

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka sa

²⁴ As'ai já ni'yakuyoo b'a incha kitsúhu xinkjín nga yá xi 'yún chánka sa ajihin. ²⁵ Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Já rej xi batexuma naxinantá xi tjin asuntee ndjá ts'ínko xuta xi ts'e. Ko já xi tihin xá, kui xi nda incha ts'in, tsu xuta. ²⁶ Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi 'yún ní chánka sa ajinnuu kats'in ma yohoo xi nkú joyaha tsa kui xi 'yún kinte tjen. Ko xi batexuma kats'in ma yohoo xi nkú joyaha tsa kui xi nda musuhu já xingisoo. ²⁷ At'aha, ¿yá xi 'yún chánka sa? ¿A xi b'ejñat'a yámixoo nga kjine, a ra nda musu xi b'éyahá nichinee? ¿A najmi xi b'ejñat'ahá yámixoo? Tunga máha an, tíjñajinnuu ej xi nkú joyaha nda musunuu.

²⁸ Jun najmi kin'e nga manú nk'ie nga kichjut'ayák'unna. ²⁹ Kui nga k'uendáhanuu nga kuatexumo, xi nkú ts'in y'endana Na'mina. ³⁰ Kuintsubat'o yámixana nga chinoo ko s'iu nk'ie nga kuatexuma, ko kuintsuuboo ante má nga kuatexumohoo ntjehe xuta Israel xi te jo tjká maha.

B'i ts'in kitsúya tíjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Simon, Simon, tasinñjui. Satana tsanki nga k'uétsujneyánuu xi nkú n'ehe tuniñu nga kjút'ayák'unnuu. ³² Tunga an ja tsankintjáhi nginkun Na'miu tu xi tu nku s'ejihín ri an. Ko ji, nk'ie nga sakú nga'yún ngáha ri nga s'ejihin an, tisinkoi já nts'ei tu xi tu nku ndjáhá kuinchaha.

³³ B'a kitsú Simon:

—Ji nda maestru, tjínkuhu k'an nga kfínkoho nubayá ko santaha nga kuayáko.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—Ji Pedro, an b'a tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xantó nd'ai, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tihin.

³⁵ As'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Nk'ie nga kits'inkjinnuu nga najmi tu ch'o tsa kixinnuu, ko ta ndaha toon ko ta ndaha tjabaxinnté, ¿a tjin ni xi kindyjat'anuu?

B'a kitsú jóo:

—Najmi chumi nihi xi kindyjat'ani.

³⁶ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga nd'ai, xi tíjñaha tsa, kat'a ko ta kat'a toohon. Ko xi najmi tíjñaha kicha, katatéña najyun ndjuhu ko kat'atse nku. ³⁷ At'aha b'a tíxinnuu. Tihin nga kuitjusuhun ni xu'bi xi tíjt'a éhen Ntíaná: “Kui xi ta kich'axkihí ra ajihin já ch'onk'uun.” At'aha ngayjee ni xi tíjt'a nga tinchjanjímíyahana tihin nga kuitjusun.

³⁸ B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestru, já jo kicha ei!

B'i kitsú Jesu:

—Ja kama.

B'i ts'in kinchjako Jesu Ntiana

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ As'ai tsitju Jesu nga ngji asunntu tjenki xi 'mi Ya Olivo xi nkú ts'in tehente, ko ta kitsjennkíhi já ni'yakuyáha. ⁴⁰ Nk'ie nga tsichu yo, b'a kitsúhu:

—Chubakoo Ntiana tu xi najmi chjut'ayak'uhunnuu.

⁴¹ As'ai b'a ts'in kjin ngji t'axin suba xi nkúhu má bichúkijne nku ndjio nga s'e. Yo tsasinkunch'in ko kinchjako Ntiana. ⁴² B'i kitsú:

—Ji Na'mi, tsa kama kai, n'ekj'a t'axinni kjuanima xu'bi. Tunga katumaha xi nkú ts'in mjehi, najmi xi nkú ts'in mjena.

⁴³ As'ai kama chjihí nku ntitsje xi nibajehen nk'a jan nga j'ai tsja nga'yuhun. ⁴⁴ Ko nk'ie nga 'yun nkjun un tibehe Jesu, tu saha 'yun kinchjako sa Ntiana ko tsixuntu t'anankiu ntanubaha xi b'a k'un xi nkú joyaha stuba jni i.

⁴⁵ Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntiana, as'ai tsisintjen ko j'aise ngaha ra já ni'yakuyáha. Kjintufé jóo nk'ie nga j'aisehe at'aha kjuaboo xi kats'in nganaha. ⁴⁶ As'ai b'i kitsú:

—¿A kisunntufehenu? Tisintjoon ko chubakoo Ntiana tu xi najmi chjut'ayak'uhunnuu.

B'i ts'in j'aichj'anije Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Nk'ie nga ta tinchjaha Jesu, tu j'aihi nkjin nkjun xuta. Tjen titjuhun xuto nda xi 'mi Juda, xi nku nda ni'yakuyá xi te joó. Kui xi j'aik'uhun Jesu ko kikjexu'ba. ⁴⁸ B'i kitsú Jesu:

—Ji Juda, ¿a tichjuxu'bai Ntíhi Ndax'jun nga tin'ekjas'ei?

⁴⁹ Nk'ie nga kikié já xi kabinchandaihi Jesu ni xi timoo, as'ai b'a kitsú:

—Ji nda maestru, ¿a kicha kuixkjahanni?

⁵⁰ Nku nda xi síñajihin jóo kits'in'uhun nku nda musuhu nda na'mi titjuun. Tsatet'a tjabaxínñju kixi. ⁵¹ Tunga b'aha kitsú Jesu:

—Najmi b'a tu n'o. Jyu tincho.

Kits'inko tjabaxínñju nda musu nga kits'innkihi. ⁵² As'ai kinchjako já xi j'aikj'anijehé, kui xi já na'mi k'aku ko já jun k'akuhu ninku ko jáchá xi ta tjihin xa. B'i kitsúhu:

—¿A nda ndyjená? ¿A ixí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjuáihinu? ⁵³ Xki nistjin tsásinjñajinnu má ma natsihin ninku. Ndahachí najmi kin'ekonú. Tunga kuihi chubanuu xu'bi, chuba nga batexuma má jyuun.

B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ As'ai jakj'anijehé jóo Jesu ko ngjikohó ni'yaha nda na'mi titjuun. Máha Pedro, kitsjennki kihin Jesu. ⁵⁵ Nk'ie nga kits'in'yun nd'í jóo kamasehen natsiun, y'entut'á ko Pedro ta y'ejñajihin. ⁵⁶ As'ai nku na musu kikiéhe nk'ie nga kab'ejñat'a nd'íu. Tsase'a sisihin ko b'a kitsú:

—Kui cháxi xi ta tsjenko chá jan.

⁵⁷ Tunga najmi kits'inkiehé yjohó Pedro. B'a kitsú:

—Ji tachjuun, najmi be ndo.

⁵⁸ Sa kutju tu sa kj'aihi xi kikié ngaha ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta makoi jóo.

Tunga b'aha kitsú Pedro:

—Ji nda, najmi an niu.

⁵⁹ J'a ra xi nkú maha tsa nku ora. As'ai tu sa kj'ai ngá xi ta b'aha kitsú ngaha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga ko kui ndai makó nda xu'ba jan, at'aha ta Galilea nabaha.

⁶⁰ B'aha ta kitsú ngaha Pedro:

—Ji nda, najmi be ni xi tíchubai.

Ta kuihi chubo, nk'ie nga b'a ta títsuhu Pedro, tjen'yún kikjintáhá nku xanta.
⁶¹ Kits'ínk'ótjiya Nda Ntjaná nga tsase'a Pedro, ko j'áítsjehen Pedro ni xi kitsúhu Nda Ntjaná: “Kintehe ni nga kjintá xanto nd'ai, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.”
⁶² As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá'un kikjintánte.

B'i ts'in kichajnucha Jesu
 (Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Máha já xi tíntcha kunntáha Jesu, kik'aya ko kik'íéhe. ⁶⁴ Y'é'ma tunkun ko b'a incha kitsúhu:

—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, zyá xi kuak'íéhi?

⁶⁵ Nkjin tíkjá ya én xi kitsúhu Jesu nga najmi kikienkjún.

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun já tjixá judio
 (Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Nk'ie nga ja kama seen, kama ñja jáchá xi tjihin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo. Incha ngjiko Jesu má ma ñjakú já tjixá judio ko b'a incha kitsúhu:

⁶⁷ —T'inyani, za ji xi kits'ín nibá Ntjaná?

B'i kitsú Jesu:

—Tsa xinyanuu, najmi s'ejinnuu. ⁶⁸ Ko tsa kuasjáyanuu, najmi n'ek'óyanú. ⁶⁹ Tunga nd'ai k'uatuts'ihin Ntíhi Ndax'iun nga k'úéjnat'aha Ntjaná xi tjihin nga'yún.

⁷⁰ As'ai ngatentee kingjásjaiyaha:

—za xúhu jihí xi Ntíhi Ntjaná?

B'i kitsú Jesu:

—An xi tibixiún.

⁷¹ B'a incha kitsú jóo:

—za machjén saná já testiyu? Ná kikjin ja kuanu'yáá ni xi kuatsú.

23

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda tíjün Pilato ko nda rej Herode Antipa
 (Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ As'ai tsisintjen ngayjee já tjixóo ko ngjiko Jesu nginkun Pilato. ² Nkjin ni xi kikjanínehe yo nga b'i incha kitsú:

—Xuta nankini tibinchákjahan ndai nk'ie kuasakúni. Tíb'éjña nkjún nga s'echjhi nda tíjün Cesar ni xi f'áchjintjai, ko b'a títsu nga kui xi nku nda rej xi kits'ín nibáha Ntjaná.

³ B'a kitsúhu Pilato Jesu:

—za ji xi nda rejhi xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi tibixín.

⁴ As'ai kinchjako Pilato já na'mi k'aku ko xuta nkjiun nga b'a kitsúhu:

—Najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

⁵ Tunga tu nku b'ahá incha kitsú jóo:

—Xuta nankini tibinchákjahan. Tíbakúya xki ante xi tjín Judea. Ante Galilea kik'atuts'ihin ra ko santaha ej ja j'ai nga b'a títs'ín.

⁶ Nk'ie nga kint'é Pilato ni xu'bi, kingjásjaiya tsa ante Galilea nibáha Jesu, ⁷ at'aha yo batéxuma Herode Antipa. Nk'ie nga kik'inyaha nga Galilea nibáha Jesu, as'ai kits'ínki Jesu má tjña Herode, at'aha nanki Jerusalem tjña Herode kui chubo.

⁸ Tu ni xí tsjohó kamaha Herode nk'ie nga kieke Jesu, at'aha nd'ai nkjún mjehe ra skuéhe. Nkjin tíkjá ni xi kik'inyaha nga títs'ín Jesu ko mjehe skué nga ts'iín Jesu nku kjuankjún. ⁹ Nkjin nkjún ni xi kingjásjaiyaha, tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu.

¹⁰ Ta kabincha ya yo ja na'mi k'aku ko ja chjine'ehen kjuatexumoø nga nihi xi nkjun ts'in nkjin ni xi tikjanínehe Jesu.

¹¹ As'ai Herode ko ja juhun xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjihí ra kits'in ma Jesu ko tsajnukie. Kits'innja nku najyun tsjo tjin xi nkúhu xi bja ja rej nga incha kik'aya. As'ai kits'ink'óya ngáha ra Pilato. ¹² Kui nistjin xu'bo Herode ko Pilato kik'atuts'ihin nga kinchjako nda ngáha xinkjin, at'aha unkie xinkjin kintehe ni ni xu'bi.

B'i ts'in kitsjá kjuá Pilato nga n'ek'ien Jesu
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ As'ai Pilato kinchja njaha ja na'mi k'aku ko ja tixóø ko xuta nkjiun. ¹⁴ B'a kitsúhu:
—Jun kafáikonú ndai. B'a tibixiún nga xuta nankinuu tibinchákjahan. Nginkun kuangjasjáyaha ndo. Ajihin ngayjee ni xi tichjaninóhoo ndai najmi kuasakúna tsa tjihin je. ¹⁵ Ta ndaha Herode najmi kuasakújihin tsa mí nihi. Kui nga kuats'ink'óya ngáhana ndai. Ja tíyo. Najmi chumi nihi xi kits'in ndai xi tjeheh ra ngabaya. ¹⁶⁻¹⁷ Kui b'a maha, tsjahana kjuá nga s'ehe ra ko as'ai ts'in ndaihi.

¹⁸ Tunga nkuhú kits'in ntaha xuta nga kikjintáya:

—iKan'ek'ien nda xu'bo! iN'e ndaihi Barraba!

¹⁹ Kjiya'yún nda Barraba at'aha ja Roma ngji kontraha ko nku nda kits'ink'ien. ²⁰ Pilato mjehe nga ts'in ndaihi Jesu kai, kui nga ta kinchjakohó ngáha xuta nkjiun. ²¹ Tunga 'yún kikjintáya xuto:

—iTjat'a kruj ndo! iTjat'a kruj ndo!

²² As'ai ta kinchjahá ngáha Pilato niyá xi ma jahan:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'in ndo? Ndaha nku ni najmi tísakújinna tsa tjeheh ra ngabaya. Kui b'a maha, tsjahana kjuá nga s'ehe ra ko as'ai ts'in ndaihi.

²³ Tunga tu ni xí 'yuhún kikjintáya sa xuta. Tsankihi Pilato nga ngjuát'a kruu Jesu. B'a incha kits'in santaha nkúhu nga incha kin'esihin. ²⁴ Kui nga kitsjáha kjuá Pilato nga n'etjusuhun ni xi tìncha banki. ²⁵ Kits'in ndaihi nda xi j'ájin xuta nga n'e ndaihi, nda xi kjiya'yún nubayá at'aha ja Roma ngji kontraha ko at'aha animá tjeheh. As'ai kitsjá kjuá nga n'ehe Jesu ni xi mjehe xuta nkjiun.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Nk'ie nga tífi s'et'a kruu Jesu, kichjubé nku nda nanki Sirene xi Simon 'mi. Jñá kaf'aihi ndo. Kui xi kin'ek'anji kruu nga kitsjennkíhi Jesu. ²⁷ Ta kitsjennkíhi nkjin nkjun xuta ko jminchjin xi tìncha kjintá nga títs'inbat'a Jesu. ²⁸ Tunga kits'ink'ótjyahá Jesu, tsasehe jminchjiun ko b'i kitsúhu:

—Jun jminchjin Jerusalen, najmi tu an ch'ít'anú. Yjonuu ko ntínuu xi ch'ít'o. ²⁹ At'aha kuichú nistjin nga b'a kuitsu xuta: “Á b'a nda tjihin ts'e jminchjin xi ntíhi, xi najmi kik'a ntí ko xi najmi kits'ínki ntí.” ³⁰ As'ai b'a incha kuitsu tjenkiu: “Tixuntunéni.” Ko: “T'e'mani”, kuitsu tjenkiu. ³¹ At'aha tsa b'i tìncha ts'ihin yá xi xkféen, kui nga, ¿nkú sa ts'ihin ra yá xi kixiu?

³² Ta tjenko jóø jo ja ch'onk'un xi ta ngjuát'a kruuko Jesu. ³³ Nk'ie nga incha tsichu ante xi 'mi Nintaku Animá, yo kingját'a kruu Jesu ko nga jóø ja ch'onk'uun. Nku xi kitsjen kixihí Jesu ko nku skjúhun. ³⁴ B'i kitsú Jesu:

—Ji Na'mi, n'endyjat'aihi, at'aha najmi be ni xi tìncha ts'in.

Ja juun kits'inn dzjohø xinkjin najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin. ³⁵ Xuta nkjiun kabincha yo nga tìncha basenkjún. Ko ja tixóø kik'aya Jesu nga b'a kitsú:

—Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ink'aniki. Kats'ink'aniki yjohø nd'ai tsa kui xi kits'in nibáha Ntjaná, tsa kui xi j'ájihin Ntjaná.

³⁶ Já juun ta kik'ayaha Jesu. J'aik'úhun ko kitsjáha nga k'úi binu san. ³⁷ B'a incha kitsúhu:

—Tsa ji xi nda reihj xuta judio, n'ek'anke yjohi.

³⁸ Ta kis'et'a antsjaku Jesu nku yate xi bi kitsu: “Kui xu'bi xi nda reihj xuta judio.”

³⁹ Nku nda ch'onk'un xi ta kjit'a kruu ta najmi kikienkjun Jesu nga bi kitsuhu:

—Tsa ji xi kits'in niba Ntiana, n'ek'anke subai yjohi ko ta n'ek'ankini ko jin.

⁴⁰ Tunga b'aha kitsu nda xinkuu nga kinchjatiko nda xu'bi:

—Najmi binkjuin Ntiana ji, ta ndaha tsa ta kui kjuanimaha tiyai. ⁴¹ Maha na, tjihin kixi nga un tibenana, at'aha tin'ekjahiin chjihi ni xi kin'ee. Tunga kui ndai ndahachi najmi ch'on kits'in.

⁴² As'ai b'a kitsuhu Jesu:

—Ji Jesu, katj'aitseihin an nk'ie nga ch'atuts'ihin nga kuatexumai.

⁴³ Bi kitsu Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixihin. Nd'ai kuinchunkoni ndjiojmi jan.

B'i ts'in k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Xi nku ra ma nga chuba te jo nga nistjiun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkuhu nga tsichu chuba jan nga ngixuun. ⁴⁵ Najmi ta kits'in ndzjehen ts'iu. Ko jo tsitju nga kitiyajen najyun xi tjenchja ante xi 'yun nkjuhun ninku. ⁴⁶ As'ai 'yun kikjintaya Jesu:

—Ji Na'mi, aya ntsai tits'inkjas'en animana.

Nga ja b'a kitsu, as'ai k'ien. ⁴⁷ Nk'ie nga kieke nda jun k'aku ni xi kamoo, kits'intsoho Ntiana nga b'a kitsu:

—Kjuaxi kjahin nga naxu ndai nginkun Ntaha.

⁴⁸ Ngayjee xuta nantia xi incha kieke ni xi kamoo, incha kamankjihin nga najmi nda tjin ni xi kin'e nga kin'ek'ien Jesu. ⁴⁹ Tunga maha ngayjee xuta xi behe Jesu ko jminchjin xi kitsjennkhi nk'ie nga tsitju xi tjehe ante Galilea, kui xi kjin kabincha nga tincha basehe ni xi timoo.

B'i ts'in kis'eyajni Jesu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Tijnajihin ja tixoo nku nda xi 'mi Kuse xi Arimatea nibaha, nanki xi tijnajihin Judea. Nda tiya animaha ndo ko naxu fiko yjoho nginkun Ntiana. ⁵¹ Ta tikuyaha nistjin nga kuatexuma Ntiana ko najmi kits'in yu ni xi y'enda ko ni xi kits'in ja tixa xingisoo. ⁵² Kui xi ngjisehe Pilato ko tsankihi yjonintehe Jesu. ⁵³ Nk'ie nga ja kikjejent'a kruu yjonintehe Jesu, as'ai nku najyun kik'ontjikajnu ko ngjngajnya nku tixa tsjo xi kin'endat'a naxiu, xi ndaha nku najmi kje ch'a s'eya. ⁵⁴ Kui nistjiun tis'enda nichinehe Si Pascua ko ja tib'atuts'ihin nistjin nkjuun.

⁵⁵ Jminchjin xi kitsjennkhi Jesu nga tsitju ante Galilea, ta incha ngji ko kieke tsjo ko xi nku ts'in kis'ejna yjonintehe Jesu. ⁵⁶ As'ai kik'oya ngaha ni'yaha ko y'enda ntá sinjne ko ni xi sinjne. Kits'inkj'aya jminchjiun nistjin nkjuun xi nku ts'in tijn kjuatexumoo.

24

B'i kama nk'ie nga j'ayaha Jesu ngabayoo

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjo, j'aisehe jminchjiun tsjo nga y'a ts'ihin ni xi sinjne xi y'enda. ² Nk'ie nga incha j'ai, kieke nga ja kachjuxin ndjio chakantsu xi tichjane tsjo. ³ Incha jas'en tunga najmi kisakuhu ra yjonintehe Nda Ntiana Jesu. ⁴ Nk'ie nga ndaha najmi incha be mi nihi xi incha ts'in, tu incha kiekehe nga kabinchat'aha jo ja xi yja najyun xi tibat'ai. ⁵ Tu ni xi kitsankjuhun jminchjiun ko kingjénsten ankjin t'anankiu. Tunga b'aha kitsu jo:

—¿A ajihin xuta k'ien tbinchisjihinu xi tijn tik'un? ⁶ Najmi ta ei tijnaha. Ja kaf'aya ngaha ra ngabayoo. N'ekj'aitsohon yjonuu nga bi kitsunu nk'ie nga y'ejna ante Galilea:

7 “Tjihin nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'ijun aya ntsja já ngatitsuun ko s'et'a kruu. Nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha rá ngabayoo.”

8 As'ai j'áitsjehen jminchijun ni xi kitsú Jesu 9 ko nk'ie nga incha j'aihi tsjóo kitsúyaha ngayjee ni xu'bi já ni'yakuyá xi te nkuu ko ngayjee xuta xingisoo. 10 Maria Magdalena ko Juana ko Maria xi naaha Santiago ko jminchijn xingisoo xi tjenkoho, kui xi j'ai tsúyaha já postru ni xu'bi.

11 Tunga najmi kis'ejihin rá já postru, at'aha én xi najmi tjihin sin kamaha ni xi títsuya jminchijun. 12 Tunga tsisintjehén Pedro ko tsangatsanka nga ngji tsjóo. Nk'ie nga tsaseya tsjóo, kikie nga tu najyun xi tsich'ontikjájnuhú yjonintee kjijña yo. As'ai kik'óya ngáha ni'yaha nga tíma nkjühun ni xi kamo.

*B'i ts'in tsakúchjiji yjoho Jesu jo já ni'yakuyáha
(Mr. 16:12-13)*

13 Ta kuihi nistjin xu'bo jo já ni'yakuyáha Jesu yja nga tíncha fi nanki ichí xi 'mi Emau, nanki xi te nku rá kilometro maha nanki Jerusalen. 14 Tinchjanjímíyakoho xinkjín ngayjee ni xi kamo nga tíncha fi. 15 Ni xi kama, nk'ie nga tinchjanjímíyakoho xinkjín niu, j'aise tiñaha Jesu ko kitsjent'áha. 16 Tunga b'a kama xi kis'echjahá tunkun jóo kama. Najmi kamankjihin tsa Jesu niu. 17 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tichubanímíyakohonu xinkiu nk'ie nga t'n'o n'yá?

As'ai tsincha'yún baba jóo 18 ko b'a kitsú nda xi 'mi Cleofa:

—¿A nku tutu rá ji xi tinchin nanki Jerusalen xi najmi be ni xi kama nistjin xi nibahaná yo?

19 B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi kama?

B'a incha kitsú jóo:

—Ni xi kin'ehe Jesu, nda xi nibáha Nazaret. Kui xi kama nku nda profeta ko chánka ni xi kits'in. Kis'ehe nga'yún én xi kinchja nginkun Ntíaná ko nginkun ngayjee xuta.

20 Tunga já na'mi k'akuhú ko já tjixáná kits'ínkjas'en tu xi kin'ek'iehen, ko kis'et'a kruu.

21 Jín kichuyái tsakai nga kui xi ts'in ndaíhi naxinantá Israel. Tunga ja tjihin jan nistjin nd'ai nga b'a kamo.

22 'K'ua jminchijn xi tijnjinni kabinchánkjúnni. Ta jyun ta jyun kafisehe tsjóo, 23 tunga najmi kasakúhú rá yjonintee. Ntítsje rú incha kama chjiji katsúni ko nga kui xi b'a katsúhu nga tjíña t'k'un Jesu. 24 Askahan ta kafisehe tsjóo k'ua já xi tijnjinni ko b'a ts'in kasakúhú xi nkú nga katsú jminchijun, tunga najmi kabehé Jesu.

25 B'i kitsú Jesu:

—¿Á b'a nkjún ts'in ichí mankjihinnuu ko 'ni s'ejihinnuu ngayjee ni xi kitsúhu já profeta! 26 ¿A najmi tjihin ni nga un skuehe xi kits'in nibá Ntíaná kintehe ni nga sakúhu kjuachánka xi ts'e?

27 As'ai Jesu y'éjña chjiji jóo nkú tsuhu rá ngayjee xujun éhen Ntíaná má tjit'a ni xi kamaha. Kik'atuts'ihin rá xujun xi y'et'a Moise ko ngjindjuko ngayjee xujun xi y'et'a já profeta. 28 Nk'ie nga tsichu nanki ichí xi má nga tíncha fi jóo, b'a kits'in xi kj'ua n'yá Jesu kits'in. 29 Tunga kits'ínkasín'yún kjua'yúhún rá jóo nga b'a kitsúhu Jesu:

—Tinchinkoni ei, at'aha ja ngixun ko ja tíma'ña.

Kui nga kits'in yuhu Jesu nga y'eñako jóo. 30 Ni xi kama, nk'ie nga kab'entut'áko yámixo jóo, jakj'á Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achjiji Ntíaná. As'ai tsakjanya ko kitsjáha jóo. 31 Kui chubo tsix'ánki nkun jóo ko kamankjihin nga Jesu niu. As'ai Jesu kits'inndyjajihinsén yjoho nginkun jóo. 32 B'i ngján b'a kitsúhu xinkjín jóo:

—¿A najmi tí'ajin nd'íhi tíma animaná nk'ie nga tinchjakoná aya n'yóo ko nk'ie nga títsyaná nkú tsuhu rá ni xi tjit'a éhen Ntíaná?

³³ Ta kuihi chubō incha tsisintjen kō kik'óya ngáha nanki Jerusalen. Incha kikié nga nku stihín kats'ín yjohō já ni'yakuyá xi te nkuu kō já xi tjíntukohō. ³⁴ Kui xi b'a tíncha tsu:

—Kjuaxi kjáihin nga ja kaf'áya ngáha rá ngabayoo Nda Ntíaná kō ja kuakakúchjiji yjohō Simon.

³⁵ As'ai kitsúya já xi joo ni xi kamat'ain aya niyóo kō xi nkú ts'ín kamankjihin nga Jesu niu nga tsakjánya ninkuon.

B'i ts'ín tsakúchjiji yjohō Jesu já ni'yakuyáha
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ta tíncha nchjaha nk'ie nga j'ai sinjñajin masehen Jesu kō b'i kitsú nga kikjaniña:

—Kas'enuu kjuajyu.

³⁷ Tu ni xí kitsankjúhún já ni'yakuyóo kō kits'ínnkjink'un nga nku sen xi tíma chjiji. ³⁸ B'i kitsú Jesu:

—¿Á tábinkjuhunnu? ¿Á t'n'entjihí ruu yjonuu nga b'a ts'ín t'n'enkjintak'uhunnu? ³⁹ Ahán niu. Chasoo ntsa kō tsuká. N'ekonú kō chasenú. Nku sen najmi tjihin yjo kō ninta xi nkú ts'ín tíyo nga tjínna.

⁴⁰ Nk'ie nga ja b'a kitsú, as'ai tsakú ntsja kō tsuku. ⁴¹ Tunga najmi kjehé s'ejin sisihin jóo, at'aha tsjo nkjún tíncha maha kō tíncha ma nkjúhún. As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A tñnanuu ichí nichine ei?

⁴² As'ai kitsjáha nku te tjiō xi kab'échjan. ⁴³ Jak'á Jesu niu kō kikjine nginkun jóo.

⁴⁴ As'ai b'a kitsú:

—Ni xi kama, kui nihi xi kixinnuu nk'ie nga tsátejñajin sanuu. B'a kixinnuu nga tjihin nga kuitjusun ngayjee ni xi tjit'a nga kinchjanijmíyahana xujun kjuatéxumaha Moise kō xujuhún já profeta kō xujun salmo.

⁴⁵ Kikjex'ájin Jesu kjuankjintak'uhún jóo tu xi kamankjihin rá ni xi tjit'a éhen Ntíaná ⁴⁶ kō b'i kitsúhu:

—B'a ts'ín tjit'a nga tjihin nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntíaná, nga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha rá ajihin xutá k'ien, ⁴⁷ kō nga ngajohō s'enjímí nga ngúsuhún asuntee. Jerusalen ch'atuts'ihin rá nga b'a k'úihín xutá nga tjihin nga ngjuaikj'áha rá animaha tu xi kama ndyjat'aha rá ngatitsuhún. ⁴⁸ Jun xi kuixínyo ni xi kiyo. ⁴⁹ An ts'ín nibánuu xi kitsúya títjun Na'miná nga tsjánuu. Tunga tintsubanú ei Jerusalen santa nkúhu nga n'ekjóhōon nga'yún xi nibaha nk'a ján.

B'i ts'ín ngji Jesu nk'a ján
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ As'ai tsitjuko Jesu já ni'yakuyáha. Ngjiko santaha nanki Betanía. Kingjénnk'a ntsja kō nda kinchjane jóo. ⁵¹ Nk'ie nga nda tínchjane jóo, nk'a ján ngji t'axíhín. ⁵² Nk'ie nga ja incha kamaha nga kits'íntsjohō Jesu, tu ni xí tsjohó tíncha maha jóo nga incha kik'óya ngáha nanki Jerusalen. ⁵³ Tehente incha kits'íntsjohō Ntíaná má ma natsihin ninku.

Xujun xi y'ét'a Jua én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'ín kitsúya nda xi kits'ínntu xujun yáha Jesu

¹ Nga tuts'ihin ni tu b'a ts'ín jahá tíña Éen. Kui Éen xi y'eñakohō Ntíaná. Kui Éen xi Ntíaná. ² Kui xi y'eñako Ntíaná nkúhu nga tuts'ihin ni. ³ Éen kits'índakohō Ntíaná ngayjee ni xi tjin. Ndaha nku ni xi tjin najmi kin'enda tsa najmi tjin Éen. ⁴ Yo nibáha ra kjuatik'un. Kui kjuatik'uun, kui nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta. ⁵ Ndí t'at'ai má jyuun ko má jyuun najmi tíhukjuaha nga títs'ínk'ien.

⁶ J'ai nku nda xi 'mi Jua xi Ntíaná kits'ín nibáha. ⁷ J'ai tsúya ni xi kkie tu xi kuitsuyaha yáha nd'íu ko tu xi s'ejihin ra ngayjee xuta nd'í xi j'ai nchjanímyaha. ⁸ Najmi kui xi nd'íu. Tu kin'e nibáha tu xi kuitsuyaha yáha nd'íu. ⁹ Nd'í xi ndoo xi ts'ín ndzjehen ngayjee xuta ja ma kj'uaíhi asuntee.

¹⁰ Éen j'aik'ieña asuntee, Én xi Ntíaná kits'índakohō asuntee. Tunga xuta asuntee najmi kamankjihin yáha kui. ¹¹ J'ai ante xi ts'e, tunga xuta xi ts'e najmi kits'ínkjáihin. ¹² Tunga xi kits'ínkjáihin ko kis'ejihin, kui xutaha xi kitsjáha nga kama ntíhi Ntíaná. ¹³ Kui xi kitsin xi nkú ts'ín kama mjehe Ntíaná. Najmi kitsin xi nkú ts'ín tsin xuta xi tjin, ko ta ndaha najmi xi nkú ts'ín tíñaha xuta, ko ta ndaha najmi xi nkú ts'ín mjehe xuta.

¹⁴ Kui Éen xi kik'a yjoninte ko y'eñajinni ko kiyaj kjuachánkaha, at'aha kui xi Ntí nku tutuhu Ntía Na'miu. Tsakúchji kjuanda chánkaha ko én xi b'a tíjun. ¹⁵ Jua kitsúya yáha kui. B'i kitsú:

—Kui xi kinchjanímyahana nga b'a kixian: “Xi askahan nibá nga an, kui xi tjun nga an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tíña.”

¹⁶ Xki kjuanda xi kik'ainá kjuanchiná chánka xi ts'e tsitjujihin. ¹⁷ At'aha Ntíaná kits'ínchjén Moise nga kitsjá kjuatéxumoo, tunga j'aihi Jesucristo nga y'éña kjuandoo ko én xi naxu tjin. ¹⁸ Najmi tjin xi ja be nkú tjin Ntíaná. Nku tutuhú Ntí nku tutuu xi tíñako Ntía Na'miu, kui xi j'aikúchjiná Ntíaná.

B'i ts'ín kitsúya Jua Bautista yáha Jesu

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ B'i ts'ín kinchja Jua nk'ie nga já judio k'aku xi tjin nanki Jerusalen kits'ínkji já na'mi ko já xi ta ts'ínxát'a ninku xi má nga ngjuásjaiyaha Jua yáha kui. ²⁰ Kinchja kixi kixi Jua ko najmi ts'anacha. B'i kitsú:

—Najmi an nda xi xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá.

²¹ B'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:

—Yáha ni ji? ¿A jihí xi Eliá?

—Najmi an —kitsú Jua.

—¿A jihí xi nda profeta xi tjin nga kj'uaí? —kitsú jóo.

—Najmi —kitsú Jua.

²² —¿Yáha ji? —ta kitsú ngáha jóo—. At'aha tjin nga kuankínko ngáha ri én kixi já xi kits'ín nibáni. ¿Nkú bixín?

²³ As'ai b'i kitsú Jua:

—An xi nku nda xi tinchja ante kixiu nga b'a títsu: “Tjen kixiu niyá má nga nibá Ntíaná.” Kui niu xi y'ét'a nda profeta Isaiá xujun éhen Ntíaná.

²⁴ Ko já xi kits'ínkji já fariseo ²⁵ ta kingjásjaiyaha Jua:

—Tsa najmi ji xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá ko ta ndaha Eliá ko ta ndaha nda profeta xi tjin nga kj'uaí, ¿a xuta tibotentáhani?

²⁶ B'i kitsú Jua:

—An ntánijua tibatentákhona xuta, tunga síñjahínnuu nku xi najmi yo, ²⁷ xi kj'uaí askahan nga an. Najmi tje'henna tsa kjendáya n'úhu tjabaxín ntéhe.

²⁸ B'a kama ni xu'bi nanki xi 'mi Betania, nanki xi tíña ngabantá ntáje Jordan, má tsaténtá xuta Jua.

B'i ts'ín kitsúya Jua nga Jesu xi chutsankaha Ntjaná

²⁹ Nistjin xi ma ndyjuun ngáha kieke Jua nga Jesu nibák'un tiñaha ko b'i kitsú:

—Kui xu'bi xi chutsankaha Ntjaná xi kjexín ngatitsuhun xuta asuntee. ³⁰ Kui xi kinchjanijmíyahana nga b'i kixian: “Xi askahan nibá nga an, kui xi tjun nga an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tíña.” ³¹ Nk'ie ta ndaha an najmi be yá níhi, tunga ntánijuhá jáitentá xuta tu xi s'ejña chjihí ra xuta Israel yáha kui.

³² B'i ta kitsúya Jua ni xi kieke:

—Kieke nga nibajen Espiritu ndjiojmi ján xi nkú joyaha nku chutuju ko nga j'aik'iejñantjai nintaku. ³³ Ta ndaha an najmi kje be yá níhi, tunga xi kits'ín nibáhána nga ntánijua kuatentáhana xuta, kui xi b'a kitsúna: “Xi chaj nga nibajenk'uhun Espiritu ko k'úéjñantjaihi, kui xi Espiritu Santo kuaténtákhohu xuta.” ³⁴ An kieke nga tsitjusun kui éen ko tíxinya nga kui xi Ntíhi Ntjaná.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuun

³⁵ Nk'ie nga kama ndyjuun, ta yohó tíinchako ngáha Jua jo já ni'yakuyáha. Kieke nga j'a Jesu yo ko b'i kitsú:

³⁶ —Kui xu'bo xi chutsankaha Ntjaná.

³⁷ Kint'é nga joo já ni'yakuyáha ni xi kinchja ko kitsjennkíhi Jesu. ³⁸ As'ai tsaseni astun Jesu ko kieke nga tjennkihí jóo. B'i kitsúhu:

—¿Mí xi tíbinchisjó?

—Ji nda maestru —kitsú jóo—, ¿má tinchin?

³⁹ —Nibáasohoo —kitsú Jesu.

As'ai ngji jóo ko kieke má tíña Jesu. Yo kits'ínkj'a nistjin xu'bo, at'aha ja ngixun. Nkú ra ma nga chuba ñju niu. ⁴⁰ Já xi joo xi kint'é ni xi kinchja Jua ko kitsjennkíhi Jesu, nku xi 'mi Andre xi nda nts'e maha Simon Pedro. ⁴¹ Kui xi tíjün ngjingsjai Simon ko b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kitsú Ntjaná nga ts'ín nibá.

⁴² As'ai j'aiko Andre nda nts'e nga j'aisehe Jesu. Jesu tsasehe Simon ko b'i kitsúhu:

—Ji xi Simon, ntíhi Jona. Ji xi k'úin ngáha ri Pedro.

⁴³ Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga tífi Jesu ante Galilea, as'ai ngjisehe Felipe ko b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

⁴⁴ Nanki Betsaida nibáha Felipe, má nga ta nankihí Andre ko Pedro. ⁴⁵ As'ai Felipe ngjisehe Natanael ko b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kinchjanijmíyaha Moise nga y'ét'a xujun kjuatéxumoo ko xi ta y'ét'a já profeta. Kui xi Jesu ntíhi Kuse, nda xi nibáha nanki Nazaret.

⁴⁶ B'a kitsú Natanael:

—¿A kamahá stjújün Nazaret nku ni xi nda?

—Nibáaseihí —kitsú Felipe.

⁴⁷ Nk'ie nga kieke Jesu nga nibá tíña Natanael, b'a kitsú:

—Kuihí nda xu'bi xi xuta Israel tje'hen ra, nku nda xi najmi b'anacha.

⁴⁸ —¿Nkú ts'ín yahaní? —kitsú Natanael.

B'i kitsú Jesu:

—Kuakiehe kintehe ni nga kuanchjahi Felipe, nk'ie nga kabinchunnkí yá higuera.

⁴⁹ —Ji nda maestru —kitsú ngáha Natanael—, ji xi Ntíhi Ntjaná. Ji xi nda rejhi xuta Israel.

⁵⁰ B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuakiehe kintehe yá higuera kuaxihin, a kui kjuaha nga kuas'ejihin ri nga Ntjaná kits'ín nibáhana? 'Yún chánka ni xi chá sai nga xu'bi.

⁵¹ Kó b'i tã kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Choo nga tsjén tixa ndjiojmi ján kó nga ntítsjehe Ntjaná kuiyájnu kó kuitjujen nga kj'uaísehe Ntíhi Ndax'iun.

2

B'i ts'ín kits'ín Jesu nku kjuankjún ajihin nku s'í kjuabixan

¹ Nístjin xi ma jahan kama nku kjuabixan nanki Cana, nanki xi tíñajihin ante Galilea, kó yó ngji naaha Jesu. ² Tã ngji Jesu kó já ni'yakuyáha kjuabixoon, at'aha kik'inyaha. ³ Nk'ie nga jeya binu, as'ai b'a kitsú naaha Jesu nga kinchjako:

—Ja najmi tã tíhín ra binu.

⁴ —Ji tãchjuún —kitsú Jesu—, ¿á an tí'miyahaní niu? Najmi kje bichú chubana.

⁵ As'ai kinchjako naaha Jesu já xi tíincha basehe yámixó nga b'a kitsúhu:

—N'etjusun ngayjee ni xi kuitsunu.

⁶ Yó tíincha jun ndjii nisa xi kamandakoho ndjio. Kui xi ts'ínchén xuta xi ntje judio tjeheñ ra nk'ie nga ts'ín je yoho nginkun Ntjaná, xi nkú ts'ín tíña niyáha. Nkúnkú ndjii s'en ra tsa cháte kó tsa cháte kó kan litru ntánijua. ⁷ B'i kitsúhu Jesu já xi tíincha basehe yámixó:

—N'etso ntánijua ndjii.

Kits'intse susun jóo ndjii.

⁸ As'ai Jesu b'i kitsúhu jóo:

—Chjúbó chuba kó tankinkoho nda xi tíbasehe s'íu.

B'a incha kits'ín jóo. ⁹ As'ai kikjut'a nda xi tíbasehe s'íu ntánijua xi ja kama binu, tunga najmi behé má nibaha ra ntóo. Tu já xi tíincha basehé ra yámixó xi be, at'aha kui xi ts'asje ntánijuo. Kui nga nda xi tíbasehe ra s'íu kinchjaha ra nda bixoon kó b'a kitsúhu:

¹⁰ —Ngayjee xuta tíjün tsjá binu xi nda kó nk'ie nga ja 'yún ka'bi xuta, as'ai ní tsjá xi najmi 'yún ndaha. Tunga máha ji, binu xi 'yún nda xi tíjtoihi nd'ai tí'bai.

¹¹ Kui kjuankjún xu'bi xi tíjün kits'ín Jesu nanki Cana, nanki xi tíñajihin ante Galilea. B'a ts'ín tsakúchjiji kjuachánkaha, kó kis'ejihin já ni'yakuyáha nga Ntjaná kits'ín nibáha.

¹² Ja kamoó. As'ai ngji Jesu nanki Capernaum nga tjenko naaha kó já nts'e kó já ni'yakuyáha. Yó y'entu chuba nístjin.

B'i ts'ín kik'onsje Jesu chu xi tíincha batéña jóo má ma natsihin ninku

(Mt 21:12-13; Mc 11:15-18; Lc 19:45-46)

¹³ Nk'ie nga ja tibichú tíña S'í Pascua xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheñ ra, as'ai ngji Jesu nanki Jerusalem. ¹⁴ Má ma natsihin ninku kisakúhu já xi tíincha batéña turu kó chutsanká kó chutuju kó já xi tíntu yó nga tíincha ts'ínk'óntjaiya toon. ¹⁵ As'ai jách'á n'ú'ya, kui xi kik'onsjekoho ngayjee chutsanko kó turu. Kikjaní ndzjo toohon já xi tíincha ts'ínk'óntjaiya toon yó kó kits'ínk'ótsjá yámixaha. ¹⁶ B'i kitsúhu já xi tíincha batéña chutuju:

—Tich'onsjoo chunu ei. Najmi tu tiyantá n'e mo ni'yaha Na'mina.

¹⁷ Jáítsjehen já ni'yakuyáha nga b'i ts'ín tí't'a éhen Ntjaná: “Tjo ts'atina ni'yahi, kui nga túb'enkíhina kjuanima.”

¹⁸ As'ai já judio k'aku kingjásjaiyaha Jesu:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchji nga ma n'e ni xi tín'ei?

¹⁹ B'i ts'ín kinchja Jesu:

—N'ekatsúnyo ninku kó jan nístjin kjesíntjen ngáhana.

²⁰ B'i kitsú já judio k'aku:

—Yachán jun nú kamandaha ninku. ¿Nkú ts'ín jan nístjin chjúsíntjehenni ji?

²¹ Tunga yjonintehe ní Jesu kinchjanijmíyaha nga kits'ínkjó nínku. ²² Kui kjuaha, nk'ie nga j'áíya ngáha ra ngabayoo, j'áítsjehen ra já ni'yakuyáha ni xi kitsú kō kis'ejihin én xi tjit'a xujun éhen Ntíaná kō én xi kinchjako já judio k'aku.

²³ Nk'ie nga tijná Jesu nanki Jerusalen ajihin S'í Pascua, nkjin nkjún xuta kis'ejihin nk'ie nga kieke kjuankjún xi kits'ín. ²⁴ Tunga Jesu najmi kits'ínkjáihin xi nkú ts'ín ts'innkjink'un xuto, at'aha be xi nkú k'un. ²⁵ Najmi kamachjén tsa tjin xi kitsúyaha nkú k'un, at'aha be xi nkú ts'ín tjintuyá animaha.

3

B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu Nicodemo

¹ Nku nda fariseo xi 'mi Nicodemo xi ta nda k'akuhu xuta judio ² j'aisehe Jesu nga jyuun kō b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, yaní nga ji xi nku nda maestru xi Ntíaná kits'ín nibáha. At'aha najmi ch'a kamaha ts'ín kjuankjún xi t'n'ei tsa najmi tijnajihin Ntíaná.

³ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Xi najmi tsin tsetse, kui xi najmi ma chjihí xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná.

⁴ B'a kitsú Nicodemo:

—¿Nkú ts'ín tsín tsetse ngáha nku nda nk'ie nga ja chá? ¿A kamahá ta kjuas'en xi ma johó ngáha aya kats'a naaha kō tsín ngáha?

⁵ B'i ts'ín kinchja Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Xi najmi tsínjin ntánijua kō Espiritu najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha. ⁶ Xi xuta tsjáha kjuatik'un, kui xi kjuatik'uhun xuta tjihin. Xi Espiritu tsjáha kjuatik'un, kui xi kjuatik'uhun Espiritu tjihin. ⁷ Najmi tu ma nkjühin ni xi kuaxihin, nga tjihin nga tsín tsetse ngáhanu. ⁸ Fi ntjo tu má nga mjehé ra kō ta nu'yái nga xu. Tunga najmi yaní má nibáha kō má tífi. B'a joyaha ngayjee xuta xi tsinjín Espiritu.

⁹ B'a kitsú Nicodemo:

—¿Nkú tjihin ra ni xi tibixín?

¹⁰ B'i ts'ín kinchja Jesu:

—Ji xi nda maestruhu xuta Israel. ¿A najmi yaní niu? ¹¹ Kjuaxi ni xi tíxihin. Jin chubai ni xi yai kō bixínyai ni xi kiyai, tunga jun najmi n'e s'ejun én xi bixínyai. ¹² Tsa najmi s'ejinnuu éna nk'ie nga ni xi ts'e asuntee tinchjanijmíyahanuu, ¿nkú ts'ín s'ejihinnuu éna tsa ni xi ts'e ndjiojmi ján kuinchjanijmíyahanuu? ¹³ Ndaha nku najmi kjee fi ndjiojmi ján. Nkuhú Ntíhi Ndax'iun xi nibajehen yo.

¹⁴ Xi nkú ts'ín kikjesintjen Moise ye ante kixiu nk'ie, b'a ta ts'ín tjihin nga chjúsintjen Ntíhi Ndax'iun, ¹⁵ tu xi najmi ndyaha xi s'ejihin ra kui nga tu sahá k'úentu tík'un sín.

¹⁶ Kits'íntjo Ntíaná xuta asuntee nga kitsjá Ntí nku tutuhu tu xi najmi ndyaha xi s'ejihin ra kui, nga tu sahá k'úentu tík'un sín. ¹⁷ Ntíaná najmi kits'ín nibá Ntíhi asuntee tsa tu xi k'uéjñanehe ra xuta ni xi kanéhe ngat'aha ngatitsun xi kits'ín. Kits'ín nibá ní tu xi ts'ínk'ankihi.

¹⁸ Xi s'ejihin Ntíhi Ntíaná najmi tjin ni xi ngjuainéhe. Tunga xi najmi s'ejihin, kui xi ja tjen jé at'aha najmi kis'ejihin Ntí nku tutuhu Ntíaná. ¹⁹ Kui ngat'ai tjehe ra jé xuta. J'ai asuntee nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta, tunga 'yuhún kama mjehe xuta má jyuun nga má ndzjeen, at'aha najmi nda tjin ni xi tijncha ts'ín. ²⁰ Ngayjee xi ch'on ts'ín, kui xi ch'ohon nd'í xi ts'ín ndzjehen. Najmi fik'uhun tu xi najmi chaha ni xi tijncha ts'ín. ²¹ Tunga xi naxu ts'ín, kui xi fik'uhun nd'íu tu xi chaha nga tijncha ts'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jua yáha Jesu

²² Askahan nga b'a kamoō ngjiko Jesu já ni'yakuyáha ante Judea. Yo y'ejñako já ni'yakuyáha chuba nistjin nga tsaténtá xuta xi tjin yo. ²³ Jua ta tsaténtá xuta nanki Enon,

yo má tiña maha nanki Salim, at'aha 'yún tjín ntánijua yo. Incha j'ai xuta nga kisaténtá yo. ²⁴ B'a kama nk'ie nga najmi kje s'eya'yún Jua.

²⁵ As'ai já ni'yakuyáha Jua ko nku nda judio kinchjanijmíyaha xi nkú ts'ín tjíhin nga ts'ín je yjoho xuta judio nginkun Ntíaná. ²⁶ Incha ngjisehe Jua ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, nda xi j'aisehi ngabantá ntáje Jordan, xi tsixínyai yáha kui, kui xi ta tibaténtá ko ngayjee xuta tijncha fisehe.

²⁷ As'ai b'i ts'ín kinchja Jua:

—Ndaha nku ni najmi ma ts'ínkjáihin xuta tsa najmi ndjiojmi ján kik'aihi ra. ²⁸ Jun kinu'yó ni xi kinchja, nga najmi an nda xi ts'ín nibá Ntíaná ngajoho. Tu kin'e nibá tíjuhúnna. ²⁹ Xi nkúhu tsa nku kjuabixan, nkuhú nda xi tábixan. Nda xinkjín nda bixoon tu síjñat'ahá ra. Tímjéñjuhu ni xi tínchja ko tsjo tímaha nga tít'é ntaha nda bixoon. B'a ts'ín an nd'ai. Ja tsichu ma ndjuú kjuatsjona. ³⁰ Kui ndo xi tjíhin nga nk'a ngjuai, an kinte kfíán.

³¹ Xi nibáha nk'a ján 'yún chánka sa nga tu yáha ni. Xi tjehe ra asuntee, kui xi xuta asunte ko ni xi ts'e asuntee nchja. Xi nibáha ndjiojmi ján 'yún chánka sa nga tu yáha ni.

³² Títsuya ni xi kieke ko ni xi kint'é, tunga najmi ch'a tís'ejihín ra én xi tínchja. ³³ Tunga xi tís'ejihín én xi tínchja, kui tít's'ínkie yjoho nga kjuaxi én xi nchja Ntíaná. ³⁴ At'aha xi kits'ín nibá Ntíaná, kui xi nchja éhen Ntíaná, at'aha Ntíaná kitsáyjehe Espiritu. ³⁵ Ntia Na'miu 'yún tjoho Ntíhi ko ngayjee ni xi tjín ja kits'ínkjas'en aya ntsja. ³⁶ Xi tís'ejihín Ntíu, kui xi tíjña tík'un sín. Tunga xi najmi tíma mjehe nga kuint'é éhen Ntíu, kui xi najmi k'úéjña tík'un. Kjuakjahan Ntíaná tíjñanehe.

4

B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku na Samaria

¹ Kik'inyaha já fariseo nga Jesu 'yún tjín saha xuta ni'yakuyá nga Jua ko nga 'yún nkjin xuta tibaténtá. ² Tunga najmi Jesu xi tsaténtá xuta. Já ni'yakuyáha ní xi b'a kits'ín. ³ Nk'ie nga kint'é Jesu ni xi kik'inyaha já fariseo, as'ai tsitju ante Judea nga kik'óya ngáha ante Galilea.

⁴ Tjíhin nga kj'ua ante Samaria. ⁵ Kui nga j'aihi Sicar, nanki xi tíjñajihín ante Samaria. Tíjñakjoko xu'ba xi Jacob kitsjáha Kuse xi ntíhi maha. ⁶ Yo tíjña ntá tixa xi kits'ínnda Jacob. As'ai ngjik'iejñat'a Jesu ntá tixo, at'aha ja kafentaha nga tít's'ín niyá. Nkú ra ma nga chuba te jo niu. ⁷ As'ai j'ai nku tachjuún Samaria nga j'aik'asje ntánijua. B'i kitsú Jesu:

—K'uiní ichí ntánijua xi k'uiá.

⁸ Kui chubo najmi tjíntukoho já ni'yakuyáha, at'aha nichine incha kafík'atse ajin nantio.

⁹ As'ai b'i kitsú tachjuún:

—¿Nkú tjíhin ra nga an tbinchihíní ntánijua xi s'ihini, nga ji xi chá judio ko an xi na Samaria?

B'a kitsú tachjuún at'aha najmi nda incha y'a xinkjín xuta judio xuta Samaria. ¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—Tsa yai ni xi tsjá Ntíaná ko tsa yai yá xi tbankihi ntánijua, ji kuínchíhi ko kui tsjáhi ntánijua xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta.

¹¹ —Ji chá ntia —ta kitsú ngáha tachjuún—, najmi tjíhin ni xi n'esjekohoni ntánijuo ko 'yún nanka ntá tixo. ¿Má k'úínchj'ahani ntánijua xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta? ¹² Ntje cháná Jacob y'éjñaná ntá tixai. Kui xi ta kits'i ntánijua ko ta kits'i ntíhi ko chu xi kis'ehe. ¿A jihí xi 'yún chánka sai nga kui?

¹³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ngayjee xi k'uí ntánijua xu'bi ta kama xintá ngáha ra. ¹⁴ Tunga xi k'uí ntánijua xi tsjaha, kui xi ndahachí najmi ta kama xintáha ra. At'aha ntánijua xi tsjaha kama ajihín xuta xu'bo xi nkú joyaha nku ntá tixa xi bitju subaha ntánijua. B'a ts'ín k'úentu tík'un síhin.

15 —Ji chá ntia —kitsú tachjúun—, k'uainí ntánijua xu'bo tu xi najmi ta kama xintáhana ko najmi ta kj'úáik'asjéhena ntánijua ei.

16 —T'in chubaihi x'ihin ko nibákoj —kitsú Jesu.

17 —Najmi tjinna x'in —kitsú tachjúun.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tábixín, nga najmi tjihin x'in. 18 At'aha ja ma un x'in binchunko ko nda xi tinchunko nd'ai najmi x'ihin maha. Kjuaxi ni xi kuakixín.

19 —Ji chá ntia —kitsú tachjúun—, tímankjinna nga chá profeta ní. 20 Ntje cháni kits'intsjoho Ntjaná naxi xu'bi. Tunga máha jun, b'a bixiún nga Jerusalem tjña ante má nga tjihin nga n'etsjoho Ntjaná.

21 —Ji tachjúun —kitsú Jesu—, n'e s'ejin ni xi tíxihin. Kuichú chuba nk'ie nga najmi ta kjúáihinu naxi xu'bi ko najmi ta kuankihinnu Jerusalem nga n'etsjoho Ntia Na'miu.

22 Jun najmi yo xi n'etsjoho. Tunga jin yai xi n'etsjohi, at'aha ajihin xuta xi ntje judio tjehe ra stjún xi ts'ínk'anki xuta.

23 Tunga jahá tábichú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga kjuaxi n'etsjoho Ntia Na'miu. Xi nkú ts'in kuakúyaha Espiritu Santo xuta, b'a ts'in ts'íintsjoho Ntia Na'miu. At'aha Ntia Na'miu mjehe nga xuta xi b'i ts'in tjintuyáha ts'íintsjoho. 24 Xi ts'íintsjoho, tjihin nga kjuaxi b'a ts'in xi nkú ts'in kuakúya Espiritu Santo. At'aha Espiritu ní Ntjaná.

25 B'a kitsú tachjúun:

—Be nga kj'uaí Mesia, chá xi ts'ín nibá Ntjaná. Nk'ie nga kj'uaí, kuitsuyana nkú tjihin ra ni xi tjín.

26 —An ní niu, an xi tinchjakohi —kitsú Jesu.

27 Kui chubo j'ai ngáha já ni'yakuyáha ko kama nkjúhun nga nku tachjúun tinchjanijmiko Jesu. Tunga ndaha nku najmi kama k'un kingjásjaiyaha mí nihi xi mjehe ko a ra mí nihi xi tinchjanijmíyakocho tachjúun. 28 As'ai tsasínjña nisaha tachjúun ko ngji ajin nantio. Ngji tsúyaha xuta ni xi kamat'ain. 29 B'i kitsú:

—Nibáase ma ruu xuta x'in xi kuatsúyana ngatentee ni xi kits'ian. Kutsa kuihi xi kitsú Ntjaná nga ts'ín nibá.

30 As'ai tsitju xuta nantio nga j'aisehe Jesu. 31 Nk'ie nga ngji tachjúun ajin nantio, já ni'yakuyáha Jesu b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, chinej ichí nichinej.

32 —Tjñana nichine xi najmi yo —kitsú Jesu.

33 Kui nga b'i ngján kingjásjaiyaha ra xinkjín já ni'yakuyáo nga b'a kitsú:

—Tjín ra xi kj'uaikoho nichine.

34 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ts'ian xi nkú ts'in mjehe xi kits'ín nibána ko nga ts'intjusan xá xi ts'e, kui ní niu xi nichinena. 35 Tábixiún: “Ndyja sa ñju sá nga kuichú chon.” Tunga an b'a tixinnuu: Chjúx'ánkiu tunkun ko chaso. Xuta xi nibá ján, kui xi nkú joyaha chan. Ja tábichú chubaha. Ja kama kj'uaíya chon. 36 Xi tíf'áya chan xi nibá yo kama chjíhi. At'aha k'úentu tík'un sín xuto. B'a ts'in nkuhú tsjo kamaha ra xi ts'ínxájin ko xi f'áya chon. 37 At'aha kjuaxi kjáihin én xi b'a tsuu: “Nku xi b'éntje ko kj'ái xi f'áya.” 38 An kits'inkjínuu nga chj'ayo chan xi najmi jun kis'enkinuu kjuanima. Kj'ái xi kuak'íentje nga nibá xutai, ko jun ta sakút'anuu chjíhi xoo.

39 Nkjin xuta Samaria xi tjintu ante xu'bo kis'ejihin Jesu nk'ie nga kint'é nga b'i kitsú tachjúun: “Kuatsúyana ngatentee ni xi kits'ian.” 40 Kui kjuaha nk'ie nga j'aisehe ra xuta Samaria Jesu, tsankihi nga k'úéjña yo. Y'ejña Jesu jo nistjin tjihin 41 ko 'yún nkjin sa xi kis'ejihin én xi kinchja. 42 As'ai b'a incha kitsúhu tachjúun:

—S'ejinni nd'ai tunga najmi tu ngat'aha ní én xi tsixín. S'ejin níni at'aha ko jin kuanu'yái ko mankjinni nga kjuaxi nga kui xi ts'ínk'anki xuta xi tu má tjintuhú.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda chi

⁴³ Nk'ie nga j'a jo nistjin, as'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante Galilea. ⁴⁴ At'aha kitsuya Jesu nga najmi yankjun nku nda profeta ante xi ts'e. ⁴⁵ Nk'ie nga tsichu Galilea, xuta xi tjin yo kits'inkjaihin, at'aha kieke ngayjee ni xi kits'in Jesu nanki Jerusalen ajihin s'iu. At'aha ko kui incha ngji s'iu.

⁴⁶ As'ai tsichu ngaha Jesu Cana, nanki xi tijnajihin ante Galilea ma nga kits'in ma binu ntaniju. Yo tijnha nku nda xi ts'inxat'aha nda rej, kui xi tijnaha nku nda chi xi kijnha un nanki Capernaum. ⁴⁷ Nk'ie nga kint'e nga tsitju Jesu ante Judea ko j'ai ante Galilea, as'ai j'aisehe ko tsankihi nga ngjuai ni'yaha tu xi ts'innkihi ra nda chih, at'aha ja ti'me. ⁴⁸ B'i kitsu Jesu:

—Tsa najmi choo kjuankjun ko ni xi tibakuchji nga'yuhun Ntiana, najmi s'ejinnu nga Ntiana kits'in nibana.

⁴⁹ As'ai b'a kitsu nda xi ts'inxat'aha nda rej:

—Ji nda ntia, niba mai ichi kintehe ni nga kuaya nda china.

⁵⁰ B'i kitsu Jesu:

—T'in ngahani ni'yahi. Ja nda ngaha nda chih.

Kis'ejihin ndo en xi kitsu Jesu ko ngji. ⁵¹ Nk'ie nga tjen masen niyoo, kisatejin ja musuhu ko b'a kitsuhu:

—Ja nda ngaha ntih.

⁵² Kingjasjayah ndo ja musuhu mi chubaha kik'atuts'ihin nga kis'e nda ngaha ra ntih. B'a kitsu joo:

—Kujna nga chuba nku tsitjujihin ch'iun nda chi.

⁵³ J'aitsejen na'mihi nda chi nga kui chubo: “Ja nda ngaha nda chih”, kitsuhu Jesu. Kui ko ngayjee xuta xi tjin ni'yaha kis'ejihin Jesu. ⁵⁴ Kui kjuankjun xu'bi xi ma joho xi kits'in Jesu nk'ie nga tsitju ante Judea ko j'ai ngaha ante Galilea.

5*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi kijnha un*

¹ K'ai nistjin ngaha, nk'ie nga tincha b'asje s'ih xuta judio ngji ngaha Jesu nanki Jerusalen. ² Yo tijnha nku na tixa chankantsu xi tinha maha ankjuaha naxinantoo xi 'mi Ankjua Chutsanka. Kui na tixo xi 'mi Betesda nga en hebreo. Un ante nk'ien kis'entuhu.

³ Yo fantu nkjun xuta un, xuta ka, xi najmi ma fi ko xi nta sjai. Kui xi incha kuyaha nga ts'in niya ntaniju. ⁴ At'aha tu nkje tu nkjehé ni nku ntitsjehe Ntiana f'ajienjin na tixo ko ts'in niyankihi ntaniju. Ko xi tjun tsungijin yoho ntoo nk'ie nga ja kuan'e niyaha, kui xi ma nda tu mi ch'in xi k'uhun ra.

⁵ Yo kijnajihin xuta uun nku nda xi tihin kan t'ion jan nu nga uhun. ⁶ Nk'ie nga kieke Jesu nga kijnha ndo yo, kamankjihin nga ja nkjin nu tihin nga uhun ko b'i kitsuhu:

—A mjehi kama nda ngahani?

⁷ —Ji nda ntia —kitsu nda uun—, najmi ch'a tjinna xi kuasinkona, tsa tsungijinna na tixo nk'ie nga n'e niyaha. Nk'ie nga mjena tsungijan yona, tu k'aihi xi tjun tsungijin yoho.

⁸ As'ai b'i kitsu Jesu:

—Tisintjein, chjubei nijna xi kisujnasuin ko t'in.

⁹ Ta kuihi chubo kama nda ngaha ndo. Jak'á nijna xi kijnhasun ko ngji. Tunga xuatuhu kui nistjiun, nistjin nkjuhun xuta judio. ¹⁰ Kui nga b'a kitsuhu ra ja judio k'aku nda xi kama ndoo:

—Xuatu nd'ai. Tijnha nkjuhun kjuatexumoo nga ch'ai nijnahi.

¹¹ B'a kitsu ndo:

—Xi kuats'innkina, kui xi b'a kuatsuna: “Chjubei nijna xi kisujnasuin ko t'in.”

¹² B'a kitsu joo nga kingjasjayah:

—Yá xi b'a kuatsuhi: “Chjubei nijna xi kisujnasuin ko t'in”?

¹³ Tunga najmi behé nda xi kama nkihí yá xi kits'ínkhi, at'aha ngji t'axín Jesu ajihín xuta xi tíncha yo. ¹⁴ Askahan Jesu ksatéjin ngáha ndo má ma natsihín nínku ko b'i kitsúhu:

—Ji, ja kama nda ngáhani. Najmi ta n'eheni ngatitsun tu xi najmi satéhe ri nku ni xi 'yún ch'onk'un sa.

¹⁵ As'ai ngji tsúyaha ndo já judio k'aku nga Jesu xi kits'ínkhi. ¹⁶ Kui kjuaha nga kits'ín unkiehe ra Jesu já judio k'aku, at'aha b'a kits'ín nga nistjin nkjúun. ¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Na'mina títs'ínxá santaha nd'ai ko an ta títs'inxá.

¹⁸ Kui kjuaha nga tu sahá 'yún tsangisjai niyáha já judio k'aku nga mjehe ts'ínk'iehen Jesu. At'aha najmi tu suba tsa nistjin nkjúun xi najmi kitsenkjún, tunga b'ahá kitsú ya nga Ntíaná xi Na'mihí. B'a ts'ín ta kuihi kits'ín ma yjoho xi nkúhu Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúchji Jesu xáha

¹⁹ As'ai kinchja Jesu nga b'a kitsúhu jóo:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ni najmi ma ts'ín Ntíhi Ntíaná kuenta subaha. Tu nkuhú ni xi tíbe nga títs'ín Na'mihí, kui xi ts'ín. At'aha ngatentee ni xi ts'ín Na'miu, ta kui nihi xi ts'ín Ntíu. ²⁰ At'aha Na'miu 'yún tjoho Ntíu ko bakúchjhi ngayjee ni xi ts'ín. Ko kuakúchji saha ni xi 'yún chánka. Xi kama nkjúhúnnuu. ²¹ At'aha xi nkú ts'ín Na'miu ts'ínkj'áiyaha xuta ngabayoo ko ts'ínk'íentu tík'un ngáha, b'a ta ts'ín Ntíu ts'ínk'íentu tík'un xi mjehe. ²² Najmi Na'miu xi kuasehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta. Ntíu ní kitsjáha nga kui xi kuaseyhehe kui niu, ²³ tu xi ngayjee xuta skuenkjúhun Ntíu xi nkú ta ts'ín benkjún Na'miu. Xi najmi benkjún Ntíu, b'a ta ts'ín najmi benkjún Na'mi xi kits'ín nibáha.

²⁴ 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi basínñjuhu éna ko s'ejihín xi kits'ín nibána, kui xi ja tjintu tík'un sín. Najmi tjín ni xi nguainéhe at'aha ja tsitjujin ngabayoo ko tjintu tík'un sín. ²⁵ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuichú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga xuta k'ien kuint'é ntaha Ntíhi Ntíaná, ko xi tint'é'éhen k'úentu tík'un. ²⁶ At'aha xi nkú ts'ín Ntía Na'miu kuentahta tjíña tík'uhun, b'a ta ts'ín kitsjáha Ntíu nga kuentahta tjíña tík'uhun. ²⁷ Na'miu kitsjáha Ntíu tu xi kuasehe ra tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta, at'aha kui xi Ntíhi Nda'jún.

²⁸ 'Najmi tu ma nkjúnnuu niu. At'aha kuichú chuba nk'ie nga kuint'é ntaha Ntíu ngayjee xuta xi kjintuyánji ²⁹ ko kuisintjen ngáha. Xi nda kits'ín kuisintjen nga k'úentu tík'un. Xi najmi nda kits'ín kuisintjen nga s'enéhe ni xi kanéhe ngat'aha ni xi incha kits'ín. ³⁰ Ndaha nku ni najmi ma ts'ian kuentahta. Xi nkú ts'ín nt'e, b'a ts'ín ts'ian kjuá. Ko kixi ts'ian kjuá, at'aha najmi bangisjai suba ni xi mjena. Ni xi mje níhi Na'mi xi kits'ín nibána bangisja.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi bakúchji nga kik'ai xáha

³¹ Tsa ta ahan xinya yáha an, najmi chjíhi ra én xi kuinchja. ³² Tunga tjíñahá kj'ai xi tífina kjuanda, ko be nga chjíhi ra ni xi ts'ín nga b'éjña chji yáha an. ³³ Jun kin'ekjúú já xi ngjngjásjaiyaha Jua nga yáha kui ko kui xi kitsúya yáha an. ³⁴ An najmi machjéna tsa xuta yjoninte nguaina kjuanda, tunga tíxihinnuu nga n'echjíhi ruu Jua tu xi k'uankihinu. ³⁵ Jua b'a joyaha nku nd'í xi tsat'ai ko kits'ín ndzjen, ko jun kin'e tsjojiun kutju nd'íhi.

³⁶ Tunga 'yún chánka sa ni xi tífina kjuanda nga én xi kinchja Jua. At'aha xá xi kitsjána Ntía Na'miu nga ts'intjusan ko xi títs'ian nd'ai, kui xi ta tífina kjuanda. Tíbakúchji nga Ntía Na'miu kits'ín nibána. ³⁷ Ko Na'miu ya xi kits'ín nibána ta tífina kjuanda. Jun najmi kjee nu'yó ntaha ko ta ndaha najmi kjee yo xi nkú tjín. ³⁸ Ta ndaha najmi tjíñajinnuu éhen ajin animannuu, at'aha najmi s'ejinnuu xi kits'ín nibá. ³⁹ Yún nkjún n'eyo xujun éhen Ntíaná at'aha b'a manuu nga b'a ts'ín sakúhunnuu nga kuintsuba tík'un síún. Tunga an ní tinchjanjímíyahana xujun nga tífina kjuanda. ⁴⁰ Tunga najmi mjehénuu nibasenu tu xi kuintsuba tík'uhunnu.

⁴¹ 'Najmi tibangisja tsa xuta tsjana kjuachanka. ⁴² Tunga behenuu. Be nga najmi n'etjo Ntiana. ⁴³ Ngajoho Na'mina jaihina ko jun najmi n'ekjainnu. Tunga tsa kj'ai xi kuaté xa subaha yjoho, tu saha kui xi n'ekjohoon. ⁴⁴ B'i ngjan 'boho kjuachanka yjonuu. Najmi binchisjo nga Ntiana xi nku tutuu tsjanuu kjuachanka. Nk'ie nga b'a n'o, ¿nkú ts'in s'ejihinnuu enna?

⁴⁵ 'Najmi tu b'a bixiun tsa an xinyat'ainnuu nginkun Ntia Na'miu. Moise ni xi tima 'yun tak'un, kui ni xi titsuyat'ainnuu. ⁴⁶ Tsa kjuaxi nga s'ejinnuu ni xi y'et'a Moise, ta s'ejinnuu an, at'aha an kinchjanjimiyanana Moise. ⁴⁷ Tunga tsa najmi s'ejinnuu ni xi y'et'a Moise, ¿nkú ts'in s'ejihinnuu en xi tincha?

6

B'i ts'in kits'inkjen Jesu ja xi un mi

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Kj'ai nistjin ngaha ngji Jesu ngabantá ntachak'un Galilea, xi ta 'mi ntachak'un Tiberia. ² Nkjin nkjun xuta kitsjennkihi, at'aha kieke kjuankjun xi kits'in nga kits'innkihi xuta un. ³ As'ai tsiyajnu Jesu nku asuntu tjenki ko yo y'ejnako ja ni'yakuyaha. ⁴ Kui nistjiun ja tibichu tina S'i Pascua xi b'asje xuta xi ntje judio tjehen ra. ⁵ Nk'ie nga tsase Jesu ko kieke nga nkjin nkjun xuta xi tincha nibak'uhun, b'a kitsuhu Felipe:

—¿Ma xi tjeheh ch'atsee ninkuan xi kjine xuta nkiun?

⁶ Tunga tu xi kikjut'ayak'uhun ni Felipe nga b'a kitsuhu, at'aha be ni xi ts'in. ⁷ As'ai b'a kitsu Felipe:

—Ta ndaha tsa jo unchan toon denario ninkuan ch'atsee, tsa as'ai ichi ichi k'uaihi nga nkunku, najmi kuichu maha ra.

⁸ As'ai b'i kitsu nda ni'yakuyá xi 'mi Andre, xi nts'e maha Simon Pedro:

⁹ —Ei sijná nku nda chi xi y'a un ninkuan xi kamandakoho tu cebada ko jo tjio. Tunga, ¿mi skan kamaha ra xuta nkjiun niu?

¹⁰ B'i kitsu Jesu:

—B'a t'ihuun nga kat'entu ngayjee xuta.

Tjin nkjun naxi chu kui ante xu'bo ko y'entu ajin naxi chu nkú ra ma un mi jax'in.

¹¹ As'ai jakj'a Jesu ninkuon, kitsjaha mab'achijhi Ntiana ko kits'inn dzjoho xuta xi kab'entu yo. B'a ta kits'ihin tjio nga kitsjaha xi nkú tjin mjehe xuta. ¹² Nk'ie nga kik'ie sisihin xuta, as'ai b'i kitsuhu ja ni'yakuyaha:

—Chj'ayo ninkuan xi k'uankiu tu xi najmi kuatsuhun.

¹³ As'ai j'aya joo ninkuan xi ts'ankiu, kui xi nibaha ra ninkuan cebada xi uun. Te jo nisin kama ninkuan xi ts'ankihí xuta. ¹⁴ Nk'ie nga kieke xuta nkjiun kjuankjun xi kits'in Jesu, as'ai b'a incha kitsuhu xinkjin:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi nda profeta xi tihin nga kj'uai asunntej.

¹⁵ Tunga kamankjihin ra Jesu nga mjehe joo ngjuai ko kjuayuhun nga nda rej ts'in maha. Kui nga ngji t'axin suba ngaha asuntu tjenkiu.

B'i ts'in ngjisun Jesu ntachak'uun

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Nk'ie nga ja tima jyun, as'ai incha j'aijen andai ntachak'uun ja ni'yakuyaha Jesu. ¹⁷ Jas'en yabarku tu xi kjuatikjaha ntachak'uun nga ngjai nanki Capernaum. As'ai tu kama jyunt'aihín nk'ie nga najmi kjee bichu tjennkihi Jesu. ¹⁸ Ko tu nkuhú ntjo xi tu xi 'yuhun kama. Xi kits'in xuhú ntachak'uun. ¹⁹ Nk'ie nga tsichu nkú ma tsa un ko tsa jun kilometru tihin, kieke joo nga Jesu nibasun ntachak'uun nga nibak'un tihaha yabarku. Incha kitsankjun joo, ²⁰ tunga b'ihí kitsu Jesu:

—An ni niu. Najmi tu binkjun.

²¹ Tsjo kamaha jóo nga jas'en Jesu yábarku ko tu tsichu sahá yábarku nanki xi má nga tíincha fi.

B'i ts'in kitsúya Jesu nga kui xi ts'ínk'íentu tík'un xuta

²² Nístjin xi ma ndyjuun kamankjihin xuta xi y'entu ngabantá ntáchak'uun nga tu nkuhú maha yábarku xi tsitju yo ko nga Jesu najmi jas'en nga ngjiko já ni'yakuyáha, at'aha tu já ni'yakuyáha ngji subahá. ²³ As'ai incha j'ai k'ái yábarku xi tsitjuhu nanki Tiberia nga j'ai tiña má xi tjeheh kikjine ninkuan xuta nk'ie nga kitsjáha Jesu máb'achjíhi Ntiana.

²⁴ Kui b'a maha, nk'ie nga kiekehe xuta nga najmi ta tjihin Jesu yo ko ta ndaha já ni'yakuyáha, as'ai jas'en yábarku nga ngjingisjai nanki Capernaum. ²⁵ Ngabantá xinkuu kisakúhu ko b'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿nkú n'e jáihini ei?

²⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kiyo kjuankjún xi kits'ian, tunga najmi kuihí kjuaha tíbinchisjáihinú. Tu ngat'aha ní ninkuan xi kichinehenu nga kitse susunnuu, kui kjuaha nga tíbinchisjáihinú. ²⁷ Najmi tu n'exántjaihinu ninkuan xi maha fe. Ninkuan xi najmi ma níhi fe n'exántjaihinu. Kui xi ts'ínk'íentu tík'unnuu. Ntíhi Nda'x'iun tsjánuu ninkuan xu'bo. Ntia Na'miu tsakúnuu nga kui xi kits'ín nibá.

²⁸ B'a kitsú jóo:

—¿Mí ni xi tjihin nga n'ei jin tu xi n'etjususunni ni xi mjehe ra Ntiana?

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—Kui ni xu'bi xi mjehe Ntiana nga n'etjusun. Kas'ejinnuu nda xi kits'ín nibá.

³⁰ As'ai b'a incha kitsú jóo:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchjini nga Ntiana kits'ín nibáhi tu xi chahani ko s'ejinni ji? ¿Mí xáha Ntiana xi mahi? ³¹ At'aha ntje cháná kikjine mana nk'ie nga y'entu ante kixiu. Kui nihi xi tjit'a éhen Ntiana nga b'a títsu: “Ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha ra kitsjáha nga kikjine.”

³² B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Na'minahá xi kitsjánuu ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha, najmi Moise. Ko nd'ai títsjánuu ninkuan xi nda kjkjin. Kui xi ndjiojmi ján nibáha. ³³ At'aha ninkuan xi tsjá Ntiana, kui xi nibajehen ndjiojmi ján ko ts'ínk'íentu tík'un xuta asuntej.

³⁴ —Ji nda ntia —kitsú jóo—, k'uai tehenten ninkuan xu'bo.

³⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—An ninkuan xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Xi kjuaisena najmi ta kama bjoho ra ko xi s'ejihin an najmi ta kama xintáha ra. ³⁶ Tunga jahá b'a kuaxinnuu, ndaha tsa tíyanú tunga najmi tís'ejihinnuu. ³⁷ Kjuaisena ngayjee xuta xi tsjana Na'mina, ko xi kjuaisena najmi k'onsje natsin ján.

³⁸ At'aha ndjiojmi ján nibajehenna tu xi ts'intjususunna xi nkú ts'ín mjehe Na'mi xi kits'ín nibána ko najmi xi nkú ts'ín mjena. ³⁹ Ko ni xi mjehe xi kits'ín nibána, najmi mjehe tsa ts'inndyja ndaha nku xi kitsjana. Mje níhi nga ts'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo xuta xu'bo nístjin xi fekuu. ⁴⁰ At'aha ni xi mjehe Na'mina, mjehe nga k'úentu tík'un sín ngayjee xi kjuaisehe Ntíu ko s'ejihin. Ko an ts'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo xuta xu'bo nístjin xi fekuu.

⁴¹ Nk'ie nga b'a kitsú Jesu nga kui xi ninkuan xi ndjiojmi ján nibajehen, as'ai já judio kinchjayanehe. ⁴² B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihí ndai xi Jesu, ntíhi Kuse? Yaá na'mihi ko naaha. ¿Nkú tjihin ra nga b'a títsuhu nga ndjiojmi ján nibajehen?

⁴³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu chubayanenu. ⁴⁴ Ndaha nku najmi kama kjuaisena tsa najmi kjuaikoho Na'mi xi kits'ín nibána. Ko xi kjuaisena an ts'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo nístjin xi fekuu.

⁴⁵ B'a ts'in y'et'a ja profeta: "Ntiana kuakuyaha ngayjee xuta." Kui b'a maha, ngayjee xi mjeñjuhū rā kō bangiya ni xi bakuyaha Ntia Na'miu, kui xi k'uaísena.

⁴⁶ Ndaha nku najmi kjee be yaha Ntia Na'miu. Nku tutuhú xi nibaha má tíjña Ntiana, kui xi ja be Ntia Na'miu. ⁴⁷ Kjuaxi ni xi tíxinnu. Xi s'ejihin an, kui xi k'úentu tík'un sín. ⁴⁸ An ninkuan xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. ⁴⁹ Ntje chánu kikjine mana ante kixiu, tunga tu nkú jesuhún. ⁵⁰ Tunga ninkuan xu'bi ndjiojmi ján nibajehen tu xi kjinehe xuta kō najmi ta kuayaha. ⁵¹ An xi ninkuan tík'un xi ndjiojmi ján nibajehen. Tsa tjin xi kjine ninkuan xu'bi, kui xi k'úejña tík'un sín. Kō ninkuan xi tsja, kui xi yjonintena xi tsjantjálhina xuta asunntej.

⁵² As'ai tu y'ésikohó xinkjin ja judio nga b'a kitsú:

—¿Nkú ts'in tsjahaná yjonintehe ndai nga chineé?

⁵³ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Tsa najmi chinoo yjonintehe Ntíhi Ndax'iun kō s'iu jníhi, najmi kuintsuba tík'un. ⁵⁴ Xi kjine yjonintena kō k'uí jnína, kui xi k'úentu tík'un sín, kō an ts'ínkj'áya ngaha rā xuta xu'bo nistjin xi fekuu. ⁵⁵ At'aha yjonintena xi nichine xi ndoo kō jnína xi ntá xi ndoo. ⁵⁶ Xi kjine yjonintena kō k'uí jnína, kui xi k'úentujinna kō an kúatejñajihin.

⁵⁷ Na'miu kits'in nibána. At'aha tíjña, kui nga tíjñahana. B'a ta ts'in at'aha tíjña tík'an, kui nga k'úentu tík'uhun xuta xi ts'ín mana nichinehe. ⁵⁸ Kui xu'bi ninkuan xi ndjiojmi ján nibajehen. Kui xi najmi xi nkú joyaha mana xi kikjine ntje chánu kō tu nkú jesuhún. At'aha xi kjine ninkuan xu'bi, k'úentu tík'un sín.

⁵⁹ B'a ts'in kinchja Jesu nga tsakuya ayahā nku ni'ya sinagoga xi tíjña nanki Capernaum. ⁶⁰ Nk'ie nga kint'é xuta ni'yakuyaha én xi kinchja, as'ai nkjin xi b'a kitsú:

—Ni tjin tsa n'esihin én xi tinchja. ¿Yá xi ts'ínkjáihin ni xi kuatsú?

⁶¹ Kamankjihin Jesu nga kinchjayanehe xuta ni'yakuyaha nga b'a kitsú. As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A t'n'endyjajihin ruu yjonu én xi kuanchja? ⁶² ¿Nkú sa kamanu tsa choo Ntíhi Ndax'iun nk'ie nga ngjuainji ngaha ante má nga nibaha? ⁶³ Espiritu Santo ts'ínk'íentu tík'un xuta. Xuta bi, najmi maha ts'ínk'íentu tík'un xuta xinkjin. Én xi kuaxinnu Espiritu Santo nibaha rā kō kui éen ts'ínk'íentu tík'unnu. ⁶⁴ Tunga tjin ajinnu xi najmi s'ejihin an.

B'a kitsú Jesu at'aha be santaha nga tuts'ihin ni yá xi najmi s'ejihin kō yá xi ts'ínkjas'eheñ. ⁶⁵ Kō b'i ta kitsú ya:

—Kui kjuaha nga b'a kuaxihinnu nga ndaha nku najmi kama k'uaísehena tsa najmi Ntia Na'miu kitsjaha nga k'uaísena.

⁶⁶ Yo kik'atuts'ihin rā nga nkjin xuta ni'yakuyaha y'éñaha. Najmi ta kitsjenkoho rā. ⁶⁷ As'ai b'i kitsúhu ja ni'yakuyá xi te joo:

—¿A mjenuu kuankiún kō jun?

⁶⁸ —Ji Nda Ntia —kitsú Simon Pedro—, ¿yá sa kama tsjénkihi jin? Jihí xi chubai én xi ts'ínk'íentu tík'un síhin xuta. ⁶⁹ S'ejinni kō ja kamankjinni nga ji Cristo, xi Ntíhi Ntiana xi tíjña tík'uhn.

⁷⁰ B'i kitsú Jesu:

—An j'ajinnu jun xi te joo, tunga tjenjihinnu nku ndaninda.

⁷¹ B'a kitsú Jesu nga kinchjanjmíyaha Juda Iscariote, ntíhi Simon. At'aha kui xi ts'ínkjas'eheñ kō kui xi nku nda ni'yakuyá xi te joo.

7

B'i ts'in ngji Jesu S'íhi Ni'ya Kichoo

¹ Askahan kikjatsú'ba Jesu ante Galilea. Najmi kama mjehe nga kikjatsú'ba chji ante Judea, at'aha ja judio k'aku tsangisjai niyá xi nkú ts'in ts'ínk'ieheñ. ² Tunga jahá tábichú

tiña s'í xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheñ ra, s'í xi 'mi S'íhi Ni'ya Kichoo, ³ ko b'a kitsú já nts'e Jesu:

—Najmi tu ei binchin. Tu sahá t'in Judea tu xi skuēhe xuta ni'yakuyáhi ni xi n'ei. ⁴ At'aha najmi tjín xi b'éjña 'ma ni xi ts'ín tsa mjehe chá. Tu sahá takúchjihí yjohi xuta asunntej nga n'ei ni xi t'n'ei.

⁵ B'a kitsú já nts'e at'aha ta ndaha kui najmi incha kis'ejihin yáha Jesu. ⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi kjee bichú chubana nga ts'ian ni xi tjihin nga ts'ian. Jun bi, tu mí chubahá ni ma n'o ni xi tjihin nga n'oo. ⁷ Najmi títs'ín unkienuu xuta asunntej. An bi, títs'ín unkiēna at'aha tib'ejña chja nga ch'on tjín ni xi t'incha ts'ín. ⁸ Tankiún s'íu. Najmi kfían an at'aha najmi kjee bichú chubana.

⁹ B'a kitsú Jesu, as'ai y'ejña ante Galilea. ¹⁰ Tunga nk'iehé nga incha ngji s'íu já nts'e, as'ai ngji ko kui. Tunga najmi ngji chjihí, tsa jóo tjenjihin. Ngji suba. ¹¹ As'ai ajin s'íu já judio k'aku tsangisjaihí. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kj'uaíhi ndo?

¹² Ko xuta nkjiun ta kinchjanijmíyaha Jesu. Tjín xi b'a kitsú: “Ndahá ndo.” K'ua ngá xi b'a kitsú: “Najmi nda ndo. Xutahá b'anachaha ndo.” ¹³ Tunga najmi kama tak'uhún xuta kinchjanijmíya chji chjihí Jesu at'aha tsankjún já judio k'aku.

B'i ts'ín tsakúya Jesu ajin s'íu

¹⁴ Nk'ie nga ajihin s'íu, jas'en Jesu má ma natsihin ninku ko tsakúya. ¹⁵ Kama nkjúhun já judio k'aku ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Nkú ts'ín behe ni xi ts'e Ntíaná ndai nga najmi tsangiyaha?

¹⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi an ts'an ni xi tibakuyá. Xi kits'ín nibá nína ts'e éen. ¹⁷ Xi mjehe ts'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná, kui xi skuē tsa Ntíaná ts'e ni xi tibakuyá ko tsa an ts'an. ¹⁸ Nku xuta xi nchja ni xi ts'e, kui xi bankisjai kjuachánka xi ts'e. Tunga xi bankisjai kjuachánkahá xi kits'ín nibáha, kui xi kjuaxi ni xi tsu ko naxu ts'ín. ¹⁹ ¿A najmi kitsjáhánuu Moise kjuatéxumoo? Tunga ndaha nku jun najmi títs'íntjusun kjuatéxumoo. ¿Á mjehenuu n'ek'iehennú?

²⁰ As'ai b'a incha kitsú xuto:

—¿Kutsa ndanindahá tíñajihin! ¿Yá xi mjehe ts'ínk'iehin?

²¹ B'i kitsú Jesu:

—Nku ni kits'ian ko ngatentoo kama nkjúnnuu. ²² Tsakúyanuu Moise nga n'etjusun circumcision, ndaha tsa najmi Moise kik'atuts'ihin ra niu. Ntje chánuu ní kik'atuts'ihin ra niu. Kui nga n'etjusuhun niu ndaha tsa nistjin nkjún. ²³ B'a n'ohoo ntix'innuu ndaha tsa nistjin nkjún tu xi najmi ndyjaha kjuatéxumaha Moise. Tunga tsa b'a n'o nga nistjin nkjún, ¿á t'n'ekjankohonú nga nistjin nkjún kits'innkíhi ra nku nda? ²⁴ Najmi tu kjuá sunnk'a n'o. Kixi ní n'oo kjuá.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha xuta yáha Jesu

²⁵ As'ai b'a kitsú k'ua xuta nanki Jerusalen:

—¿A najmi kuihi ndai xi mjehe ts'ínk'ieheñ jóo? ²⁶ Tunga, á tinchja chji chjihí ko najmi ch'a nkú títsuhú ra. ¿A kjuaxihí nga ja kamankjihin já tjíxoo nga kui ndai xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá? ²⁷ Tunga yanáá má nibáha ndai. Nk'ie nga kj'uaí xi Cristo, najmi ch'a skuē má nibaha.

²⁸ As'ai 'yún kinchja Jesu nga b'i ts'ín tsakúya má ma natsihin ninku:

—B'a tibixiún nga yanú ko yo má nibáhana. Tunga najmi kuantanahá jáihina. Tjín xi kits'ín nibána. Ko xi kits'ín nibána ma n'e s'ejían ni xi tsu. Kui xi najmi yo. ²⁹ Tunga an be yáha, at'aha má tjña nibahana ko kui xi kits'ín nibána.

³⁰ As'ai kama mjehe jóo nga kuakj'ánijéhe. Tunga ndahá nku najmi kits'ínkoho, at'aha najmi kjeé bichú chubaha. ³¹ Tunga nkjin xuta xi tinchajihin xuta nkjiun kis'ejihin Jesu. B'a kitsúhu xinkjin:

—Nk'ie nga kj'uaí xi Cristo, ¿a 'yún ts'ín sa kjuankjún nga nda xu'bi?

³² Kint'é já fariseo ni xi kitsú xuto nga kinchjanijmíyaha Jesu. As'ai já na'mi k'aku ko já fariseo kits'ínkji já xi kunntá ninku tu xi kuakj'ánijéhe Jesu. ³³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu chuba nistjihín kúatejñajin sanuu ko kfin ngáhana má tíña xi kits'ín nibána.

³⁴ Kuinchísjainú tunga najmi ta sakúhunuu an. Má nga kfíntejña najmi kama kuankiún.

³⁵ B'a kitsúhu xinkjin já judio k'aku:

—¿Má ngjuaihi ndai nga najmi ta sakúhuná? ¿A xuta judio xinkia xi tñintujihin xuta xi nchja griego ngjuaisehe? ¿A ta kuakúyaha xi nchja én griego? ³⁶ Ni xi kuanchja: “Kuinchísjainú tunga najmi ta sakúhunuu an”, ko: “Má nga kfíntejña najmi kama kuankiún”, ¿nkú tsuhu ra ni xi kuatsú?

B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kamaha xuta xi s'ejihin kui

³⁷ Nistjin xi fekuhu s'iu, kui xi 'yún b'asje xuta, as'ai tsasinjña ndju Jesu ko 'yún kinchja: —Tsa tjín xi tíma xintáha, kanibásena ko kat'i. ³⁸ B'a kamaha xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná. Xi s'ejihin an animaha stjújín ntáje, ntá xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta.

³⁹ B'a kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Espiritu xi askahan ts'ínkjáihin xuta xi s'ejihin Jesu. Najmi kjeé f'ai Espiritu Santo kui nistjiun, at'aha najmi kjeé s'ejña chji kjuachánkaha Jesu.

⁴⁰ Nk'ie nga kint'é xuto éin, k'ua xi b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai nda profeta xi tjíhin nga kj'uaí.

⁴¹ B'a kitsú ngá k'ua:

—Kui ndai xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá.

Tunga tjín ngá xi b'a kitsú:

—¿Nkú ts'ín Galilea nibaha xi Cristo? ⁴² ¿A najmi b'ahá ts'ín tjít'a éhen Ntíaná, nga ntjehe David nibaha ra xi Cristo, ko nga Belen nibaha, má nga nankihi David?

⁴³ B'a ts'ín tsakjányaha yjoho xuta nantio nga incha kinchjanijmíyaha Jesu. ⁴⁴ Tjín xi kama mjehe nga kuakj'ánijéhe tunga ndahá nku najmi kits'ínkoho.

B'i ts'ín najmi kis'ejihin já judio k'aku nga Ntíaná kits'ín nibáha Jesu

⁴⁵ As'ai já xi kunntá ninku j'ai ngáha má tjíntu já na'mi k'aku ko já fariseo ko b'i kik'ihin:

—¿Á najmi kjúáikohonu ndo?

⁴⁶ B'a kitsú jóo:

—Ndaha nku najmi kjeé b'a ts'ín nchja xi nkú ts'ín nchja ndo.

⁴⁷ B'a kitsú já fariseo:

—¿A kohó jun ta kuak'anachanu ndo? ⁴⁸ ¿A tjíhín ajihin já tíxoo ko a ra ajihin já fariseo xi s'ejihin Jesu? ⁴⁹ Tunga xuta xu'bi bi, najmi mankjihin kjuatéxumoo. Kui xi najmi nda nginkun Ntíaná.

⁵⁰ As'ai kinchja Nicodemo, nda fariseo xi j'aisehe Jesu nga jyuun:

⁵¹ —Xi nkú ts'ín tíña kjuatéxumaná, tíjún tjíhin nga kuasinñjuhuú xuta tu xi chahaná ni xi kits'ín ko askahan n'e raá kjua.

⁵² B'a kitsú jóo:

—¿A ta kohó ji xi nibáhani Galilea? N'eya nda ndai xujun éhen Ntíaná ko chai nga ndaha nku nda profeta najmi kjeé tjujín Galilea.

⁵³ As'ai b'i ngján incha ngji ngáha ni'yaha.

8

B'i ts'ín kichjut'ayák'un Jesu nga j'aich'áha nku tachjuún

¹ As'ai ngji Jesu asunntu tjenki xi 'mi Ya Olivo. ² Nk'ie nga ja kama sehen nistjin xi ma ndyjuun, j'ai ngaha ma ma natsihin ninku. Yo j'aise nkjuhun xuta ko yo y'ejna nga tsakuya. ³ As'ai incha j'aiko ja chjine'ehen kjuatexumoo ko ja fariseo nku tachjuun xi kiya nga k'aj'nda kjiijnakoho. J'aisijnja nginkun Jesu ko nginkun xuto ⁴ ko b'a kitsu:

—Ji nda maestru, kuaya tachjin nga k'aj'nda kjiijnakoho. ⁵ B'a ts'in y'et'a Moise kjuatexumoo nga ndjio n'ek'iehen xi b'a ts'iuun. Ji bi, znkú bixín?

⁶ Tu xi kikjut'ayak'uhun ni Jesu nga b'a incha kitsu, at'aha mjehe kuatjene. As'ai y'ejnantu Jesu ko najnu ntsja kits'innukoho t'anankiu. ⁷ Nk'ie nga tu nku tincha bjasaiyahá ra jóo, tsasinjna ngaha ko b'i kitsu:

—Xi najmi tjiin ngatitsun, kui xi tjun kat'ehe ndjio tachjuun.

⁸ As'ai ta y'ejnantuhú ngaha nga tu nku kits'innuhú t'anankiu. ⁹ Nk'ie nga kint'é jóo ein, nkunkú b'i ngjan incha ngji. Xi 'yun chaha tjun ngji. As'ai tu Jesu ko tachjuun tsinchajin subaha xuta. ¹⁰ Ta tsasinjna ngaha Jesu ko b'i kitsu:

—Ji tachjuun, zma kfihí jóo? zA ndaha nku najmi ta tibatejenehe ri?

¹¹ —Najmi, Chá Ntia. Ndaha nku —kitsú tachjuun.

B'i kitsu Jesu:

—Ta ndaha an najmi chumi ni kjaninehe. T'in ngahani ko najmi ta n'eheni ngatitsun.

B'i ts'in tsakuya Jesu nga kui xi nd'ihí xuta

¹² As'ai kinchjako ngaha xuto:

—An nd'í xi ts'in ndzjehen xuta asuntei. Xi tsjennkina najmi jyun má k'úema. S'ehe nd'í xi ts'ink'íentu tik'uhun.

¹³ As'ai b'a incha kitsu ja fariseo:

—Ji tí'mi subai kjuanda yjohi. Kui nga najmi chjhi ra én xi tichubahani.

¹⁴ B'i kitsu Jesu nga kinchja:

—Ta ndaha tsa an tífi subaha ra kjuanda yjona, tunga chjhi ra én xi tinchja, at'aha be má nibahana ko má kfín ngahana. Jun najmi yo má nibahana ko najmi yo má kfín ngahana.

¹⁵ Jun bi, xi nkú ts'in tíjnaha asuntei, b'a ts'in chasohoo ni xi nda ko ni xi najmi nda, tunga an najmi basjehe ni xi nda ko ni xi najmi nda ts'in xuta. ¹⁶ Tunga tsa ni xi b'a ts'ihinna, kixi ts'ian, at'aha najmi kuentana b'a ts'ihinna. Na'mi xi kits'in nibá nina b'a ts'inka. ¹⁷ Santaha kjuatexumanuu b'a ts'in tjit'a: Tsa jo ja kuitsuya nku ni, chjhi ra ni xi kuitsu jóo. ¹⁸ An tífihí ra kjuanda yjona ko Na'mina xi kits'in nibána ta tífina kjuanda.

¹⁹ B'a kitsu jóo:

—zMa tíjna Na'mihí?

B'i kitsu Jesu:

—Najmi yanú ko ta ndaha najmi yo Na'mina. Tsa yanú, ta cha ruu Na'mina.

²⁰ B'a ts'in kinchja nga tsakuya má ma natsihin ninku, má tíjna kaxaha toon chje. Ndaha nku najmi jakj'anijehe, at'aha najmi kjee bichú chubaha.

B'i ts'in tsakuya Jesu nga najmi asuntee tjehe ra

²¹ As'ai ta kinchjahá ngaha:

—An kfían ko kinchjainú. Ajihin ngatitsunuu kuayajiuun nga najmi ta tíjnahana. Má nga kfían najmi kama kuankiún.

²² B'a kitsu ja judio k'aku:

—zA ts'ink'ien subahá yjohó? zÁ: “má nga kfían najmi kama kuankiún”, títsuhu?

²³ B'i kitsu Jesu:

—Kintei ts'ajun, nk'a ján ts'an. Asuntee tjeheenuu, nk'a ján tjeheenna. ²⁴ Tsa najmi s'ejinuu nga an xi tíjna, ngatitsunuu kuayajiuun. Kui kjuaha nga b'a kuaxihinnuu nand'ai nga ngatitsunuu kuayajiuun.

²⁵ —zYáha ji? —kitsú jóo.

B'i kitsu Jesu:

—Xi ja kixinnuu nga tuts'ihin ni. ²⁶ Benuu. Kama xinya xi nkú ts'ín tjíntuyánuu. Kama xinya má nihi xi nda kó má nihi xi najmi nda t'ín'o. Tunga xi kits'ín nibána, kui xi ma n'e s'ejíán ni xi tsu. Kó ni xi kint'e nga kinchja, kui xi t'ínchja ngáhana asunnteí.

²⁷ Tunga najmi kamankjihín ra jóo nga Ntia Na'miu kinchjanijmíyaha. ²⁸ Kui nga b'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—Nk'ie nga chjúsíntjennk'o Ntíhi Ndax'iun, nk'iehé nga kamankjinnuu nga an xi tíjña kó nga ndaha nku ni najmi ts'ian kuantana. Xi nkú ts'ín tsakúyana Na'mina, kui nihi xi t'ínchja. ²⁹ Xi kits'ín nibána tíjñakona. Najmi b'ejña subana, at'aha ts'intjusun tehente ni xi sasíhin.

³⁰ Nk'ie nga b'a kitsú, nkjin nkjún xi kis'ejihin Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi ntíhi Ntíaná

³¹ As'ai kinchjakó xuta judio xi kis'ejihin:

—Tsa kuíntsubajiun éna, kjuaxi nga kamo xuta ni'yakuyána ³² kó choo ni xi naxu t'ín kó kui niu xi ts'ín ndáinu.

³³ B'a kitsú jóo:

—Ntjehé Abraham jin. Ndaha nku najmi kjee ts'ín mani xuta musu, tsa ts'atseni. ¿Nkú ts'ín b'a t'íbixíhinni nga kama ndáihini?

³⁴ B'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Ngayjee xi t'its'ín ngatitsun, nga'yúhun ngatitsuun tíjñajin. Najmi ndáihí yjoho. ³⁵ Nku nda musu xi kich'atse najmi ndáihí yjoho, ndaha tsa ni'yaha nda ntíaha ts'inxá. Tunga ntíhi ní nda ntíaha kama ts'e ni'yo. ³⁶ Kui nga tsa Ntíhi Ntíaná ts'ín ndáinu, kjuaxi nga kama ndáinu. ³⁷ Be nga ntjehé Abraham nibáhanu, tunga mjehénuu n'ek'iennú at'aha najmi mjenuu n'ek'johon éna. ³⁸ An nchja ni xi bakúchjina Na'mina. Jun bi, n'o ni xi bakúyanuu na'minuu.

³⁹ B'a kitsú jóo:

—Abraham na'mini.

B'i kitsú Jesu:

—Tsa ntíhi Abraham jun, b'a ra n'oo xi nkú kits'ín Abraham. ⁴⁰ Tunga nd'ai mjenuu n'ek'iennú, ndaha tsa t'ixinyanuu ni xi naxu t'ín xi tsakúyana Ntíaná. Ndahachí najmi b'a kits'ín Abraham. ⁴¹ Jun bi, ni xi ts'íhín na'minuu n'o.

B'a kitsú jóo:

—Ntí nda ní. Tíjñaháni nku na'mi nku tutu. Kui xi Ntíaná.

⁴² B'i kitsú Jesu:

—Tsa Ntíaná xi na'minuu, jun ra xi n'etjónú, at'aha má tíjña Ntíaná nibahana. Najmi kuantana jáihina. Kui ní xi kits'ín nibána. ⁴³ Najmi mankjinnuu ni xi t'ínchja at'aha najmi mjenuu kuásinñjuhuu éna. ⁴⁴ Ndanindoo ní na'minuu. Kui ts'enuu kó mjenuu n'oo xi nkú ts'ín mjehe. Kui xi santaha nga tuts'ihin ni kits'ínk'ien xuta. Najmi y'ejñajin ni xi naxu t'ín, at'aha najmi tíjñajihin ni xi naxu. Nkú ts'ín tjíyaha, b'a ts'ín nchja. Én tsank'á nchja. Kui xi tsank'á kó na'mihí én tsank'óo.

⁴⁵ An bi, ni xi naxu t'ínchja. Kui kjuaha nga najmi t'is'ejihinnuu an. ⁴⁶ ¿A t'ín ajinnuu xi kama kuakúchji nga t'ínna ngatitsun? Tunga tsa naxu t'ín ni xi t'ínchja, ¿á najmi s'ejihinnuu an? ⁴⁷ Xi Ntíaná ts'ehe mjéñjuhuu én xi ts'e Ntíaná. Tunga najmi Ntíanáhá ts'enuu. Kui kjuaha nga najmi mjeñjúhunú.

⁴⁸ B'a kitsú já judio:

—Kjuaxihí ni xi t'íbixín. Samaria nibáhani. Ndanindoo tíjñajihin.

⁴⁹ B'i kitsú Jesu:

—Najmi ndanindoo tíjñajinna. Benkján Na'mina tunga jun najmi t'iyankjúnú. ⁵⁰ Najmi kjuachánka t'íbangisja nginkun xuta, tunga tíjñahá xi t'íbangisjai kjuachánkana. Kui xi

kuitsuya yá xi naxu títs'ín. ⁵¹ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi k'úéjñajin éna, najmi ts'íinkjáihin ngabayoo.

⁵² B'ahá ta kitsú ngáha já judio:

—Kjuaxihí nga ndanindoo tíjñajihin. Abraham ko já profeta ta k'ien. Tunga ji b'a túbixín nga najmi ts'íinkjáihin ngabayoo xi k'úéjñajin éhin. ⁵³ ¿A 'yún chánka sai nga Abraham xi ntje chána? Kui xi ta k'ien ko já profeta. ¿Yá xi t'n'e mai yjohi?

⁵⁴ B'i kitsú Jesu:

—Tsa an suba chánka túb'asje yjona, najmi chumi ni chjihí ra kjuachánka xi tísakúna. Tunga Na'minahá xi chánka túb'asjena, kui xi ta Ntia 'mihuu. ⁵⁵ Kui xi najmi yo, tunga máha an, be. Tsa b'a xinnuu nga najmi be, ta nda tsank'á kama xi nkúhu jun. Tunga bená ko tíjñajian éhen. ⁵⁶ Tsjo kamaḥa Abraham xi ntje chánuu nga skuē nistjin nga kjúa. Kikie kjáihin ko tsjo kamaḥa.

⁵⁷ B'a kitsú já judio:

—Ndaha najmi kjeē tíjhin cháte nú nga b'a túbixín. ¿Nkú ts'ín nga kiyahani Abraham?

⁵⁸ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kintehe ni nga tsín Abraham, tu b'a ts'ín jahá tíjña.

⁵⁹ As'ai jakj'á ndjio jóo xi má nga mjehe ts'íink'iehen, tunga Jesu ngji t'axihin jóo ko tsitju má ma natsihin ninku.

9

B'i ts'ín kits'innkihi Jesu nku nda ka

¹ Má xi tjehe j'a Jesu, kikie nku nda xi tu b'a ts'ín kahá nkúhu nga kitsin. ² As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyáha:

—Ji nda maestru, ¿yá xi kits'ín ngatitsun tu xi b'a ts'ín ka kitsihin ndai? ¿A kui, a ra xi cháha ní?

³ B'i kitsú Jesu:

—Ta ndaha kui ko ta ndaha xi cháha najmi kits'ín ngatitsun nga b'a kamo. B'a ts'ín kitsin tu xi sakúchiji ni xi maha ts'ín Ntjaná. ⁴ Tjihin nga n'ee xá xi ts'e xi kits'ín nibána nk'ie nga ndzjen sa. At'aha nga kama jyun, najmi ta ch'a kama ts'íinxá saha. ⁵ Nk'ie nga tíjña asunntej, an xi nd'í xi ts'ín ndzjehe xuta asunntej.

⁶ B'a kitsú Jesu, as'ai tsatété t'anankiu ko ntá natéhe kits'índakoho si. Kui xi kingjájnuhu tunkun ndo ko b'i kitsúhu:

⁷ —T'ihinnejnui tunkuín ntá tixa Siloe.

Kui nga ngjinéjnuhu tunkun ndo. Ja chjihí nk'ie nga kik'óya ngáha. ⁸ As'ai já xi nda nchjakoho ko já xi kikiehe nga banki toon kinchjanijmíyaha ndo. B'a kitsú k'ua:

—¿A najmi kuihí ndai xi b'ejña nga banki toon?

⁹ —Johon, kui —kitsú k'ua.

—Najmi kui, tunga b'a tjin xi kuihí tjin —kitsú ngá kj'ai.

—Ahán niu —kitsú ndo.

¹⁰ —¿Nkú ts'ín tsix'ánkihi tunkuín? —kitsú jóo.

¹¹ B'a kitsú ndo:

—Nda xi 'mi Jesu kuats'ínnda si ko kuangjájnuhu tunkán ko b'i kuatsúna: “T'in ntá tixa Siloe ko tanejnuui tunkuín.” Kui nga kfhina ko nk'ie nga kuakanejná tunkán, kama chjina.

¹² —¿Má tíjña ndo? —kitsú jóo.

—Najmi be —kitsú ndo.

¹³ As'ai ngjikoho jóo nda xi kama chjihí nginkun já fariseo. ¹⁴ Nistjin nga kits'ínnda siu Jesu ko tsix'ánki tunkun ndo, kui xi nistjin nkjún. Xuatu niu. ¹⁵ Kui nga já fariseo kingjásjaiyaha ra nkú ts'ín kama chjihí ra ko b'a kitsú ndo:

—Si kuangjájnuhu tunkán, kuakanejná, ko kama chjina.

¹⁶ As'ai b'a kitsú k'ua já fariseo:

—Najmi Ntjaná kits'ín nibáha nda xi b'a kuats'íun, at'aha najmi benkjún nistjin nkjún.

B'a kitsú ngá k'ua:

—¿Nkú ts'ín nku nda ngatitsun kama ts'íhin kjuankjún xi nkúhu xu'bi?

B'a ts'ín tsakjányaha yjoho já fariseo ngat'aha Jesu. ¹⁷ As'ai ta incha kingjásjaiyaha ngáha ra nda xi kama chjihí:

—Kó ji xi kuix'ánki tunkuín, ¿yáha ndo? ¿Nkú bixín?

—Nda profeta niu —kitsú.

¹⁸ Tunga najmi kis'ejihín ra já judio k'aku tsa kui ndo xi ka nk'ie ko tsa kui xi ja chji ngáha ra. Kui nga kinchjaha ra xi cháha ¹⁹ ko kingjásjaiyaha:

—¿A kui ntínuu xu'bi xi bixíun nga ka nga kitsin? ¿Nkú ts'ín kama chjihí ra?

²⁰ B'a kitsú xi cháha ndo:

—Yai nga kui xi ntíni ko ka nga kitsin. ²¹ Tunga najmi yaní nkú ts'ín kama chjihí ra. Najmi yai yá xi kuakjex'ánki tunkun. Tu sahá kui chajaiyohoo. Ja chá. Kama kuitsuya subanu ni xi kamat'ain.

²² B'a kitsú xi cháha ndo at'aha tsankjún já judio k'aku. At'aha y'endako xinkjín já judio k'aku tsa tjín xi ts'ínkie yjoho nga Jesu xi kits'ín nibá Ntjaná, kui xi kuich'onsje ajihín xuta sinagoga. ²³ Kui kjuaha nga: “Chajaiyohoo, ja chá”, kitsúhu xi cháha ndo.

²⁴ As'ai ta kinchjahá ngáha ra niyá xi ma joho já judio k'aku nda xi kama chjihí ko b'a kitsúhu:

—Yai nga nda ngatitsuhún xi kuats'ínkihi. N'ekiei yjohi nginkun Ntjaná xi tjihín kjuachánka nga kjuaxi ni xi tibixín.

²⁵ B'a kitsú ndo:

—Tsa nku nda ngatitsun niu najmi be. Tu nkuhú ni xi be. Kaná nistjin nk'ie tunga nd'aj ja chjina.

²⁶ B'a kitsú jóo:

—¿Mí xi kuats'íhin? ¿Nkú ts'ín kuakjex'ánkihi tunkuín?

²⁷ As'ai b'a kitsú ndo:

—Ja kuaxinyanu tunga najmi tín'esihínnú. ¿Á mjehenu nga b'ahá ta xín ngáhanu? ¿A kohó jun mjenu kamo já ni'yakuyáha ndo?

²⁸ B'a kitsú jóo nga kinchjatiko:

—Nda ni'yakuyáha ní ndo ji. Tunga jin já ni'yakuyáha ní Moise jin. ²⁹ Yai nga Moise kinchja én xi Ntjaná kitsúyaha, tunga najmi ya ní má j'aihi ra nda xu'bo.

³⁰ As'ai b'i kitsú ndo:

—Ma nkjúnna nga najmi yo má j'aihi ra nda xi kamaha kuakjex'ánki tunkán. ³¹ Yaá nga Ntjaná najmi basínñuju xuta ngatitsuun. Tsa tjín xi skuenkjún Ntjaná ko ts'ín ni xi mjehe, kuihi xi basínñuju. ³² Ndahachí najmi kjee nu'yá tsa tjín xi kjex'ánki tunkun xuta xi ka nga kitsin. ³³ Tsa najmi Ntjaná kits'ín nibáha nda xu'bo, najmi chumi nihi xi kamaha ra ts'ín.

³⁴ B'i kitsú jóo nga tsich'onsje ndo ajihín xuta sinagoga:

—Ngatitsun kitsinjín. ¿A jihí xi kuakúyani?

³⁵ Kint'é Jesu nga tsich'onsje ndo. B'i kitsúhu nk'ie nga kisatéjin ngáha:

—¿A s'ejihin Ntíhi Ndash'íun?

³⁶ —Ji Nda Ntia —kitsú ndo—, ¿yáha xu'bo, tu xi s'ejihinna?

³⁷ B'i kitsú Jesu:

—Ja kuayai. An ní niu, an xi tinchjakohi.

³⁸ —S'ejinna ji, Nda Ntia —kitsú ndo ko tsasinkúnch'int'aha Jesu.

³⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—An jáa asunntej tu xi n'ekokjuaha, tu xi kama chjihí ra xi ka ko kama ka xi chjihí.

⁴⁰ Ta kint'é éin k'ua já fariseo xi tinchako Jesu ko b'a kitsúhu:

—¿A kohó jin xi ta kai?

⁴¹ B'i kitsú Jesu:

—Tsa ni xi kahanu, najmi tjinnuú jé kai. Tunga b'ahá tibixinnú nga chjinuú. Kuihí kjuaha nga tjihinnuú jé.

10

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda bastu ko chutsankaha

¹ B'i ts'in kinchja Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuú. Tu yáhá ni xi najmi kjuas'en ankjuá ni'yaha chutsankó nga tu sahá xin kjuas'enntjai, kui xi nda ndyjé xi mjehe ngjuai_{ko} chutsankó. ² Tunga xi kjuas'en má tjen ankjuo, kui xi nda bastuhu chutsankó. ³ Kjex'á nda xi basehe ankjuo nk'ie nga be nda bastuu. Chutsanká xi ts'e nt'é ntaha, ko nga nkúnkú chutsankaha j'áihin nchjaha ra nga bitjuko ni'yoó. ⁴ Nk'ie nga bitjuko ngayjee chutsanká xi ts'e, as'ai tsjen tíjuhun ko chutsankó tsjennkíhi at'aha be ntaha. ⁵ Chu xi ts'e najmi tsjennkíhi xuta xi kj'ai. Tu sahá banka, at'aha najmi be ntaha xuta xi kj'ai.

⁶ B'a kitsú Jesu nga y'éjña chubaya ni xu'bi. Tunga najmi kamankjihín ra xuta ni xi kinchja.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kui xi nda bastu xi ndoo

⁷ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuú. An xi nkú joyaha ankjuá má nga fas'en chutsankó. ⁸ Ngayjee já xi j'ai títjun nga an, kui xi já ndyjé xi kama mjehe nga ngjuai_{ko} chutsankó. Tunga najmi kint'éhé chutsankó ntaha jóo. ⁹ An xi nkú joyaha ankjuo. Xuta xi kjuas'enjinna k'uanki. Kui xi kama xi nkú joyaha chutsanká xi fas'en ko bitju ni'yaha nga fi kjine jña.

¹⁰ 'Nda ndyjé f'ai tu xi fikoho ko ts'ínk'ien ko ts'ínkje chutsankó. Tunga ahán jáa tu xi kama k'úentu tík'uhun xuta, tu xi sakúhu ra kjuatík'un xi ndoo. ¹¹ An xi nda bastu xi ndoo, ko nda bastu xi ndoo tsjá yjoho nga kuayántjaihi chutsankaha. ¹² Nda xi tu toohón ts'ínxántjaihi, xi najmi kui ts'e xóo ko najmi kui ts'e chutsankó, kui xi binchá masen chutsankó ko banka nk'ie nga be nga nibá chu kjoon. As'ai chu kjoon kjine chutsankó ko ts'ínndzjoya. ¹³ B'a ts'in bankaha ndo at'aha tu toohón ts'ínxántjaihi ko najmi nkjún maha chutsankó.

¹⁴ 'An xi nda bastu xi ndoo. Be chutsankana ko ta bena, ¹⁵ xi nkú ts'in bena Ntia Na'miu ko an be Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayántjaihina chutsankó. ¹⁶ Tíincha sana kj'ai chutsanká xi najmi tíincha nch'á xu'bi. Kui xi ta tjihin nga kjúáika. Kuínt'é ntana. B'a ts'in nku stíhín kamaha ko nkuhú nda bastu xi kuasehe.

¹⁷ 'Kui kjuai nga tjoho ra an Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayá tu xi kj'uaíya ngáhana.

¹⁸ Najmi ch'a kama kjé'ana nga tíjña tík'an. An ní tsja suba yjona nga kuayá. Tjínna nga'yún xi má nga tsja yjona ko ta tjínna nga'yún nga kúátejña tík'un ngáhana. Kui xái xi kitsjana Na'mina nga ts'ian.

¹⁹ Nk'ie nga kint'é jóo éin, as'ai ta tsakjányahá ngáha yjoho. Nkjin xi b'a kitsú:

²⁰ —Ndanindahá tíjñajihín ndo ko luku. ¿Á jun tibasinñjuruu?

²¹ B'a kitsú ngá k'ua:

—Najmi b'a ts'in kuinchja xi tíjñajihín ndanindoo. ¿A kamahá ra ndanindoo kjéx'ánki tunkun xuta ka?

B'i ts'in najmi kis'ejihín já judio k'aku yaha Jesu

²² Nk'ie nga nistjin chunch'oon, nanki Jerusalen tíincha b'asje s'í xuta nga tíincha ts'ínkj'áitsjen nistjin nk'ie nga kis'ejña chji ninku nginkun Ntjaná. ²³ Kikjatsú'ba Jesu má ma natsihín ninku xi tjehe má nga 'mi Kinte Ni'yaha Salomon. ²⁴ As'ai y'étjindaihi jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Nkú tjin nistjin n'esti sani? Tsa kjuaxi nga ji xi kits'in nibá Ntiana, t'inya kixi kixini nd'ai.

²⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kixinnu tunga najmi kis'ejihinnu. Ni xi tits'ian ngajoho Na'mina, t'ibakúchji yáha an. ²⁶ Tunga najmi s'ejihinnu at'aha najmi chutsankana jun. ²⁷ Chutsankana nt'é ntana. An be chutsankana ko tsjennkina. ²⁸ An ts'ink'íentu t'ik'un sían. Najmi kama ndyja ko najmi ch'a xi kjé'ana aya ntsa. ²⁹ Na'mina kitsjana chutsanko ko kui xi 'yún chánka nga tu yáha ni. Ndaha nku najmi kamaha kjé'aha chutsanka xi tjintu aya ntsja. ³⁰ Na'miu ko an nkuhú mahani.

³¹ Nk'ie nga kint'é éin já judio k'aku, as'ai ta jakj'a ngáha ndjio nga mjehe ts'ínk'ien Jesu. ³² B'i kitsú Jesu nga kinchja:

—Nkjin nkjún ni xi nda kits'ian ajinnu, xá xi kitsjana Na'mina. ¿Má ngat'aha mjehenu k'úehenu ndjio?

³³ As'ai b'i kitsú jóo:

—Najmi ngat'aha ni nda xi kin'ei. Tu ngat'aha ní nga najmi týankjúin Ntiana nga b'a t'ibixin. Kui kjuaha nga ndjio s'ehe ri. Nda asunte ní, tunga Ntiana há t'ín'e mai yohi.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—Kjuatéxumanu t'ít'a má nga b'a kitsú Ntiana nga kinchjako xuta: “Ntiana kixinnu.”

³⁵ B'a ts'in Ntiana b'a kitsúhu nga ntia xuta xi tsichuk'úhun éhen. Ko yaá nga chjhi ra ngayjee ni xi t'ít'a éhen Ntiana. ³⁶ An bi, Ntia Na'miu kitsjana xá xi t'ihin nga ts'ian ko kits'in nibána asuntei. Kui nga, ¿nkú t'ihin ra nga b'a t'ibixihinnu nga najmi t'ibenkjúhunna Ntiana nk'ie nga b'a t'ixian nga an xi Ntíhi Ntiana? ³⁷ Tsa najmi tits'ian xá xi ts'e Na'mina, najmi tu n'e s'ejinnú. ³⁸ Tunga tsa tits'ian xáha, ndaha tsa najmi s'ejinnu an, tunga n'e s'ejinnú xóo. B'a ts'in chahanu ko kamankjinnu nga Ntia Na'miu t'ijnajinna ko nga an t'ijnajihin Ntia Na'miu.

³⁹ As'ai ta kama mjehé ngáha ra jóo nga kuakj'ánijéhe, tunga tsitjuhú Jesu yo nga ngji t'axín. ⁴⁰ As'ai tsichu ngáha ngabantá ntáje Jordan. Ngjik'iejña ante má nga tsaténtá Jua xuta nga tjuhun. ⁴¹ Nkjin xuta xi j'aisehe Jesu yo ko b'a incha kitsú:

—Ndaha nku kjuankjún najmi kits'in Jua, tunga kjuaxihí ngayjee ni xi kinchjanijmíyaha ndai.

⁴² Nkjin xuta kis'ejihin Jesu ante xu'bo.

11

B'i ts'in kits'ínkj'áya ngáha ra Jesu Lazaro

¹ Kjiña un nku nda xi 'mi Lazaro xi nda Betania, má nga ta nankihí Maria ko Marta xi nichja maha xinkjín. ² Kui Maria xi tsaténdzjojnúhu ntá sinjne sjai Nda Ntiana Jesu ko ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho. Kui xi nts'e maha Lazaro xi kjiña un. ³ As'ai incha kits'ínkijhi én Jesu nga jóo jminchjún. B'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, xi tjohi kjiña un.

⁴ Nk'ie nga kint'é éen Jesu, b'i kitsú:

—Najmi ts'ínk'ien kjihin ch'in xi k'uhun. Tu sahá kuakúchji ch'iun kjuachánkaha Ntiana. B'a ts'in s'ejña chjhi kjuachánkaha Ntíhi Ntiana.

⁵ Ndaha tsa Jesu 'yún tjoho Marta ko na nichja ko Lazaro, ⁶ tunga nk'ie nga kint'é nga kjiña un Lazaro, tu sahá y'ejña sa jo nistjin ante má nga t'ijná. ⁷ Askahan b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Ta t'ihin ngáhaná Judea.

⁸ B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji nda maestru, najmi kjee t'ihin nistjin nga já judio k'aku ndjio mjehe ts'ínk'iehen ri. ¿Á ta yohó mje ngáha ri k'úin?

⁹ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi te johó ora tjihin nku nistjin? Tsa tjin xi tsú'ba nga nistjiun, najmi saténki, at'aha tibe nd'íhi asuntei. ¹⁰ Tunga tsa tjin xi tsú'ba nga nistjen, kui xi saténki, at'aha najmi tjihin nd'í.

¹¹ As'ai b'íhí ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjifehé nda xinkia Lazaro, tunga kfin ts'inkj'áha ra.

¹² B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji Nda Ntia, tsa kjife, kj'ua ngáha ra.

¹³ Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kjuabayaha ní Lazaro kinchjanijmíyaha tunga nijñoó ní kamankjihin já ni'yakuyáha. ¹⁴ Kui nga kinchjako kixi kixihi jóo:

—Ja ka'me Lazaro. ¹⁵ Ko tsjo mana nga najmi tíjña yo, at'aha tu sahá ngandanuu, tu xi s'ejihinnuu Ntjaná. Tunga tjihinsehé raá.

¹⁶ As'ai kinchja Toma xi ta 'mi Nda'yun nga b'a kitsúhu já ni'yakuyá xingisoo:

—Tjián ko ñá tu xi kuayáqohoná.

¹⁷ Nk'ie nga tsichu Jesu nanki Betania, kik'inyaha nga ja tjihin ñju nistjin nga ngjiyanji Lazaro. ¹⁸ Betania tiña maha nanki Jerusalem, tjihin ra tsa jan kilometro. ¹⁹ Ko nkjin xuta incha j'aisehe Marta ko Maria ngat'aha nda nts'e xi k'ien. ²⁰ Nk'ie nga kint'é Marta nga j'ai tiña Jesu, as'ai tsitjusje nga ngjikj'á niyá ko Maria y'ejñantaha ni'yoo. ²¹ B'a kitsú Marta:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eiji ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é. ²² Tunga bená nga tsjáhi Ntjaná tu mí nihí ni xi kuinchíhi.

²³ B'i kitsú Jesu:

—Kj'uaíya ngáha ra nda nts'ei.

²⁴ B'a kitsú Marta:

—Be nga kj'uaíya ngáha ra chá nts'é nistjin xi fekuu, nk'ie nga kj'uaíya tente ngáha ra xuta k'ien.

²⁵ B'íhí ta kitsú ngáha Jesu:

—An xi ts'inkj'áiyaha xuta k'ien ko an xi ts'ink'íentu tik'an. Xi s'ejihin an, ndaha tsa ja k'ien tunga k'úentu tik'uhún. ²⁶ Ko ngayjee xi tjintu tik'un ko s'ejihin an, ndaha nku nistjin najmi kuayá. ¿A s'ejihin ni xi tíxihin?

²⁷ B'a kitsú Marta:

—Johon, Chá Ntia. S'ejinna nga ji xi kits'ín nibá Ntjaná, nga ji xi Ntíhi Ntjaná xi tjihin nga kj'uaí asuntei.

²⁸ Nk'ie nga b'a kitsú Marta, ngji nchjako sen Maria xi na nichja maha. B'a kitsúhu:

—Ja kj'uai Chá Maestru ko tinchjahi.

²⁹ Nk'ie nga kint'é Maria éin, kitsa tsisintjen nga ngjisehe Jesu má nga síjña. ³⁰ Najmi kjee fas'en Jesu ajin nantio. Yo síjña má ksatékjá Marta. ³¹ Máha xuta xi kab'entu naxa'yo, nk'ie nga kkie nga tsisintjen ntsu ntsu Maria ko tsitjusje, as'ai ta incha kitsjennkíhi. B'a incha kitsú nga má tíjña tsjóo ngjuai kjintá.

³² Nk'ie nga tsichu Maria má síjña Jesu, tsasinkúnch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eiji ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é.

³³ Nk'ie nga kkie Jesu nga tikjintá Maria ko nga tincha kjintá xuta xi tjenkoho, kik'ie nusin nusihin ko kama nimaha. ³⁴ B'i kitsú:

—¿Má kikjayanjiu?

B'a incha kitsú jóo:

—Nibáaseihi, Nda Ntia.

³⁵ As'ai kikjintá Jesu. ³⁶ B'a kitsú xuto:

—Chase maruu. Tu xí kits'íntjohó ra.

³⁷ Tunga b'ahá kitsú k'ua:

—Kui ndai xi kikjex'ánki tunkun nku nda ka. Kutsa kamahá ra kits'ínkihi Lazaro ko najmi k'ien ra.

³⁸ Ta kik'ie nusin nusihín ngáha ra Jesu nga tsichu tsjóo. Kui xi nku tixa ngijo. Nku ndjio tjíchjanekoho ankjuaha. B'i kitsú Jesu:

³⁹ —Chjúxiun ndjio.

B'a kitsú Marta, na nichja nda xi k'ien:

—Ji Chá Ntia, ja ra ch'on jne, at'aha ja tjihin ñju nistjin nd'ai nga k'ien.

⁴⁰ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi b'ahá kuaxihin nga tsa s'ejihin an, chai kjuachánkahá Ntíaná?

⁴¹ As'ai kikjexín jóo ndjio. Tsasenjinki Jesu nk'a ján ko b'i kitsú:

—Na'mi, máb'achjihi nga tímjeñjuní. ⁴² Be nga mjeñju tehentení, tunga tinchjakohó ra ngandaha xuta xi tíncha ei tu xi s'ejihin ra nga ji kin'e nibaní.

⁴³ Nk'ie nga ja kamahá nga b'a kitsú, as'ai 'yún kinchja:

—¿Lazaro, titjusjei yo!

⁴⁴ As'ai tsitju nda k'ien nga najyun tji'yúnko ts'ihin ntsja ko sjai, ko ankjin tji'makoho kj'ai najyun.

B'a kitsú Jesu nga kinchjako xuto:

—Chjúxihun najyuu. N'endohóo.

B'i ts'in y'énda já tjíxoo nga mjehe ts'ínk'ien Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Máha xuta xi j'aisehe Maria ko kieke ni xi kits'ín Jesu, nkjin maha xi kis'ejihin.

⁴⁶ Tunga tjihin xi ngjisehe já fariseo ko kitsúyaha ni xi kits'ín Jesu. ⁴⁷ As'ai já na'mi k'aku ko já fariseo kinchja ñjaha ngayjee já tjíxoo ko b'a kitsúhu:

—¿Nkú n'éé ei ni? At'aha ja 'yún títs'ín kjuankjún ndo. ⁴⁸ Tsa tu nku k'uauntehé raá nga b'a ts'ín, as'ai ngayjee xuta tsjénkihi ndo ko incha kj'uaí já Roma nga ts'ínkje ninkuná ko xuta nankiná.

⁴⁹ As'ai b'i kitsú Caifa xi tjihin nda na'mi titjun nú xu'bo:

—¿A najmi mankjihinnuu? ⁵⁰ ¿A najmi ma chubayahánu nga tu sahá nda tjin tsa nku nda kuayántjaihi ngandaha ngayjee xuta, tu xi b'a ts'ín najmi n'ekjehe xuta nankiná?

⁵¹ Tunga najmi kuenta ná Caifa kinchjaha nga b'a kitsú. Kui xi nda na'mi titjun nú xu'bo ko xi nkúhu nku nda profeta kinchja éhen Ntíaná nga kuayá Jesu ngandaha naxinantoo. ⁵² Ko najmi tu suba ngandaha xuta xi ntje judio tjehe ra kuayáha Jesu. Ta kuayá ní tu xi k'uékúhu ngayjee ntíhi Ntíaná xi tjímasún. ⁵³ Kui b'a maha, nistjin xu'bo kik'atuts'ihin ra já tjíxoo nga y'éndakoho xinkjin xi má nga mjehe ts'ínk'ien Jesu. ⁵⁴ Kui nga najmi ta kikjatsú'ba chjihi Jesu ajihin xuta judio. Ngji t'axín nanki xi 'mi Efrain xi tiña maha ante kixiu. Yo y'ejñako já ni'yakuyáha.

⁵⁵ Nk'ie nga ja tibichú tiña S'í Pascua xi b'asje xuta judio, nkjin nkjún xuta incha ngji nanki Jerusalen tu xi ts'ín jehe yjoho nginkun Ntíaná kintehe ni nga kuichú s'íu. ⁵⁶ Yo tsangisjai Jesu ko kingjásjaiyaha xinkjin nga kabincha má ma natsihin ninku. B'i ngján b'i kitsúhu xinkjin:

—¿Nkú manuu? ¿A nibá ndo s'íu? ¿A ra najmi nibáhá?

⁵⁷ Kui chubo ja kitsjá kjuá já na'mi k'aku ko já fariseo, tsa tjin xi be má tíña Jesu tjihin nga kuitsuya tu xi kama kuakj'ánijéhe.

12

B'i ts'in nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Nk'ie nga ndyja sa jun nistjin nga kuichú S'í Pascua, as'ai j'ai Jesu nanki Betania, má síña ni'yaha Lazaro, nda xi kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. ² Yo kis'endaha nku nichine.

Marta y'éya nichinee ko Lazaro ta y'ejñajihin xuta xi y'entut'áko Jesu yámixo. ³ As'ai j'aiko Mariá nkú ra ma masen litru ntá sinjne xi 'mi nardo, xi 'yún nda ko xi 'yún chji. Kui xi tsaténdzjojnúhu sjai Jesu ko ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho. Ixi kitsjehén nta sinjne ayoo. ⁴ As'ai b'i kitsú Juda Iscariote, xi nda ni'yakuyáha Jesu xi askahan ts'íinkjas'ehen:

⁵ —Tsa tu sahá kuasatéña ntá sinjnei kai. Tsa jan unchan toon denario kuach'a, tu xi kama kuisinkoho xuta x'an.

⁶ Tunga najmi xuta x'ahán kits'innkjink'un nga b'a kitsú. Tu ngat'aha ní tooon b'a kitsúhu, at'aha kui xi f'átjo tooon ko bakjá ndyjé. ⁷ B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu ji b'echj'áhi tachjúun. At'aha nistjin nga s'eyanjia j'átjona ntá sinjnei. ⁸ Xuta x'an bi tehente k'úéntujinnuu, tunga an najmi tehente kúátejñajinnuu.

⁹ Nkjin nkjún xuta kint'é nga nanki Betania tíña Jesu ko incha ngjisehe. Tunga najmi tu nkuhú Jesu ngjisehe. Ta incha ngji ní at'aha ta mjehe nga skue Lazaro xi kin'ekj'áiya ngáha ra ngabayoo. ¹⁰ As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko y'éndako xinkjín xi má nga ko Lazaro tjihin nga n'ek'ien. ¹¹ At'aha ngat'aha Lazaro nkjin nkjún xuta ts'asje t'axihín yjoho jóo. Tu sahá Jesu kis'ejihin.

B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Nistjin xi ma ndyjuun ngáha nkjin nkjún xuta kint'é nga Jesu kj'uaí nanki Jerusalem, at'aha nkjin maha xi j'aik'asje S'í Pascua. ¹³ As'ai incha jakj'á tjiaha yá xkajén ko tsitju nga incha ngjikj'á nyá. B'i incha kitsú nga 'yún kinchja:

—Kats'ínk'ankiná Ntíaná! Ntíaná nda kats'ínko xi nibáha ngajoho, xi Nda Reihí xuta Israel!

¹⁴ Nku ntí búrrú kisakúhu Jesu ko y'esún, xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná:

¹⁵ Xuta Sion, najmi tu binkjun.

Chasoo, ja nibá Nda Reinuú nga tjísun nku ntí búrrú.

¹⁶ Kui ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyáha nga tjuhun. Tunga askahán ni, nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha, nk'iehé j'áitsjehén já ni'yakuyáha nga b'a ts'ín tjít'a éhen Ntíaná nga kinchjanijmíyaha Jesu ko nga b'a kin'ehe.

¹⁷ Xuta xi tinchako Jesu nk'ie nga kinchjaha Lazaro aya tsjóo nga kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo, kui xi incha kitsúya ni xi kikié. ¹⁸ Kui kjuaha nga nkjin nkjún xuta tsitjuhu nga ngjikj'á nyáha Jesu, at'aha kint'é kjuankjún xi kits'ín. ¹⁹ As'ai kinchjanijmíyaha já fariseo niu. B'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿A tíyo? Najmi chumi nihi xi kama n'ee. Chasé maruu. Ngayjee xuta títsjennkíhi ndo.

B'i ts'in kitsúya títjun Jesu nga kuayá

²⁰ Ta tjenjihin xuta k'ua xuta xi nchja griego xi ta incha j'ai nanki Jerusalem nga j'ai ts'íntsjoho Ntíaná ajihin s'íu. ²¹ Kui xi j'aisehe Felipe xi nda Betsaida, nanki xi tíñajihin ante Galilea, ko b'a kitsúhu:

—Ji nda ntia, mjeni nga chai Jesu.

²² As'ai Felipe ngji tsúyaha Andre ko nga joo ngji tsúya ngáha Jesu. ²³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ja kuichu chuba nga sakúchji kjuachánkaha Ntíhi Nda x'íun. ²⁴ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa najmi kuijne t'anankiu nku xujmá tuniñu ko kuayá, tu nku s'ejña subahá. Tunga tsa kuayá, nk'iehé nga tsjá chan xi 'yún tse. ²⁵ Xi tjoho yjoho, kui xi tu sahá ndyja. Tunga xi najmi tjoho yjoho asuntei, kui xi tu sahá kj'uatjo ko k'úejña tik'un sín. ²⁶ Tsa tjín xi títs'ínkjáinna nga an xi kama Nda Ntíaaha, katsjennkína. Má kúátejña, ta yo k'úejña xi ts'íinkjáiinna, ko Ntia Na'miu k'uasjenk'aha xuta xu'bo.

²⁷ "Yún un tíbehe animana nd'ai. ¿Nkú xián? ¿A b'i xián: Ji Na'mi, n'ekj'a t'axínní kjuanima xu'bi nd'ai? Tunga kuihi xá jáihina. ²⁸ Tu sahá takúchji kjuachánkahi, Na'mi.

Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai b'i kitsú nku nta xi nibaha nk'a ján:

—Ja tsakuchjá kjuachánkana ko ta kuakuchjíhi ngáhana.

²⁹ Nk'ie nga kint'é nto xuta xi tíncha yo, tjín xi b'a kitsú:

—Nku ch'on kjuaneyá.

Ko k'ua xi b'a kitsú:

—Nku ntítsje kuanchjakoho.

³⁰ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Najmi ngandaná kuanu'yáha nto. Ngandanu ní b'a kamaha. ³¹ Nd'ai n'ekokjua asunntej ko nd'ai kuich'onsje natsin ján xi tibatéxumaha asunntej. ³² Ko nga chjúsintjen nk'ana t'anankiu, ts'ian nga nibak'únna ngayjee xuta xi tjín asuntee.

³³ B'a kitsú Jesu nga kitsúya xi nkú ts'ín kuayáha. ³⁴ As'ai b'a kitsú xuta:

—Tunga yaní ni xi tjít'a kjuatéxumoo, nga xi ts'ín nibá Ntíaná ngajoho k'úejña sín. ¿Nkú ts'ín b'a tóbixihinni nga tjíhin nga chjúsintjen nk'aha Ntíhi Ndax'iun? ¿Yá xi Ntíhi Ndax'in xi tóbixín?

³⁵ B'i kitsú Jesu:

—An nd'íu. Tu chuba nistjihín tíjñajin sanuu. Tinimo nga tíjña sanuu nd'íu tu xi najmi kama jyunt'aihinnu. At'aha xi tsú'ba má jyuun najmi be má fi. ³⁶ Nk'ie nga tíjñajinnuu xi nkúhu nd'í, n'e s'ejinú tu xi kuinimahanu má ndzjeen.

B'a kitsú Jesu ko as'ai ngji t'axíhin xuto.

Kui ngat'ai xuta najmi kis'ejihin ra Jesu

³⁷ Ndaha tsa nkjin nkjún kjuankjún xi kits'ín Jesu nginkun xuta, tunga najmi kis'ejihin ra yáha kui. ³⁸ B'a kama tu xi tsitjusuhun én xi kitsú nda profeta Isaiá má nga b'a ts'ín y'et'a:

Ji Ntía, ¿yá xi kis'ejihin én xi kichubaj?

¿Yá xi kis'ejña chjihí nga'yúhun Ntíaná?

³⁹ Kui kjuaha nga najmi kama kis'ejihin ra xuta, at'aha b'i ta ts'ín y'et'a ya Isaiá éhen Ntíaná:

⁴⁰ Ntíaná y'échja tunkun xuta xu'bi ko kits'ín ndjá animaha,

tu xi najmi skuehe ko tu xi najmi kamankjihin ra,

tsa ts'ínk'óntjaiya animaha xi má nga ts'ínkíhi xuta xu'bi.

⁴¹ B'a kitsú Isaiá at'aha kíkíe kjuachánkaha Jesu ko kinchjanijmíyaha.

⁴² Ko ta nkjin maha já tjíxá xi kis'ejihin Jesu, tunga najmi kits'ínkiehé yjoho at'aha tsankjún já fariseo ko najmi mjehe nga kuich'onsje ajihin xuta sinagoga. ⁴³ B'a kits'ín at'aha 'yún kama tsjo saha nga s'ehe kjuachánka ajihin xuta nga nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha yjoho Jesu

⁴⁴ 'Yún kinchja Jesu nga b'i kitsú:

—Xi s'ejihin an, najmi tu nku an tís'ejihin. Ta tís'ejihin xi kits'ín nibána. ⁴⁵ Xi tíbena, tibe xi kits'ín nibána. ⁴⁶ An nd'í xi j'ai ts'ín ndzjehen xuta asunntej, tu xi ngayjee xi s'ejihin ra an najmi k'úéntuhu má jyuun.

⁴⁷ 'Tsa tjín xi kuint'é én xi tínchja tunga najmi ts'íntjusuhún, najmi an kuasehe má ni xi nda ko má ni xi najmi nda xi kits'ín xuta xu'bo. At'aha najmi kui xóo jáihina. Jái ts'ínk'anki níná xuta. ⁴⁸ Xi ts'ín t'axínna ko najmi ts'ínkjáihin én xi tínchja, tíjña xi kuasehe má ni xi nda ko má ni xi najmi nda xi kits'ín. Én xi tínchja, kui xi k'úejñanehe ni xi kanéhe xuta xu'bo nistjin xi fekuu.

⁴⁹ 'At'aha najmi kuenta ná tínchjahana. Kuenta ná N'a'mi xi kits'ín nibána tínchjahana. Kui xi kitsjana kjuá má nihi xi tjíhin nga kuinchja ko kuakuyá. ⁵⁰ Ko be nga kjuatéxumaha ts'ínk'íéntu tík'un síhin xuta. Kui kjuaha, xi nkú kitsúhuna Ntía N'a'miu, b'a ts'ín tínchja.

13

B'i ts'ín tsanéjnu Jesu sjai já ni'yakuyáha

¹ Chubahá ndyjaha nistjihin S'í Pascua ko be Jesu nga ja tibichú chubá nga k'uéjña asuntee nga ngjuai ngáha má tíjña Ntia Na'miu. Tehente kits'íntjo xuta xi ts'e xi tjíntu asuntee ko ngayjehe k'un kits'íntjo. ² Kikjineko já ni'yakuyáha nichinehe s'íu, ko kui chubo ndanindo ja kab'ejñajin animaha Juda Iscariote ntíhi Simon nga ts'íinkjas'en Jesu. ³ Be Jesu nga Ntia Na'miu kits'ínkjas'en aya ntsja ngayjee ni xi tjín. Be nga má tíjña Ntianá nibaha ko nga yo ngjuaise ngáha ra.

⁴ Kui b'a maha, nk'ie nga tjíntut'áha yámixó, as'ai tsisintjen Jesu, ts'asje najyun ndju xi yja ko jakj'a nku najyunxú nga y'ékjá ndayáha. ⁵ Jakj'a ntánijua, tsanéjnu sjai já ni'yakuyáha ko kits'ínxijnukoho najyunxú xi y'ékjá ndayáha. ⁶ Nk'ie nga tsichuk'úhun Simon Pedro, b'a kitsú ndo:

—Ji Nda Ntia, ¿nkú ts'ín ji kuanejnuhuni tsuká?

⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nd'ai najmi yai ni xi títs'ian tunga askahán ni kamankjihin.

⁸ B'ahá tá kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa mí yjehe najmi kuanejnu tsuká.

B'i kitsú Jesu:

—Tsa najmi kuanejná tsukui, najmi tá xuta xi ts'an kamahani.

⁹ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji Nda Ntia, najmi tu suba tsuká xi tanejnu ma. Tá tanejnu ntsa ko nintaká.

¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—Xi as'ai kabinguyahá tu tsukuhú machjéhen nga kfejnú, at'aha je yje. Jun bi ja jo, tunga najmi ngatentenu.

¹¹ At'aha be Jesu yá xi ts'íinkjas'ehen, kui nga: “Najmi ngatentoo xi jo”, kitsúhu.

¹² Nk'ie nga ja kamaha nga tsanéjnu sjai já ni'yakuyáha, as'ai kingja ngáha najyun ndjuhu, y'ejñat'a yámixó ko b'i kitsú:

—¿A mankjinnuu ni xi kuats'inkonuu? ¹³ Jun xi 'minú Nda Maestru ko Nda Ntia. Ko tjínnuu kixi nga b'a bixínnú, at'aha b'a tjín kjáíhin. ¹⁴ Kui b'a maha, tsa an xi kuanejnuhuna tsuku, nga an xi Nda Maestrunuu ko Nda Ntianuu, kui nga ko jun tjíhin nga kuanejnuhunu tsuku xinkiu. ¹⁵ Ja kuak'ieñá chubayanuu tu xi b'a n'ehenu xi nkú kuats'innuu. ¹⁶ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku nda musu najmi 'yún nk'a tjen nga nda ntiaha. Ko nku nda xi s'exá najmi 'yún nk'a tjen nga xi b'éxáha. ¹⁷ Tsa tímankjinnuu ni xi tíxian ko tá n'etjusun, á b'a nda tjíhin ts'ajun.

¹⁸ 'Najmi nga tentoo b'a tíxinnuu. An be yá xi j'ajián. Tunga tjíhín ni nga kuitjusun éhen Ntianá xi b'a ts'ín tjít'a: “Xi kjinekona niñu, kui xi ja kama nda kontrana.” ¹⁹ Nd'ai b'a tíxinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi tjíhin nga kama, tu xi nk'ie nga b'a kamo s'ejihinnuu nga an xi tu b'a ts'ín tíjñaná. ²⁰ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi ts'íinkjáiñin xuta xi ts'íinkjá, kui xi an títs'ínkjáíinna. Ko xi ts'íinkjáíinna, kui xi títs'ínkjáíhin xi kits'ín nibána.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga Juda Iscariote ts'íinkjas'ehen

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ As'ai xí ts'atséhé animaha Jesu ko b'i kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tíjñajinnuu nku xi ts'íinkjas'enna.

²² As'ai b'i ngján incha tsase'a xinkjín já ni'yakuyóo, at'aha najmi be yá xi títsu Jesu.

²³ Yo tjíñat'a tiñaha Jesu nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho nga tjíñat'akoho yámixó. ²⁴ Kui nga jyukj'i Simon Pedro kingjásjaiya sehen ra nda ni'yakuyá xu'bo nga ngjuásjaiyaha Jesu yá xi títsu. ²⁵ As'ai nda ni'yakuyóo 'yún ngjik'ún saha Jesu ko b'i kitsú:

—Ji Nda Ntia, ¿yá xi b'a ts'íiun?

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—Xi ts'ink'anchihí nínkuan ko tsjaha, kui xi b'a ts'íiun.

As'ai kits'ínk'anchi nínkuon ko Juda Iscariote kitsjáha, kui xi ntíhi Simon. ²⁷ Nk'ie nga kik'aihi Juda nínkuon, jas'enjihin ndanindoo. As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Kitsa n'ei ni xi n'ei.

²⁸ Tunga ndahá nku xi tjíntut'á yámixo najmi kamankjihin á b'a kitsúhu ra. ²⁹ Tjín xi kits'ínkjink'un nga b'a kitsú nga tjíhin nga k'uatse Juda ni xi machjén s'íu ko a ra nga tsjáha toon xuta x'an, at'aha Juda f'átjo toon. ³⁰ Nk'ie nga kik'aihi nínkuon Juda, tjen'yún tsitjusjehé natsiun. Ja jyun kui chubo.

Kui kjuatéxuma tsetse xu'bi y'éjña Jesu

³¹ Nk'ie nga ja ngji Juda, b'a kitsú Jesu:

—Nd'ai sakúchji kjuachánkaha Ntíhi Ndax'iun, ko ni xi ts'ín Ntíhi Ndax'iun kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná. ³² Ko tsa Ntíhi Ndax'iun kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná, b'a ta ts'ín Ntíaná kuakúchji kjuachánkaha Ntíu. Ja ma ma b'a kamo. ³³ Jun ntína, tu kutjuhú tíjñajin sanuu. Kuínchísainú tunga má nga kfíán najmi kama kuankíún. B'a ta tíxinnuu nd'ai xi nkú nga ta kixihin xuta xingisoo.

³⁴ 'Tsjanuu nku kjuatéxuma tsetse: N'etjó xinkiu. Xi nkú nga ts'ín tjona jun, b'a ta ts'ín n'etjó xinkiu. ³⁵ B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta nga jun xi já ni'yakuyána, tsa n'etjó xinkiu.

B'i ts'ín kitsúya tíjñun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ B'a kitsú Simon Pedro:

—Ji Nda Ntia, ¿má xi tjeheh k'úín?

B'i kitsú Jesu:

—Najmi kama tsjénkiní nd'ai má nga kfíán, tunga askahán ni tsjénkiní.

³⁷ B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ji Nda Ntia, ¿á najmi kama tsjénkini ra nd'ai? Tjínkuhu k'an nga kuayántjaihi ra.

³⁸ B'i kitsú Jesu:

—¿A tjínkuhu k'uin nga kuayántjaihiní? Kjuaxi ni xi tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xanto b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.

14

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ngjuaise ngáha ra Ntia Na'miu

¹ B'i ta kitsú ya Jesu:

—Najmi tu fantaha ruu yjonuu. N'e s'ejiun Ntíaná ko kas'ejinuu an. ² Ni'yaha Na'mina tjín nkún ante. Tsa najmi kjuaxi, ja ra nd'ai kixinyahanuu kai. Kfín k'uendánuu ante. ³ Tsa kfín k'uendánuu ante, as'ai kjuáikj'a ngáhanuu tu xi ta yo kuintsubahanu má nga kúátejña. ⁴ Yo niyá xi fi má nga kfíán.

⁵ B'a kitsú Toma:

—Ji Nda Ntia, najmi yai má k'úín. ¿Nkú n'e chahani niyóo?

⁶ B'i kitsú Jesu:

—An niyá xi fi má tíjña Ntia Na'miu, an bakuyá én xi naxu ko an tsja kjuatik'un. Ndaha nku najmi kuichúsehe Ntia Na'miu tsa najmi an. ⁷ Tsa yanú, ta cha ruu Na'mina. Ko nd'ai tích'atuts'ihin ruu nga tíyo ko tunkun tíyakohonu.

⁸ B'a kitsú Felipe:

—Ji Nda Ntia, takúchjini Ntia Na'miu ko s'enkuni.

⁹ B'i kitsú Jesu:

—Ji Felipe, ja nd'ai tíjñajihinnuu. ¿A tu yje najmi kjehé yaní? Xi tíbena ta tíbe Ntia Na'miu. ¿Á: “takúchjini Ntia Na'miu” tíbixihinni? ¹⁰ ¿A najmi s'ejihín ri nga an xi tíjñajihin Ntia Na'miu ko Ntia Na'miu tíjñajinna? Én xi tínchjakonuu najmi kuentana tínchjahana. Na'mi xi tíjñajinna, kui xi títs'ín ni xi ts'e. ¹¹ N'e s'ejiun nga an tíjñajihin Ntia Na'miu ko nga kui tíjñajinna. Tsa najmi s'ejinuu éna, ndaha tsa tu ni xi kits'ian n'e s'ejiun.

¹² 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi s'ejihin an ta kui nihi xi ts'ín xi nkúhu xi títs'ian. Ko 'yún chánka sa ni xi ts'ín xuta xu'bo, at'aha an tífia má tíña Ntia Na'miu. ¹³ Ngayjee ni xi kuinchihu Na'miu ngajona, tsjanuu. B'a ts'ín an xi Ntiu kuakuchjina kjuachánkaha Ntia Na'miu. ¹⁴ Ts'ian ni xi kuinchuhu ngajona.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ts'ín nibá Espirituhu Ntianá

¹⁵ 'Tsa tjonuu an, n'etjusun kjuatéxumana. ¹⁶ Kuankihí Ntia Na'miu, ko tsjánuu kj'ái xi ta kuasinkonuu ko xi k'úéñajin sínnuu. ¹⁷ Kui xi Espiritu xi kuakúchji ni xi naxu. Xuta xi najmi be Ntianá najmi kama ts'ínkjáihin, at'aha najmi ma chjihí ko najmi be yáha. Tunga máha jun, ja yo yáha, at'aha kui xi tíñajinnuu ko k'úéñajinnuu.

¹⁸ 'Najmi k'uentú masennuu. Kjúáise ngáhanuu. ¹⁹ Sa kutju najmi ta skuehena xuta, tunga máha jun, chanú. At'aha tíjña tik'an, kui nga ta kuintsuba tik'uhunnu. ²⁰ Nk'ie nga b'a kamo, choo nga an tíjñajihin Na'mina ko jun tintsujajinnú ko an tíjñajinnuu. ²¹ Xi kj'uatjo kjuatéxumana ko ts'íntjusun, kui xi tjoho an. Ko xi ts'íntjona, Na'mina ta ts'íntjoho ko an ts'intjá ko kuakuchjihí yjona.

²² As'ai kinchja Juda, tunga najmi Juda Iscariotehé:

—Ji Nda Ntia, ¿nkú tíjhin ra nga tu jin kuakúchjihini yjohi ko nga najmi kuakúchjihí yjohi xuta xi k'oo?

²³ B'i kitsú Jesu:

—Xi tjoho an, kui xi ts'íntjusun éna. Na'mina ts'íntjoho xuta xu'bo, ko Na'mina ko an kjuáiseihí nga kuintsubako tehentei. ²⁴ Tunga xi najmi tjoho an, najmi ts'íntjusun éna. Én xi tínu'yó, najmi an ts'an. Ts'e Na'mi xi kits'ín nibána.

²⁵ 'B'i tíxinnuu nk'ie nga tíjñajin sanuu. ²⁶ Tunga Ntia Na'miu ts'ín nibá Espiritu Santo ngajona. Kui xi kuasinkonuu. Kuakúya yjenuu ko ts'ínkj'áitsjen yjenuu ni xi kixinnuu.

²⁷ 'Tíb'ejñánuu kjuajyu. Kjuajyuna títsjanuu. Najmi b'a ts'ín tsja xi nkú ts'ín tsjá asuntei. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ko najmi tu binkjun. ²⁸ Ja kuanu'yó nga b'a kuaxinnuu nga kfíán ko kjuáise ngáhanuu. Tsa kjuaxi nga tjonuu an, ta tsjo kamanuu nga kfíán má tíña Ntia Na'miu, at'aha 'yún chánka sa Ntia Na'miu nga an. ²⁹ Nd'ai b'a tíxinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi tíjhin nga kama tu xi s'ejihinnuu nk'ie nga b'a kamo.

³⁰ 'Najmi ta tse kuinchjako sahanuu, at'aha kj'uaí xi tibatéxumaha asuntei. Najmi tíjhin nga'yún tsa kui xi ts'ín nganana. ³¹ Tunga tíjhín ni nga b'a kama, tu xi kamankjihin ra asuntei nga tjona Ntia Na'miu ko nga títs'intjusan xi nkú kitsúna. Tísintjooon ko tíján.

15

B'i ts'ín kits'ínchjén Jesu yá tuntsjajé ko tjiaha nga tsakúya

¹ 21 'An tuts'in yá tuntsjajé xi nda, ko Na'mina xi ts'e yá tuntsjajé. ² Ngayjee tjia xi tíjna xi najmi tsjá tu, batet'a. Ko ngayjee tjia xi tsjá tu, ts'ín chuhun tu xi 'yún ngjua saha ra. ³ Ngat'a ts'ajun, én xi tsakuyánuu kits'ínchjén Na'mina nga kits'ín chunnuu. ⁴ Tintsujajinnú ko an kúáteñajinnuu. Nku tjia najmi ma tsjá suba tu tsa najmi tíjt'a yáha. B'a ta ts'ín najmi k'uo tu tsa najmi kuintsubajinnú.

⁵ 'An tuts'in yá tuntsjajé ko jun tjiaha. Xi tíñajinna ko an tíjñajihin, kui xi 'yún tsjá tu. At'aha tsa najmi tíján, najmi chumi nihi xi kama n'oo. ⁶ Xi najmi k'úéñajinna ngjuajya natsin ján xi nkúhu tjia xi tit'áha yá tuntsjajé. Yo xi ko s'entukú ko n'ek'ajin ajin nd'iu nga kuiti.

⁷ 'Tsa kuintsubajinnú ko tsa éna k'úéñajinnuu, tinchíu tu mí ni xi mjehénuu ko k'uainuu. ⁸ Kui ni xu'bi xi kuakúchji kjuachánkaha Na'mina, nga 'yún k'uo tu ko nga xuta ni'yakuyána kamo. ⁹ Xi nkú ts'ín tjoho an Ntia Na'miu, b'a ta ts'ín tjona jun. Tintsujajin sahanu kjuatjona. ¹⁰ Tsa n'etjusun kjuatéxumana, tu nkú kuintsubajinnú kjuatjona, xi nkú ts'ín títs'intjusan kjuatéxumaha Na'mina ko tu nkú tíjñajinná kjuatjoho.

¹¹ 'B'a tíxinnuu tu xi tsjo k'úéhennuu xi nkú ts'ín tsjo tjínna. Nk'ie nga b'a n'oo, b'ihí ts'ín nga tsjo k'úénnuu. ¹² Kui kjuatéxumana xu'bi: B'i ngján n'etjò xinkiu xi nkú ts'ín tjona jun. ¹³ Kui xu'bi kjuatjo xi 'yún chánka xi tíjña, tsa tjín xi kuayántjaihi xinkjín. ¹⁴ Jun xi xuta xinkjían tsa n'etjusun kjuatéxuma xi títsjanuu. ¹⁵ Najmi ta já musu tíxihinnuu, at'aha já musu najmi be ni xi ts'ín nda ntiaha. Tunga xuta xinkjáhán tíxinnuu, at'aha táb'ejña chjinuu ngayjee ni xi kitsúna Na'mina.

¹⁶ 'Najmi jun xi kich'ajinnú. An ní xi j'ajinnuu ko kitsja xánuu nga kuankiún ko k'uo tu. 'Yún tse kuichúkuaha tunuu. Kui kuaha nga tsjáhanuu Ntia Na'miu tu mí nihí ni xi kuinchihu ngajona. ¹⁷ Kui kjuatéxumana xu'bi: B'i ngján n'etjò xinkiu.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga n'e uncha já ni'yakuyáha

¹⁸ 'Tsa ts'ín unkienuu xuta asuntee, n'ekj'áitsjon nga an tjun kits'ín unkiena. ¹⁹ Tsa asuntei ts'ennuu, ts'íintjonuu xuta asuntei xi nkú ts'ín tjoho xinkjín. Tunga najmi asunteihí ts'ennuu, at'aha an j'ajinnuu ajihin xuta xi tjín asuntei. Kui kuaha nga ts'ín unkiehennuu.

²⁰ 'T'ejin tak'un én xi kuaxinnuu, nga nku nda musu najmi 'yún nk'a tjeñ nga nda ntiaha. Tsa tjeñki unkiena xuta, ko ta jun tsjeñki unkienuu. Ko tsa títs'íntjusun éna, ta ts'íntjusun énnuu. ²¹ Ngayjee ni xu'bi ts'ínkonuu xuta tu ngat'ana, at'aha najmi incha be xi kits'ín nibána.

²² 'Tsa najmi jái nchjaka xuta xu'bo, najmi s'ehe ra jé. Tunga nd'ai najmi ta tjín nkú ts'ín kuasinkoho yjoho ngat'aha ngatitsun xi tíincha ts'ín. ²³ Xi unkiena ta unkie Na'mina. ²⁴ Ni xi ndaha nku najmi kje ch'aha ts'ín kits'ian ajihin xuta xu'bo. Tsa najmi b'a kits'ian, najmi s'ehe ra jé. Tunga ndaha tsa incha kkie ni xi kits'ian, tu nkú incha kits'ín unkiehéni Na'mina ko an. ²⁵ B'a kama tu xi tsitjusun ni xi tjít'a xujun kjuatéxumaha xuta xu'bo má nga b'a títsu: "Chuba incha kits'ín unkiehéna."

²⁶ 'Tunga kj'uaíhí xi kuasinkonuu, xi ts'in nibásennuu nk'ie nga tíjñaka Na'miu. Má tíjña Na'miu nibaha. Kui xi Espiritu Santo xi kuakúchji ni xi naxu. Kui kuinchjanijmíyahanu.

²⁷ Jun bi ta chubanijmíyahanú, at'aha santaha nkúhu nga tuts'ihin ni tintsúbakonú.

16

¹ 'Tíxinyanuu ni xu'bi tu xi najmi n'endyjajihin ruu yjonuu. ² At'aha kuich'onsjenuu ajihin xuta sinagoga. Kuichú chuba nk'ie nga tu yáhá ni xi ts'ínk'iennuu, b'a kamaha nk'ie nga sasíhin Ntíaná nk'ie nga b'a ts'íinnuu. ³ B'a ts'íinnuu xuta at'aha najmi beni, ta ndaha Na'miu ko ta ndaha an. ⁴ Tíxinyanuu nga b'a kama tu xi nk'ie nga kuichúhu chubo kj'uaítsjehennuu nga b'a kixinnuu.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi ts'ín Espiritu Santo

'Najmi kixinyanuu ni xu'bi nga tuts'ihin ni at'aha an tíjñajin sanuu. ⁵ Tunga nd'ai tífia má tíjña xi kits'ín nibána. Jun najmi tíchasjaiyanú má kfián. ⁶ Tu sa ní tí'be nusin nusinnuu at'aha b'a tíxinnuu. ⁷ Tunga kjuaxihí ni xi tíxinnuu. Tu sahá ngandanuu nga kfián. At'aha tsa najmi kfián, najmi kj'uaí xi kuasinkonuu. Tunga tsa kfián, kui xi ts'in nibásennuu.

⁸ 'Nk'ie nga kj'uaí, ts'ín nga kamankjihin xuta xi tjín asuntei nga ngatitsun tíjhin, ko nga an kits'ian ni xi naxu nginkun Ntíaná, ko nga Ntíaná kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín xuta. ⁹ Kamankjihin xuta nga ngatitsun tíjhin, at'aha najmi s'ejihin an. ¹⁰ Kamankjihin nga naxu kits'ian, at'aha tífia má tíjña Na'miu. Najmi ta chahanú. ¹¹ Ko kamankjihin nga Ntíaná kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín, at'aha ja kis'enéhe ni xi kanéhe xi batéxumaha asuntei.

¹² 'Tjín nkjún sana ni xi xinyanuu tunga najmi kamakjinnuu nd'ai. ¹³ Nk'ie ní kj'uaí Espiritu xi b'éjña chji ni xi naxu tjín, kui xi kuakúyanuu ngayjee ni xi naxu tjín. At'aha najmi kuentaha kuinchjaha. Ni xi kuint'é ní, kui ní nihi xi kuinchja. Ko ta kuitsuyanuu ni xi kama askahan.

¹⁴ 'Kui xi ts'ín nga kamankjinnuu ni xi títs'ian. B'a ts'ín k'uejña chjiji kjuachánkana.
¹⁵ Ngayjee ni xi y'aha ra Ntia Na'miu, ko ta an y'ahana. Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu nga Espiritu ts'ín nga kamankjinnuu ni xi títs'ian.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já ni'yakuyáha nga ngjuai

¹⁶ 'Sa kutju najmi ta chahanú, ko sa kutju cha ngáhanú. At'aha má tíjña Na'miu kfián.

¹⁷ 'As'ai k'ua já ni'yakuyáha b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Nkú tsuhu ra niu? B'a títsuná: “Sa kutju najmi ta chahanú ko sa kutju cha ngáhanú.”
 Ko ta b'a títsu: “At'aha má tíjña Na'miu kfián.” ¹⁸ ¿Nkú tsuhu ra én xi tsu: “sa kutju”? Najmi mankjinná ni xi tínchjakoná.

¹⁹ Kamankjihin Jesu nga mjehe já ni'yakuyóo ngjuásjaiyaha nkú tsuhu ra niu ko b'a kitsú:

—Ja b'a kuaxinnuu nga sa kutju najmi ta chahanú ko sa kutju cha ngáhanú. ¿A kui nihi xi tíchubanijmíyakohonu xinkiu? ²⁰ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ch'íu ko k'úe nusin nusinnuu, tunga xuta xi najmi be Ntíaná bi s'ehé kjuatsjo. Ndaha tsa k'úe nusin nusinnuu, tunga askahán ni kjuatsjo kama ngáha kjuanusinnuu.

²¹ 'Xi nkúhu nku tachjuún xi tsihin nku ntí, s'ehé kjuaba at'aha ja kuichu chubaha. Tunga nk'ie nga ja kuatsin ntíu, najmi ta f'áítsjehen ra kjuanimo, at'aha tsjo maha nga nku ntí s'ejñaha. ²² B'a ta ts'ín tíma nusinnuu nd'ai, tunga nibasehé ngáhanuu. Tsjo k'úe ngáha ra animanuu ko najmi ch'a xi kama kjé'anuu kjuatsjonuu.

²³ 'Kui nistjiun ndaha nku ni najmi ta chasjaiyahanú. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsjánuu Ntia Na'miu tu mí nihi ni xi kúinchíhuu ngajona. ²⁴ Santaha nd'ai ndaha nku ni najmi kjee binchiu ngajona, tunga nd'ai tinchíu ko n'ekjóhooon tu xi 'yún s'ehenuu kjuatsjo.

²⁵ 'Tíb'ejná chubayanuu nd'ai tunga kuichúhú chuba nk'ie nga najmi ta k'uejña chubayahannuu. K'uejña chji sisinnuu Ntia Na'miu. ²⁶ Kui nistjiun kúinchíu ni xi mjenuu ngajona. Najmi kamachjén tsa an kuankintjáiinnuu nginkun Ntia Na'miu. ²⁷ Kui xi ta tjoho jun, at'aha tjonuu an ko s'ejinnuu nga má tíjña Ntíaná nibahana. ²⁸ Má tíjña Ntia Na'miu nibahana ko jáa asunntej. K'uejña ngáhana asunntej ko kfinse ngáha ra Ntia Na'miu.

²⁹ B'a incha kitsú já ni'yakuyáha:

—Nd'ai tíchubako kixi kixini. Najmi túb'ejña chubayani. ³⁰ Tímankjinni nd'ai nga yai ngayjee ni xi tjin ko najmi machjén tsa tjin xi ngjuásjaiyahi. Kui kjuaha nga s'ejihinni nga má tíjña Ntíaná nibahani.

³¹ B'i kitsú Jesu:

—¿A s'ejinnuu nd'ai? ³² Tunga kuichúhú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga nkúnkú kuankín t'axiún nga saténdzjoyo ko k'úejña subanú. Tunga najmi tíjña subaná, at'aha Ntia Na'miu tíjñakona. ³³ Tíxinyanuu ni xu'bi tu xi s'ehenuu kjuajyuna. Un skuenuu asunntej, tunga tsjohó kat'enuu at'aha an ja kits'in nganaha asunntej.

17

B'i ts'ín kinchjantjai Jesu já ni'yakuyáha

¹ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsasenjinki nk'a ján ko kinchjako Ntíaná nga b'i kitsú:

—Ji Na'mi, ja kuichu chuba. Takúchji kjuachánkaha Ntíhi tu xi ko kui Ntíhi kuakúchjiji kjuachánkahi. ² At'aha kik'ai xáhi xi má nga kuatéxumaha ngayjee xuta, tu xi ts'íink'íéntu tik'un síhin ngayjee xi ji kik'aihi. ³ Nga k'úéntu tik'un sín xuta, kui xi tsuhu ra nga skuéhi ji xi Ntia nku tutuu ko nga skuena an Jesucristo xi kin'e nibái.

⁴ 'Ja tsakuchjá kjuachánkahi asunntej nga kits'intjusan xá xi kik'aini. ⁵ Nd'ai Na'mi, takúchji kjuachánkana nginkuin, kjuachánka xi tu b'a ts'ín jahá tíjñana nginkuin kintehe ni nga kis'ejña asunntej.

⁶ Ja y'ejña chjih xuta yáha ji, xuta xi kik'ainí ajih xuta xi tjin asunntej. Ji ts'i xuta xu'bi ko kik'ainí, ko kits'intjusun éhin. ⁷ Mankjih nd'ai nga ngayjee ni xi kik'ainí má tinchin nibáha. ⁸ At'aha én xi kik'ainí, kixinyaha xuta xu'bi. Kits'inkjáih ko kamankjih nga kjuaxi nga má tinchin nibahana. S'ejih nga ji kin'e nibání.

⁹ Tíbankintjáhi xutai. Najmi tíbankintjáhi xuta asunntej. Tíbankintja xuta xi kik'ainí at'aha ji ts'i. ¹⁰ Ngayjee xuta xi ts'an ji ta ts'i, ko xi ts'i an ta ts'an. Tíma chji kjuachánkana ajih xuta xu'bi.

¹¹ An kfían má tinchin, tunga kui k'úentu sa asunntej. Tsje ní ji, Na'mi. Nga'yih chúnkoho ri xuta xu'bi xi kik'ainí tu xi nkuhú incha kamaha xi nkúhu ñá. ¹² Nk'ie nga tsátejñajih xuta xu'bi asunntej, kikunkoho ra nga'yih ko tsasehe. Ndaha nku najmi kindyja. Tu nku sahá xi tjeheh ra nga ndyja, kui xi kindyja tu xi kuitjusuhun ni xi tjit'a xujun éhin.

¹³ Tunga nd'ai má tinchin tífia. Tíxinya ni xu'bi nk'ie nga tíjña sa asunntej tu xi s'ejñajin kikjih ra kjuatsjona xuta xu'bi. ¹⁴ An kixinyaha éhin, ko xuta asunntej kits'in unkiehe at'aha najmi asunntej antehé xi nkú ts'in najmi asunntej antena. ¹⁵ Najmi tíbankihi nga kuich'onsjei asunntej, tunga chjuxin t'axih ri ni xi ch'onk'uun. ¹⁶ Najmi asunntej antehé xi nkú ts'in najmi asunntej antena. ¹⁷ Éhin bakúya ni xi naxu tjin. N'ei nga katumankjih xuta xu'bi ni xi naxu, tu xi kats'inkjas'eheh ri yjoho nga ts'in ni xi mjehi. ¹⁸ Xi nkú ts'in kin'e nibání asunntej, b'a ts'in títs'inkjá xuta xu'bi asunntej. ¹⁹ Ngandaha xuta xu'bi títsjaha yjona nga ts'ian ni xi mjehi, tu xi ko ta kui kamaha ra ts'inkjas'eheh ri yjoho nk'ie nga kamankjih ni xi naxu tjin.

²⁰ Najmi tu nku xuta xu'bi tíbankintja. Ta tíbankintja xi s'ejih an nk'ie nga kuint'é én xi kuitsuya xuta xu'bi, ²¹ tu xi nkuhú kamaha ngayjee. Xi nkú ts'in tinchunjinní ko an tíjñajih, Na'mi, b'a ta ts'in nkuhú katumajinná xuta xu'bi, tu xi s'ejih ra xuta asunntej nga ji kin'e nibání. ²² Kitsjaha xuta xu'bi kjuachánka xi kik'ainí tu xi nkuhú kamaha xi nkú ts'in nkuhú mahaná. ²³ An tíjñajih xuta xu'bi ko ji tinchunjinní tu xi b'a ts'in nkuhú kuichú maha. B'a ts'in xuta asunntej kamankjih ra nga ji kin'e nibání ko nga tjohi xuta xu'bi xi nkú ts'in tjohi an.

²⁴ Ji Na'mi, mjena nga k'úentukona xuta xi kik'ainí má nga kúátejña, tu xi skuehe kjuachánkana xi kik'ainí at'aha kin'etjóni kintehe ni nga kamanda asunntej. ²⁵ Ji Na'mi xi naxu n'ekoí xuta, xuta asunntej najmi behi. Tunga máha an, behe ko ta xuta xu'bi be nga ji kin'e nibání. ²⁶ Y'ejña chjih xuta xu'bi yáha ji ko tu nku k'uejña chjihí saha, tu xi kamaha ra ts'intjoho xuta xinkjin xi nkú ts'in tjohi an. B'a ts'in kúátejñajih ra.

18

B'i ts'in j'aichj'anijé Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntíaná Jesu, as'ai tsitjuko já ni'yakuyáha. Incha ngji ngabantá ntáxunká Cedron ko jas'en nku ante má tjitje yá tu. ² Juda xi títs'inkjas'eheh ta be ante xu'bo, at'aha nkjin niyá kama ñjako Jesu já ni'yakuyáha yo. ³ Kui nga Juda j'aikoho já jun ko chuba já xi kunntá ninku xi kits'in nibá já na'mi k'aku ko já fariseo. Kui xi incha y'a nd'í ko kicha. ⁴ Ja be Jesu ngayjee ni xi kamaha ko tsasinjña títjun nga b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi tíbinchisjó?

⁵ B'a incha kitsú jóo:

—Jesu, nda xi nibáha Nazaret.

—Ahán niu —kitsú Jesu.

Ta kabasinjñajih jóo Juda xi títs'inkjas'eheh. ⁶ Nk'ie nga b'a kitsú Jesu: “Ahán niu”, incha ngjinji astun jóo ko tsixuntu. ⁷ As'ai Jesu ta kingjásjayahá ngáha ra:

—¿Yá xi t́binchisj́o?

B'a incha kitsú jóo:

—Jesu, nda xi nibáha Nazaret.

⁸ B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kuaxinnu nga ahán niu. Tsa an xi t́binchisjáínú, tjeheⁿnto nga katji já xu'bi.

⁹ B'a kama tu xi tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kinchjako Ntíaná nk'ie nga b'a kitsú: “Na'mi, xuta xi kik'ainí, ndaha nku najmi kits'inndyja.” ¹⁰ As'ai ts'asje kicha xi y'a Simon Pedro ko kingjáha nga tsatet'a tjabaxínñju kixi nda xi 'mi Malco, xi nda musuhu nda na'mi títjuun. ¹¹ Tunga b'ihí kitsúhu Jesu Pedro:

—Tjaya ngáhani kichahi tjabaxíhin. Tsa Ntia Na'miu títšana kjuanima xu'bi, ¿a najmi tjihín ni nga un skuena?

¹² As'ai já juun ko nda jun k'aku^hu ko já xi kunntá ninku incha jakj'ánijé Jesu nga y'et'a'yún. ¹³ Títjun ngjiko ni'yaha Ana, na'mi nchí'yaha Caifa, xi tjihín nda na'mi títjun nú xu'bo. ¹⁴ Kui Caifa xi tsinchá'a já judio k'aku nga b'a kitsú nga tu sahá nda tjin tsa nku nda kuayántjai ngandaha ngayjee xuta.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Simon Pedro ko kj'ai sa nda ni'yakuyá incha kitsjennkíhi Jesu. Nda ni'yakuyá xu'bi behe nda na'mi títjuun ko jas'enko Jesu natsin ni'yaha nda na'mi títjuun. ¹⁶ Tunga máha Pedro, tsasinjña natsiun má tjen ankjuo. Kui nga as'ai tsitjuhu nda ni'yakuyá xi behe ra nda na'mi títjuun ko kinchjako na xi tikunntá ankjuo nga kits'ínjas'en Pedro. ¹⁷ As'ai kingjásjaiya na xi tikunntá ankjuo:

—¿A najmi kohó ji xi ta chá ni'yakuyáha chá xu'bo?

—Najmi an —kitsú Pedro.

¹⁸ Nch'an kui nistjiun. Kui nga já musu ko já xi kunntáha ninku t́incha ts'ínsut'áha yjoho t'a nd'í xi kats'ín'yún. Pedro ta sijnajihin nga tít'sínsut'á yjoho.

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun nda na'mi títjuun

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ As'ai nda na'mi títjuun kingjásjaiyaha Jesu yaha já ni'yakuyáha ko mí nihi xi bakúya. ²⁰ B'i kitsú Jesu:

—Kinchja chji chja nginkun ngayjee xuta. Tehente tsakuyá ni'ya sinagoga ko natsihin ninku má nga ma ñjakú ngayjee xuta judio. Ndaha nku ni najmi kinchja 'ma. ²¹ ¿Á an tichasjaiyahaní? Chasjaiyahi xuta xi kint'é ni xi kinchja. Kui xi be ni xi kinchja.

²² Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai kik'onjihín nku nda xi kunntá ninku ko b'a kitsúhu:

—¿Á b'a n'e tichubakohoni nda na'mi títjuun?

²³ B'i kitsú Jesu:

—Tsa ch'on kuaxian, t'inyaní má én ch'on tsuhu xi kuanchja. Tunga tsa b'a tjin ni xi kuaxian, ¿á kuakich'onjihinní?

²⁴ As'ai Ana kits'ínkji Jesu nginkun Caifa xi nda na'mi títjun nga tjin'yún ts'íhin ra.

B'i ts'ín Pedro b'ahá ta kitsú ngáha nga najmi be Jesu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Máha Simon Pedro, kabasinjña sa nga tít'sínsut'á yjoho t'a nd'íu. As'ai kichasjaiyaha:

—¿A najmi kohó ji xi ta nku nda ni'yakuyáha ndo?

Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro. B'a kitsú:

—Najmi an niu.

²⁶ Nku nda musuhu nda na'mi títjuun xi xinkjín maha nda xi Pedro tsatet'a tjabaxínñju, kui xi ta kingjásjaiyaha:

—¿A najmi kuakiehé ra nga ko ji kabisinjñakoi ndo ján má tjíntje yá tuu?

²⁷ Tunga b'ahá ta kitsú ngáha Pedro nga najmi be Jesu. Kó ta kuihi chubó kikjintá nku xanta.

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda titjun Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5, 13-25)*

²⁸ As'ai tsitjukohó jóo Jesu ni'yaha Caifa nga ngjikohó ni'ya pretorio, má nga ts'in kjuá nda titjun Roma. Ja tifi ma sen niu kó najmi incha jas'en jóo ni'ya pretorio, at'aha tsa kjuas'en nku ni'ya xi najmi xuta judio ts'e, tsuhu ra nga najmi ta jehe nginkun Ntiana ko najmi ta ma kjinehe nichinehe S'i Pascua. ²⁹ Kui nga tsitjusjehe Pilato natsiun nga j'ai nchjakohó ra. B'a kitsúhu jóo:

—¿Mí kjuaha tibaténehenu ndai?

³⁰ B'a kitsú jóo:

—Tsa najmi nda ch'onk'un niu, najmi aya ntsai ra n'ekjas'ein.

³¹ B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá tankinkoo kó n'ekokjuoo xi nkú ts'in tíña kjuatéxumanuu.

B'a kitsú já judio k'aku:

—Tíña nkjúnni tsa n'ek'iein xuta.

³² B'a ts'in tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kitsúya titjun nkú ts'in kuayáha. ³³ As'ai jas'en ngáha Pilato ni'ya pretorio. Kinchjaha Jesu kó b'a kitsúhu:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿A kuentaí b'a tibatéhinni, a ra tíhín xi kuatsúyahi yáha an?

³⁵ B'a kitsú Pilato:

—¿A nda judioná? Xuta nankihí kó já na'mi k'aku kuats'ínkjas'enna ji. ¿Mí nihi xi kin'ei?

³⁶ B'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a ts'in batexuma xi nkú ts'in batéxuma já rejí xi tjin asunnteí. Tsa ni xi b'a ts'in tibatexumahana kai, kjaántjaina xi tinchá ts'inxát'ana tu xi najmi n'ekjas'eheñ ra an já judio k'aku. Tunga najmi b'ahá ts'in tibatexuma.

³⁷ B'a kitsú Pilato:

—¿A xúhu nda rejí ní?

B'i kitsú Jesu:

—Nda rejí, xi nkú tibatéhin. Tunga kitsinná kó jáa asunnteí tu xi kuakuyáhana ni xi naxu tjin. Ngayjee xuta xi ts'ínkjáihín ni xi naxu tjin nt'é ntana.

³⁸ B'a ta kitsú ngáha Pilato:

—¿Mí nihi xi naxu?

Nk'ie nga b'a kitsú, as'ai tsitju nga ngjise ngáha ra xuta judio. B'a kitsúhu:

—Najmi chumi jehe tísakújinna tsa tjeheñ ndo. ³⁹ Tunga b'ahá ts'in tíña niyánuu nga ts'in ndaíhi nku nda nubayá xi binchinú nga S'i Pascua. ¿A mjenuu nga ts'in ndaíhi nda reihí xuta judio?

⁴⁰ As'ai b'a incha kitsú jóo nga kikjintáya:

—¡Najmi tu kui ndo n'e ndaíhi! ¡Tu sahá Barraba n'e ndaíhi!

Máha nda Barraba, nda ndyjéhe niu.

19

¹ As'ai kitsjá kjuá Pilato nga s'ehe Jesu. ² Já juun kits'ínnda nku corona na'yá kó y'é'aha nintaku. Kits'íngja nku najyun ndju kuan xi nkúhu xi bja já rejí nga incha kik'aya.

³ J'aik'úhun kó kik'onjin nga b'a kitsúhu:

—¡Antahi, nda reihí xuta judio!

⁴ As'ai ta tsitjuhú ngáha Pilato natsiun kó b'a kitsúhu jóo:

—Ts'ínk'onsjenuu ndo natsiun tu xi chahanu nga najmi chumi jehe xi tísakújinna ndo.

⁵ As'ai tsitju Jesu natsiun nga tjí'a ts'ihin ra corona na'yóo ko nga yja ts'ihin najyun ndju kuon. B'a kitsú Pilato:

—¡Á ndo ej!

⁶ Já na'mi k'aku ko já xi kunntá ninku, nk'ie nga incha kieke Jesu kikjintáya:

—¡Tjat'a kruí ndo! ¡Tjat'a kruí!

B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá jun tankínkoo ko tjat'a kruu. An najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

⁷ B'ahá ta kitsú ngáha já judio k'aku:

—Tijñani kjuatéxuma ko xi nkú ts'in tíjña kjuatéxumani tjihin nga kuayá ndai, at'aha Ntíhi Ntíaná tít'sín ma yjoho.

⁸ Nk'ie nga kint'é Pilato niu, 'yún kitsankjún sa. ⁹ Ta jas'ehén ngáha ni'ya pretorio ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Má nibáhani?

Tunga najmi kinchjahá Jesu. ¹⁰ As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi chubakohóni? ¿A najmi yaní tsa kama kjuat'á kruuhu ko tsa ts'in ndai ngáhara?

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Ndaha nku ni najmi kama n'ení tsa najmi Ntíaná kitsjá xáhi. Kui kjuaha, xi kits'ínkjas'ehenna aya ntsai 'yún tjen saha ra jé nga ji.

¹² Kui chubo kik'atuts'ihin Pilato nga tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'ín ndai ngáha ra Jesu. Tunga b'ihí ts'in incha kikjintáya já judio k'aku:

—¡Tsa n'e ndaihi ndo, najmi nda t'n'ei nginkun nda títjun Cesar! ¡Xi nda rej ts'in ma suba yjoho, kui xi tífi kontraha nda títjun Cesar!

¹³ Nk'ie nga kint'é Pilato én xu'bi, as'ai kik'onsje Jesu natsiun ko y'ejña ante xi má nga ts'in kjuá, ante xi 'mi Má Kjiya Ndjió, én xi tsuhu ra Gabata nga én hebreo. ¹⁴ Nistjin xu'bi ja t'íncha b'énda xuta ni xi ts'e S'í Pascua, at'aha ja t'ibichú tiña s'íu. Nkú ra ma nga chuba te jo niu. As'ai b'a kitsúhu Pilato xuta judio:

—¡Á nda reinuu ej!

¹⁵ B'a incha kitsú xuto nga kikjintáya:

—¡T'ich'onsjei ndo! ¡T'ich'onsjei! ¡Tjat'a kruí ndo!

B'a kitsú Pilato:

—¿A ngjuat'á kruuná nda reinuu?

B'a kitsú já na'mi k'aku:

—¡Najmi t'ín sani kj'ai nda rej, tu nku sahá nda títjun Cesar!

¹⁶ As'ai Pilato kitsjá kjuá nga s'et'a kruu Jesu ko incha ngjikoho jóo.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ As'ai tsitju Jesu nga y'ANJI kruuhu nga ngji ante xi 'mi Nintaku Anima, én xi tsuhu ra Golgota nga én hebreo. ¹⁸ Yo kis'et'a kruu kui ko jo sa já. Nku xi kis'et'a kruu nga kixihí ko nku nga skúhun. ¹⁹ Kitsjá kjuá Pilato nga s'et'a nku yáte antsjáku kruu. B'i ts'in kis'et'a: “Jesu, nda xi nibáha Nazaret, nda rejihí xuta judio.” ²⁰ Nkjin xuta judio kits'inya ntuu, at'aha tiña maha naxinantóo ante má nga kis'et'a kruu Jesu ko at'aha kis'et'a yátee én hebreo ko én latin ko én griego. ²¹ As'ai j'aisehe Pilato já na'mi k'aku xuta judio ko b'a kitsúhu:

—Najmi nda t'ín nga: “Nda rejihí xuta judio”, t'ít'a yátee. Tu sahá t'et'ai nga: “Kui xi kitsú: An xi nda rejihí xuta judio.”

²² B'a kitsú Pilato:

—Ni xi kab'et'á, ja kab'et'á.

²³ Máha já juun, nk'ie nga ja kingját'a kruu Jesu, jak'á najyun xi yja nga kits'ínxi. Nju ts'asje ko nkúnkú kikanéhe. Ko ta jak'á najyun ndju xi yja Jesu, xi najmi tjihin niya chjuya. Nkuhú nga ngji'aha kásin santaha tuts'in. Kui nga b'a kitsúhu ra xinkjín:

²⁴ —Najmi tu chjuntiyaa xu'bi. Tu sahá tinútonyáhaná yá xi kama ts'e.

B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi b'a ts'ín tjit'a: “Kits'ínxihi xinkjín najyunna ko kitsutonyáha najyun ndjuna.” Kui nga b'a kits'ihin já juun.

²⁵ Tíinchat'a tiñaha kruu naaha Jesu, na nichja naaha, María chjuuhun Kleofa ko María Magdalena. ²⁶ Nk'ie nga kkie Jesu naaha ko nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho nga síña yo, b'a kitsúhu naaha:

—Ji tachjuún, á ntíhi yo.

²⁷ Ko b'i kitsúhu nda ni'yakuyóo:

—Á naahi yo.

Ta kuihi chubo nda ni'yakuyá xu'bi kitsjantehe naaha Jesu ni'yaha.

B'i ts'ín k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, be Jesu nga ja kama ndjuú ngayjee ni xi tjihin nga kuitjusun. Tu xi tsitjusuhun xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntjaná, kui nga b'i kitsúhu:

—Xintá tímana.

²⁹ Síña yo nku nisa ninte xi tjincha binu san. Nku nixú kits'ínk'anchikoho jóo binu soon. Kui xi y'éku k'akuhu nku yáxa nga kitsungi'a ts'a Jesu. ³⁰ Nk'ie nga kits'i Jesu binu soon, b'a kitsú:

—Ja kuitjusunye.

As'ai kingjénsten nintaku ko akui k'iehn.

³¹ Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e S'í Pascua. Kui nga najmi mjehe ra já judio k'aku tsa s'et'a kruu yjoninte k'ien nk'ie nga kuichú nistjin nkjúun, at'aha 'yún nkjún kui nistjin xu'bo. Kui nga tsankihi ra kjuá Pilato nga chjút'okjáha sjai já xi kjintut'á kruu ko nga chjúxin yjonintehe t'a kruu. ³² As'ai j'ai já juun ko kikjet'okjá sjai nda xi tjun kjit'a ko sjai nda xinkuu xi ta kjit'a kruuko Jesu. ³³ Tunga nk'ie nga incha tsichu má kjit'a Jesu, kkie nga ja ka'me. Najmi kikjet'okjáha sjai. ³⁴ Tunga nkuhú nda juun kik'énjinkihí kicha 'mehe Jesu ko tjen'yún tsitjuhú jni ko ntánijua.

³⁵ Nda xi kkie ni xi kamoo, kui xi kitsúya ni xi kama ko kjuaxi ni xi tsuya. Be nga kjuaxi ni xi tsuya tu xi ta s'ejihinnu ko jun. ³⁶ At'aha b'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi b'a ts'ín tjit'a: “Ndaha nku nintaha najmi chjút'okjá.” ³⁷ Ko ta tjit'a ya éhen Ntjaná má nga b'a títsu: “Kuasehe jóo nda xi kis'enjinkihí kicha.”

B'i ts'ín kis'eyajni Jesu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Askahan nk'ie nga ja b'a kamoo, nku nda xi nibáha nanki Arimatea xi 'mi Kuse tsankihí kjuá Pilato nga ngjuaike yjonintehe Jesu. Kui Kuse xi ta nda ni'yakuyáha Jesu tunga tu kitsjennkí 'mahá ra at'aha tsankjún já judio k'aku. As'ai kitsjá kjuá Pilato ko ngjikj'á ndo yjonintehe Jesu. ³⁹ Ko ta Nicodemo, nda xi ngjisehe Jesu nga jyuun, j'aiko nkú ra ma katé kilu ni xi sinjne xi 'mi mirra ko aloe xi j'atjinkoho xinkjín. ⁴⁰ Incha jak'á nga jóo yjonintehe Jesu ko kik'ontikájnu najyun ndju nga kik'onjnu ts'ihin ra ni xi sinjne, xi nkú ts'ín tíña niyáha xuta judio nga fáyanji xinkjín.

⁴¹ Má kis'et'a kruu Jesu, tíña maha nku ante má nga tjintje yá tu. Ante xu'bo tíña nku tsjó tsetse xi ndaha nku najmi kjee s'eya. ⁴² Yo kingjáya jóo yjonintehe Jesu, at'aha tíña tíña tsjóo ko at'aha kui nistjiun tjincha b'enda xuta judio ni xi ts'e s'íu.

20

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Tuminku ta jyun nk'ie nga jyunya sa, ngjisehe tsjóo Mariá Magdalena ko kieke nga kachjuxín ndjio xi kis'echjanehe tixa tsjóo. ² As'ai tsangatsanka nga ngjisehe Simon Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu xi Jesu 'yún tjohó. B'i kitsú:

—Ja kachjuxín yjonintehe Chá Ntiana aya tsjóo ko najmi yai má kas'ejña ngáha!

³ As'ai tsitjusje Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu nga ngjisehe tsjóo. ⁴ Tsangatsanka nga joo, tunga nda ni'yakuyá xinkuu 'yún kitsa tsangatsanka sa nga Pedro ko tjun tsichu tsjóo. ⁵ Tunga tu tsasekjás'ehén ko kieke nga kjijña najyun ndju xi tsich'ontikjájnu yjonintehe Jesu. Najmi jas'en tsjóo. ⁶ As'ai tsichu tjennkihí Pedro ko jas'en aya tsjóo. Kieke najyun ndju xi kjijña yo ⁷ ko najyun xi tsich'ontikjájnu nintaku Jesu. Kui xi najmi kjijñakjoko najyun ndjuu. T'axín kjijña nga tjíjjoya. ⁸ As'ai ta jas'en nda ni'yakuyá xinkuu xi tjun tsichusehe tsjóo. Kieke ko kis'ejhin nga tíjña tík'un Jesu. ⁹ At'aha najmi kjee mankjihin jóo éhen Ntiana xi b'a ts'ín tjit'a nga tjihin nga kj'uaíya ngáha ra Jesu ngabayoo. ¹⁰ As'ai kik'óya ngáha já ni'yakuyóo ni'yaha.

B'i ts'ín tsakúchjiji yjohó Jesu Mariá Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Tunga máha Mariá, tsasinjña natsihin tsjóo nga tíkintá. Ta tíkintá ts'ihin nga tsasekjás'en tsjóo ¹² ko kieke jo ntítsje xi yja najyun taba, xi kab'entusún ante má nga kis'ejña yjonintehe Jesu. Nku xi kab'ejña má kis'ejña nintaku ko nku xi kab'ejña má kitsjen sjai. ¹³ B'a kitsú ntítsjee:

—Ji tachjuún, ¿á tich'íhini?

B'a kitsú Mariá:

—At'aha kachjuxín yjonintehe Chá Ntiana. Najmi be má kafi s'ejña ngáha.

¹⁴ As'ai kits'ínk'ótjiya ko kieke nga yo kabasinjña Jesu, tunga najmi kamankjihín ra tsa Jesu niu. ¹⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ji tachjuún, ¿á tich'íhini? ¿Yá xi tbinchisjái?

Tu nda xi kunntáhá yá tu xi tjin yo kits'ín ma Mariá ko b'a kitsú:

—Ji, tsa ji ka'mikoí yjonintee, t'inyaní má kafajñai ko kfínkj'a ngáhana.

¹⁶ —Ji Mariá —kitsú Jesu.

Kits'ínk'ótjiya Mariá ko b'a kitsúhu nga én hebreo:

—jRaboni!

Kui éin xi tsuhu ra Maestru. B'i kitsú Jesu:

¹⁷ —Najmi tu nuba'yúnní, at'aha najmi kjee finjia má tíjña Na'mina. Tunga t'inyahá ri já nts'é nga kfínnjia má tíjña Na'mina xi ta Na'minu, Ntiana xi ta Ntianuu.

¹⁸ As'ai Mariá Magdalena ngji tsúyaha já ni'yakuyóo nga kabe Nda Ntiana ko kitsúyaha ni xi kitsúhu.

B'i ts'ín tsakúchjiji yjohó Jesu já ni'yakuyáha

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Nk'ie nga ja kama jyuun ta kuihi nistjin tuminku, tjíchja ankjua má nga kab'entu já ni'yakuyóo, at'aha tíncha tsankjún já judio k'aku. As'ai Jesu j'ai sinjñajihin ko kikjaniñaha nga b'i kitsúhu:

—Kas'enuu kjuajyu.

²⁰ Nk'ie nga b'a kitsú, tsakúchji ntsja ko 'mehe. Tsjo kamaha já ni'yakuyóo nga kieke ngáha Nda Ntiana. ²¹ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Kas'enuu kjuajyu. Xi nkú ts'ín kits'ín nibána Ntia Na'miu, b'a ta ts'ín ts'inkjínuu nd'ai.

²² Kikjenimajin jóo ko b'i kitsúhu:

—N'ekjohoon Espiritu Santo. ²³ Xi n'endyjat'ohoo jéhe kama ndyjat'aha jéhe. Xi najmi n'endyjat'ohoo jéhe tu nku s'ehé ra jé.

B'i ts'in tsakúchjiji yjoho Jesu Toma

²⁴ Toma xi ta 'mi nda'yun, xi ta nku nda ni'yakuyá xi te joo, najmi tíña nk'ie nga j'ai Jesu. ²⁵ As'ai já ni'yakuyá xingisoo b'a kitsúhu ndo:

—Kuayai Nda Ntjaná.

B'a kitsú Toma:

—Tsa najmi skue chubaha xiun aya ntsja ko tsa najmi tsungis'en najnú ntsa má ngijhi xiun ko tsa najmi tsungis'en ntsa 'mehe, najmi s'ejinna.

²⁶ Nk'ie nga j'a jin nistjin, ta tjintuhú ngáha já ni'yakuyóo nku aya ni'ya ko ta tíña ñja Toma. As'ai ta j'ai sinjñajihín ngáha ra Jesu, nk'ie nga tjíchja ankjuo. B'i kitsúhu nga kikjaniñaha:

—Kas'enuu kjuajyu.

²⁷ As'ai b'a kitsúhu Toma:

—Nibá mahi ei. Chaseihi ntsa ko tinúngis'ei najnú ntsai ko tinúngis'ei ntsai 'mena. Najmi nda tín'ei nga najmi tís'ejihin. N'e s'ejinní.

²⁸ B'a kitsú Toma:

—Ji Nda Ntia ko Ntjana!

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuayaní, a kui kjuaha kuas'ejihin ri? A b'a nda tjihin ts'e xuta xi tís'ejihin an ndaha tsa najmi tibena.

Kui ngat'ai kin'endaha xujun

³⁰ Nkjin ko kj'ai sa kjuankjún xi kits'in Jesu nginkun já ni'yakuyáha. Kui xi najmi kis'et'ayje xujun xu'bi. ³¹ Tunga ni xu'bi kis'et'a tu xi s'ejihinnuu nga Jesu xi kits'in nibá Ntjaná, nga kui xi Ntíhi Ntjaná, tu xi b'a ts'in kuintsuba tík'uhunnu nga s'ejinnuu kui.

21

B'i ts'in tsakúchjiji yjoho Jesu yatu já ni'yakuyáha

¹ Askahan ta tsakúchjihí ngáha ra yjoho Jesu já ni'yakuyáha andai ntáchak'un Tiberia. B'i ts'in tsakúchjiji yjoho. ² Nkuhú incha kab'a xinkjín nga kab'entu Simon Pedro, Toma xi ta 'mi nda'yun, Natanael xi nda xi nibáha nanki Cana, nanki xi tjñajihin ante Galilea, jáha Zebedeo ko kj'ai sa jo já ni'yakuyá. ³ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Tjio kfin tsuba.

B'a kitsú já xingisoo:

—Ko jin kuankín.

As'ai incha jas'en nku tsutsu, tunga kui nistjen xu'bo ndaha nku tjio najmi kisakúhu. ⁴ Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, j'ai sinjña Jesu andai ntáchak'uun, tunga najmi kamankjihín ra já ni'yakuyóo tsa Jesu niu. ⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun já, ¿a najmi kje sakúnuu tjio?

—Najmi —kitsú jóo.

⁶ B'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Xi tjehe nga kixihí tsutsuu chjanikj'o na'yanuu ko sakúnuu.

B'a kits'in jóo ko as'ai ndaha najmi ta ma kjenjhi na'yo, at'aha nkjin nkjún tjio xi kisakúhu. ⁷ Nda ni'yakuyá xi Jesu 'yún tjoho b'a kitsúhu Pedro:

—jNda Ntjanáhá niu!

Nk'ie nga kint'é Simon Pedro nga “Nda Ntjaná niu” kik'ihin, kingja ngáha najyuhun, at'aha kab'asje, ko kikjanikj'ajin yjoho ntáchak'uun. ⁸ Askahan já ni'yakuyá xingisoo tsichuko tsutsuu nga tít'éfe ts'ihin na'ya xi katsehe tjio, at'aha tíña maha andai ntóo nkú

ra ma unchan metru. ⁹ Nk'ie nga tsitjujen jóo tsutsuu, kieke nku nd'í xi tíma 'yún kō nku tjiō xi kjiñajin x'íu kō ninkuān. ¹⁰ B'í kitsú Jesu:

—Nibákoo chuba tjiō xi kuasakúnuu.

¹¹ Tsiyajnu Simon Pedro tsutsuu kō y'éfe má kixiu na'ya xi katsehe tjiō i. Unchan kō cháte kō jan maha. Tunga ndahá tsa b'a ts'ín nkjin kamaha tjiō, najmi kitiyá na'yoō.

¹² As'ai b'í kitsú Jesu:

—Nibá chinoo.

Ndaha nku já ni'yakuyóo najmi kama k'un kingjásjaiyaha: “¿Yáha ji?”, tsa kitsúhu, at'aha be nga Nda Ntíaná niu. ¹³ As'ai j'ai tiña Jesu, jak'á ninkuon kō kitsjáha jóo. B'a ta kits'íhin tjiō.

¹⁴ Kui xu'bi xi niyá xi ma jahan nga tsakúchiji Jesu yjoho já ni'yakuyáha askahan nk'ie nga j'áya ngáha ra ngabayoo.

B'í ts'ín kitsjá xáha Jesu Pedro

¹⁵ Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine, Jesu kingjásjaiyaha Simon Pedro:

—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a 'yún tjo sahi an nga já xu'bi?

B'a kitsú Pedro:

—Johon, Nda Ntía, yai nga tjona ji.

B'í kitsú Jesu:

—Chúnntai chutsankana.

¹⁶ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha ra niyá xi ma johō:

—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a tjohi an?

B'a kitsú Pedro:

—Johon, Nda Ntía, yai nga tjona ji.

B'í kitsú Jesu:

—Chaseihi chutsankana.

¹⁷ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha ra niyá xi ma jahan:

—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a tjohi an?

Kik'ie nusin nusihin Pedro nga kichasjaiyaha: “¿A tjohi an?”, niyá xi ma jahan. B'a kitsúhu:

—Ji Nda Ntía, ji xi yai ngayjee ni xi tjín. Yai nga tjona ji.

B'í kitsú Jesu:

—Chúnntai chutsankana. ¹⁸ Kjuaxi ni xi tíxihin. Nk'ie nga ndyja sahi, kindyja subai najyihin kō k'in tu má nga kama mjehé ri. Tunga nk'ie nga kama cháí, kfénteí ntsai kō k'ái xi ts'ínngja ngáha ri najyihin kō ngjuaikohi má nga najmi mjehi k'úín.

¹⁹ B'a ts'ín kitsúya tíjuhun Jesu xi nkú ts'ín kuayá Pedro nga kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Kō b'í ta kitsú yaha:

—Tsjénnkiní.

B'í ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho

²⁰ As'ai tsasenji astun Pedro kō kieke nga tjennkihí nda ni'yakuyá xi Jesu 'yún tjoho, xi tíñat'a tiñaha Jesu nk'ie nga incha kikjine nichinehe S'í Pascua kō xi b'a kitsúhu: “Ji Nda Ntía, ¿yá xi ts'ínkjas'ehin?” ²¹ Nk'ie nga kieke Pedro nda ni'yakuyóo, kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji Nda Ntía, kui ndai, ¿nkú kamaha?

²² B'í kitsú Jesu:

—Tsa mjena nga k'úéjña santa nkúhu nga kjuái ngáhana, najmi ji tjehen ri nga chai ni xu'bo. Ji tsjénnkiní.

²³ Askahan kik'innyaha én xu'bi xuta ninku, nga najmi kuayá nda ni'yakuyá xu'bo. Tunga najmi b'ahá kitsú Jesu tsa najmi kuayá ndo. B'í ní kitsú: “Tsa mjena nga k'úéjña santa nkúhu nga kjuái ngáhana, najmi ji tjehen ri nga chai ni xu'bo.”

²⁴ Kui nda ni'yakuyóo tsuya kixi niu ko kui xi y'et'a ni xu'bi. Ko yai nga kjuaxi én xi kinchja.

²⁵ Nkjin sa ni xi kits'in Jesu. Tsa s'et'a ngayjee ni xi kits'in, b'a mana nga najmi s'en ngayjee asuntee xujun xi s'et'a niu.

Xujun xi tjit'a ni xi kits'ín já postru

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já ni'yakuyáha nga Espiritu Santo incha ts'ínkjáihin

¹ Ji nda xinkjián Teofilo, xujun xi tjun y'entúhu kixinyaha ngayjee ni xi kik'atuts'ihin nga kits'ín ko tsakúya Jesu ² santa nkúhu nga ngjinji nk'a ján. Kintehe ni nga ngjuai, Espiritu Santo ho Ntíaná tsakúyakoho ra já postru xi j'ájin ni xi tjíhin nga ts'ín.

³ Nga k'ien Jesu ko j'áya ngáha ra ngabayoo, nkjin niyá j'aikúchjihí yjoho já postruhu nga ja tjíña tík'un. Yachán nistjin kamaha nga tsakúchjihí yjoho ko kinchjanijmíyakoho jóo Ntíaná ko nkú tjíhin ra nga kui batéxuma. ⁴ Nk'ie nga tjíñajin saha já postru, b'a kitsúhu nga najmi tu kuitju nanki Jerusalen. B'i kitsúhu:

—Chúyo santaha nga kuitjusun ni xi kitsúya tíjün Na'mina. Kui niu xi kinchjanijmíyakohonuu. ⁵ Jua bi ntánijua tsaténtáha xuta tunga jun tu chuba nistjihín ndyjaha nga Espiritu Santo saténtákokohonuu.

⁶ As'ai já xi kama ñjakúko Jesu incha kingjásjaiyaha:

—Ji Nda Ntia, ¿a nd'ai k'uaihi xuta Israel nga kuatéxuma ngáha ra nanki xi ts'e?

⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi jun tjíhin nga choo mí chubaha ko mí nistjihin kuitjusun ni xi y'enda Ntia Na'miu nga kama. ⁸ Tunga n'ekjáihín ruu nga'yún nk'ie nga k'juajinnuu Espiritu Santo. Kuixinyo ei Jerusalen, ngayjee ante Judea ko ante Samaria ko nga ngúsuhun asuntee ni xi kits'ian.

B'i ts'ín ngji Jesu nk'a ján

⁹ Askahan nga ja b'a kitsú Jesu ko nga tíincha base ts'íhin ra já postruhu, as'ai ngjinji nk'a ján. Nku ninti y'é'maha ko najmi ta kikiehe ra jóo. ¹⁰ Nk'ie nga tíincha basenjinki nk'a ján jóo nga tífi Jesu, tu johó já xi yja najyun taba j'ainchat'aha. ¹¹ B'i kitsúhu:

—Jun xi nibáhanu Galilea, ¿a b'a n'e tichasenjinkihinu nk'a ján? Xi nkú ts'ín kuitjujinnuu Jesu nga kfi nk'a ján, b'ahá ta ts'ín k'juai ngáha xi nkú ts'ín kuayo nga kfi.

B'i ts'ín kich'ajin nda xi y'ejña antehe Juda Iscariote

¹² As'ai asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo incha nibaha já postru nga j'ai ngáha nanki Jerusalen. Kui tjenkiu xi tiña maha Jerusalen nkú ra ma tsa nku kilometru. ¹³ Nk'ie nga incha jas'en ajin nantio, incha ngjinji ni'ya xi jo tjíxjó xi incha tjíntuyá. Kui xu'bi já postru xi tíntu yo: Pedro, Santiago, Jua, Andre, Felipe, Toma, Bartolome, Mateo, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi mako já xi mjehe kjaánko já Roma, ko Juda xi nts'e Santiago. ¹⁴ Nkuhú incha kits'ín kjuankjintak'uhun nga tehente kinchjako Ntíaná ngayjee já xu'bi ko já nts'e Jesu, Maria xi naaha maha ko k'já sa jminchjín.

¹⁵ Nku nistjin nk'ie nga kama ñjakú xuta xi s'ejihin Jesu, ma ra tsa unchan ko kan, as'ai Pedro tsasinjñajin masehen ko b'i kitsúhu:

¹⁶ —Jun já nts'e, tjíhin nga tsitjusun ni xi Espiritu Santo kits'ínkinchjaha David. Kui niu xi tjit'a xujun éhen Ntíaná. Kinchjanijmíyaha Juda, nda xi ngjiko já xi j'aikj'ánijé Jesu.

¹⁷ Kui xi ta kama nku nda postru xi nkúhu jin ko ta kik'aihi xá xu'bi. ¹⁸ Tunga najmi ndahá kits'ín. As'ai toon xi kama chjihí ra kjuá najmi ndaha ts'atseko ho nku xu'ba. As'ai nintaku tsijnehe, ixí kits'ohón nga tsijne ko tsitju ngayjee ts'ehe. ¹⁹ Kint'é ngayjee xuta xi tíntu Jerusalen ni xi kamoo. Xu'baha Jní 'mi ante xu'bo, én xi tsuhu ra Aceldama nga éhen. ²⁰ At'aha b'i ts'ín tjit'a xujun salmo:

Kas'e tiya ni'yaha ndo,

najmi tu ch'a xi kat'ejñaya.

Ko b'a ts'ín ta tjit'a ya:

Kj'ai xi kats'ínkjáihin xaha.

²¹ 'Kui nga ajihin já xi kitsjenko tehentehená nk'ie nga tíñajin saná Nda Ntíaná Jesu, ²² b'ahá rá nk'ie nga tsaténtáha Jua kō santaha nistjin nga ngji nk'a ján, ajihin já xu'bi kachj'ajin nku xi kuitsuyakonj nga j'áiya ngáha rá Jesu ngabayoo.

²³ As'ai incha kits'inkjó jo já, nku xi 'mi Kuse xi tá 'mi ya Barsaba, xi tá Justo chubaha, kō nku xi 'mi Matia. ²⁴ As'ai b'i incha kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Ntia, yai xi nkú ts'in tíntuyá animaha ngayjee xuta. Takúchjini má xi kui já xi joi xi kichj'ajin ²⁵ tu xi kamaha nku nda postru kō ts'ínkonj xá xi najmi kits'inndjuú Juda Iscariote. At'aha ngatitsun kits'in Judá kō ante xi tjeheñ rá ngji.

²⁶ As'ai tsasehe jóo yá xi kama ts'e xóo. Tu Matiahá kikanéhe. Kui nga kik'ai xákohe rá já postru xi te nkuu.

2

B'i ts'in j'ai Espiritu Santo

¹ Nk'ie nga tsichu nistjihin S'í Pentecoste, nkuhú ante kama ñjakú ngayjee xuta xi s'ejihin Jesu. ² Tu janeyahá nk'a ján. B'a kama xi nkú ma nga 'yún kjenima ntjo. Kinu'yá kui nii ngayjee aya ni'yoó xi má nga kab'entu jóo. ³ As'ai kama chji asun nintaku jóo ni xi b'a k'un njai nd'í k'un nga kik'aihi. ⁴ Ngayjee kitsejihin rá Espiritu Santo kō kik'atuts'ihin nga kinchja kj'ai kj'ai én xi nkú ts'in kitsjáha Espiritu nga kuinchja.

⁵ Kui nistjiun tíntu nanki Jerusalen xuta judio xi benkjún Ntíaná xi nibaha ngayje tákjá nanki xi tjin asuntee. ⁶ As'ai kama ñjakú xuta nk'ie nga kint'é ni xi janeyoo. Ndaha najmi incha be ni xi incha kuitsu, at'aha tu éhen ní incha kint'é nga nkúnkú. ⁷ Tu ni xi kama nkjúhun rá kō b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi xuta Galileahá ngayjee xi b'i ts'in tinchja? ⁸ ¿Nkú ts'in én xi mahaná nga nkúnkáá tínu'yáhaná nga tíntcha nchjaha? ⁹ At'aha tíntinná ei xuta Partia, xuta Media, xuta Elam, xuta xi nibáha ante Mesopotamia, xuta Judea, xuta Capadocia, xuta Ponto, xuta Asia, ¹⁰ xuta Frigia, xuta Panfilia, xuta Egipto, xuta xi nibáha ante Libia xi tiña maha nanki Cirene, kō xuta Roma. Tjin xi ntje judio tjeheñ rá kō tjin xi najmi ntje judio tjeheñ rá tunga s'ejihin rá Ntíaná. ¹¹ Tjin xuta Creta kō xuta Arabé. Ngatenteé tínu'yáá nga énná tíntcha tsuyaha xuta xu'bi kjuachánka xi ts'in Ntíaná.

¹² Ngayjee xuta kama nkjúhun. Ndaha najmi be ni xi kuitsu. Kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Nkú tsuhú rá ni xu'bi?

¹³ As'ai k'ua xi tu tohón kamaha kō b'a kitsú:

—Ch'ihí jóo.

B'i ts'in y'énimíhi Pedro xuta nga kitsúya nkú tsuhú rá ni xi kamoo

¹⁴ As'ai tsasinña ndju Pedro kō já postru xi te nkuu. 'Yún kinchja nga b'i kitsúhu xuta nkjiun:

—Jun xi ntje judio tjeheñnuu kō ngatentoo xi tintsuoo Jerusalen, katumankjinnuu kō tsasinñju ni xi xinnuu. ¹⁵ Najmi ch'i jái xi nkú nga ts'in tín'enkjíntak'un, at'aha as'aihi chuba ñja yo. ¹⁶ Ni xi tíyo, kui ni xu'bi xi kitsúya tíntun nda profeta Joel má nga b'i ts'in y'ét'a:

¹⁷ B'i títsu Ntíaná:

Kui nii xi kama nistjin xi fekuu, tsjaha Espirituna ngayjee xuta.

Ntix'innuu kō ntíchjuúnnuu ts'a k'ue'á énná nga profeta kama.

Já xunkúnuu skué ni xi k'uejñá chjihí,

kō jáchánuu kuint'é ni xi xihin nga nijñá ján.

¹⁸ Kui nistjin xu'bo tsjaha Espirituna já musuna kō jminchjín musuna, tu xi kuinchjaha ngajona.

¹⁹ Ts'ian kjuankjún nk'a ján,

kō kuakuchjá kjuachánkana t'anankiu.

S'e jní kō nd'í kō nintj tjin.

²⁰ Kama jyun ts'íu ko xi nkúhu jní kama sóo.

B'a kama kintehe ni nga kuichú nistjin xi y'enda Ntíaná, kui nistjiun xi chánka ko nkjún tjín.

²¹ N'ek'anki ngayjee xi k'uankihí Ntíaná nga ts'ínnkihí.

²² 'Jun já Israel, tasinñju ni xi xínnuu. Ya sisiun ni xi kits'ín Jesu, nda xi nibáha Nazaret. Kits'ín kjuachánka ko kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Ntíaná kitsjáha nga b'a kits'ín tu xi y'éjña chjihinuú nga kui kits'ín nibáha. ²³ Y'enda tíjju Ntíaná ko be nkúhu nga tuts'ihin ni nga já kontra n'ekjas'eheñ Jesu. Jun kichjubénijó ko kin'ek'ion. Já xi najmi ntje Israel tjeheñ ra kin'e chjón nga kikjat'a kruu. ²⁴ Tunga Ntíaná há kits'ín ndáihí ajihín kjua'uhun ngabayoo. Kits'ínk'íéjña tík'un ngáha ra. Ndahachí najmi kamaha ngabayoo kits'ínk'íéjña'yúhun.

²⁵ 'B'i ts'ín yét'a xujun David nga kinchjanijmíyaha Jesu: Kikie tehente Ntíaná nginkán,

kixina síjñat'a tu xi najmi tsankjuhunna.

²⁶ Kui kjuaha nga tíma tsjohó ra animana, én tsjo tsu tíbitju tsu'ba, ko tjínkuhu k'an nga chúhun yjonintena.

²⁷ At'aha najmi n'e nga maní antehe xuta k'ien, najmi k'uainteí tsa kfentu nda xi naxu nginkuin.

²⁸ Tsakuchjíní niyá xi fi má nga k'úentu tík'un xuta, n'etsehení kjuatsjo nga kúatejña nginkuin.

²⁹ 'Jun já nts'e, xinya kixi kixinuú nga ntje cháná David k'ien ko kis'eyanji. Santaha nistjin nd'ai tíjñajin saná tsjóhó. ³⁰ Kui xi kama nku nda profeta ko kikie nga Ntíaná kitsúya kixi tíjuhun nga ntje xi ts'e stjújin xi k'úéjñasun antehe nga kuatexuma. ³¹ Kui nga kikie tíjuhun David ni xi kama ko kitsúya nga k'uaíya ngáha ra ngabayoo xi kits'ín nibá Ntíaná, nga najmi s'ejña antehe xuta k'ien ko nga najmi kuatsún yjonintehe.

³² 'Jesu, kui xi Ntíaná kits'ínk'áíya ngáha ra ngabayoo ko jin kiyai nga b'a kama. ³³ Kui xi tíyankjún nd'ai nga tíjñat'a Ntíaná ko kits'ínkjáihín Espiritu Santo xi kitsúya tíjuhun Na'miu nga tsjáha. Kui xi títs'ín nibá ni xi tíyo ko tínu'yó nd'ai. ³⁴ At'aha najmi David xi nginji nk'a ján, tunga b'ahá kitsú:

Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'aná má batexuma,

³⁵ k'uentú maná xi fi kontrañhi kinte tsukui.”

³⁶ 'Kui nga tjihin nga skué kixihi ngatentee xuta Israel nga Jesu, xi jun kikjat'a kruu, kui xi Ntíaná kitsjá xáha nga tibatéxuma nd'ai. Kui xi kits'ín nibá Ntíaná.

³⁷ Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bj, tu ni xí kik'ie nusin nusihín ra. As'ai b'i incha kitsúhu Pedro ko já postru xingisoo:

—Jun já nts'e, ¿mí ni xi tjihin nga n'ei?

³⁸ B'i kitsú Pedro:

—Tankínchj'aha ruu animanuú. N'ekjóhóon Jesucristo ko saténtó nga nkúnkú tu xi kama ndyjat'ahanuu ngatitsunnuu. B'a ts'ín k'uaihínuu Espiritu Santo xi tsjánuu Ntíaná.

³⁹ At'aha k'uainuu ko kuaihi ntínuu ni xi kitsúya tíjju Ntíaná nga tsjáha xuta xi ts'e, ko ta k'uaihi xuta xi kjin tjintu, ngayjee xi Ntíaná kuinchjaha nga kama ts'e.

⁴⁰ Kui én xu'bj ko k'jáí sa xi kitsú Pedro nga kinchja ko nga kitsjáníyaha xuta. B'i kitsúhu:

—Tíjjuhíhun kjua'un xi nibanehe xuta xi najmi naxu nginkun Ntíaná xi tjín nd'ai.

⁴¹ As'ai kiasaténtá xuta xi kits'ínkjáihín én xi y'énijmí Pedro. Kui nistjiun jan mii xuta j'aijín saha xuta xi ja s'ejihín Jesu. ⁴² Tehente tsasínñjuhu xuto ni xi tsakúya já postru. Nkuhú incha kik'a xinkjín. Kama ñjakú nga kikjine niñu ko nga kinchjako Ntíaná.

B'i ts'ín y'entu xuta xi tjun kis'ejihín Jesu

⁴³ Kama nkjúhun ngayjee xuta, at'aha nkjin kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná kits'ín já postru. ⁴⁴ Ngatentee xuta xi s'ejihin Jesu nkúhu kits'ín yjoho ko kits'ínchjénko nguvin xinkjín ngayjee ni xi tjihin. ⁴⁵ Tsatéña xu'bahá ko ni xi tjihin ko kits'ínndzjoho toohon ngayjee xuta xi nkú tjin machjéhen nga nkúnkú. ⁴⁶ Xki nistjin kama ñjakú má ma natsihin ninku. Ni'yaha tsakjánya ninkuan nga kikjineko xinkjín, nga tjintuyá tsjo ts'ihin ra ko nga nimakjua tjintuyá animaha. ⁴⁷ Incha ts'intsjoho Ntíaná, ko ngayjee xuta nantio nda kikiehe. Xki nistjin Ntíaná kits'ín nibájin saha xuta ninku kj'ai sa xi tjincha b'anki.

3

B'i ts'ín kits'ínkihi Pedro nku nda xi najmi ma fi

¹ Nku nistjin Pedro ko Jua incha ngji má ma natsihin ninku nga chuba jan. Kui chubo xi tjíñaha xuta xi ntje judio tjehen ra nga nchjako Ntíaná. ² Yo b'ejña nku nda xi tu b'a ts'ín najmi mahá fi santa nkúhu nga kitsin. Xki nistjin n'ek'íejña ndo ankjua má ma natsihin ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjin tu xi bankihi ra toon xuta xi fas'ehen natsihin ninku. ³ Nk'ie nga kikie ndo nga tífás'en Pedro ko Jua natsihin ninku, tsankihi toon. ⁴ As'ai Pedro ko Jua incha tsasehe ndo ko b'a kitsú Pedro:

—Chase'ani.

⁵ As'ai tsase ndo nga kikuyá nga k'uaihi toon. ⁶ Tunga b'ihí kitsú Pedro:

—Najmi tjinna toontaba ko ta ndaha toonsine xi tsjaha tunga ni xi tjíñahána tsjaha. Ngajoho Jesucristo, nda xi nibáha Nazaret, an b'a tíxihin: Tísintjein ko títstutjai.

⁷ As'ai jakj'á Pedro ntsja kixi ndo nga kikjesintjen. Tjen'yún kisakú nga'yúhún ra sjai ndo. ⁸ Kikjennk'á ko kikjatsú'ba. Sjai jas'enkoho Pedro ko Jua má ma natsihin ninku. Tíkjennk'á ko títs'intsjohó ts'ihin ra Ntíaná nga tsú'ba. ⁹ Ngayjee xuta kikiehe nga tsú'ba ndo ko nga títs'intsjoho Ntíaná. ¹⁰ Tu ni xí kama nkjúhún ra ko kitsankjún ngat'aha ni xi kamat'ain ndo. At'aha incha kamankjihin nga kui ndo xi b'ejña ankjua ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjin nga banki toon.

B'i ts'ín y'énijmí Pedro má ma natsihin ninku

¹¹ Nda xi kama nkíhi najmi ta túbinkféhen Pedro ko Jua. As'ai ngayjee xuta kama nkjúhún nga kama ñjakú má 'mihí Kinte Ni'yaha Salomon, at'aha yo tjincha jóo. ¹² Nk'ie nga kikie Pedro ni xu'bi, b'i kitsú:

—Jun já Israel, ¿á tíma nkjúhunnúu ni xu'bi? ¿Á tíchaseheni xi nkúhu tsa nga'yún ts'ajin ko tsa ngat'aha tsa jin subai 'yún yankjún Ntíaná, tsa kui kjuaha nga kuan'ekjatsú'bahani ndai? ¹³ Ntíaha ntje cháná Abraham, Isaac ko Jacob kitsjáha kjuachánka Ntíhi. Kui xi Jesu xi jun kin'ekjas'on ko najmi kin'ekjóhon nginkun Pilato nk'ie nga Pilato mjehe ts'íin ndaíhi. ¹⁴ Najmi kin'ekjóhon nda xi je nginkun Ntíaná, nda xi naxu nginkun Ntíaná. Tu sa ní tsinchu nga n'e ndaíhi nku nda xi animá ts'ínk'ien. ¹⁵ Jun kin'ek'ion nda xi ts'ínk'íentu tik'un xuta, tunga Ntíanáhá kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo. Jin kiyai ko tí'miyaihi nga b'a kama. ¹⁶ Ngat'aha nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga Jesu kuats'ínchjénni nga kuatsjá nga'yúhún ra ndai xi yo ko tíyo ei. Ngat'aha nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga kamandaha ndai nginkun.

¹⁷ 'Be nd'ai, já nts'e, nga najmi yo ni xi kin'o ko ta ndaha já tjíxánúu najmi be ni xi kits'ín. ¹⁸ Tunga b'ahá ts'ín kits'íntjusuhun Ntíaná ni xi kitsúya títjun nk'ie nga kits'ínkinchja ngayjee já profeta, nga tjihin nga un skuehe nda xi kits'ín nibá. ¹⁹ Kui nga tankínchj'aha ruu animanúu ko n'ek'óntjaiyo yjonúu tu xi n'endyjajnuhu ngatitsunnúu. Tsa b'a n'oo, Ntíaná tsjánúu nistjin nga chjuntoo ²⁰ ko ts'íin nibásenuu nda xi y'énda títjun nga ts'íin nibá. Kui xi Jesucristo. ²¹ Kui xi tjihin nga k'úejña nk'a ján nd'ai santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga s'enda ngáha ngayjee ni xi tjin. Já profetaha Ntíaná kinchjanijmíyaha niu nk'ie.

22 'Xi nkú kitsú Moise nk'ie: “Ntíaná xi Ntíanu, kui xi kjésintjen nku nda profeta xi nkúhu an. Ajinnu kuitjuhu. Tasinñju ngatentee ni xi kuitsunu. 23 At'aha tu yaha ni xi najmi kuasínñjuhu nda profeta xu'bo kuich'onsje ajihin xuta Israel.” 24 Samuel ko ngayjee já profeta xi kis'e askahan ta kinchjanjímíyaha ni xi tíma nistjin nd'ai.

25 'Jun ts'ajun ni xi kinchja já profeta. Ngandanu Ntíaná y'éndakoho ntje chánu nk'ie nga b'a kitsúhu Abraham: “Ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee nda kamat'ain ngat'aha ntje xi s'ehi.” 26 Títjun jun Ntíaná kits'in nibásenu Ntíhi nk'ie nga kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. Nda kits'ínkonu nga b'a kits'in ko tu xi k'úéntuhunu ni ch'onk'un xi manuu.

4

B'i ts'in kin'ekokjua Pedro ko Jua

1 Pedro ko Jua tíncha nchjako sa xuta nantio nk'ie nga incha j'ai já na'miu ko nda k'akuhu já xi kunntá ninku ko já saduseo. 2 Kui xi kama kjahan at'aha Pedro ko Jua tibakúyaha xuta nantio ko túb'énjímí nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, at'aha j'áíya ngáha ra Jesu. 3 As'ai jak'ánijé jóo ko kits'ínkjas'en nubayá santaha nistjin xi ma ndyjuun, at'aha ja ngixun kui chubo. 4 Xuta xi kint'é ni xi kinchja Pedro ko Jua, nkjin maha xi kis'ejihin Jesu. Un ra miij tsichu ma já xi kis'ejihin.

5 Nistjin xi ma ndyjuun kama ñjakú nanki Jerusalem já k'aku, jáchá xi ta tjihin xá ko já chjine'éhen kjuatexumoo. 6 J'ai Ana xi tjihin nda na'mi títjun, ko Kaifa, Jua, Alejandro ko ngatentee já xi y'aha ra já na'mi k'aku. 7 As'ai ngichj'a Pedro ko Jua ko kin'ekinchá ajihin jóo. B'a kitsú jóo:

—¿Mí xáha xi tinnu? ¿Yá xi túb'éxánu nga b'a t'n'o?

8 As'ai b'i kitsú Pedro nga kitsejihin ra Espiritu Santo:

—Jun já tíxá ko jáchá xi tjihin xá, 9 t'n'ekokjuani nd'ai ngat'aha kjuanda xi kin'ehe nku nda un ko xi nkú ts'in kama nkihí. 10 Kui nga tjihin nga chahanu ngatentoo ko ngayjee xuta Israel nga ngat'aha nga'yuhun Jesucristo, nda xi nibáha Nazaret, kama nkihí ra nda xi kabasinña ej nginkun. Jun kingjat'a kruhu Jesu tunga Ntíanáhá kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. 11 Jesu, kui ndjio xi najmi kits'in mje já chjinejío tunga nd'ai ja j'ai ma ndjio k'aku. 12 Najmi tjin sa kj'ai xi maha ts'ínk'anki xuta. Ntíaná najmi kits'in nibá sa kj'ai asuntej xi kama ts'ínk'ankiná.

13 As'ai kama nkjúhun já tíxoo nk'ie nga kint'é nga b'a ts'in ndjá tinchja Pedro ko Jua ko incha kíkíe nga tu já tu k'un tu mahá niu xi najmi yún maha xujun. Incha kamankjihin nga kui jóo xi y'emako Jesu. 14 Tunga najmi behé mí nihi xi kjanínehe, at'aha tíncha be nga nda xi kama nkihí kabasinñakoho jóo. 15 As'ai incha kitsjá kjuá nga kuitju jóo má tíma kjuo ko kinchjanjímíyakoho xinkjín niu. 16 B'i incha kitsú:

—¿Nkú n'ééhe jóo? Ngayjee xuta xi tjinu Jerusalem be kjuankjún xi kits'in jóo ko najmi ma b'e'máa. 17 Tunga tu xi najmi ta nguaindju saha éen ajihin xuta, kui nga tu sahá kuintchankjúhun raá tu xi najmi ta ch'a k'úénjímíhi Jesu.

18 As'ai kinchja ngáha ra jóo. Y'éch'oho nga najmi ta incha k'úénjímíhi ko tsa kuintchjanjímíyaha Jesu. 19 Tunga b'ihí kitsú Pedro ko Jua nga kinchjako já tíxoo:

—N'enkjintak'un má nihi xi b'a tjin nginkun Ntíaná. ¿A nga jun xi kúnú'yá'éihin a ra Ntíanáhá? 20 At'aha jin tjihin nga kuixinyai ni xi kiyai ko xi kinu'yái.

21 As'ai já tíxoo tsinchankjúhun tunga kits'in ndáihí ra. Najmi kisakúhu mí nihi xi ts'ínnijéhe ra, at'aha ngayjee xuta kits'ínsjoho Ntíaná ngat'aha ni xi kamoo. 22 Ts'ati yachán nú tjin ko yaha ra nga uhun nda xi kamat'ain kjuankjún xu'bi nga kama nkihí.

Já postru ko jániy'akúyá xingisoo b'i ts'in incha kinchjako Ntíaná

23 Nk'ie nga ja kin'e ndai ngáha ra Pedro ko Jua, as'ai ngjisehe xuta xi ts'e ko kitsúyaha ngayjee ni xi kitsú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá. 24 Nk'ie nga kint'é xuta xingisoo

éin, ngayjee nkuhú kits'ín kjuankjintak'uhun nga incha kinchjako Ntíaná. B'i incha kitsú:

—Ji Ntiani, ji xi kin'endai nk'a ján ko asuntee, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi tjihín.
²⁵ Ntje chání David xi nda musuhi kin'ekinchjakohoni Espiritu Santo. B'i tsixín:

¿Á xaáhan incha ts'ihin xuta xi tjihín asuntee?

¿Á ni xi najmi chumi ni chjihí ra tíncha ts'innkjin k'uhun?

²⁶ Y'énda yjoho já rej xi tjin asuntee ko kama ñjakú já tjíxóo.

Incha ngji kontraha Ntíaná ko nda xi kits'ín nibá.

²⁷ At'aha kjuaxi nga nanki xu'bi nda rej Herode Antipa ko Poncio Pilato kama ñjakúko xuta xi ntje Israel tjeheh ra ko xi najmi ntje Israel tjeheh ra nga incha ngji kontraha Jesu xi Ntíhi, kui xi y'exái nga kin'e nibái. Kui xi je. ²⁸ B'a ts'ín kits'intjusuhun jóo ngayjee ni xi ja y'enda titjuin ko xi tsixínyai nga tjihín nga kama.

²⁹ Nd'ai ji Ntiani, chaseihi ni xi mjehe ts'inni jóo. Tjeihin xuta xi ts'i nga ndjá k'uénijmí én xi ts'i. ³⁰ Nga'yihin katuma nkihí ra xuta un ko katuma kjuankjún ko ni xi kuakúchji kjuachánkahí. N'echjénni nga n'ei kui niu ngajoho Jesu, kui xi Ntíhi ko tsje.

³¹ Nk'ie nga ja kamaha jóo nga kinchjako Ntíaná, ts'ajniyá ante xi má nga kama ñjakú. Ngayjee j'aijihín Espiritu Santo ko ndjá incha y'énijmí éhen Ntíaná.

B'i ts'ín nkuhú tsasinko xinkjín xuta xi s'ejihin Jesu

³² Nkuhú kits'ín animaha ko kjuankjintak'uhun ngayjee xi kis'ejihin Jesu. Ndaha nku najmi b'a kitsú tsa nkuhú kui ts'e ni xi tjihín. Tu sa ní ngujihín kits'inchjénko xinkjín ni xi tjihín. ³³ Yún kis'ehe nga'yún já postru nga kitsúya nga j'áíya ngáha ra ngabayoo Nda Ntíaná Jesu ko ngayjee 'yún nda kits'ínkoho Ntíaná. ³⁴ Ajihin xuto najmi kis'e xi kindyjat'aha tsa mí nihi, at'aha ngayjee xi tjihín xu'ba ko tsa ni'ya tsateña ko j'aiko toon xi kik'aihi. ³⁵ J'ai tsjáha já postru ko kui xi tsakjánya tooon nga kitsjáha xi nkú tjin machjéhen nga nkúnkú xuta.

³⁶ Y'eña nku nda xi y'aha ra ntje chá Levi xi kitsin xjo Chipre xi 'mi Kuse, xi já postru y'ét'a j'áihín nga Bernabe k'úin. Kui j'áin xi tsuhu ra: xi tsjá nga'yuhun xuta. ³⁷ Bernabe tsateña nku xu'ba xi tíñaha ko j'ai tsjáha já postru toon xi kik'aihi.

5

B'i ts'ín kama mjehe Anania ko Safira k'uanachaha já postru

¹ Nku nda xi 'mi Anania ko Safira 'mi chjuúhun incha tsateña nku xu'ba. ² Jakj'á chuba toon xi kik'aihi xu'bahá ndo ko tu nkuhú tjká j'ai tsjáha já postru. Ta kieke chjuúhun ni xi kits'ín. ³ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji Anania, ¿á ndanindoo jas'enjihín animahi nga tich'anachaha ri Espiritu Santo? Tsateñai xu'bahí ko tí'bajyeni tooon túbixín. ⁴ Kintehe ni nga tsateñai xu'boo, ¿a najmi jihí ts'i? Nk'ie nga tsateñai, ¿a najmi jihí kama ts'ihí tooon? ¿Á b'a kitsúhu animahi nga kichjubéheni chuba? Ntíaná tich'anachaihi, najmi xuta.

⁵ Nk'ie nga kint'é Anania éin, tjen'yún j'aikijnehé nga k'ien. Tu ni xí kitsankjúhún ngayjee xuta xi kint'é ni xi kamoó. ⁶ As'ai j'ai k'ua já asti, kik'otikjájnu najyun yjonintee ko tsitjusjeko nga ngjingjáyaji.

⁷ J'a ra tsa nkú ma jan ora j'ai chjuúhun Anania nga najmi be ni xi kamoó. ⁸ As'ai kingjásjaiya Pedro:

—T'inyaní, ¿a b'a tjin kich'o xu'banuu nga tsateño?

—Johon, b'a tjin tsateñai —kitsú Safira.

⁹ As'ai b'i kitsú Pedro:

—¿Á kabincha'ahanu xinkiu nga mjehenuu chjút'ayák'uhunnu Espirituhu Ntíaná? Astiu ankjuo yja já xi kfingjáyaji x'ihin ko ji ta ngjuaikohi nd'ai.

¹⁰ Ta kuihi chubo j'aikijnet'a sjai Pedro tachjúun nga k'ien. Nk'ie nga jas'en já astiu, kikie nga kijjña k'ien tachjúun ko tsitjuko nga ngjingjayanjit'aha x'ihin. ¹¹ Tu xí kitsankjúhún ngayjee xuta ninku ko ngayjee xuta xi kint'é ni xu'bi.

B'i ts'in y'entu já postru

¹² Já postru kits'in nkjún kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná ajihin xuta, ko ngayjee nkuhú kik'a xinkjín nga kama ñjakú ante xi 'mi Kinte Ni'yaha Salomon. ¹³ Ndaha nku xuta xingisoo najmi kama k'un nga kama ngujihin xuta xi kama ñjakú yo, tunga xuta nantiohó tjo nkjún kits'ihin.

¹⁴ Nkjin nkjún já ko jminchjín j'aijín saha xuta xi s'eijihin Nda Ntíaná Jesu. ¹⁵ Santaha aya niyátée kik'onsje xuta xuta uhun nga kama ko nachan kingjántusún, tu xi nk'ie nga kj'uaaha Pedro ndaha tsa tu nk'íehen kj'uanehé xuta uun, kama nkhi. ¹⁶ Ta j'ai nkjún xuta xi tjintu andai nanki Jerusalem nga j'aiko xuta uhun ko xi tjintujihin jánindoo. Ngayjee kama nkhi.

B'i ts'in ngji kontraha já tjixóo já postru

¹⁷ As'ai tu ni xí kama xintak'uhún nda na'mi titjuun ko ngayjee já xi makoho, kui xi já saduseo. ¹⁸ Kits'ínkji já xi jak'ánijé já postru ko kits'ínkjas'en nubayá. ¹⁹ Tunga nk'iehé nga nistjen nku ntítsjehe Ntíaná kikjex'á nubayóo ko kik'onsje jóo nga b'i kitsúhu:

²⁰ – Tankiún. Ticho má ma natsihin ninku ko t'inyohoo xuta ngayjee én xi tsjá kjuatik'un.

²¹ As'ai kits'intjusun já postru én xi kik'ihin. Nistjin xi ma ndyjuun jas'en má ma natsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'ai nda na'mi titjuun ko já xi makoho ante má nga ma ñjakúko xinkjín ko kinchja ñjaha ngayjee já k'akuhu xuta Israel. Kitsjá kjuá nga ngjuaichj'a já postru aya nubayóo. ²² Tunga nk'iehé nga tsichu nubayóo já xi kunntá ninku, najmi kisakúhu já postru. As'ai kik'óya ngáha nga j'aiko én. ²³ B'i incha kitsú:

– Tjíchja tsjan tsjan ankjuá nubayóo nga kuichij ko tinchasti ankjuo já xi tikunntá yo. Tunga nk'iehé nga kuachjux'ai, ndaha nku najmi kuayai ayoo.

²⁴ Nk'ie nga kint'é én xu'bi nda na'mi titjuun ko já na'mi k'aku ko nda k'aku já xi kunntá ninku, ndaha najmi ta be mí ni xi kuitsu. Kingjásjaiyaha xinkjín má kuichúket'a ni xi tímoo. ²⁵ Tunga b'ahá j'ai tsú nku nda:

– Jun, já xi kin'ekjas'on nubayá tíncha natsihin ninku ko t'ibakúyaha xuta nantio.

²⁶ As'ai nda k'akuhu já xi kunntá ninku ko já xi yankihij incha ngjikj'á já postru. Najmi incha kits'in'uhun nga j'aiko, at'aha tsankjún tsa ndjio k'uéhe xuta nantio. ²⁷ Nk'ie nga j'aiko, tsinchá nginkun já tjixá xi kama ñjakú yo. As'ai b'i kitsúhu nda na'mi titjuun:

²⁸ – Ja b'a kik'in sisinnuu nga ndahachí najmi kama k'úénijmíhuu Jesu xuta, tunga tu sahá b'a t'n'o. Ngayjee xuta Jerusalem be ni xi t'ibakuyó, ko mjenuu nga jin ch'anji ngabayaha ndo.

²⁹ As'ai b'i kitsú Pedro ko já postru xingisoo:

– Títjun tjihin nga kwinú'yá'éhijn Ntíaná nga xuta. ³⁰ Jun kin'ek'ion Jesu nga kikjat'a kruu, tunga Ntíaha ntje cháháná kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo. ³¹ Ntíaná kitsjáha kjuachánka nga kits'in nga y'ejñat'aha. Kui xi tjña títjun nd'ai ko xi ts'ínk'anke xuta, tu xi tsjáha ra xuta Israel nga ngjuaikj'áha ra animaha ko kama ndyjat'aha jéhe. ³² Jin kiyai ko tibixínyai ni xu'bi ko Espiritu Santo ya, Espiritu Santo xi Ntíaná tsjáha xuta xi nt'é'éhen.

³³ Nk'ie nga kint'é já tjixóo én xu'bi, tu ni xí 'yuhún kama kjahan, santaha kama mjehe nga ts'ínk'ien já postru. ³⁴ Tunga nkuhú nda fariseo xi 'mi Gamaliel, xi nku nda chjine'én xi bakúya kjuatéxumoo ko xi benkjúhun ngayjee xuta, kui xi b'a kitsú nga kuich'onsje kutju já postru. ³⁵ As'ai b'i kitsúhu já tjixá xingisoo:

– Jun xi ntje Israel tjeheennuu, nda nda chasoo tsa mí nihi xi n'oho jóo. ³⁶ At'aha xi nkú kama nd'ai ngáha, nda chánka kits'in ma yjoho nda Teuda ko ma ra ñju unchan já xi kitsjennkíhi. Tunga kin'ek'iehé ndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennkíhi. B'a ts'in

tsichukjehe ni xu'bo. ³⁷ Ko askan ngáha, nistjin nga tís'exki ngayjee xuta, j'ai Juda, nda xi nibáha ante Galilea, ko nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi. Tunga ta kin'ek'iehén ndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennkíhi.

³⁸ 'Kui b'a maha, b'a tíxihinnuu nd'ai. Najmi tu nungijiun yjonuu ni xi tíncha ts'in já xu'bi. Najmi tu jun nkú n'ohoo. At'aha tsa ts'e xuta asuntej ni xi tíncha ts'in jóo, kuichúkje. ³⁹ Tunga tsa Ntíaná ts'e niu, najmi kamanuu n'ekjio. Kutsa santahá ni ko Ntíaná tbankiún kontroo.

⁴⁰ As'ai kits'ínkjáihin já tjíxóo ni xi kitsú Gamaliel. Kinchjaha já postru, kingjáha ko y'éjña nkjúhun nga k'úeníjmíyaha Jesu. Incha kits'in ndai ngáha ra. ⁴¹ Incha tsitju já postru nginkun já tjíxóo nga tsjo tíncha ma ts'ihin ra, at'aha Ntíaná kitsjantehe nga un skuehe ngat'aha Jesu. ⁴² Ngayje nistjin tsakúya tehente ko y'énijmí má ma natsihin ninku ko xki ni'ya nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná.

6

Kui ngat'ai kis'et'a xá yatu já xi tsasinko já postru

¹ Nistjin nk'ie nga ja tíncha ma nkjin xuta xi yjankihí Jesu, as'ai xi nchja én griego b'a kitsú nga najmi nda tít'sín xi nchja én hebreo. B'a incha kitsú nga najmi nda tíchasehe jminchjín xi nchja én griego xi ja k'ien x'ihin nk'ie nga tímandzjo nichine xki nistjin. ² As'ai já postru xi te joo kinchja njaha ngayjee xuta ni'yakuyáha Jesu ko b'i kitsúhu:

—Jin tjihin nga k'úeníjmí éhen Ntíaná. Najmi nda tjin tsa k'úéjñai nga b'a n'ei, tsa tu xi yámixó chasehe ri. ³ Kui nga jun, já nts'e, tinchísjaihinu ajinnuu yatu já xi yankjún, xi kitsejihin ra Espiritu Santo ko xi nanka ts'innkjink'un, tu xi k'uaihi ri xá xu'bi. ⁴ B'a ts'in jin n'ekjas'ehen ri yjoní nga chubakoi Ntíaná ko nga k'úeníjmí éhen.

⁵ Ngayjee xuta kits'ínkjáihin ni xi kitsú já postru ko j'ájin já xu'bi: Esteban, nku nda xi 'yún s'ejihin Ntíaná ko xi kitsejihin ra Espiritu Santo, Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmena, ko Nicola, nda xi nibáha nanki Antiokia. Kui nda xi najmi ntje judio tjehen ra tunga jahá nd'ai s'ejihin ra Ntíaná. ⁶ Já postru jaich'áha já xi yatuí. As'ai já postru kinchjantjai jóo nginkun Ntíaná ko kingjénne ntsja.

⁷ Yún ngjindju éhen Ntíaná nanki Jerusalem ko 'yún nkjin kama xuta ni'yakuyáha Jesu. Ta nkjin já na'mi kis'ejihin Jesu.

Kui ngat'ai kichjubénijéhe Esteban

⁸ Esteban 'yún nda kits'ínkoho Ntíaná ko kitsjáha nga'yún. Kits'in kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná ajihin xuta nantio. ⁹ As'ai k'ua xuta ni'ya sinagoga xi 'mi Sinagogaha Xuta Ndaí incha ngji kontraha Esteban, ko k'ua xuta Cirene ya, ko xuta Alejandria, ko k'ua xi nibáha ante Cilicia ko ante Asia. Kui xi incha y'ésiko Esteban. ¹⁰ Tunga najmi kamahá ra kits'in nganaha, at'aha Espiritu Santo kitsjáha Esteban kjuankjink'un nanka nga kinchja.

¹¹ As'ai incha y'échjhi k'ua já tu xi b'a kuitsuhu nga kui xi kint'é nga Esteban ch'on kitsúhu Moise ko Ntíaná. ¹² B'a ts'in tsinchákjahan ra xuta nantio ko jáchá xi tjihin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. As'ai ngjik'ánijé Esteban ko ngjiko má nga ma njá já tjíxóo. ¹³ Ta incha j'aiko já testiyu tsank'á xi b'i kitsú:

—Kui ndai tu nku én ch'on tsuhú títshu ninkuhu Ntíaná ko kjuatéxumoo. ¹⁴ Kinu'yái nga b'a kitsú nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, ts'ínkatsúnya ninku xu'bi ko nga ts'ínk'ontjaiya sin xi kich'aá xi tsakúyaná Moise.

¹⁵ As'ai ngayjee já tjíxá xi kab'entu yo tsasehe Esteban ko kkie nga b'a tjin ankjín ntítsje tjin ankjín Esteban.

7

B'i ts'in tsasinntjai yjoho Esteban nginkun já tjíxóo

¹ As'ai nda na'mi tíjuun kingjásjaiyaha Esteban:

—¿A kjuaxi ni xi tìncha tsu jóo?

² As'ai b'i kitsú Esteban:

—Jun xi ntje Israel tjeheñnuu ko jun xi tjínnuu xá, tasinñju manú. Ntia chánaná tsakúchjiji yjoho ntje cháná Abraham nk'ie nga tíña sa ante Mesopotamia, kintehe ni nga ngjuaik'iejña nanki Haran. ³ B'a kitsúhu: “Títjui nankihí ko t'entui xuta xinkí. T'ihinnchin ante xi kuakuu.” ⁴ As'ai tsitju Abraham antehe xuta Caldea ko ngjik'iejña nanki Haran. Nk'ie nga k'ien na'mihí Abraham, Ntíaná kits'in nibáha má tintsuboo nd'ai.

⁵ 'Ei najmi kitsjáha ante xi kama ts'e, ndaha nku te má kama kuasín tsuku. Tunga kitsúya tíjuhún ra nga tsjáha nga kama ts'e ei má tintsuboo nd'ai ko nga ntje xi s'ehe askahan ta kama ts'e, ndaha tsa najmi tíhín ntí Abraham kui nístjiun. ⁶ Ntíaná b'a kitsú yaha Abraham nga ntje xi s'ehe k'úentu má nga najmi kui ts'e, ko nga xuta musu n'e ma, ko nga ñju unchan nú tíhín un skuehe. ⁷ B'a kitsú ya Ntíaná: “An ts'inkokjua xuta xi musu ts'ín maha. Askahan incha kuitju yo ko ts'íintsjona ante xu'bi.”

⁸ Ntíaná b'a kitsúhu nga ts'ín ni circuncision, tu xi b'a ts'in sakúchji ni nda xi y'éndako. Kui b'a maha, nk'ie nga kitsihin Isaac ko nga ja tíhín jin nístjin, Abraham kits'ihín ni circuncision. Isaac b'a ta kits'ihín Jacob, ko Jacob b'a ta kits'ihín ntí xi te johó, xi kama ntje cháná.

⁹ 'Kits'innchijihí já nts'e Kuse ko tsatéñaha xuta xí tjin ante Egipto. Tunga Ntíaná tsasinkoho Kuse ¹⁰ ko kits'ínkj'a t'axihín ngayjee kju'a'un xi kisatéjin. Kitsjáha kjuankjintak'un nanka ko kjuanda nginkun nda faraon, xi nda reihí xuta Egipto. Nda rei kitsjá xaha Kuse nga kama nda tíjuhún xuta Egipto ko nda k'akuu ngayjee xuta xi tjin ni'yaha nda rei.

¹¹ 'As'ai kis'e kjintía ko kju'a'un chánka ngayjee ante Egipto ko ante Canaan, má nga tíntu ntje cháná. Najmi ta kisakúhu ra nichine. ¹² Nk'ie nga kint'é én Jacob nga Egipto tjin tuniñu, kits'ínkji ntíhí xi ntje cháná maha niyá xi tjuhún. ¹³ Ko niyá xi ma johó Kuse tsakúchjiji yjohó já nts'e. B'a ts'in kikiehe nda faraon xuta xi ts'e Kuse.

¹⁴ 'As'ai b'a kitsú Kuse nga ngjuachj'a Jacob xi na'mihí maha ko ngayjee xuta xi y'aha ra, xi cháte ko kan ún maha. ¹⁵ B'a ts'in j'aik'iejñaha Jacob Egipto ko yo k'ien. Ta yo ya incha k'ien ntíhí xi kama ntje cháná. ¹⁶ Askahan ngji s'eyanji Jacob nanki Sikem, má nga tíña tsjó xi ts'atse Abraham nga kitsjáha toontaba ntíhí Hamor.

¹⁷ Nk'ie nga tsichu tiña nístjin nga ts'íntjusun Ntíaná ni xi kitsúya tíjuhún Abraham, 'yún nkjin kama sa xutaná xi kik'ientu Egipto. ¹⁸ As'ai tsatéxuma yo kj'ai nda rei xi najmi be Kuse. ¹⁹ Kui xi ts'anachaha xutaná ko kits'in'uhún ntje cháná. Kits'in kju'a'yúhún ra nga k'úentu masen ntíhí tu xi kuayáha.

²⁰ 'Kui nístjiun kitsin Moise ko Ntíaná kisasihín Moise. Jan sá kamaha xi chaha nga kikuhún. ²¹ Nk'ie nga kis'ejña masen, takjihin nda faraon jak'áha ko kits'ínchaha xi nkúhu tsa ntíhí maha. ²² B'a ts'in tsangiyaha Moise ngayjee ni xi maha xuta Egipto. Nku nda chánka kama. Kinchja ko tse ni xi kits'in.

²³ Nk'ie nga jehe yachán nú Moise, animaha nibaha ra nga ngjitsubek'un xuta xinkjín, xi xuta Israel. ²⁴ Nk'ie nga kikie nga tín'e'uhún nku nda xi ntje Israel tjeheñ ra, tsasinko. Kits'ínk'ien nda Egipto xi b'a kits'ihín. B'a ts'in kits'in ngajoyaha ni xi tín'ehe nda xi ntje Israel tjeheñ ra. ²⁵ At'aha b'i kitsú Moise nga kits'innkjink'un: “Kamankjihín xuta xinkjían nga an ts'ínchjénna Ntíaná tu xi kama ndaíhí ra xutana.” Tunga najmi b'ahá ts'in kits'innkjink'un xuto.

²⁶ Nístjin xi ma ndyjuun kikie Moise nga jo já xi ntje Israel tjeheñ ra tìncha kjánko xinkjín ko mjehe nga kuatekj'áiyaha jóo. B'i kitsúhu: “Jun já, nts'o mahanu xinkiu. ¿Á ta jun tín'e'uhún ruu xinkiu?” ²⁷ As'ai nda xi títs'in'uhún nda xinkuu kitsuniña Moise nga b'a kitsúhu: “¿Yá xi kitsjá xahi nga ji xi kama nda k'akuní ko nga chaseihí tsa nda ko

tsa najmi nda t'n'eí? ²⁸ ¿A kohó an mjehi n'ek'ienní xi nkú ts'in kin'ek'iein nda Egipto kujña?" ²⁹ Nk'ie nga kint'é Moise éin, tsanka ko ngjik'iejña ante Madian. Yo y'ejñasun ko yo kis'entuhu jo ntí.

³⁰ 'Nk'ie nga j'a yachán nú, nku ntítsje j'aisehe Moise ante kixiu tiña asunntu tjenki Sinai. Ajihin nku na'yá ntsje xi títi tsakúchiji yjoho. ³¹ Kama nkjúhun Moise nk'ie nga kkie ni xi tíma chiji ko ngjise tiñaha tu xi kuase sisihin ra. Tu kint'éhé ntaha Ntíaná nga b'a kitsúhu: ³² "An xi Ntíaha ntje cháhi, Ntíaha Abraham, Isaac ko Jacob." Ts'atsé nkjún Moise ko najmi kama k'un nga tsase. ³³ B'a kitsú Ntíaná: "N'esjei tjabaxín ntéhi, at'aha ante nkjúhun má nga kabisinjñai. ³⁴ Tíbe kjuanima xi tíf'a xuta xi ts'an xi tjintu Egipto ko t'int'e nga un t'incha maha. Kaf'áijen tu xi ts'in ndáihí ra. T'endai yjohi. An ts'inkjhi Egipto."

³⁵ 'Najmi kits'in mjehé jóo Moise nga b'i kik'ihin: "¿Yá xi kitsjá xáhi nga ji xi kama nda k'akuní ko nga chaseihí tsa nda ko tsa najmi nda t'n'eí?" Tunga kuihí Moise xi kama chiji ntítsjehe Ntíaná ajin na'yá ntsje xi títi. B'a ts'in Ntíaná kits'inkjhi ra ko kik'ai xáha nga kui xi kama nda k'akuhu xutaná ko nga ts'in ndáihí. ³⁶ Kui xi kik'onsje xutaná Egipto. Yachán nú tjihin kits'in kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná Egipto ko ajihin Ntáchak'un Niu ko ante kixiu.

³⁷ 'Kui Moise xi b'a kitsúhu xuta Israel: "Ntíaná kjésintjen nku nda profeta xi nkúhu an. Ajinnuu kuitjuhu." ³⁸ Kui Moise xi y'ejñajihin xuta nga kama ñjakú nk'ie nga y'entu ante kixiu. Kinchjako ntítsje asunntu tjenki Sinai ko ta kinchjako ntje cháná. Kik'aihi nga tsjáná éin xi ts'ink'íentu t'k'unná.

³⁹ 'Tunga ntje cháná najmi kama mjehé nga kuint'é'éhen. Tu sahá kits'in t'axín ko kama mjehé nga k'oóya ngáha Egipto. ⁴⁰ B'a incha kitsúhu Aaron: "N'endani ntia xi tsjén tíjunní, at'aha najmi yai mí nihi xi kamaha Moise, nda xi kik'onsjeni Egipto." ⁴¹ As'ai incha kits'innda nku turu ntia ko kits'ink'ien chu nga kitsjáha chje. Kits'intsjoho ni xi ntsja kits'inndakoho.

⁴² 'As'ai Ntíaná najmi ta kits'insihin ra xuta xu'bo. Kitsjantehe nga ts'intsjoho niñu xi tjin nk'a ján. B'a kama xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná xi y'ét'a já profeta:

Jun xuta Israel, ¿a ahán kik'ainú chje,
nk'ie nga tintsuboo ante kixiu yachán nú tjihin?

⁴³ Ni'ya najyuntehe ní ntia Moloc
ko niñuhu ntia Renfan tsankinkoo.
Sénnistjin kin'endo tu xi n'etsjohoruu,
kui nga kjin ts'inkjihinuu xi tjehe astun Babilonia.

⁴⁴ 'Kits'innda Moise ninku najyunte xi bakúchji nga Ntíaná tíñajihin xuta xi ts'e. Kin'enda xi nkú ts'in kisakúchiji nga kamanda. B'a ts'in ante kixiu kis'ejñaha ra ntje cháná ninku najyuntee xi nkú nga kitsú Ntíaná. ⁴⁵ Kik'aihi ntje cháná nga kama ts'e niu. Incha y'a nk'ie nga incha jas'en ei má tintsuboo nd'ai, nistjin nk'ie nga tjihin xá Josue ko kikjanko xuta xi tjintu ei, xi Ntíaná kik'onsje ngandaha ntje cháná. B'a ts'in kis'ejña ninku najyuntee santaha nkúhu nga y'ejña nda rei David.

⁴⁶ 'Ntíaná kisasihin David ko David kama mjehé nga ts'indaha nku ante Ntíaná, Ntíaha ntje cháná Jacob. ⁴⁷ Tunga Salomon kits'inndaha ni'ya Ntíaná. ⁴⁸ B'a tjin kjáihin nga nk'a ján tíña Ntíaná ko nga najmi b'ejñaya ni'ya xi ts'innda xuta. At'aha b'a ts'in y'ét'a éhen Ntíaná nda profeta:

⁴⁹ Ndjiojmi ján bátejña nga batexuma,
ko t'anankiu basinjñásan tsuká.
¿Mí ni'yaha xi n'endanú, títsu Ntíaná,
ko má antehe kama ts'inkj'áiya?

⁵⁰ An ní kits'innda gayjee ni xu'bi.

⁵¹ B'a ta kitsú ya Esteban nga ngjindju:

—Tunga jun najmi mjenuu kuinú'yá'ón. B'a ts'in nu'yó ko tjíya animanuu xi nkú joyaha xuta xi najmi be Ntíaná. Nkuhú nga tintsuba kontraḥa ruu Espiritu Santo. Jun xi b'a k'un xi nkúhu ntje chánuu. ⁵² ¿Má já profetaḥa xi najmi kitsjennkí unkie ntje chánuu? Kits'ínk'ien já xi kitsúya títjun nga kj'uaí nda xi naxu ts'ín. Ko nk'ie nga j'ai ndo, jun kin'ekjas'on ko kin'ek'ion. ⁵³ Jun bi ntítsje kits'ínkjas'ennuu kjuatéxumaha Ntíaná tunga najmi t'n'etjusunnú.

B'i ts'in kin'ek'ien Esteban

⁵⁴ Nk'ie nga kint'é já t'ixóo ni xi kitsú Esteban, tu ni xí incha kama kjahán ra ko íxí tsatehé n'yun. ⁵⁵ Tunga máha Esteban, kitsejihin ra Espiritu Santo. Tsasenjinki nk'a ján ko kieke kjuachánkahá Ntíaná ko nga Jesu kabasinjñat'aha Ntíaná. ⁵⁶ B'i kitsú:

—¡Chasoo! Tíbe nga t'jen tixa ndjiojmi ján ko nga Ntíhi Ndax'iun kabasinjñat'aha Ntíaná.

⁵⁷ Najmi ta tsasínñujuhú ra jóo Esteban. Xaáhan incha kits'in. Ngatentee nkuhú nga ngjikj'á. ⁵⁸ Incha kik'onsje natsihin nantio ko yo incha y'éhe ndjio. Nku ndati xi 'mi Saulo kikonntá najyuhun já testiyu tsank'óo.

⁵⁹ Nk'ie nga tís'ehe ndjio Esteban, b'i kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Nda Ntia Jesu, n'ekjáihin animana.

⁶⁰ As'ai tsasinkunch'in ko 'yún kikjintáya nga b'i kitsú:

—Ji Nda Ntia, najmi tu ch'axkihí rí jái ngatitsun xu'bi.

Nk'ie nga ja b'a kitsú, k'ien.

8

B'i kama nk'ie nga ja kin'ek'ien Esteban

¹ Kisasihin Saulo nga kin'ek'ien Esteban, ko ta kuihi nistjin xu'bo kich'atuts'ihin nga tu ni xí kitsjennkí unchahá xuta ninku xi t'jin nanki Jerusalem. Kindzjoyayje nga ngji ante xi t'jin Judea ko Samaria. Tu já postru y'entu subahá sa Jerusalem. ² K'ua já xi nda t'jintuyáha kingjayanji Esteban ko kikjintát'a. ³ Tunga tu xí kitsjenkí unkiehé Saulo xuta ninku. Xki ni'ya jas'en nga kikjebéfe jáx'in ko jminchjín ko kits'ínkjas'en nubayá.

B'i ts'in kis'enjimi éhen Ntíaná ante Samaria

⁴ Máha xuta xi kindzjoyoo, tu má xi t'jehén ni nga incha ngji, yo incha y'enjimi én nda tsuhu Ntíaná. ⁵ Ante Samaria ngji Felipe nga y'enjimihi xuta xi t'jin yo nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná. ⁶ Kama ñja xuto nga kingjénñujuhú ni xi kinchja Felipe nk'ie nga incha kint'é ko kieke ni xi kits'in nga tsakúchji kjuachánkahá Ntíaná. ⁷ At'aha nkjin jáninda xi tsitjujihin xuta nga 'yún kikjintáya nga tsitju, ko nkjin xuta xi najmi ma fi ko xi nima sjai kama nkíhi. ⁸ Kui nga tsjo nkjún kamaha ra xuto.

⁹ Tunga ta y'eñahá yo nku nda xi 'mi Simon xi kits'in t'je nistjin nk'ie. Kui xi ts'anachaha xuta xi t'jin ante Samaria. B'a kitsú nga kui xi nku nda chánka. ¹⁰ Ngayjee xuta tsasínñujuhú ndo, b'aha ra xi ndyaha ko santaha xi cháha. B'a incha kitsú:

—Kui nda xu'bi xi nga'yún chánkahá Ntíaná.

¹¹ Incha ts'insihin at'aha nkjin nú kits'in t'je ndo. B'a ts'in ts'anachaha xuta. ¹² Tunga nk'ie nga tsakúya Felipe nga Ntíaná xi batéxuma ko nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná, kis'ejihin xuta ko kisaténtá jmichjín ko jáx'in. ¹³ Santaha ko Simon ta kis'ejihin ko kisaténtá. As'ai kitsjenko tehente Felipe ko kama nkjühun nk'ie nga kieke ni xi tsakúchji kjuachánkahá Ntíaná ko kjuankjún i xi kits'in Felipe.

¹⁴ Nk'ie nga kint'é én já postru xi t'jintu nanki Jerusalem nga xuta xi t'jin ante Samaria kits'ínkjáihin éhen Ntíaná, as'ai kits'ínkji yo Pedro ko Jua. ¹⁵ Nk'ie nga incha j'ai jóo yo, kinchjantjai xuta Samaria nginkun Ntíaná tu xi ts'ínkjáihin ra Espiritu Santo. ¹⁶ At'aha ndaha nku najmi kjee f'ajihin Espiritu Santo ko tu ntáhá kisaténtáhá xuta nga kits'ínkjáihin Jesu. ¹⁷ As'ai Pedro ko Jua kingjénne ntsja xuta ko kits'ínkjáihin Espiritu Santo.

¹⁸ Kikie Simon nga kits'in kjáihin xuta Espiritu Santo nk'ie nga kingjénnehe ntsja já postru. As'ai kingjén'a toon já postru ¹⁹ nga b'i kitsúhu:

—K'uainú ko an nga'yún xu'bi, tu xi nk'ie nga ngjuenné ntsahana tu yáha ni ta ts'ínkjáihin Espiritu Santo.

²⁰ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Kandyjai ko ta kandyja tjoohin, at'aha b'a n'e tín'enkjíntak'uin nga toon ma ch'atsekocho ni xi tsjá Ntíaná. ²¹ Najmi ji tsuhu ri ko najmi ji tjehe ri xá xu'bi, at'aha najmi kixi tjíya animahi nginkun Ntíaná. ²² T'inchj'aha ri animahi ngat'aha ngatitsun xu'bi ko chubanimakoi Ntíaná, tsa tu 'yaha ts'ínndyjat'ahi ni xi kuan'enkjíntak'uin.

²³ At'aha tíbe nga najmi je tjíya animahi ko tíbe nga ni ch'onk'uun tjí'yihin ji.

²⁴ B'i kitsú Simon:

—Chubanimakoo Ntíaná tu xi ndaha nku ni xi kuak'ihinnú najmi nibanehena.

²⁵ Nk'ie nga ja incha y'énijmí éhen Ntíaná yo Pedro ko Jua ko y'éjña chjihí xuta yáha Jesu, as'ai kik'óya ngáha nanki Jerusalen. B'a ts'in incha j'aha nkjin ante nanki xi tjin ante Samaria nga y'énijmí ts'ihin én nda tsuhu Jesu.

B'i ts'in kinchjanijmíko Felipe nku nda xi nibáha ante Etiopia

²⁶ As'ai nku ntítsjehe Ntíaná kinchjakoho Felipe. B'i kitsúhu:

—Tísintjein ko chjúbéi niyá xi bitju Jerusalen nga t'in nanki Gaza.

Ante kixiu f'a niyá xu'bi. ²⁷ As'ai tsisintjen Felipe ko ngji, ko aya niyóo kiséjin nku nda xi nibáha ante Etiopia. Nku nda eunuko niu, nku nda k'aku xi ts'inxát'aha na Candace xi na reñaha xuta Etiopia. Kui xi f'átjo ngayjee toohon na reña. Ntíaná ngji ts'intsjoho ndo nanki Jerusalen ²⁸ ko ja tób'óya ngáha nankihí. Yá xi tjenko kab'ejñaya ko títs'inya xujun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Isaia. ²⁹ As'ai Espiritu b'i kitsúhu Felipe:

—T'ihinse tiñaihi nda xi kab'ejñaya yá ján.

³⁰ Nk'ie nga tsichuk'úhun, kint'é Felipe nga xujun xi y'ét'a nda profeta Isaia títs'inya ndo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿A tímankjihin ni xi tín'eyai?

³¹ —¿Nkú ts'in kamankjihinna nga najmi tjin xi kuitsuya sisinna? —kitsú ndo ko tsankihí Felipe nga kuiyájnuta'aha.

³² B'i ts'in tjit'a má nga títs'inya ndo:

Ngji n'ek'ien xi nkúhu chutsanka, najmi kikjex'á ts'a, xi nkúhu chutsanka xi tichj'ajnu tsankaha.

³³ Kichajnucha ko najmi naxu kin'ehe kjuá.

Tsichakjá ntjehe at'aha kin'ek'ien.

³⁴ As'ai b'i ts'in kinchja nda k'aku xi nibáha Etiopia nga kingjásjaiyaha Felipe:

—T'inyaní, ¿yá xi tinchjanijmíyaha nda profeta ei? ¿A kui tinchjanijmíyaha yjoho a ra kj'áihí xi tinchjanijmíyaha?

³⁵ As'ai kinchja Felipe. Má nga títs'inya ndo kik'atuts'ihin ra nga kitsúyaha én nda tsuhu Jesu. ³⁶ Nk'ie nga tíncha ts'in niyá, tu incha tsichuhú má nga tjin ntánijua ko b'i kitsú nda k'aku Etiopia:

—Á ntánijua ei. ¿A najmi kamahá saténtá?

³⁷ B'i kitsú Felipe:

—Tsa ngayjee animahi s'ejihin yáha Jesu, kama.

B'i kitsú ndo:

—S'ejinna nga Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná.

³⁸ As'ai b'a kitsú nga s'ejña'yún yóo ko nga joo tsitjujnya má tijná ntánijuo. As'ai Felipe tsaténtá ndo. ³⁹ Nk'ie nga incha tsitjujin ntánijuo, Espiritu Santo ngjiko t'axíhin Felipe. Nda k'aku xi nabáha Etiopia najmi ta kikiehe Felipe, tunga tsjohó kik'iehe nk'ie nga kits'índjuú niyáha.

⁴⁰ Tsichu Felipe nanki Azoto ko xki ante ngji nga y'énijmí én nda tsuhu Jesu santaha nkúhu nga tsichu nanki Cesarea.

9

B'i ts'in jakj'á Jesucristo nda Pablo

¹ Saulo tu nku tsinchánkjúhún ra xuta xi s'ejihin Nda Ntjaná Jesu nga mjehe ts'íink'ien. Kui nga ngjisehe ra nda na'mi tíjuun ² ko tsankihí xujun xi má nga tí'baihi kjuá, tu xi kama ngjuaihi ni'ya sinagoga xi tjin nanki Damasco ko kuangisjai yo xuta xi s'ejihin Jesu ko kj'uaikónijé nanki Jerusalem, ndaha tsa jáx'in ko ndaha tsa jminchjin.

³ Tunga nk'iehé nga títs'in niyá ko ja tibichú tiña nanki Damasco, tjen'yún kits'in ndzjehé ra Saulo nku nd'í xi nibaha nk'a ján. ⁴ As'ai tsijne t'anankiu ko kint'é nku nta xi b'i kitsúhu:

—Saulo, Saulo, ¿á an tjencki unchahaní?

⁵ —¿Yáha ji, Nda Ntia? —kitsú Saulo.

B'i kitsú xi kinchjako:

—An Jesu xi tjencki unchai. ⁶ Tisintjein ko t'in ajin nantio. Yo k'únyahi ni xi tjin nga n'ei.

⁷ Kitsankjún já xi tjenko Saulo, at'aha kint'é nto tunga najmi ch'a xi kikiehé. ⁸ As'ai tsisintjen Saulo, tunga nk'ie nga kikjex'á tunkun najmi ta kama chjihí ra. Kui nga tu kichjubénkihí ni nga ngjiko jóo nanki Damasco. ⁹ Yo kamaha jan nistjin nga y'eña ka. Najmi chumi nihi xi kikjine ko najmi chumi ntáha xi kik'i.

¹⁰ Damasco y'eña nku nda xi tjenkhihí Jesu xi 'mi Anania. Kui xi Nda Ntjaná tsakúchjihí yjoho xi nkúhu tsa nchini kik'aihi ko b'a kitsúhu:

—ji Anania!

—Á an ei, Nda Ntia —kitsú Anania.

¹¹ B'i kitsúhu Nda Ntjaná:

—Tisintjein ko t'in niyáté xi 'mi Niyá Kixi. Ni'yaha Juda chasjaiyai nku nda xi nibaha nanki Taro xi 'mi Saulo. Ntjaná tinchjako ndo. ¹² Ja kama chjihí xi nkúhu tsa nchini kuak'aihi nga nku nda xi 'mi Anania kafas'en má tíña ko nga kamjénehe ntsja tu xi kama chji ngáha ra.

¹³ B'i kitsú Anania:

—Ji Nda Ntia, nkjin xuta títsuyana xi nkú k'uhun ndo ko ni xi najmi nda xi kits'ihin xuta xi ts'i xi tjinu Jerusalem. ¹⁴ Já na'mi k'aku ja kitsjáha kjuá xi má nga kama ngjuaike kjuá'yún ngayjee xi s'ejihin ji.

¹⁵ As'ai b'i kitsú Nda Ntjaná:

—T'in, at'aha an ja j'ajián ndo nga kui xi k'uénijmíhi an xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra ko já rei ko xuta xi ntje Israel tjehe ra. ¹⁶ An kuakuchjihí nk'ie nga nkjin kjuanima kj'ujin ngat'ana.

¹⁷ As'ai ngji Anania. Jas'en ni'ya má nga tíña Saulo ko kingjénne ntsja nga b'i kitsúhu:

—Ji nda nts'é Saulo, Nda Ntjaná Jesu xi tsakúchjihí yjoho aya niyá má nga tinibái, kui kuats'in nibána tu xi kama chji ngáha ri ko tu xi tséjihin ri Espiritu Santo.

¹⁸ Tjen'yún tsitjunkihí tunkun Saulo ni xi b'a k'un tjabaxkfi k'un ko kama chji ngáha ra. As'ai tsisintjen ko ksaténtá. ¹⁹ Nk'ie nga ja kikjine nichine, kisakú nga'yún ngáha ra ko chuba nistjin y'eñajihin xuta xi yjankihí Jesu xi tjin Damasco.

B'i ts'in y'énijmí tjuhun éhen Ntjaná Saulo nanki Damasco

²⁰ As'ai y'énijmí Saulo éhen Ntjaná ni'ya sinagoga xi tjin yo nga b'a kitsú nga Jesu xi Ntíhi Ntjaná. ²¹ Kama nkjühun ngayjee xuta xi kint'éhe. B'i incha kitsúhu xinkjin:

—¿A najmi kuihi ndai xi tjencki unkie xuta xi s'ejihin Jesu nanki Jerusalem? Ko ta kui xá'aihi ei tu xi ngjuaikónijéhe xuta nginkun já na'mi k'aku.

²² Tunga tu sahá 'yún y'énijmí sa Saulo ko y'ejña chji nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná. Kits'inndyjajihin xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi tjintu Damasco. ²³ Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, as'ai y'endako xinkjin já judio nga incha ts'ínk'ien Saulo. ²⁴ Tunga tjihín xi kitsúyaha Saulo ni xi y'enda jóo. Nistjin nistjen incha kikunntá ankjuaha nankiu tu xi ts'ínk'ieheñ Saulo. ²⁵ As'ai xuta xi yankihí Jesu tsasinkoho Saulo. Y'éyaha nku nisín ko kikjejenntjaihi xjóho nankiu nga jyuun.

B'i kama nk'ie nga j'ai tjúhun Saulo nanki Jerusalem

²⁶ Nk'ie nga tsichu Saulo nanki Jerusalem, mjehe nga kamangujinko xuta xi yankihí Jesu, tunga kitsankjúhún ra ngayjee jóo, at'aha najmi kis'ejihín tsa ja ta nku nda xi tjennkihí Jesu Saulo. ²⁷ As'ai Bernabe ngjiko Saulo nginkun já postru ko kitsúyaha xi nkú ts'in aya niyóo kíkíe Saulo Nda Ntíaná ko nga Nda Ntíaná kinchjako ko xi nkú ts'in ndjá y'énijmí éheñ Jesu nanki Damasco.

²⁸ As'ai y'ejña Saulo nanki Jerusalem. Y'emako já postru ko ndjá y'énijmí nga tsakúya yáha Nda Ntíaná Jesu. ²⁹ Kinchjanijmíko ko y'ésiko xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi nchja én griego. Tunga já xu'bi tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'ínk'ien Saulo. ³⁰ Nk'ie nga kint'é já nts'eé ni xu'bi, as'ai ngjiko Saulo nanki Cesarea. Ja kamo ko kits'ínkji Tarso.

³¹ Kis'ehe kjuajyu xuta ninku xi tjin ngayjee ante Judea, ante Galilea ko ante Samaria. Yún kis'ejin sahá Ntíaná. Kikienkjún Ntíaná nga y'entu ko Espiritu Santo tsasinkoho nga 'yún kama nkjin sa.

B'i ts'in kits'ínkíhi Pedro nda Enea

³² Nk'ie nga tsú'bak'un Pedro xuta ninku xi tjin xki ante, as'ai ta j'aisehe xuta xi ts'e Ntíaná xi tjin nanki Lida. ³³ Yo kíkíe nku nda xi 'mi Enea xi jin nú tjihín nga kjijñasun nachan, at'aha nta sjai. ³⁴ As'ai b'a kitsúhu:

—Ji Enea, Jesucristo títs'ínkíhi. Tísintjein ko t'endai kamahi.

Ta kuihi chubó tsisintjen Enea. ³⁵ Ngayjee xuta xi tjintu Lida ko Saron kíkíe nga tsisintjen Enea ko kits'ínkjáihín Nda Ntíaná.

B'i ts'in kits'ínkj'áiyaha Pedro tachjuún Tabita

³⁶ Nanki Jope y'ejña nku tachjuún xi tjennkihí Jesu xi 'mi Tabita, j'áin xi tsuhu ra Dorca nga én griego. Kui xi ngayje nistjin kits'in ni xi nda ko kitsjáha xuta x'an ni xi machjéheñ. ³⁷ Kui nistjiun kisate ch'in ko k'ien. Askahan nga ja jejnú yjonintehe, kis'ejña nku aya 'ma.

³⁸ Nk'ie nga kint'é xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjintu nanki Jope nga nanki Lida tíjña Pedro, as'ai kits'ínkjisehe jo já, at'aha tíña maha xinkjin nankiu. B'i kitsú jóo nga j'ai nchjako Pedro:

—Najmi tu n'ek'andayai. Nibáasení.

³⁹ As'ai tsisintjen Pedro ko ngjiko jóo. Nk'ie nga ja tsichu nanki Jope, xuta xi tíncha yo ngjiko ko aya 'ma xi má nga kjijña yjoninte k'ien. Ngayjee jminchjín xi ja k'ien x'ihín j'aitsset'áha Pedro nga tíncha kjintá ko tíncha bakú x'ótji ko kj'ai sa najyun xi ts'innda Dorca nk'ie nga y'ejña. ⁴⁰ As'ai kik'onsje Pedro ngayjee xuta xi tíncha yo ko tsasinkunch'in nga kinchjako Ntíaná. Tsase ts'ihín ra yjoninte k'ien nga b'i kitsú:

—Ji Tabita, tísintjein.

As'ai kikjex'ánki tunkun tachjuún. Nk'ie nga kíkíe nga yo síjña Pedro, y'ejña kutu. ⁴¹ Pedro jakj'á ntsja tachjuún ko kikjesintjen. Kinchjaha xuta ninku ko jminchjín xi ja k'ien x'ihín ko kits'ínkjias'en tik'un ngáha ra tachjuún. ⁴² Ngayjee xuta xi tjin nanki Jope kint'é ni xi kamo ko nkjin xi kis'ejihín Nda Ntíaná Jesu. ⁴³ Nkjin nistjin kamaha Pedro nga y'ejña nanki Jope ni'yaha nda xi 'mi Simon xi f'áxi tjabaxín.

10

B'i ts'in ngjisehe Pedro nda Cornelio

¹ Nanki Cesarea y'ejña nku nda xi 'mi Cornelio xi nda jun k'akuhu já jun xi 'mi Já jun Italiano. ² Kui ko ngayjee xuta xi tjintu ni'yaha tjoho ko benkjún Ntjaná. Tsjáha xuta x'an ni xi machjéhen ko tehente nchjako Ntjaná. ³ Nku niyá nkú ra ma nga chuba jan nga ngixuun kama chjihí nku ntítsjehe Ntjaná xi nkúhu tsa nchini kik'aihi kamaha. Kikie Cornelio nga jas'en ntítsjee má tíña ko b'a kitsúhu:

—Ji Cornelio!

⁴ —¿Mí nihi, Nda Ntia? —kitsú Cornelio nga tsase ko títsankjúhún ts'ihin.

B'i kitsú ntítsjee:

—Tsasínñuju Ntjaná ni xi tsinchihí ko tíbe nga tí'baihi xuta x'an ni xi machjéhen. ⁵ Kui nga n'ekjihini nanki Jope já xi kuinchjaha ra Simon, kui xi ta 'mi Pedro. ⁶ Kui xi tíña ni'yaha nda Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tíña andai ntáchak'uun síña ni'yaha.

⁷ Nk'ie nga ja ngji ntítsje xi tinchjako, as'ai kinchjaha Cornelio jo já musuhu ko j'ájin ajihin já jun xi tihin nku nda jun xi tjoho Ntjaná. ⁸ Kitsúyaha ngayjee ni xi kamo, as'ai kits'ínkji nanki Jope.

⁹ Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga títs'in niyá jóo ko nga ja tibichú tíña ajin nantio, Pedro ngji nchjako Ntjaná nk'a ni'ya má nga tíña, nkú ra ma nga chuba te jo. ¹⁰ As'ai tu kama bjohó ra ko mjehe kjine ni. Nk'ie nga tí'sechjáhan nichine, kama chjihí nku ni xi nkú joyaha tsa nchini kik'aihi kamaha. ¹¹ Kikie nga tsix'á nk'a ján ko nga nibajen t'anankiu nku ni xi b'a tjin xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi jtít'a'yún nga ñjuu nkun. ¹² Tjintuyá ayaha niu ngayje tíkjá chu xi b'ema ko xi b'efe yjoho t'anankiu ko nise xi b'ematen nk'a ján. ¹³ As'ai kint'é Pedro nku nta xi b'i kitsúhu:

—Pedro, tí'sintjein. N'ek'iein chu ko chinej.

¹⁴ B'i kitsú Pedro:

—Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjine ni xi tíña nkjúhun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntjaná.

¹⁵ As'ai ta kinchja ngáha nto niyá xi ma joho. B'i kitsú:

—Ni xi kits'in Ntjaná nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihí nga najmi je.

¹⁶ Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinji ngáha niu nk'a ján. ¹⁷ Nk'ie nga ta títs'ínkjin'uhun Pedro nkú tsuhu ra ni xi kama chjihí, tu tsichuhú asti ankjuo já xi kits'in nibá nda Cornelio. Kisakúhu jóo ni'yaha Simon, nda xi f'áxi tjabaxín. ¹⁸ As'ai kingjásjaiya tsa yo tíña Simon xi ta 'mi Pedro.

¹⁹ Nk'ie nga tu nku títs'ínkjin'uhun Pedro ni xi kama chjihí, Espiritu Santo b'i kitsúhu:

—Chase mai. Jan já tibangisjaihi. ²⁰ Tí'sintjein ko titjujein. Najmi tu n'ejó tak'uin nga t'inkoi, at'aha an kats'in nibá jóo.

²¹ As'ai tsitjujen Pedro nga j'aisehe jóo ko b'i kitsúhu:

—An xi tibinchisjó. ¿Mí xáha xi kj'úáihinu?

²² B'a incha kitsú jóo:

—Nda jun k'aku Cornelio kats'in nibáni. Benkjún Ntjaná ndo ko naxu ts'in ni xi ts'in. Nda ts'in nchjanijmíyaha ra ngayjee xuta judio ndo. Nku ntítsjehe Ntjaná b'a kitsúhu nga kjuáichj'aihi nga k'úin ni'yaha ko nga kuasínñuju ni xi k'úihin.

²³ Kits'ínkjáihin Pedro jóo ko yo incha kits'ínkj'a nistjen. Nistjin xi ma ndyjuun ngjiko jóo. Ta ngjiko k'ua já ninku xi tjin nanki Jope. ²⁴ Nistjin xi ma joho tsichu nanki Cesarea. Tíkuyá Cornelio ko ta tíkuyá xuta xi kits'ínkint'é, kui xi xuta xinkjín ko xuta xi nda nchjako. ²⁵ Nk'ie nga ja tífas'en Pedro ayoo, Cornelio j'ai ts'ínkjáihin ko tsasinkúch'int'aha nga kits'intsjoho. ²⁶ Tunga kikjesintjehén ra Pedro ko b'i kitsúhu:

—Tí'sintjein. Ta xutaná xi nkúhu ji.

²⁷ Tinchjako ts'ihin nga jas'en ayoo ko kikie nga nkjin xuta kama ñjakú yo. ²⁸ As'ai b'i kitsúhu:

—Jun yo nga nku nda xi ntje judio tjehe ra najmi tsjantehe kjuatéxumaha tsa kama ñjako xuta xi najmi ntje judio tjehe ra ko tsa kjuas'en ni'yaha. Tunga Ntjanáha

tsakúchjina nga najmi tjihin nga kj'ujáán xuta, tsa xi je ko xi najmi je xi nkú títsu kjuatéxumani. ²⁹ Kui kjuaha nk'ie nga kichubahanú, najmi jo jan tjihinna nga kjúáisenú. Kui b'a maha, t'inyahanú mí kjuaha nga kichubahanú.

³⁰ As'ai b'i kitsú Cornelio:

—Ma ñju ñistjin, nkú rá ma chuba jan nga ngixuun, ni'yana tinchjaka Ntiana. Tu j'ai sinñahá nku nda xi t'at'ai najyun xi yja. ³¹ Kui xi b'a kitsúna: “Cornelio, Ntiana tsasínñuju ni xi tsinchihi ko tibe nga t'baihi xuta x'an ni xi machjehen. ³² Kui nga n'ekjihini nanki Jope já xi kuinchjaha rá Simon, kui xi ta 'mi Pedro. Kui xi tjña ni'yaha Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tiña andai ntáchak'uun síjña ni'yaha.” ³³ Kui nga tjen'yún ngjichj'ahána ji, ko nda kuan'ei nga kjúái. Kui kjuaha kabintsubahani ei ngayjei nginkun Ntiana tu xi k'uasinñuju ri ngayjee én xi kitsúhi Ntiana nga kuixinyani.

B'i ts'in y'énjmi Pedro éhen Ntiana ni'yaha Cornelio

³⁴ As'ai b'i kitsú Pedro nga kik'aha éhen:

—Mankjinna nd'ai nga kjuaxi kjáihin nga najmi ngabi ts'in Ntiana ajihin xuta. ³⁵ Ts'ínkjáin níhi tu má xuta naxinantáha ni xi tjin asuntee xi benkjúhun ko xi naxu ts'in nginkun.

³⁶ Ntiana kits'ínkint'é xuta xi ntje Israel tjeheh rá én nda tsuhu Jesucristo. Kui xi Nda Ntiana ngayjee xuta ko kui xi tsjáha xuta kjuajyuhu Ntiana. ³⁷ Yo én xi kichuba ngayjee ante Judea, b'aha rá ante Galilea nk'ie nga ja kamaha Jua nga tsaténtá ko y'énjmi éhen Ntiana. ³⁸ Yo xi nkú ts'in Ntiana kits'in nibájen Espiritu Santo nga j'aitsejihin rá Jesu, nda xi nibáha nanki Nazaret, ko kitsjáha nga'yún. Kui xi kikjatsú'ba nga kits'in ni xi nda ko kits'ínkíhi ngayjee xi tjintujihin jánindoo. Ntiana kits'ínxájihin Jesu.

³⁹ J'in kiyai ko bixiyai ngayjee ni xi kits'in Jesu ante Judea ko nanki Jerusalem. Kis'et'a kruu nga kin'ek'ien. ⁴⁰ Tunga Ntiana há kits'ínkj'áya ngáha rá ngabayoo ñistjin xi ma jahan ko tsakúchjini. ⁴¹ Najmi ngayjee xuta tsakúchjiji yjoho, tu nkuhú jin xi j'ájin títjunní Ntiana nga kuixinyai xuta xingisoo. J'in kichinekoj ko ki'yukoj nk'ie nga ja j'áya ngáha rá ngabayoo.

⁴² Y'éxáni nga tjihin nga k'úénjmihi xuta ko kuixinyai nga Ntiana kitsjá xáha nga kui kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'in xuta xi tjintu tik'un ko xi k'ien. ⁴³ Ngayjee já profeta kinchjanijmíyaha Jesu. B'a incha kitsú nga ngat'aha Jesu kama ndyjat'aha rá jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

B'i ts'in kits'ínkjáihin Espiritu Santo xuta xi najmi ntje judio tjeheh rá

⁴⁴ Nk'ie nga ta tinchjaha Pedro, tu nibajennehé rá Espiritu Santo ngayjee xuta xi t'íncha basínñuju én xi tinchja. ⁴⁵ Kama nkjúhun já ñinku xi ntje judio tjeheh rá xi tjenko Pedro nk'ie nga kieke nga Ntiana kitsjáha Espiritu Santo xuta xi najmi judio. ⁴⁶ At'aha kint'é nga kj'ai kj'ai én kinchja xuta ko nga kits'ínkie yjoho nga Ntiana xi tjihin kjuachánka. As'ai b'i kitsú Pedro:

⁴⁷ —¿A tjin xi najmi tsjánte nga saténtá xuta xu'bj xi ja kuats'ínkjáihin Espiritu Santo xi nkúhu ñá?

⁴⁸ B'a kitsú Pedro nga saténtá xuto at'aha ja kis'ejihin Jesucristo. Ja kamoq, tsinchihi Pedro nga k'úejña sa yo.

11

Pedro b'i ts'in kitsúyaha xuta ñinku Jerusalem ni xi kama ni'yaha Cornelio

¹ Kint'é já postru ko já nts'eé xi tjin ante Judea nga xuta xi najmi ntje judio tjeheh rá ta kits'ínkjáihin éhen Ntiana. ² Nk'ie nga j'ai ngáha Pedro nanki Jerusalem, y'ésikoho já judio xi t'íncha tsu nga tjihin nga n'e ni circuncision xi nkú nga títsu kjuatéxumoo. B'i kik'ihin:

³ —¿Á ji tsitjas'ehenni ni'yaha ko kichinekohoni já xi najmi kin'ehe rá ni circuncision?

⁴ As'ai kik'atuts'ihin Pedro nga kitsúya chich'in ngayjee ni xi kamoq. B'i kitsú:

⁵ —Nk'ie nga tínchjaka Ntíaná nanki Jope, kama chjina nku ni xi nkúhu tsa nchini kik'aina. Kikie nku ni xi b'a tjin xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi tjit'a'yún nga ñjuu nkun. Nibajehen nk'a ján ko j'aijén santaha má tijná. ⁶ Nk'ie nga tsase nda nda mí nihi xi tinchaha, kikie chu xi b'ema, chu xi tjin ngijño, xi b'efe yoho t'anankiu ko nise xi b'ematjen nk'a ján.

⁷ 'As'ai kint'e nku nta xi b'i kitsúna: “Pedro, tísintjein. N'ek'iein chu ko chinei.” ⁸ B'a kixian: “Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjine ni xi tijná nkjühun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntíaná.” ⁹ 'As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi nibaha nk'a ján niyá xi ma joho. “Ni xi kits'ín Ntíaná nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihí nga najmi je nginkun”, kitsúna. ¹⁰ Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinji ngáha nk'a ján ngayjee niu.

¹¹ 'Ta kuihi chubó tsichu ni'ya xi má nga tijná jan já xi nibaha Cesarea nga j'aikj'ána. ¹² B'a kitsúna Espiritu nga najmi jo jan kamana nga kfinka jóo. Ta ngjikona já nts'eé xi jun xu'bi ko tsitjas'ein ni'yaha ndo. ¹³ 'As'ai kitsúyani xi nkú ts'ín kikie nku ntitsje aya ni'yaha nga j'ai sinjnat'aha ko b'a kitsúhu: “N'ekjí naki Jope já xi kuinchjaha Simon, kui xi ta 'mi Pedro. ¹⁴ Kui xi kuinchjakohi. Én xi kuitsuhi, kui xi ts'ínk'ankihi ko ngayjee xuta xi ts'i.”

¹⁵ 'Nk'ie nga kik'atuts'ihin nga kinchja, Espiritu Santo nibajennehe xuta xu'bo xi nkú ts'ín nibajennená nga tjuhun. ¹⁶ 'As'ai j'áitsjenna ni xi kitsúná Nda Ntíaná: “Ntánijua tsaténtáha Jua tunga máha jun, Espiritu Santo saténtáhanu.” ¹⁷ Kui b'a maha, tsa Ntíaná ta títjáha ra xuta xu'bo ta kui nihi xi kitsjáná xi s'ejinná Nda Ntíaná Jesucristo, zyáha an tsa k'uechjaha ra Ntíaná?

¹⁸ Nk'ie nga kint'é jóo ni xi kitsú Pedro, najmi ta ngji kontraha ra. Tu sahá kits'intsjoho Ntíaná. B'i incha kitsú:

—A xúhu ta kohó xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra kitsjáha Ntíaná nga ngjuaikj'áha ra animaha tu xi kama k'úentu tík'un síhin.

B'i kama nga kis'enjimi éhen Ntíaná nanki Antiokia

¹⁹ Nk'ie nga kin'ek'ien Esteban, ta kin'e uncha xuta ninku xi k'oo. Xi kindzjoya incha tsichu santaha ante Fenicia, xjo Chipre ko nanki Antiokia. Tu nkuhú xuta xi ntje judio tjeheh ra y'énijmíhi éhen Ntíaná. ²⁰ Tunga kis'ehé ajihin jóo k'ua já xi nibáha xjo Chipre ko já xi nibáha ante Cirene xi incha tsichu nanki Antiokia ko kinchjako xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra, xi nchja én griego. Y'énijmíhi xuto én nda tsuhu Nda Ntíaná Jesu. ²¹ Nga'yúhún Ntíaná tsasinkoho ko nkjin kama xi kis'ejihin ko kits'ínkjáihin Nda Ntíaná.

²² 'As'ai kint'é xuta ninku xi tjin nanki Jerusalem ni xu'bi. Kui nga kits'ínkjihi Bernabe nanki Antiokia. ²³ Nk'ie nga tsichu Bernabe yo, kikie xi nkú ts'ín Ntíaná títjáha kjuandaha xuta xi tjin yo ko kama tsjoho. B'a kitsúhu ngayjee xuta nga ngayjehe k'un kas'ejin tehentehe Ntíaná. ²⁴ B'a ts'ín kinchja Bernabe at'aha nda animaha. Kitsejihin ra Espiritu Santo ko 'yún s'ejihin Ntíaná. Nkjin nkjún sa xuta kis'ejihin Nda Ntíaná yo.

²⁵ 'As'ai ngji Bernabe nanki Tarsó nga ngjingsjái Saulo. ²⁶ Nk'ie nga kisakúhu, j'aiko Antiokia. Yo y'entujihin xuta ninku nku nú tihin ko incha tsakúyaha nkjin nkjún xuta. Xuta ni'yakuyáha Jesu xi kis'e Antiokia, kui xi tjun kik'in xuta cristiano.

²⁷ 'As'ai tsitju nanki Jerusalem k'ua já profeta nga ngji nanki Antiokia. ²⁸ Nku ndo xi 'mi Agabo tsasinjña nk'ie nga Espiritu kits'ínkinchjaha ko kitsúya nga kjintía s'e ngayjee asuntee. B'a kama nk'ie nga tihin xá nda títjun Roma xi 'mi Claudio.

²⁹ Nk'ie nga kiyaha nga b'a kama, as'ai y'éndako xinkjin xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjin nanki Antiokia xi má nga tsjá nga nkúnkú ni xi tihin xi nkú ts'ín behe k'un, tu xi kuasinkoho já nts'eé xi tjin ante Judea. ³⁰ B'a incha kits'ín ko kits'ínkji Bernabe ko Saulo nga kui xi ts'ínkjas'ehen toon chje jácháha xuta ninku.

12

B'i ts'ín kin'ek'ien Santiago ko b'i ts'ín kin'ekjas'en nubayá Pedro

¹ Kui n̄stjin xu'bo nda rej Herode Agripa jakj'ánijé k'ua xuta n̄inku tu xi kits'ín'uhun ra. ² B'a kitsú nga k̄icha n'ek'iehen Santiago nda nts'e Jua. ³ Nk'ie nga k̄ikie nga tsjo kamaha já judio ni xi kits'ín, ta jakj'ánijé Pedro. S'í Pascua b'a kamo, n̄stjin nga chine n̄inkuan xi najmi tj̄ihin na'yu san.

⁴ Nk'ie nga jakj'ánijé Pedro, kits'ínkjas'en nubayá má nga ñju tj̄ihin kits'ínk'a xinkj̄in já jun xi k̄untaha. At'aha mjehe Herode ts'ínk̄okjua Pedro nginkun xuta nk'ie nga kj'ua s'íu. ⁵ Kui nga kichunntaha Pedro nga kjiyaha nubayóo, tunga 'yuhún kinchjako Nt̄ianá xuta n̄inku nga t̄bankintjái Pedro.

B'i ts'ín tsitju nubayóo Pedro

⁶ Ni xi kama nku n̄stjen kintehe ni nga ts'ínk̄okjua Herode Pedro nginkun xuta, kjife Pedro nga kjiñaya masehen jo já jun. Jo n'úk̄icha tj̄ikjáha. Ko kj'ai já jun xi t̄incha kunntá ankjua nubayóo. ⁷ As'ai tu nkuhú nt̄itsjehe Nt̄ianá j'ai sinjña yo ko kama ndzjen aya nubayóo. Kits'ínko tj̄iaha Pedro nga kits'ínk̄'áha ko b'i kitsúhu:

—Kitsa t̄is̄intjein.

As'ai tsixuntu n'úk̄icha xi tj̄ikjá ntsja Pedro. ⁸ B'i kitsú ya nt̄itsjee:

—T'e'yunkjái t̄jabaxín ndayáhi ko t̄jayai t̄jabaxín nt̄éhi.

As'ai b'a kits'ín Pedro. B'i kitsú yaha:

—Tjasuntjai najyun ndjuh̄i ko tsj̄ennkiní.

⁹ As'ai kitsjennk̄ih̄i Pedro nt̄itsjee nga ndaha najmi be tsa kjuaxi a ra najmi kjuaxi ni xi t̄its'ín nt̄itsjee. B'a kamaha xi nkúhu tsa ch̄ini tí'bah̄i. ¹⁰ Incha j'a má tj̄intu já jun xi tjun t̄incha kunntá yo ko ta j'a xi ma joho. Incha tsichu ankjua k̄icha xi t̄jen n̄iyaté xi fi ajin nant̄io. Tsix'á suba ankjuo. Nk'ie nga incha tsitju ko j'a nku n̄iyaté tj̄ihin, t̄jen'yún kindyjahá nt̄itsjee nga ngji t'ax̄ihin Pedro.

¹¹ As'ai kamankjih̄in Pedro xi nkúhu tsa j'a ngáha ra ko b'a kitsú:

—Kjuaxi nga Nt̄ianá kuats'ín nibá nt̄itsjehe. K'uakasje'ana aya ntsja Herode Agripa ko ngayjee ni xi t̄ikuyáha xuta judio.

¹² Nk'ie nga ja kamankjih̄in ni xi kamo, as'ai ngji ni'yaha Maria naaha Jua xi ta 'mi ya Marco, má kama ñjakú nkjin xuta nga t̄inchjako Nt̄ianá. ¹³ Kits'ínkjane Pedro ankjuo ko takj̄in xi 'mi Rode j'aisehe. ¹⁴ Nk'ie nga kint'é takj̄iun ntaha Pedro, 'yún kama tsjoho ko tsangatsanka nga ngji tsúyaha xuta xingisoo nga asti ankjuo síjña Pedro. Ta ndaha najmi kikjex'á ankjuo.

¹⁵ —¿A tíma luku ní? —kik'ih̄in.

Tunga b'ahá kitsú takj̄iun nga kjuaxi niu.

—Kutsa nt̄itsjehe ní Pedro niu —kitsú jóo.

¹⁶ Máha Pedro, tu nku t̄its'ínkjanehé ankjuo. Nk'ie nga kikjex'á ankjuo jóo ko k̄ikie nga Pedro niu, tu ni x̄i kitsankj̄uhún. ¹⁷ Tunga kits'ínk'ajnih̄i ntsja Pedro nga b'a kitsú nga najmi kuinchja jóo. Kitsúyaha xi nkú ts'ín Nt̄ianá kik'onsjehe aya nubayóo ko b'a kitsúhu jóo:

—T'inyohoo Santiago ko já nts'eé ni xi kamo.

As'ai tsitju nga ngji t'ax̄in.

¹⁸ Nk'ie nga kama seen, ndaha najmi be nkú ts'ín já juun, at'aha najmi be má káfih̄i Pedro. ¹⁹ Kitsjá kjuá Herode Antipa nga kuinch̄isjai, tunga najmi kisakúhú ra. Kui nga kits'ínk̄okjua já jun xi t̄incha kunntá nubayóo ko b'a kitsú nga n'ek'ien. Kui n̄stjiun tsitju Herode Agripa ante Judea nga ngjik'iejña nanki Cesarea.

B'i ts'ín k'ien Herode Agripa

²⁰ Herode Agripa t̄j̄ñachánko xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon. As'ai nkuhú kits'ín yjoho xuta xu'bo nga j'aisehe Herode. T̄itjun nda kinchjako nda Blasto, kui xi nku nda k'aku ajih̄in já xi ts'ínxát'aha nda rej. Askahan kinchjako nda rej nga tsankih̄i kjuajyu, at'aha xuta nankih̄i jóo nankih̄i nda rej b'atse nichine.

²¹ Nistjin xi kitsú Herode nga kuinchjanijmíko jóo, kingja najyun tsjo tjihin ko y'ejña ante má nga ts'ín kjuá ko kinchjaya. ²² As'ai b'i kitsú xuta nga incha kikjintáya:

—Najmi nda xi tinchjai. Ntiáhá niu.

²³ Ta kuihi chubo nku ntítsjehe Ntíaná kitsjá ch'ihin Herode, at'aha najmi tjun y'ejña Ntíaná tsa kits'ínkie yjoho nga Ntíanáhá xi chánka. Chjuntu kikjinehe ko k'ien.

²⁴ Tunga ngjindjuhú éhen Ntíaná ko kis'enijmí tu má xi tje'hén ni. ²⁵ Bernabe ko Saulo, nk'ie nga kama ndjuúhu xá xi kik'aihi nanki Jerusalen, kik'óya ngáha nga ngjiko Jua xi ta 'mi Marco.

13

B'i ts'ín kik'ai xáha Bernabe ko Saulo

¹ Ajihin xuta ninku nanki Antiokia y'entu Bernabe, Simon xi ta 'mi Nda Jma, Lucio xi nibáha ante Cirene, Manaen xi kama cháko Herode Antipa xi tsatéxuma ante Galilea, ko Saulo. Kui jái xi já profeta ko já maestru. ² Nk'ie nga kama ñjakú nga tíncha ts'intsjoho Ntíaná ko nga tjintu kjintía, as'ai Espiritu Santo b'i kitsúhu:

—N'e t'axinnú Bernabe ko Saulo tu xi ts'íhin xá xi tsjaha.

³ Y'entu kjintía xuta ninku, kinchjako Ntíaná ko kingjénne ntsja Bernabe ko Saulo. As'ai kits'ínki.

B'i ts'ín y'énijmí éhen Ntíaná Saulo ko Bernabe xjo Chipre

⁴ Kui b'a maha, nk'ie nga kits'ínkijhi ra Espiritu Santo jóo, incha ngji nanki Seleucia ko yo jas'en nku tsutsu xi ngjiko'ho xjo Chipre. ⁵ Nk'ie nga tsichu nanki Salamina, y'énijmí éhen Ntíaná ni'ya sinagoga xuta judio xi tjin yo. Ta incha tjenko ya Jua nga tibasinkoho.

⁶ As'ai incha j'atikjá ngayjee xjo Chipre ko tsichu nanki Pafó. Yo kisatéjin nku ndatj'e judio xi 'mi Barjesu. Nku nda profeta kits'ín ma yjoho ⁷ ko tjenko nda titjuhun Chipre. Nku nda kitikjua xi 'mi Sergio Paulo nda titjuun. As'ai kinchjaha Bernabe ko Saulo, at'aha mjehe kuasínñuju éhen Ntíaná. ⁸ Tunga ndatj'ee, xi ta Elimá 'mi ya nga én griego, ngji kontra'ha Bernabe ko Saulo. Y'éch'ohó nda titjuun tu xi najmi s'ejihin ra yáha Jesu.

⁹ As'ai j'aitsejihin ra Espiritu Santo Saulo, xi ta 'mi ya Pablo. Tsase'a ndatj'ee ¹⁰ ko b'i kitsú:

—Ji xi tu nku ch'anachahá ri xuta ko 'yún ch'onk'uin! Ji xi ntíhi ndanindoo, at'aha b'a t'n'ei xi nkú ts'ín! Ji xi tinchun kontraihi ngayjee ni xi naxu nginkun Ntíaná! ¿A tu nku n'etsitinní ni xi nda tjihin Ntíaná? ¹¹ Nd'ai ngjuai kontra'hi nga'yúhún Ntíaná. Kama kai. Chuba nistjin najmi ta chahani ts'íu.

Ta kuihi chubo tje'n'yún najmi ta kama chjihí ra ndatj'ee. Kama jyuhun ko chuba kikjatsú'bahá nga tsangisjai nku xi kjébénkihi. ¹² Nk'ie nga kieke nda titjuun ni xi kamoó, kama nkjühun ni xi tsakúya Pablo nga yáha Nda Ntíaná Jesu ko kis'ejihin Jesu.

B'i ts'ín y'énijmí Pablo éhen Ntíaná ante Pisidia

¹³ As'ai Pablo ko já xi tjenko jas'en nku tsutsu. Tsitju nanki Pafó ko tsichu Perge, nanki xi tijnajihin ante Panfilia. Yo y'ejña Jua jóo ko kik'óya ngáha nanki Jerusalen. ¹⁴ Pablo ko já xingisoo tsitju nanki Perge ko ngji nanki Antiokia, nanki xi tijnajihin ante Pisidia. Nku xuatu jas'en ni'ya sinagoga xi síjña yo ko y'entu. ¹⁵ Nk'ie nga kin'eya xujun kjuat'exumoo ko xujun já profeta, b'i kitsú já k'aku'hu xuta ni'ya sinagoga nga kinchja:

—Jun já nts'e, tsa tjinnuu én xi k'úénijmíhu xuta, chubo nd'ai.

¹⁶ As'ai tsisintjen Pablo. Kingjénk'a ntsja tu xi kuasínñuju xuta ko b'i kitsú:

—Jun xi ntje Israel tje'hennuu ko jun xi najmi ntje Israel tje'hennuu xi yankjún Ntíaná, tasínñjunú. ¹⁷ Ntiáha xuta Israel, kui xi j'ajihin ntje chána ko nku naxinantá chánka kits'ín ma nk'ie nga tjintu sa ante Egipto, má nga y'entut'á x'an. Askahan nga'yúhún kik'onsjekoho ntje chána ante Egipto. ¹⁸ Kits'íntsentaha ante kixiu nkú ra ma yachán nú.

19 Kits'ínkje yatu nanki i xi tjín ante Canaan ko kitsjáha ntje chána antehē tu xi kama ts'ehe.

20 'Askahan, nkú ra ma tsa ñju unchan ko cháte nú, Ntíaná kitsjá xáha já jue tu xi kuatéxumaha ra naxinantáná santaha nga tsichu nistjihin nda profeta Samuel. 21 As'ai tsanki naxinantáná nga nku nda rej kuatéxumaha. B'a ts'in Ntíaná kitsjáha ra nku nda rej. Yachán nú tjihin tsatéxuma Saul xi ntíhi Cis xi y'aha ra ntjehe Benjamin.

22 'Askahan Ntíaná kijke'áha xóo Saul ko David kits'in ma nda reihí xuta. Kitsúya Ntíaná yáha David: “Kuasakúna David ntíhi Isai. Kui xi nku nda xi tsjo maha animana, xi ts'íntjusunyje xi nkú nga ts'in mjena.” 23 Ntjehe David nibaha nda xi kitsúya títjun Ntíaná nga ts'ín nibásehe xuta Israel tu xi ts'ínk'ankihi. Kui ndo xi Jesu.

24 'Kintehē ni nga j'ai Jesu, Jua y'énijmíhi ngayjee xuta Israel. B'a kitsúhu nga tjihin nga ngjuajkj'áha ra animaha ko saténtá. 25 Nk'ie nga ja tábichúket'a xáha Jua, b'a kitsú: “¿Yá xi tibixiún nga an? Najmi an nda xi tichuyóho. Askahan nibá nku xi 'yún nk'a tje sa nga an, nga santaha najmi an tsuhuna tsa an kjendáya n'úhu ntéhe.”

26 'Jun já nts'e, jun xi ntjehe Abraham ko jun xi najmi Israel tjeheñnuu xi yankjún Ntíaná, ñá kin'e nibáná én xu'bi xi ts'ínk'ankiná. 27 At'aha xuta Jerusalem ko já tixáha najmi kamankjihin yáha Jesu ko ta ndaha ni xi tjit'a xujuhun já profeta xi n'eya xki xuatu. Incha kitsú nga ngabaya tjeheñ ra Jesu. B'a ts'in incha kits'íntjusuhun ni xi y'ét'a já profeta. 28 Ndaha tsa najmi kisakújihin mí kjuaha nga kama n'ek'iehen, tunga tsinchihí ra Pilato nga n'ek'ien Jesu.

29 'Nk'ie nga ja kits'íntjusun jóo ngayjee ni xi tjit'a xujun éhen Ntíaná má nga tinchjanijmíyaha Jesu, as'ai kijkejent'a kruu ko kingjányanji. 30 Tunga Ntíaná há kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo. 31 Jesu nkjin nistjin tsakúchjihí yjoho já xi tsitjukoho ante Galilea nga ngjikoho nanki Jerusalem. Nd'ai kui já xu'bo xi tuncha tsuyaha xuta ni xi incha kkie.

32 'Jin ta tibixínyai én nda tsu xu'bi xi tinchja ni xi Ntíaná kitsúya títjuhun ntje chána nga tsjáha. 33 Kui niu xi ja kits'íntjusun Ntíaná ngandaná ñá xi y'ahaná ntjehe ntje chána, nk'ie nga kits'ínkj'áiyaha Jesu ngabayoo. Xi nkú ts'in tjit'a xujun salmo xki jo: “Ji xi Ntína, an xi tsichu ma Na'mihí.” 34 Ntíaná kits'ínkj'áya ngáha ra Jesu ngabayoo tu xi najmi ta kuatsúhun yjonintehe. At'aha b'a kitsú: “Tsanuu kjuandana xi kixihin David.”

35 'Kui nga b'a ta ts'in tjit'a yaha kj'ai salmo: “Najmi k'uañteñi nga kuatsún yjonintehe nda xi ts'i.” 36 David, nistjin nga y'eñña kits'in ni xi mjehe Ntíaná, as'ai k'ien. Kama ñjakúko xi cháha ko jentu yjonintehe. 37 Tunga máha nda xi Ntíaná kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi jentu yjonintehe.

38 'Kui b'a maha, jun já nts'e, tjihin nga chahanu ni xu'bi. Jesu kits'in nga kama ndyjat'aha xuta jéhe. Kui nihi xi táb'énijmí nd'ai. 39 Kjuatéxumaha Moise najmi kamaha kits'in ndáñnuu ngayjee jé xi tjinuu nginkun Ntíaná, tunga Jesu ts'in ndáñhi jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

40 'Kui nga chúhun ruu yjonuu nga najmi tu jun nibanenuu ni xi y'ét'a já profeta. At'aha b'i ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná:

41 Chasoo, jun xi chajnucho xuta xingisoo,
katuma nkjúnnuu ko kandyajjihinsón.

At'aha an ts'ian nku ni nistjin nga tintsuubo,
nku ni xi najmi s'ejinnuu ndaha tsa tjín xi kuitsuyanuu.

42 As'ai tsitju ni'ya sinagoga Pablo ko já xi tjeñko. Xuta xi tjín yo incha tsanki nga k'únya saha ni xu'bi xuatu xinkuu. 43 Nk'ie nga tsitju xuto, nkjin xuta judio ko xi najmi judio xi benkjún Ntíaná kitsjennkíhi Pablo ko Bernabe. Kui b'a kitsúhu xuto nga tjihin nga k'úentujín kjuandaha Ntíaná.

44 Xuatu xinkuu xi mjehé kama ñjakúyjee xuta xi tjín yo tu xi kuasínñjuhu ra éhen Ntíaná. 45 Tunga nk'ie nga incha kkie já judio xuta nkjin, 'yún kama nchini. Ngji

kontraha ni xi t'ib'énijmí Pablo ko ch'on kitsúhu. ⁴⁶ As'ai 'yún ndjá kinchja sa Pablo ko Bernabe. B'i incha kitsú:

—Kamachjéhen nk'ie nga jun títjun kis'enijmínúu éhen Ntíaná, tunga najmi t'n'ekjáihín ruu éen. B'a ts'in t'ibakuchjihinu nga najmi t'jehennúu nga kuintsuba t'ik'un síun. Kui kjuaha nga tu sahá xuta xi t'jín asuntee kuankín'ienijmíhi ri nd'ai. ⁴⁷ At'aha b'i kitsúni Ntíaná nga y'éxáni:

Ji xi nkú joyaha nku nd'í
xi tsjaha xuta xi t'jín asuntee,
tu xi k'úinkohoni én xi ts'ínk'ankihi xuta
santaha má fekuhu asuntee.

⁴⁸ Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta xi najmi ntje judio t'jehen ra, kama tsjoho ko b'a incha kitsú nga t'jihin kjuachánka éhen Ntíaná. Kis'ejihín ni xi y'énijmí Pablo ngayjee xuta xi ja j'ájin Ntíaná nga t'jihin nga k'úentu t'ik'un sín.

⁴⁹ Ngjindju éhen Ntíaná nga kis'enijmí ngayjee ante xu'bo. ⁵⁰ Tunga já judiohó tsinchá'a jminchjín xi benkjún Ntíaná ko xi nda behe xuta, ko ta tsinchá'a já k'akuhu nankiu xi má nga tsinchákjahan. Kitsjennkí unkie Pablo ko Bernabe ko kik'onsje nankihi.

⁵¹ As'ai y'étsujne ndyjo tsuku Pablo ko Bernabe tu xi tsakúchjhi nga najmi kui xi t'jihin jé. As'ai incha ngji nanki Iconio. ⁵² Xuta xi yjankihi Jesu xi y'entu Antiokia, nanki xi t'jñajihin Panfilia, kis'e nkjúhun kjuatsjo ko kitsejihín ra Espiritu Santo.

14

B'i ts'in ja ma kis'ehé ra ndjio Pablo ko Bernabe nanki Iconio

¹ Nk'ie nga jas'en Pablo ko Bernabe ni'ya sinagogaha xuta judio xi t'jín nanki Iconio, incha y'énijmí éhen Ntíaná nga ixí nkjihín xuta judio ko xi najmi judio kis'ejihín ni xi t'íncha b'énijmí. ² Tunga já judio xi najmi s'ejihín yáha Jesu tsinchákjahan xuta xi najmi judio xi má nga ch'on ts'in kuasehe já nts'eé.

³ Nkjin n'jstjin ts'andayaha Pablo ko Bernabe yo. Incha behe k'un nga Nda Ntíaná Jesu t'ibasinkoho ko ndjá kinchjanijmíyaha kjuandaha Nda Ntíaná. Kin'echjén jóo nga kits'in kjuankjún ko kama ni xi tsakúchji nga kjuaxi én xi t'ínchja.

⁴ As'ai tsakjánya yjoho xuta nantio. T'jín xi kamako xuta judio ko t'jín xi kamako já postru. ⁵ Já nankiu ko já judio y'éndako já t'jixóo tu xi ts'íin'uhun ra ko k'uéhe ra ndjio já postru. ⁶ Nk'ie nga kint'é já postru niu, Lистра ko Derbe incha tsanka, nanki xi t'jintujihin ante Licaonia. Ko ngji ya ante xi t'jindai yo ⁷ má nga ta incha y'énijmí én nda tsuhu Jesu.

B'i kama nanki Lистра nk'ie nga ntia t'n'e ma Pablo ko Bernabe

⁸ Lистра y'ejña nku nda nima xi tu b'a ts'in najmi mahá fi nkúhu nga kitsin. Kui xi y'ejña ⁹ nga tsasínjjuhu ni xi t'ínchja Pablo. As'ai Pablo tsase'a ndo ko k'ie nga s'ejihín xi má nga kamanda. ¹⁰ As'ai b'i kitsúhu nga 'yún kinchja:

—T'isijnña kixi.

As'ai ixí kikjennk'áhá ndo ko kikjatsú'ba. ¹¹ Nk'ie nga k'ie xuto ni xi kits'in Pablo, b'i incha kitsú nga incha kikjintáya nga én Licaonia:

—Ja kaf'aijénjinná jo ntia. Yjonintehe xuta incha kab'a.

¹² B'a incha kitsú nga Bernabe xi ntia Zeus ko nga Pablo xi ntia Hermes, at'aha Pablo xi t'ínchja. ¹³ As'ai nda na'mi xi ts'ínxáha ntia Zeus j'aiko turu ko naxú tsjo k'un ankjuaha nankiu, má nga síjña ninkuhu ntia Zeus. Nda na'miu ko xuta nantio incha mjehe tsjáha chje já postru. ¹⁴ Tunga nk'ie nga kamankjihín Bernabe ko Pablo ni xi tímoo, kikjentiyajen najyuhun ko kitsa ngijihin xuta nantio nga incha kikjintáya nga ¹⁵ b'i incha kitsú:

—Jun já, ¿á b'a t'n'ehenu? Ta xuta ní xi nkúhu jun. T'ib'énijmí ajinnúu nga t'jihin nga k'úentu ni xu'bi xi najmi chumi ni chjhi ra ko n'ekjóhooon Ntia xi t'jña t'ik'un. Kui xi

kits'ínnda nk'a ján, t'anankiu, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi tjíhin. ¹⁶ Nistjin nk'ie kitsjánte Ntíaná nga xuta xi tjín asuntee ts'ín sin chá xi be. ¹⁷ Tunga tu nkú kitsjáhá ra xuta ni xi nda tu xi tsakúchjhi yjoho. At'aha kui xi ts'ín nibáná ts'í ko tsjáná chan xi nda. Tsjáná nichine ko ts'íntsehe animaná kjuatsjo.

¹⁸ B'a kitsú Pablo ko Bernabe. As'ai tu ni xi kis'enkihí ra kjuanimá nga k'uéch'oho xuta ngat'aha chje xi mjehe tsjá.

¹⁹ As'ai já judio xi nibaha nanki Antiokia ko nanki Iconio j'ainchá'a xuta nkjiun. Incha y'éhe ndjio Pablo ko kikjebéfehe natsin nantio. Ja ka'me incha kitsú. ²⁰ Tunga nk'iehé nga kama ñjakúndaihi Pablo xuta xi yjankihi Jesu, tsisintjen Pablo ko jas'en ajin nantio. Nistjin xi ma ndyjuun ngjiko Bernabe nanki Derbe.

²¹ Y'énjímí Pablo ko Bernabe én nda tsuhu Jesu nanki Derbe ko nkjin nkjún xuta xi tjín yo kitsjennkihi Jesu. As'ai kik'óya ngáha jóo nanki Listra, Iconio ko Antiokia. ²² Nk'ie nga incha j'a yo, b'a incha kitsúhu xuta ni'yakuyóo nga tjíhin nga k'úéntujín tehente ni xi s'ejihin. B'i kitsú yaha:

—Nkjin tíkjá kjuanimá bitjajiáán tu xi bitjas'enjihinná nga Ntíaná xi batéxumaná.

²³ Xki ninku xi tjín nanki xu'bo incha kinchjako Ntíaná ko y'entu kjintía, as'ai y'ét'a xá já xi kuasehe ninku. Kits'ínkjas'en jóo aya ntsja Ntíaná at'aha kis'ejihin Ntíaná.

B'i ts'ín incha j'ai ngáha Pablo ko Bernabe nanki Antiokia xi tjíñajihin ante Siria

²⁴ As'ai incha j'a Pablo ko Bernabe nanki xi tjín ante Pisidia ko incha j'ai ante Panfilia. ²⁵ Nk'ie nga ja y'énjímí éhen Ntíaná nanki Perge, incha ngji nanki Atalia. ²⁶ Yo jas'en nku tsutsu xi ngjikoho nanki Antiokia, yo má nga kin'ekjas'en aya ntsja Ntíaná nga tjuhun ni tu xi kuasinkoho ra xá xi ts'ín. J'ai yo at'aha ja kama ndjuú xóo.

²⁷ Nk'ie nga j'ai nanki Antiokia, kinchja ñjakúhu xuta ninku ko kitsúyaha ngayjee ni xi kits'ínkoho Ntíaná ko xi nkú ts'ín Ntíaná kitsjántehé xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra xi má nga ko kui s'ejihin éhen Ntíaná. ²⁸ Nkjin nistjin ts'andayaha Pablo ko Bernabe yo nga y'entujihin xuta xi yjankihi Jesu.

15

B'i ts'ín y'énda já postru ko jácháha ninku kjuasti xi tjun kisakú

¹ As'ai tsichu nanki Antiokia k'ua já xi nibaha ante Judea. Kui xi b'i ts'ín tsakúyaha xuta ninku:

—Tsa najmi n'enu ni circumcision xi nkú ts'ín tíña sin chá xi y'ét'aná Moise, najmi kama k'uanuiu.

² Kui nga Pablo ko Bernabe y'ésikoho jóo. 'Yún kinchjanijmíyakoho jóo niu. Kui nga b'a ts'ín incha y'éndakoho xinkjín xuta ninku nga Pablo ko Bernabe ko k'ua já ninku nanki Antiokia incha nguai nanki Jerusalem xi má nga kinchjanijmíyakoho já postru ko jácháha ninku nanki Jerusalem kjuasti xu'bi.

³ As'ai tsitju já xi kits'ínkji xuta ninku. Incha j'a ante Fenicia ko ante Samaria nga tíincha tsuya xi nkú ts'ín kits'ínk'óntjaiya yjoho ko kis'ejihin Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. Ngayjee já nts'eé tu xi tsjohó kamaha nga kint'é én xu'bi.

⁴ Nk'ie nga incha j'ai nanki Jerusalem, xuta ninku, já postru ko jácháha ninku kits'ínkáihin. As'ai kitsúya jóo ngayjee ni xi kits'ínkoho Ntíaná. ⁵ Tunga tsisintjehén k'ua já fariseo xi ja kis'ejihin Jesu ko b'i incha kitsú:

—Xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tjíhin nga n'ehé ni circumcision ko tjíhin nga s'énjímíhi nga ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise.

⁶ As'ai kama ñjakú já postru ko jácháha ninku nga kinchjanijmíyakoho xinkjín ni xu'bi.

⁷ Nk'ie nga ja 'yún tse kinchjanijmíyaha niu, as'ai tsisintjen Pedro ko b'i kitsú:

—Jun já nts'e, ja yo nga nd'ai j'ájinna Ntíaná ajinnuu xi má nga an xínyaha xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra én nda tsuhu Jesu tu xi s'ejihin ra. ⁸ Ntíaná be animaha ngayjee

xuta ko kui tsakúchji nga ta kits'ínkjáihin xuta xu'bo nk'ie nga kitsjáha Espiritu Santo xi nkú ts'in kitsjáná. ⁹ Najmi ngabi kits'in Ntíaná ajihin xuta xu'bo ko ajinná. Tu sahá ta kits'in je animaha tu ngat'aha nga kis'ejihin Jesu.

¹⁰ 'Kui b'a maha nd'ai, zá t'bankín kontraha ruu Ntíaná nga mjehenuu n'ek'anjihinu xuta xi s'ejihin ra Jesu ch'á xi najmi tsichukjuaha ra ntje cháná ko xi ta ndaha ñá najmi chúkjuaná nga ch'anjiá? ¹¹ S'ejin níná nga k'uankiá tu ngat'aha kjuandaha Nda Ntíaná Jesu xi nkú ko ta ts'in k'uanki xuta xu'bo.

¹² As'ai kindyanta ngayjee xuta ko tsasínñuju ni xi kitsú Bernabe ko Pablo, xi nkú ts'in Ntíaná kitsjáha nga'yún nga kits'in ajihin xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkahá Ntíaná. ¹³ Nk'ie nga ja kamaha nga incha kinchja Bernabe ko Pablo, b'i kitsú Santiago nga kinchja:

—Jun já nts'e, tasínñjunú. ¹⁴ Ja kuatsúyaná Simon xi nkú ts'in Ntíaná kik'atuts'ihin ra nga kama nimaha xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra ko j'ájin ajihin xuta xu'bo nku naxinantá xi ta kama ts'e. ¹⁵ Ta kui nii xi kitsú já profeta má nga b'i ts'in y'ét'a:

¹⁶ Askahan kjuái ngáhana

ko ts'inndáya ngáhana ni'yaha David xi ja tsijneya.

Ts'inndáya ni xi tsatsuun ko kjesintjen ngáhana,

¹⁷ tu xi xuta xingisoo kuangisjaihina,

ngayjee xuta xi j'ajían.

¹⁸ B'a kitsú Ntíaná, kui xi y'éjña chji ni xu'bi

santaha nkúhu nú chá ján.

¹⁹ 'Kui nga b'a tíxihinna nga najmi tu nchjá n'ehe raá éen xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra xi s'ejihin Ntíaná. ²⁰ Tu sahá n'ekj'ihí xujun nga b'a k'úhín nga najmi tu kjine nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'innda xuta, nga najmi tu katjantuko jminchín nga najmi kjee bixan, nga najmi kjine yjoho chu xi nubantu, ko nga najmi kjine jní. ²¹ At'aha santaha nkúhu nk'ie tjin xi b'énjímí kjuatéxumaha Moise xki nanki nk'ie nga n'eya kjuatéxumoo xki xuatu ni'ya sinagoga.

B'i tsu xujun xi kits'ínkji já postru ko jácháha ninku Jerusalen

²² As'ai y'éndako xinkjín já postru ko jácháha ninku ko ngayjee xuta ninku nga kj'ujin já xi ts'ínkjiko Pablo ko Bernabe nanki Antiokiá. Y'ét'a xá Judá xi ta 'mi Barsaba ko Silá. Já k'aku ajihin já nts'eé já xu'bi. ²³ B'i tsu xujun xi kamanda:

“Jin, já postru ko jácháha ninku Jerusalen, t'n'ekj'ihí kjuasuniña já nts'eé xi najmi ntje judio tjeheñ ra xi tjintu nanki Antiokiá ko nanki xi tjintujín ante Siriá ko ante Silicia.

²⁴ 'Kinu'yái nga tjin k'ua já xi ei tsitjujihinni, já xi najmi jin y'exái. Kits'in ntjinuu ni xi tsakúya jóo ko kits'inndyajinnuu xi nkú ts'in s'ejinuu. ²⁵ Kui nga tjínkuhuní nga y'ét'a xái já xi t'n'ekj'ikoí Bernabe ko Pablo. Kui xi tjoní ²⁶ ko kui xi ja kitsjáha yjoho nga tsa kuayá ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo. ²⁷ T'n'ekj'í Judá ko Silá, kui xi kuinchjakonuu nga kuitsuyanuu ni xi y'endai.

²⁸ 'At'aha Espiritu Santo ko jin b'a maní nga nda tjin nga tu nkuhú ch'á xu'bi xi n'ek'anjihí, xi tjihin nga n'etjusun. ²⁹ Najmi tu chino nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'innda xuta, ta ndaha jní, ta ndaha yjoho chu xi kinubantu, ko najmi tu suntuko jminchjín nga najmi kjee bixon. Tsa k'úentu t'axiún ni xu'bi, nda n'oo. Nda kat'enuu.”

³⁰ As'ai incha ngji já xi kis'et'a xóo ko incha tsichu nanki Antiokiá. Yo kinchja ñjakúhu ngayjee xuta ninku ko kits'ínkjas'eheñ xujun. ³¹ Nk'ie nga kits'ínyaha xujun xuta ninku, tsjo incha kamaha at'aha kichjuxihin ni xi tít's'in ntjihí. ³² Judá ko Silá xi ta já profeta tse kinchjanijmíko xuta ninku. B'a ts'in kisakú nga'yúhun ra já nts'eé ko ndjá tsinchajin ni xi kis'ejihin.

³³ Já xi incha tsichu nanki Antiokiá ts'andaya jaha yo, as'ai incha kik'óya ngáha nanki Jerusalen. Nda ts'in incha kits'ínkjihí já nts'eé. ³⁴ Tunga y'ejñahá Silá yo. ³⁵ Pablo ko

Bernabe ta y'entu Antiokia nga tsakúya éhen Ntíaná ko y'énimí én nda tsuhu Jesucristo. Nkjin já nts'eé xi b'a ta incha kits'in.

B'i ts'in incha kits'in ngabihi xinkjin Pablo ko Bernabe

³⁶ J'a nistjiun, as'ai Pablo b'i kitsúhu Bernabe:

—Tankihintsubek'áán já nts'eé xi tjintu má nga y'enimíáá én nda tsuhu Nda Ntíaná tu xi chahaná nkú ts'in tjintu.

³⁷ Mjehe Bernabe nga ngjuaike Jua xi ta 'mi ya Marco. ³⁸ Tunga b'ahá kitsú Pablo nga najmi nda tjin tsa ngjuaike nda xi kits'in nga maha ante Panfilia, nda xi najmi kits'inndjuúkohe xaha nga tjuhun. ³⁹ Kits'in ngabihi xinkjin, at'aha kits'instiko. Kui nga Bernabe ngjikohe Marco xjo Chipre. Niyá ntá incha kits'in. ⁴⁰ Máha Pablo, Sila ngjiko. Incha tsitju nk'ie nga já nts'eé kits'inkjas'ehen aya ntsja Ntíaná. ⁴¹ As'ai incha j'a ante Siria ko ante Cilicia. Kitsjáha nga'yuhun xuta ninku xi tjin yo.

16

B'i ts'in kitsjennkíhi Timoteo Pablo

¹ As'ai tsichu Pablo nanki Derbe ko nanki Listra. Yo kisakúhu nku nda xi tjenki Jesucristo xi 'mi Timoteo. Naaha Timoteo ntje judio tjeheh ra ko s'ejihin Ntíaná, tunga nda griegohó na'mihi. ² Já nts'eé xi tjintu Listra ko Iconio nda ts'in incha kinchjanijmíyaha Timoteo. ³ As'ai b'a kitsú Pablo nga Timoteo tsjénkohe ko kits'ihin ni circuncision, tu xi najmi ch'on kamaha ra xuta judio xi tjintu ante xu'bo. At'aha ngayjee xuta be nga ntje griego tjeheh ra na'mihi Timoteo.

⁴ Xki ante má nga j'a kitsúyaha xuta ninku ni xi y'enda já postru ko jácháha ninku Jerusalem, tu xi ts'ijntjusuhun. ⁵ Kui b'a maha, xuta ninku 'yún kama 'yún tak'uhun Ntíaná ko xki nistjin 'yún incha kama nkjin.

B'i ts'in ngji Pablo ante Macedonia

⁶ J'a niyá Pablo ko já xi tjenko nanki xi tjintujin ante Frigia ko ante Galacia, at'aha Espiritu Santo najmi kitsjantehe nga k'uénimí éhen Ntíaná nanki xi tjin ante Asia. ⁷ Nk'ie nga tsichu tiña nanki Misia, mjehe jóo kjuas'en ante Bitinia, tunga najmi kitsjantehe ra Espirituhu Jesu. ⁸ Kui nga tu j'a niyáhá ni nanki Misia nga incha ngji nanki Troa.

⁹ Nk'ie nga jyuun xi nkúhu tsa nchini kik'aihi Pablo nga kama chjihí nku nda xi nibáha Macedonia xi kabasinjña ndju. “Nibái ante Macedonia ko tsinkoni”, kitsúhu. ¹⁰ Nk'ie nga kama chjihí Pablo niu, tjen'yún y'enda ní yjoni tu xi kuankihinni ante Macedonia. At'aha b'a tsixin nga Ntíaná tinchjaní tu xi k'uénimíhi ri én nda tsuhu Jesucristo xuta xi tjin yo.

B'i ts'in incha tsichu Pablo ko Sila nanki Filipino

¹¹ Tsitjuí nanki Troa ko nkúhu nga tsankihinni xjo xi 'mi Samotracia. Nistjin xi ma ndyjuun tsichí nanki Neapoli. ¹² Yo tsitjuhuni nga tsankiin Filipino. Nanki k'akuhu ante Macedonia niu, má nga tjintu nkjin xuta Roma. Chuba nistjin kamaní yo.

¹³ Nku xuatu tsitjuí ajin nantio ko tsankiin tiña má f'a ntáje nga tsankinnchisjái ante má ma njakú xuta nga nchjako Ntíaná. Tintsubai yo nga tsixinyaihi éhen Ntíaná jminchjin xi kama njakú. ¹⁴ As'ai nku tachjuun xi benkjún Ntíaná xi 'mi Lidia, xi nanki Tiatira nibáha ko najyun kuan batéña, nk'ie nga tibasínju, Ntíaná kits'inko animaha tu xi 'yún nda ts'in ts'ijnsihin ra ni xi tinchja Pablo. ¹⁵ Kisatentá tachjuun ko xuta xi tjintu ni'yaha. As'ai b'i kitsúni:

—Tsa b'a tibixiún nga s'ejin kjuaxina Ntíaná, nibá n'ekj'áíyo ni'yana.

Kits'in kjuu'yuhunni nga kuintsubai ni'yaha.

B'i ts'in incha ngjihi nubayá Pablo ko Sila

¹⁶ Ni xi kama nk'ie nga t́bankín ante má ma ñjakú xuta nga nchjako Ntíaná, kiséjín nku takjín musu xi t́ñajihín ntjo xi maha basejin ni xi 'ma t́ña. Ts'ín ngana nkjún toon já ntiaha nga b'éña chji ni xi basejin. ¹⁷ B'í kitsúní nk'ie nga kitsjennkíní ko kikjintáya t́jennkíní:

—Kui jmij xi ts'ínxát'aha Ntíaná xi t́ña nk'a ján. T́bakú nýánuu xi nkú ts'ín k'uankihinu.

¹⁸ Nkjin nistjin tu nku b'ahá kits'ín. Tu chahán kama stihí Pablo, kits'ínk'ótjiya ko b'a kitsúhu ndaninda xi t́ñajihín takjún:

—Ngajoho Jesucristo b'a t́xihín nga títjujihín takjún.

Ta kuihi chubo tsitjujihín takjún ndanindo. ¹⁹ Nk'ie nga kikié já ntiaha takjún nga najmi ta kama ts'ín nganaha toon, jakj'ánijé Pablo ko Sila. Ngjiko kjuá'yún ajin nantio. Nginkun já t́jóo incha ngjiko. ²⁰ Nk'ie nga incha tsichuko jóo nginkun já jue, b'í incha kitsú:

—Já xi ntje judio t́ehen ra jái. Xutaná t́incha ts'ínndyjajihín. ²¹ Ni xi najmi ma ñá n'ekjáihín ko ta ndaha najmi ma n'eé t́incha bakúya, at'aha já Romahá ñá.

²² As'ai ko xuta nkjún ngji kontraha Pablo ko Sila. B'a incha kitsú já jue nga n'esje najyun ndjuhu jóo ko nga yá s'ehé ra. ²³ Askahan nga ja kingjáha nkjin nýá, kits'ínkjas'en nubayóo ko b'a kitsúhu nda xi basehé nubayóo nga 'yún kúnnta jóo. ²⁴ Nk'ie nga b'a kik'ihín ndo, ngjiko jóo. Kits'ínkjas'en má nga 'yún ndjáha nubayóo ko y'ék'á'yún tsjantsjan sjai jóo.

B'í ts'ín incha kama ndáihí Pablo ko Sila nubayóo

²⁵ Tunga nkú ra ma nga masen nistjen, Pablo ko Sila t́incha nchjako Ntíaná ko t́incha sehé Ntíaná. Já nubayá xingisoo t́incha basínñju nga b'a t́incha ts'ín. ²⁶ Tu nkuhú chón xi tu xí 'yúhún kama. Xí y'étsujneyáha santaha má t́íyanji nubayóo. Tjen'yún tsix'ahá ngayjee ankjuá nubayóo ko tsixuntu ngayjee n'úkicha xi t́intukj'áha já nubayóo.

²⁷ Nk'ie nga j'áha nda xi basehé nubayóo ko kikié nga t́en t́ixa ankjuá nubayóo, as'ai ts'asje kichaha xi má nga mjehe ts'ínk'ien yjoho. At'aha b'a kitsú nga kits'ínkjin'ún nk'ie nga ja kabitju já nubayóo. ²⁸ Tunga b'íhí kitsú Pablo nga kikjintáya:

—Najmi tu n'e'uihín yjohi. Tintsuba tente ní ei.

²⁹ As'ai tsanki nd'í ndo ko kitsa jas'en ayoo. Ixí t́b'atsé nkjún nga tsasinkúnch'int'aha Pablo ko Sila. ³⁰ Kik'onsje ko b'í kitsúhu:

—Jun já ntia, ¿mí ni xi t́ihin nga ts'ian tu xi k'uankihina?

³¹ B'í incha kitsú jóo:

—N'e s'ejin Nda Ntíaná Jesucristo. B'a ts'ín k'uankihini ji ko xuta xi t́intu ni'yahi.

³² Y'énimíhí éhen Ntíaná ndo ko ngayjee xuta xi t́intu ni'yaha. ³³ Ta kuihi chubo nga jyuun tsanéjnu ndo má uhun Pablo ko Sila. Ko kiséntá ndo ko ngayjee xuta xi t́intu ni'yaha. ³⁴ Ngjiko ni'yaha ko kits'ínkjen ko tsjo kik'ientuhu ngayjee nga kis'ejihín Ntíaná.

³⁵ Nk'ie nga ja kama seen, kits'ínkji já jue já xi b'a kuítshuhu nda xi basehé nubayóo nga ts'ín ndáihí Pablo ko Sila. ³⁶ Kitsúyaha ndo Pablo én xi j'aik'ihín nga b'í kitsúhu:

—Ja kuats'ín nibá én já jue nga k'uasjé'anuu. Kui nga títjusjehenu nd'ai ko kas'enuu kjuajyu nga n'oo nýá.

³⁷ Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako já xi kits'ín nibá já jue:

—Ta Roma ní t́ehení. ¿Nkú ts'ín nga kis'ehení nginkun xuta nga ndaha najmi títjun kin'ekokjuani, as'ai kin'ekjas'enni nubayá? ¿Á nd'ai mjehe ra k'onsje 'mahani? ¡Najmi kama ni xi t́incha tsu! Kui ní kanibák'osjeni.

³⁸ Kik'óya ngáha jóo ko j'ai tsúyaha já jue ni xi kitsú Pablo. As'ai incha kitsankjún já jue nk'ie nga incha kint'é nga já Roma niu. ³⁹ Kui nga incha j'ainkihí ra kjuan'endyjat'a. Kik'onsje ko tsankihí nga incha kuitjulin nantio.

⁴⁰ Nk'ie nga ja tsitju'a Pablo ko Sila nubayóo, ngji ni'yaha Lidia. Askahan nga ja kamaha nga kkie já nts'eé ko kitsjáha nga'yuhun, incha ngji ngáha.

17

B'i ts'ín ja ma kichjubéhe Pablo ko Sila nanki Tesalonika

¹ Já Pablo ko já xi tjenko nanki Amfipoli ko nanki Apolonia. As'ai incha tsichu nanki Tesalonika má tijnaha nku ni'ya sinagoga xuta judio. ² Xi nkú ts'ín nkaha Pablo jas'en yo jan xuatu tjihin nga kinchjanijmíyako xuta ni xi tjit'a xujun éhen Ntiana. ³ Kitsúyaha xuta ko y'éña chjih nga tjihin nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntiana ko nga k'uaíya ngáha ra ngabayoo. B'i kitsúhu jóo:

—Jesu xi tít'enijmínuu nd'ai, kui xi kits'ín nibá Ntiana ngajoho.

⁴ K'ua xuta xi ntje judio tjeheh ra kis'ejihin ko incha kamako Pablo ko Sila. Ko b'a ta incha kits'ín nkjin nkjún xuta griego xi benkjún Ntiana ko nkjin jminchjin xi benkjúhun naxinantoo.

⁵ As'ai kama xintak'un xuta judio xi najmi s'ejihin. Incha tsinchá'a k'ua já ts'e ch'onk'un ko kinchja njaha xuta nkjiun. Xaahan kits'ín xuta. As'ai incha j'ai kjan ni'yaha Jason nga tsangisjai Pablo ko Sila tu xi k'onsjehe ko ts'ínkjas'eheh ra xuta nkjiun. ⁶ Nk'ie nga najmi kisakúhu Pablo ko Sila, incha ngjiko k'ua'yún nginkun já tixoo Jason ko k'ua já nts'eé xi tjintu yo. B'i incha kitsú nga incha kikjintaya:

—Já xi tít's'ínndyjajihin ngayjee xuta asuntee ta ko ei ja incha j'ai. ⁷ Jason kits'ínkjáihin jóo ni'yaha. Ngayjee jóo tifi kontraha k'uatéxumaha nda titjun k'aku Cesar ko b'a tijncha tsu nga tijnha sa k'ái nda rej xi 'mi Jesu.

⁸ Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta nkjiun ko já tixoo, xaahan incha kits'ín. ⁹ Askahan nk'ie nga y'échjintjai yjoho Jason ko já xingisoo, kin'e ndai ngáha ra.

B'i incha kits'ín Pablo ko Sila nanki Berea

¹⁰ As'ai já nts'eé tjen'yún kits'ínkjihí Pablo ko Sila nga jyuun nanki Berea. Nk'ie nga tsichu yo, jas'en ni'ya sinagogaha xuta judio. ¹¹ Xuta judio xu'bi 'yún nda sa animaha nga xi tjin nanki Tesalonika ko tsjo ts'ín kits'ínkjáihin én xi kinchja Pablo. Xki nistjin incha kits'inya xujun éhen Ntiana tu xi incha skuehe tsa k'ua xi ni xi tít'enijmíhi. ¹² Kui b'a maha, nkjin xuta xi ntje judio tjeheh ra xi kis'ejihin én xi y'a Pablo. Ajihin xuta xi nchja griego ta kis'ejihin nkjin jminchjin xi benkjúhun xuta ko nkjin já.

¹³ Tunga nk'iehé nga kint'é xuta judio xi tjin nanki Tesalonika nga nanki Berea ta tít'enijmí Pablo éhen Ntiana, incha j'ai yo ko ta tsinchákjahan xuta. ¹⁴ As'ai kitsa kits'ínkjihí já nts'eé Pablo andai ntáchak'uun. Tunga y'entuhú sa Berea Sila ko Timoteo. ¹⁵ Já xi tsasín niyaha Pablo ngjikohe santaha nanki Atena. As'ai kik'óya ngáha nga ja kits'ínkjáihin én xi kits'ínk'at'aha Pablo, xi kuitsuyaha Sila ko Timoteo nga tjihin nga kitsa ngjuai tjennkihi.

B'i ts'ín y'énijmí Pablo nanki Atena

¹⁶ Nk'ie nga tikuyá Pablo nanki Atena nga kuichú Sila ko Timoteo, kama stih nga kkie nga tjin nkjún ntia xi ts'ínnda xuta yo. ¹⁷ Kui b'a maha, aya ni'ya sinagoga kinchjanijmíyako xuta judio ko xi najmi judio xi benkjún Ntiana, ko xki nistjin kinchjanijmíko xi kisatekjá niyátée. ¹⁸ As'ai kinchjako Pablo k'ua já nkjink'un xi 'mi já epicureo ko k'ua xi 'mi já estoico. K'ua b'i incha kitsú:

—¿Nkú títu ndai nk'ie nga b'a nkjún ts'ín tinchja?

Kj'ai ngá b'i incha kitsú:

—Kj'ai ra ntiaha tít'éña chji.

B'a incha kitsú jóo at'aha én nda tsuhu Jesu ko nga k'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo y'énijmí Pablo. ¹⁹ As'ai incha ngjikohe jóo ante xi 'mi Areopago ko b'i kitsúhu:

—¿A kama ko jin chai mí ni tsetsehe xi túb'enijmí? ²⁰ At'aha tíchubai ni xi najmi kjee nu'yái. Kui nga mjeheni chahani nkú tsuhu ra niu.

²¹ B'a incha kitsú at'aha ngayjee xuta nanki Atena ko xuta xi xin nankihí xi tjintu yo incha tsjohó nga kúinchjanijmíyaha ko a ra kuasínñuju nku kjuankjink'un tsetse. ²² As'ai tsasinjña ndju Pablo kamasehen já xi kama ñjakú Areopago ko b'i kitsúhu:

—Jun já Atena, mankinna nga jun xi 'yún yankjún ntia xi tjín asuntee. ²³ At'aha nk'ie nga tsú'ba ajin nankinu, kikié nga nkjin maha ntia xi yankjún. Ko ta kikié nku nachan chje má nga b'i ts'in tjt'a: “Ntia xi najmi yaha.” Kui b'a maha, Ntia xi yankjún nga najmi yo, kui xi túb'enijmínu.

²⁴ 'Ntia xi kits'innda asuntee ko ngayjee ni xi tjihin, xi batéxumaha nk'a ján ko t'anankiu, najmi ninku xi xuta ts'innda b'ejnaya. ²⁵ Najmi machjéhen tsa xuta kuasinkoho. Najmi chumi nihi xi machjéhen. At'aha kui xi tsjáná nistjin ko tsjáná ntjo ko ngayjee ni xi tjinná. ²⁶ Kui xi nkuhú ntje kits'inndaha ngayjee xuta xi tjín nga ngúsuhun asuntee. Y'éjña nga nkjé ko má nga k'úentu nga nkúnkú.

²⁷ 'B'a kits'in tu xi ngayjee xuta kuangisjaihi Ntiana, tsa tu ahá ni sakúhu nga kuangisjai. B'a tjín kjáihin nga najmi kjin tjíñaná Ntiana nga nkúnkáá. ²⁸ At'aha Ntiana tintsuba tík'uhunná, tinimá ko tjinná nistjin, xi nkú nga ta kitsú k'ua já nkjink'un xi tjín ajinnuu: “Ntíhi ní Ntiana ñá.”

²⁹ 'Kui b'a maha, tsa ntíhi Ntiana ñá, najmi tjihin nga n'enkjintak'aán tsa b'a tjín Ntiana xi nkú joyaha sénnistjin xi kamandakoho toonsine ko tsa toontaba ko tsa ndjio. Kui niu xi ts'innda xuta. Xi nkú ts'in maha ko xi nkú ts'in ts'innkjink'un, b'a incha ts'ink'íé.

³⁰ 'Ntiana najmi kits'in kuenta ni xi kits'in xuta nistjin nk'ie, at'aha najmi kjee behe xuta. Tunga nd'ai tu má xi tjehehén ni nga tjintu xuta Ntiana b'a títshu nga ngjuaikj'áha ra animaha ngayjee. ³¹ At'aha Ntiana ja tjíñaha nistjin nga naxu kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'in xuta. Nda xi Ntiana kitsjá xáha nga b'a ts'in, kui xi b'a ts'in. Kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo nda xu'bo. B'a ts'in tsakúchjihí ra ngayjee xuta nga kjuaxi niu.

³² Nk'ie nga kint'é jóo nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, tjín xi tsajnukiehe Pablo. Tunga k'uahá xi b'i kitsú:

—Mjeni kúinu'yái ni xu'bjí kj'ái nistjin ngáha.

³³ As'ai tsitju yo Pablo. ³⁴ Tunga k'uahá xi kis'ejihin ko kamakoho. Kis'ejihin nda xi 'mi Dionisio, xi ta ma ñjakúko jóo ante xi 'mi Areopago, ko nku tachjuún xi 'mi Damarí ko kj'ái sa.

18

B'i kits'in Pablo nanki Corinto

¹ As'ai tsitju Pablo Atena ko ngji nanki Corinto. ² Yo kisakúhu nku nda judio xi 'mi Akila xi kitsinjín ante Ponto, ko Priscila xi chjuúhun maha. Kui xi as'ai incha nibahá ante Italia, at'aha Claudio xi nda títjun k'aku Roma b'a kitsú nga tjihin nga kuitju nanki Roma ngayjee xuta xi ntje judio tjehehén ra. As'ai Pablo ngjisehe jóo ³ ko y'ejnajihin. Kits'ínxáko nga kits'innda ni'ya najyunte, at'aha ta kuihi xá xi maha jóo. ⁴ Xki xuatu ngji nchjako Pablo xuta ni'ya sinagoga. Y'éjña chjihí xuta xi ntje judio tjehehén ra ko xi ante Grecia y'aha ra nga kjuaxi ni xi tinchja.

⁵ Nk'ie nga tsitju Sila ko Timoteo ante Macedonia ko tsichu nanki Corinto, tu nku y'enijmíhí Pablo éhen Ntiana ko y'éjña chjihí xuta xi ntje judio tjehehén ra nga Jesu xi kits'in nibá Ntiana. ⁶ Tunga xuta judio ngji kontraha Pablo ko ch'on kitsúhu. Kui nga y'étsujnehe najyuhun Pablo ko b'i kitsúhu jóo:

—Jun katjinénuu ngabayanu. Najmi an ngjuainéna. Nd'ai k'uatuts'ihin nga kfinsehe xi najmi ntje Israel tjehehén ra.

⁷ As'ai tsitju yo ko ngji ni'yaha nku nda xi 'mi Ticio Justo xi benkjún Ntíaná. Kui xi tiña ni'yaha síjña ni'ya sinagoga. ⁸ As'ai nda xi 'mi Crispo xi nda k'akuhú xuta sinagoga ko ngayjee xuta xinkjín kis'ejihin Nda Ntíaná. Ko ta nkjin xuta Corinto kis'ejihin ko ksaténtá nk'ie nga kint'é ni xi túb'énijmí Pablo.

⁹ As'ai Nda Ntíaná kinchjakoho Pablo nga nistjen xi nkúhu tsa nchini kik'aihi. B'i kik'ihin:

—Najmi tu binkjuin. T'enijmí sahani éen. Najmi tu b'echjái tsu'bai. ¹⁰ At'aha an tíjñakoho. Najmi ch'a kamaha ts'ín'uhin. At'aha nkjin xuta tjinna nanki xu'bi xi s'ejihin an.

¹¹ Yo y'ejña Pablo nku nú masen tjihin nga tsakúya ajihin xuta Corinto éhen Ntíaná.

¹² Tunga nk'ie nga tjihin xá nda Galion ante Akaya, nkuhú kits'ín yoho xuta xi ntje judio tjeheh ra nga ngji kontraha Pablo. Incha ngjikoho má ts'ínkokjua xuta Galion ¹³ ko b'i incha kitsú:

—Kui ndai tífi kontraha kjuatéxumani, at'aha kj'ai ts'ín túbakúyaha xuta nga tjihin nga chankjún Ntiani.

¹⁴ Nk'ie nga ja kuinchja Pablo, tu tjuhún Galion kinchjako xuta judio nga b'i kitsúhu:

—Jun xuta judio, tsa tjín má tsangane ndai ko tsa mí ni ch'on tjihin xi kits'ín, tjihin nga ts'intenta ko kuasinñjúnuu. ¹⁵ Tunga ni xu'bi kjuatéxumanuu ko kj'ai sa ni xi manuu y'aha ra ni. Kui nga t'enda subahanu niu. Najmi mjena ts'ihin kjuu ni xu'bi.

¹⁶ As'ai kik'onsje jóo natsihin ante má nga ts'ínkokjua xuta ndo. ¹⁷ As'ai ngayjee xuta jakj'á Sostene xi nda k'akuhú xuta sinagoga ko ta yohó y'éhe ndo. Tunga ndaha najmi kits'ínsihin Galion ni xi kamoq.

B'i ts'ín kik'óya ngaha Pablo nanki Antiokia

¹⁸ Nkjin nistjin ts'andaya yo Pablo. As'ai kitsubakjá já nts'eé at'aha ja tífi ante Siria. Nk'ie nga tsichu nanki Cencrea nga kits'ín niyá, j'ájnu kaha yoho at'aha ja títs'íntjusun nku ni xi kits'ínkie Ntíaná. As'ai jakj'á nku tsutsu ko ngji ante Siria nga tjenko ts'ihin Akila ko Priscila.

¹⁹ Nk'ie nga incha tsichu nanki Efeso, yo incha kits'ín ngabihí xinkjín. Kama kinchjanijmíko Pablo xuta judio ni'ya sinagoga. ²⁰ As'ai tjín xi tsankihí nga nkjin nistjin k'úejña yo, tunga najmi kits'ín yuhú Pablo. ²¹ B'i kitsú:

—Tífi. Tsa Ntíaná b'a kuitsu, kjúáise ngáhanuu.

As'ai jakj'á nku tsutsu xi tsitju Efeso. ²² Nk'ie nga tsichu nanki Cesarea, ngjikjaniñaha xuta ninku ko as'ai ngji nanki Antiokia. ²³ Askahan nga ja ts'andayaha chuba nistjin yo, tsitju nga j'a xki nanki xi tjín ante Galacia ko ante Frigia. Kitsjá nga'yúhun ngayjee xuta xi yankihí Jesu xi nkú ts'ín ndjá kuincha nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín y'énijmí Apolo éhen Ntíaná

²⁴ As'ai tsichu nanki Efeso nku nda judio xi 'mi Apolo xi kitsin nanki Alejandria. Tsjo ts'ín b'énijmí ndo ko 'yún be xujun éhen Ntíaná. ²⁵ Tsangiya ni xi tsakúya Nda Ntíaná Jesu ko ngayjehe k'un y'énijmíhi xuta. Tsakúya sisin yáha Jesu, tunga najmi 'yúhún mankjihin á saténtaha xuta. Tu xi nkúhú ts'ín tsaténtá xuta Jua be. ²⁶ Ndjá y'énijmí ndo ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kint'é Akila ko Priscila ni xi y'énijmí, ngjiko t'axín ko kitsúya sisihin xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná nga k'úéentu xuta.

²⁷ Nk'ie nga kama mjehe Apolo nga ngjuai ante Akaya, já nts'eé xi tjín Efeso tsasinkoho. Kits'índaha nku xujun xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjín Akaya tu xi nda ts'ín ts'ínkjáihin ra. Nk'ie nga tsichu Apolo yo, tsasinko nkjún xuta xi ja s'ejihin Jesu tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná. ²⁸ At'aha nginkun ngayjee xuta ndjá tsakúya nga najmi kjuaxi ni xi bakúya xuta judio. Tsakúya ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná. B'a ts'ín y'éjña chjhi nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná.

19

B'i kits'in Pablo nanki Efeso

¹ Nk'ie nga tijná Apolo nanki Corinto, Pablo j'ajin asunntu tjenki xi tjin ante Asia ko tsichu nanki Efeso. Yo kisakúhu k'ua xuta xi yankihí Jesu. As'ai b'i kitsúhu jóo:

² —¿A kin'ekjóhooon Espiritu Santo nk'ie nga kis'ejinnu Jesu?

B'i incha kitsú jóo:

—Ndahachí najmi kjee nu'yái tsa tjin Espiritu Santo.

³ —¿Nkú n'e kisatentó? —kitsú Pablo.

—Xi nkú ts'in tsaténtá Jua —incha kitsú.

⁴ B'i kitsú Pablo:

—Xuta xi ngjik'áha ra animaha tsaténtá Jua, tunga b'ahá kitsúhu nga tihin nga s'ejihin xi kj'uai askahan nga kui. Jesu, kui xi askahan j'ai.

⁵ Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, as'ai kisaténtá nga kits'ínkjáihin Jesu. ⁶ Nk'ie nga kingjenne ntsja Pablo jóo, j'aitsejihin ra Espiritu Santo ko kj'ai kj'ai éhen incha kinchja ko Ntjaná kitsjáha én xi kinchja. ⁷ Ma ra te jo jáx'in xi b'i incha kamat'ain.

⁸ Jan ra sá kamaha Pablo nga ngji ni'ya sinagoga ko ndjá kinchjako xuta. Kitsúyaha ko y'éjña chjihí nkú tihin ra nga batéxuma Ntjaná. ⁹ Tunga k'uahá xi ndjá kits'in animaha. Najmi kits'ínkjáihin nga s'ejihin ni xi títsu Pablo. Nginkun ngayjee xuta tu ch'ohón ts'in incha kinchjane xuta xi s'ejihin Jesu. Kui nga ngji t'axihin Pablo. Má nga bakúya nda xi 'mi Tirano ngjiko xuta xi yankihí Jesu. Yo tsakúyaha xuta xki nistjin. ¹⁰ Jo nú kamaha nga b'a kits'in. Kint'é éhen Ntjaná ngayjee xuta xi tjin ante Asia, xi judio ko xi griego.

¹¹ Ntjaná kitsjáha nga'yún Pablo xi má nga kits'in kjuankjún xi i. ¹² Santaha xuta ngjiko pañu ko najyun xi kits'ínko Pablo. Kui xi j'aikoho xuta uhun. As'ai kamanda ko tsitjujihin jánindo.

¹³ Ta kikjatsú'ba yo k'ua já judio xi b'ema xki ante ko m'osje jánindo. Kui xi incha kama k'un kits'ínchjén nga'yúhun Nda Ntjaná Jesu. B'i incha kitsúhu jánindo:

—Ngajoho Jesu xi táb'énijmí Pablo b'a tí'miihi nga titjujiun yo.

¹⁴ Yatu jáha nda na'mi k'aku judio xi 'mi Esceba b'a incha kits'in. ¹⁵ Tunga kinchjahá ndanindo nga b'i kitsúhu jóo:

—Be Jesu ko ta be Pablo, tunga, zyáha jun?

¹⁶ As'ai nda xi tijnáihin ndanindo jak'á já xi yatu. Kikjánko ko kits'in nganaha. As'ai tsanka jóo nga kama uhun. Xí kjintustíhí nga incha tsitju ni'yaha ndo. ¹⁷ Ngayjee xuta xi tjin Efeso, xi judio ko xi griego, kint'é ni xi kamo. Incha kitsankjún ngayjee ko b'a incha kitsú nga tihin kjuachánka Nda Ntjaná Jesu.

¹⁸ Nkjin xi kis'ejihin Jesu incha j'ai tsúya nginkun xuta xingisoo ni ch'onk'un xi incha kits'in nk'ie. ¹⁹ Xi incha kits'in tje j'aiko xujun t'ehe ko kis'etí xujun nginkun ngayjee xuta. Nk'ie nga kin'esjehe xki xujun xi kis'etí, cháte ra mi toontaba kama chjihí xujun. ²⁰ B'a ts'in 'yún ngji tse ko ngji ndju éhen Ntjaná.

²¹ Askahan b'a kitsú kjuankjintak'uhun Pablo nga nguai nanki xi tjin ante Macedonia ko ante Akaya ko as'ai ts'in niyá nga nguai santaha nanki Jerusalem. B'i kitsú:

—Askahan nga kuicha yo, tihin nga ta kfián nanki Roma.

²² As'ai kits'ínkji Macedonia Timoteo ko Erasto, já xi incha basinkoho. Ko máha kui, y'ejña sa chuba nistjin Asia.

B'i ts'in ngi kontraha xuta Efeso ni xi tsakúya Pablo

²³ Kui nistjiun xuta xi yankihí Jesu nanki Efeso nku kjuasti j'ajin. ²⁴ Nku nda xi 'mi Demetrio xi ts'innda ninku toontaba xi. B'a ts'ínk'íéntu ninku xi ts'innda xi nkúhu ninkuhu ntia Artemisa. Kui nistjiun já xi kui xaha ts'in 'yún ts'in ngana toon. ²⁵ Demetrio kinchja njakúhu já xi ts'inxát'aha ko já xi ta kui xaha ts'in. B'i kitsúhu jóo:

—Jun já, yo nga b'éjñaná toon xá xu'bi. ²⁶ Tunga tíyanú ko tínu'yó ni xi títs'in Pablo eí Efeso ko santaha tu má nankihí ni xi tjín ante Asia. B'a títsu nga ntia xi ts'innda xuta najmi ntia. Nkjin xuta ja incha kits'ínkjáihín ni xi títakúya ndo ko incha kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun. ²⁷ Najmi tu suba xáná títs'ínkji kinte. Ta títs'in nga nku ni xi najmi ta chumi ni chjhi ra kama ninkuhú ntia chánka Artemisa. Najmi ta chankjúhun kjuachánkaha ntia xu'bi, ntia xi benkjúnyje xuta xi tjín ante Asia ko nga ngúsuhun asunntee.

²⁸ Nk'ie nga incha kint'é jóo niu, tu xí incha kama kjahán ra. B'i incha kitsú nga kikjintáya:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efeso!

²⁹ As'ai xuta ndaha najmi be mí nihi xi ts'ín. Nkuhú kik'a xinkjín nga ngijk'á Gayo ko Aristarko, kui xi já Macedonia xi tjenko Pablo. Incha kikjebéfe nga ngijko ante má ma ñjakú xuta nantia. ³⁰ Mjehe Pablo nga ngjuaisehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga najmi kitsjántehé ra xuta xi yjanki Jesu. ³¹ Ko ta já k'aku xi tjín ante Asia xi nda nchjako Pablo incha kits'ínkjihi én nga tsankihí nga najmi tu ngjuai ante má nga kama ñjakú xuta.

³² B'i ngján incha kinchja xuta nga xaáhan incha kits'in. Ko santaha nkjin nkjún xi najmi be á yo kama ñjakúhu. ³³ As'ai tjín xi jak'áha Alejandro. Xuta xi ntje judio tjeheñ ra kitsuniñaha ndo nginkun ngayjee xuta. Kingjén nk'a ntsja Alejandro nga tsanki nga ngjuén jyu xuta tu xi kuinchjantjaihi xuta judio. ³⁴ Tunga nk'ie nga kiekie xuta nga ta nda judio niu, nkuhú kits'in ntaha nga b'i incha kitsú nga kikjintáya nkú ra ma tsa jo ora:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efeso!

³⁵ As'ai nda xi ts'ínxát'aha já k'aku kamaha kits'ínk'íejyu xuta nkjiun. B'i kitsú:

—Jun já Efeso, ngayjee xuta be nga nankiná Efeso kunntá ninkuhú ntia chánka Artemisa ko sénnistjihín xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne eí. ³⁶ Tíjña chji chji ni xu'bi. Kui nga tjenjyúhunu ko n'enkjintak'un ni xi n'oo. ³⁷ At'aha já xi kaf'áikoo eí najmi ni xi tíncha ninku jak'á ndyjé ko ta ndaha najmi ch'on títuhú ntia ts'añá.

³⁸ Tsa Demetrio ko já xi ts'ínxáko tjínkoho kjuá xuta xi kj'ai, tjín já jue ko tjín já tjíxá. Yo kats'ínkokjua xinkjín. ³⁹ Ko tsa tjín sa kj'ai ni xi mjenuu, nk'ie nga ma ñja já tjíxóo s'enda niu. ⁴⁰ At'aha kama satéjéneé ngat'aha ni xi kama nd'ai, nga xaáhan tít'eé. Tsa chajaiyaná ngat'aha niu, najmi yaá nkú kuixiáán.

⁴¹ Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsú, kits'ínkji ngáha ni'yaha xuta xi kama ñjakú yo.

20

B'i kama nk'ie nga j'a Pablo ante Macedonia ko ante Grecia

¹ Askahan nga ja kis'eju yú xuta nkjiun, Pablo kinchja ñjaha xuta xi yjankihí Jesu ko kitsjá nga'yúhun. As'ai tsitju nga ngji Macedonia. ² Xki nanki xi tjín ante Macedonia j'a ko 'yún kitsjá nga'yúhun xuta ninku nga kinchjako. Askahan tsichu Grecia. ³ Jan sá kamaha nga y'eñña yo. Nk'ie nga ja kuak'á tsutsu xi ngjuaikohó ante Siria, tu kint'éhé én nga já judio ja y'éndako xinkjín nga ts'ín'uhun. Kui nga ta ante Macedonia ngji ngáha.

⁴ Kui já xu'bi xi kitsjennkíhi Pablo: Sopater xi Berea nibáha xi ntíhi Pirro maha, Aristarco ko Segundo xi Tesalonika incha nibáha, Gayo xi Derbe nibáha, Timoteo, Tikico ko Trofimo xi Asia incha nibáha. ⁵ Incha ngji tíjún jái ko nanki Troa kikuyáni. ⁶ Jín bi askahan nga j'a s'ínk'ie nga chine ninkuan xi najmi tjíhín na'yú san, tsitjas'eín nku tsutsu ko tsitjuí Filipino. Nistjin xi ma uhun tsichu tjennkii jóo Troa. Yo ts'andayaní yatu nistjin.

B'i kama nk'ie nga j'ai Pablo nanki Troa

⁷ Nk'ie nga tít'atuts'ihín tuntjóo kama ñjakú tu xi chinehení niñu. As'ai Pablo tsakúyaha xuto, at'aha nistjin xi ma ndyjuun ngjuai ngáha. Tu nku ngjindjukohó éen santaha nkúhu nga masen nistjen. ⁸ Chun ndzjen ndzjen yo, at'aha nkjin maha nd'í seti xi tjín nk'a ni'ya xi má nga kama ñjakú.

⁹Tu nkuhú ndati xi 'mi Eutiko xi ankjua nk'oo kab'ejña stiu. Kui xi kis'efe nk'ie nga 'yún ngjindjuko Pablo éen. 'Yún nkjún kis'efe tjain. As'ai tsijenki. Ni'ya xi ma jahan niba nga tsijenki. Ja ka'me nga kichjusintjen. ¹⁰As'ai tsitjujen Pablo ko ngjik'uhun. Kitsubakj'á ndatiu ko b'i kitsú:

—Najmi tu binkjun. Tíjñahá ndo.

¹¹As'ai ta ngji ts'innđuú ngáha éhen Pablo. Tsakjánya ninkuon, incha kikjine niñu ko ta ngjindjuhú ngáha nga tsakúyaha xuto santa nkúhu nga kama seen. As'ai ngji. ¹²Máha ndatiu, incha ngjiko tík'uhun xuta ni'yaha ko incha kisakú nga'yúhun ngat'aha ni xi kama.

B'i ts'in kits'in niyá Pablo tu xi kuichúhu nanki Mileto

¹³Ja kamo. Jin tjen tsankinkohoni tsutsu nanki Ason, yo má nga chuyaihi Pablo. B'a ts'in y'éndakoni, at'aha mjehe nga niyá t'ananki ts'ín. ¹⁴Nk'ie nga kisakúni Pablo nanki Ason, as'ai jas'enkoní tsutsu ko tsankiin nanki Mitilene. ¹⁵Tsitjuí nanki Mitilene ko nistjin xi ma ndyjuun tsitjai xjo Kio. Nk'ie nga kama ndyjuun tsitjandái nanki Samo, nku ante má bichú tsutsu. Kin'ekj'áiyai nanki Trogilio ko nistjin ma ndyjuun tsichii nanki Mileto. ¹⁶B'a kin'eí at'aha Pablo mjehe kj'ua niyá nanki Efeso tu xi najmi k'uandayaha ra nanki xi tjin ante Asia. Kits'in xatíhi yjoho nga kuichú nanki Jerusalem, tsa tu ahá ni sakúhu nga k'úejña yo nk'ie nga kuitju S'í Pentecoste.

B'i ts'in kinchjako Pablo jácháha xuta ninku Efeso

¹⁷Nk'ie nga tsichii nanki Mileto, kits'ínkji én Pablo nga kinchjaha jácháha xuta ninku Efeso. ¹⁸Nk'ie nga incha j'ai jóo, b'i kitsú Pablo:

—Yo xi nkú ts'in tsátejñajin tehentenuu santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga jáa ei ante Asia. ¹⁹Nimakjua ts'asjé yjona nga kits'inxát'aha Ntíaná. Kikjinta nga un kikiena ni xi y'éndat'áinna já judio. ²⁰Tunga najmi kingient'íahá ra nga y'enjímínuu ni xi ts'e ngandanuu. Tsakuyánuu niyátée ko xki ni'yanuu. ²¹Y'ejña chjihí xuta xi ntje judio tjeheh ra ko xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra nga tjihin nga ngjuaikj'áha ra animaha nginkun Ntíaná ko nga s'ejihin Nda Ntíaná Jesucristo.

²²'Nga tint'e'éhen Espiritu Santo nd'ai tífia Jerusalem. Najmi be mí nihi xi kamat'an ján. ²³Tunga xki ante má nga fia tsuya tíjunna Espiritu Santo tsa nubayá ko tsa kju'un tikuyána. ²⁴Tunga najmi kjintahána tsa kuayá. Ngat'a ts'an najmi 'yún chjihí ra ni xu'bo. Tu nkuhú ni xi mjena. Mjena nga kuichúket'a tsjo tsjo ni xi títs'ian ko ts'innđuá xá xi kitsjana Nda Ntíaná Jesu, nga xinya sisian én nda tsuhu Jesu xi b'ejña chji kjuandaha Ntíaná.

²⁵'Be nd'ai nga najmi ta chahanú ngatento xi jáisenuu, jun xi y'enjímínuu nkú ts'in batéxuma Ntíaná. ²⁶Kui b'a maha, nistjin nd'ai tíxinyahanuu nga najmi an y'anjiá tsa tjin xi ndyja. ²⁷At'aha najmi chumi nihi xi y'ejña 'manuu. Ngayjee ni xi mjehe Ntíaná y'enjímínuu.

²⁸'Kui b'a maha, chuhun ruu yjonuu ko chuhun ngayjee xuta ninku. At'aha Espiritu Santo kitsjá xánuu nga jun xi chasoho xuta ninkuhú Nda Ntíaná xi jníhi ts'atsekoho. ²⁹At'aha be nga askahan nga kfián kj'uaíjinnuu já xi mjehe ts'ínnđuya xuta ninku xi nkú ts'in chu kjoon ajihin chutsanko. ³⁰Santaha ajinnuu s'e xi kuakúya ni xi najmi b'a tjin tu xi xuta ninku tsjénkihi ra. ³¹Kui nga tintsuba ndahanu. N'ekj'áítsjon nga nistjin nistjen jan nú najmi kits'inkj'áiya nga ntánkán tsatendzjá nga kitsjaníyahanuu nga nkúnkú.

³²'Nd'ai já nts'e, títs'inkjas'ennuu aya ntsja Ntíaná. Katasinkonuu én xi tinchja kjuandaha Ntíaná, kui éhen xi kamaha tsjánuu nga'yún nginkun Ntíaná ko tsjánuu ni xi ts'ínkjáihin ngayjee xuta xi tsichu ma je nginkun Ntíaná. ³³Najmi kits'in mje toontabanuu ko tsa toonsinenuu ko ta ndaha najyunnuu. ³⁴Jun yo xi nkú ts'in kits'inxá tu xi kisakúhuna ni xi kamachjénna ko ni xi kamachjéhen já xi kitsjenkona. ³⁵Tehente y'ejña chubayanuu nga tjihin nga n'exáá tu xi kuisinkohoná xuta xi najmi tjihin ni xi

machjéhen. N'ekj'áitsjon éhen Nda Ntjaná Jesu xi b'i títsu: “Xi tu tsjáhá ra ni xuta xi kj'ai, kui xi 'yún s'e saha kjuatsjo nga xi ts'ínkjáihin niu.”

³⁶ Nk'ie nga ja kama nga b'a kitsú Pablo, tsasinkunch'in nga kinchjako Ntjaná ko b'a ta incha kits'in jóo. ³⁷ Incha kikjintá ko kitsubakjá ko kikjexu'ba tsaha Pablo. ³⁸ 'Yún incha kik'ie babaha jóo at'aha b'a kitsú nga najmi ta incha skuehe Pablo. As'ai incha ngjisín niyá santaha má kjijña tsutsu xi ngjuaikoho.

21

B'i ts'in kits'in niyá Pablo nga ngji nanki Jerusalem

¹ Nk'ie nga y'entui já nts'eé xi tjín nanki Efeso, tsitjas'ein nku tsutsu. Tsankin naxui naxui xjo Cos. Nistjin xi ma ndyjuun tsichij xjo Roda ko askahan tsichij nanki Patara.

² Yo kisakúni kj'ai tsutsu xi tífi ante Fenicia. Tsitjas'ein ko tsankinkoi. ³ Kiyai xjo Chipre. Skjúhun tsitjai nga tsankiin ante Siria. As'ai tsichij nanki Tiro, at'aha yo tjihin nga chjújen chá xi y'a tsutsuu.

⁴ Kisakúni xuta xi yjankihí Jesu xi tjín yo. Yatu nistjin ts'andayani. Kui xi b'a kitsúhu Pablo nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalem, at'aha Espiritu Santo tsakúchjihí ni xi kama. ⁵ Nk'ie nga j'a nistjin xi yatu, tsitjui yo ko incha ngjisín niyáni ngayjee jáx'in ko jminchjihin ko ntíhi santaha natsin nantio. As'ai tsinchakunch'iin andai ntáchak'uun ko kichubakoi Ntjaná. ⁶ As'ai b'i ngján kinubakjái xinki, jin tsitjas'ein tsutsuu ko kui incha kik'óya ngáha ni'yaha.

⁷ Nku tsutsu tsitjukoi Tiro ko tsankiin nanki Tolemaida. Kisuniñahí já nts'eé xi tjín yo ko ts'andayani nku nistjin. ⁸ Nistjin xi ma ndyjuun tsitjui ko tsichij nanki Cesarea. As'ai tsankiin ni'yaha Felipe ko tintsuabakoi. Felipe xi ta b'énimí én nda tsuhu Jesu ko ta tjihin xá ajihin já yatu xi basinko já postru. ⁹ Ta tjintuhu ñju istinchjín xunkú xi Ntjaná tsjáha éhen.

¹⁰ Ja tjihin nkjin nistjin nga tintsuabai yo nk'ie nga j'ai nku nda profeta xi 'mi Agabo xi nibaha ante Judea. ¹¹ J'aitsubek'únni, jak'á tjabaxín ndayáha Pablo ko y'ét'a'yúnkoho ntsja ko sjai. As'ai b'i kitsú:

—B'i títsu Espiritu Santo nga b'i ts'in k'uét'a'yúhun já judio xi tjín Jerusalem nda xi ts'e tjabaxín ndayái. Ts'ínkjas'en aya ntsja já xi najmi ntje Israel tjeheh ra.

¹² Nk'ie nga kinu'yái niu, b'a kik'ihin Pablo ko b'a ta kitsúhu xuta xi tjín yo, nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalem. ¹³ As'ai b'a kitsú Pablo:

—¿Á tích'ihinu ko tín'e bahanú? Tjínkuhu k'an nga najmi tu nku nga s'et'a'yán. Ta tjínku níhi k'an nga santaha kuayá Jerusalem ngat'aha Nda Ntjaná Jesu.

¹⁴ Nk'ie nga najmi kits'in yu Pablo ni xi tí'mihí, najmi b'a ta kik'in saha ri.

—Katuma xi nkú ts'in mjehe Ntjaná —tu tsixíhín sai.

¹⁵ Askahan y'endai yjoni ko tsankiin nanki Jerusalem. ¹⁶ Kitsjennkíni k'ua já xi yjankihí Jesu xi tjín nanki Cesarea ko ngjikoni ni'yaha nku nda xi nibáha xjo Chipre xi 'mi Mnason xi ja nd'ai tjennkihí ra Jesu. Kui xi kitsjánteni nga kuintsubai ni'yaha.

B'i ts'in kik'inyaha Pablo ni xi ts'ín nga tsichu nanki Jerusalem

¹⁷ Nk'ie nga tsichij nanki Jerusalem, tsjo ts'in kits'ínkjáinni já nts'eé. ¹⁸ Nistjin xi ma ndyjuun Pablo ko jin tsankintsubek'uín Santiago. Yo tjintu ngayjee jácháha xuta ninku nk'ie nga tsichij. ¹⁹ As'ai Pablo kikjaniñaha jóo ko kitsúyaha nga nkúnkú ni xi kits'in Ntjaná ajihin xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra nga kits'ínchjén xáha Pablo.

²⁰ Nk'ie nga kint'é jóo niu, incha kits'intsjoho Ntjaná. As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ji nda nts'e, ja yai nga nkjin mij maha xuta judio xi s'ejihin Jesu ko ngayjee 'yún benkjún kjuatéxumoo. ²¹ Kik'inyaha nga ji tábakuyái nga tjihin nga ts'ín t'axín kjuatéxumaha Moise ngayjee xuta judio xi tjintujihin xi najmi judio, ko nga b'a tábixín nga najmi ts'ihin ni circuncision ntíhi, ko nga najmi ts'íintjusun sin cháná.

²² 'Kui b'a maha, ¿nkú n'e'hená? At'aha kuint'é xuta nga ja kaf'ai ei. ²³ Kui nga tu sahá b'i n'e'heni. Ei tjíntujínni ñju já xi ts'íntjusun nku ni xi kits'ínkie Ntíaná. ²⁴ T'inkoi jóo ko n'e jekoi yjohi nginkun Ntíaná. T'echjintjai tu xi kj'ujnu kaha ra yjoho jóo. B'a ts'ín skuēhe ngayjee xuta nga ko ji t'ín'etjusuin kjuatexumoo ko nga najmi kjuaxi ni xi kint'é.

²⁵ 'Xuta xi najmi judio xi ja s'ejihin Jesu, jin ja kin'ekjihí nku xujun má tjit'a ni xi y'endai. B'a kik'ihin nga najmi tu kjine yjoho chu xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'innda xuta, ta ndaha jni ko ta ndaha yjoho chu xi kinubantu, ko nga najmi tu katjantuko jminchin xi najmi kjee bixan.

²⁶ As'ai ngjiko Pablo já xi ñjuu. Nistjin xi ma ndyjuun kits'ín jeko yjoho nginkun Ntíaná. Jas'en natsihin ninku tu xi kuitsuyaha nkje kfeku nga ts'ín je yjoho ko nkje kj'uaiko chjehe nga nkúnkú.

B'i ts'ín kichjubénijé Pablo

²⁷ Nk'ie nga ja tibichúkje nistjin yatu xi machjén nga ts'ín je yjoho xuta nginkun Ntíaná, kkie k'ua já judio xi nibaha ante Asia nga kabasinña Pablo má ma natsihin ninku. As'ai tsinchá'a ngayjee xuta nkjiun ko jak'ánijé Pablo. ²⁸ Yún incha kikjintáya nga b'i incha kitsú:

—Jun já Israel, tisinkoni! Kui ndai xi tibakúyaha ngayjee xuta tu má xi tje'hén ni nga tifi kontraha xutaná, kjuatexumoo ko ante xu'bi. Santaha jas'enko já griego ei natsihin ninku nga kits'ínsi nginkun Ntíaná ante nkjún xu'bi.

²⁹ B'a incha kitsú jóo at'aha kj'ai nistjihin kkie Trofimo, nda xi nanki Efeso nibáha, nk'ie nga tjenko Pablo ajin nantio. B'a incha kitsú kjuankjink'uhun jóo nga Pablo jas'enko ndo má ma natsihin ninku.

³⁰ As'ai xaáhan incha kits'ín ngayjee xuta nkjiun ko incha tsangatsanka nga j'ai. Incha jak'ánijé Pablo, kikjebéfe nga kik'onsje natsin ninku ko tjen'yún y'échjáha ankjua natsiun. ³¹ Nk'ie nga ja mjehe xuta nantio ts'ínk'ien Pablo, tsichuhu én nda jun k'aku Roma nga xaáhan t'incha ts'ín ngayjee xuta Jerusalem. ³² Kitsa kinchja ñjaha já juhun ko tsangatsanka má nga kama ñja xuta nkjiun. Nk'ie nga kkie xuta nga nibá nda jun k'aku ko já juhun, najmi ta kingjáha ra Pablo.

³³ As'ai j'ai tiña nda jun k'aku, jak'ánijé Pablo ko b'a kitsú nga jo n'úkicha s'et'a'yúhun. Kingjásjaiya yá ndaha niu ko mí nihi xi kuats'ín. ³⁴ Tunga b'i ngjáhan kinchja xuta ko ndaha najmi kamankjihin nda jun k'aku ni xi tímoo, at'aha xaáhan t'incha ts'ín xuta. Kui nga b'a kitsúhu nga nguainijéhe Pablo má tjintu já juun. ³⁵ Nk'ie nga tsichukoho já juun antjio xi tjin má incha tjintu, santaha ts'agankihí já juun Pablo, at'aha 'yún kjan t'incha maha xuta nkjiun. ³⁶ Nkjin nkjún incha maha xi b'i t'incha tsu nga yjanki:

—Kat'en ndo!

B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Pablo

³⁷ Nk'ie nga ja t'ín'ekjas'en Pablo má incha tjintu já juun, b'i kitsúhu nda jun k'aku:

—¿A kama kuinchjakoho ichí?

B'i kitsú nda jun k'aku:

—¿A mahi én griego? ³⁸ ¿A najmi jihí nda Egipto xi nd'ai ngáha k'in kontraihi nda títjun Roma ko k'inkoi ante kixiu ñju mií já ts'ínk'ien anima?

³⁹ B'i kitsú Pablo:

—Nda judioná. Tarsu kitsian, nanki chánka xi tijnajihin ante Cilicia. Tíbankihi. K'uaintení ichí nga kuinchjaka xuto.

⁴⁰ Nk'ie nga kik'aintehe, tsasinnjusún Pablo antjio ko kingjénnk'a ntsja tu xi nguén jyuhu xuta. Nk'ie nga kingjén jyu xuta, as'ai én hebreo kinchja Pablo.

22

1—Jun já nts'e ko já xinkjían, tasinñju mo ni xi xinnu nd'ai nga kúásinka yjona.

² Nk'ie nga kint'é xuta nga én hebreo tínchja Pablo, tu sahá 'yún kindyjanta nch'ánch'án sa.

³ B'i kitsú Pablo nga ngjindju:

—Nda judioná. Tarsó kitsian, nanki xi tijnajihin Cilicia, tunga nanki xu'bihí kama chá. Gamaliel tsakúya sisinna xi nkú ts'ín tijná kjuatéxumaha ntje chána. B'a ta ts'ín 'yún kitsenkján Ntjaná xi nkúhu jun ngatento. ⁴ Kitsjennkí unkie xuta xi s'ejihin Jesu nga mjena ts'ink'ién kai. Jak'anijé ko kits'inkjas'en nubayá jáx'in ko jminchjín. ⁵ Kama kuitsuya nga kjuaxi ni xi tixian nda na'mi titjuun ko ngayjee jáchá xi ta tjihin xá. Nistjin nk'ie kui incha kitsjana xujun xi ts'inkjas'ehe xutaná xi tjin nanki Damasco má nga kama xá xi tífihina. Ngjingsja Damasco xuta xi yjankihi Jesu tu xi kjuáikonijéhena Jerusalem, má nga n'enijéhe ra.

⁶ Tunga ni xi kamahá, nk'ie nga tít'sian niyá ko nga ja tábichú tiña Damasco, nkú ra ma masen nistjin niu, tu tjen'yún y'éjtjindaihá nku nd'í chánka xi nibajehen nk'a ján. ⁷ Jáikijne t'anankiu ko kint'e nku nta xi b'a kitsúna: “Saulo, Saulo, ¿á unchahani?” ⁸ As'ai kingjasjáyaha: “¿Yáha ji, Nda Ntia?” Ko b'a kitsúna: “An Jesu xi nibáha Nazaret xi unchai.” ⁹ Já xi tjenkona kieke nd'íu ko kitsankjún, tunga najmi kint'éhé ntaha xi kinchjakona.

¹⁰ As'ai b'a kixihin: “¿Mí nihi xi mjehe nga ts'ian, Nda Ntia?” Ko b'a kitsúna Nda Ntjaná: “Tisintjein ko t'in Damasco. Yo k'únyahi ngayjee ni xi kis'enda nga tihin nga n'ei.” ¹¹ As'ai incha kikjebénkina já xi tjenkona nga ngjikona Damasco, at'aha kits'ín kana nga'yuhun nd'íu.

¹² Damasco tijná nku nda xi 'mi Anania xi 'yún benkjún Ntjaná, xi ts'intjusun xi nkú ts'ín tjit'a kjuatéxumaha Moise. Nda nchjanijmíyaha ra ndo ngayjee xuta judio xi tjin yo. ¹³ Kui xi j'aisena ko b'a kitsúna: “Nda nts'e Saulo, katuma chji ngáha ri.” Ta kuihi chubo kama chjina ko kieke xi nkú tjin. ¹⁴ B'a kitsúyana: “Ntiaha ntje chána j'áihin, nga ji xi kamankjihin ni xi mjehe ko nga chaj Nda xi naxu nginkun Ntjaná ko nga kúnú'yái ntaha. ¹⁵ At'aha ji k'únyaihi ngayjee xuta yáha kui ko kuixinyaihi xuta ni xi kiyai ko kinu'yái. ¹⁶ Nd'ai najmi ta chuyá sahani. Tisintjein. B'a t'ihin Nda Ntjaná nga kats'innjyat'ahi jéhi nga saténtái.”

¹⁷ As'ai jáa Jerusalem. Nk'ie nga tínchjaka Ntjaná natsihin ninku, kama chjina nku ni xi nkúhu nchini kik'aina. ¹⁸ Kieke Nda Ntjaná ko b'a kitsúna: “N'e xatíhi yjohi nga kitsa titjui Jerusalem. At'aha najmi ts'ínsihin jóo én xi kuixinyaihi nga k'únyaihi yáha an.” ¹⁹ B'a kixihin: “Ji Nda Ntia, be jóo nga xki ni'ya sinagoga ngjik'anijé ko kingjaha xuta xi s'ejihin ji. ²⁰ Ko nk'ie nga t'n'ek'ien Esteban, xi kitsúyaha xuta yáha ji, ta síjña yo ko kisasinna ni xi kamoq, ko santaha kikunntá najyuhun já xi kits'ínk'iehe.” ²¹ Tunga b'ahá kitsúna Nda Ntjaná: “T'in. At'aha kjin ts'inkjahi nga k'únyaihi xuta naxinantá xi tjin asuntee.”

B'i kama nk'ie nga mjehe xuta nga s'ehe Pablo

²² Tíbasinñuju xuta Pablo, tunga nk'ie nga b'a kitsú, b'i incha kitsú xuta:

—jTu sahá kat'en nda xi b'a tjuun! jNajmi machjéhen tsa k'úéjña t'k'un!

²³ Tu nku xaáhan ní incha kits'ín ko incha tsakúchji nga tu ni xi najmi incha kisasín ra ni xi kitsú Pablo.

²⁴ Kui nga b'a kitsúhu nda jun k'aku Roma nga n'ekjas'en Pablo má b'entu já juun. B'a kitsú nga s'ehe tu xi kuitsuyaha á b'a ts'ín tijncha kjintáyanehe ra xuto. ²⁵ Tunga nk'iehé nga ja tjin'yuhun já juun nga ngjuáha, b'i kitsú Pablo nga kingjásjaiyaha nda jun xi síjña yo:

—¿A kama s'ehe nku nda Roma xi najmi kjee n'ekokjua?

²⁶ Nk'iehé nga kint'é nda juun niu, as'ai ngjisehe nda jun k'aku ko b'i kitsúhu:

—¿Aha yaní ni xi t'n'ei? Nda Romahá niu.

²⁷ As'ai nda jun k'aku j'aik'uhun Pablo ko b'i kitsúhu:

—T'inyaní, ¿a nda Romá ní?

—Johon —kitsú Pablo.

²⁸ As'ai b'i kitsú nda jun k'aku:

—Tse nkjún toon kis'enkina nga nku nda Roma kits'in ma yjona.

—Tunga an b'a ts'in kitsinná —kitsú Pablo.

²⁹ Kui nga tjen'yún incha ngji t'axíhín já xi tjíhin nga ngjuáha ra Pablo, ko santaha nda jun k'aku kitsankjún nk'ie nga kamankjihín nga nku nda Roma xi y'ét'a'yún nga jakj'ánijé.

B'i ts'in tsasinko yjoho Pablo nginkun já tjíxá judio

³⁰ Nistjin xi ma ndyjuun mjehe nda jun k'aku Roma nga skué sisin á tibatéjénehe ra já judio Pablo. Kui nga kikjexihín ra n'úkicha xi tjít'a'yúnkoho ra ko b'a kitsú nga kama ñjakú já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxá judio. As'ai kik'onsje Pablo ko tsasínjña nginkun jóo.

23

¹ As'ai kinchja Pablo nga tsase ts'íhín ra já tjíxá xi kama ñjakú yo. B'i kitsú:

—Jun já nts'e, santaha nd'ai je tjíya kjuankjintak'unna nginkun Ntíaná xi nkú nga ts'in tífika yjona.

² As'ai Anania xi tjíhín nda na'mi tíjtun b'a kitsúhu já xi kabinchat'a tiñaha Pablo nga kuich'on'a. ³ B'i kitsú Pablo:

—Ntíaná k'on'ahi ji, nda johonkjin. Yo tinchin nga tíchaseihí tsa nda ko tsa najmi nda títs'ian nga tíchaseihí kjuatéxumoo, tunga tí'mi kontrahá rí ni xi tjít'a kjuatéxumoo nga tí'bahini kjuá nga kuich'on'ana.

⁴ As'ai b'i incha kitsú já xi kab'entu yo:

—¿Á ch'on tí'mihí rí nda na'mi tíjtun xi Ntíaná kitsjá xáha ra?

⁵ B'i kitsú Pablo:

—Jun já nts'e, najmi be tsa nda na'mi tíjtun niu. At'aha b'a ts'in tjít'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ch'on ts'in chubayanéi nda tjíxáhi.”

⁶ As'ai kieke Pablo nga tjín ajihín já tjíxóo k'ua já saduseo ko k'ua já fariseo. Kui nga 'yún kinchjaha nga b'i kitsú:

—Jun já nts'e, nda fariseoná ko ta já fariseo xi chána. Tín'ekokjuana at'aha tíkuyáha nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo.

⁷ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai incha y'ésiko xinkjín já fariseo ko já saduseo. Tsakjánya yjoho já xi kama ñjakú yo. ⁸ At'aha já saduseo b'a incha tsu nga najmi ta kj'uaíyaha ra xuta ngabayoo, ko nga najmi tjín ntítsje ko tsa kj'ai sa xi ta tjíntu. Tunga já fariseo s'ejihín ngayjee ni xu'bi. ⁹ B'i ngján xaáhan kama. As'ai tsisintjen k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi mako já fariseo. B'i incha kitsú nga ndjá kinchja:

—Ndaha nku ni xi ch'on tjín najmi tsakújinni tsa kits'in ndai. Kutsa nkuhú ntítsje ko tsa tjín xi kinchjako.

¹⁰ Nk'ie nga ja 'yún tíincha b'ésiko xinkjín jóo, kitsankjún nda jun k'aku Roma at'aha tsa ts'ín xihí jóo Pablo. Kui nga y'éxaha já juun nga incha ngjuaik'asjejihin Pablo ajihín jóo tu xi ngjuaikoho má incha b'entu jóo.

¹¹ Nistjen xi ma ndyjuun Nda Ntíaná tsakúchjiji yjoho Pablo ko b'i kitsúhu:

—Tjen nga'yíhín yjohi. At'aha xi nkú ts'in kuak'iejña chjiní ei Jerusalen, b'a ta ts'in k'úejña chjiní nanki Roma.

B'i ts'in kis'enda ko kiya nga n'ek'ien'má Pablo

¹² Nistjin xi ma ndyjuun y'éndako k'ua xinkjín já judio nga najmi kjine ko ta ndaha najmi k'uí santa nkúhu nga ts'íink'ien Pablo ko nga tsa najmi kuayáha Pablo ch'on incha katumat'ain ma. ¹³ Ma ra ts'ati yachán já xi b'a ts'in y'éndané Pablo. ¹⁴ As'ai ngjisehe já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhín xá. B'i incha kitsúhu:

—Ja y'endakoi xinkj nga najmi chinei ko najmi s'i santaha nga kuayáni Pablo. Ko tsa najmi kuayáni ndo ch'on katumat'ain ma. ¹⁵ Kui nga nd'ai jun ko já t'ixá xingisoó b'a t'ihin ruu nda jun k'aku nga kats'in nibánuu Pablo ndyjunni, xi má nga ei chase sisihuun kjuaha. Jin k'úendaj yjoni nga n'ek'iein kintehe ni nga kj'uai ei.

¹⁶ Tunga ntíhi ní na nichja Pablo kint'é ni xi y'enda'má jóo. Kui nga ngjhi má b'entu já juun ko ngji tsúyaha Pablo niu. ¹⁷ As'ai Pablo kinchjaha nku nda jun xi kunntá yo ko b'i kitsúhu:

—T'inkoi ndatij nginkun nda jun k'aku, at'aha tjin ni xi kuitsuyaha.

¹⁸ Kui nga nda juun ngjikoho ndatiu má tíña nda jun k'aku ko b'a kitsúhu:

—Nda nubayá xi 'mi Pablo kuanchjana ko kuakankina nga kjuáika ndatij ei. Tjin rú ni xi kuitsuyahi.

¹⁹ As'ai nda jun k'aku jakj'á ntsja ndatiu ko b'i kitsúhu nga ngjingjásjaiya t'axíhin:

—¿Mí ni xi t'ihin nga k'úinyaní?

²⁰ B'i kitsú ndatiu:

—Ja kab'éndako xinkjin já judio nga kuankihi nga ndyjunni n'ekjí Pablo nginkun já t'ixóo. B'a kuitsuhi nga kuase sisihin kjuaha Pablo. ²¹ Tunga najmi tu n'e s'ejinní niu, at'aha ts'ati yachán já t'íncha kuyá 'ma nga mjehe ts'íink'ien Pablo. Ntjáná kats'ínkie nga najmi chumi nihi xi incha kjine ko k'uí santa nkúhu nga ts'íink'ien Pablo. Ja t'jintu nda nd'ai nga t'íncha kuyáha nga n'etjusuin ni xi incha k'uankihi.

²² As'ai kits'ínkji ngáha nda jun k'aku ndatiu ko b'i kitsúhu:

—Najmi tu ch'a 'miyaihi ni xi kuak'inyaní.

B'i ts'in kin'ekjisehe Pablo nda títjun Felj

²³ As'ai kinchjaha nda jun k'aku jo já jun k'aku ko b'i kitsúhu nga y'éxá:

—T'endo jo unchan já jun xi tsuku incha nguajahi, cháte ko kan já jun xi ndje k'úentusúhun, ko jo unchan xi k'ua lasa, tu xi incha nguajahi Cesarea chuba ñja nga jyuun.

²⁴ Ko ta t'endo ndje xi k'úesun Pablo. Tankinkoo tu xi nda ts'in kuichúhu nginkun nda títjun Felj.

²⁵ As'ai kits'ínnda nda jun k'aku nku xujun. B'i ts'in y'é't'a:

²⁶ “Claudio Lisia títs'ínkjihi kjuasuniña nda títjun Felj. ²⁷ Nda xi títs'ínkjíhi ei, kui xi jakj'ánijéhe já judio ko incha mjehe ts'íink'ien. Tunga nk'ie nga kint'e nga nda Roma niu, as'ai ngjika já junna ko kits'ínk'ankia. ²⁸ As'ai kits'ínkjía ndo nginkun já t'ixá judio, at'aha mjena nga skue mí kjuaha tísat'énehe. ²⁹ Kikie nga ngat'aha ni xi t'jít'a kjuatéxumaha jóo tísat'énehe. Ndahachí najmi ngabaya ko ta ndaha nubayá tjehe ra ndo. ³⁰ Tunga kint'ená nga já judio y'éndako xinkjin xi má nga mjehe ts'íink'ien ndo. Kui nga títs'ínkjíhina nginkuin. Ko ta ja kixinyaha já xi tibat'énehe nga t'ihin nga nginkuin kuitsuya mí nihi xi t'ínkoho ndo.”

³¹ As'ai nga jyuun incha ngjiko já juun Pablo nanki Antipatri. Kits'in xi nkú ts'in incha kis'exá. ³² Nistjin xi ma ndyjuun já jun xi yjaha sjai incha kik'óya ngáha. Tu já jun xi yjakohó ndje kits'ínko niyá Pablo.

³³ Nk'ie nga incha tsichu Cesarea, kitsjáha nda títjuun xujun ko ta kits'ínkjas'ehe Pablo.

³⁴ As'ai kits'inya nda títjuun xujun ko kingjásjaiyaha Pablo má nibáha. Nk'ie nga kint'é nga nda Cilicia niu, b'i kitsú:

³⁵ —Kuasinñjúhu nk'ie nga incha kj'uai já xi tibat'énehi.

As'ai y'éxá já xi kikuntáha Pablo ni'ya masehen Herode.

24

B'i ts'in tsasintjai yjoho Pablo nginkun nda títjun Felj

¹ Nk'ie nga j'a un nistjin, as'ai tsichu nanki Cesarea nda na'mi títjun Anania ko tjenko k'ua jácháha xuta judio ko nku nda chjine'én xi 'mi Tertulo. Incha tsichuténe

Pablo nginkun nda tíjjuun. ² Nk'ie nga ngjich'ja Pablo, as'ai kik'atuts'ihin Tertulo nga tsatéjénehe. B'i kitsú:

—Máb'achj'hi ra ji, nda tíjjuun, tjínni kjuajyu nd'ai. Nda n'e tibatexumakoi kjuankjintak'uhin ngandaha naxinantáni. ³ Kui nij xi tehente ko tu má antehé ni tsjo mani ko 'baj'hi máb'achj'hi ji, nda tíjjuun Feli. ⁴ Tunga najmi mjehéna tse ts'instihi. Kui nga t'bankihi ra nga tasinñjuhuni kutju.

⁵ 'Yaj nga nku nda ch'onk'un nda xu'bi. Tíbinchá'a ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh ra xi tjin asuntee. Ndaí xi nda k'akuhu já xi yjankih'hi nku nda xi nibáha Nazaret. ⁶ Najmi benkjún ninkuni. Kui nga kichjubénijéheni ko mjeni nga n'ekokjuai kai xi nkú ts'in tíjña kjuatéxumani. ⁷ Tunga nda jun k'aku Lisiahá j'aikje'á kjua'yúnni ndo. ⁸ B'a kitsúni nga jin xi t'batejénei ndai, nga ji xi t'ihin nga k'júáise'hi. Chasjaiyaihi tu xi chahani mí kjuaha t'batejéneheni ndo.

⁹ Já judio xi kab'entu yo ta ngji kontraha Pablo. B'a incha kitsú nga kjuaxi niu. ¹⁰ As'ai nda tíjjuun tsakú Pablo tu xi kuinchjaha. B'i kitsú Pablo:

—Tsjo mana nga kúásinka yjona nginkuin, at'aha be nga ja nkjin nú t'ihin nga tibatexumaihi nankini. ¹¹ As'aihi t'ihin te jo nistjin nk'ie nga ngji ts'intsoho Ntiani Jerusalen. Kama chasjaya nga kjuaxi ni xi t'ixian. ¹² Najmi ch'a y'esika ko a ra tsincha'á xuta má ma natsihin ninku, ko ta ndaha ni'ya sinagoga, ta ndaha ajin nantio. ¹³ Najmi tjin xi nkú ts'in kuakúchj'hi jái ni xi t'its'ink'anjina.

¹⁴ 'Tunga xinyahá ra kui nij. Benkján Ntiahá ntje chán'hi nga t'its'ian ni xi tsakúya Jesu. Jóo bi b'a t'inha tsu nga najmi nda kui niu. S'ejinna ngayjee ni xi t'it'a kjuatéxumani ko xujuhun já profeta. ¹⁵ An t'ikuyáha ni xi ko ta jái t'inha kuyáha, nga Ntiana t'íinkj'áiya ngáha ra ngayjee xuta ngabayoo, xi nda kits'in ko xi najmi nda kits'in. ¹⁶ Kui xáha ts'in kjua'yún tehentehe ra yjona nga je s'eyaha kjuankjintak'unna nginkun Ntiana ko nginkun xuta.

¹⁷ 'Nkjin nú kamana nga najmi tsatéjña Jerusalen. Nk'ie nga kik'óya ngáhana, jáitsja chje ninku. Kitsja toon ko chu ninku. ¹⁸ B'a kits'ian má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja t'its'in je yjona nginkun Ntiana, kikiena k'ua já judio xi niba ante Asia. Najmi 'yún tjin xuta kui chubo ko najmi ch'a xaáhan t'inha ts'in. ¹⁹ Kuihi já judio ts'e Asia xi t'ihin nga k'juai nginkuin nga kuatéjénehena tsa tjin ni xi t'inkohó an.

²⁰ 'Tsa najmi tjin jóo, kui jái katsúya mí ni ch'on t'ihin xi kis'ejña chji nga kits'ian nk'ie nga ngjia nginkun já t'ixá judio. ²¹ Tu kuihi nij xi kits'ian. Nk'ie nga t'ijñajihin, 'yún kinchja nga b'i kixian: "Tín'ekokjuanú nd'ai at'aha t'ikuyáha nga k'juaiya ngáha ra xuta ngabayoo."

²² Nda tíjjuun Feli be sisin nkú t'ihin ra ni xi tsakúya Jesu, ko nk'ie nga kint'é ni xi t'itsu Pablo, y'éñat'ía kjuo nga b'a kitsúhu jóo:

—Nk'ie nga k'juai nda jun k'aku Lisia, kuasjáiyaha kjuanu.

²³ As'ai y'éxá nda jun k'akuhu já xi t'ikuntáha Pablo nga ngjuáya'yún tunga ta kitsjántehé ra nga kama k'júátsú'ba ndai ko nga kama k'juaikohó xuta xinkjin ni xi machjéhen.

²⁴ Nk'ie nga j'a chuba nistjin, j'aiko chjuuhun nda Feli. Nku na xi ntje judio tjeheh ra xi 'mi Drusila t'jñako ndo. Y'éxá já xi incha ngjik'á Pablo ko kingjásjaiyaha nkú t'ihin ra ni xi tsakúya Jesu ko á s'ejihin ra jóo. ²⁵ Y'éjña chji Pablo xi nkú ts'in kama naxu kuintsubahaná nginkun Ntiana, xi nkú ts'in k'úéch'ohó raá yjoná ni xi mjehe animaná, ko nga Ntiana kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda t'in'eé. Nk'ie nga kint'é nda tíjjuun Feli ni xi kinchja Pablo, kitsankjún ko b'i kitsú:

—Katumaha ri, b'a t'ijun. Nk'ie nga sakúntena kuinchja ngáhara.

²⁶ Kinchja yaha nda tíjjuun Feli Pablo, at'aha b'a kitsú tsa tu ahá ni Pablo tsjáha toon tu xi ts'ín ndaihi ra. Kui nga nkjin niyá kinchjaha ra ko kinchjanjmíko. ²⁷ J'a jo nú, as'ai Porcio Festo y'ejña ngáha nda tíjjuun antehé nda Feli. Nk'ie nga jet'ain xáha nda Feli, tu nku kingjáya'yuhún Pablo, at'aha mjehe nga nda skuehe xuta judio.

25

B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo nginkun nda titjun Festo

¹ Nk'ie nga j'a jan nistjin nga kits'inkjáihin xáha Festo, as'ai tsitju nanki Cesarea nga ngji Jerusalen. ² Yo incha kinchjakoho já na'mi k'aku ko já tjíxáha xuta judio nga incha ngji kontraha Pablo. ³ Incha tsankihí nda titjun Festo nku kjuanda, nga ts'in nibá Pablo nanki Jerusalen. At'aha incha mjehe ts'innndjuú ni xi y'enda, nga ts'ink'ien Pablo aya niyóo. ⁴ Tunga b'ahá kitsú Festo nga tu nku nanki Cesareahá s'eya'yún Pablo ko nga yo ja tífi. ⁵ B'i kitsú ya:

—Kats'inkona niyá jánuu xi tjíhin xá. Tsa tjín ni ch'onk'uhun xi kits'in ndo, incha katatéjéne.

⁶ Ts'andayaha Festo yo nkú ra ma jin ko tsa te nistjin. As'ai ngji nanki Cesarea. Nistjin xi ma ndyjuun y'ejña ante má nga ts'in kjuá ko y'exá já xi incha ngjikj'á Pablo. ⁷ Nk'ie nga jas'en Pablo, j'aik'úhun já judio xi nibaha Jerusalen ko tsatéjénehe. Nkjin tíkjá ni ch'onk'un xi incha kikjanínehe Pablo, ni xi najmi incha kamaha y'éntuchji.

⁸ As'ai b'i kitsú Pablo nga tsasinntjai yjoho:

—Najmi chumi jéhe xi tjenna. Najmi ngji kontraha kjuatéxumaha xuta judio, ta ndaha ninku, ko ta ndaha nda titjun k'aku Cesar.

⁹ Tunga mjehé ra Festo nga nda skuehe já judio, kui nga b'i kitsúhu ra Pablo:

—¿A mjehi k'úin Jerusalen tu xi ján ts'ihinna kjuahi?

¹⁰ As'ai b'i kitsú Pablo:

—Sijña nginkun nda xi kitsjá xáha nda titjun k'aku Cesar ko má nga tjíhin nga n'ekokjuana. Ya sisin nga najmi chumi nihi xi kits'ihin xuta judio. ¹¹ Tsa ch'on kits'ian ko tsa tjehe ra ngabaya ni xi kits'ian, ta tsjanté nga kuayá. Tunga najmi kjuaxihí ngayjee ni xi tíchjaninéna. Kui nga najmi ma ts'inkjas'ehen ra yjona jóo. Tíbankia nga nginkun nda titjun k'aku Cesar n'ekokjuana.

¹² As'ai Festo ko já xi basinkoho incha kinchjanijmíyaha niu ko b'i kitsú nga kinchjako Pablo:

—Ji tíbinchi nga nginkun nda titjun k'aku Cesar n'ekokjuahi. Nda titjun Cesar k'úinseihí ma.

B'i ts'in incha kinchjanijmíyaha kjuaha Pablo nda rej Agripa ko nda titjun Festo

¹³ Nk'ie nga j'a chuba nistjin, tsichu Cesarea nda rej Agripa ko na Berenice nga incha ngjikjaniñaha nda titjun Festo. ¹⁴ Nkjin nistjin incha ts'andayaha yo ko Festo kitsúyaha nda rej kjuaha Pablo. B'i kitsúhu:

—Ei tíjña nku nda xi tu nku kikj'áíya'yúhún nda Feli nubayóo nk'ie nga jet'ain xáha.

¹⁵ Nk'ie nga ngjia Jerusalen, já na'mi k'aku ko jácháha xuta judio incha tsatéjénehe ndo ko tsankina nga tsja kjuá nga n'ek'ien. ¹⁶ Kixinyaha jóo nga najmi b'a ts'in nkaha já tjíxá Roma, tsa chuba tsjáhá kjuá nga n'ek'ien xuta. At'aha tsa tjín xi tsatéjéne, tjíhin nga ta kuasínjña xi tibatéjénehe tu xi kama kuasinkoho yjoho ngat'aha ni xi tíchjanínehe.

¹⁷ Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi jóo ei, najmi kits'ink'andaya. Tjen'yún tsátejñaná nistjin xi ma ndyjuun ante má nga ts'ian kjuá ko y'exá já xi ngjikj'á ndo. ¹⁸ Tunga nk'ie nga kinchjá já xi t'incha batéjénehe, ndaha nku ni ch'on tjín xi kits'innkíhín k'an ngjinéhe. ¹⁹ Tu ni xi ts'e ninkuhú ní ko nku nda xi 'mi Jesu incha y'ésiyáha. Ja k'ien ndo, tunga b'ahá títsu Pablo nk'ie nga tíjña ndo.

²⁰ An najmi be xi nkú ts'in k'uendáhana nku kjuá xi b'a tjín. Kui nga kingjasjáiyaha ra Pablo tsa mjehe ngjuaihi Jerusalen tu xi yo n'ekokjuaha. ²¹ Tunga tsankihí Pablo nga tu sahá s'eya'yún ko nga nginkun nda titjun xi tíjña Roma n'ekokjuá. Kui nga b'a kixihinna nga s'eya'yúhun santa nkúhu nga kamana ts'inkjisehe nda titjun k'aku Cesar.

²² As'ai b'i kitsú nda rej Agripa:

—Ko an mjena kuasínjñúhu ndo.

—Ndyjunni kuasinñjúhi —kitsú Festo.

²³ Kui nga nistjin xi ma ndyjuun tsichuhu Agripa ko na Berenice. Tsjo nkjún kama nga incha jas'en má ma kjuá. Incha tjenko já jun k'aku ko já k'akuhu naxinantóo. As'ai y'éxá Festo nga ngjuaichj'a Pablo ko ²⁴ b'i kitsúhu jóo:

—Ji nda rei Agripa ko ngayjee xuta xi kama ñjakújinná, á ndo ei. Ngayjee xuta judio xi tjin Jerusalen ko xi tjin ei tinka batéjénehe. Tinka kjintáya nga tbankina nga tsja kjuá nga n'ek'ien ndo. ²⁵ An najmi tsakújinna ni xi kits'in ndo xi tjeheh ra ngabaya. Tunga kuihi tsanki nga nda titjun xi tijná Roma ts'inkokjuaha. Kui nga b'a kixihinna nga ja ts'inkjihina yo.

²⁶ Tunga najmi bená mí nihi xi k'uet'á xujun xi ts'inkjihí nda titjun k'aku xi kitsjá xána. Kui kjuaha nga ei kuats'in nibáhana ndo nginkun ko ngikuin ji, nda rei Agripa, tu xi chasjaiyaha raá ko b'a ts'in sakúhuna én xi ts'inkjihí nda titjuun. ²⁷ At'aha b'a mana nga najmi chumi ni chjihí ra tsa chuba ts'inkjiná nku nda nubayá nga najmi xinya mí kjuaha tsatéjénehe.

26

B'i ts'in tsasinko yoho Pablo nginkun nda rei Agripa

¹ As'ai nda rei Agripa b'i kitsúhu Pablo:

—Kama chubai nga kuisinkoi yohi.

As'ai kingjennk'a ntsja Pablo ko kinchja nga tsasinko yoho:

² —Tsjo nkjún mana, nda rei Agripa, nga kama kúásinka yona nginkuin nd'ai ngat'aha ngayjee ni xi tibatéjéneha já judio. ³ At'aha ji ya sisin xi nkú ts'in tijná sin cháha xuta xi ntje judio tjeheh ra ko ni xi b'ésiyáha. Kui b'a maha, tbankihi ra nga n'etsentai nga kuasinñjuní.

⁴ Be ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh ra xi nkú ts'in tsatéjñajihin nkúhu nga ndyjana. At'aha tsatéjñajihin xutana ko Jerusalen tsatéjña. ⁵ Ko ta be ya jóo ko kama kuitsuya tsa mjehe, nga tehente kits'intjusan xi nkú ts'in tijná niyáha já fariseo, já xi 'yún je fiko ni xi s'ejinni.

⁶ Nd'ai síjña ei nga t'n'ekokjuana at'aha tikuyáha nga Ntjaná ts'íintjusun ni xi kitsúya titjuhun ntje cháni. ⁷ Ta kui nihi xi tinka kuyáha nga ts'ínkjáihin xutani xi te jo maha ntje chá xi y'aha ra. Kui kjuaha nga tinka ts'intsjoho ra Ntjaná nistjin nistjen. Nda rei Agripa, tibatéjéneha já judio ngat'aha ni xi an tikuyáha. ⁸ ¿Á najmi s'ejihinnuu nga Ntjaná ts'ínkj'áiya ngáha ra xuta ngabayoo?

⁹ Nistjin nk'ie b'a kixian nga tihin nga kfin kontraha xuta xi s'ejihin Jesu, nda xi nabáha Nazaret. ¹⁰ B'a kits'ian Jerusalen. Já na'mi k'aku kitsjana kjuá xi má nga ts'inkjas'en nubayá xuta xi yankihí Jesu. Ko nk'ie nga n'ek'ien, an ta kits'inj'a nga b'a n'ehe. ¹¹ Nkjin niyá ko xki ni'ya sinagoga kits'in'uhun tu xi najmi ta skuenkjühun Jesu. Tu xi 'yúhún kits'in unkie xuta xu'bo ko kitsjennkí unkie santaha tu má nankihí ni.

B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú ts'in jak'áha Jesucristo

¹² Kui ni kits'ian. As'ai y'éxána ko kitsjana kjuá já na'mi k'aku nga kfián Damasco.

¹³ Tunga nk'ie nga tít'sian niyá, ji nda rei, nk'ie nga masen nistjiun kikié nku nd'í chánka xi nibaha nk'a jan. 'Yún tsat'ai sa nga nd'ihí ts'íu. Kits'in ndzjenna ko ta kits'in ndzjehen já xi tjenkona. ¹⁴ As'ai tsixuntuí t'anankiu ko kint'e nku nta xi én hebreo kinchjakona. B'a kitsúna: “Saulo, Saulo, ¿á unchahaní? ¿Á ta ji t'n'e'uhun ri yohi?”

¹⁵ As'ai b'a kixian: “¿Yáha ji, Nda Ntja?” B'a kitsúna Nda Ntjaná: “An Jesu xi unchai.

¹⁶ Tunga tsintjenni ko t'in. Kuakakuchihí ra yona tu xi n'exát'ahaní ko tu xi kuixinyahani ni xi kuayai ko ni xi chá sai askahan. ¹⁷ Ts'inkjisehe xuta judio ko xi najmi judio. Najmi tsjanté tsa incha ts'ín'uhin. ¹⁸ Chjúx'ánki tunkun xuta tu xi kuitjuhu má jyuun nga kjuas'eheh má ndzjeen, tu xi kuitjujihin ajin nga'yuhun ndanindoo nga ts'ínkjáihin

Ntjaná. Ntjaná ts'ínndyjat'ahá ngatitsuhun kō tsjáha ante ajihin xuta xi bichú ma je nginkun tu ngat'ahá nga s'ejihin an."

¹⁹ 'Kui b'a maha, nda rej Agripa, kint'e'éhen ra xi tsakúchjina yjoho, xi nibaha nk'a ján. ²⁰ Títjun y'enijmíhi éhen Ntjaná xuta xi tjin nanki Damasco, kō askahan xi tjin nanki Jerusalem kō ngayjee nanki xi tjin ante Judea, kō santaha xuta naxinantá xi tjin asuntee. B'a kixihin nga ngjuaikj'áha ra animaha kō ts'ínkjáihin Ntjaná, kō nga ts'ín ni xi kuakúchji nga ja kits'ínk'óntjaiya animaha. ²¹ Kui kjuaha nga jakj'ánijéhena já judio natsihin ninku kō kama mjehe nga ts'ínk'ienna.

²² 'Tunga Ntjanáhá tibasinkona santaha nd'ai. Kui nga síjñahana ei nga tinchjaka xuta x'an kō xi nchiná. Tíxinya ni xi ta kitsúya já profeta kō Moise, ni xi tihin nga kuitjusun. ²³ At'ahá kui xi b'a kitsú nga tihin nga un skuehe xi kits'in nibá Ntjaná kō nga kui xi tjun kj'uaíya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'in ts'ín ndzjehen ra xutaní kō xuta naxinantá xi tjin asuntej xi nkú ts'in k'uankihi.

²⁴ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo nga tibasinko yjoho, as'ai b'i kitsú nda títjun Festo nga kikjintáya:

—Ja tíma lukui, nda Pablo! At'ahá 'yún mahi xujun, kui nga ja tíma lukuhuni.

²⁵ As'ai b'i kitsú Pablo:

—Najmi luka, nda títjun Festo. Kjuaxi kō b'a tjin ni xi tinchja. ²⁶ Nda rej Agripa be ni xu'bi. Kui nga tinchja kixi kixihina nginkun. At'ahá behe k'an nga beyje nda rej ngatentee ni xu'bi. Najmi nku ante xi tijná 'ma má nga b'a kamo. ²⁷ Ji nda rej Agripa, ¿a s'ejihin ni xi kitsú já profeta? Be nk'ie nga s'ejihin.

²⁸ B'i kitsú nda rej Agripa:

—Chuba mahá ndyjaha nk'ie nga n'e maní nku nda xi s'ejihin Jesucristo.

²⁹ As'ai b'i kitsú Pablo:

—Ndaha tsa chuba ndyjaha kō tsa tse ndyjaha, tunga tbankihí ra Ntjaná nga najmi tu nku ji, kō ní ngatentee xi tibasínñjuna nd'ai kuichú ma xi nkúhu an, tunga najmi kohó n'úkicha xu'bi s'et'aha.

³⁰ As'ai tsisintjen nda rej, nda títjuun, na Berenice kō ngayjee xi incha kab'entukoho yo. ³¹ Incha ngji nchjanijmíya t'axín kjuo. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi ngabaya kō ta ndaha nubayá tjeheh ra ni xi kits'in ndo.

³² As'ai nda rej Agripa b'i kitsúhu nda títjun Festo:

—Tsa najmi tsanki ndo nga nginkun nda títjun k'aku Cesar n'ekokjua, kama n'e ndáhi kai.

27

B'i ts'in kin'ekji Pablo nanki Roma

¹ Nk'ie nga j'ai kjuá nga tihin nga n'ekjini ante Italia, as'ai kin'ekjas'en Pablo kō kj'ai sa já nubayá aya ntsja nku nda jun k'aku xi 'mi Julio. Kui xi tijnajihin já jun xi 'mi Já juhun Nda títjuun. ² Tsitjas'ein nku tsutsu xi nibaha nanki Adramitio xi ja ma kuitjuhú nga ngjuaí nanki xi tjin ante Asia. As'ai kin'eí niyá ntá. Ta ngjikoni Aristarco, kui xi nibáha Tesalonika, nanki xi tijnajihin ante Macedonia. ³ Nistjin xi ma ndyjuun tsichii nanki Sidon, kō nda jun Julio kits'ihin nku kjuanda Pablo. Kitsjantehe nga ngjitsubek'un já xi nda nchjakoho kō nga kui jóo tsjáha ni xi machjehen.

⁴ As'ai tsitjukoí tsutsu yo kō tsitjandái xjo Chipre, at'ahá tjen kontrani ntjo. ⁵ Tsitjatíkjáí ntáchak'uun andaihi Cilicia kō Panfilia kō tsichii nanki Mira, nanki xi tijnajihin Licia. ⁶ Yo kisakúhu nda jun k'aku nku tsutsu xi nibaha nanki Alejandria kō ante Italia tífi. Yo kits'ínkjas'enni. ⁷ Nkjin nistjin kin'e nda ndai niyá ntá kō tu 'yaha tsichu tiñai ankjin nanki Gnido. Tjen kontra sani ntjo, kui nga tsitjahani ankjin nanki Salmon kō y'etjindaihi xjo Creta. ⁸ Tu nku b'ahá ts'in 'ni kin'eí niyá ntá andaihi xjo Creta. Askahan tsichii nku ante xi 'mi Ante Tsjo K'un xi tijná maha nanki Lasea.

⁹ Nkjin nkjún nistjin ts'ayani ngat'aha ntjo ko ja tábichú tiña nistjin nga ch'on ma nga tsutsu bankínkaá, at'aha ja tábichú tiña nistjin chunch'óon. Kui nga b'a kitsúhu Pablo:

¹⁰ —Jun já, ndzjen tímana. Tsa kuankíndjaá, ch'on kamat'aán. N'endya tsutsuu ko ch'áha, ko santaha kjuichúkjuá nga kuayáá ko ñá.

¹¹ Tunga najmi kits'ínsihín rá nda jun k'aku ni xi kitsú Pablo. Tu ni xi kitsúhu nda xi ts'ínko tsutsuu ko nda xi ts'e yóo tsasínñuju. ¹² Ante xu'bo ya najmi nda ma tsa yo n'ekj'a nistjin chunch'óon. Kui nga nkjin incha kamaha xi b'a incha kitsú nga tu sahá nda tjin nga incha kuitju yo, tsa tu ahá ni b'a ts'ín incha kuichú Fenice, nanki xi tíñajihin xjo Creta. Yo má bichú tsutsu ko nda ts'ín s'entu. B'a ts'ín yo kama incha ts'íinkj'aha nistjin chunch'óon.

B'i ts'ín kamané ntjo tsutsu xi tjíya Pablo

¹³ As'ai kitsjen nku ntjo xi najmi 'yún, xi nibaha ajin ntáchak'uun. B'a kamaha jóo tsa nda ts'ín ngjuai tímaha. Kui nga tsitjukoho tsutsuu ko incha ngjiko tiña andai xjo Creta. ¹⁴ Tunga najmi ts'andayahá rá nga kama nku ntjo xi tu xí 'yúhún, xi nibaha asun t'anankiu. Be jóo nkú 'mi ntjo. ¹⁵ Kui xi kikjebéfe tsutsuu. Najmi tá kama tsankinkohoni má nga mjeni. Kui nga kik'aínteheñi nga ngjuaikohoni ntjo.

¹⁶ As'ai tsitjandái nku xjo ichí xi 'mi Cauda. Kui xi y'échjaha ichí ntjo, ko tu 'yaha kamani kichju'yúin tsutsu ichí xi y'a tsutsuu. ¹⁷ Nk'ie nga kin'ekjas'ein tsutsu ichíu, as'ai n'ú'ya y'é'yúnkjáha jóo tsutsu chánka xi tjenkoj tu xi najmi kuakjahan. Incha kitsankjún tsa tsumí xi tjin ante xi 'mi Sirte kjuas'enjin. Kui nga incha kikjejeheñ najyuhun tsutsuu, kui xi basinya'yún ntjo. As'ai kitsjante nga ngjuaikoho ntjo.

¹⁸ Nistjin xi ma ndyjuun 'yún kitsjen sa ntjo. Kui nga incha kikjaníkj'ajin ntáchak'uun ch'áha tsutsuu. ¹⁹ Nistjin xi ma jahan incha kikj'aníkj'ajin santaha ko ni xi ts'ínchjén nga fiko tsutsuu. ²⁰ J'a nkjin nistjin nga najmi kama sje ko tá ndaha najmi kama chji niñuu ko ntjo xi 'yún tjennenj. B'a tsixín nga najmi tá kuintsubahani.

²¹ Nkjin nistjin j'a nga najmi chumi nihi kichinej. As'ai Pablo tsasinjña ndju ko b'i kitsú: —Jun já, najmi nda kin'o nga najmi tsasinñjunú, nk'ie nga tsitjukoo tsutsuu xjo Creta. Un tibenuu nd'ai ko tín'e ndyjo ni xi kich'o. ²² Tunga nd'ai b'a tíxinnuu nga tjen nga'yúhúun yjonuu, at'aha najmi ch'a kuayá. Tu tsutsuuhú xi ndyja. ²³ At'aha nkui jyún kabakúchjina yjoho nku ntítsjehe Ntia xi ts'ena ko xi ts'inxát'aha. ²⁴ B'a katsúna: “Najmi tu binkjuin, Pablo. Tjihin nga k'úin nginkun nda tíjun k'aku Cesar. Ntíaná tísjáhi kjuanda xu'bi nga najmi kuayá ngayjee já xi tjintuyákohi tsutsuu.” ²⁵ Kui b'a maha, jun já, tjen nga'yúhúun yjonuu. At'aha s'ejinna Ntíaná nga b'a kama xi nkú nga ka'mina. ²⁶ Tunga tjíhín ni nga nku xjo kuichúkóna ntjo.

²⁷ Nk'ie nga tsichu nistjen nga ja tjínni jo tuntjái, ko nga ja tífikoni ntjo ajin ntáchak'un Adria, nkú rá ma masen nistjen kieke já xi tíncha ts'ínko tsutsuu nga ja tábichú tiñai ante kixiu. ²⁸ Kui nga kik'achubaha nga nankaha ntóo. Kan tj'ion nku metru kama. As'ai ngjindju sa ko tá kik'achubahá ngáha. Kui xi kama kan ún jo metru. ²⁹ Incha kitsankjún tsa naxiu satékjokoho, kui nga incha kikjaníkj'aha ñju ni xi fáya'yún tsutsuu. Incha mangimjehe nga kitsa kama sen.

³⁰ As'ai mjehe kuanka já xi tíncha ts'ínko tsutsuu. Kui nga incha kikjaníkj'ajihin ntóo tsutsu ichí xi kjit'aha tsutsu chánko. B'a incha kitsú nga incha kjaníkj'a sa ankjin tsutsuu ni xi kjuáya'yúhúun tsutsuu. ³¹ Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako nda jun k'aku ko já juun:

—Tsa najmi k'úentu já xu'bi aya tsutsuu, jun najmi k'uankiu.

³² As'ai incha tsatekjá já juun n'ú'ya xi tjít'a tsutsu ichíu. Incha kikjanítja'ba niu.

³³ Nk'ie nga ja tñibá ma sen, Pablo b'a kitsúhu ngayjee jóo nga tjihin nga incha kjine nichine. B'i kitsúhu:

—Ja tjinuu jo tuntjái nd'ai nga 'yún t'nenkjihuun tak'un ko nga tintsuba kjintió. Najmi tíchino niñu. ³⁴ Tíbankihinu nga chinehenu ichi nd'ai. Kuasinkonu tu xi k'uankihinu. At'aha ndaha nku ntsjaku najmi ndyja.

³⁵ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai jakj'a nku ninkuan ko kitsjaha mab'achjihi Ntjaná nginkun ngayjee jóo. Tsakjanya ko kikjine. ³⁶ As'ai kama 'yún tak'un ngayjee já xingisoo ko ta incha kikjine ninkuon. ³⁷ Jo unchan ko cháte ko kan ún nku mahani ngayjei xi tintsubayai tsutsuu. ³⁸ Nk'ie nga ja incha kikjine niñu, as'ai tu xi kama kijnaha tsutsuu incha kikjanik'ajin ntachak'uun tuniñu xi y'a yoo.

B'i ts'in tsakjan tsutsu xi tjíya Pablo

³⁹ Nk'ie nga kama seen, najmi kamankjihin jóo má incha tsichu. Tunga kikiehé nku ante kixi má nga tjin tsumi ko incha kama mjehe nga ngjuaiko tsutsuu yo, tsa tu ahá ni kuichúko. ⁴⁰ Kui nga incha tsate'yuhun n'úya xi y'aha ra ni xi fáya'yuhun tsutsuu. Incha kikjanitjab'a niu ko kits'in ndaihi ni xi bakú niyaha tsutsuu. As'ai kingjénk'a najyuhun tsutsuu xi basinya'yún ntjo tu xi ngjuaikoho ra ntjo ante kixiu. ⁴¹ Tunga nkuhú ante má nga tjin tsumi tsichu yoo. Yo kisasinkj'a'yún ankjin tsutsuu. Ndahachí najmi ta kama kits'inniyaha niu. As'ai t'éhen ntóo kikjexuba astun tsutsuu.

⁴² B'a incha kitsúhu xinkjin já juun nga incha ts'ínk'ien já nubayoo tu xi najmi incha kuankajin ntaha. ⁴³ Tunga mjehe ra nda jun k'aku nga ts'ínk'anki Pablo, kui nga najmi kitsjantehe nga b'a incha ts'íhin jóo. Tu sa ní b'a kitsú nga tjun kjanik'ajin ntá yjoho xi maha ntá tu xi kuichúhu ante kixiu, ⁴⁴ ko nga já xingisoo ngjuaiko yáte ko tsa t'íaha tsutsuu. B'a ts'in incha tsichuhuni ante kixiu ko incha ts'ankiyjei.

28

B'i ts'in kits'in kjuankjún Pablo xjo Malta

¹ Nk'ie nga tsitjuin ntái, kik'inanyi nga Malta 'mi yo. ² Xuta xi tjin xjo xu'bi nda animaha ko nda kits'ínkjáinni. Incha kits'in'yún nku nd'í chánka, at'aha nch'an ko ts'í tib'a kui nistjiun. ³ Jáya Pablo chuba chikin ko y'éntujin nd'íu. As'ai tu tsitjuhú nku ye xi tibankaha nt'aihi nd'íu ko kikjinehe ntsja Pablo. ⁴ Nk'ie nga kkie xuta xi tjin yo nga tjenb'ankit'a ye ntsja Pablo, b'i ngján kinchjako xinkjin. B'i incha kitsú:

—Kjuaxi nk'ie nga animá ts'ínk'ien ndai. Ndaha tsa kuitjuin ntachak'uun tunga Ntjaná najmi mjehe tsa k'úejña t'ik'un sa.

⁵ Tunga y'étsujnehé Pablo ye ajin nd'íu. Ndahachí najmi chumi nihi xi kamaha. ⁶ Incha kikuyá xuto nga kuijin Pablo ko a ra tjen'yún kuayáha. Tunga b'ahá ts'in j'aha chuba nga t'incha kuya. Nk'ie nga incha kkie nga najmi chumi nihi xi kamaha, kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun. B'a incha kitsú nga nku ntia Pablo.

⁷ Tiña ante xu'bo tjihin ni'ya nku nda xi 'mi Publio, xi nda tíjuhun xjo Malta. Kui xi kits'ínkjáinni. Nda ts'in kits'ínsinni jan nistjin tjihin. ⁸ Tunga kjijña uhún na'mihi Publio. Ch'in tinchaha ko t'íaha. As'ai jas'en Pablo má kjijña. Askahan nk'ie nga kinchjako Ntjaná, kingjénne ntsja ko kits'ínkihi. ⁹ Nk'ie nga b'a kamo, ta incha j'ai ya kj'ai xuta un xi tjin yo. Ta incha kama nkhi.

¹⁰ Nkjin ni xi kitsjani xuto, ko nk'ie nga kichjubé ngahani kj'ai tsutsu ta kitsjani ni xi machjen nga n'éé niyá.

B'i ts'in tsichu Pablo nanki Roma

¹¹ Nk'ie nga j'a jan sá, as'ai tsankinkoi nku tsutsu xi yo kits'ínk'a nistjin chunch'oon. Alejandria nibaha yoo ko tjit'a chijihi sénnistjihin ntia Castor ko Polux. ¹² Tsichii Siracusa ko jan nistjin ts'andayani yo. ¹³ Nk'ie nga tsitjuí yo, tsankint'a tiñai nanki xi tjin yo ko tsichii nanki Regio. Nistjin xi ma ndyjuun kamanéi nku ntjo, ko nistjin xi ma joho tsichukoni tsutsuu nanki Puteoli. ¹⁴ Yo kisakúni k'ua já nts'eé xi b'a kitsúni nga kuintsuakoi nku tuntjái tjihin. Nk'ie nga ja kamo kin'ei niyá nga tsankiin nanki Roma.

¹⁵ Já nts'eé xi tjíntu nanki Roma, nk'ie nga kint'é nga tsichii yo, as'ai incha j'aikj'á niyáni má nga 'mi Natsin Apio ko má nga 'mi Jan Ni'ya, yo má n'ekj'a nistjen. Nk'ie nga kieke Pablo jóo, kitsjáha máb'achjhi Ntíaná ko tsjo kik'iehe animaha. ¹⁶ Nk'ie nga tsitjas'ein nanki Roma, kik'aintehe Pablo nga t'axín k'úejña ko nku nda jun kikunntáha.

B'i ts'ín y'énijmíhi Pablo xuta judio xi tjín Roma

¹⁷ Nk'ie nga j'a jan nistjin, as'ai Pablo kinchja ñjakúhu já k'akúhu xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi tjín yo. Nk'ie nga kama ñja jóo, as'ai b'a kitsúhu:

—Jun já nts'e, najmi chumi nihi xi kits'ihin xutaná ko ta ndaha najmi ngji kontraña sin chá xi kits'ínkjas'enná ntje cháná. Tunga xuta xi tjíntuhú Jerusalen kits'ínkjas'ennijéna aya ntsja já Roma. ¹⁸ Kingjásjaiyana ko kama mjehe nga ts'ín ndaína, at'aha najmi chumi nihi xi kits'ian xi tjeheñ ra ngabaya. ¹⁹ Tunga najmi kits'ín yuhú já judio xi tibatéjéna. Kui nga tsankihina nga nginkun ndatítjun k'aku Cesar n'ekokjuahana, ndaha tsa najmi tjín ni xi kuatejénehena xutaná. ²⁰ Kui kjuaha nga kinchjahanuu. Mjena skuenuu ko xinyanuu nga tjínkjá'yúnna n'úkicha i tu ngat'aha nga tikuyáha ni xi tichuyáá ngayjee ñá xi xuta Israel.

²¹ As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ndaha nku xujun xi nibaha ante Judea xi tinchjanijmíyaha ri najmi j'aini, ko ta ndaha já nts'eé xi incha nibáha jáñ najmi chumi ni ch'onk'uhun xi kinchja ngat'a ts'i. ²² Tunga mjehéni kuasinñjuú xi nkú ts'ín n'enkjínk'uin, at'aha yai nga tu má antehé ni najmi nda tichubanijmíyaha xuta xi yjankihí én xi t'b'enijmí.

²³ Kui nga incha y'éhe ra nku nistjin nga Pablo kuakúya ko nkjin nkjún xuta incha j'ai kui nistjiun ni'yaha. Nku nistjin kik'aha Pablo nga y'éjña chji ko kitsúya nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Kits'ínchjén xujun kjuatéxumaha Moise ko xujuhun já profeta nga y'éjña chjihí xuta yáha Jesu. ²⁴ As'ai tjín xi kits'ínkjáihin ni xi kitsú Pablo ko tjín xi najmi kis'ejihin.

²⁵ Najmi tsichu ma nkuko xinkjín. Nk'ie nga incha kik'atuts'ihin nga incha ngji ni'yaha, b'i kitsú Pablo:

—Kjuaxi ni xi kitsúhu Espiritu Santo ntje chánuu nga kits'ínkinchja nda profeta Isaia. B'i kitsú:

²⁶ T'ihinseihí naxinantá xu'bo ko b'a t'ihin:
'Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihínnuu,
ko 'yún chasoo tunga najmi chanú.

²⁷ At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,
kits'ín staya yjoho ko kik'íechja tunkun,
tu xi najmi skuehe ko najmi kuint'éhe,
ko najmi kamankjihin ra,
tsa ts'ínk'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.

²⁸ Kui nga tjíhin nga chahanu nd'ai nga Ntíaná ts'ínkjihí ra naxinantá xi tjín asunntej én xi ts'ínk'ankihí. Kuihí xuto xi kuasinñjuhu éen.

²⁹ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, 'yún incha kinchjatiko xinkjín já judio. As'ai incha ngji.

³⁰ Jo nú kamaha Pablo nga y'ejñaya ni'ya xi y'échjí sá. Kits'ínkjáihin ngayjee xi tsichusehe. ³¹ Y'énijmí xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná ko tsakúya nga Jesucristo xi Nda Ntíaná. Kinchja chji chji ko najmi ch'a xi y'échjaha nga b'a kits'ín.

Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Roma

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Roma

¹ An Pablo, an nda musu síhin Jesucristo. Ntíaná kits'ín mana nku nda postruhu tu xi k'uenijmíhina én nda tsuhu, ² én nda tsu xi kitsú nga tsjá nk'ie nga kits'ínkinchja já profetaha xi nkú ts'ín tjit'a xujun éhen Ntíaná, kui xi tsje.

³ Én nda tsuu tínchjanijmíyaha Ntíhi, kui xi Nda Ntíaná Jesucristo. Nk'ie nga yjoninte kik'a, ntjehe nda rej David nibaha ra. ⁴ Ko nk'ie nga j'áiyaha ngabayoo, Espiritu Santo y'éjña chji nga kui xi Ntíhi Ntíaná xi tjihin nga'yún. ⁵ Kitsjana kjuanda ko kits'ín mana nku nda postru ngajoho tu xi tu má k'uenijmíhi ra xuta nga tjihin nga s'ejihin ko kuint'é' éhen. ⁶ Jun tintsujun xuta xi kis'enijmíhi, kui nga xutaha Jesucristo kamahanu.

⁷ Ngayjoo xuta ninku xi tintsujoo nanki Roma títs'ínkinu kui xujun. Tjoho Ntíaná jun ko j'ájinuu nga kikjats'enuu.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga mjehe ngjuaisehe xuta ninku Roma

⁸ Kui ni xu'bi xi tjun xinnuu. Tu ngat'aha nga Nda Ntíaná Jesucristo ts'ená, tsjaha máb'achjihí Ntíaná ngat'aha nga ja kichjubó éhen ko nga ngúsuhun asuntee tichubanijmíyaha xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntíaná. ⁹ Ngayjee animana títs'inxát'aha Ntíaná nga tib'enijmía én nda tsuhu Ntíhi, ko kui xi be nga tehente ts'ínkjonuu nk'ie nga nchjaka.

¹⁰ Bankihí Ntíaná tsa kui xi mjehe katsjaníyana nga kama kfínsenuu. ¹¹ At'aha mje nkjúnna skuenuu tu xi kúásinkohonuu nga sakúnuu ni xi tsjáná Espiritu Santo, tu xi ndjá kúinchahanu. ¹² Mjena nga xi nkú ts'ín nkúhú s'ejinná k'uai nga'yúnkoho raá xinkia.

¹³ Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin niyá kama mjena nga kfínsenuu tunga santahá ni nd'ai tjin ni xi tib'échjana. Mjena ta ts'ian xá xi kitsjana Jesucristo ajinnuu xi nkú nga ta títs'ian ajihin xuta naxinantá xingisoo. ¹⁴ Tjihin nga ts'ian ajihin tu mí xutahá ni xá xi kitsjana, xuta xi nchja én griego ko xi nchja kj'ai én, xi nkjink'uhun ko xi najmi nkjink'uhun. ¹⁵ Kui nga mangimjehena nga k'uenijmíhinuu ko ta jun xi tintsujoo Roma én nda tsuhu Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tjihin nga'yún én nda tsuhu Jesucristo

¹⁶ Najmi ma subana nga én nda tsuhu Jesucristo b'enijmía, at'aha kui xi nga'yuhun Ntíaná xi ts'ínk'ankikoho ngayjee xi s'ejihin, xi ntje judio tjeheh ra ko xi najmi ntje judio tjeheh ra. ¹⁷ Én nda tsuhu Ntíaná bakúchji xi nkú ts'ín Ntíaná tsjáha xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin. B'a ma at'aha s'ejihin, xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná nga b'i títsu: "Xi ja naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejihin k'úéjña t'ik'un."

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta tjihin jé

¹⁸ Ntíaná xi tijná nk'a ján b'éjña chji kjuakjahan nga ts'ín nibánehe ngayjee xuta xi najmi benkjúhun ko incha ts'ín ni xi najmi naxu nginkun. Kui xuto xi b'échja nga cha ni xi naxu tjin. ¹⁹ At'aha ni xi yaha Ntíaná, kui ta incha be. Ntíaná ta y'éjña chjihí. ²⁰ Najmi tjin xi nkú ts'ín b'a incha kuitsuhu nga najmi be. At'aha xi nkúhu nga kamanda asuntee tsakúchji nga'yuhun Ntíaná xi najmi maha ndyja ko nga nkúhú kui xi Ntíaná. Kjuaxi kjáihin nga najmi ma chji Ntíaná, tunga kamankjihinná tsa chaseéhe ni xi kin'enda.

²¹ Tunga ta ndahá ni tsa incha kieke jóo ni xi ts'e Ntíaná, najmi incha kits'ínkie yjoho nga Ntíaná xi tjihin kjuachánka ko ta ndaha najmi incha kitsjáha máb'achjihí. Tu sa ní ni xi najmi chumi ni chjihí ra incha kits'ínkjink'un ko incha kama jjihin. ²² Já nkjink'un chuba incha kits'ín mahá yjoho, tunga já síhí incha kama. ²³ Incha kits'ín t'axín

kjuachánkaha Ntíaná, kui xi najmi maha 'me. Kits'íntsjoḥo sénnistjihin xuta xi maha 'me ko sénnistjihin nisee, chu ko ye.

²⁴ Kui nga Ntíaná kits'ín ndáihí ra xuto nga ni xi najmi ndoo incha ts'íihin, ni xi nchjaha animaha. Ta kui ta maha najmi incha kikienkjún yjonintehe nga ch'on kits'ínko. ²⁵ Incha kits'ín t'axín éhen Ntíaná xi naxu tjín. Tu én tsank'óhó incha tsakj'á. Incha kikienkjún ko incha kits'íntsjoḥo ni xi kin'enda antehé ni nga xi kits'ínnda niu ts'íintsjoḥo, xi tjíihin nga n'etsjoḥo tu nkjéhé ni. B'a tjín.

²⁶ Kui nga Ntíaná kits'ín ndáihí ra xuto nga ni xi suba maná incha ts'íín. Jminchjihin joo incha y'entu xi nkú ts'ín tjeḥen ra nga incha ts'íínko x'ihin. ²⁷ Já x'in ya ta incha y'entu xi nkú ts'ín tjeḥen ra nga incha ts'íínko jnichjún. Ta kuihi xinkjín x'in incha kits'ín mje. Tjihin kjuasuba ni xi incha kits'ín. Ta kuihi jáx'in incha kikjantuko xinkjín. Tunga ta incha kits'ínkjáihín ra chjí xi tjeḥen ra kjuangasten xi incha kits'ín.

²⁸ At'aha najmi incha kits'ínsihin Ntíaná, kui nga Ntíaná kits'ín ndáihí ra nga kuatsúhun kjuankjink'uhun, tu xi incha ts'íihin ni xi najmi ma n'e. ²⁹ Kui nga kitsejihin ra ngayje tákjá ni ch'onk'un. Najmi naxu incha ts'ín, fantuko jminchjín xi najmi kjee bixan, incha fásihin ni xi tjíihin xinkjín ko ch'on incha ts'ín. Kitsejihin animaha kjuaxintak'un, incha ts'íínk'ien xinkjín, ko ta kitsejihin kjuachán, kjuamaña ko kjuach'onk'un. ³⁰ Nchjane xinkjín, én tsank'á ts'ínne xinkjín, ts'ín unkie Ntíaná, najmi ch'a benkjún, ma ngak'un, nk'a b'asje yjoho, kjuankjintak'uhun b'asjejin nkjin tákjá ni xi ch'onk'un, najmi nt'é'éhen xi cháha, ³¹ si, najmi ts'íntjusun én xi nchja, najmi ch'a xi ts'íntjo, najmi ma n'e jnenta ko najmi ma nimaha xinkjín.

³² Be xuta xu'bo nga xi b'a ts'íun ngabaya tjeḥen ra, at'aha b'a ts'ín y'éjña Ntíaná. Tunga tu nku b'ahá tíncha ts'ín ko santaha tsjo incha maha nga kj'ai xi b'a ta ts'ín.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntíaná ts'íínkokjua ngayjee xuta

¹ Ji xi chaseihí yá xi nda ko yá xi najmi nda ko t'n'ek'anji jé xuta xi kj'ai, najmi tjín nkú ts'ín n'esjenkihini yjohi. Nk'ie nga chaseihí yá xi nda ko yá xi najmi nda, ta ji ta maha n'ek'anji jé yjohi, at'aha ji b'a ta n'ei. ² Yaá nga kixi ts'íínkokjua Ntíaná xuta xi b'a ts'íun.

³ Ji nda, ji xi chaseihí yá xi najmi nda tít'sín ko nk'ie nga b'a ta n'ei, za b'a bixín nga kuitjunkihi yjohi nga ts'íínkokjuahi Ntíaná? ⁴ ¿Á t'n'e t'axíihin ri yjohi kjuanda chánkaha Ntíaná ko nk'ie nga tu xí ts'ín'yún tak'uhunná ko nk'ie nga tu xí ndahá ts'ín? ¿A najmi mankjihín ri nk'ie nga kui kjuandaha Ntíaná tít'sjániyáhi nga k'úínch'aha ri animahi?

⁵ Tunga tu ngat'aha nga ndjá tjiyahi ko nk'ie nga najmi tí'michj'aihi animahi, tu sahá t'n'etsenéi yjohi kjua'un xi nibanehe asuntee nistjin nk'ie nga ts'íín nibá Ntíaná kjuakjahan ko ts'íín sisin kjua. ⁶ Nk'ie b'a kamo, Ntíaná tsjáha chjíhi nga nkúnkú xuta ngat'aha xi nkú tjín ni xi kits'ín.

⁷ Xuta xi tu nku tíncha tít'síhín ni xi nda, xi b'a ts'ín t'bangisjáihí nga sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntíaná ko nga nda cha ko nga k'úentu t'k'un sín, kui xutaha xi Ntíaná ts'íínk'íentu t'k'un síhin. ⁸ Tunga xuta xi sin kjua ko najmi nt'é'éhen ni xi naxu tjín, xi tu sahá nt'é'éhen ni xi najmi ndoo, kui xi incha ts'íínkjáihín kjua'un xi ts'íín nibanehe Ntíaná ko kjuakjahan.

⁹ Kjuanima ko kjuaba sakúhu ngayjee xuta xi ts'ín ni xi ch'onk'un, b'aha ra xuta xi ntje judio tjeḥen ra ko xi najmi ntje judio tjeḥen ra. ¹⁰ Tunga ngayjee xuta xi incha ts'ín ni xi ndoo, kui xi sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntíaná, nda cha ko s'ehe kjuajyu, b'aha ra xi ntje judio tjeḥen ra ko xi najmi ntje judio tjeḥen ra. ¹¹ At'aha namji ngabi ts'ín Ntíaná.

¹² Ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga najmi be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tu nkú ndyjahá ta ndaha tsa najmi kits'ínkokjuaha kjuatéxumoo. Ko ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga ja be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, kui kjuatéxumoo

ts'ínkokjuaha. ¹³ Najmi xuta xi tu basínñuhú ra kjuatéxumoo xi naxu ma nginkun Ntíaná. Xuta xi ts'íntjusun ní kjuatéxumoo xi naxu n'e ma.

¹⁴ Xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra najmi kik'aihi kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise tunga ts'íhín ni xi títsu kjuatéxumoo, at'aha mankjihin ni xi nda ko ni xi najmi nda. B'a ts'ín kuenta ts'e suba sakúhu ra nku kjuatéxuma, ndaha tsa najmi tíñaha kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise. ¹⁵ Incha bakúchji xuto nga ajin animaha tjít'a ni xi bakúya kjuatéxumoo. Animaha tsuyaha tsa nda ko tsa najmi nda ni xi tíntcha ts'ín. Ko kjuankjintak'uhun tsuyaha tsa tjeheñ je ko tsa najmi tjeheñ ngat'aha ni xi tíntcha ts'ín. ¹⁶ B'a kama nistjin nk'ie nga Ntíaná k'uéxaha Jesucristo nga kuasehe ni xi tíntu'maha xuta. B'a kama xi nkú títsu én nda tsu xi tib'enijmía.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ta tjihin je xuta judio ndaha tsa kui kik'aihi kjuatéxumoo

¹⁷ Ji xi b'a tibixín nga ji xi ntje judio tjeheñ ri, nga kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise kich'ai ko tsjo mahi at'aha Ntia nku tutuu s'ejihin. ¹⁸ Yai ni xi mjehe Ntíaná nga n'ei. Yai má nihi xi nda at'aha kjuatéxumoo kisakúyahi. ¹⁹ Behe tak'uin nga mahi baku niyáihí xuta ka ko nga ji xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta xi tjíma má jyuun. ²⁰ Ji xi bakuyáihí xuta xi najmi be ni xi ts'e Ntíaná. Ji xi nda maestruhu xuta xi najmi mankjihin, at'aha tíñahi kjuatéxuma xi bakúchji kjuankjintak'uun ko ni xi naxu tjín.

²¹ Ji xi bakuyái, ¿a najmi bakuyáha ri yjohi? Ji xi b'enijmí nga najmi ma n'e ndyjé, ¿a n'ei ndyjé? ²² Ji xi b'a bixín nga chankjáán kjuabixanná, ¿a b'a n'ei? Ji xi unchai ntia xi ntsja xuta ts'ínnda, ¿a najmi n'ei ndyjé ninkuhu ntia xu'bo? ²³ Ji xi tsjo mahi at'aha yai kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tunga najmi tíyankjúní Ntíaná nk'ie nga tíbiyunéi kjuatéxumoo. ²⁴ B'i títsu éhen Ntíaná má nga tjít'a: “Ngat'anuu najmi tíyankjún Ntíaná ajihin xi najmi ntje judio tjeheñ ra.”

²⁵ Chjíhi ra nga kin'ehi circuncision tsa tín'etjusuin kjuatéxumoo. Tunga tsa tíbiyunéi kjuatéxumoo, circuncision xi kin'ehi b'a ma xi nkúhu tsa najmi kin'ehi niu. ²⁶ Kui nga tsa xi najmi kin'ehe ra circuncision kj'uatjoho ni xi tjít'a kjuatéxumoo, ¿a najmi n'echjíhi ra ni xi títs'ín nga chasehe xi nkúhu tsa kin'ehe circuncision? ²⁷ Xi najmi kin'ehe circuncision yjonintehe tunga títs'íntjusuun kjuatéxumoo, kui xi k'uéjñanehi ni xi kanéhi ji xi tíñahi kjuatéxumoo ko kin'ehi circuncision tunga tíbiyunéi.

²⁸ Najmi yjonintee tsuya yá xi judio, ko najmi ni xi n'ehe yjonintee xi circuncision xi ndoo. ²⁹ Judio ní xi b'a ts'ín tjíyaha ko circuncision xi nda, kui ní xi ma ajin animaha xuta. Espirituhu Ntíaná b'a ts'íun, najmi ni xi tjít'a xujun. Xi b'a ts'ín tjíyaha, Ntíaná nda nchjanehe xuta xu'bo, najmi xuta.

3

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú naxuhú ts'ín Ntíaná

¹ Kui b'a maha, ¿mí ni xi tjín saha xi ntje judio tjeheñ ra ni ma? ¿Ko má xi kui chjéhen circuncision? ² Chjíhi ra niu, tu xi nkú ts'ín chasehé raá. Títjun Ntíaná kits'ínkjas'ehen xuta judio éhen. ³ Tjín xi najmi kis'ejihin éhen Ntíaná, tunga, ¿a kuihi nihi xi ts'ín nga Ntíaná najmi ts'íntjusuun éhen? ⁴ ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yehe! Ndaha tsa tsank'á ngayjee xuta, tunga Ntíaná tu nkú ts'íhín ni xi naxu tjín. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná nga b'i títsu:

S'ejña chji nga ji xi naxui nk'ie nga chubai,
ko n'e nganai nk'ie nga n'ekokjuahi.

⁵ Tsa kjuach'onk'unná b'éjña chji nga Ntíaná xi naxu ts'ín, ¿nkú kuixíaán ni ma? ¿A najmi naxu ts'ín Ntíaná nk'ie nga ts'ín nibájennená kjuakjahan at'aha ch'on k'aán? Nk'ie nga b'a tíxian, tíntcha xi nkúhu nku nda. ⁶ ¡Ndaha tsa mí yehe najmi b'a tjín! At'aha tsa najmi naxu ts'ín Ntíaná, ¿nkú ts'ín ts'ínkokjuaha xuta?

⁷ Tunga tsa ngat'aha én tsank'á xi tínchja, kò tsa b'a ts'ín tís'ejña chjihi nga b'a tjin ni xi ts'ín Ntjaná kò sakú saha kjuachánka, ¿á b'a tí'minaha nì ma nga ngatitsun tít'sian? ⁸ Ka ma rá b'i k'úihín xinkjá kai: "Ch'on n'ée tū xi nda kamaha asunntej." B'a tjincha tsu xi tjincha nchjayanenì nga kui niu xi tjincha bakuyái. Nda tjin nga s'ejñanehe mí nihi xi kanéhe xi b'a tjincha tsu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjin xi bichú ma naxu nginkun Ntjaná tu ngat'aha nga ts'intjusun kuatéxumoo

⁹ ¿Nkú kuixiáán nì ma? ¿A 'yún nda sai jin xi ntje judio tjeheenni nga xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha ja kuayaá nga xi judio kò xi najmi judio nkuhú ngatitsuun tjintujín. ¹⁰ Xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntjaná nga b'i tít'su:

Najmi tjin xi naxu nginkun Ntjaná,
ndaha nku najmi tjin.

¹¹ Najmi tjin xi mankjihin,
najmi tjin xi bangisjai nga skue yáha Ntjaná.

¹² Ngayjee kindyjajihin niyóo,
nkuhú nga tsatsuhun animaha.

Najmi tjin xi nda ts'ín, ndaha nku najmi tjin.

¹³ Ngabaya y'aha rá ni xi tsu,
tū subahá én tsank'á nchja.

Én xi bitju ts'a b'a joyaha xáhan ye,

¹⁴ kitsehe ts'a én ch'on tsu kò én stinta.

¹⁵ Kitsá b'ema nga ts'ínk'ien animá,

¹⁶ ni xi incha ts'ín ts'ín x'ahan xuta kò kjuanima tsjáha.

¹⁷ Najmi incha be má tjin kjuajyu,

¹⁸ najmi incha tjinjin tak'un

nga Ntjaná xi tjin nga chankjún.

¹⁹ Yaá nk'ie nga xuta xi tijnanehe kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, kjuatéxumoo tínchjakohò xuta xu'bo tū xi nk'ie nga kuasehe rá Ntjaná mí nihi xi kits'ín xuta najmi tá incha kuinchjaha nga najmi tá kuitjunkihi rá yjohò. ²⁰ At'aha ndaha nku najmi naxu chaha nginkun Ntjaná tū ngat'aha tsa ts'intjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo. At'aha tū sa ní kjuatéxumoo b'éjña chjiná nga tjinná ngatitsun.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tū ngat'aha nga s'ejihin xuta Jesucristo naxu bichú ma nginkun Ntjaná

²¹ Tunga nd'ai ja y'éjña chji Ntjaná xi nkú ts'ín naxu ma xuta nginkun. Najmi kjuatéxumoo xi maha b'a ts'ín. Santa níhi ma n'eya niñ ajihin xujun kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise kò ni xi y'ét'a já profeta. ²² Ngat'aha ní nga s'ejihin xuta Jesucristo, b'a ts'ín naxu maha nginkun Ntjaná. Kò b'a maha ngayjee xi s'ejihin, at'aha najmi ngabi ts'ín Ntjaná. ²³ Tū ngat'aha nga ngayjee xuta kits'ín ngatitsun, ndaha nku najmi sakúhu kjuachánka xi Ntjaná tsjá.

²⁴ Tunga chánkaha kjuandaha Ntjaná xi tū tít'sjáhá nga naxu kama xuta nginkun, at'aha Jesucristo y'échjintjai xuta kò kits'ín ndaihi jéhe. ²⁵ Kui xi Ntjaná kits'ín ma nku chje. Tsaténdzjo jnihi tū xi sakúhuná kjuan'endyjat'a nk'ie nga s'ejinná Jesucristo. B'a ts'ín tsakúchjhi Ntjaná nga naxu ts'ín. Nistjin nk'ie, tū ngat'aha nga tsenta najmi kits'innijéhe rá xuta ngatitsun xi kits'ín. ²⁶ Tunga nistjin nd'ai ja tsakúchji nga naxu ts'ín kò nga tū nku naxuhú tít'sín nk'ie nga tít'sjáha xuta nga naxu ma nginkun tū ngat'aha nga s'ejihin Jesucristo.

²⁷ Kui b'a maha, ¿a tjin nkú ts'ín kama nk'a n'esjehená yjoná nginkun Ntjaná at'aha ngat'aha kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise naxu kamahaná nginkun? Najmi kama. S'ejña t'axín ni xu'bo tū ngat'aha nga s'ejinná Jesucristo. ²⁸ At'aha mankjinná nga

ma naxu xuta nginkun Ntiana tu ngat'aha nga s'ejihin Jesucristo, najmi ngat'aha tsa ts'intjusun ni xi tijt'a kjuatexumo.

²⁹ ¿A tu nkuhú Ntiana xuta xi ntje judio tjeheh ra Ntiana? ¿A najmi kohó Ntiana xuta naxinantá xingisoo? Johon, b'a tjin. Ntiana ta Ntiana xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. ³⁰ At'aha nkuhú maha Ntiana xi ts'in nga naxu ma xuta judio xi kin'ehe ni circuncision at'aha s'ejihin, ko ta tsjá nga naxu ma xuta xingisoo xi najmi kin'ehe ni circuncision tu ngat'aha nga s'ejihin. ³¹ Kui nga, ¿a t'n'endyjanáa chjihi kjuatexumo tu ngat'aha nga s'ejinna? ¡Najmi b'a tjin! Tu sa ní b'a ts'in tí'baihi raá chji xi tijhin kjuatexumo.

4

B'i ts'in y'ejña chubayaha Pablo nga kits'inchjén ntje cháha xuta judio xi 'mi Abraham

¹ Chubanjmíyahaná ntje cháná Abraham. ¿Mí nihi xi kisakúhu? ² Tsa Ntiana kits'ínkjáihin Abraham nga kui xi naxu tu ngat'aha ni nda xi kits'in, ka ma ra nk'a k'uasje yjoho. Tunga najmi kamahá nk'a k'uasje yjoho nginkun Ntiana. ³ ¿Nkú títsu éhen Ntiana ngat'a ts'e ni xu'bo? B'i títsu: “Kis'ejihin Abraham Ntiana ko kui niu xi kits'inchjhi ra Ntiana nga Abraham xi nku nda xi naxu.”

⁴ Xi nkúhu xuta xi ts'inxa, kui xi ch'axkihí ni xi ts'in ko b'a ts'in s'echjhi ra. Najmi tu 'baihi ni xi ts'ínkjáihin. ⁵ Tunga máha xuta xi najmi ma 'yún k'un ni nda xi kits'in, nga tu sahá s'ejihin Ntiana xi tsjáha xuta ngatitsuun nga naxu ma nginkun, Ntiana be nga xuto s'ejihin ko kui niu xi b'axkihí Ntiana nga naxu basehe.

⁶ B'i kitsú David nga: ¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi Ntiana naxu basehe, najmi tu ngat'aha ni xi kits'in tsa kui kjuaha nga naxu n'e ma! ⁷ B'i ts'in y'et'a:

¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta
xi kin'endyjat'aha ra jéhe,
ko kin'endyajnuhu ngatitsuhun!

⁸ ¡Á b'a nda tjihin ts'e nda
xi Ntiana najmi b'axkihí ra ngatitsuhun!

⁹ ¿A tu nkuhú xuta xi kin'ehe ni circuncision sakúhu kjuanda xi títsu David, a ra kohó xi najmi kin'ehe ni circuncision? Ja b'a kuixiaán nga Abraham kis'ejihin Ntiana ko nga kui niu xi kin'echjhi ra nga naxu kin'e ma. ¹⁰ Tunga, ¿nkjé kin'echjhi ra Abraham nga kui xi nku nda xi naxu? ¿A nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, a ra nk'ie nga najmi kjehe n'ehe ni circuncision? Nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision b'a kama.

¹¹ Askahan kin'ehe Abraham ni circuncision. Kui niu xi kama nku chuba xi kis'et'aha, chuba xi tsuhu ra nga naxu kama at'aha kis'ejihin Ntiana nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision. B'a ts'in j'ai maha Abraham na'mihí ngayjee xuta xi s'ejihin Ntiana, ndaha tsa najmi kin'ehe ni circuncision. Ntiana b'axkihí xuta xu'bo xi nkúhu xuta xi naxu. ¹² Ko ta j'ai ma Abraham na'mihí xuta xi kin'ehe ni circuncision, xi najmi tu nkú ni circuncision kin'ehé ra, ko ní ta s'ejihin Ntiana xi nkú ts'in kis'ejihin ntje cháná Abraham nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga kits'intjusun Ntiana ni xi kitsúya tíjuhun Abraham

¹³ Ntiana kitsúya tíjuhun Abraham nga kui ko ntje xi s'ehe askahan ts'ínkjáihin asuntee nga kama ts'e. Tunga najmi ngat'aha ní tsa kits'intjusun Abraham kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise, tsa kui kjuaha nga b'a kik'in tíjuhun ra. B'a ní kik'ihin at'aha kis'ejihin Ntiana ko kui niu xi kich'axkihí ra nga kui xi naxu. ¹⁴ At'aha tsa xi tíncha ts'intjusun kjuatexumo, tsa kui xi ts'ínkjáihin ni xi kitsúya tíjun Ntiana nga tsjá, kui xi tsuhu ra nga najmi chumi ni chjhi ra nga s'ejihin xuta Ntiana ko najmi ta chumi ni chji kamaha ra én xi kitsúya tíjun Ntiana. ¹⁵ Nk'ie nga biyuné kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise, kjuakjahan Ntiana ts'in nibánehe xuta. Tunga má najmi tjin kjuatexumo, najmi tjin xi nkú ts'in kuyúnehe ni xi títsu.

¹⁶ Kui b'a maha, at'aha ní nga s'ejihin xuta Ntíaná, kui kjuaha nga sakúhu ra ni xi kichuba tíjün, tu xi ngat'aha kjuandaha Ntíaná sakúhu ra ngayjee ntjehe Abraham ni xi kichuba tíjün. Najmi tu nku xi y'aha ra kjuatéxumoo xi sakúhu niu. Ta sakúhu xi s'ejihin Ntíaná xi nkú ts'ín kis'ejihin Abraham Ntíaná. Kui xi na'miná ngatenteé ¹⁷ nginkun Ntíaná xi nkú ts'ín tjit'a, má nga b'a kitsúhu Ntíaná Abraham: “Ji xi kits'in maha na'mihí nkjin xuta naxinantá.” Kis'ejihin Abraham Ntíaná, kui xi ts'ínk'íentu tík'un xuta k'ien ko tu ts'ínkjohó ni xi najmi kjee tjin, as'ai s'e.

¹⁸ Abraham kikuyá ni xi kik'ihin ko kama na'mihí nkjin nkjún xuta naxinantá at'aha kis'ejihin Ntíaná, ndaha tsa najmi tjin xi nkú ts'ín kuitjusuhun niu. Kama xi nkú nga kik'ihin: “B'i ts'ín nkjin kama ntjehe.” ¹⁹ Tu nkú kis'ejihin ra Abraham, ndaha tsa kamankjihin nga ja tu xi nibajehén ra yjonintehe at'aha ja ma kfehé ra unchan nú ko tsa ngat'aha nga nti Sara xi chjuúhun maha. ²⁰ Najmi jo jan kamaha tsa najmi ta kis'ejihin ra ni xi kitsúya tíjuhun Ntíaná nga tsjáha. Tu sahá ndjá tsasinjña sa nga kis'ejihin ko kits'ínkie yjoho nga chánka Ntíaná. ²¹ Y'énku k'un nga tjihin nga'yún Ntíaná ko nga kamaha ts'íntjusun ni xi kitsúya tíjuhun. ²² Kis'ejihin Abraham Ntíaná ko Ntíaná kits'ínchjhi ra niu nga Abraham xi nku nda xi naxu.

²³ Má nga tjit'a nga Ntíaná kits'ínchjhi ra nga kis'ejihin Abraham, najmi tu nkuhú ngandaha Abraham kis'et'a niu. ²⁴ Nganda níná kis'et'aha niu. Ta n'echjíná ko ñá xi nkúhu xuta xi naxu at'aha s'ejinná Ntíaná xi kits'ínkj'áiyaha ngabayoo Nda Ntíaná Jesu. ²⁵ Kui xi kin'ek'ienntjáhi ngatitsunná ko kin'ekj'áiya ngáha ra ngabayoo tu xi ta kamahaná xuta xi naxu nginkun Ntíaná.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nd'ai tjinóná kjuajyu Ntíaná

¹ Kui b'a maha, naxu kamaá nginkun Ntíaná at'aha s'ejihinná Ntíaná ko tjinóná kjuajyu ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo. ² At'aha s'ejinná Ntíaná, kui nga Jesucristo kits'ihin nga tsitjas'enjihinná kjuanda xu'bi. Ndjá tinchajían kjuandoo. Kui nga tsjo mahaná nk'ie nga tíchuyáá kjuachánka xi tsjáná Ntíaná.

³ Ko najmi tu nku ni xu'bi xi tsjo maná. Ta tsjo maná kjua'un xi tíbitjajíaán, at'aha yaá nga kjua'uun tsjá nga'yunná tu xi n'e chúkjuahaná ni xi tímat'aán. ⁴ Ko tsa n'e chúkjuá, kixi bitjukaá ni xi tímaná. Ko tsa kixi bitjukaá ni xi tímaná, ma chuyáá ni nda xi tsjáná Ntíaná. ⁵ Ko najmi sakúná kjuasuba, ndaha tsa najmi kjee tíyaá ni xi tíchuyáá. At'aha Espiritu Santo xi kik'ainá kits'íntsejihin animaná kjuatjoho Ntíaná.

⁶ Nk'ie najmi kama kin'ek'anki subaá yjoná, Cristo k'ienntjáhi xuta ngatitsuun nistjin xi kitsú Ntíaná. ⁷ Ni tjin tsa tjin xi kuayántjai nku xuta xi naxu ts'ín, tunga kutsa tjihin xi kama k'un kuayántjai nku xuta xi 'yún nda. ⁸ Tunga Cristohó k'ienntjáihiná nk'ie nga xuta ngatitsun saá. B'a ts'ín tsakúchjhi Ntíaná xi nkú ts'ín tjoho ñá.

⁹ Nk'ie nga ja xuta xi naxu kamaá nginkun Ntíaná ngat'aha jni xi tsaténdzjo Cristo, ¿nkú ts'ín najmi n'ek'ankihiná nistjin nga ts'ín nibájen kjuakjahan Ntíaná? ¹⁰ At'aha nk'ie nga kamaá xuta kontraha Ntíaná, ngat'aha ngabayaha Ntíhi kinchjako ndaná. ¿Nkú ts'ín najmi n'ek'ankiná ngat'aha kjuatík'uhun Ntíhi, ñá xi ja nchjako ndaná nd'ai? ¹¹ Ko najmi tu suba ni xu'bi tíchuyáá. Ta tsjo maná nga Ntíaná kjuáts'ená, at'aha Nda Ntíaná Jesucristo kits'ín nga tíbichúk'un ngáha raá Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Adan j'aiko ngabayoo tunga Jesucristo kits'ínk'íentu tík'unná

¹² Ngat'aha ni xi kits'ín nku nda ngatitsuun jas'en asuntej ko ngatitsuun j'aiko ngabayoo. B'a ts'ín ngindjuhu ngabayoo ajihin ngayjee xuta, at'aha ngayjee xuta kits'ín ngatitsun. ¹³ Kintehe ni nga Ntíaná kits'ínkjas'ehen Moise kjuatéxumoo kis'e ngatitsun asuntej, tunga najmi ch'axkihí ra ngatitsun xi ts'ín xuta nk'ie nga najmi kjee

tjín kjuatéxumoo. ¹⁴ Yaha nk'ie nga nistjihin Adan santaha nistjihin Moise tsatéxuma ngabayoo. Ta k'ien xi najmi kits'in ngatitsun xi nkúhu xi kits'in Adan. Adan, kui y'éjña chubayaná xi kj'uai askahan.

¹⁵ Kjuandaha Ntjaná najmi b'a joyaha xi nkúhu ngatitsun xi kits'in Adan. At'aha ngat'aha ngatitsuhun nku nda nkjin xuta k'ien, tunga ngat'aha kjuandaha nku nda, kui xi Jesucristo, nkjin xuta 'yún kisakúhu kjuandaha Ntjaná ko ni xi tu kitsjáhá ra. ¹⁶ Ko ni xi tu kitsjáhá Ntjaná najmi b'a joyaha xi nkúhu ni xi y'aha ra ngatitsuhun Adan. Ngat'aha nku ngatitsun xi kits'in Adan, Ntjaná kits'innijéhe ko b'a ts'in jé y'ejñajihin. Tunga askahan ni nga kis'e nkjún ngatitsun, tu kitsjáhá Ntjaná nga naxu kama xuta nginkun. ¹⁷ Ngat'aha ngatitsun xi kits'in nku nda tsatéxuma ngabayoo, tunga ngat'aha ní nku nda, kui xi Jesucristo, incha k'úentu tík'un ko kuatéxuma xuta xi ts'ínkjááihin kjuanda chánkaha Ntjaná ko k'uaihi nga naxu kama nginkun.

¹⁸ Kui b'a maha, xi nkú ts'in tu ngat'aha nku ngatitsun xi kits'in nku nda jé y'entujihin ngayjee xuta, b'a ta ts'in tu ngat'aha nku ni nda xi kits'in nku nda naxu bichú ma ngayjee xuta nginkun Ntjaná ko k'úentu tík'un. ¹⁹ Xi nkú kama nga najmi kint'é'én nku nda ko kui nga nkjin xuta tsichu maha xuta ngatitsun, b'a ta kama nga kint'é'én nku nda ko kui nga nkjin xuta naxu kujichú maha nginkun Ntjaná.

²⁰ Ko ta j'ai s'ejña kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise tu xi sáha ngatitsuun, tunga nk'ie nga ja kisa ngatitsuun, 'yún kisa sa kjuandaha Ntjaná. ²¹ At'aha xi nkú ts'in kis'ehe nga'yún ngatitsuun ko j'aiko kjuabayoo, b'a ta ts'in tjihin nga'yún kjuandaha Ntjaná, kui xi ts'in nga naxu mahaná nginkun ko ts'ínk'íentu tík'un sinná ngat'aha ni xi kits'in Nda Ntjaná Jesucristo.

6

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ja tsayahaá ngatitsuun ko nga tintsuba tík'unkaá Cristo

¹ Kui b'a maha, ¿nkú kujixihinná? ¿A tu nku n'enáhá ngatitsun tu xi 'yún s'ejña chji saha kjuandaha Ntjaná? ² ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ja tsayahaá ngatitsuun. ¿Nkú ts'in kuintsujajin sahaná ngatitsuun? ³ ¿A najmi yanú ni xu'bj? Ngatenteé xi ksaténtájian Jesucristo nkuhú ja makaá ko nkuhú ja tsichu majihijn ngabayaha. ⁴ Nk'ie nga ksaténtájian Cristo, b'a ts'in tsayakohoná ko kis'eyanjikaá, tu xi kuintsuba tík'un tsetse ngáhaná xi nkú ts'in Ntja Na'miná kits'ínkj'áiyaha Cristo ngabayoo nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha.

⁵ At'aha tsa nkuhú tsichu makaá Cristo nk'ie nga k'ien, b'a ts'in ta nkuhú kujichú makaá nga kj'uaiya ngáhaná xi nkú ts'in j'áiya ngáha ra ngabayoo. ⁶ Yaá nk'ie nga kisut'a kruukaá Cristo. Najmi b'a ta ts'in tintsujahaná xi nkúhu nk'ie. Ja tsatsun yjonintená xi tjñajihin ngatitsun tu xi najmi ta kuinú'yá'éhen raá ngatitsuun. ⁷ At'aha xi 'me, najmi ta tjín xi nkú ts'ihin ra ngatitsuun.

⁸ Tsa ja tsayakaá Cristo, ta s'ejinná nga ta kuintsuba tík'unkaá. ⁹ Yaá nga Cristo j'áiya ngáha ra ngabayoo ko najmi ta kuayá saha. Najmi ta tjihin ra nga'yún ngabayoo tsa nkú ts'in saha. ¹⁰ At'aha nk'ie nga k'ien Cristo, nkuhú njyá k'ieheh tu xi kikjexihin ra nga'yún xi tjihin ngatitsuun. Ngat'a ts'e nga tjña tík'un, tjña tík'un xi nkú ts'in mjehe Ntjaná. ¹¹ Ko máha jun, b'a ta ts'in n'enkjintak'un nga ja tsayoho ngatitsuun ko tintsuba tík'un xi nkú ts'in mjehe Ntjaná, nga nkuhú makoo Jesucristo.

¹² Kui b'a maha, najmi tu 'baintehe ruu ngatitsuun tsa kui xi kuatéxumaha yjonintenuu xi maha 'me, tsa kuinú'yá'óhoon nga n'oo ni xi mjehe yjonintenuu. ¹³ Najmi tu ngatitsuun 'boho yjonintenuu, tsa ni xi najmi nda n'oo. Tu sa ní Ntjaná tjohon yjonuu, jun xi ja tsayo ko j'áiya ngáhanuu ngabayoo. Tjohon yjonintenuu Ntjaná nk'ie nga n'oo ni xi naxu n'e. ¹⁴ Najmi ta kuatéxumahanuu ngatitsuun, at'aha najmi ta kjuatéxumoo tjñanehenuu. Kjuandaha ní Ntjaná tintsubankiu nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi ta batéxumahaná ngatitsuun

¹⁵ Ei ni ma, ¿a n'eé ngatitsun, tsa najmi ta kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise tíjñanehená, at'aha kjuandaha Ntíaná tintsubanakiá? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! ¹⁶ ¿A najmi yanú, tsa tjin xi n'ekjas'ohoon yjonuu nga kuinú'yá'óhooon xi nkúhu xuta musuhu, jun xi bichúmo xuta musuhu xi tinu'yá'óhooon? Tsa xuta musuhu ngatitsuun kamo, kuayó. Tunga tsa kuinú'yá'óhooon Ntíaná, naxu kamo nginkun. ¹⁷ Jun xi kamo xuta musuhu ngatitsuun nistjin nk'ie, tunga nd'ai máb'achjhi ra Ntíaná nga tu sahá ngayjehe animanuu tinu'yá'óhooon én xi tsinchiyó, én xi kin'ekjas'ennuu. ¹⁸ Ja kamandoóho ngatitsuun ko tsichumo xuta musuhu ni xi naxu tjin.

¹⁹ Tib'ejña chubayanuu ni xu'bi nga tinchjakonuu at'aha 'ni mankjinná ni. Nistjin nk'ie, ni xi chuntí nginkun Ntíaná ko kjuach'onk'uun kin'ekjas'ohoon yjonintenuu tu xi ch'on kin'ehenu. Xuta musuhu niu kamo, tunga nd'ai n'ekjas'on yjonintenuu nga kamo xuta musuhu ni xi naxu tjin tu xi xuta xi ts'e Ntíaná kamahanu.

²⁰ Nk'ie nga kamo xuta musuhu ngatitsuun, kjin tintsuboho ni xi naxu tjin. ²¹ ¿Mí nihi xi kisakúnuu nga kin'o ni xi kin'o nk'ie, ni xi tu subahá manuu nd'ai? Ngabaya y'aha ra ni xi kin'o. ²² Tunga nd'ai ja kamandoóho ngatitsuun ko yjankihuu Ntíaná. Tísakúnuu kjuaje xi tsjánuu Ntíaná tu xi kuintsuba tik'un síhinu. ²³ At'aha ngabayoo, kui xi chjhi ngatitsuun, tunga Ntíaná tu tsjáhá nga k'úentu tik'un sín xuta xi nkuhú mako Nda Ntíaná Jesucristo.

7

B'i ts'ín y'éjña chubaya Pablo nga ja tsayahaá kjuatéxumoo

¹ Jun já nts'e, tinchjakonuu jun xi yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. ¿A najmi yanú nk'ie nga tjinu tik'un sa xuta y'aha kjuatéxumoo? ² Xi nkúhu nku tachjuún xi tíjñaha x'in, tjit'a kjuatéxumoo nga najmi tjihin nga k'uéjña x'ihin. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndai ngáha ra yjoho kjuatéxumaha kjuabixoon. ³ Kui nga tsa kj'ai nda k'uéjñakoho nk'ie nga tíjña sa x'ihin, tibangane kjuabixahan. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndai ngáha ra yjoho ni xi tjit'a kjuatéxumoo. Najmi tibangane kjuabixoon tsa kj'ai nda k'uéjñako ngáha.

⁴ B'a ta kamanuu, já nts'ena. Xi ja k'ien najmi ta y'aha ra kjuatéxumoo, ko jun ja tsyakoo Cristo nk'ie nga k'ien tu xi kj'ai xi kama ts'e ngáhanuu. Xi j'áiya ngáha ra ngabayoo, kui xi ts'enuu nd'ai. B'a ts'ín kama n'ehená ni xi ts'e Ntíaná. ⁵ Nk'ie nga kich'a saá asuntee, ngatitsuun kits'inxájin yjonintena. Ngatitsuun kits'inchjén kjuatéxumoo nga kin'e mjeé ni xi najmi nda, ko kin'eé ni xi tjeheñ ra ngabaya. ⁶ Tunga nd'ai ja najmi ta kjuatéxumoo tíjñanehená, at'aha ja tsayahaá kjuatéxuma xi kik'ít'a'yúnná nistjin nk'ie. Kui nga tin'ehená ni xi mjehe Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín tibakú niyá tsetsená Espirituhu Ntíaná, najmi xi nkú ts'ín tsakú niyaná xujun xi kis'et'a nistjin nk'ie.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjihin kjuatéxumaha Ntíaná

⁷ Ei ni ma, ¿nkú kuixiáán? ¿A kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise y'a ngatitsun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Tunga tsa najmi kis'ejña kjuatéxumoo, najmi kkie ra ni xi 'mihí ngatitsun. Najmi be tsa najmi nda tjin nk'ie nga ni xi tjihin xuta kjuasihin tsa najmi b'i titsu kjuatéxumoo: “Najmi tu fasihin ni xi tjihin xuta.” ⁸ Tunga ngatitsuuhún kits'inchjén ni xi tjit'a kjuatéxumoo ko b'a ts'ín kinchahana nga jasihin nkjin tikjá ni xi najmi an ts'an. At'aha tsa najmi tjin kjuatéxuma, najmi tjihin nga'yún ngatitsuun.

⁹ Xi nkúhu an. Nk'ie nga najmi kjee s'ejñanena kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise, tsátejña tik'an. Tunga nk'ie nga kamankjinna ni xi tjit'a kjuatéxumoo, kisakú nga'yúhun ngatitsuun, as'ai tsaya. ¹⁰ Kkie nga kjuatéxuma xi tjihin nga ts'ínk'íejña tik'unna, kui xi tu sahá kits'ínkjina ngabayoo. ¹¹ At'aha ngatitsuun kits'inchjén ni xi tjit'a kjuatéxumoo tu xi ts'anachahana. B'a ts'ín kits'ínk'ienkohona ni xi tjit'a kjuatéxumoo.

¹² Jehé kjuatéxumoo, ko ni xi tjít'a kjuatéxumoo je ko naxu tínchja ko nda. ¹³ Tunga, ¿a ni xi ndoo xi kitsjána ngabaya? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ngatitsuun ní kits'ínchjén ni xi ndoo nga kitsjána ngabaya tu xi chaha nga kui xi ngatitsun. Ni xi tjít'a kjuatéxumoo tsakúchji nga tu xi 'yúhún ch'onk'un ngatitsuun.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi ts'ihin ngatitsuun

¹⁴ Yaá nga kjuatéxumoo ajihin Espirituhu Ntíaná tsitjuhu, tunga an asuntee y'ahana. Ja ts'atsena ngatitsuun ko an kama nda musuhu. ¹⁵ Najmi mankjinna ni xi ts'ian. At'aha najmi ni xi mjena ts'ian. Tu sa ní ni xi najmi sasínna, kui nihi xi ts'ian. ¹⁶ Tunga tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, ni xi títs'ian títs'ínkiékohona yjona nga nda kjuatéxumoo. ¹⁷ Kui nga najmi ta an xi b'a ts'ihinna nga b'a ts'ian. Ngatitsun xi tíñajin nína xi b'a ts'ín.

¹⁸ Be nga xi nkú ts'ín y'ahana asuntee, ndaha nku ni xi nda najmi tíñajinna. At'aha ndaha tsa mjena ts'ian ni xi nda, tunga najmi chúkuahána b'a ts'ian. ¹⁹ Najmi ts'ian ni xi nda xi mjena ts'ian, tu sa ní ni ch'onk'un xi najmi mjena ts'ian. ²⁰ Tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, najmi ta an xi b'a títs'ihinna. Ngatitsun xi tíñajin nína xi b'a títs'ín.

²¹ Mankjinna ni xu'bi. Nk'ie nga mjena ts'ian ni xi nda, tu ni ch'onk'un xi tíñajihinna bitjuchji. ²² Tsjo maha animana kjuatéxumaha Ntíaná, ²³ tunga mankjihinna nga kj'ái kjuatéxuma títs'ínxájin yjonintena, kui xi kjuatéxumaha ngatitsuun. Kui xi kjánko kjuatéxuma xi tsjániyáha kjuankjintak'unna. F'akj'ánijéna ko ts'ín mana nda nubayáha.

²⁴ ¡Níma rú ts'ihinna! ¿Yá xi kuasinkona tu xi kama ndáhi ra yjoninte xu'bi xi títsjána ngabaya? ²⁵ ¡Tsjaha máb'achjíhi Ntíaná! Nda Ntíaná Jesucristo kits'ín ndáina. Títs'inchjén kjuankjintak'unna nga tínt'e'éhen kjuatéxumaha Ntíaná, tunga xi nkúhu nku nda, kjuatéxumaha ngatitsuun tínt'e'éhen.

8

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntíaná ts'ínk'íentu tík'unna

¹ Kui b'a maha, najmi ta chumi nihi ta n'enijéhe ra xuta xi nkuhú mako Cristo Jesu, ² at'aha Espirituhu Ntíaná ts'ínk'íentu tík'unkoná Cristo Jesu ko tsjáná nku kjuatéxuma xi ts'ín ndáina kjuatéxumaha ngatitsuun ko ngabayoo.

³ Ni xi najmi kamaha kits'ín kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise at'aha asuntee y'aha ra xuta ko najmi kamaha ts'íintjusun ni xi tjít'a, kui nihi xi kits'ín Ntíaná nga kits'ín nibá Ntíhi. Ntíu kik'a yjoninte xi nkúhu yjoninte ngatitsuhun xuta tu xi y'échjintjaihi ngatitsuun. B'a ts'ín kik'ojennkihi Ntíaná ngatitsun xi tíñajihin xuta. ⁴ B'a kits'ín Ntíaná tu xi kuitjusuhun ajinná ni nda xi banki kjuatéxumoo, ñá xi najmi ta tintsubahána xi nkú ts'ín mjehe yjonintena. Tintsuba nínaá xi nkú ts'ín mjehe Espirituhu Ntíaná.

⁵ At'aha xi asuntee y'aha ra nga tjintu, kui xi ni xi ts'e asuntee ts'ínkjink'un, tunga xi Espirituhu Ntíaná y'aha ra nga tjintu, kui xi ni xi ts'e Espiritu ts'ínkjink'un. ⁶ Xi ni xi ts'e asuntee ts'ínkjink'un, kui xi kuayá, tunga xi ni xi ts'e Espirituhu Ntíaná ts'ínkjink'un, kui xi k'úentu tík'un ko s'ehe kjuajyu. ⁷ At'aha xi ni xi ts'e asuntee ts'ínkjink'un, kui xi unkie Ntíaná. Najmi tjintunkí kjuatéxumaha Ntíaná ko najmi maha tsa b'a incha ts'ín. ⁸ Xi asuntee y'aha ra nga tjintu, kui xi najmi maha ts'ín ni xi tsjoho Ntíaná.

⁹ Tunga máha jun, ja najmi ta asuntee y'ahanuu nga tintsuboo. Espirituhu ní Ntíaná y'anuu nga tintsuboo tsa kjuaxi nga kui xi tíñajinnuu. Xi najmi tíñajihin Espirituhu Jesucristo, kui xi najmi Jesucristo ts'ehe. ¹⁰ Tunga tsa Cristo tíñajinnuu, tsuhu ra nga Espirituhu títs'ínk'íentu tík'unnuu ko ja naxu tsichumo nginkun Ntíaná, ndaha tsa ngatitsuun ja kits'ínk'ien yjonintenuu. ¹¹ Tsa Espirituhu xi kits'ínkj'áiyaha Jesu ngabayoo tíñajinnuu, ta kuihi xi kits'ínkj'áiyaha Jesu ta ts'ínk'íentu tík'un yjonintenuu xi maha 'me. B'a ts'ínkonuu Espirituhu Ntíaná xi tíñajinnuu.

¹² Kui b'a maha, já nts'e, ja najmi ta tjihin tsa kuintsubaá xi nkúhu xuta xi ts'ín ni xi mjehe yjonintee. ¹³ At'aha tsa kuintsuboo xi nkúhu xuta xi ts'ín ni xi mjehe yjonintee,

kuayó. Tunga tsa Espirituhu Ntíaná n'ek'ienkohonu ni xi mjehe yjonintenuu, kuintsuba tík'un.

¹⁴ Ngayjee xi Espirituhu Ntíaná bakú niyáha, kui xi ntíhi Ntíaná. ¹⁵ At'aha Espiritu xi kin'ekjohon najmi kits'in manu xuta musuhu kjuabinkjuun. Kits'in ma ninu Ntíhi Ntíaná ko ts'in nga: "Na'mi ichí", k'úihín Ntíaná. ¹⁶ Kui Espirituhu Ntíaná nkuhú mako animaná nga tsuya kixi nga ñá xi ntíhi Ntíaná. ¹⁷ Tsa ñá xi ntíhi Ntíaná, ta sakúná ni xi ts'e. Jesucristo n'ekjainkooho ni xi ts'e Ntíaná. Tsa nd'ai tibatjajaán kjuanima xi j'ajin, ta sakúná kjuachánkaha.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tichuyáhaá nistjin nga Ntíaná ts'ín ma kikjinná ntíhi

¹⁸ B'a mana nga najmi chumi nihi kju'a'un xi tibená nistjin nd'ai tsa ch'achubakohoná kjuachánkaha Ntíaná xi kama chjiná askahan. ¹⁹ Ngayjee ni xi kits'innda Ntíaná tijncha kuyá ko 'yún mjehe nga s'ejña chji yá xutaha xi ntíhi Ntíaná. ²⁰ At'aha ni xi kamandoo najmi ta tjihin ra nga'yún xi kis'ehe nga tjuhun. Najmi kui kama mjehe nga b'a kamat'ain. Ntía níná b'a ts'in y'énda nga b'a kamat'ain. Tunga ta tókuyahá ra ²¹ ni xi kamandoo nistjin nga najmi ta kuatsúhun. Tíkuyáha nk'ie nga kama ndáihí ch'á xi y'anji, nistjin nk'ie nga b'a ts'in kama ndáihí xi nkú tsjo ts'in kama ndáihí ntíhi Ntíaná.

²² Yaá nga santaha nd'ai un tibehe ngayjee ni xi kits'innda Ntíaná, xi nkúhu nku tachjuún xi tsíhin ntí. ²³ Ko najmi tu nku kui xi un tibehe. Ta un tibená ko ñá. At'aha ja tijnajinná Espirituhu Ntíaná. Ja kik'ai títjunná ajihin ngayjee ni xi n'ekjáhín askahan. Nkjún tibehe animaná nga tichuyáhaá nistjin nga ts'ín ma kikjinná Ntíaná ntíhi, nistjin nga n'ek'anki yjonintená.

²⁴ At'aha ja kin'ek'ankiná ko tichuyáhaá ni xi sakúná, tunga tsa ja kisuya ntsaá ni xi tichuyáhaá, najmi ta tichuyá saha raá ni xu'bo. ¿At'aha yá xi kuyáha ni xi ja tijnaha? ²⁵ Tunga tsa tichuyáhaá ni xi najmi kjee yaá, tjihin nga chuyáhaá santa nkúhu nga n'ekjáhín.

²⁶ Ta basinkoná Espirituhu Ntíaná, at'aha najmi ndjá tjintuyáná. Najmi yaá ni xi kuincháá, tunga Espirituhu ní Ntíaná bankintjáiná. Nk'ie nga nchjantjai un'unná Espiritu nginkun Ntíaná, najmi tjin én xi kuixinyahaná xi nkú tsu. ²⁷ Ntíaná xi be animaha xuta, kui xi be mí xi mjehe ts'ín Espiritu. At'aha xi nkú ts'in mjehe Ntíaná, b'a ts'in banki Espiritu nga nchjantjai xuta xi Ntíaná kikjats'e.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjoná Ntíaná

²⁸ Yaá nga ngayjee ni xi mat'ain xuta xi incha ts'intjo Ntíaná, Ntíaná ts'inchjén niu ngandaha xuta xu'bo. Ntíanáhá j'ájihin xuta xu'bo at'aha b'a ts'in kama mjehe. ²⁹ At'aha xuta xi kieke títjun Ntíaná, ta y'énda títjun nga b'a ts'in s'eyaha xi nkúhu Ntíhi, tu xi kui Ntíu kamaha Ntí tjun ajihin já nts'e xi nkjin maha. ³⁰ Ko xi y'énda títjun Ntíaná, ta j'ájin. Ko xi j'ájin, ta kits'in nga tsichu ma naxu nginkun. Ko xi kits'in nga tsichu ma naxu nginkun, ta kitsjáha kjuachánka.

³¹ Kui b'a maha, ¿nkú kuixín sahaná? Tsa Ntíaná makoná, ¿yá xi ngjuai kontraná?

³² Kui xi ja y'éjña nga tu nkú tsjáhá Ntíhi. Kits'ínkjas'en Ntíhi nga kin'ek'ien ngandaná. Kui nga tsa kitsjáná Ntíhi, ¿nkú ts'in najmi ta tsjáhaná ngayjee ni xi tjin?

³³ ¿Yá xi kamaha ts'ínk'anji jé xuta xi Ntíaná j'ájin? Ntíaná kits'in nga naxu xuta xi ts'e. ³⁴ ¿Yá xi b'a kuitsu nga ngatitsun y'a? Cristo Jesu k'ien ko j'áiya ngáha ra ngabayoo ko tijnat'aha Ntíaná nd'ai nga tbankintjáiná. ³⁵ Tjoho ñá Cristo. ¿Yá xi kamaha kjé'aná kjuatjoho? ¿A kjuanima? ¿A kjuaboo? ¿A kju'unchoo? ¿A kjintío? ¿A tu ngat'aha nga x'aán? ¿A ni ch'onk'un xi mat'aán? ¿A ra ngahá n'ek'ienná? ³⁶ B'a ma xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntíaná:

Ngat'a ts'i tehente tintsubajjin ngabayoo.

Xi nkúhu chutsanka xi n'ek'ien, b'a ts'in baseni jóo.

³⁷ Tunga ajihin ngatentee ni xu'bi xi kits'íntjoná ta ts'ín nga tu sahá 'yún n'e ngana saá. ³⁸ At'aha behe k'an nga najmi tjín xi kamaha kjé'aná kjuatjoho Ntjaná, ndaha tsa kuayáá ko ndaha tsa kuintsuba tik'aán, ta ndaha ntítsjee ko xi batéxuma ko xi tjihin nga'yún, ta ndaha ni xi tíma nd'aj ko xi kama askahan, ³⁹ ta ndaha ni xi nk'a ko xi nanka, ta ndaha nku ni xi kits'ínnda Ntjaná. Najmi tjín xi kamaha kjé'aná kjuatjoho Ntjaná, kjuatjo xi tsakúchjiná nga kitsjáná Nda Ntjaná Cristo Jesu.

9

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntjaná j'ájin xuta xi ntje judio tjehe ra

¹ Cristo be nga kjuaxi ni xi tíxian. Najmi tib'anacha. Ko Espiritu Santo b'a títsuna nga b'a tjín ni xi títs'inkjihin k'an. ² Tjín babana ko íxí tneyahá tíma animana. ³ Tsa kama kai, mjena tsa santaha an kama nku xi najmi nda nginkun Ntjaná ko tsa kjin kúatejñaha Jesucristo, tsa tu ahá ni b'a ts'ín kama kúásinka já nts'é, kui xi ntjena. ⁴ Xi ntje Israel tjehe ra. Ntjaná kits'ín ma ntíhi. Y'ejñajihin ko tsakúchjiji kjuachánkaha. Ni y'éndako ntje cháha ko kitsjáha kjuatéxumaha. Tsakúchjiji xi nkú ts'ín tjihin nga ts'íintsjoho ko kitsúya tíjuhun ni xi tsjáha. ⁵ Nkuhú ntje chá xi j'ájin Ntjaná, yo nibaha ra xuta Israel ko ajihin xuto tsitjugin xi kits'ín niba Ntjaná nk'ie nga kik'a yjoninte xi nkúhu xuta. Kui xi Ntja xi batéxumaha ngayjee ni xi tjín. Kan'etsjo tehentehe tu nkjéhé ni. B'a katuma.

⁶ Tunga najmi j'a tiyahá éhen Ntjaná. At'aha najmi ngatentee xuta xi y'aha ra ntjehe Israel, tsa kui xi xuta Israel kikjin. ⁷ Ko najmi ngatentee xi y'aha ra ntjehe Abraham, tsa kui xi ntí kikjihin Abraham. At'aha Ntjaná b'a kitsúhu Abraham: “Ntje xi s'ehi Isaac nibaha ra.” ⁸ Kui xi tsuhu ra nga najmi ntí xi kis'ehe Abraham xi nkú ts'ín s'ená ntí, tsa kui xi ntíhi Ntjaná. Ntí xi kis'e níhi xi nkú ts'ín kitsúya títjun Ntjaná, kui xi kits'ínchjiji nga kui xi ntjehe Abraham. ⁹ At'aha kui én xu'bi xi kitsúya títjuhun Ntjaná Abraham: “Núni xi nkú ma nistjin xu'bi kuakuchjiji nga'yúnna. Nku ntíx'in s'ejñaha Sara.”

¹⁰ Ko najmi tu nku ni xu'bi kama. B'a ta kamat'ain Rebeca nk'ie nga y'a ntí'yun. Kui xi kama chjuúhun Isaac xi ta ntje cháha xuta Israel. ¹¹ Ntjaná kinchjako títjuhun Rebeca nga kinchjanijmíyaha ntíhi nk'ie nga najmi kjee tsin ko najmi kjee ts'ín ni xi nda ko a ra ni xi ch'onk'un, tu xi kuitjusuhun ni xi y'énda títjun Ntjaná nga j'ájin ntí xi kama mjehe. At'aha Ntjaná f'ájin xuta xi mjehe, najmi f'ájin tu ngat'aha ni nda xi ts'ín xuta. ¹² Kui nga b'a kitsúhu ra Rebeca: “Ntí xi tjun tsíun, musuhu ntí xi tsjénkiu kama.” ¹³ Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntjaná nga b'i títsu: “Tjo kits'ian Jacob ko kits'in unkie Esau.”

¹⁴ Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A ts'ín Ntjaná ni xi najmi naxu tjín? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! ¹⁵ At'aha b'a kitsúhu Moise: “Kama nimana xi mjena nga kama nimana, ko kuase nimaha xi mjena nga kuase nimaha.” ¹⁶ Kui b'a maha, najmi ngat'aha tsa ni xi mjená ko tsa ni nda xi t'n'eé, tsa kui kjuaha nga nda ts'ínkohoná Ntjaná. Nda ní ts'ínkoná at'aha ma nimaha ñá. ¹⁷ At'aha b'i ts'ín tjít'a má nga b'a kitsú Ntjaná nga kinchjako nda faraon: “Kitsja xaha tu xi kuakuchjihina nga'yúnna ko tu xi chahana nga ngúshun asuntee.” ¹⁸ Kui b'a maha, Ntjaná ma nimaha ra xi mjehe nga kama nimaha ko ts'ín ndjá animaha xi mjehe nga ts'ín ndjá animaha.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntjaná bakúchji kjuakjahan ko kjuatsentaha

¹⁹ Kutsa b'ahá kuixínní: “¿Mí nihi xi ts'íinnijéhená Ntjaná yo ni ma? At'aha, ¿yá xi ma fi kontraha ni xi mjehe Ntjaná?”

²⁰ ¿Yáhá ni ji nda, tsa kuinchíhi kuenta Ntjaná? Nku ndjii najmi ma: “¿Á b'a n'e kin'endahaní?”, tsa kuitsuhu xi kits'índaha. ²¹ ¿A najmi tjihin ra kixi nda xi ts'ínnda ndíju nga ts'ínko nintee xi nkú ts'ín mjehe? Ta kuihi nintee kama ts'índako nku ndjii xi sasijña tsjo ko nku xi n'echjén tehente.

²² Ntjaná mjehe nga kuakúchji kjuakjahan ko nga k'uéjña chji nga'yúhun. Tunga títs'ín chúkjuaha ko títs'íntsentako xuta xi nibajennehe kjuakjahan, kui xi xá n'ekjehe. ²³ B'a

títs'ín Ntíaná tū xi cháha rā xi nkú ts'ín chánka kjuáchánka xi tjínkohō xutā xi tíma nímaha, xutā xi ja y'énda tíjūn nga tsjáha kjuáchánkaha.

²⁴ Ná xutā xu'bo. Ntíaná j'ájinná najmi tū nku ajihin xutā xi ntje judio tjeheñ rā, tū sa ní kō tā ajihin xi najmi ntje judio tjeheñ rā. ²⁵ B'a kama xi nkú ts'ín y'ét'a éheñ Ntíaná nda profeta Osea nga b'i títu:

Xutā xi najmi xutāna, kui xi ts'in ma xutāna.

Kō xi najmi kits'intjá, kui xi ts'intjá.

²⁶ Kō xi má nga b'a kik'ihin xutā:

“Jun xi najmi xutāna mahanu”,

b'a k'úin nga kui xi ntíhi Ntíaná xi tjíña tík'uun.

²⁷ Kō b'a tā kitsú nda profeta Isaia nga kinchjanijmíyaha xutā Israel: “Ndaha tsa b'a ts'ín nkjin maha xutā Israel xi nkú joyaha tsumi xi tjíndai ntáchak'uun, tunga tū chubahá xi n'ek'anki. ²⁸ At'aha ja ts'íintjusun xatí Ntíaná ni xi kitsú nga kama nga ngúsuhun asuntee.” ²⁹ Xi nkú nga tā kitsú tíjūn Isaia nk'ie nga b'i kitsú:

Tsa najmi y'éjña saná ntje Ntíaná xi tjihin nga'yún,

ja rā b'a tā kamat'aán tsakai xi nkúhu xutā Sodoma

kō tsichu ma ráá tsakai xi nkúhu xutā Gomorra.

B'i ts'ín tsakúya Pablo yá xi naxu bichú ma nginkun Ntíaná

³⁰ Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? Xutā xi najmi ntje judio tjeheñ rā, xi najmi tsangisjai nga naxu k'úentu nginkun Ntíaná, kui xi naxu tsichu ma nginkun Ntíaná. Kis'ejihin Ntíaná, kui nga naxu tsichu maha. ³¹ Tunga máha xutā xi ntje judio tjeheñ rā, incha tsangisjái nga ts'íintjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise, tū xi b'a ts'ín naxu k'úentuhu nginkun Ntíaná, tunga najmi tsichukjuahá rā.

³² ¿Á b'a kamaha? At'aha najmi tsangisjái nga naxu k'úentu nginkun Ntíaná xi nkúhu xutā xi s'ejihin Ntíaná. Tū sa ní incha kama mjehe nga ts'íintjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoō tū xi b'a ts'ín naxu kuichú maha kai. Incha kisaténki ndjio xi saténki xutā. ³³ B'a kama xi nkú ts'ín tjit'a:

An k'uejñá nanki Sion nku ndjio xi saténki xutā,

nku naxi xi ts'íinxuntuhu.

Tunga xi s'ejihin xi ts'in nibá,

kui xi najmi sakúhu kjuasuba.

10

¹ Jun já nts'e, nk'ie nga nchjaka Ntíaná, bankintjá xutā Israel, at'aha mjena nga n'ek'anki. ² At'aha kama xinya nga kui xi 'yún tíincha bangisjai ni xi ts'e Ntíaná, tunga najmi incha mankjihín rā xi nkú ts'ín tjihin nga incha ts'ín. ³ Najmi kamankjihin nga Ntíaná tū tsjáhá rā xutā xi s'ejihin nga naxu kama. Tū sa ní kuenta ts'e suba incha tsangisjai xi nkú ts'ín naxu kuichú ma nginkun Ntíaná. Najmi kits'ín nímakjua yjohō tsa ts'ínkjáihin nga Ntíaná tū tsjáhá rā xutā nga naxu kama nginkun. ⁴ At'aha tsichutjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise nk'ie nga j'ai Cristo, tū xi naxu kuichú maha nginkun Ntíaná ngayjee xi s'ejihin.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xutā xi s'ejihin Ntíaná naxu bichú ma nginkun Ntíaná

⁵ B'i ts'ín y'ét'a Moise xi nkú ts'ín naxu bichú maha xutā xi ts'íntjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. B'i kitsú: “Xi ts'íintjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoō, ngat'aha kjuatéxumoō sakúhu rā nga k'úejña tík'un.” ⁶ Tunga b'ihí ts'ín y'ét'a ngá xi nkú ts'ín naxu bichú maha xutā xi s'ejihin Ntíaná: “Najmi tū b'i ts'ín n'enkjíntak'uin: ¿Yá xi ngjuainji ndjiojmi ján?” Tsuhu rā éin tsa n'e nibájen xi ts'ín niba Ntíaná ngajohō. ⁷ Kō b'i tā kitsú ya: “Kō najmi tū b'i ts'ín n'enkjíntak'uin: ¿Yá xi ngjuai kinte t'anankiu?” Tsuhu rā éin

tsa chjúsintjen xi ts'ín niba Ntíaná ngajoho ajihin xuta k'ien. ⁸ B'i kitsú Moise: "Tíjñat'a tiñahi éhen Ntíaná, tsu'bai ko animahí tíjñat'a." Kui éin xi tíb'enijmí nd'ai, én xi tsu nga xuta tjíhin nga s'ejihin Ntíaná.

⁹ At'aha tsa tsu'bai kuitjuhu nga n'ekiei yohi nga Jesu xi Nda Ntíaná, ko tsa ngayjehe animahí s'ejihin nga Ntíaná kits'ínkj'áya ngáha ra Jesu ngabayoo, n'ek'ankihi. ¹⁰ At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga s'ejihin Ntíaná, tu xi naxu bichú maha. Ko ts'a bitjuhu nga b'a tsu nga Jesu xi Nda Ntíaná, tu xi n'ek'ankihi.

¹¹ B'i ts'ín tít'a éhen Ntíaná: "Xi s'ejihin Ntíaná najmi sakúhu kjuasuba." ¹² At'aha nkuhú chasehe ra xuta xi ntje judio tjeheh ra ko xi najmi ntje judio tjeheh ra. At'aha nkuhú maha Nda Ntíaha ngayjee xuta ko tsjáha ngayjee xi kuint'chéhe kjuanchiná xi tjíhin. ¹³ At'aha b'i ts'ín tít'a: "N'ek'anki ngayjee xi ts'ínkj'áhih nga kui xi Nda Ntíaná."

¹⁴ Tunga xuta xi najmi kjee s'ejihin, ¿nkú ts'ín ts'ínkj'áhih ra nga kui xi Nda Ntíaná? ¿Nkú ts'ín s'ejihin ra xi najmi kjee nt'é yáha kui? ¿Nkú ts'ín kuint'éhe tsa najmi tjín xi k'uénijmíhi? ¹⁵ ¿Nkú ts'ín k'uénijmíhi xuta tsa najmi s'et'a xáha nga k'uénijmí? At'aha b'i ts'ín tít'a: "Á b'a tsjo tjíhin nga f'aik'úhunná xi b'énijmíná én nda tsu."

¹⁶ Tunga najmi ngayjeehé xuta Israel kits'ínsihín én nda tsuhu Ntíaná. B'i kitsú Isaia: "Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi y'enijmí?" ¹⁷ Kui b'a maha, s'ejinná Ntíaná nk'ie nga nu'yáá éhen, ko nu'yáá éen nk'ie nga s'enijmíná Jesucristo. ¹⁸ Tunga b'ahá xian: ¿A najmi kinu'yáhá éen? Johon, kinu'yá. At'aha b'i ts'ín tít'a:

Nga ngúsuun asuntee kinu'yá ntaha,
santaha má fekuhu asuntee tsichu éhen.

¹⁹ Ko b'i ta xin ya: ¿A najmi incha kikiehé xuta Israel ni xu'bi? Tjun Moise b'i ts'ín y'ét'a éhen Ntíaná:

An ts'ian nga jun kama xintak'un
xi tu a xutahá,
ko ts'ian nga n'ekjankoo
xi najmi chumi nihi xi mankjihin.

²⁰ Ko askahan kama k'un Isaia nga b'i ta ts'ín y'ét'a éhen Ntíaná:

Xi najmi tsangisjaina, kui xi kisakúhu an,
ko xi najmi kingjásjaiyana, kui xi tsakuchíhi yjona.

²¹ Ngat'a ts'e xuta Israel b'i ts'ín tít'a: "Nku nistjin ntanta kik'ana nga kingjentéhe ntsa nku naxinantá xi najmi nt'é'én ko si."

11

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ta tjín ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra xi ja ts'anki

¹ Kui nga b'a xihinna, ¿a kits'ín t'axíhín Ntíaná xutahá? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha ta nda Israel ná, ntjehe Abraham. Ntje cháná Benjamin y'ahana. ² Najmi y'éjña t'axín Ntíaná xuta xi ts'e xi j'ájin títjun. ¿A najmi yanú xi nkú ts'ín tít'a xujun éhen Ntíaná má nga nda profeta Elia kinchjako Ntíaná ko tsatéjéne xuta Israel? B'i ts'ín tít'a: ³ "Ji Ntia, ja kits'ínk'ien xuta xu'bi já profeta xi ts'i ko ja kits'ínkatsún nachan chjehe. Tu nkuhú an tíjña sa. Ta incha mjehe ta ts'ínk'ienna." ⁴ Tunga b'ahá kitsú Ntíaná: "Ja kits'in ts'an yatu mií já xi najmi tsasinkunch'int'aha ntia Baal."

⁵ B'a ta tíma nistjin nd'ai. Tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná tjintu sa chuba xuta xi Ntíaná j'ájin. ⁶ Tsa tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná kichj'ajihin xutai, tsuhu ra nga najmi kichj'ajin tu ngat'aha ni nda xi incha kits'ín. At'aha tsa tu ngat'aha ni nda xi incha kits'ín xuta kichj'ajihin, kjuandaha Ntíaná najmi ta chjíhi ra ma.

⁷ Kui b'a maha, ¿mí nihi xi kama? Najmi kisakúhu ni xi tsangisjái xuta Israel. Xi j'ájin ní Ntíaná, kui ní xi kisakúhu niu. Xingisoo kama ndjá animaha. ⁸ B'a kama xi nkú ts'ín tít'a: "Ntíaná kitsjáha xuta xu'bo kjuankjintak'un tiya, tunkun xi najmi skuekohe ko tjabaxínju xi najmi kuint'ékoho santaha nistjin nd'ai."

⁹ Kò b'ì tã kitsú ya David:
 Kasaténkikò s'íhì xutã xu'bo,
 tã kuihi kats'ínndyjajihìn kò kats'ínk'íéchéjìhì.
¹⁰ Incha katuma kã tu xi najmi tã skuéhe,
 kò musu incha katuma sín.

B'ì ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tã n'ek'anke xutã xi najmi ntjé judio tjeheñ ra

¹¹ Kui nga b'a xihinna, ¿a tu niyã kis'entuhú xutã Israel nk'ie nga kisaténki? ¡Najmi!
 ¡Ndaha tsa mí yjehe! B'ì ní kama. Tu ngat'aha nga najmi kint'é'éhen Ntíaná xutã Israel,
 kui nga j'aihi rã én xi ts'ínk'ankehi xutã xi najmi ntjé Israel tjeheñ rã, tu xi b'a ts'ín kama
 xintak'uhun xutã Israel. ¹² Tsa tu ngat'aha nga najmi kint'é'éhen Ntíaná xutã Israel, tsa
 kui ngat'oò kisakúhu rã kjuanchináha Ntíaná xutã xi tjin asuntee, kò nk'ie nga kisaténki
 Israel kisakúhu kjuanchináha Ntíaná xutã xi najmi ntjé Israel tjeheñ rã, ¿nkú sa kama
 nk'ie nga sakú ngáha rã xutã Israel ante xi ts'e nginkun Ntíaná?

¹³ Tinchjakonuu jun xi najmi ntjé Israel tjeheñuu. Ntíaná kits'ín mana ndã postruhu
 xutã xi najmi ntjé Israel tjeheñ rã kò xinya kjuachánkahã xána. ¹⁴ B'a ts'ian tsa tu ahá
 ní ngat'anuu kama xintak'uhun ntjena, tsa tu xi b'a ts'ín n'ek'ankehi k'ua. ¹⁵ At'aha
 kisakúhu kjuajyu nginkun Ntíaná xutã xi tjin asuntee nk'ie nga kin'e t'axín xutã Israel.
 Kui nga, ¿nkú sa kama nk'ie nga n'ekjáiñ ngáha rã? Sakú ngáha rã nga k'úentu tík'un xutã
 k'ien.

¹⁶ Tsa tsje nginkun Ntíaná na'yu xi n'endakoho ninkuan chje xi 'bai tjuhun Ntíaná,
 tsuhu rã nga tã tsje ngayjee na'yu ninkuon. Tsa tsje nginkun Ntíaná kjamaha nku yá,
 tsuhu rã nga tã tsje tjiaha. ¹⁷ Xutã Israel, kui xi nkú joyaha tjia xi kitit'áha nku yá olibo, kò
 ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jñá. Tunga jihí kis'et'ai antehé tjia xi kitit'óo kò kisakút'aihi
 kjuatik'un xi tijnajin kjamaha yá olibo xi ndoo. ¹⁸ Tunga najmi tu nk'ahá n'esjei yjohi, tsa
 b'a kuixín nga ji xi 'yún nda sai nga tjia xi kitit'óo. Tsa mjehi nk'a n'esjei yjohi, tu sahá
 n'ekj'áitsjein nga kjamaha yóo y'aha ri. Najmi ji xi kich'ai kjamó.

¹⁹ Kutsa b'ahá kuixín: “Tu xi an s'et'ahana antehé yóo, kui nga kitit'áha.” ²⁰ B'a tjin.
 Tunga kitit'áha at'aha najmi kis'ejihin Ntíaná, kò ji ndjá tisinjñai nd'ai at'aha s'ejihin. Kui
 nga najmi tu n'enkjintak'uhunni tsa ji xi 'yún nda sai. Tu sa ní tijnjúin Ntíaná. ²¹ At'aha
 tsa Ntíaná najmi kits'ínndyjat'aha tjia xi ndaha yá olibo, ¿a tu kjehe ji ts'ínndyjat'ahi nga
 tu kisut'aní yóo?

²² Chasej xi nkú ts'ín nda kò ndjá ts'ínkò Ntíaná xutã. Ndjá kits'ínkò xi kisaténki kò ji
 nda kits'ínkòhi. Kò nda ts'ínkòhi tsa tu nku kjuinchunjiní kjuandaha. Tunga tsa najmi
 b'a n'ei, kò tã ji kuichát'ahi. ²³ Kò tã xutã Israel, tsa ngjuaikj'áha rã animaha kò s'ejihin
 Ntíaná, k'uai ngáha rã ante xi ts'e. At'aha tjihin nga'yún Ntíaná nga tsjá ngáha rã ante xi
 ts'e xutã Israel ajihin yá olibo. ²⁴ At'aha ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jñá tu kis'et'aní
 antehé yá olibo xi ndoo. Kui b'a maha, ¿a najmi kamahá k'uai ngáha rã xutã Israel
 antehé? At'aha kui xi tjia xi ndoo.

B'ì ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kama nimaha Ntíaná ngayjee xutã

²⁵ Jun já nts'e, mjena nga choo nku ni xi y'éjña 'ma Ntíaná, tu xi najmi nk'a n'esjehenu
 yjonuu. K'ua xi tjin ajihin xutã Israel kama ndjá animaha. B'a kama santa nkúhu nga
 sakuntehe nginkun Ntíaná ngayjee xutã xi najmi ntjé Israel tjeheñ rã. Kui xi tjihin nga
 n'ek'anke. ²⁶ Nk'ie nga ja b'a kama, tã n'ek'anke ngayjee xutã Israel. Xi nkú ts'ín tjit'a éhen
 Ntíaná:

Nanki Sion nibaha xi ts'ínk'anke xutana,
 kui xi kjéxihin kjuach'onk'uhun ntjehe Jacob.

²⁷ Kui nij xi y'endáka xutana nga ts'ian,
 nk'ie nga ja kjexián ngatitsuhun.

²⁸ Najmi mjehe xuta Israel én nda tsuhu Ntíaná. Ngandanuu xuta kontraha Ntíaná tsichu ma. Tunga tjohó ra Ntíaná xuta Israel tu ngat'aha nga Ntíaná j'ájin ntje cháha.

²⁹ At'aha najmi kje'á Ntíaná ni xi tsjá kó ta ndaha najmi ts'ín t'axín xuta xi j'ájin.

³⁰ Nistjin nk'ie, najmi kinu'yá'óhoon Ntíaná, tunga tibase nimahánuu nd'ai tu ngat'aha nga najmi kint'é'én xuta Israel. ³¹ Kó santaha nistjin nd'ai najmi tint'é'én xuta Israel, tu xi ta chase nimaha ra tu ngat'aha nga jun kichase nimanuu. ³² B'i tjihin ra nii. Ndaha nku xuta xi tjin najmi nt'é'éhen Ntíaná. Ntíaná y'éjñaha xuta nga najmi kint'é'én, tu xi nkuhú nga kama nimaha ra ngayjee.

B'i ts'ín kits'intsjohó Pablo Ntíaná

³³ ¡Á b'a nkjún ts'ín chánkaha kjuanchináha Ntíaná! ¡Á b'a nkjún ts'ín nanka ts'innkjink'uhun kó á b'a nkjún ts'ín tsehe kjuankjintak'uhun! Najmi tjin xi mankjihin ni xi ts'ín Ntíaná kó najmi ch'a maha tsuya á b'a ts'ihin.

³⁴ At'aha, ¿yá xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un Ntíaná?

¿Yá xi kitsúyaha ni xi tjihin nga ts'ín?

³⁵ ¿Yá xi kits'ínkienyaha tsa mí nihi, tu xi Ntíaná tjihin nga ts'ínk'óya ngáha ra?

³⁶ At'aha Ntíaná kits'ínnda ngayjee ni xi tjin. Ngat'aha kó nga tsjohó tjihin niu. ¡N'ekie yjoná nga tjihin kjuachánka Ntíaná tu nkjéhé ni! B'a katuma.

12

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tintsubaá nd'ai nga ja yjankiá Cristo

¹ Kui b'a maha, já nts'e, at'aha tibase nimaná Ntíaná, kui nga tibankehinuun nga ngayjee tak'un n'etsjohó Ntíaná, nga n'ekjas'ohoon yjonuu xi nkú joyaha nku chje t'ík'un xi tsje kó xi sasihin Ntíaná. ² Najmi tu bintsuboo xi nkú ts'ín tjintu xuta asuntee. Tu sa ní n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú ts'ín Ntíaná títs'ín tsetse kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a ts'ín kamankjihinnuu ni xi mjehe Ntíaná, ni xi nda, xi sasihin kó xi ja nda tsichu ma.

³ Nga nkúnkú jun tinchjakonuu, at'aha Ntíaná kitsjana kjuandaha. Najmi tu nk'a n'esjo yjonuu. Nkú ní ts'ín tjiyanuu. B'a ts'ín n'esjo yjonuu xi nkú ts'ín kitsjanuu Ntíaná nga s'ejinnuu. ⁴ At'aha xi nkú ts'ín nkjin t'ík'á maha ni xi y'aha yjonintená kó xi nkú ts'ín kj'ái kj'ái xá xi kik'áhi nga nkúnkú, ⁵ b'a ta joyaha ñá. Nkjin mahaná tunga nkuhú yjoninte kamakáá Cristo. Nga nkúnkáá kich'aá xinkia.

⁶ Kj'ái kj'ái ni xi maná n'eé. Kui kjuanda xi kitsjaná Ntíaná nga nkúnkáá. Xi Ntíaná kitsjáha éhen tu xi ts'ínkjas'ehen, kui xi katsúya éhen Ntíaná xi nkú ts'ín kik'áhi nga s'ejihin. ⁷ Xi kik'áhi nga kuasinko xuta, kui xi katasinko xuta. Xi kik'áhi nga kuakúya, kui xi katakúya. ⁸ Xi kik'áhi nga tsjá nga'yún, kui xi katsjá nga'yún. Xi kik'áhi nga tsjá toon, kui xi ngayjeehe animaha katsjá toon. Xi kik'áhi nga tsjén títjun, kui xi kixi katjiko xáha. Xi kik'áhi nga kuase nimaha xuta, kui xi tsjo kat'ehe nga b'a kats'ín.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kjuatjo tijnajinná

⁹ N'etj kjuaxi xinkiu. Najmi tu n'esiuhun ni xi ch'onk'un. Ni xi nda ch'a ntsja ntsjon. ¹⁰ B'i ngján n'etj xinkiu xi nkú ts'ín tjohó xinkjin xi nts'e maha, at'aha nts'ohó mahanuu xinkiu. 'Yún chankjún so xinkiu. ¹¹ Kixi n'oo ni xi t'n'o kó najmi tu n'ets'o. Tu xi tsjohó kat'ehe animanuu nga n'oo ni xi mjehe Nda Ntíaná. ¹² Tsjo kat'enuu nga chúyohó ni xi tsjanuu Ntíaná. N'echúkjuo kju'a'un xi týo. Najmi tu n'ekj'ajiun nga chubakoo Ntíaná. ¹³ Tjohoon ni xi ndyjat'áha xuta xi yjanki Ntíaná kó nda n'ekjóhoon xi kuichúk'unnuu.

¹⁴ Chubantjo xuta xi tjennki unkienuu. B'a t'ihuun Ntíaná nga nda kats'ínkoho. Najmi tu ni xi najmi nda binchinó nga kamat'ain. ¹⁵ Tsjo kat'ekonuu xi tsjo tjihin. Ch'íiko xi t'íkintá. ¹⁶ B'i ngján nda chasohó xinkiu. Najmi tu nk'a katumanuu yjonuu. Tu sa ní nda chasohó xuta x'an. Najmi tu xuta nkjink'un n'e ma suboo yjonuu.

17 Najmi tu ch'on n'ohoo xi ch'on títs'ínnuu. Chase nínú xi nkú ts'ín nda kama n'oho ngayjee xuta. 18 Tsa kama, tsa aya ntsoo tíjña, kas'ekonuu kjuajyu ngayjee xuta. 19 Já nts'ena, najmi tu n'e ngajoyo ni xi t'n'enuu. Aya ntsja ní Ntíaná t'ejñayo xi b'a títs'ín. At'aha b'i ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Ahán xi k'uasjé chjía, an xi tsjahá chjíhi. B'a títsu Ntíaná.” 20 B'i ta ts'ín tjit'a ya: “Tsa tíma bjoho nda kontrahi, tjeihin ni xi kjine. Tsa tíma xintáha, tjeihin ntá xi k'úi. At'aha tsa b'a n'ei, tu ni xí kama subahá ra nda kontrahi.” 21 Najmi tu 'bainte tsa kjuach'onk'uun xi ts'ín nganahi. Tu sa ní ni xi nda n'ei. B'a ts'ín n'e nganaha ri ni ch'onk'uun.

13

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga chanjúun xi batéxuma

1 Ngayjee xuta tjihin nga kuint'é'éhen xi batéxuma. At'aha xá xi tjihin xi batéxuma nginkun Ntíaná nibáha ra. Ntíaná y'ejña xoo. 2 Kui nga xi fi kontraha ra xi batéxuma, kui xi tifi kontraha ni xi ja y'ejña Ntíaná. Ko xi b'a títs'ín, ta kuihi tibangisjai suba nga n'ekokjuaha.

3 At'aha já xi batéxumoo najmi tjintu tsa tu xi ndjá ts'ínkoho xuta xi nda ni xi títs'ín. Xuta xi najmi nda ni xi títs'ín, kui xi b'a kats'ihin. ¿A mjehi nga najmi ndjá ts'ínkóhi já xi batéxumoo? Tsa b'a, nda n'ei, ko nda ts'ín kuasehi já xi batéxumoo. 4 At'aha ngandahi ní títs'ínxát'aha ra jóo Ntíaná. Tunga tsa ni xi najmi nda t'n'ei, tjihin nga kuintjúun tu ngat'aha ni xi ts'ínkóhi jóo. At'aha najmi tu a tjihin xá jóo. Ntia níná títs'ínxát'aha tu xi ts'ínk'íechjíhi ko ts'ínkokjuaha xi ch'on títs'ín. 5 Kui nga tjihin nga kuint'já'yá'éhen raá já xi batéxumoo, najmi tu ngat'aha ni tsa ts'ínk'íechjíná ni xi n'ee. B'a ní n'ee tu xi je s'eyaha kjuankjintak'unná nginkun Ntíaná.

6 Kui kjuaha nga b'echjíninu ni xi f'áchjínuu já xi tjihin xá, at'aha kui xi t'incha ts'ínxát'aha Ntíaná. Xaha t'incha ts'ín. 7 Tjohoon ni xi kanéhe nga nkúnkú jóo. T'echjínuu ni xi f'áchjintjai ni xi tinnuu ko xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma. Chanjúun xi nkú ts'ín tjihin nga chanjúun, ko nda n'esiuhun xi nkú ts'ín tjihin nga nda n'eshin.

B'i ts'ín tsakúya Pablo mí kjuaha nga n'etjóná xinkia

8 Najmi tu chumi nihi xi katsjennuu. Tjohoon kjuatjo xinkiu. At'aha xi tjoho xinkjín, kui xi títs'íntjusun ngayjee kjuatéxumaha Ntíaná. 9 B'i ts'ín tjit'a kjuatéxumoo: “Najmi tu ch'at'aihi chjihin. Najmi tu n'ek'iein animá. Najmi tu n'ei ndyjé. Najmi tu fasihin ni xi tjihin xuta.” Kui kjuatéxumoo ko ngayjee kjuatéxuma xingisoo nkuhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bj: “N'etjói xutahi xi nkú ts'ín tjohi yjohi.” 10 Xi tjoho xinkjín, kui xi najmi ch'on títs'ihin. Kui nga bichútjusuhun kjuatéxumoo ajihin xuta xi tjihin ra kjuatjo.

11 B'a n'oo at'aha yo nistjin xi kich'aá nd'ai. Ja chubaha nga n'ek'áhaá yjoná nga kuintsuba ndaá. Ja 'yún chuba ndyjaha nd'ai nk'ie nga Ntíaná ts'ínk'ankiná. Najmi b'a ta tjin ndyjaha ra xi nkúhu nk'ie nga kis'ejinná. 12 Ja ma kuichúhú chuba. Najmi ta n'ehená ngatitsun, ataha nk'ie nga ngatitsun n'ee, b'a joyaha xi nkúhu tsa má jyuun tintsubaá. Ni xi nda n'ee. Kui xi b'a ta joyaha xi nkúhu tsa má ndzjen tintsubaá. K'úendaá yjoná tu xi kuintimajihinná má ndzjeen.

13 Kixi tankínkaá yjoná xi nkúhu xuta xi tjíma nga nistjiun. Najmi kuintsubaá tsa tu xi s'ihiná ko chineé. Najmi tjihin nga chuba súntukonáá xinkia ko tsa n'ejnu n'et'aá. Ko ta ndaha najmi tu bixkjankaá xinkia ko tsa kama xin k'aán ni xi tjihin. 14 Tu sa ní t'ínungjiun yjonuu Nda Ntíaná Jesucristo ko najmi tu n'enkjintak'un xi nkú ts'ín n'ehenu ni xi mjehe yjoninte ngatitsuun.

14

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjihin nga n'ek'anjiá jé xinkia

¹ Nda n'ekjóhōon xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná, kō najmi tu b'esikoo ngat'aha xi nkú ts'ín ts'ínkjink'un. ² Tjín xi b'a ts'ín s'ejihin nga ma kjine tu mí nichinehé ni, kō tjín ngá xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná kui nga tu xkahá kjinehe. ³ Xi kjine tu mí nichinehé ni najmi tjihin nga ch'on ts'ín kuasehe xi b'éch'ohō yjohō ni xi kjine. Kō xi b'éch'ohō yjohō ni xi kjine najmi tjihin nga ts'ínk'anji jé xi kjine tu mí nichinehé ni. B'í incha kats'ín at'aha Ntíaná ja kits'ínkájihin nga jo. ⁴ ¿Yáha ji xi t'n'ek'anjihinni jé nda musuhū xi kj'aí? Tsa ndjá síjña nda musu kō tsa tísaténki, Nda Ntíaha kjinehe ni xu'bo. Tunga ndjáhá kuasijña, at'aha tjihin nga'yún Nda Ntíaná nga ndjá ts'ínkasíjñaha.

⁵ Tjín xi b'a maha nga 'yún nkjún sa nku nístjin nga kj'aí nístjin, kō tjín ngá xi tu nku chūba maha nístjiun. Nkúnkú tjihin nga ts'ínkjink'un sisin xi nkú ts'ín behe k'un. ⁶ Xi benkjún nku nístjin, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntíaná. Kō xi kjine tu mí nichinehé ni, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntíaná. Tsjáha máb'achjīhi Ntíaná ngat'aha nichinehe. Kō xi b'éch'ohō yjohō ni xi kjine, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntíaná kō tsa tsjáha máb'achjīhi Ntíaná.

⁷ Najmi tjín ajinná xi kuenta ts'e suba tíjña t'ík'uhun kō tsa kuenta ts'e suba 'mehe. ⁸ Tsa tintsuba t'ík'aán, Nda Ntíaná tintsuba t'ík'uhunná. Kō tsa t'ibayaá, Nda Ntíaná t'ibayahaná. Kui b'a maha, ndaha tsa tintsuba t'ík'aán kō ndaha tsa t'ibayaá, Nda Ntíaná ts'ená. ⁹ At'aha kui kjuaha k'iehen Cristo kō j'áiya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'ín kamaha Nda Ntíaha xuta k'ien kō xi tjintu t'ík'uun.

¹⁰ Kō máha ji, ¿á ji t'ichasehe ri tsa nda kō tsa najmi nda t'its'ihin nda nts'ei? Kō ta, ¿á kinte n'esjeheni nda nts'ei? Katumankjihin nga ndyjun nkiní kuasehe Ntíaná mí nihi xi kin'eé nga nkúkáá. ¹¹ B'í ts'ín t'ít'a éhen Ntíaná:

Ahán xi tíjña t'ík'an, t'itsu Ntíaná.
Kuasínkúnch'in ngayjee xuta nginkán,
kō ngayjee ts'ínkie yjohō nga an xi Ntía.

¹² Kui b'a maha, nga nkúnkáá n'ekjas'eheén kuenta Ntíaná ni xi kin'eé.

B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjihin nga n'endyjajihín xinkíá

¹³ Kui nga najmi tsa chasehe raá tsa nda kō tsa najmi nda ni xi t'its'ín xinkíá. Tu sa ní chasoo xi nkú ts'ín najmi n'endyjajihuun nda nts'o kō xi nkú ts'ín najmi n'ekijnejun ngatitsun. ¹⁴ S'ejinna Nda Ntíaná Jesu kō be nga ndaha nku ni najmi chuntí nginkun. Tunga tsa tjín xi: “Chuntí ni xu'bj nginkun”, tsa kuitsu, tu nginkun ndohó chuntí niu.

¹⁵ Tunga tsa tu ngat'aha ni xi t'ichinei t'its'ínndyjajihin ra yjohō nda nts'ei, najmi tsa t'n'etjohoni nda nts'ei ma. Najmi tu 'bainte tsa tu ngat'aha nichinehí ndyjaha xuta xi k'ienntjáihi Cristo. ¹⁶ Najmi tu 'bainto tsa ch'on ts'ín kuinchjayane xuta ni xi n'ekjóhōon nga nda. ¹⁷ At'aha ni xi chineé kō ni xi s'já najmi chumi ni chjīhi ra. Nk'ie ní Espiritu Santo tsjáná nga naxu kuintsubaá nginkun Ntíaná kō nga s'ená kjuajyu kō kjuatsjo, kui ní ni xu'bj xi bakúchji nga ja tsitjas'enján nga Ntíaná t'ibatéxumaná. ¹⁸ Xi b'a ts'ín tíjña nginkun Cristo, kui ni xi tsjohō Ntíaná kō xuta tsa nda ts'ín nchjayanehe.

¹⁹ Kui b'a maha, t'inchísjaihiná xi nkú ts'ín s'ehená kjuajyu kō xi nkú ts'ín kujsínkaá xinkíá nga saáján ni xi ts'e Ntíaná. ²⁰ Najmi tu ngat'aha nichinehí n'ekatsúhunni xá xi t'its'ín Ntíaná ajihin xuta xi ts'e. Kjuaxi k'ájihin nga je nginkun Ntíaná ngayjee nichine xi tjín, tunga najmi ndahá tjín tsa chineí nichine xi ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta xingisoo. ²¹ Tu sahá nda n'ei tsa najmi chineí yjo kō tsa najmi s'í binu kō tsa najmi n'ei ndaha nku ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun já nts'ei.

²² Xi nkú ts'ín s'ejihin ni xu'bj, tu ji b'a ts'ín kas'ejihín ri nginkun Ntíaná. ¿á b'a nda tjihin ts'e xi behe k'un nga nda tjín ni xi t'its'ín kō najmi t'its'innijéhe ra kjuankjintak'uhun askahan! ²³ Tunga xi jo jan tímaha nga t'íkine tsa mí nihi, tsa kuihi t'its'ínk'anji jé yjohō, at'aha najmi t'its'ín xi nkú ts'ín s'ejihin. At'aha ngayjee ni xi n'eé xi fi kontra xi nkú ts'ín s'ejinná Ntíaná, kui xi ngatitsun.

15

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga kuisinkaá xinkia tu xi saájihinná ni xi s'ejinná

¹ Ná xi ja ndjá tinchajián xi nkú ts'in s'ejinná najmi tu n'eé ni xi tu ñá tsjo subahána. Tjihin ni nga n'ekjáihín xi najmi kjee ndjá tinchajin xi nkú ts'in s'ejinná. ² Nga nkúnkáá tjihin nga n'eé ni xi tsjohó xinkia kó ni xi ngandaha n'eé, tu xi saájihin xi nkú ts'in s'ejinná. ³ At'aha kó ta Cristo najmi ni xi tsjohó kits'in. Ni xi tjít'a ní éhen Ntíaná má b'a títsu kits'ínkjáihín: “Én ch'on tsu xi kitsúhi xuta, kui xi j'aisaténa.” ⁴ Ni xi kis'et'a nistjin nk'ie, kis'et'a tu xi kuakú niyáhaná. At'aha ajin xujun éhen Ntíaná sakújinná kjuatsenta kó sakú nga'yúnná tu xi chuyaha raá ni xi tsjáná Ntíaná.

⁵ Ntíaná xi tsjáná kjuatsenta kó tsjá nga'yúnná, kui xi katsjánuu nga nkuhú n'enkjínk'un xi nkú ts'in tjíyaha Cristo Jesu. ⁶ Nkuhú kas'eya animanuu kó nkuhú katuma ntanuu. B'a ts'in n'ekiehenu yjonuu nga tjihin kjuachánka Ntíaha kó Na'mihí Ndá Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra tsichujihin én nda tsuhu Cristo

⁷ Kui b'a maha, b'i ngján nda n'ekjáihín ruu xinkiu xi nkú ts'in nda kits'ínkjáinnuu Cristo, tu xi s'ejña chiji kjuachánkaha Ntíaná. ⁸ At'aha an b'a tíxinnuu. J'ai Cristo ngandaha xuta xi ntje judio tjeheñ ra. Tsakúchji nga ts'in Ntíaná ni xi kitsú nga ts'in. J'ai ts'intjusun ni xi kitsúya tíjuhun Ntíaná ntje cháha xuta judio. ⁹ B'a ts'in kó ta xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra ts'ínkie yjohó nga tjihin kjuachánka Ntíaná, at'aha kó ta kui kichase nímaha xi nkú ts'in tjít'a éhen Ntíaná:

Kui nga xínyahana kjuachánkahi ajihin xuta xi tjintu asuntee, kó séhe nga ts'intsjoho.

¹⁰ Kó b'a ta ts'in tjít'a ya:

Jun xuta xi tintsuóo asuntee, n'etsjokoo xutaha Ntíaná.

¹¹ Kó b'a ta títsu sa:

N'etsjohoo Ntíaná ngayjee xuta xi tjintu asuntee.

Chanink'o Ntíaná ngayjee xuta naxinantá xi tjin.

¹² Kó b'a ta ts'in y'et'a nda profeta Isaiá:

Stjúkjá nda xi kama kjamaha Isai,

nda xi kjuaitéxumaha xuta xi tjintu asuntee,

kui kama 'yún tak'un xuta.

¹³ Ntíaná xi tíma 'yún tak'aán, kui xi kats'intsejinye animanuu kjuatsjo kó kjuajyu, jun xi s'ejinnuu Ntíaná. Katsjá nga'yúnnuu Espiritu Santo tu xi tu nku ndjáhá kunchajihinnu ni xi tíchuyóhoo.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga kui xi nku nda postru xi ts'inxájihín xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra

¹⁴ Behe k'an, já nts'e, nga kitsejihinnuu kjuanda kó kjuankjink'un, tu xi kama k'uai niyáha ruu xinkiu. ¹⁵ Tunga tjihin ni xi tíma k'an tít'et'á xujunnuu ei tu xi najmi n'echayahanu. At'aha Ntíaná kitsjana kjuanda xu'bi ¹⁶ nga an xi ts'inxát'aha Cristo Jesu ngandaha xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. Tít'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra tu xi kuichú maha chje xi tsjohó Ntíaná, chje xi títs'in tsje Espiritu Santo.

¹⁷ Tsjo mana nga nchjanijmíya xá xi kitsjana Cristo Jesu nga ts'inxát'aha Ntíaná.

¹⁸ At'aha najmi ma k'an nchja ni xi kj'ai, tu nkuhú xi nkú ts'in ts'inchjéna Cristo tu xi kuint'é éhen ra Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. Cristo ts'inchjén ntana kó xána

¹⁹ kó nkjin tíkjá kjuankjún xi bakúchji nga'yúhun. Nga'yúhun Espiritu Santo b'a títs'íun. B'a ts'in jehena nga y'enijmía én nda tsuhu Cristo nanki Jerusalem kó santaha má nga 'mi Ilirico.

²⁰ Y'enijmíá é n da tsuhú Cristo ante má nga najmi kjee ch'a b'énijmíhi. B'a kits'ian at'aha najmi kama mjena y'esún saha xá xi kik'atuts'ihin xuta xi kj'ai. ²¹ Tu sa ní títs'ian xi nkú ts'in tjít'a éhen Ntíaná:

Xi najmi kjee 'miyaha yáha kui, kui xi skuéhe.

Ko xi najmi kjee nt'é yáha kui, kui xi kamankjihin.

B'i ts'in kitsúya Pablo nk'ie nga mjehe nguaisehe xuta ninku Roma

²² Nkjin niyá najmi kisakú niyána nga kama kfínsehenuu, ²³ tunga nd'ai ja kama ndjuúna xá xi títs'ian ante xi tjín ei ko ta ja tjihin nú nga mjena kfínsenuu. ²⁴ Kui nga mjehe nga skuenuu nk'ie nga kfián España, at'aha mjena yo kfián. Tsjo kamana nga kúátejñajinnuu chuba nistjin. Nk'ie nga kj'ua yo, tisinkonú nga ts'inndjaá niyána.

²⁵ Tunga nd'ai nanki Jerusalen tífia. Xuta xi kikj'ats'e Ntíaná kfínsinka yo. ²⁶ At'aha ngayjehe k'un xuta ninku xi tjín ante Macedonia ko ante Akaya incha kits'insun toon tu xi ts'inkjihí ra xuta x'an xi kikj'ats'e Ntíaná xi tjintu Jerusalen. ²⁷ Tsjo kamaha nga b'a incha kits'in. Ko kjuaxi nga tjehe ts'e xuta xu'bo. At'aha nd'ai títs'inkjáihin xuta xi najmi ntje judio tjehe ra ni xi ts'e Ntíaná, ni xi Ntíaná kitsjáha xuta xi ntje judio tjehe ra. Kui nga xi najmi ntje judio tjehe ra tjihin nga kuasinkoho nga kuakjányako xuta xi ntje judio tjehe ra ni xi tjihin ei asuntej. ²⁸ Kui b'a maha, nk'ie nga ja kama ndjuúhuna xá xu'bi ko nk'ie nga ja ts'inkjas'en ni xi kama ñjakúu, as'áihí ní kfián España ko kj'ua má nga tintsuúo. ²⁹ Be nga Cristo tu xí ndahá ts'inkoná nk'ie nga kama ñjakáá.

³⁰ Jun já nts'e, ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo ko ngat'aha kjuatjo xi tsjáná Espiritu Santo tbankinuu nga chubantjainú nginkun Ntíaná. B'a ts'in n'ekohonú nga'yún. ³¹ Tinchihu nga najmi tu kasatéjña xuta xi najmi s'ejihin Nda Ntíaná xi tjintu ante Judea. Ko ta tinchihu nga xuta xi kikj'ats'e Ntíaná xi tjintu nanki Jerusalen nda ts'in ts'inkjáihin ni xi kfiinkoho. ³² B'a ts'in tsjo tjihinna nga kuichusenuu ko ts'ink'áiya ichí kutju ajinnuu. B'a katuma tsa b'a ts'in mjehe Ntíaná. ³³ Ntíaná xi tsjáná kjuajyu kat'ejñajinnuu ngatento. B'a katuma.

16

B'i ts'in kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjintu Roma

¹ Be na nichjaá Febe. Ninku xi tjín nanki Cencrea ts'inxát'a. ² Ngat'aha Nda Ntíaná nda n'ekjóhooon xi nkú ts'in tjihin nga n'eé ñá xi xutaha Ntíaná mahaná. Tisinkoo nga tjohoon tu mí nihí ni xi machjéhen. At'aha nkjin nkjún xuta tsasinko ko ta tsasinkona.

³ Tjohoon kjuasuniñana Priscila ko Akila, xi ta títs'inxát'aha Cristo Jesu xi nkúhu an.

⁴ Najmi incha kitsankjún tsa kuayá ngat'ana. Títsjaha máb'achjihí ngat'aha ni xi incha kits'in. Najmi tu nku an xi b'a tíxian. B'a ta tíncha tsu ngayjee xuta ninku xi najmi ntje judio tjehe ra.

⁵ Tjohoon kjuasuniñana xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha Priscila ko Akila. Tjohoon kjuasuniñana Epeneto. 'Yún tjona ndo. Ajihin xuta xi tjín ante Asia, kui xi tjun kis'ejihin Cristo. ⁶ Tjohoon kjuasuniñana Maria. 'Yún tse xá xi kits'in ajinnuu. ⁷ Tjohoon kjuasuniñana Androniko ko Junias, xi ta ntje judio tjehe ra. Ta kis'eya'yúnka nubayá jóo. Ta já postruhú jóo ko yankjún. Kui tjun kis'ejihin Cristo nga an.

⁸ Tjohoon kjuasuniñana Ampliato. 'Yún tjona ndo at'aha ta s'ejihin Nda Ntíaná. ⁹ Tjohoon kjuasuniñana Urbano, kui xi nkúhu jin ta Cristo títs'inxát'aha. Tjohoon kjuasuniñana Estakis. 'Yún tjona ndo. ¹⁰ Tjohoon kjuasuniñana Apeles, xi ja tsakúchji nga 'yún s'ejihin Cristo. Tjohoon kjuasuniñana xuta xinkjín Aristobulo.

¹¹ Tjohoon kjuasuniñana Herodion, xi ta ntje judio tjehe ra. Tjohoon kjuasuniñana xuta xinkjín Narciso, xi ta s'ejihin Nda Ntíaná. ¹² Tjohoon kjuasuniñana Trifena ko Trifosa, xi ta títs'inxát'aha Nda Ntíaná. Tjohoon kjuasuniñana Persida, xi 'yún tjona ko xi 'yún tse xá xi kits'in at'aha Nda Ntíaná tjenki.

¹³ Tjohoon kjuasuniñana Rufo, xi Nda Ntiana j'ájihin, ko naaha, xi ta ko an basehe xi nkúhu tsa naana maha. ¹⁴ Tjohoon kjuasuniñana Asinkrito ko Flegonte ko Hermes ko Patrobas ko Hermas ko ja nts'eé xi tjintujihin. ¹⁵ Tjohoon kjuasuniñana Filologo ko Julia ko Nereo ko na nichja ko Olimpas ko ngayjee xutaha Ntiana xi tjintujihin.

¹⁶ B'i ngjan suniñohoo xinkiu. Títs'ínkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta ninku xi ts'e Cristo.

¹⁷ Jun ja nts'e, tibanjinuu nga chúhun yjonuu xi bakjanya xuta ko xi ts'innidyajahin xuta. Kui xi fi kontraha ni xi ja tsinchiyó. N'e t'axihun yjonuu xuta xu'bo. ¹⁸ At'aha xi b'a títs'ín najmi títs'ínxát'aha Nda Ntiana Jesucristo. Ni xi tsjo níhi tíncha bangisjai. Én sin én nda nchja nga b'anachaha xuta xi najmi kjee 'yún mankjihin ni xi ts'e Ntiana.

¹⁹ Ya tu má xi tjeén ni nga tínu'yá'ón. Kui nga tsjo mahana ngat'a ts'ajun ko mjena nga 'yún kamankjin sanuu ni xi nda ko nga kuankín t'axihun ni xi najmi ndoo. ²⁰ Ntiana xi tsjana kjuajyu, kui xi ts'ín nga n'e nganoho ndanindoo. Kas'enuu kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo.

²¹ Timoteo títs'ínkjinuu kjuasuniña. Kui xi tjenkona nga tín'exát'ahí Jesucristo. Ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Lucio ko Jason ko Sosipater, xi ta ntje judio tjeen ra.

²² Ko ta an Tercio xi títs'inntá xi nkú ts'ín títsuyana Pablo, títs'ínkjinuu kjuasuniña, an xi ta s'ejinna Nda Ntiana.

²³ Gayo títs'ínkjinuu kjuasuniña. Ni'yaha tíjña. Yo má nga ma ñjakú ngayjee xuta ninku. Ko ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Erasto, xi tjihin xa nga f'átjo toohon xuta nantio, ko ta nda nts'eé Cuarto.

²⁴ Kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo kat'ejñajinnuu ngatento. B'a katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

²⁵ Kan'etsjoho Ntiana. Kui xi kamaha nga ndja ts'ínkinchánuu xi nkú ts'ín tíjña én nda tsuhu Jesucristo xi tíxinya ko túb'enijmía. Tís'ejña chji nd'aj ni xi kis'ejña 'ma nkúhu nú chá jan. ²⁶ Ja tís'ejña chji nij xi nkú nga títsu xujuhun ja profeta ko tín'ekint'é ngayjee xuta xi tjin asuntee. B'a kitsú Ntiana xi tíjña tík'un sín nga b'a n'e tu xi s'ejihin ra ko kuint'é'éhen ra ngayjee xuta.

²⁷ Ngat'aha Jesucristo kas'ejña chji síhin kjuachánkaha Ntia, kui xi nku tutuu ko xi nkjink'uun. B'a katuma.

Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Corinto

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Corinto

¹ An Pablo, Ntiana kits'ín mana nku nda postruhu Jesucristo at'aha b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Sostene ² tísuniñahi jun xuta ninkuhu Ntiana xi tintsuboo nanki Corinto. Cristo Jesu kits'ín nga Ntiana kikj'áts'enuu. Kinchjanuu nga kjuáts'enuu xi nkú ta kits'ínko ngatentee xuta xi tu má xi tje'hén ni s'ejihín Nda Ntiana Jesucristo. Kui xi Nda Ntiana ko ta Nda Ntiana xuta xu'bo.

³ Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjana Ntia Na'miná ko Nda Ntiana Jesucristo.

B'i ts'ín tsjaha Pablo máb'achjhi Ntiana nk'ie nga f'áítsjehén xi nkú ts'ín nda kits'ínkoho Ntiana xuta ninku Corinto

⁴ Tehente tsjaha máb'achj Ntiana nga f'áítsjenna jun, at'aha kisakúnuu kjuandaha Ntiana. Cristo Jesu kits'ín nga kisakúnuu kui niu. ⁵ Kits'ín nga kin'ekjóhon ngayje tjká kjuanchiná xi tsj Ntiana. Kui kjuanchinoo xi nkú ts'ín tjihin nga chubo ko xi nkú ts'ín tjihin nga kamankjinnuu ni xi ts'e Ntiana. ⁶ B'a ts'ín kis'ejña chjhi ajinnuu nga kjuaxi én nda tsuhu Cristo xi kis'enijmínuu.

⁷ Kui nga najmi ndyjat'ahanuu ndaha nku kjuanda xi tsj Ntiana nk'ie nga tichuyóhoo nistjin nga kuakúchji yjoho Nda Ntiana Jesucristo. ⁸ Ko ndjá ts'ínkinchánuu Ntiana santaha nistjin xi fekuu, tu xi najmi tjin ni xi n'enijehenuu nistjin nk'ie nga kj'uai ngáha Nda Ntiana Jesucristo. ⁹ Ts'intjusun Ntiana ni xi tsu. Kui xi kinchjanuu nga nkuhú kamakoo Ntíhi, kui xi Nda Ntiana Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi nda tjin tsa najmi nkuhú k'ua xinkjín xuta ninku

¹⁰ Jun já nts'e, ngajoho Nda Ntiana Jesucristo b'a tixinnuu nga nkuhú ni xi chubo ko nkuhú ch'oo xinkiu. Nkuhú kas'eyanuu ko nkuhú ni xi n'oo. ¹¹ B'a tixian, já nts'e, at'aha xinkjín Kloe kitsúyana nga kjuachán rú tjin ajinnuu. ¹² Tjin rú ajinnuu xi: “An tjennkia Pablo”, tjincha tsu rú. Ko rú tjin ngá xi: “An tjennkia Apolo”, tjincha tsu rú. Ko ta tjin rú ngá xi: “An tjennkia Pedro”, tjincha tsu rú. Ko ta tjin rú ngá kj'ai xi: “An tjennkia Cristo”, tjincha tsu rú.

¹³ Nga chasehe raá, ¿a tsakjanyahá yjoho Cristo? ¿A Pablohó kis'et'a kruu ngandanuu? ¿A Pablohó kikj'áts'enuu nk'ie nga kisaténtó? ¹⁴ Tsjaha máb'achjhi Ntiana nga najmi tjin ajinnuu xi an tsatentá, nku tutuhú Krispo ko Gayo. ¹⁵ B'a ts'ín najmi ch'a xi b'a kuitsuhu tsa an kikj'ats'an.

¹⁶ Ta tsatentá xinkjín nda Estefana. Najmi ta f'áítsjehenna tsa tjin sa kj'ai xi tsatentá. ¹⁷ At'aha najmi kui xá xi kitsjana Cristo, tsa xuta kuatentá. Nk'ie ní k'uenijmía én nda tsuhu, kui ní xáha xi kitsjana. Ko najmi én nanká ts'inchjén nga nchja, tu xi najmi nku én tiya kamaha ngabayaha Cristo t'a kruu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ajihín ni xi kits'ín Cristo kis'ejña chji nga'yuhun ko kjuankjintak'uhun Ntiana

¹⁸ Én xi s'enijmí ngat'a ts'e xi nkú ts'ín k'ien Cristo t'a kruu, kui xi tu a éhén maha xuta xi tindyja. Tunga máha ñá xi kin'ek'ankiná, nga'yuhun Ntiana maná kui éen. ¹⁹ At'aha b'i titsu Ntiana má nga tji'a xujun:

Ts'inndyja kjuankjintak'uhun já xi nanká ts'innkjink'un.

Ts'inndyjajian xi nkú ts'ín ts'innkjink'un já nkjink'uun.

²⁰ ¿Yá nda xi nanká ts'innkjink'un? ¿Yá nda xi tu xí mahá ra xujun? ¿Yá nda xi maha nchjanijmíyaha ni xi tjin asunnteí? Tu a nihí kits'ín ma Ntiana kjuankjintak'un

nanka xi tjin asuntee. ²¹ At'aha ajin kjuankjintak'un nankaha Ntiana y'enda nga najmi kjuankjintak'un xi tjihin xuta skuëkohō ra. Kama mje níhi nga xuta xi s'ejihin én xi tís'enijmíu, nga kui xi ts'ínk'anki, én xi tu a éhén maha xuta.

²² Xuta xi ntje judio tjeheh ra mjehe skuë kjuankjuhun Ntiana, ko xi najmi ntje judio tjeheh ra mjehe kuasínñjuhu nku kjuankjink'un nanka. ²³ Tunga jin, nga kis'et'a kruu Cristo tíb'enijmíu. Kui niu xi najmi sasíhin xuta xi ntje judio tjeheh ra ko tu a éhén maha xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra.

²⁴ Tunga máha xuta xi Ntiana kinchjaha nga kjuáts'e, ndaha tsa xi ntje judio tjeheh ra ko ta ndaha tsa xi najmi ntje judio tjeheh ra, kui xi ts'ínkjáihin nga ajihin Cristo tsakúchji Ntiana nga'yuhun ko kjuankjintak'uhun. ²⁵ At'aha ni xi y'enda Ntiana xi tu a níhi maha xuta, 'yún tjin saha sin nk'ie nga ni xi ts'ínkjink'un xuta. Ko má b'a maha xuta nga ts'ínkjink'un nga najmi tjihin nga'yún Ntiana, yo ní 'yún bakúchji nga'yuhun nga nga'yún xi tjihin xuta.

²⁶ Jun já nts'e, n'ekj'áitsjon xi nkú ts'ín kinchjanuu Ntiana nga kjuáts'enuu. Najmi nkjin mahanu xi yaha nga nkjink'un. Najmi nkjin mahanu xi já k'aku. Najmi nkjin mahanu xi nk'a tjoon. ²⁷ Tunga xi tu a xutahá maha xuta, kui xi j'ájin Ntiana tu xi tsjáha ra kjuasuba já nkjink'uun. Ko j'ájin xuta xi najmi chumi ni chjhi ra nginkun xuta tu xi tsjáha ra kjuasuba já xi nk'a tjen. ²⁸ Ta j'ájin xuta xi najmi b'achjhi ra xuta ko xi najmi nda tí'mihí. Ta j'ájin santaha ni xi najmi kjee tjin tu xi kjéxihin ni xi ja tjin. ²⁹ B'a kits'in Ntiana tu xi najmi ch'a nk'a kama k'uasjehe yjoho nginkun.

³⁰ Tunga nkuhú kits'in makonuu Ntiana Cristo Jesu ko kits'in nga Cristo tsichu ma kjuankjintak'unná. Ngat'aha ni xi kits'in Cristo naxu tsichu maá nginkun Ntiana, kikj'áts'ená ko y'échjintjai jéná. ³¹ Kui b'a maha, xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntiana: “Xi nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi kits'ínkohō Ntiana, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjoho.”

2

B'i ts'in kits'ínkjáitsjehen Pablo xuta ninku Corinto xi nkú ts'in y'enijmíhi én nda tsuhu Cristo

¹ Já nts'e, nk'ie nga tsichuk'ienijmínuu én xi Ntiana tíb'éjña chji nd'aj, najmi én tsjo tsu kits'inchjén ko tsa én xi nanka. ² Najmi kama mjena tsa kj'ai níhi kinchja ajinnuu. Nku tutuhú Jesucristo kinchjanijmíya ko á kruu k'ient'áha.

³ Nk'ie nga tsátejñajinnuu najmi nda chánka kamana yjona. Títsankjun níná ko xí tíb'atsénkjunná. ⁴ Ko nk'ie nga y'enijmínuu ko tsakuyánuu éhen Ntiana, najmi kits'inchjén én nkjink'un xi s'ejihin xuta. Espirituhu ní Ntiana ko nga'yuhun Ntiana y'ejña chjikohona ni xi kinchja, ⁵ tu xi s'ejihinnuu Ntiana xi tjihin nga'yún, najmi kjuankjink'uhun xuta.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntiana xi y'éjña chjiná kjuankjink'uhun Ntiana

⁶ Tunga ajihin ní xuta xi ja tsichu mankjihin ni xi ts'e Ntiana kjuankjink'un n'echjéin nk'ie nga chubakoi. Najmi kjuankjink'un xi ts'inchjén xuta n'echjéin nga chubai, ko ta ndaha najmi kjuankjink'un xi ts'inchjén já xi batéxuma n'echjéin, já xi ndyja ndyjun nkiní. ⁷ Nk'ie ní bakuyái éhen Ntiana, chubanijmíyai ni xi kits'ínkjink'un Ntiana nga y'éjña 'ma. Kui niu xi y'enda Ntiana kintehe ni nga kits'ínnda asuntee. B'a kits'in tu xi s'ehená kjuachánka. ⁸ Ndaha nku xi batéxuma asuntei najmi kamankjihin kjuankjintak'un xu'bi. At'aha tsa kamankjihin niu, najmi kingját'a kruu ra Nda Ntiana xi tjihin kjuachánka.

⁹ Tunga b'ahá kama xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntiana: Ni xi najmi kieke xuta ko najmi kint'é,

xi ndahachí najmi kjee n'enkjínk'un,
kui nihi xi Ntíaná y'énda títjun,
ngandaha xuta xi incha tjoho Ntíaná.

¹⁰ Espirituhu Ntíaná y'éña chjiná ni xi y'énda títjun Ntíaná. At'aha Espirituhu Ntíaná be sisin ngayjee ni xi tjin ko santaha ni xi 'yún nankaha Ntíaná. ¹¹ At'aha, ¿yá xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un xuta xi kj'ai? Nku tutuhú xuta xu'bo xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un. B'a ta ts'ín najmi ch'a be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un Ntíaná. Nku tutuhú Espirituhu Ntíaná be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un.

¹² Ngat'a ts'aña bi, nginkun Ntíaná nibáha Espiritu xi kin'ekjáihín, najmi asuntej ts'e. Ntíaná kitsjáná Espirituhu tu xi kamankjihinná kjuanda xi kitsjáná. ¹³ Kui niu xi chubai nk'ie nga bakuyái. Najmi n'echjéin én xi bitjuhu kjuankjink'uhun xuta. Kjuankjink'un xi bitju níhi Espirituhu Ntíaná n'echjéin. B'a ts'ín 'miyaha ri xuta xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná ni xi ts'e Espiritu.

¹⁴ Xuta xi najmi tjihín Espirituhu Ntíaná najmi ts'ínkjáihín ni xi ts'e Espiritu, at'aha tu a nihí maha. Najmi tjin nkú ts'ín kama kamankjihín ra, at'aha nku tutuhú Espirituhu Ntíaná b'éña chji niu. ¹⁵ Xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná, kui xi mankjihín ni xi tjin. Tunga xuta xi k'oo najmi mankjihín á kj'ai ts'ín ts'innkjink'uhun xuta xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná.

¹⁶ At'aha b'i ts'ín tjit'a éhen Ntíaná:
¿Yá xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un Ntíaná?
¿Yá xi tsjaniyáha?

Tunga ñá bi, n'enkjínk'aán xi nkúhu Cristo at'aha Espirituhu Ntíaná tijnajinná.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kikanéhe ko xá xi kikanéhe Apolo ajihin xuta ninku Corinto

¹ Jun já nts'e, najmi kama kinchjakoñuu xi nkú ts'ín nchjaka xuta xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná. Kinchjako nínuu xi nkú ts'ín nchjaka xuta xi asuntee tjeñen ra, xi nkúhu xuta xi as'ai kuakatuts'ihín ra nga kuakak'á éhen Cristo. ² Kintehe ni nga ni xi ndjá kuakuyáñuu, tu ni xi najmi ndjáhá tsakuyáñuu. At'aha b'a k'un ntí xihí k'un, ntí xi tu ntáchikihí 'bi, xi najmi ma kjine ni xi ndjá. Ko santaha nd'ai najmi kjee tjíndanuu yjonuu tsa kamankjinnuu ni xi nanka tjin.

³ Asuntee y'a sanuu. Nk'ie nga tjin sa ajinnuu kjuanchini ko kjuachán, ¿a najmi asunteehe y'ahanuu? ¿A najmi b'ahá ts'ín tintsuoo xi nkú ts'ín tjintu xuta asuntee?

⁴ At'aha tjin xi: “An tjennkia Pablo”, títsu ko tjin ngá xi: “An tjennkia Apolo”, títsu. Nk'ie nga b'a t'n'o, ¿a najmi b'ahá t'n'o xi nkú ts'ín xuta xi najmi be Ntíaná, xi najmi tijnajihin Espirituhu Ntíaná?

⁵ ¿Yáha Pablo? ¿Yáha Apolo? Tu já musuhú niu xi Ntíaná kits'inchjéhen tu xi s'ejihinnuu. Nga nkúnkú kin'eí xá xi kitsjani Ntíaná. ⁶ Xi nkúhu tsa an y'entje yá tuu ko Apolo kikuhun, tunga Ntíanáhá xi kits'ín nga kisá yoo. ⁷ Kui b'a maha, najmi xi b'entje yoo ko ta ndaha xi kuhun, tsa kui xi chánka. Nku tutuhú Ntíaná xi kits'ín nga kisá yoo, kui xi chánka. ⁸ Xi b'entje ko xi kuhun yoo tu nku chubaha. S'echjihí nga nkúnkú xi nkú ts'ín kits'ínxá. ⁹ Nga nkúnkú makoí xinkí nga t'n'exát'aihi Ntíaná. Jun xi nkú joyaha jña xi ts'e Ntíaná xi jin t'n'exájin.

Jun xi nkú joyaha ni'yaha Ntíaná. ¹⁰ Xi nkú ts'ín tijná kjuandaha Ntíaná xi kitsjana, an xi kama nda maestru chjinexjó xi kingjáña tuts'in ni'yoo. Ko kj'ai ngá xi tijncha kjesintjen xjóho ni'yoo nd'ai, tunga ndahá ts'ín kats'innkjink'un nga nkúnkú xi nkú ts'ín ngjuajndjuko xjóo. ¹¹ At'aha Jesucristo, kui xi tuts'in xjóho ni'yoo. Najmi ma s'ejña sa kj'ai tuts'in xjóo nga xi ja kjijnoo.

¹² Asun tuts'in ni'yoo kama chjúsintjen xjóo xi kamandakoho toonsine, ko a ra toontaba, ko a ra ndjio tsjo k'un, ko a ra yáte, ko a ra ndji, ko a ra xka. ¹³ S'ejña chji xá xi kits'ín nga

nkúnkú xuta nistjin nga kuasehe Ntíaná ni xi kits'ín xuta. At'aha nd'í xi k'uaí kui nistjiun k'uéña chji xi nkú k'un xá xi kits'ín nga nkúnkú xuta. ¹⁴ Xi kits'ínnda xjó xi kuichúkjuaha nd'íu, kui xi ts'ínkjáihín chjíhí. ¹⁵ Tunga xi kits'ínnda xjó xi k'uétihi nd'íu, kui xi ndyja ni xi kits'ín, ndaha tsa tu kui kuankihí xi nkú maha xi nd'í bitjulin.

¹⁶ ¿A najmi yanú nga jun xi ninkuhu Ntíaná ko nga Espirituhu Ntíaná tññajinnu? ¹⁷ Tsa tñín xi ts'ínkatsún ninkuhu Ntíaná, Ntíaná ts'ínkje xi b'a ts'íiun. At'aha tsje ninkuhu Ntíaná, ko jun bi, jun xi ninkuhu Ntíaná.

¹⁸ Najmi tu ch'a k'uanachaha yjoho. Tsa tñín ajinnu xi b'a maha nga kui xi nkjink'un xi nkúhu já nkjink'un xi tñín asuntee, tu sa ní nku nda xi najmi chumi nihi xi maha kats'ín ma yjoho, tu xi b'a ts'ín kuichú ma kjuaxihi nku xi nkjink'un. ¹⁹ At'aha kjuankjink'un xi tñín asuntee, kui xi tu a nihí nginkun Ntíaná. At'aha b'í ts'ín tñít'a éhen Ntíaná: “Ntíaná ts'ín nga ta kuihi kjuamañaha já nkjink'uun jnejin.” ²⁰ Ko b'í ta ts'ín tñít'a ya: “Ntíaná be nga tu a nihí ni xi ts'ínkjink'un já nkjink'uun.”

²¹ Kui b'a maha, najmi tu ch'a nk'a k'uasjehe yjoho ngat'aha yá xi tjennki. Jun kich'o ngayjee ni xi tñín. ²² Pablo, Apolo ko Pedro, asuntee, kjuatík'uun ko ngabayoo, ni xi tíma ko ni xi kama, ngayjee niu jun kich'o. ²³ Cristo y'anuu, ko Ntíaná y'aha Cristo.

4

B'í ts'ín kitsúya Pablo nkú tñhín ra xáha já postru

¹ Kui b'a maha, já xi ts'ínxát'aha ra Cristo katumanuu jin nga chasení, já xi kik'ai xáha nga kuakúya ni xi y'éña 'ma Ntíaná nistjin nk'ie ko mjehe nga k'uéña chji nd'ai. ² Yahá nga xi 'baihi nku xá binchihí nga kixí ngjuaike xáha. ³ An bi najmi kjintahana tsa chasoho mí nihi xi nda ko tsa najmi nda títs'ian ko tsa nku nda jue xi b'a ts'íin. Ta ndaha an najmi be xi nkú ts'ín ts'innisihí ra yjona tsa mí nihi.

⁴ Nda tñíya kjuankjintak'unna tunga najmi kuihí niu tsuhu ra tsa najmi tjenna. At'aha Ntíanáhá xi basehe ni xi ts'ian. ⁵ Kui nga najmi tu chasehe ruu yá xi nda títs'ín ko yá xi najmi nda títs'ín kintehe ni nga k'uaí Nda Ntíaná. At'aha kuihí xi kuakúchji ni xi tñña 'ma má jyuun ko k'uéña chji xi nkú ts'ín tñintuyá animaha xuta. Kui nistjiun Ntíaná nda ts'ín kuinchjane xuta xi nkú ts'ín kanéhe nga nkúnkú.

⁶ Jun já nts'e, Apolo ko yjona kuanchjanímíyahana tu xi chahanu nga najmi tñhín nga kuitjatihuu xi nkú ts'ín tñít'a. Kui nga najmi tu chánka katumanuu yjonuu ngat'aha xi tjennkiu ko as'ai najmi n'echjíhi ruu xinkuu. ⁷ At'aha, ¿yá xi b'a títsu nga ji xi 'yún nda sai ajihín xuta xingisoo? Ngayjee ni xi tñhín tu kik'aihíri. Nk'ie nga tu kik'aihí ri ni xi tñhín, ¿á chubá chánkaha tñ'esjeheni yjohi, xi nkúhu tsa najmi tu kik'aihí ri ni xi tñhín?

⁸ Jun ja tñinnu ngayjee ni xi mjenuu. Ja kama nchinó. Ja tsichumo xi nkú joyaha já rej xi najmi ta machjéhen ra jin. Mjena tsa já rej kjuaxi kamo kai, tu xi b'a ts'ín ko jin sakút'ahani xánuu nga ta kuatexumai. ⁹ At'aha b'a mana nga jin xi tí'mini já postru Ntíaná kitsjante nga kama xi nkúhu já xi finijé, xi tñín nga n'ek'ien. Ntítsjee ko xuta tíbe ni xi tímat'ain. ¹⁰ Jin xi xuta chini tí'mini at'aha Cristo n'exát'aihi, ko jun xi xuta nkjink'un kamo nga kis'ejinnu Cristo. Jin xi najmi tñinni nga'yún, jun xi tñinnu nga'yún. Jun nda ts'ín ts'ínkjáinnu xuta, jin ch'on ts'ín ts'ínkjáinni.

¹¹ Santaha nistjin nd'ai kjintjáa tíyai ko santaha ni xi s'í najmi tísakúni. Najmi tñinni najyun, tábich'onjinni ko chubá tinimasún ní. ¹² Jin kjineni yjoni. Ch'on tsuni xuta, tunga binchintjáa ní xi b'a tsuni tu xi Ntíaná nda ts'ínkoho ra, ndaha tsa b'a títsuni. Tjennki unkiení xuta, tunga n'e chúkjuá ní. ¹³ Ch'on ts'ín nchjayaneni xuta, tunga én ndahá n'ek'óyaihi xi b'a tsuni. Ja tsichu mai xi nkúhu stjé ajihín xuta asuntee, xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjhi ra. B'a tímat'ain santaha nistjin nd'ai.

¹⁴ Najmi táb'et'ánuu ni xu'bi tsa tu xi tsjahanuu kjuasuba. Táb'et'á níná ni xu'bi tu xi títsjaníyáhanuu jun xi ntína xi tjona. ¹⁵ At'aha ndaha tsa s'enuu te mi xi kuakúyanuu éhen

Cristo, tunga najmi nkjihín na'mi xi s'enuu. An tsichu ma xi nkúhu tsa na'minuu nga y'enijmínuu én nda tsuhu Cristo Jesu, kui xi kits'ínk'íentu tík'unnuu.

16 Kui b'a maha, títankihínuu nga chase chubayahanú tu xi b'a ta n'ehenu. 17 Kui kjuaha nga tít's'ínkjísehenuu Timoteo, xi ta kikj'áts'ehé Nda Ntíaná. Kui xi xi nkú joyaha ntína xi tjona, xi ma 'yún k'an. Ts'íínkj'átsjennuu xi nkú tít's'ian nga tít's'inxát'aha Cristo Jesu, xi nkú ts'ín bakuyá ngayjee nínku xi tjin tu má xi tje'hén ni.

18 Tjin xi chuba títbasin títjuhún ajinnuu at'aha b'a tít's'ian nga najmi kfínsenuu. 19 Tunga tsa Ntíaná mjehe, kfínse xatínuu ko skue najmi tu nkú tít's'ian joo. Ta skue nkú tu nk'a xáha xi b'a tít'íncha tsu. 20 Nk'ie nga Ntíaná batéxumaha xuta, ni xi ts'ín xuto bakúchji nga Ntíaná batéxumaha, najmi ni xi tsu. 21 ¿Má nihi xi mjenuu? ¿A nk'ie nga kfínsenuu, ndjá ts'ínkonuu? ¿A ra tu sahá kjuatjo kfínkonuu ko nímakjua kuasenuu?

5

B'i ts'ín tsasehe Pablo kjuaha nda xi tijnajihin xuta nínku Corinto

1 Kjuaxi nga tínu'yá nga tijnajinnuu nku xi ta kuihi najuhun tijnako, ni xi ta santaha xuta xi najmi be Ntíaná najmi ts'ín. 2 ¿Nkú ts'ín nga tsjo tímahanuu xi nkú ts'ín tífi nínku? ¿A najmi tjihín ni nga k'ué babanuu ngat'aha ni xi tímoo ko najmi ta k'uaíntehe ruu nga k'uéjñajinnuu nda xi b'a tít's'ian?

3 Ndaha tsa kjin tijnanuu tunga animanahá tintsubajiuun. Kui nga b'a mahana xi nkúhu tsa tijnajinnuu. Ko xi nkúhu tsa tijnajinnuu, ja b'a kixian nga najmi nda tjin ni xi tít's'ian ndo. 4 Nk'ie nga kama ñjakú xi nkúhu tsa an kúátejñajinnuu ko ta k'uéjñajinnuu nga'yuhun Nda Ntíaná Jesu, ngajoho Nda Ntíaná Jesu 5 n'ekjas'ohoon ndanindoo nda xi b'a tít's'ian. B'a ts'ín katatsuhun yjoninte ngatitsuhun tu xi n'ek'ankihi animaha ndo nistjin nga k'uaí ngáha Nda Ntíaná Jesu.

6 Ngat'a ts'e xi nkú ts'ín tintsuboo, ¿nkú ts'ín nga tsjo tímahanuu nk'ie nga tít's'ian nda xi b'a tít's'ian? ¿A najmi yanú nga kutin na'yu san ts'ínsanyje na'yu nínkuon? 7 Ngatitsuhun ndo, kui xi nkú joyaha na'yu san. Tít's'ínkatsúnnuu ngatitsuhun. Chjúxiun ndo xi nkú ta ts'ín xuta xi ntjehe judio tjehe ra nga kjexín na'yu soon kintehe ni nga k'uasje S'í Pascua. At'aha Cristo ja k'ienntjáí ngandaná, kui xi chutsankaha S'í Pascuaná ko jun xi nkú joyaha na'yu tsetse xi najmi ta tjihín ra na'yu san. 8 Kui b'a maha, n'esjekohoná S'íu nínkuon xi najmi tjihín na'yu san. Kui xi tsuhu ra nga najmi ta kas'ejñajinná kjuangak'un ko kjuach'onk'un. Tu sa ní je kas'eyaná ko naxu.

9 Xujun xi ja kits'ínkjínuu b'a kixinnuu nga najmi tu n'engujinkoo yjonuu xuta xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan. 10 Tunga najmi xuta xi najmi behé Ntíaná kinchajihin nga b'a kixian. Ta ndaha xi 'yún mjehe toon, ta ndaha xi ts'ín ndyjé, ko ta ndaha xi ts'intsjoho ntia xi ntsja xuta ts'índaha. At'aha tsa najmi kuintsubajihun xuta xi b'a ts'ian, tjihín ni nga kuitju ei asuntee ma. 11 Nk'ie nga kits'innúu, b'a kixinnuu nga najmi tu n'engujinkoo yjonuu xi chuba já nts'eé ts'ín ma yjoho tunga jminchjihin fantuko ngá, ko tsa xi 'yún mjehe toon, ko tsa xi ts'intsjoho ntia xi ntsja xuta ts'índaha, ko tsa xi nchja én ch'on tsu, ko tsa xi ma ch'i, ko tsa xi ndyjé ts'ín. Xi chuba já nts'ehé ts'ín ma yjoho tunga b'ahá ts'ín ngá, santaha niñu najmi tu chinekoo.

12 At'aha an najmi tje'henna nga kuasehe tsa tjehe je ko tsa najmi tjehe je xuta xi najmi nínku nchjaha ra. Tunga máha jun, ¿a najmi tjihín ni nga chasoho ni xi tíma aya nínku? 13 Kui nga tiyú tjennkihinu nda ngatitsuun. Xuta xi najmi nínku nchjaha ra bi, Ntíaná tjehe ra nga kuasehe tsa tjehe je ko tsa najmi tjehe je.

6

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tihin nga s'enda nku kjuasti ajihin xuta nínku

¹ Tsa kjuasti sakúkoho xinkjín já nts'eé, ¿á ma k'un fisehe ra já jue xi najmi benkjúhun Ntíaná tū xi k'úéndaha kjuaha, antehē ni nga xuta xi s'ejihin Ntíaná nguaisehe ra? ² ¿A najmi yanú nga xuta xi s'ejihin Ntíaná kuasehe ni xi nda ko tsa xi najmi nda xi kits'ín xuta xi tjin asuntee ndyjun nkiní? Tsa jun xi b'a n'oo, ¿nkú ts'ín najmi kamanuu k'úéndahanu nku ni xi najmi 'ni tjin? ³ ¿A najmi yanú nga ta santaha ntitsjee chaseéhe mí nihi xi kits'ín? Kui nga tjihin nga kamahaná k'úendaá kjuasti xi sakúná asuntei.

⁴ Kui nga tsa t'n'ekokjuahanu xinkiu ngat'aha kjuasti xi tjin asuntei, ¿á já xi najmi yankjúhun ajihin xuta ninku tibankisehe ruu nga k'úéndaha kjuanu? ⁵ B'a tixinnuu tū xi kama subahanuu. ¿A najmi tjihin ajinnuu nku xi nkjink'un, xi kamaha k'úenda kjuá xi tjin'okoho xinkjín já nts'eé? ⁶ Tū sa ní nginkun já xi najmi s'ejihin Ntíaná t'incha ts'ínkokjua xinkjín já nts'eé.

⁷ Nga ta juhun tjin'konuu kjuasti xinkiu tsuhu ra nga ja tindyajinnuu. ¿A najmi tū sahá t'n'e chúkjuahanu ni xi najmi b'a tjin xi t'n'enu? ¿A najmi tū sahá t'baitechenu nga n'ehenu ndyjé? ⁸ Tunga ta juhún ni t'n'o ni xi najmi b'a tjin ko ndyjé. Najmi xuta xi k'jái xi b'a t'n'oho. Já nts'ehé ní xi b'a t'n'oho.

⁹ ¿A najmi yanú nga xuta xi najmi naxu ts'ín nginkun Ntíaná, kui xi najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatexumaha? Najmi tū ch'anachoho yonuu. Xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, xi ts'intsjoho ntia xi ntsja xuta ts'índaha, xi najmi benkjún kjuabixahan, já no ya, ¹⁰ xi ts'ín ndyjé, xi 'yún mjehe toon, xi ma ch'i, xi ch'on ts'ín nchjane xuta, ko xi b'anachaha xuta nga kje'áha ni xi tjihin, ngayjee xi b'a ts'ín najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatexumaha. ¹¹ Kui ni xu'bi kits'ín k'ua xi tjin ajinnuu nistjin nk'ie, tunga nd'ai ja kisanéjnnuu. Ntíaná ja kikj'ats'enuu. Ja naxu tsichumo nginkun Ntíaná ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo ko ngat'aha Espirituhu Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntíaná ts'e yjoninténá

¹² “Ma ts'ian tū mí nihí ní”, tsu xuta. B'a tjin, tunga najmi ngandanáá ngatentee niu. Ndaha tsa ma ts'ian tū mí nihí ní, tunga najmi tsjantéhe ra tsa tjin nku ni xi kjé'yúnna nga ts'ínts'ena. ¹³ “Nichinee kants'á tjehe ra ko kants'á tjehe ra nichinee”, tsu xuta ko b'a tjin kjáihin, tunga Ntíanáhá ts'ínkatsún nga joo niu. Najmi kui xáha yjoninténá tsa tū chuba súnntukonáá xinkjá. Tijná ní tū xi Nda Ntíaná kama ts'ehe ko tū xi ts'íhin xáha Nda Ntíaná. ¹⁴ At'aha nga'yúhun Ntíaná kits'ínkj'áiyakoho Nda Ntíaná ngabayoo, ko ñá bi, nga'yúhun ta ts'ínkj'áiyakoná ngabayoo.

¹⁵ ¿A najmi yanú nga nku te ninku nga nkúnkú jun ko nga ninku kui xi yjonintehe Cristo? ¿A nda tjin tsa nku te ninkuhu Cristo kamangujinko nku naská? Najmi. Ndaha tsa mí yjehe. ¹⁶ ¿A najmi yanú nga xi ts'ínko nku naská, kui xi nkuhú bichú mako yjonintehe naskóo? At'aha b'i ts'ín tjt'a éhen Ntíaná: “Nkuhú yjoninte kujichú ma nga joo.” ¹⁷ Tunga xi nkuhú ts'ín mako yjoho Nda Ntíaná, kui xi nkuhú bichú mako Espirituhu Nda Ntíaná.

¹⁸ Kui nga tiyú t'axihin ruu ngayje t'kjá ni xi ts'ín nga chuba fantukohó xinkjín xuta. Tū má ngatitsuhún ni xi ts'ín xuta najmi fas'enjin yjonintehe, tunga xi chuba fantukohó xinkjín, kui xi ts'ín nku ngatitsun xi ts'ín chuntí yjonintehe. ¹⁹ ¿A najmi yanú nga yjonintenuu xi ninkuhu Espiritu Santo xi tijnajinnuu, Espiritu xi kitsjánuu Ntíaná? Najmi ta ts'ajuhunnu yonuu. ²⁰ At'aha kis'echjintjainuu nga kich'atsenuu. Kui nga chankjúnkohonu yjonintenuu Ntíaná.

7

B'i ts'ín tsakúya Pablo ngat'a ts'e nga k'úéntuko xinkjín xuta

¹ Kuinchjako ma ngánuu nd'ai ngat'aha ni xi kichasjaiyanú nga kin'e nibánú xujun. Nda tjin tsa nku nda najmi kuixan. ² Tunga tū ngat'aha ní nga ma mjehe nga chuba

kjúántukohó xinkjín xuta, kui nga tu sahá kat'entukoho chjuún jáx'iun ko nga jminchjún kas'ehe x'in. ³ Xi tí'mi x'in najmi tu kat'échoho yjoho chjuúhun nga kjúájñako, ko xi tí'mi chjuún najmi tu kat'échoho yjoho x'ihin nga kjúájñako. ⁴ At'aha xi tí'mi chjuún najmi ta kui batéxuma subaha ra yjoho. Ko ní x'ihin batéxumaha yjoho. B'a ta tjin ts'e xi tí'mi x'in. Najmi ta kui batéxuma subaha ra yjoho. Ko ní chjuúhun batéxumaha yjoho. ⁵ Najmi tu b'ech'ohoo yjonuu xinkiu, nku tutuhú tsa tse mjenuu chubakoo Ntíaná. Tunga t'endako títjunnú xinkiu tu xi tu chubahá nistjin najmi chjúngajnuhunu xinkiu, askahan chjúngajnu ngáhanu xinkiu. At'aha tsa najmi chjúngajnu xinkiu, kjút'ayák'unnuu ndanindoo nk'ie nga najmi kama 'yúhunnuu.

⁶ Tíb'ejña ndánnuu tsa b'a n'oo. Najmi kjuá'yún títs'ihinnuu kui nii. ⁷ Mjena kai tsa ngatentee xuta k'úentu suba xi nkúhu an, tunga kj'ai kj'aihi kjuanda xi kitsjáná Ntíaná nga nkúnkáá. Najmi tu nku chubá kjuanda xi kik'ainá.

⁸ Ngat'a ts'e xi najmi kjee bixan ko jminchín xi ja k'ien x'ihin, b'a tíxian nga nda tjin tsa k'úentu suba xi nkúhu an. ⁹ Tunga tsa najmi kama 'yúhun nk'ie nga mjehe nga chjúngajnu, tu sahá incha katixan. At'aha tu sahá nda tjin nga kuixan tsa ch'on ts'in kuinchja animaha.

¹⁰ Ngat'a ts'e xi ja tsixan títsjaha kjuatéxuma xu'bi, kjuatéxuma xi najmi an ts'an, xi Nda Ntíaná ts'e. Xi tí'mi chjuún najmi tu kat'éjña x'ihin. ¹¹ Tunga tsa ni xi túb'éjñaha x'ihin, najmi ta katixahan ko tsa kanchjakonda ngáha. Ko xi tí'mi x'in najmi tu kat'éjña chjuúhun.

¹² Ngat'a ts'e xi tjíntuko xinkjín nga s'ejihin ko xi najmi s'ejihin Ntíaná, an xi b'a tíxihin, najmi Nda Ntíaná xi b'a ts'in tibatéxumaha. Tsa nku nda nts'eé tíjñaha chjuún xi najmi s'ejihin Ntíaná ko tsa yuhu chjuúhun nga k'úéjñakoho, najmi tu kat'éjña. ¹³ Ko tsa nku tachjuún tíjñaha x'in xi najmi s'ejihin Ntíaná ko tsa yuhu x'ihin nga k'úéjñakoho, najmi tu kat'éjña. ¹⁴ At'aha nda xi tí'mi x'in xi najmi s'ejihin Ntíaná, fát's'ehe Ntíaná tu ngat'aha chjuúhun xi s'ejihin. Ko tachjuún xi najmi s'ejihin Ntíaná, fát's'ehe Ntíaná tu ngat'aha x'ihin xi s'ejihin. Tsa najmi b'a maha niu, najmi je ntíhi nginkun Ntíaná. Tunga nd'ai Ntíaná ja ts'e ntíhi.

¹⁵ Tunga tsa xi najmi s'ejihin Ntíaná mjehe k'úéjña xi s'ejihin, tsa x'ihin ko tsa chjuúhun maha, najmi tjihin kjuá'yún nda nts'eé ko a ra nichjaá nga k'úéjñako xi najmi s'ejihin Ntíaná. At'aha Ntíaná mjehe nga s'ená kjuajyu nga kuintsubaá. ¹⁶ At'aha, ¿nkú n'e yahani ji xi tí'mihi chjuún tsa kujneihí x'ihin? ¿Ko nkú n'e yahani ji xi tí'mihi x'in tsa kujneihí chjihin?

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ja játs'ená Ntíaná, kui xi 'yún chjihí ra

¹⁷ Tunga tjihin ni nga kat'entu nga nkúnkú xuta xi nkú ts'in kitsjáha Ntíaná ko kat'entu xi nkú ts'in tjíntu nk'ie nga Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'ehe. Kui kjuatéxuma xu'bi xi tsjaha ngayjee xuta ninku. ¹⁸ Xi Ntíaná kikj'áts'ehe nk'ie nga ja kin'ehe ni circumcision, najmi tu katjántaha ra yjoho. Ko xi Ntíaná kikj'áts'ehe nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circumcision, najmi tu kats'in ni circumcision. ¹⁹ Najmi chumi ni ts'ihin tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circumcision. Nk'iehé nga n'etjusaán kjuatéxumaha Ntíaná, kuihí xi chjihí ra.

²⁰ Kat'entu saha nga nkúnkú xuta xi nkú ts'in tjíntu nk'ie nga Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'ehe. ²¹ Tsa ja tsaténahi jóo nk'ie nga kikj'áts'ehi Ntíaná, najmi tu fantaha ri yjohi. Tunga tsa tsakú n'yáhi nga kama ndáhi yjohi, b'a n'ei. ²² At'aha xi kich'ats'e nk'ie nga Ntíaná kikj'áts'ehe, kui xi ja ndáhi yjoho nginkun Nda Ntíaná. B'a ta tjin ts'e xi ndáhi yjoho nk'ie nga Ntíaná kikj'áts'ehe. Kui xi xuta musuhu Cristo nd'ai. ²³ Tse chjí xi kis'echjí nga kich'atsenuu, kui nga najmi tu xuta musuhu xuta n'e mahanu yjonuu. ²⁴ Kui b'a maha, já nts'e, xi nkú ts'in tintsuboo nk'ie nga Ntíaná kitsúyanuu nga kjuáts'enuu, b'a ts'in tintsuba sahanu nginkun Ntíaná.

B'i ts'in basehe Pablo ngat'a ts'e tsa kuixan xuta ninku ko tsa najmi

²⁵ Ngat'a ts'e xi tijn̄a xunkú najmi tjin̄na nku kjuatexuma xi kitsjá Nda Ntjaná xi tsjaha. Tunga xinyahanu xi nkú ts'in ts'innkjihin k'an. At'aha Ntjaná tsase nimana nga kits'in mana nku xi ma n'e s'ejihin ni xi tsu. ²⁶ B'a mana nga nda tjin̄ nga kat'entu saha xuta xi nkú nga ts'in tjin̄tu tu ngat'aha kjuanim̄a xi tjin̄ nd'ai.

²⁷ ¿A tijn̄ahi chjuún? Najmi tu binchisjái niyái xi nkú ts'in k'úejñai. ¿A najmi tjih̄in chjuún? Najmi tu binchisjái niyái nga kuixain. ²⁸ Tsa tibixain, najmi ngatitsun tin'ei. Ko tsa nku takjin̄ xunkú tibixan, najmi ngatitsun tits'in. Tunga xi kuixan s'eh̄e kjuasti xi tjin̄ asuntee. An bi, najmi mjena tsa kuitjajiun kui niu.

²⁹ Jun já nts'e, ni xu'bi xi mjena xinnu. Tu chubaha nistjin tijn̄a sa. Kui nga nistjin xi ndyja saha, xi tjih̄in chjuún kats'in xi nkúhu tsa najmi tjih̄in. ³⁰ Xi tintá kats'in xi nkúhu tsa najmi tintá. Xi tsjo tjih̄in kats'in xi nkúhu tsa najmi tsjo tjih̄in. Xi tib'atse tsa mí nihi, kats'in xi nkúhu tsa najmi kui ts'e niu. ³¹ Ko xi tits'inchjén tsa mí nihi, kats'in xi nkúhu tsa najmi kui niu xi 'yún chjí. At'aha ndyja asuntee xi tíyaa nd'ai.

³² Mjena nga najmi kjuántaha ruu yjonu. Xi tijn̄a xunkú, kui xi ni xi ts'e Nda Ntjaná fántaha ra yjoho ko xi nkú ts'in ts'ín ni xi tsjoho Nda Ntjaná. ³³ Tunga xi tijn̄aha chjuún, ni xi tjin̄ kui xi fántaha ra yjoho ko xi nkú ts'in ts'ín ni xi tsjoho chjuún. ³⁴ B'a ts'in najmi nkuhú ni xi kjintaha ra. Nku tachjuún xi najmi tjih̄in x'in ko a ra takjin̄ xi tijn̄a xunkú, kui xi fántaha ra yjoho ni xi ts'e Nda Ntjaná ko xi nkú ts'in kama je yjonintehe ko animaha. Tunga tachjuún xi tijn̄aha x'in, ni xi tjin̄ kui xi fántaha ra yjoho ko xi nkú ts'in ts'ín ni xi tsjoho x'ihin.

³⁵ Ngandanu b'a tíxihinnu. Najmi mjena tsa ch'á ts'ink'anjinu. Mje nína nga nda n'e kuintsuboo ko n'ekjas'en sisihuun yjonu Nda Ntjaná.

³⁶ Tsa tjin̄ xi b'a maha nga najmi tits'intjusunko ni xi y'éndako takjin̄ xi ja tjindakoho, ko tsa ja tífa núhu takjin̄ ko b'a maha nga tu sahá nda tjin̄ nga kuixanko, kats'in xi nkú ts'in tíma mjehe. Katixan. Najmi ngatitsun niu. ³⁷ Tunga xi tjinkuhu k'un nga najmi kuixan ko chukjuaha ts'in jnenta yjoho nga chjuún ma mjehe, ko ma 'yúhun nga b'éch'oho yjoho, ko ja kits'innkjink'un sisin nga tu sahá nda tjin̄ nga najmi kuixan, nda tjin̄ nga najmi kuixan. ³⁸ Kui b'a maha, xi kuixankoho xi tjindakoho, nda ts'ín. Tunga 'yún nda tjin̄ sa ni xi ts'ín xi najmi kuixan.

³⁹ Nku tachjuún xi tijn̄aha x'in, kui xi tjit'a'yúnko x'ihin nk'ie nga tijn̄a sa. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndái ngáha ra yjoho ko kama k'úejñako ngáha xi mjehe, tsa nku xi ta s'ejihin Ntjaná k'úejñako. ⁴⁰ Tunga b'ahá xian nga 'yún nda ts'in k'úejña tsa najmi ta k'úejñakoho x'in. B'a ts'in ts'innkjihin k'an ko ndzjen mana nga ta tijn̄ajinna Espirituhu Ntjaná nga b'a tíxian.

8

B'i ts'in tsakúya Pablo ngat'a ts'e nichine xi chje 'baihi ntia xi ntsja xuta ts'innda

¹ Kuinchjako ma ngánu nd'ai ngat'a ts'e nichine xi chje 'baihi ntia xi ntsja xuta ts'innda. Ja yaá nkú tjih̄in ra ngat'a ts'e kui ni. Tunga ni xi be xuta, kui xi ts'in ngak'uhun. Kjuatjoo bi, kui xi tsjá nga'yúhun xuta. ² Xi b'a maha nga be tsa mí nihi, kui xi najmi kjee be xi nkú ts'in tjih̄in nga skue. ³ Tunga xi tjoho Ntjaná bi, Ntjaná be yáha xuta xu'bo.

⁴ Kui b'a maha, ngat'a ts'e tsa ma chine nichine xi chje kik'aihi ntia xi ntsja xuta kits'innndaha, yaá nga ntia xu'bo najmi chumi ni chjih̄i ra ko nga nku tutuhú maha Ntjaná. Najmi tjin̄ sa k'ai. ⁵ Kjuaxi nga tjin̄ nk'a ján ko t'anankiu xi ntia tsuhu xuta, ko santaha nkjin maha xi 'mi ntia ko nkjin maha xi chuba yankjún. ⁶ Ná bi, nku tutuhú maha Ntjaná. Kui xi Ntia Na'miu xi kits'innnda ngayjee ni xi tjin̄ ko at'aha mjehe kui nga tintsubahaná. Ko ta nku tutuhú maha Nda Ntjaná, kui xi Jesucristo xi ngat'aha tjih̄in ni xi tjin̄ ko xi ngat'aha tintsubahaná.

⁷ Tunga najmi ngatenteehé xuta be ni xu'bi. Tjín xi ja kama nkaha ntia xi ntsja xuta ts'innaha. Tsa xuta xu'bo kjine nichine xi chje kik'aihi ntio, tu sa b'ahá tsu ngá kjuankjintak'uhun nga ja chuntí kama nginkun Ntiana, at'aha najmi ndjá tjíya kjuankjintak'uhun. ⁸ Kjuaxi nga najmi ngat'aha ni xi chineé binchúk'un tiñahaá Ntiana. Najmi 'yún nda kama saá tsa chineé ko najmi 'yún ch'onk'un kama saá tsa najmi chineé.

⁹ Tíjña ndáinu ni xi ma chino, tunga chasenú nga ni xi chino najmi ts'ínndyjajihin xuta xi najmi ndjá tíncha. ¹⁰ At'aha tsa nku xi najmi ndjá tjíya kjuankjintak'uhun skuéhi ji xi ja yai ni xu'bi nga kabinchin nku ante má yankjún ntia xi ntsja xuta kits'innaha ko nga tíchinei ni xi tjín yo, ¿a najmi kohó kui kama k'un kjine ni xi chje kik'aihi ra ntia xu'bo? ¹¹ B'a ts'ín ngat'aha ni xi yai ndyjaha nda nts'eé xu'bi xi najmi ndjá síjña, xi Cristo k'ienntjáíhi.

¹² Nk'ie nga b'a ts'ín t'n'ekatsúnjiun kjuankjintak'uhun já nts'eé xi najmi ndjá tíncha, ngatitsun xi tífi kontraha já nts'eé t'n'o ko ta xi tífi kontraha Cristo. ¹³ Kui b'a maha, tsa ngat'aha nichinena títs'inkijnejihinna ngatitsun nda nts'é, tu sahá ndaha nku nistjin najmi ta k'ínehena yo, tu xi b'a ts'ín najmi ts'inkijnejihinna ngatitsun nda nts'é.

9

B'i ts'ín tsasintjai yjoho Pablo nga kjuaxi nga nda postru

¹ ¿A najmi kamahá ts'ian ni xi ts'ín nku nda postru? ¿A najmi nda postruná? ¿A najmi tunkáhan kikiékohona Nda Ntiana Jesu? ¿A najmi juhún nga chjihí xá xi títs'ian nga Nda Ntiana títs'in xáha? ² Ta ndaha tsa tjín xi najmi ts'ínkjáíhin nga an xi nku nda postru, tunga jun tjíhin nga n'ekjáínnú. At'aha nd'ai nk'ie nga s'ejinnuu Nda Ntiana, kui niu xi bakúchji nga kjuaxi nga an xi nku nda postru.

³ B'i ts'ín básintja yjona nginkun xuta xi b'aya xána. ⁴ ¿A najmi kamahá n'ekjáíhin an ko Bernabe ni xi chineé ko ni xi s'i? ⁵ ¿A najmi kamahá nga s'ejñani chjuún xi s'ejihin Ntiana, xi tsjénkoní nga kuinimai xi nkú incha ts'ín já postru xingisoo ko já nts'e Nda Ntiana ko Pedro? ⁶ ¿A tu nkuhú an ko Bernabe tjíhinni nga n'exái tu xi sakúhuni ni xi machjénni?

⁷ Nku nda jun, ¿a kuihí b'échjí ni xi fet'aha nga ts'ín xáha? Xi b'éntje tuntsjajé, ¿a najmi kjinehé tuu? Xi kunntá chutsanka, ¿a najmi yohó sakút'aha ni xi kjine? ⁸ ¿A kjuankjintak'un ts'ahán t'ib'asjéhena ni xi tíxian? ¿A najmi b'ahá ta ts'ín tjít'a kjuatéxumoo? ⁹ At'aha b'a ts'ín y'ét'a Moise xujun kjuatéxumoo: “Najmi tu tsa b'e'ohoo turu tsa tu xi najmi kjinehe tuniñu nk'ie nga títs'inxá nga tíbitjía tuniñu.” ¿A turuhú kjintaha ra Ntiana? ¹⁰ ¿A najmi ngandanáha b'a kitsú? Johon, ngandaná b'a ts'ín kis'et'aha kjuatéxumoo. At'aha xi bakján t'anankiu ko xi bitjía tuniñu, kui xi tjíhin nga kúyaha nga ta sakút'aha chon.

¹¹ Kui kjuaha, tsa jin t'ib'entjeheni ajinnuu ni xi ts'e Ntiana, ¿a tsehé ni xi t'ibinchij tsa ta sakút'ani chuba chahan ni xi tjinnuu ei asunntei? ¹² Tsa kj'ai ma sakút'aha ni xi tjinnuu, ¿a najmi 'yuhún tsuhuni nga sakút'ani ni xi tjinnuu? Kamaní kuinchíi, tunga najmi b'ahá t'n'ei. Ni xi n'e níi, n'e chúkjuai ngayjee ni xi mat'ain tu xi najmi chumi ni k'uéch'oho ra xuta én nda tsuhu Cristo.

¹³ ¿A najmi yanú nga xi ts'inxá ninku kjine ni xi masún ninku ko xi ts'inxát'a nathan chje ta sakút'aha yjoho chu xi n'ek'ien yo? ¹⁴ B'a ta ts'ín y'enda Ntiana nga xi b'énjímí én nda tsuhu, én xi k'uénjímí k'úéntuhu. Yo sakúhu ra ni xi kjine.

¹⁵ Tunga an ndahachí najmi t'ibankia ni xi tjíhin nga kanéna kai. Ko ta ndaha najmi títs'inntúnuu tsa tu xi ni k'uaihinú. Tu sa ní nda tjín tsa kuayá kintehe ni nga tu nku k'uaihina ni, at'aha tsjo tjinna nga najmi chumi ni t'ibaina. ¹⁶ Nk'ie nga t'ib'enjímía én nda tsuhu Jesucristo, najmi kui kjuaha tsa nk'a k'uasjéhena yjona. At'aha ja tjínena nga b'a ts'ian. ¡Nimá rú ts'ihinna tsa najmi k'uenjímía én nda tsuhu Jesucristo!

¹⁷ Kui b'a maha, tsa xá an mjehena k'uenjímihina én nda tsuu, ts'ínkjáíhin chjína. Tunga tsa tjínena nga k'uenjímía, a xá xi kik'aihina títs'ian ma. ¹⁸ Kui nga, ¿mí chjíhi xi

ts'inkjáihín ra ma? Chjína nga najmi f'achjá nga b'enijmía én nda tsuhu Jesucristo ko nga najmi bankia ni xi kanéna ngat'ahá nga tíb'enijmía én nda tsuu.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi ts'ín nga ts'ín xáha

¹⁹ Ndaha tsa ndaína yjona, tunga jahá kits'in ma yjona nku nda musuhu ngayjee xuta, tu xi b'a ts'in nkjin xuta ts'in ngana sahana nga kuakj'a éhen Cristo. ²⁰ Ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra b'a ts'ian xi nkú ts'in xuta xi ntje judio tjeheh ra, tu xi ts'in nganahana kui xuto. Ndaha tsa an najmi tíñanena kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise, tunga ajihin xuta xi tíñanehe kjuatéxumo b'a ts'ian xi nkú ts'in xi tíñanehe kjuatéxumo, tu xi ts'in nganahana kui xuto.

²¹ Ajihin xuta xi najmi tíñanehe kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise b'a ts'ian xi nkúhu tsa ko an najmi tíñanena kjuatéxumo, tu xi ts'in nganahana xuta xi najmi tíñanehe kjuatéxumo. Tunga najmi tíñna t'axihín ra kjuatéxumaha Ntíaná, at'aha kjuatéxumaha Cristo tíñajihin. ²² Ajihin xuta xi najmi ndjá tìncha nginkun Ntíaná b'a ta ts'in ts'in ma yjona, tu xi ts'in nganahana xuta xi najmi kje ndjá tìncha. Ts'in ma yjona xi nkú k'un ngayje tákjá xuta tu xi tjin xi k'uankihi. ²³ B'a títs'ian at'aha xáha én nda tsuhu Jesucristo títs'ian ko tu xi ta sakúhuna kjuanda xi tsjá.

²⁴ ¿A najmi yanú, nk'ie nga nkjin maha xi bangatsanka, nkuhú xi ts'in ngana? Kui nga tiyútsanka sisihinnu tu xi kama n'ekjáihín ruu chjí xi k'uainá. ²⁵ Ko xi b'enda yjoho nga tsúton, nkjin ni xi b'éch'oho yjoho. B'a incha ts'in tu xi kama ts'ínkjáihín ra nku chjí xi batsun. Tunga ná bi, tíb'endaá yjoná tu xi n'ekjáihín raá nku chjí xi najmi maha batsun.

²⁶ An bi, najmi títangatsanka xi nkúhu xi chubá títangatsankahá ko najmi títjan xi nkúhu xi chubá tít'éjin séhén. ²⁷ Tu sa ní títsjaha kjuanima yjonintena ko títs'ink'a niyá, tu xi najmi ndyjahana an xi y'enijmíhi xuta xingisoo.

10

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'ínchjén ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio

¹ Jun já nts'e, najmi mjena nga n'echayo ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio. Ngayjee y'ema kintehe nintj xi kitsjániyáha ko ngayjee j'atikjá ntáchak'uun. ² B'a ts'in ngayjee nkuhú kamakoho Moise nga kisaténtájin nintju ko ntáchak'uun.

³ Nkuhú nichine xi kitsjáha Ntíaná incha kikjine ngayjee ⁴ ko nkuhú ntá xi kitsjáha Ntíaná incha kik'i ngayjee. Incha kik'i ntánijua xi tsitjuhu nku naxi xi kitsjáha Ntíaná. Kui naxiu xi Cristo ko kui naxiu xi kitsjenkoho. ⁵ Tunga ndaha tsa b'a kama, najmi kisasihin Ntíaná xi nkú ts'in y'entu nkjin xuto. Kui kjuaha incha k'ieheh ante kixiu.

⁶ Ni xi kamat'ain xuta xu'bo kis'ejña chubayaná, tu xi najmi n'e mjehená ni xi najmi nda xi nkú ts'in kits'in mje xuta xu'bo. ⁷ Najmi tu n'etsjohoo ntia xi ntsja xuta ts'innda xi nkú kits'in k'ua xuta xu'bo, xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntíaná: "Y'entu xuta nga kikjine ko kik'i ko askahan incha tsisintjen nga kitenki tsjo."

⁸ Najmi tu chubá suntukonáá xinkjá xi nkú kits'in k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha k'ieheh kan jan mij nga nkuhú nistjin sa. ⁹ Najmi tu chjut'ayák'aán Nda Ntíaná xi nkú kits'in k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha k'ieheh nga kikjinehe ra ye. ¹⁰ Najmi tu chubayanó Ntíaná xi nkú kits'in k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha nga ntítsje xi ts'ínkje xuta kits'ínk'ieheh ra.

¹¹ Ni xu'bj xi kamat'ain ntje cháha xuta judio, kui xi kis'ejña chubayaná. Xujun éhen Ntíaná kis'et'a niu tu xi tsjániyáhaná ná xi tintsubaá nd'ai nistjin xi fekuu. ¹² Kui b'a maha, xi ts'innkjink'un nga najmi kuijnenki, kakuhun yjoho tu xi najmi kuijnenkihi. ¹³ Ni xi timat'on nga tichjut'ayák'unnuu najmi ts'ati sa nga ni xi mat'ain xuta. Ma ma 'yún tak'aán Ntíaná. Najmi tsjante tsa 'yún chjut'ayák'un sanuu nga kjuáinenuu nku ni xi najmi kuichjúkjuanuu. Tsjániyá nínuu xi nkú ts'in kuitjunkihinu nk'ie nga chjut'ayák'unnuu, tu xi b'a ts'in n'e chúkjuahanu ni xi nibanenuu.

¹⁴ Já nts'ena xi tjoná, kui nga tankín t'axihín ruu ntia xi ntsja xuta ts'índaha. ¹⁵ Tíinchjakonuu xi nkúhu xuta xi be ni xi ts'ín. N'enkjínk'un sisiun ni xi tíxinnuu. ¹⁶ Nk'ie nga 'yaá binu nkjúun nga 'báihíi máb'achjíhi Ntíaná, ¿a najmi nkuhú bichú majihín jníhi Cristo? Kó nk'ie nga chineé ninkuan xi bakjanyáá, ¿a najmi nkuhú bichú majihín yjonintehe Cristo? ¹⁷ Nkuhú maha ninkuon, kui nga nkuhú yjoninte bichú mahaná ndaha tsa nkjin mahaná. At'aha ngatenteé sakút'aná ninkuan xi nkuhú maha.

¹⁸ Chase chubayohoo xuta xi ntje Israel tjeheñ ra. Xi incha kjine yjoho chu xi chje 'báihí Ntíaná, ¿a najmi nkuhú bichú majihín chje xi s'entusún naxhan chje? ¹⁹ Nk'ie nga b'a tíxian, najmi b'a tíxian tsa chjíhi ra ntia xi ntsja xuta ts'índaha kó ta ndaha tsa chjíhi ra yjo xi 'báihí chje. ²⁰ Ni xi tíxin níná, chje xi tsjáha ntia xuta, kui xi jánindoo títsjáha. Najmi Ntíaná tsjáha niu. Najmi mjena tsa tjín ni xi s'ekonuu jánindoo.

²¹ Najmi kama s'iuoyo chutsín xi ts'e Nda Ntíaná kó ta chutsín xi ts'e jánindoo. Najmi kama kuíntsubat'o yámixa xi ts'e Nda Ntíaná kó ta yámixa xi ts'e jánindoo. ²² ¿A ra mjehéna nga kama stihí Ntíaná? ¿A 'yúhún tjinná nga'yún nga kama kuankín kontraá Ntíaná?

B'i ts'ín tsakúya Pablo nkje chineé yjo xi ja kin'e ma chje

²³ “Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. Tunga najmi ngandanáha ngayjee niu. “Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. Tunga najmi ngatenteéhé niu tsjá nga'yúnná. ²⁴ Ndaha nku najmi tu katangisjai ngandaha. Ni xi kama ní ngandaha xuta xinkjín katangisjai.

²⁵ Kama chinoo tu mí yjohó ni xi tjín má satéña yjo. Najmi tu b'a bixiún tsa kui niu xi ts'íinkatsún kjuankjintak'unnuu. ²⁶ At'aha ngayjee asuntee kó ni xi tjíhin, Ntíaná ts'e.

²⁷ Tsa nku xi najmi s'ejihín Ntíaná b'a kuítsunuu nga kuankín chinoo niñu ni'yaha kó tsa mjenuu kuankiún yo, chinoo tu mí ni xi k'uéñat'ahanuu. Najmi tu b'a bixiún tsa kui niu xi ts'íinkatsún kjuankjintak'unnuu. ²⁸ Tunga tsa tjín xi b'a kuítsunuu: “Ntia xi ntsja xuta ts'índaha ja kik'aihi chje yjo xu'bi”, najmi tu chino nk'ie. T'ech'óhoo yjonuu niu tu ngat'aha tsa nkú kamaha xi b'a kuatsúnuu kó tu ngat'aha tsa kuatsún kjuankjintak'uhun.

²⁹ Najmi b'a tíxian tsa kjuankjintak'uhun xi kjine niu kuatsún. Kjuankjintak'un níhi xi b'a kuatsúu tíxian. At'aha, ¿á xi nkú ts'ín tíinchjaha kjuankjintak'uhun xuta xi kj'ai chasehe ra nga cha mí nihí xi ma ts'ian? ³⁰ Tsa tsjaha máb'achjíhi Ntíaná at'aha títsjana ni xi tíne, ¿á kuinchjanehena xuta tsa kjine ni xi ja kuatsjaha máb'achjíhi Ntíaná?

³¹ Kui b'a maha, tsa chinoo kó tsa s'iu kó tsa tu mí nihí ni xi n'oo, ngayje ni xi n'oo katakúchji kjuachánkaha Ntíaná. ³² Najmi tu n'o nga ndyjajihín xuta xi ntjehe judio tjeheñ ra kó xi najmi ntjehe judio tjeheñ ra kó ta ndaha xuta ninkuhu Ntíaná. ³³ An bi, tu mí nihí ni xi ts'ian, ni xi sasíhin ngayjee xuta ts'ian. Najmi tu ni xi ngandana bangisja nga ts'ian. Ni xi kama ní ngandaha xuta ts'ian. B'a ts'ian tu xi k'uankihi.

11

¹ B'a ta n'oo xi nkú nga ts'ian, at'aha an bi, b'a ta ts'ian xi nkúhu Cristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín skuenkjún jminchjún

² Tsjo ts'ín nchjanijmíyahanuu, já nts'e, at'aha tehente f'áitsjennuu an kó at'aha tín'o ni xi tsakuyánuu. Kui ni xi kik'aina kó b'a ta ts'ín kits'inkjas'ennuu. ³ Tunga mjehéna nga choo nga Cristo kui xi tjeñ tíjtjuhun nga nkúnkú jáx'in, kó xi tí'mi x'in kui xi tjeñ tíjtjuhun chjuúhun, kó Ntíaná kui xi tjeñ tíjtjuhun Cristo.

⁴ Tu yá ndahá ni xi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná kó tsa nga ts'íinkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui xi najmi tibenkjún xi tjeñ tíjtjuhun. ⁵ Kó tu yá tachjuúhún ni xi najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná kó tsa nga ts'íinkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui tachjúun xi najmi tibenkjún xi tjeñ tíjtjuhun. Nk'ie nga chasehe raá, b'a joyaha tsa kichj'ajnu kaha. ⁶ At'aha tsa nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku, tu sahá katate ntsjaha. Kó tsa subaha nga kuáte ntsjaha kó a ra nga kj'uájnu kaha yjoho, tu sahá kat'é'ma nintaku ma.

⁷ Xi tí'mi ndax'in najmi tjihin nga k'ué'ma nintaku. At'aha xi nkú ts'in tjíyaha Ntíaná, b'a ts'in kits'innaha Ntíaná ndax'in xi tjuun, ko kui ndo bakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Tunga xi tí'mi tachjuún, kui xi bakúchji kjuachánkaha xi tí'mi x'in. ⁸ At'aha ndax'in xi tjuun najmi yjonintehe tachjuún nibaha ra. Tachjuún xi tjuun ní xi nibaha ra yjonintehe ndax'iun. ⁹ Najmi ngandaha tachjuún kin'endaha ndax'iun. Ngandaha ní ndax'iun kin'endaha tachjuún. ¹⁰ Kui kjuaha tjihin nga k'ué'maha nintaku xi tí'mi tachjuún, tu xi skuenkjúhun xi batéxumaha ko skuenkjúhun ntítsjee.

¹¹ Tunga ajinná xi s'ejinná Nda Ntíaná, tjín xi chjuún at'aha ta tjín xi x'in, ko tjín xi x'in at'aha ta tjín xi chjuún. ¹² At'aha xi nkú ts'in yjonintehe ndax'iun nibaha ra tachjuún xi tjuun, b'a ta ts'in nd'ai xi tí'mi tachjuún tsihin xi x'in tí'mi. At'aha ngatentee ni xi tjín nginkun Ntíaná nibaha ra.

¹³ N'enkjintak'un sisiun ni xu'bi. ¿A nda tjín nga nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná? ¹⁴ Xi nkú ts'in yaha, tsa nku nda ts'índju ntsjaha, ta kui ta maha títsjáha kjuasuba yoho. ¹⁵ Tunga tsjohó tjihin nku tachjuún tsa ts'índju ntsjaha. At'aha kui xi kik'aihi nga ndju kama ntsjaha tu xi k'ué'makoho nintaku.

¹⁶ Tunga tsa tjín xi mjehe k'úesiyáha ni xu'bi, najmi b'a ts'in nkaní ko ta ndaha najmi b'a ts'in nkaha xuta ninkuhu Ntíaná.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjihin nga n'ekj'átsjen ngabayaha Nda Ntíaná nk'ie nga kama ñjakú xuta ninku

¹⁷ Najmi tinchjako tsjo tsjonuu ni xi xinnuu nd'ai, at'aha najmi ngandanuu ma ñjakúkohonu xinkiu. N'e'un níhi xinkiu nga ma ñjakú. ¹⁸ Kui ni xu'bi xi tjun xinnuu. Tí'miyana nga b'i ngjáhan ch'ach'anú xinkiu nga n'esje t'axiún yjonuu nk'ie nga ma ñjakú ninku. Ko santaha tís'ejinna ni xi tí'mina, ¹⁹ at'aha tjihin ni nga ch'ach'anú xinkiu nga n'esje t'axiún yjonuu tu xi chaha yá xi ndjá síjña nginkun Ntíaná.

²⁰ Nk'ie nga ma ñjakúkoo xinkiu, najmi n'o xi nkú ts'in tsakúyaná Nda Ntíaná nga kikjineko sa já ni'yakuyáha. ²¹ At'aha nk'ie nga chino, b'i ngján nkúnkú fak'á ni xi ts'e. Tjín xi najmi sakúhu nichinee ko tjín ngá xi ma ch'i. ²² ¿A ra najmi tjihinnuu ni'ya má nga kama chinoo ko s'iu? ¿Á tu ni xi najmi chumi ni chjhi ra tín'ekohonu xuta ninkuhu Ntíaná ko tí'baihi ruu kjuasuba xuta xi najmi chumi ni xi tjihin ra? ¿Nkú xinnuu? ¿“Nda tín'o”, a xinnuu? Nk'ie nga b'i tín'o, najmi tjín xi nkú ts'in “Nda tín'o” xihinnuu.

²³ Ta kui ma maha én xi kitsjana Nda Ntíaná, ta kui ma maha én xi tsakuyánuu. B'i kixinnuu: Ta kuihi nistjen nga kin'ekjas'en Nda Ntíaná Jesu, jak'á ninkuan. ²⁴ Nk'ie nga ja kamaha nga kitsjáha máb'achjhi Ntíaná, tsakjanya ninkuon ko b'i kitsú: “Kui xu'bi xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanuu. B'i ta n'oo tu xi k'juátsjehennuu an.”

²⁵ B'a ta ts'in jak'á chutsiun nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichinee. B'i kitsú: “Kui chutsiun tibakúchji jnina xi ja tib'éndako tsetsehe Ntíaná nd'ai xi nkú ts'in nda ts'ínko xuta. B'i ta n'oo tu xi k'juátsjehennuu an xki xki nga s'iu.” ²⁶ Kui b'a maha, xki nga chinoo ninkuon ko s'iyó chutsiun, b'aha ra nga kik'atuts'ihin kui nij santa nkúhu nga k'juái ngáha Nda Ntíaná, tibixínyo nga k'ien.

²⁷ Kui nga tu yáha ni xi najmi skuenkjúhun nga kjine ninkuon ko nga k'úya chutsiun nga ts'ín xi nkú kitsú Nda Ntíaná, kui xi títsjehen jé nga najmi tibenkjún yjonintehe ko jnihi Nda Ntíaná. ²⁸ Kui b'a maha, kintehe ni nga xuta kjine ninkuon ko nga k'úya chutsiun, tjihin ni nga katasejin sisin animaha. ²⁹ At'aha tsa tjín xi chuba kjinehé ko chuba k'úhi nga najmi ts'ínkie yoho nga yjonintehe Nda Ntíaná niu, kui xi n'enijéhe ra at'aha chuba tikjinehé ko tí'bi niu.

³⁰ Kui kjuaha nga tjihin ajinnuu nkjin xi kjintu'un ko xk'ién ko k'ua xi ja k'ien. ³¹ Tunga tsa chasejin sisihin animaná, Ntíaná najmi ts'ínk'anjiná jé. ³² Nk'ie nga base Ndantíaná tsa nda ko tsa najmi nda ni xi n'eé, yo títsjaníyaná tu xi najmi n'enijéhená nistjin nga n'enijéhe xuta xi tjín asuntee.

³³ Kui b'a maha, já nts'ena, nk'ie nga kama ñjakú nga chinoo nichinee, b'i ngján chuyohoo xinkiu. ³⁴ Tsa tjín xi tíma bjohoo, ni'yaha kakjine. B'a kats'ín tu xi najmi ts'ínk'a niyáha ra Ntíaná ngat'aha ni xi títs'ín nk'ie nga tíma ñjakúkoo xinkiu.

Ni xi tjín sa ajinnuu, nk'ie nga kfínsenuu k'uendá.

12

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kj'ai kj'ai kjuanda tsjáha Espirituhu Ntíaná xuta ninku

¹ Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin tikjá kjuanda xi tsjáha Espirituhu Ntíaná xuta ninku.

² Yo xi nkú n'e tintsuuboo nk'ie, nga najmi kjee s'ejinnuu Ntíaná. Xi nkúhu tsa kichju'yunnuu nga kitsjennkihúu ntia xi najmi maha nchja, xi ntsja xuta ts'índaha. ³ Kui b'a maha, tíxinyahanuu nga ndaha nku xuta xi Espirituhu Ntíaná títs'ínkinchjaha najmi ma b'a tsu: “¡Najmi nda Jesu!” Ko ta ndaha nku najmi ma: “¡Jesu xi Nda Ntíaná!” tsu, tsa najmi tjñajihin Espirituhu Ntíaná.

⁴ Kj'ai kj'ai kjuanda xi 'baihi xuta, tunga nkuhú maha Espirituhu Ntíaná xi tsjáha. ⁵ Kj'ai kj'ai xá xi maha ts'ín xuta, tunga nkuhú maha Nda Ntíaná xi tsjá xaha. ⁶ Kj'ai kj'ai ni xi maha incha ts'ín, tunga nkuhú Ntíaná xi ts'ín ngayjee niu nga ts'ínxájinyjehe xuta ninku.

⁷ Nga nkúnkú kik'aihi nga Espirituhu Ntíaná kuakúchji yohoo ngandaha ngayjee xuta ninku. ⁸ Tjín xi Espiritu tsjáha nga kuítsuyaha xuta én xi nanka, ko ta tjín xi ta kuihi Espiritu tsjáha nga kuítsuyaha xuta ni xi kamankjihin. ⁹ Tjín xi ta kuihi Espiritu tsjáha nga 'yún s'ejihin Ntíaná, ko tjín ngá xi ts'ínkikihi xuta. Ta kuihi Espiritu xi tsjáha nga b'a ts'ín.

¹⁰ Tjín xi maha ts'ín kjuankjún, ko tjín ngá xi Ntíaná tsjáha éhen, as'ai ts'ínkjas'en niu. Tjín xi mankjihin tsa kjuaxi nga Espirituhu Ntíaná tjñajihin xuta. Tjín xi nchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu, ko tjín ngá xi ts'ínk'atiya én xi tsjá Espiritu. ¹¹ Nkuhú Espirituhu Ntíaná xi ts'ín ngayjee ni xu'bi. Xi nkú ts'ín mjehe tsjá ni, b'a ts'ín tsjáha nga nkúnkú xuta ninku.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú kich'aá xinkiaá ñá xi xuta ninku

¹² Xi nkúhu yjonintena, nkuhú maha tunga nkjihin ni xi tjihin nga tjixanya. Ko ngayjee ni xi tjihin, ndaha tsa nkjin maha tunga nkuhú yjoninte bichú ma. B'a ta tjín ngat'a ts'e Cristo. ¹³ At'aha nkuhú Espirituhu Ntíaná ksaténtáhaná ngatenteé ko ngayjee kik'ainá nga ki'yaá ta kuihi Espirituhu Ntíaná. B'a ts'ín nkuhú yjoninte tsichu mahaná, ndaha tsa xuta xi ntje judio tjehe ra ko ta ndaha tsa xi najmi ntje judio tjehe ra, ndaha tsa xuta musu xi kich'atse ko ta ndaha tsa xi ndái yohoo.

¹⁴ Nku yjoninte najmi nku ndjuú maha. Nkjin ní ni xi y'aha ra nku yjoninte. ¹⁵ Tsa b'a kuitsu nku tsukaá: “Najmi yjonintee y'ahana at'aha najmi ntsa 'mina”, tsa b'a kuitsu, ¿a kui kjuaha nga najmi ta yjonintee y'aha ra? ¹⁶ Ko tsa nku tjabaxínñaá b'a kuitsu: “Najmi yjonintee y'ahana at'aha najmi tunkun 'mina”, tsa b'a kuitsu, ¿a kui kjuaha nga najmi yjonintee y'aha ra?

¹⁷ Tsa tu subahá tunkun kama yjonintee, ¿nkú ts'ín kuinú'yáhaná? Ko tsa tu subahá tjabaxínñju kama yjonintena, ¿nkú ts'ín kj'uántahaná? ¹⁸ Xi nkú ts'ín kisasihin Ntíaná, b'a ts'ín y'entu nga nkúnkú ni xi tjihin yjonintena. ¹⁹ At'aha tsa nkuhú ni xi tjña, najmi ta yjonintehe ma. ²⁰ Kui nga ndaha tsa nkjin maha ni xi y'aha ra yjonintee, tunga nkuhú maha yjonintee.

²¹ “Najmi machjénna ji”, najmi tsuhu tunkaán ntsaá. Ta ndaha: “Najmi machjénna jun”, najmi tsuhu nintakaá tsukaá. ²² Tu sa ní má najmi 'yún machjénna yjonintena bixihaán, tu sa ní kui xi 'yún machjén sa. ²³ Ko xi b'a maná nga kinte tjen, kui xi tu sahá tsjo n'ek'íe saá. Ko má najmi mjená nga kama chji, kui xi b'e'maá, ²⁴ at'aha

najmi machjéhen nga k'úé'maá yjonintená má nga ma chji bixíaán. B'a kits'ínk'íé Ntíaná yjonintená nga 'yún n'echjí saá xi b'a maná nga kinte tjen.

²⁵ B'a kits'ín Ntíaná tu xi najmi kama ngabihí ra xinkjín yjonintená ko tu xi b'i ngján kúhún ra xinkjín. ²⁶ Nga ngayjee ni xi y'aha ra yjonintená, tsa tjín xi un tíbehe, ta un skuehe xi k'oo. Ko tsa 'yún tíchun sahaá nku, ngayjee xi k'oo ta tsjo incha kamaha.

²⁷ Jun xi yjonintehe Cristo. Nga nkúnkú jun, jun xi yjonintee. ²⁸ Ntíaná kitsjá nga s'e ajihín xuta nínku tjun já postru, xi ma joho já profeta xi tsuya én xi Ntíaná tsjáha, xi ma jahan já maestru, ko askahan xi maha ts'ín kjuankjún, ko xi maha ts'ínk'íé xuta, ko xi be nkú ts'ín kuasinko xuta, ko xi tsjen tíjún, ko xi nchja kj'ai én xi Espirituhu Ntíaná tsjáha.

²⁹ ¿A ngatenteehé xuta nínku xi já postru? ¿A ngatenteehé xi já profeta? ¿A ngatenteehé xi já maestru? ¿A ngatenteehé xi maha ts'ín kjuankjún? ³⁰ ¿A ngatenteehé xi kik'aihi nga kamaha ts'ínk'íé xuta? ¿A ngatenteehé xi kik'aihi nga nchja kj'ai én xi tsjáha Espirituhu Ntíaná? ¿A ngatenteehé xi maha ts'ínk'atiya nkú tsuhu ra kj'ai én xi Ntíaná tsjáha xuta?

³¹ Kui b'a maha, ajihín ngayjee kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntíaná, n'e mjo xi kjennuu niyá. Tunga xinyahánuu nku xi 'yún kjennuu niyá.

13

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kjuatjoo xi 'yún chji saha

¹ Tsa mayjena én xi tjín ko én xi nchja ntítsjee tunga tsa najmi tjíhína kjuatjo, xi nkú joyaha nku ni xi tu tífanéhé bichú ma ko a ra nku kicha xi tífanet'áha son xi ch'on ts'ín nu'yá nga tín'ekjane. ² Tsa ts'inkjas'en én xi tsjána Ntíaná, tsa mankjinna ngayjee ni xi y'éjña 'ma Ntíaná, tsa be tu mí nihí ni, ko tsa 'yún s'ejinna Ntíaná nga santaha kama ts'ínkjí t'axián naxi, tunga tsa najmi tjíhína kjuatjo, najmi chumi ni chjhi ra an. ³ Tsa tsjáha xuta x'an ngayjee ni xi tjínna ko tsa ts'inkjas'en yjona tu xi kuitihi ngandaha xuta xi kj'ai, tunga tsa najmi tjíhína kjuatjo, tu kjuandahá b'a ts'ian.

⁴ Xi tjíhín kjuatjo, kui xi ta tjíhín kjuatsenta ko nda animaha. Xi tjíhín kjuatjo najmi xintak'un, najmi nchja én ngak'un, najmi nk'a b'asje yjoho, ⁵ najmi ts'ín ni xi najmi sasíhín xuta xingisoo, najmi tu ni xi ts'e subahá bangisjai, najmi kitsa ma kjahan, najmi b'éjin tak'un ni xi najmi nda kin'ehe, ⁶ najmi tsjo maha ni ch'onk'un xi ts'ín xuta. Tsjo ní maha ni xi naxu ts'ín xuta. ⁷ Xi tjíhín kjuatjo ts'ín'yún tak'unyje ni xi f'ajin, s'ejihín ngayjee ni xi ts'e Ntíaná, ma 'yún k'un tehente Ntíaná, ko ts'ín chúkjuayje ni xi mat'ain.

⁸ Najmi kamaha kfeya kjuatjoo. Kuichú nistjin nga najmi ta ts'ínkjas'ehe já profeta éhen Ntíaná, ko nga najmi ta tsjáha Ntíaná nga kuinchja xuta kj'ai kj'ai én, ko nga najmi ta kamachjéhen nga cha xi nkú ts'ín yaá nd'ai. ⁹ At'aha tu ichíhí yaá nd'ai ko tu ichíhí ni xi tsuyaná já profeta nd'ai, ¹⁰ tunga nk'ie nga kuitjusun ni xi tjíhín nga kama, nk'iehé kfet'a ni xi tu ichíhí yaá nd'ai.

¹¹ Nk'ie nga ndyjana, kinchja xi nkú ts'ín nchja jántí xi, kits'innkjíhín k'an xi nkú ts'ín ts'innkjink'un jántí xi, ko kamankjinna xi nkú ts'ín mankjihín jántí xi. Tunga nk'ie nga ja kama chá, y'éjña t'axián ni xi ts'ín jántí xi. ¹² At'aha nd'ai tu tíya xanáá ni xi ts'e Ntíaná xi nkú joyaha tsa nku chutsín tíchaseyaá nga najmi nda ts'ín tíyaá, tunga kuichúhú nistjin nga cha sisián Ntíaná. Nd'ai chuba be, tunga kuichúhú nistjin nga skue sisian. B'a ts'ín skue xi nkú ts'ín bena.

¹³ Najmi maha feya nga tís'ejinná Ntíaná ko nga tíma 'yún k'aán ko nga tjínná kjuatjo. Tunga kjuatjoo xi 'yún chjhi ra nga nga jaan ni.

14

B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjíhín nga kj'ai kj'ai én nchja xuta

¹ N'e mjo kjuatjoo ko ta n'e mjo nkjin tíkjá kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntíaná. Tunga ajihín kui niu, 'yún n'e mjo nga Ntíaná tsjánuu éhen ko nga n'ekjas'on. ² At'aha xi tsjáha

Espirítu Ntíaná nga kj'ai én kuinchja, kui xi Ntíaná nchjako, najmi xuta. Nkuhú Espiritu be ni xi nchja. Najmi tijná chji niu. Najmi ch'a be nkú tsuhu ra. ³ Tunga xi Ntíaná tsjáha éhen ko nga ts'ínkjas'en, kui xi xuta nchjako tu xi kjesintjehen, kuasinko ko tsjá nga'yuhun.

⁴ Xi kik'aihi nga nchja kj'ai én xi najmi ch'a mankjihin, ta kuihi tsjá nga'yún subaha yjoho. Tunga xi kik'aihi nga Ntíaná tsjáha éhen ko nga ts'ínkjas'en, kui xi kjesintjen xuta ninku. ⁵ Mjena kai tsa ngatentoo k'uainuu nga chubo én xi kj'ai xi tsjá Espiritu, tunga 'yuhún mje sana tsa k'uainuu nga tsjánuu Ntíaná éhen ko nga n'ekjas'on. At'aha 'yún chí saha ra xi ts'ínkjas'en én xi Ntíaná tsjáha nga xi nchja én xi kj'ai xi najmi ch'a mankjihin. Tunga ndaha tjin tsa tjin xi ts'ínk'atiya én xi kj'ai xi tsjáha Espiritu, tu xi b'a ts'in kuisintjehen xuta ninku.

⁶ Kui b'a maha, já nts'e, tsa kfínsenuu ko kuinchakonuu kj'ai én xi tsjana Espiritu xi najmi ch'a mankjihin, ¿mí nihi xi sakúnuu tsa b'a ts'ian? ¿A najmi tu saha nda tjin nga xinyanuu ni xi b'éjna chjina Ntíaná, ko a ra ni xi ts'e Ntíaná xi mankjinna, ko a ra ts'ínkjas'ennuu nku én xi kitsjana Ntíaná, ko a ra tjin ni xi kuakuyánuu?

⁷ Santaha ni xi fane xi nkúhu yánaxu ko a ra arpa, tsa najmi kj'ai kj'ai ts'in fane, ¿nkú ts'in cháha suun xi t'n'ekjanekoho yánaxu ko a ra arpa? ⁸ Ko tsa najmi kjuane sisin tjio xi nchjaha já juun nga kjan, ¿yá xi k'uénda yjoho nga ngjuai kjan? ⁹ B'a ma ajinnuu. Tsa chubo kj'ai én xi najmi ch'a mankjihin, ¿nkú ts'in kamankjihin ra xuta ni xi chubo? B'a joya xi nkúhu tsa tichubajihinsón.

¹⁰ Nkjin maha én xi tjin asuntee ko nkúnkú tjihin sin. ¹¹ Tunga tsa najmi tímankjinna nkú tsuhu ra én xi tinchjakona nku nda, nku nda xi najmi yo nankihi kamaha an ndo ko an nku nda xi xin nankihi kamana ndo. ¹² B'a ta tíma ajinnuu. Mjenuu nga s'enuu nkjin t'ikjá kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntíaná. 'Yún ní n'e mjo nga nkjin katuma kjuanda xi kjesintjen xuta ninku.

¹³ Kui b'a maha, xi nchjaha kj'ai én xi tsjáha Espiritu, katankihi Ntíaná tu xi kamaha ra ts'ínk'atiya én xi kuinchja. ¹⁴ At'aha tsa nk'ie nga kuinchjaka Ntíaná, kuinchja kj'ai én xi tsjana Espiritu, najmi ts'inchjén kjuankjink'unna. Tu animana tinchjakohó Ntíaná. ¹⁵ Kui nga, ¿mí ni xi ts'ian ni ma? Animana kuinchjakohona Ntíaná, tunga ta ts'inchjénná kjuankjintak'unna. Animana sékohona, tunga ta ts'inchjénná kjuankjintak'unna. ¹⁶ At'aha tsa tu animahi ní t'n'etsjokoho ri Ntíaná ko as'ai tibasínñjuhi nku xi najmi be ni xi t'n'ei, ¿nkú ts'in nkúhu ts'ín makoho ri yjoho nga ts'ínstjoho Ntíaná nk'ie nga najmi tímankjihin ni xi tichubai? ¹⁷ At'aha kjuaxi nga nda ts'in t'n'etsjoihi Ntíaná nga b'a t'n'ei, tunga najmi tichjusintjenni nda xinkuu.

¹⁸ Tsjaha máb'achjihi Ntíaná nga 'yún nchja sa kj'ai én xi tsjana Espiritu nga jun. ¹⁹ Tunga nk'ie nga ma ñjakúka xuta ninku, tu saha mjena kuinchja tsa tu un tsu'ba én xi kuitjujin kjuankjintak'unna nga te mij tsu'ba én xi najmi ch'a kamankjihin. At'aha én xi bitjujin kjuankjintak'unna, kui xi tsján'yáha xuta xingisoo.

²⁰ Jun já nts'e, najmi b'a tu ts'in n'enkjintak'un xi nkú ts'in ts'ínkjink'un jántí xi. Xi nkú ní ts'in je tjiyaha ntí xi, b'a ní ts'in je kas'eyanuu, tunga n'enkjintak'unnú xi nkú ts'in ts'ínkjink'un xuta xi chá. ²¹ B'i ts'in tjit'a xujun kjuatéxumoo:

Kj'ai én ko kj'ai xuta xi xin nankihi
ts'inchjén nga kuinchjaka xuta xu'bi.

Tunga ndaha tsa b'a ts'ian,
najmi kuasínñjuna, kitsú Ntíaná.

²² Kui b'a maha, kj'ai én xi tsjá Espiritu nga nchja xuta, kui xi bakúchji nga'yuhun Ntíaná ngandaha xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, najmi ngandaha xi ja s'ejihin. Tunga én xi tsjá Ntíaná nga n'ekjas'ehen xuta, kui xi 'bai ngandaha xuta xi ja s'ejihin, najmi ngandaha xi najmi s'ejihin.

²³ Tsa tíma ñjakú xuta ninku ko tsa ngayjee kuinchja kj'ai kj'ai én xi tsjáha Espiritu, ko tsa as'ai kjuas'en yo xuta xi najmi be ni xi tín'o ko tsa xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, ¿a najmi b'ahá kuitsu nga lukuu? ²⁴ Tunga tsa ngatentoo tín'ekjas'on én xi títsjánuu Ntíaná, tsa as'ai kjuas'en yo xi najmi s'ejihin ko tsa xi najmi be ni xi tín'o, nk'ie nga kuint'é ni xi tíchubo, b'a kuitsu animaha nga tjihin ngatitsun ko nga n'enijéhe ra ni xi tjehe. ²⁵ S'ejña chji ni xi tíntu'má animaha ko kuasinkunch'in nga ts'iintsjoho Ntíaná ko b'a kuitsu nga kjuaxi nga Ntíaná tíñajinnuu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú n'e aya ninku

²⁶ Kui nga, ¿nkú kuixíaán ni, já nts'e? Nk'ie nga ma ñjakúko xinkiu, tjin xi se, tjin xi bakúyaha xuta xingisoo, tjin xi tsuya ni xi b'ejña chjih Ntíaná, tjin xi nchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu, ko tjin xi ts'ink'atiya éen. Ngatentee ni xi n'oo nga nkúnkú, b'a n'oo tu xi chjúsintjehennu xuta ninku. ²⁷ Tsa tjin xi kuinchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu, tsa jo ko santaha tsa jan katuma. Nkúnkú b'a incha kats'in ko nku xi kats'ink'atiya éen. ²⁸ Tsa najmi tjin xi maha ts'ink'atiya éen, xi nchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu tu sahá jyu kat'ejña. Kanchjako suba yjoho ko kanchjako Ntíaná.

²⁹ Ko máha xi ts'inkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, tsa jo ko tsa jan katuma ko xuta xingisoo kats'innkjink'un sisin nkú tsuhu ra ni xi tínt'é. ³⁰ Ko tsa nku xi kab'ejña yo Ntíaná k'ujéña chjih kj'ai ni, kandjén jyu xi tíchjo. ³¹ B'a ts'in nkúnkú jun kama n'ekjas'on én xi Ntíaná tsjánuu tu xi ngatentoo chahanu ko sakú nga'yunnuu. ³² Xi kik'aihi kjuanda nga ts'inkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui xi tjihin nga skue chuba nga kuinchja. ³³ At'aha kjuajyu tsjoho Ntíaná, najmi ni xi n'ejnu n'et'a.

Xi nkú ts'in tíñaha ngayjee xuta ninku xi ts'e Ntíaná, ³⁴ jminchjun tjihin nga nguén jyu aya ninku. At'aha najmi tjihin kjuat tsa kuinchja. Kant'é'éhen x'ihin xi nkú nga títsu kjuatéxumoo. ³⁵ Tsa tjin ni xi mjehe skue, ni'yaha kandjasjayaha x'ihin. At'aha najmi nda tjin tsa ajihin xuta ninku kuinchja nku tachjuún.

³⁶ ¿A ajinnuuhú kich'atuts'ihin ra nga kis'enijmí éhen Ntíaná? ¿A tu nkuhú jun xi kin'ekjóhoon éen? ³⁷ Tsa tjin xi b'a maha nga Ntíaná tsjáha éhen ko a ra tsa kui xi kits'inkjái hin nku kjuanda xi tsjá Espiritu, kui xi kats'inkie nga kjuatéxumaha Nda Ntíaná xi t'et'ánuu ei. ³⁸ Tsa tjin xi najmi ts'ínsihin ni xi t'et'ánuu ei, najmi tu n'esihun ko kui.

³⁹ Kui b'a maha, já nts'ena, katuma mjenuu nga Ntíaná katsjánuu éhen nga n'ekjas'on ko najmi tu b'ech'óhoo xi kuinchja kj'ai én xi tsjá Espiritu. ⁴⁰ Ngatentee ni xi n'oo, n'esisiun ko tankínko ch'ich'iun.

15

B'i ts'in kits'inkj'áitsjehen Pablo xuta ninku Corinto ni xi tjun tsakúyaha

¹ Ko nd'ai já nts'e, mjena ts'inkj'áitsjennuu én nda tsuhu Nda Ntíaná xi y'enijmínuu, xi kin'ekjóhoon ko xi ndjá tinchajun. ² Kui én nda tsu xu'bi ts'ín nga k'uankinuu yjonuu. B'a kama tsa n'etjusun én xi y'enijmínuu. At'aha tsa najmi, tsuhu ra ma nga tu kjuandahá kis'ejinnuu éen.

³ Títtjun kits'inkjas'enuu én xi kits'inkjái hin, nga ngat'aha ngatitsunná k'iehen Cristo. B'a kama xi nkú ts'in títt'a xujun éhen Ntíaná. ⁴ Kis'eyanji ko nistjin xi ma jahan j'áiya ngáha ra ngabayoo, xi nkú ts'in títt'a xujun éhen Ntíaná.

⁵ Tsakúchjih yjoho Pedro ko askahan já postru xi te joo. ⁶ Askahan nkuhú nga tsakúchjih ra yjoho ts'ati un unchan já nts'eé. Nkjin maha xi tíntu sa xi incha kieke Nda Ntíaná ko k'ua xi ja k'ien. ⁷ As'ai ta tsakúchjih yjoho Santiago ko askahan ngayjee já postru.

⁸ Ko xi fekuhu, askahan kjin tsakúchjina yjoho. ⁹ At'aha b'a xian nga an xi 'yún ichi sa ajihin já postru ko najmi ma k'an tsa nda postru xihin yjona, at'aha kitsjennki unkie

xuta ninkuhu Ntíaná. ¹⁰ Tunga tu ngat'aha ní kjuandaha Ntíaná tsichu mahana yáha an nd'ai, kō najmi tu kjuandahá kitsjana kjuandaha Ntíaná. An xi 'yún kits'inxá sa nga ngayjee já postru xingisoo. Tunga najmi ahán xi b'a kits'ian. Kjuanda xi kik'ai nína, kui xi b'a kits'íun. ¹¹ Kui b'a maha, tsa an kō tsa já postru xingisoo, én nda tsuu y'enjímí kō kui xi kis'ejinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien

¹² Tunga tsa ni xi tís'enjímíhi nga j'áíya ngáha ra Cristo ngabayoo, ¿nkú ts'ín b'a tíincha tsuhu k'ua xi tjín ajinnuu nga najmi ta kj'uaíyaha ra xuta xi ja k'ien? ¹³ At'aha tsa najmi kj'uaíyaha xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo najmi j'áíyaha ngabayoo ma. ¹⁴ Kō tsa najmi j'áíyaha Cristo ngabayoo, kui xi tsuhu ra ma nga tu kjuandahá tíb'enjímí kō nga tu kjuandahá tís'ejinnuu éen. ¹⁵ Tsa ni xi b'a tjíhin ní, já tsank'á ní jin, at'aha najmi b'a tjín ni xi túbixínyai. B'a tixian at'aha jin tsixínyai nga Ntíaná kits'ínkj'áíyaha Cristo ngabayoo, tunga tsa najmi ta kj'uaíyaha ra xuta, kui xi tsuhu ra nga najmi j'áíyaha Cristo.

¹⁶ At'aha tsa najmi ta kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo najmi j'áíyaha. ¹⁷ Tsa najmi j'áíyaha Cristo ngabayoo, tu kjuandahá kis'ejinnuu ni xi kis'ejinnuu. Tu yje tintsubajihín so ngatitsunnuu b'a. ¹⁸ Kō ta ja kindyja xuta xi k'ien xi kis'ejihín Cristo. ¹⁹ Tsa ni xi tu eihí asunntei tichuyáá ni xi sakúná at'aha s'ejinná Cristo, tu xí kintehé tsjéheén ngayjee xuta xi ta tjín asunntei b'a.

²⁰ Tunga j'áíya kjuaxihí ra Cristo ngabayoo. Kui xi nkú joyaha chan xi tjun xi 'baihi Ntíaná, at'aha kui xi tjun j'áíyaha ajihín xuta k'ien. ²¹ At'aha xi nkú ts'ín ngat'aha ni xi kits'íhin nku nda j'aikjas'eheh ngabayoo, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'íhin kj'ai nda kj'uaíyaha xuta ngabayoo. ²² Xi nkú ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Adan fesuhun ngayjee xuta, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Cristo n'ek'íéntu tík'un síhin ngayjee xuta.

²³ Tunga f'áíyahá ra nga nkúnkú xi nkú ts'ín kanéhe. Tjun j'áíyaha Cristo kō askahan nk'ie nga kj'uaí ngáha kj'uaíyaha xuta xi ts'e. ²⁴ Nk'iehé kuitjusunyje ni xi kama asunntee. Tjun ts'ínkje Cristo ngayjee xi batéxuma kō ngayjee xi tjíhin xá kō xi tjíhin nga'yún, kō askahan ts'ínkj'as'en má batéxuma aya ntsja Ntíaná xi Na'miná maha. ²⁵ Tjín nga kuatéxuma Cristo santaha nkúhu nga k'uéntu kinte sjai ngayjee xi tífi kontraha. ²⁶ Kontra xi kfekuhu nga n'ekje, kui xi ngabayoo.

²⁷ At'aha Ntíaná kits'ínk'íéntu kinte sjai Cristo ngayjee ni xi tjín. Tunga nk'ie nga b'a títsu éheh Ntíaná nga kin'ek'íéntu ngayjee ni xi tjín kinte sjai Cristo, tínchja chji chji nga najmi kō Ntíaná xi tjíña kinte sjai Cristo, at'aha kui xi b'a kits'íun. ²⁸ Ntíaná kits'ínkj'as'eheh aya ntsja Cristo ngayjee ni xi tjín, kō nk'ie nga kits'ínk'íéntu Cristo ngayjee ni xi tjín kinte sjai, as'ai kō ta Cristo xi Ntíhi Ntíaná ts'ínkj'as'eheh yjohō Ntíaná. B'a ts'ín Ntíaná nkúhú kui kama ts'ehe ngayjee ni xi tjín.

²⁹ Tjín xi baténtá yjohō ngajohō xuta xi ja k'ien. Tunga tsa najmi kj'uaíyaha xuta xi ja k'ien, ¿á ngajohō xuta xu'bō incha baténtáha yjohō xi b'a ts'íun?

³⁰ Kō jin, ¿á t'n'ekjálhín rí ni ch'onk'un xi tímat'ain tehenteheni? ³¹ An bi, já nts'e, xki nístjin tíjñajihín ngabayoo. Kjuaxi ni xi tixinnuu xi nkú ts'ín kjuaxi nga tsjo mana nga s'ejinnuu Nda Ntíaná Jesucristo. ³² Nanki Efeso kis'ekona kjuasti já xi b'a ts'ín kjan xi nkúhu chu kjan, tunga tsa najmi ta kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien, ¿mí nihi xi tsijnena nga b'a kits'ian? Tu sahá b'a n'eé xi nkú incha tsu k'ua já: "S'ia kō chineé, at'aha ndyjunni kuayáá."

³³ Najmi tu 'bainto tsa tjín xi k'uanachannuu. Yo nga b'a tsu én: "Xi tsjenko xuta xi ch'onk'un, ta ch'onk'un bitju." ³⁴ N'ek'óntjaiyo kjuankjintak'unnuu kō najmi tu n'o ngatitsun. At'aha tjín ajinnuu xi najmi be ni xi ts'e Ntíaná. B'a tixinnuu tu xi kama subahannuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nkú kama nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien

³⁵ Kutsa tjíhín xi b'a kuítu: “¿Nkú kama nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta k'ien? ¿Mí yjonintehe xi k'ua ngáha?”

³⁶ Ji nda nchini xi b'a tibixín! Ni xi b'entjei najmi kuasu tsa najmi títjun kuayá. ³⁷ Najmi ni xi stjúkjóo b'entjei. Xujmá ní b'entjei, tsa xujmá tuniñu ko tsa kj'ai xujmá. ³⁸ Ntjaná tsjáha xujmóo yjoninte xi mjehe. Nga nkúnkú xujmóo tsjáha yjoninte xi kanéhe.

³⁹ Najmi tu nku chuba yjoninte xi tjin. Kj'ai k'un yjonintehe xuta ko kj'ai k'un xi ts'e chu. Kj'ai k'un ngá xi ts'e nisee ko ta kj'ai k'un xi ts'e tiu. ⁴⁰ B'a ta ts'in kj'ai k'un ni xi tjin nk'a ján ko xi tjin t'anankiu. Tsjo k'un xi tjin nk'a ján ko tsjo k'un xi tjin t'anankiu, tunga kj'ai kj'ai kjuatsjo xi tjihin. ⁴¹ Ts'íu kj'ai ts'in bat'ai, ko sóo kj'ai ts'in bat'ai, ko niñuu kj'ai ts'in bat'ai ngá. Ko nga nkúnkú niñu xi tjin kj'ai kj'ai ts'in bat'ai.

⁴² B'a ta kama nk'ie nga kj'uaíyaha xuta ngabayoo. S'eyanji yjoninte xi maha batsun, tunga yjoninte xi kj'uaíya ngáha ra najmi ta kamaha ra kuatsúhun. ⁴³ S'eyanji ni xi najmi chumi ni chjihí ra, tunga nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra s'ehe kjuachánka. S'eyanji xi najmi tjihin nga'yún, tunga nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra s'ehe nga'yún. ⁴⁴ S'eyanji yjoninte xi kich'aá nd'ai, tunga kj'uaíya ngáha ra yjoninte xi Espirituhu Ntjaná k'uénda xi nkú ts'in mjehe. Tsa tjin yjoninte xi nkúhu xi kich'aá, ko ta tjin ngá xi k'uénda Espirituhu Ntjaná.

⁴⁵ B'a ts'in tjit'a xujun éhen Ntjaná: “Nda xi tjuun kin'enda ko y'eña tik'un.” Kui xi Adan. Tunga Adan xi fekuhu, xi Cristo, kui xi tsichu ma Espiritu xi ts'ínk'íentu tik'un xuta. ⁴⁶ Tunga najmi kjuatík'un xi tsjáha Espiritu xi tjun. Títjun ní kjuatík'un xi tsjá asuntej, askahan kjuatík'un xi tsjá Espiritu.

⁴⁷ Nda xi tjuun ndyjo t'anankiu kin'endakoho, tunga nda xi ma johu ndjiojmi ján nibaha. ⁴⁸ Xi nkú tjin nda xi kin'endakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta k'un ngayjee xi ts'e t'anankiu. Ko xi nkú tjin nda xi nibaha ndjiojmi ján, b'a ta k'un ngayjee xi ts'e ndjiojmi ján. ⁴⁹ Xi nkú ts'in tjiyaná nd'ai xi nkúhu nda xi kamandakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta ts'in s'eyaná xi nkúhu nda xi kin'e nibáha ndjiojmi ján.

⁵⁰ Jun já nts'e, tíxinyanuu nga yjoninte xi kich'aá nd'ai najmi kama kjuas'enjin nga Ntjaná kuatéxumaha. Ta ndaha ni xi maha batsun najmi ma sakúntehe ajihin ni xi najmi maha batsun. ⁵¹ Xinya manuu ni xi tjiña 'maná. Najmi ngatenteé kuayáá, tunga ngatenteehé k'oóntjaiyaá. ⁵² Xi nkú ts'in kitsa b'echjáa ko chjux'áá tunkaán, b'a ts'in kitsa k'oóntjaiyaá nk'ie kjuane tjio xi fekuu. At'aha kjuane tjioo, as'ai kj'uaíyaha ngabayoo xuta xi ja k'ien tu xi najmi ta kuayá saha, ko ná ta k'oóntjaiyaá. ⁵³ At'aha yjoninte xi kich'aá nd'ai xi maha batsun tjihin nga yjoninte xi najmi maha batsun kama. Yjonintená xi maha 'me nd'ai tjihin nga yjoninte xi najmi ta kuayáha kama.

⁵⁴ Nk'ie nga yjonintená xi maha batsun kama yjoninte xi najmi maha batsun, ko nk'ie nga yjonintená xi maha 'me kama yjoninte xi najmi ta kuayáha, nk'iehé kuitjusun én xi tjit'a:

Ja kuan'ekje ngabayoo, ja kuan'e nganaha.

⁵⁵ Ji ngabaya, ¿má ni nga kin'e nganai?

Ji ngabaya, ¿má ni nga'yún

xi n'ek'ienkohoni xuta?

⁵⁶ At'aha ngabayoo ts'inchjén ngatitsuun nga ts'ínk'ienkoho xuta, ko ngatitsuun ts'inchjén kjuatéxumoo nga bakúchji ni xi 'mihí ngatitsuun. ⁵⁷ Tunga máb'achjihí ra Ntjaná, kui xi tsjáná nga n'e nganaáha ngabayoo ngat'aha ni xi kits'in Nda Ntjaná Jesucristo.

⁵⁸ Kui b'a maha, já nts'ena xi 'yún tjona, ndjá tincho ko tjen nga'yúhun yjonuu. Tehente tankínko ndju so xáha Nda Ntjaná. Yo nga najmi xá tiya tín'o nga Nda Ntjaná tín'exát'ohoo.

16

B'i ts'in kitsúya Pablo nga n'esúhun toon chje xuta ninku Jerusalem

¹ Máha ngat'a ts'e toon chje xi t́imasúhun xuta ninku Jerusalen, b'a ta n'oo xi nkú nga kixihin xuta ninku xi t́jintu nanki xi t́jín ante Galacia. ² Xi nkú t́jín mahanu, xki tuminku t'ejña t'axiún ichi toon nga nkúnkú. Xi nkú t́jín sakúnúu, b'a t́jín t'ejña t'axiún. Ch'atjó tooon tu xi nk'ie nga kuichusehenúu najmi t́jihin nga chj'asúhun toon chje.

³ Nk'ie nga kuicha yo ts'inkjía nanki Jerusalen xuta xi jun chj'ajiun ko tsjaha xujun má nga an t́b'exá, tu xi ngjuaikoho ra toon xi kin'esúun xuta ninku xi t́jín ján. ⁴ Tsa nda t́jín nga ko an kfián yo, ta ts'inka niyá jóo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi t́jindaha nga ts'ín

⁵ Kfínsenuu, tunga nk'iehé nga kj'ua ante Macedonia kfínsenuu, at'aha t́jihin nga kj'ua nanki xi t́jín yo. ⁶ Kutsa nkjihín nistjin kúátejñajinnúu nga kuicha yo. Kutsa yohó ts'inkj'a nistjin chunch'óon, tu xi b'a ts'ín kama kuisinkohonú má xi t́jehen kfin ngáhana askahan. ⁷ At'aha najmi mjena tsa tu skuehénúu nga kj'ua yo. Mje nína nkjin nistjin kúátejñajinnúu. B'a ts'ian tsa Ntíaná tsjántena. ⁸ Tunga kúátejñaná nanki Efeso santaha nkúhu nga kuichú S'í Pentekoste, ⁹ at'aha sakúntena nga ts'inxá sisian, ndaha tsa nkjin maha xi fi kontraha ni xi t́ts'ian.

¹⁰ Tsa kuichúsenúu Timoteo yo, nda n'e n'ekjóhon tu xi tsjo k'úehé ra nga k'úejñajinnúu. At'aha ta xáha Nda Ntíaná t́ts'ín xi nkúhu an. ¹¹ Kui nga najmi tu 'bainto tsa t́jín xi tu tohón kamaha ndo. Tu sa ní t́sínkoo tu xi nda ts'ín kats'inndjuúhu niyáha nga kj'uaísehena ei. Kas'ehe kjuajyu nga kanibá, at'aha t́kuyá nga kj'uaíko já nts'eé xingisoo.

¹² Máha nda nts'eé Apolo, b'a kixin nkjúhun nga ngjuaiko já nts'eé xi ngjuaitsubek'únnúu, tunga najmi kits'ín yuhú nga nd'ai ngjuaí. Nk'ie rú nga sakúntehe, nk'ie rú nga ngjuaí.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

¹³ Tintsuba ndo ko ndjá t́inchajiun xi s'ejinná. Ndjá n'esjo yjonuu ko t́jen nga'yúhun yjonuu. ¹⁴ Ngayjee ni xi n'ekoo xinkiu, katakúchji kjuatjonuu.

¹⁵ Jun já nts'e, yo nga xuta xinkjín nda Estefana t́jun kits'ínkjáihin éhen Ntíaná ajihin xuta xi t́jín ante Akaya ko kitsjáha yjoho nga t́incha basinko xuta ninku. ¹⁶ T́bankinuu nga tasinñjuhúu xuta xi b'a k'un xi nkúhu xuta xu'bi ko ngayjee xi ta kuihi xá xi ts'ín ko xi ts'ínkjas'ehe yjoho xóo.

¹⁷ Tsjo mana nga j'aisena Estefana ko Fortunato ko Akaike, at'aha ngajonuu incha tsasinkona. ¹⁸ Kits'ín nga kikjenta animana xi nkú nga ta kits'ín ajinnúu. Xuta xi nkúhu xu'bi kayaha nga nda nkjún xá xi ts'ín.

¹⁹ T́ts'ínkjinuu kjuasuniña xuta ninku xi t́jín ante Asia. Akila ko Priscila ko ngayjee xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha 'yún t́ts'ínkjinuu kjuasuniña jun xi ta s'ejinnúu Nda Ntíaná.

²⁰ Ko ngayjee já nts'eé xi t́jín ei t́ts'ínkjinuu kjuasuniña. B'i ngján súniñohe xinkiu.

²¹ An Pablo ntuna t́b'et'áhanuu kjuasuniñana.

²² Tsa t́jín xi najmi tjoho Nda Ntíaná Jesucristo, kui najmi nda katuma nginkun Ntíaná. ¡Nibái Nda Ntia!

²³ Kas'enuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo. ²⁴ Tjona ngatento jun xi nkú ts'ín Cristo Jesu tjoho ñá.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Corinto

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Corinto

¹ An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntiana b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Timoteo tísuniñaihi jun xuta ninkuhu Ntiana xi tintsuḅoo nanki Corinto ko ngatentoo xutaha Ntiana xi tintsuḅoo nga ngúshun ante Akaya.

² Kas'enūu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntiana Jesucristo.

B'i ts'ín y'ejña chji Pablo nga Ntiana kitsjáha nga'yuhun ajihin kjuanima xi j'ajin

³ Kan'etsjoho Ntiana, kui xi Ntiah ko Na'mihí Nda Ntiana Jesucristo. Kui xi Na'miná ko Ntiana xi ma nimaha ñá ko xi tehente tsjá nga'yunná. ⁴ Ajihin ngayjee kjuanima xi títbitjajaán tsjá nga'yunná tu xi ko ta ñá ta kama k'uai nga'yuhun raá xuta xi kjuanima tí'ajin. At'aha títtsjá nga'yunná Ntiana, kui nga kamahaná k'uai nga'yuhun raá xuta.

⁵ Xi nkú ts'ín nkjin kjuanima títbitjajin ngat'aha Cristo, b'a ta ts'ín tse nga'yún xi tísakújinni Cristo. ⁶ Tu xi sakú nga'yún níhinuu ko tu xi k'uankihinu, kui nga títbitjajihinni kjuanima. Ko nk'ie nga tí'bai nga'yúnni, tí'bai nga'yúnni tu xi sakú nga'yuhunuu. Kui nga'yún xi kuasinkonuu tu xi n'e chúkjuanu nk'ie nga nibanenuu kju'un xi títbitjajin. ⁷ Yai xi nkú ts'ín tjíyanuu. Kui niu xi tíma 'yún tak'uín. At'aha yai nga nkuhú bitjajaán kju'un ko b'a ta ts'ín sakú nga'yunná.

⁸ Jun já nts'e, najmi mjeni tsa k'úé'mai kjuanima xi tsitjajin ante Asia. Tu xí tsehé ni xi kamat'ain nga ta santaha najmi ta tichúkjuahani niu. “Ja najmi ta kuitjunkihiná xu'bi”, tsixín. ⁹ B'a kamaní xi nkú maha já xi n'ek'ien. Tunga b'ahá kamaní tu xi najmi jin suba kama 'yún tak'uhunni yjoní. B'a ní kama tu xi Ntiana kama 'yún tak'uhunni. Kui xi ts'ínkj'áiyaha xuta k'ien. ¹⁰ Ntiana kits'ínk'ankini nga ja ma kuayá ní ko behe tak'uín nga tu nku ts'ínk'ankihini. Tu nkú b'ahá ts'ín.

¹¹ Chubantjai sahaní nk'ie nga chubakoo Ntiana. At'aha tsa nkjin maha xi kuintjantjainí nk'ie nga kuintjako Ntiana, ta nkjin kamaha xi tsjáha máb'achjihí Ntiana ngat'aha nga nda títts'ínkoní.

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tu xujuhún kits'ínkijihí ra xuta ninku Corinto

¹² Tsjo maní nk'ie nga chasej xi nkú ts'ín tintsuḅai ko yai nk'ie nga naxu kin'eí ajihinnuu ko ajihin ngayjee xuta. Najmi ch'a kich'anachaihi. Nk'ie nga b'a kin'eí ajinnuu, kjuandaha ní Ntiana kitsjánianí. Najmi xi nkú ts'ín tíñaha xuta kitsjánianí. ¹³ Nk'ie nga n'ekj'ihí xujun, b'et'aihi ni xi kamankjinnuu nga n'eyo. Nda nkjún tjin tsa kamankjinyjenuu niu. ¹⁴ Ja tímankjinnuu ichí nd'ai nga nistjin nga k'uai ngáha Nda Ntiana Jesu tsjo kamanuu jin xi nkú ta ts'ín tsjo kamaní jun.

¹⁵ Tu ngat'aha nga ja be nga b'i tíma ajinná, kui nga kama mjehena nga tjun kfínshenuu tu xi sakúhunuu kjuanda nga jo niyá kfínsubek'úhunuu. ¹⁶ Mjena kai nga tjun k'ua ajinnuu nk'ie nga kfían ante Macedonia ko askahan ta kjuáisehé ngáhanuu nk'ie nga k'oóya ngáhana yo. B'a ts'ín kama kuisinkohonú nga ts'inndjuú ngáhana niyána xi tjehe ante Judea.

¹⁷ Kui b'a maha, nk'ie b'a ts'ín y'endáhana, ¿a najmi kits'innkjín sisihín ra k'an? ¿A ra b'endána ni xi ts'ian xi nkú ts'ín b'enda xuta ni xi ts'ín, nga ta kuihi chubo “johon” ko tsa “najmi” tsu? ¹⁸ Ntiana xi be nga najmi ta kuihi chubo “johon” ko “najmi” bixíhin. ¹⁹ At'aha ajinnuu an ko Silbano ko Timoteo y'enijmí Jesucristo xi Ntíhi Ntiana, ko kui xi najmi ta kuihi chubo “johon” ko “najmi” títtsu. Kui ní xi “johon” títtsuná. ²⁰ At'aha ngayjee

ni xi tsuya tíjun Ntíaná nga ts'ín, kui xi bitjusun ajihin Cristo. Kui kjuaha ngat'aha Cristo "b'a kat'e" bixihinná tu xi sakúhu ra kjuachánka Ntíaná.

²¹ Ntíaná ts'ín nga jun ko jin ndjá binchajían Cristo, kui xi j'ájinná. ²² Kikj'áts'ená nga y'ejñajin Espirituhu animaná. B'a ts'ín yahaná nga n'ekjáihín ni xi tsjáná askahan.

²³ Nginkun Ntíaná b'a tíxinnuu: Nk'ie nga najmi ngjisenuu nanki Corinto, najmi ngjia at'aha najmi mjena tsjanuu kjuaba. Kataya tsa najmi kjuaxi ni xi tíxian. ²⁴ Najmi tin'e kjuayúhun ri xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntíaná, at'aha ja ndjá tincho. Tu sa ní tibusinkoihi tu xi s'ehenuu kjuatsjo.

2

¹ Kui nga b'a kixihinna nga najmi kfínsenuu, tu xi najmi kjuaba k'ueñájihinnuu. ² At'aha tsa tsjanuu kjuaba, ¿yá xi ts'ín nga k'úé tsjo tsjona? ¿A najmi nku tutuhú jun xi kitsjanuu kjuaba n'oo nga k'úé tsjo tsjona?

³ Kui nga kits'inntúhunuu tu xi najmi sakúhuna kjuaba nk'ie nga kuichusehenuu. At'aha jun xi tjihin nga k'uainú kjuatsjo. Ko behe k'an nga kjuatsjona, kui xi ta kjuatsjonuu. ⁴ At'aha ni xi y'et'ánuu nk'ie nga kits'inntúnuu, b'a ts'ín y'et'á at'aha tu xi bahá tjihin animana ko tu xi nusihín tjíyaha kui chubo nga santaha ixí kikjínntaná. Najmi kits'inntúnuu tsa tu xi k'úé babahanuu. Kits'inntú nínuu tu xi chahanu nga tu xi tjohóna jun.

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tjihin nga n'endyjat'aha ra nda xi najmi nda kits'ín

⁵ Tsa tjín xi kits'ín nga kik'ie babana, najmi tu nku an xi b'a kits'ínna. Nk'ie nga chasehe raá, ko ní jun b'a ta kits'ínnuu. Nk'ie nga chasehe raá tíxian, b'a tíxian tu xi najmi k'uatihí ra ni xi tíxian. ⁶ Nkjin maha xi tjín ajinnuu xi ja kits'ínk'íechjí nda xi kits'ínk'íé babana. Najmi ta chúkjuaha ra. ⁷ Tu sahá n'endyjat'ohoo ndo ko tjon nga'yúhun tu xi najmi kjuabo ts'ínkjet'aha ra k'un. ⁸ Kui nga títankihínuu nga takúchji ngáha ruu ndo nga tjonuu.

⁹ ¿Á kits'inntúhunuu? Kits'inntúnuu tu xi skuehena tsa kuinú'yá'énnú. ¹⁰ Xi n'endyjat'ohoo ko ta an ts'inndyjat'aha. Tsa ni xi tjihin nga n'endyjat'a nku ni, ja kits'inndyjat'a. B'a kits'ian ngandanuu nginkun Cristo, ¹¹ tu xi najmi tjín xi nkú ts'ín tsungijihin yjoho ndanindoo. At'aha ja yaá xi nkú ts'ín ch'on ts'ín tjíyaha.

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga najmi ts'andayahá ra nk'ie nga ngji nanki Troa

¹² Nk'ie nga tsichuk'ienijmía nanki Troa én nda tsuhu Cristo, ndaha tsa kitsjántena Nda Ntíaná nga k'uenijmía yo, ¹³ tunga najmi kis'eya tsjo tsjohó ra animana, at'aha najmi kisakúna nda nts'eé Tito yo. Kui nga "ja tífhina", kixihin ra xuta xi tjín yo ko ngjia ante Macedonja.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga Ntíaná kits'ínchjéhen nga ngjindjuko én nda tsuhu Cristo

¹⁴ Máb'achjhi ra Ntíaná xi ts'ín nga tehente n'e nganakoi Cristo Jesu ko nga jin títs'ínchjénni nga túb'ejña chji éhen. Kui éen xi nkú joyaha ni xi sinjne xi tíf'ánta tu má xi tjeén ni. ¹⁵ Jin xi nkú joyaha ntaha chje sinjne xi Cristo ts'ínkjas'ehen Ntíaná, xi tíf'ánta ajihin xi túb'anki ko ajihin xi tíndyja. ¹⁶ Xi tíndyjo jne ngabaya tíf'ántaha jin ko kui nto títs'ínk'íehen. Tunga jne kjuatík'uhún tíf'ántaha jin xi túb'anki ko títs'ínk'íéentu tík'uhún nto. ¿Yá xi kamaha ts'ín xá xu'bi? ¹⁷ Jin najmi b'a tín'ei xi nkú incha ts'ín xi tibatéña éhen Ntíaná tu xi sakúhu ra ni. Ngayjehe ní animani b'enijmí Cristo. B'a n'ei nginkun Ntíaná xi kitsjá xáni.

3

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo mí nihi xi y'aha ni xi y'énda Ntíaná nga tjuhun ko ni tsetse xi y'énda nd'ai

¹ Nk'ie nga b'a túbixín, ¿a jhín nda ts'ín tíchubantjái yjoni? ¿A ra machjéhénni xi nkúhu xuta xi kj'aí nku xujun xi nda ts'ín kuinchjantjaini tu xi jun n'ekjáihinni? ¿Kó a ra machjéhénni tsa jun n'endo nku xujun tu xi ts'ínkjáihinni xuta xingisoo? ² Jun ní xujun xi nda nchantjaini, kui xi y'éñajinni Cristo. Be kó ts'inya ngayjee xuta, ³ at'aha ya chji chjihí nga jun xi xujun xi kits'ínntu Cristo xi jin kin'ekjas'ein. Najmi kin'entú xi nkú ts'ín n'entú xujun. Espirituhu ní Ntíaná xi tǎña tǎk'uun kin'entúkoho. Kó najmi ndjio kis'et'a éen. Ajin níná xi xutahá kis'et'a.

⁴ Cristo títs'ín nga ma k'uín nga b'a kuixín nga b'a tjín ni xi túbixín nginkun Ntíaná. ⁵ Najmi tjinni nga'yún kuenta ts'ajin subai, tsa b'a kuixín nga ts'ajin ni xi mani n'ei. Ntia níná tsjání nga'yún nga n'ei ni xi n'ei. ⁶ Kui xi y'éndani tu xi kama n'exájihin ri ni tsetse xi Ntíaná y'énda nga nda ts'ínkoho xuta xi ts'e. Ni xi tsetse, najmi nku kjuatéxuma xi tǎt'a niu. Ni xi títs'ín ní Espirituhu Ntíaná niu. At'aha ngabaya fikóná kjuatéxuma xi kis'et'oo, tunga Espirituhu Ntíaná ts'ínk'íentu tǎk'unná bi.

⁷ Kis'ehe kjuachánka xá xi kis'ehe kjuatéxuma xi kis'et'a ndjio nga santaha xuta Israel xi kis'e nk'ie najmi kama tsase'a Moise tu ngat'aha kuachánka xi tǎbat'ajín ankjín, ndaha tsa najmi tse kamaha nga tsat'ai. Tsa kjuatéxuma xi kis'ehe xá nga ts'ínnijéhe ra xuta nga tjeheh ngabaya, tsa kui xi b'a nkjún ts'ín kis'ehe kjuachánka, ⁸ ¿a najmi 'yúhún nkjún ts'ín tjín saha kjuachánka ni xi ts'ín Espiritu?

⁹ Tsa kis'ehe kjuachánka xáha kjuatéxuma xi ts'ínnijéhe xuta, ¿a najmi 'yúhún tjín saha kjuachánka xáha én nda tsuhu Ntíaná xi ts'ín nga naxu tíma xuta nginkun Ntíaná?

¹⁰ At'aha kjuachánka xi kis'ejña nk'ie ja kindyja. B'a ts'ín mankjinná nga ch'achubakaá kjuachánka xi 'yún chánka sa xi tǎña nd'aj. ¹¹ Tsa kis'ehe kjuachánka ni xi najmi tse kamaha nga tsat'ai, ¿a najmi 'yúhún tjín saha kjuachánka ni xi najmi maha feya?

¹² At'aha yai nga b'a tjín ni xi s'ejinni, kui nga najmi tjín ni xi títs'ínkasín'yúhunní.

¹³ Najmi b'a n'ei xi nkú kits'ín Moise. Kui xi najyun y'é'makoho ankjín tu xi najmi skuéhe xuta Israel nd'íhi kjuachánka xu'bo, kjuachánka xi najmi tse kamaha nga tsat'ai. ¹⁴ Tunga kis'e jyuhún kjuankjintak'uhun xuta xu'bo. Kó santaha nd'aj, nk'ie nga incha ts'inya ni xi y'éndakoho Ntíaná nk'ie, b'a ma tsa ta kuihi najyuun b'é'ma kjuankjintak'uhun. Najmi kje chjuxíhin najyun xi nkuhú Cristo maha kjexín. ¹⁵ Santaha nǎstjin nd'aj, nk'ie nga incha ts'inya ni xi y'é't'a Moise, kji'ma sa kjuankjink'uhun.

¹⁶ Tunga nk'ie nga s'ejihín xuta Nda Ntíaná, chjuxíhin najyuun. ¹⁷ At'aha nkuhú Nda Ntíaná kó Espiritu, kó má nga tǎña Espirituhu Nda Ntíaná ndaíhi yjoho xuta. ¹⁸ Kui b'a maha, ngatenteé najmi tǎ tjí'maha ankjían. Xi nkú ní ts'ín ma chjiya sénnistjinná nku chutsín, b'a ts'ín bakuchjáá kjuachánkaha Nda Ntíaná. Tǎbichú maá xi nkú tjín kó xki nǎstjin 'yún tísakú saná kjuachánkaha. B'a títs'ínkoná Nda Ntíaná xi Espiritu.

4

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín y'énjímí

¹ Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uín, at'aha Ntíaná tsase nimaní nga kitsjání xá xu'bi.

² Najmi tjín ni xi kin'ei xi suba maní. Najmi chumi nihi n'e'mái. Najmi kjuamaña tǎn'echjéin kó najmi tǎn'ek'óntjaiyai éhen Ntíaná. Tǎbixínya chji chji ní éhen Ntíaná xi naxu tjín. B'a ts'ín nginkun Ntíaná bakuchjíhi ri nkú k'uín ngayjee xuta xi je tǎjintuyá kjuankjintak'uhun. ³ Tsa b'a ma tsa tǎña 'ma sa én nda tsuhu Ntíaná xi tǎb'enijmí, tu ajihín ní xuta xi ndyja tǎña 'ma.

⁴ At'aha ntia xi batéxumaha asunntei kits'ín jyun kjuankjintak'uhun xuta xi najmi s'ejihín Ntíaná tu xi najmi incha skuéhe nd'íu, tsa kamankjihín én nda tsu xi títsuya kjuachánkaha Cristo. At'aha nk'ie nga chasehéé Cristo, Ntíaná yaá. ⁵ Najmi jin tǎb'enijmíyahani yjoni. Tǎb'enijmí ní nga Jesucristo xi Nda Ntíaná maha. Ngandanuun tǎn'ei ni xi tǎn'ei at'aha tǎñajinni kjuatjoho Jesu. ⁶ At'aha Ntíaná xi kitsjá kjuá nga kuat'ai

nd'íu má jyuun, kui xi ta kits'ínkat'ajínná tu xi b'a ts'ín chahaná kjuachánkahá Ntíaná xi tibat'ai ankjín Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi j'ajin

⁷ Kik'aini kjuanchiná xu'bi, tunga b'ahá joya jin xi nkú joyaha ndjii ninte xi má nga tíjñaya kjuanchinóo. B'a kama tu xi s'ejña chjihi nga Ntíaná ts'e nga'yún chánkoó ko najmi jin ts'ajin. ⁸ Nkjín tákjá maha kjuanimá xi tíyai, tunga tísakú niyáháni. Kjintahani, tunga najmi tífet'ahá rá k'uín. ⁹ Tjín xi yjanki unkiení, tunga najmi títs'ín nga maháni Ntíaná. Tjín xi 'yún títs'ín'unni, tunga najmi títs'íhin nga tibat'ai.

¹⁰ Tu má xi tjeheén ni nga títankín, ta kuihi kjuanimá tibitjajín xi nkúhu xi j'ajin Jesu nga k'ien, tu xi b'a ts'ín ta sakúchjihi ajinni nga Jesu xi tíjña ták'un. ¹¹ At'aha jin xi tintsuba ták'un, tehente tintsubajin ngabayoo tu ngat'aha Jesu, tu xi b'a ts'ín ta sakúchjihi nga tíjña ták'un Jesu ajihin yjoninteni, yjoninte xi tihin nga kuayá ndyjun nkiní. ¹² B'a ts'ín jin xi tibat'ai ko jun tibintsuba ták'un.

¹³ B'i ts'ín tíjt'a éhen Ntíaná: “Kis'ejinna, kui nga kinchahana.” Ko jin b'a ta ts'ín tíjtuyáni. Ta s'ejinni, kui nga ta chubahani. ¹⁴ At'aha yaá nga Ntíaná xi kits'ínkj'áíya ngáha rá Nda Ntíaná Jesu ngabayoo, kui xi ta ts'ínkj'áíyakoná Jesu ko ts'ínkincháná nginkun. ¹⁵ Ngandanuu ngayjee ni xu'bi, tu xi nkjin xuta tsjáha rá máb'achjhi Ntíaná tu ngat'aha kjuanda xi tinchá sakúhu. B'a ts'ín tís'ejña chjihi kjuachánkahá Ntíaná.

¹⁶ Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uín. Ndaha tsa tífenki nga'yúhun yjoninteni, tunga xki nistjihín tísakú nga'yúhun animani. ¹⁷ Ichí ko kutjuhú f'a kjuanimá xi tíyaá nd'ai, tunga kuihi niu xi ts'ín nga nku kjuachánka xi tíjña sín ko xi nda ts'ati sa sakúná. ¹⁸ Najmi ni xi tíyaá n'esihín. Ni xi najmi tíya nínáá kjintaháná. At'aha ni xi ma chji tu tífahá, tunga ni xi najmi ma chji s'ejña sín.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga yjoninte tsetse ch'áá

¹ At'aha yjonintená, kui xi nkú joyaha nku ni'ya najyunte xi tintsubayaá ei asuntej. Ko nk'ie nga kuatsún ni'ya najyuntee, yaá nga ndjiojmi ján ch'áá nku ni'ya xi 'yún nda xi tsjáná Ntíaná, xi najmi xuta kits'ínnda ko xi najmi maha batsun. ² Un tímaná nk'ie nga tintsubaá ei. Mangimjená n'ekjálhín ni'ya xi k'uainá ndjiojmi ján. Kui xi nkú joyaha tsa najyun tsetse kamaná nga ndyjaá. ³ B'a ts'ín ndaha tsa chjúxiná ni'ya najyunte xi kich'áá nd'ai, najmi kisti cháná.

⁴ At'aha nk'ie nga kich'a saá ni'ya najyunte xu'bi xi yjonintená, xí f'áitse'uhúnná nga najmi ta chúkjuahaná. Nk'ie nga najmi mjená ch'áá yjoninte xi kich'áá nd'ai, najmi tsuhu rá tsa najmi mjená yjoninte. Ni xi mje nínáá, nga ch'áá yjoninte tsetse tu xi b'a ts'ín ni xi tíjña ták'uun k'úejñaha ngajoho ni xi maha 'me. ⁵ Kui ngat'oo kits'ínndahaná Ntíaná ko kitsjáná Espirituhu, tu xi chá kixihiná nga n'ekjálhín ni xi tsjáná askahan.

⁶ Kui nga tehente ndjá tinchahaná ko yaá nk'ie nga tintsubajin saá yjonintee, tintsuba t'axihín Nda Ntíaná. ⁷ Tinimaá tu ngat'aha xi s'ejinná, najmi ngat'aha ni xi tíyaá. ⁸ Ndjá tinchá ko mangimjená nga tu sahá k'úejña t'axián yjoninte xi kich'áá nd'ai nga kuintsubaá Nda Ntíaná.

⁹ Kui nga tu nkú mjehéná nga n'eé ni xi tsjoho Nda Ntíaná, tsa ni xi tintsubajin saá yjoninte xu'bi ko tsa ja kin'ekj'áíyaá. ¹⁰ At'aha ngatenteé tihin nga kuicháá nginkun Cristo nga kuasehe ni xi kin'eé, tu xi n'ekjálhín raá ni xi kanéná nga nkúnkáá, ni xi kin'eé nga tintsubajin yjonintená ei asuntej, tsa nda ko tsa najmi nda kin'eé.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná

¹¹ Kui b'a maha, at'aha yankjún Nda Ntíaná, kui nga tí'miya sisihin ri xuta nga ta s'ejihin. Ntíaná be xi nkú ts'ín tíyani ko mjena nga ko ta jun xi nda animanuu choo xi nkú ts'ín tíyani. ¹² Najmi ta tichubantjái ngáhani yjoni, tsa tu xi jun n'ekjálhinni. Tu sa ní

tí'bainteí nga jun tsjo tímanuu jín. B'a ts'ín kama n'ek'óyaha ruu xi chubá tsjohó maha xi nkú ts'ín tíya, xi najmi nusihín xi nkú ts'ín tjíyaha.

¹³ At'aha tsa jín xi lukují tsu xuta, luku ní at'aha xáha Ntíaná t'n'ei. Tunga ngandanuu, kui nga n'esisihinni ni xi n'ei. ¹⁴ At'aha kjuatjoho Cristo tíñajinni kó tibatéxumani. Behe tak'uín nga nkuhú maha xi k'ien ngandaha ngatentee xuta, kó kui nga k'ieheh ngatentee xuta. ¹⁵ K'ien Cristo ngandaha ngatentee xuta, tu xi xi tíntu t'ík'uhun ja najmi ta kuenta ts'e suba k'úentu t'ík'uhun. K'úentu ní tu xi ts'íhín ni xi tsjoho Cristo. Kui xi k'ien ngandaha xuta kó j'áiya ngáha ra.

¹⁶ Kui nga najmi ta chasehe ri xuta xi nkú ts'ín basehe xinkjín xuta. Ndaha tsa nk'ie b'a ta ts'ín kichasehí Cristo, tunga nd'ai najmi b'a ta ts'ín chasehe ri. ¹⁷ Kui nga xi nkuhú kamako Cristo, kui xi xuta tsetse ngáha. Ja j'a ni chóo. Ja j'ai ni xi tsetse.

¹⁸ Ngayjee ni xu'bi Ntíaná nibáha ra. Cristo kits'ínchjén nga tsichuk'un ngáha raá Ntíaná. Kó jín kitsjá xáni nga k'úeníjmíhí xuta nga ja ma bichúk'un ngáha ra. ¹⁹ Tsuhu ra ní nga Ntíaná kits'ínchjén Cristo nga kama kuichúk'un ngáha ra xuta xi t'jín ngayjee asuntee, nga najmi ts'ínsihín jéhe. Jín kitsjáni nga k'úeníjmí nga ja ma bichúk'un ngáha raá Ntíaná.

²⁰ Jín xi y'exáni Cristo nga kuixínyai éhen. Kui nga xi nkúhu tsa Ntíaná t'inchjakonuu nk'ie nga t'ichubakohí. Ngajoho Cristo b'a t'imíhí nga t'endakoo Ntíaná. ²¹ Cristo najmi kis'ehe ngatitsun, tunga tsasehé ra Ntíaná xi nkúhu tsa ngatitsun kis'ehe. Ngandaná b'a kits'íhín Ntíaná, tu xi tu ngat'aha Cristo naxu kamahaná nginkun.

6

¹ Kui nga t'ibinchihí ri jín xi t'n'exát'aihí Ntíaná nga najmi tu tohón manuu kjuandaha Ntíaná. ² At'aha b'í títu éhen Ntíaná:
Nda chubá tsasinñjúhu,
tsásinkoho nistjin nga kits'ink'ankia xuta.
B'a t'ixinnuu nga nd'ai ja kich'aá chubáha Ntíaná. Ja t'inchajían nistjin nga t'íts'ínk'anki xuta.

B'í ts'ín kitsúya Pablo ni xi incha j'ajin tu ngat'aha xáha

³ Ndaha nku najmi t'n'endyjajihín tsa tu xi ndyaha. B'a t'n'ei tu xi najmi ch'on ts'ín chubayanéhe xá xi t'n'ei. ⁴ Tu sa ní ajihín ngayjee ni xi n'ei bakúchji nga Ntíaná t'n'exát'aihí. T'n'e chúkjuai nkjin t'ík'já kjua'un kó kjuanima xi tíyai kó kjuaba xi t'sakúni. ⁵ T'ís'eni, nubayá t'n'ekjas'enni, kó tíma ñjakúneni xuta nga tífi kontrani. Xá ndjá t'n'ei, najmi t'suntuféi, kó kjintía tíyai.

⁶ Naxu t'ibankínkoj yjoni kó mankjinni ni xi najmi chubá mankjíná. T'jinni kjuatsenta kó n'etjólí xuta. T'jñajinni Espirituhu Ntíaná kó t'jñajinni kjuatjo xi nda. ⁷ Én xi b'a t'jín t'ichubai kó nga'yúhun Ntíaná t'jñajinni. Naxu t'inchaj nginkun Ntíaná, kui xi n'echjéin nga binsínkoj yjoni.

⁸ T'jín nga yankjúnni kó t'jín nga najmi yankjúnni. T'jín nga nda ts'ín chubantjái kó t'jín nga ch'on ts'ín chubantjái. Já tsank'á n'e maní, ndaha tsa én xi naxu t'ichubai. ⁹ Xuta xi najmi ch'a xi behe n'e maní, ndaha tsa ya sisinni. Xuta xi ja t'ime n'e maní, ndaha tsa tintsuba t'ík'un sai. T'í'baini kjuanima, tunga najmi t'ibaya ní. ¹⁰ Tintsubai xi nkúhu tsa kjuaba t'jinni, tunga tehentehé t'jín tsjo tsjoni. Tintsubai xi nkúhu xuta xi x'an, tunga nkjihín maha xi ja kin'e nchinái. Tintsubai xi nkúhu xi najmi chumi nihi xi t'jín, tunga t'jínni ni.

¹¹ Jun xuta Corinto, jín ja kuachubako kixi kixihí. T'í'miyaihí ni xi t'jñajin animani. ¹² Mje níni jun, tunga jun najmi b'a ts'ín mjenuu jín. ¹³ Kui nga t'inchjakohonuu xi nkúhu tsa ntína jun. B'a ta n'oo xi nkú nga t'n'ei. B'a ta ts'ín takúni ni xi t'jñajin animanuu.

B'i ts'in kitsúya Pablo nga najmi tjihin nga nkuhú ts'ín mako yjoho xi s'ejihin Ntíaná ko xi najmi s'ejihin

¹⁴ Najmi tu nkuhú n'e makoo yjonuu xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná nga ts'ínkonuu ni xi ts'e. At'aha, ¿a nkuhú mako xinkjín ni xi jee ko ni xi ch'onk'uun? ¿A mahá má ndzjeen ko má jyuun b'atjihin xinkjín? ¹⁵ ¿A mahá nda nchjako Cristo ndanindoo? ¿Mí ni xi nkuhú incha y'a xi s'ejihin Ntíaná ko xi najmi s'ejihin?

¹⁶ ¿A kamahá ninkuhu Ntíaná ts'ínkjáihin ntia xi ntsja xuta ts'ínnda? At'aha ná xi ninkuhu Ntíaná xi tjíña tik'uun. B'i kitsú Ntíaná nk'ie:

Kúatejñajihin ko kjuatsú'bajihin xuta xu'bo.

An xi kama Ntíaha ko kui xi kama xutana.

¹⁷ Kui nga b'a ta kitsú saha Ntíaná:

Titjujúuhun xuto, tankín t'axiún.

Najmi tu n'ekoo ni xi si nginkán,

ko b'a ts'in an nda ts'in ts'ínkjáinnuu.

¹⁸ An xi kama Na'minuu ko jun xi kamo ntína.

B'a títsu Ntíaná xi tjíhin nga'yún.

7

¹ Kui b'a maha, jun xi tjona, ná ts'añáá ni xi kitsúya tíjtun Ntíaná nga tsjáha xuta xi ts'e. Kui nga n'e jehená yjoná nginkun Ntíaná nga n'e t'axiáán ngayjee ni xi ts'ínsi yjonintená ko animaná. Katuma je kikjián nginkun Ntíaná nk'ie nga chjankjáán.

B'i ts'in kitsúya Pablo nga tsjo tímaha ni xi nda ts'in j'ajin xuta ninku Corinto

² Tjenntení ajin animanuu. Ndaha nku najmi ch'on kin'eihí. Ndaha nku najmi kin'e'uihin. Ndaha nku najmi kich'anachaihi. ³ Najmi b'a tíxinnuu tsa tu xi s'entahanuu. At'aha xi nkú nga ja kixinnuu, jun xi tintsúbajiun animaní, tu xi nkuhú ch'ahaná xinkíá ndaha tsa kuintsubaá ko ndaha tsa kuayáá. ⁴ Ma k'an nchjako kixi kixinnuu ko tsjo mana jun. Ajihin ngayjee kjuanima xi tiyai, 'yún tísakúna nga'yún ko títseljhinna kjuatsjo.

⁵ Nk'ie nga jái ante Macedonia, ndahachí najmi kin'ekj'áiyai. Tu sa ní kjuasti kisakúni tu má xi tjeheén ni. Incha kikjánko xinkjín xuta xi tíntundáini ko tsinkjunyai. ⁶ Tunga Ntíaná xi tsjá nga'yúhun xuta xi tjíhin kjuaba, kui xi kitsjá nga'yúnni nga kits'ín nibáseni Tito. ⁷ Najmi tu nku nga kiyai Tito nga kisakú nga'yúnni. Ta kisakú nga'yún níni nga kitsúyani xi nkú ts'in kisakú nga'yúhun ajinnuu. Kitsúyani nga 'yún mjenuu cha ngáhaní ko nga nusin tíntuyánuu ko nga kjintahánuu an. Kui niu xi kits'ín nga 'yún kis'e sana kjuatsjo.

⁸ Ndaha tsa kits'ínk'íé babanuu xujun xi kits'ínkjínuu, tunga najmi ta kjintahana nd'ai. Kjuaxi nga kis'entana nga tjuhun, at'aha kamankjinna nga kik'ie babanuu kutju ngat'aha xujun xi kits'ínkjínuu. ⁹ Tunga nd'ai tsjo tímaha, najmi tu ngat'aha nga kik'ie babanuu, tu ngat'aha ní nga kui kjuaboo kits'ín nga tsankinchj'a ngáha ruu animanuu. Kik'ie babanuu xi nkú ts'in sasíhin Ntíaná. Kui nga najmi chumi ní ch'onk'uhun xi kin'ehe ri. ¹⁰ At'aha kjuaba xi nibáha ra Ntíaná ts'in nga bankíchj'aha raá animaná. Kui niu xi ts'in nga b'ankiá. Kui nga najmi tjín xi nkú ts'in un kamaha tak'aán nga kui kjuaboo nibanehená. B'a tíxian at'aha kjuaba xi tsjáná asuntee, kui xi ts'ínk'ienná.

¹¹ Chasoo ni xi kits'ínkonuu kjuaba xi kits'ín nibánuu Ntíaná. Tu xí kj'áihí ts'in kis'eyanuu. Nku tutuhú nga b'a kamanuu, kiyo nga najmi chumi nihi tjenna. Santaha kichubantjáiínú. Kama stinnuu ko tsinkjun ngat'aha ni xi kama kai. Kama mjenuu nga chanú ko kik'oho xi nkú ts'in tjeheén ra nda xi ch'on kits'íun. Nk'ie nga b'i nkjún kama, tsakuchjúu nga najmi ko jun y'ahanuu ni ch'on tjín xi kadoo. ¹² Kui nga ndaha tsa kits'ínkjínuu xujun xu'bo, najmi b'a kits'ian tu ngat'aha xi ch'on kits'ín ko ta ndaha ngat'aha xi ch'on kin'ehe. B'a ní kits'ian tu xi cháha nginkun Ntíaná nga kjintahánuu jin. ¹³ Ni xi kadoo kitsjá nga'yúnni.

Ko najmi tu nku ni xu'bi xi kitsjá nga'yúnni. Ta tu xí tsjo ní kamaní nga kiyai nga tu xí tsjohó tjíhin Tito at'aha kisakú nga'yúhun nga y'ejñajinnuu. ¹⁴ Ja ní b'a kixihín Tito nga tsjo mana jun, ko b'a tjín ni xi kixian. Najmi tíya tsank'ána. Xi nkú ts'ín kjuaxi ngayjee ni xi tsixíhín, b'a ta ts'ín kjuaxi ni xi kik'ihín Tito nga tsjo maní jun. ¹⁵ Tito 'yún tjo ts'atíhi jun nd'ai, at'aha f'áitsjehen xi nkú ts'ín ngatentoo kinu'yá'óhooon ko xi nkú ts'ín nda kin'ekjóhooon ko kiyankjún. ¹⁶ Tsjo mana, at'aha be nga ma ma 'yún tak'unnuu.

8

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tjíhin nga kamakúhu toon chje xuta ninku xi tjín ante Judea

¹ Ko nd'ai, já nts'e, mjeni nga choo xi nkú ts'ín Ntíaná títsjáha kjuandaha xuta ninku xi tjín ante Macedonia. ² Ndaha tsa ndjá kjuanimá xi tíntcha satéjin nga tíchjut'ayák'un, tunga tsjohó tjíntuhu. Ko ndaha tsa x'an nkjún, tunga incha kits'ínsuhún toon chje xi nkú joyaha tsa nchíná.

³ Be nga ngayjehe k'un incha kitsjá. Xi nkú tjín kamaha kitsjá, ko santaha y'ésun saha nga kitsjá. ⁴ 'Yún tsankini nga kjuaintehi nga sakút'aha kjuatsjo xu'bi tu xi kuasinkooho xuta xi s'ejihín Ntíaná xi tjíntu ante Judea. ⁵ Ko najmi tu nku ni xi tsixín nga ts'ín incha kits'ín. At'aha tíntun tíntun incha kitsjáha yjoho nga incha tsjénki Ntíaná, ko ta incha kitsjáha yjoho nga kamakoní xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

⁶ Kui nga tsinchihí ri Tito nga ts'ínndjuúhu xá nda xi kik'atuts'ihín ra ajinnuu, nga k'uénda chje nda xi tín'esún. ⁷ 'Yún nda n'o ngayjee ni xi n'o. S'ejinnuu Ntíaná. Chubanímíyahanu ni xi ts'e Ntíaná. Mankjinnuu éhen Ntíaná. Tjindanuu yjonuu nga kuisinkoo xuta xi kj'ai. Tjonuu jin. Kui nga xi nkú ts'ín tehente nda n'ehenu ni xi n'o, b'a ta ts'ín nd'ai nda n'esún ngó toon chje xu'bi.

⁸ Najmi b'a tíxian tsa tjíhin kjuayún nga b'a ta n'oo. Ni xi mje nína, nga choo ni nda xi tíntcha ts'ín já nts'eé xi k'oo tu xi b'a ta ts'ín kuakúchjihinu nga ta ngayjee animanuu tínbáha kjuatjonuu. ⁹ Ja yo kjuanda xi y'a Nda Ntíaná Jesucristo nga j'ai, nga ndaha tsa tu xí nk'ahá tjen tunga ts'asje x'ahán yjoho ngandanuu, tu xi ajihín kjuax'an xi kis'ehe ra kisakúhunuu kjuanchíná.

¹⁰ Tsjanuu nku kjuatéxuma at'aha kjennuu niyá nga choo kui nii. Nk'ie nú jun tjun kama mjenuu nga n'esún toon chje ko jun tjun kin'esún. ¹¹ Kui nga n'endjuúhunu nd'ai ni xi kich'atuts'ihínruu. Xi nkú ts'ín ngayjehe k'un kama mjenuu nga b'a n'oo, b'a ts'ín ngayjehe k'un xi nkú ts'ín tísakúnuu tjon niu nd'ai. ¹² At'aha tsa ngayjee animaná tí'baá, ko tsa tí'baá xi nkú tjín tísakúná, Ntíaná ts'ínkjálhín ni xi tí'baá. Najmi tíbankiná ni xi najmi tjínná.

¹³ Najmi b'a tíxian tsa jun tjíhin nga kuitjájiiun kjuanimá ko tu sa kj'aihí ngá xi nda ts'ín k'úentu. Ni xi nda ní tjín nga nkuhú nga nda ts'ín kuintsuboo. ¹⁴ Nd'ai tjínnuu ko kama k'uooho ni xi ndyjat'aha xuta xu'bo, ko kj'ai níntjin ngáha kui s'ehe ni xi ndyjat'anuu. B'a ts'ín ta kama tsjánuu. Nku chubahá s'enuu. ¹⁵ Kuitjusun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: "Najmi ts'anki kamaha xi 'yún tse j'áya ko najmi kindyjat'aha xi chuba j'áya."

B'i ts'ín kitsúya Pablo yá xi ngjuaiiko toon chje

¹⁶ Tsjaha máb'achjílhi Ntíaná at'aha kitsjáha Tito nga ta ngjuántaha ra yjoho jun xi nkú ta ts'ín kjíntahana an. ¹⁷ Kits'ínj'oo nga ts'íntjusun ni xi an tsankihí ko ngayjehe k'un tífisenuu. Ja b'a títsu koyaha animaha.

¹⁸ Ko ta tín'ekjikoí Tito nda nts'eé xi nda ts'ín nchjayanehé ngayjee xuta ninku, at'aha kixi b'énijmí én nda tsuhu Ntíaná ndo. ¹⁹ Ko najmi tu nku nda ts'ín chubanímíyaha ndo. Ta y'ét'a xáha xuta ninku nga kui xi ngjuaiikoní nga kuankínkoí toon chje. B'i nda tín'ei ko b'a ts'ín tín'etsjoho ra Nda Ntíaná ko tíb'ejña chjii nga mjeni kuisinkoí xuta. ²⁰ Najmi mjeni tsa tjín xi kuintchjayaneni ngat'aha xi nkú ts'ín tíntcha tíntjuihín toon chje chánka xi

tímakú. ²¹ Kui nga nda nda tíchasehe ri xi nkú ts'ín kixi títbankínkoi ni xi t'n'e'i nginkun Nda Ntíaná ko ta nginkun xuta.

²² Ko ta t'n'ekjikoí já xu'bi kj'ai nda nts'eé xi ja nkjin niyá tsakúchjini nga nda fiko xáha. 'Yún mjehe kuasinkonuu, at'aha 'yún sasihin jun. ²³ Ko máha Tito, ta kui xáha xi tít's'ín xi nkúhu an, nga ta títbasinkonuu. Ko já nts'eé xingisoo xi tjenko, xuta ninku kits'ínkjihí. Kui jóo ta ts'ín nga yankjún Cristo tu ngat'aha xá xi ts'ín. ²⁴ Kui b'a maha, nda ts'ín n'ekjáihin ruu jóo tu xi skuéhe ngayjee xuta ninku xi nkú tjin kjuatjonuu ko mí kjuaha nga tsjo mahani jun.

9

B'i ts'ín y'énda Pablo xi nkú ts'ín s'ekú toon chje xi kamakú

¹ Ta ndaha najmi machjéhen tsa kuet'ánuu nga toon chje títasúhun xuta xi Ntíaná kikj'áts'ehe xi t'jintu ante Judea. ² At'aha be nga nda animanuu. Xí tsjohó tímana nk'ie nga kixinyaha kui nií xuta xi tjin ante Macedonia. B'a kixihin nga jun xi tintsuboo ante Akaya nk'ie nú kjin tintsuba ndahanu nga k'uo toon. Nk'ie nga kint'é xuta Macedonia kui nií, nkjin xi ta kixinchá tsjoho nga ta ts'íinsun toon.

³ Tunga tít's'ínkjisehénuu já nts'eé xu'bi tu xi najmi tu a éhén kamaha ni xi kixihin jóo nk'ie nga b'a kixian nga tsjo mana jun ngat'aha ni xi t'n'o. Tífi jóo yo tu xi kuasinkohonuu nga k'úékú toon xi k'uo. B'a ts'ín kamaha ni xi kixihin. ⁴ At'aha tsa kuankínkoi yo k'ua xuta Macedonia, ko tsa as'aihi incha skué nga najmi kjee t'jékúnuu toon chje, kama subani. At'aha ja tu xí tíma 'yún k'un ní ni xi tsixiún. Ko jun ta kama subanuu. ⁵ Kui nga b'a kixihinna nga tu sahá b'a xihin já nts'eé nga tjun ngjuaisehénuu tu xi k'uéndakohonuu toon chje xi tsixinya títjun nga k'uo. B'a ts'ian tu xi b'a ts'ín s'ejña ndaha nku toon chje xi ngayjee animá tí'bai, najmi tu kjuá'yúhún tí'bai.

⁶ N'ekj'áitsjon ni xu'bi. Xi chuba ni xi b'éntje, kui xi chuba chan kjesintjen, ko xi tse ni xi b'éntje, kui xi tse chan kjesintjen. ⁷ Nga nkúnkú tjon xi nkú tjin nibáha ra animanuu. Najmi tu un katuma k'un ni xi k'uo nga k'uo, ko ta ndaha najmi tu kjuá'yún 'boo. At'aha Ntíaná tjoho xi tsjo t'jihin nga tsjá ni xi tsjá. ⁸ T'jihin nga'yún Ntíaná nga tu ni xí tsjáhánuu ngayje t'kjá kjuanda, tu xi tu nkjéhé nihi najmi chumi nihi xi ndyjat'ahanuu ko b'a ts'ín kama n'ehenu ngayjee ni xi nda. ⁹ Xi nkú ts'ín t'jít'a éhen Ntíaná nga b'i tít'su:

Kits'ínndzjo ni xi t'jihin,

xuta x'an kitsjáha.

Tu nkjéhé ni nga naxu ts'ín.

¹⁰ Ntíaná xi tsjá xujmá xi s'entje ko tsjá nichine, kui xi tse ni xi tsjánuu tu xi ta kama kuasinkohonuu xuta. Ts'ín nga 'yún tse s'enuu ko nga xúbáya ni nda xi t'n'o. ¹¹ Nkjin t'kjá kjuanchiná s'enuu tu xi ngayjehe k'un kama kuasinkoo xuta. Ko máha ni xi n'e nibákoní, kui xi ts'ín nga já nts'eé tsjáha máb'achjihí Ntíaná.

¹² Nk'ie nga títbisinkoo xuta xi Ntíaná kikj'áts'e, tí'bohó ni xi machjéhen ko kui nga nkjin xi tít'sjáha ra máb'achjihí Ntíaná. ¹³ Nk'ie nga skué ni xi t'n'o, incha ts'íintsjoho Ntíaná, at'aha t'nu'yá'óhooon én nda tsuhu Cristo ko at'aha ngayje animanuu títbisinkoo, ko najmi tu kui, kj'ai sa xuta. ¹⁴ Ko nk'ie nga incha kuinchjako Ntíaná, kuinchjantjainuu at'aha tjoho jun. Incha skué nga tu xí tsehé kjuandaha Ntíaná kitsjánuu. ¹⁵ ¡Máb'achjihí ra Ntíaná ngat'aha ni xi tsjáná! ¡Najmi t'jinná én xi kuixinyahaná xi nkú ts'ín chánka ni xi tu kitsjáháná!

10

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo nga tsjo maha xá xi Ntíaná kitsjáha

¹ Nginkun Cristo xi tjoho ko xi nda ts'ínko xuta, an Pablo títbankinuu nku ni. B'a tixian at'aha tjin xi b'a tsu nga najmi nda nkjún t'ján nk'ie nga t'jijnajinnuu ko nga ndjá nchja

nk'ie nga kjin tíjñanu. ² Tíbankinu nga najmi tu n'o nga ndjá kuinchjako nu nk'ie nga kuichusenú. At'aha tjinukuh k'an nga ndjá kuinchjaka xi b'a maha nga b'a ts'in tintsuba xi nkú ts'in nkaha xuta asuntei.

³ Kjuaxi kjaíhin nga asuntei tintsuba, tunga najmi b'ahá ts'in tibixkajin xi nkú ts'in kjan xuta asuntei. ⁴ At'aha najmi asuntei ts'e ni xi tin'echjéin nga tibixkajin. Nga'yuhun ní Ntiana tin'echjéin, nga'yun xi maha ts'inkje nga'yuhun já kontra ko basinne'yun én xi nchja xi fi kontrani. ⁵ Chjuxubai ngayjee nga'yun ch'onk'un xi b'échjaha xuta nga skue Ntiana, ko n'e nganaihi ngayjee ni ch'onk'un xi ts'innkjink'un xuta. B'a n'ei tu xi kuint'é'ehen ra Cristo. ⁶ Tjindani yjoni nga n'ek'íechjii xi nkú ts'in tjeheh ra xi najmi kuint'é'én, tunga titjuhun tjihin nga jun tjun künü'yá'én sisinnú.

⁷ Jun xi chase sunk'ohoo ni xi tjin. Tsa tjin xi behe k'un nga Cristo yjanki, kui xi ta kats'in kuenta nga ko ta jin yjanki Cristo xi nkúhu kui. ⁸ Ndaha tsa nk'a b'asjé yjona ngat'aha xani, tunga najmi subaha mana nga b'a ts'ian, at'aha Nda Ntiana kitsjá xani. Kui xi mjehe nga n'ei nga saájin so ni xi ts'e Ntiana, najmi mjehe tsa n'ei nga ndyoo.

⁹ Najmi mjena tsa xujun xi tít's'inkjinnu kuinchánkjinnu. ¹⁰ At'aha tjin xi b'a tsu nga ndjá rú ko kjan rú én xi b'et'ánu, tunga nk'ie rú nga tíjñajinnu najmi ndjá rú b'asjé yjona ko rú najmi chumi ni chjii ra én xi nchja. ¹¹ Tunga xi b'a titsu kats'in kuenta nga ni xi b'et'a xujun nga kjin tintsuba, kui niu xi n'ei nk'ie nga kuintsubajihin.

¹² Tjin xi nda ts'in nchjanijmíyaha yjoho. Tunga máha jin, najmi ma k'ujin tsa b'a bixin nga jin xi nkú joyaha já xu'bo, ko tsa ta nja n'e makoi yjoni jóo. Ta ndaha najmi be ni xi incha ts'in jóo, at'aha ta kuihi xinkjin base chubayakoho ra yjoho ko incha base chubayahá xinkjin. ¹³ Tunga máha jin, nku tutuhú ngat'aha xá xi kik'aini jin, kui niu xi chánka n'esjekohoni yjoni. Najmi bitjatíhi chjinti xi y'éjñaha Ntiana xani, xá xi tsichuk'unnú santaha ko jun. ¹⁴ Tsa najmi tsichuk'úihin kai, ja ra tibitjatíhi má tjeheh ra xani. Tunga kjuaxihí kjaíhin nga jin tjun tsichukoihi én nda tsuhu Cristo.

¹⁵ Najmi tí'a ts'ajin xá xi incha kits'in kja'ái xutaha, tsa tu xi nk'a n'esjeheni yjoni. Tu sa ní tichuyáhi nga xi nkú ts'in 'yún s'ejin sanu Ntiana, b'a ts'in kama tse sa ajinnu xani, ¹⁶ tu xi kama kuankín'iénijmíhini én nda tsuhu Cristo ajihin xuta xi kjin tjintu sa nga jun. At'aha najmi mjeni tsa n'e ts'ajin xá xi kits'in kja'ái, tsa tu xi b'a ts'in n'e chánkahaní yjoni.

¹⁷ Tsa tjin xi mjehe nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi kits'inkoho Ntiana, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjoho. ¹⁸ At'aha najmi xi nda ts'in nchjayane suba yjoho, tsa kui xi nda n'ekjáihin. Xi nda ní ts'in nchjayanehe Ntiana, kui ní xi nda n'ekjáihin.

11

B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi ts'in já postru ts'ank'óo

¹ N'echúkuo ichi tsa kuinchajnu kuinchjat'a. Johon, n'e chúkuanu. ² At'aha nginkun Ntiana nibaha ra xi nkú ts'in tikunnu. At'aha jun xi nkú joyaha takjin xi an kits'inkjas'en nga kuixanko nku nda, kui xi Cristo. Ko mjena ts'inkjas'ehen jun xi nkú joyaha nku takjin xunkú. ³ Tunga tsankjunná tsa b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain Eva nk'ie nga kjuamañaha ye ts'anachakoho ra, tsa b'a ts'inndyjajihin kjuankjintak'unnu ko najmi ta ngayjehe k'un ko je tsjénkihi ru Cristo.

⁴ B'a tíxian at'aha nda ts'in n'ekjóhon já xi kja'ái én b'énijmínu, kui xi najmi éhen Jesu xi jin y'enijmí. Jun xi ja kin'ekjóhon Espirituhu Ntiana, ta n'ekjóhon kja'ái xi najmi Espirituhu Ntiana. Jun xi ja kin'ekjóhon én nda tsuhu Cristo, ta tin'ekjóhon kja'ái én. ⁵ Najmi ichi mana yjona nginkun já postru i xi tjin. ⁶ Ndaha tsa najmi 'yún mana nchja nga nchja, tunga bená ni xi ts'e Ntiana. Ja ní tu xi tsakuchjii ri nga yai ni xi ts'e Ntiana.

⁷ Nk'ie nga y'enijmínu én nda tsuhu Ntiana, najmi j'achjinnu. B'a ts'in ts'asjé nimakjuahana yjona ko jun ts'asjén'anu. ¿A ngatitsuhun kits'ian nga b'a kits'innu?

⁸ Tsak'a toon xi kitsjana kja'ái ninku tu xi kama ts'ihinna xana ajinnu. ⁹ Nk'ie nga

tsátejñajinnu kō nga kindyjat'ana tsa mí nihi, najmi kits'instinnu. At'aha ni xi kindyjat'ána, já nts'eé xi nibáha ante Macedonia kitsjána. Najmi y'enénnu yjona kō tū nkú najmi k'uenéhénnu yjona. ¹⁰ Kjuaxi nga éhen Cristo tíñajinna kō kjuaxi nga ngúsuhun ante Akaya najmi kama s'ech'ónna kjuatsjo xi tjinna nk'ie nga najmi f'achjá nga b'enjimiá én nda tsuhu Cristo. ¹¹ ¿Áhan? ¿A at'aha najmi tjona jun? Ntíaná be nga tjona jun.

¹² Tū nkú kfíndjukóná ni xi títs'ian. B'a ts'ín najmi tsjantéhe rá xi tíncha bangisjai niyáha nga xi nkúhu jin ts'ín ma yjoho, tsa tū xi b'a ts'ín nk'a k'uasjehe yjoho. ¹³ At'aha já postru tsank'áhá jái. Xá xi incha ts'ín b'anachakoho rá xuta. Já postruhu Cristo ts'ín ma maña yjoho. ¹⁴ Najmi ni tsetse ni xi tíncha ts'ín jóo. At'aha ndanindoo nku ntítsjehe Ntíaná ts'ín ma maña yjoho. ¹⁵ Kui nga najmi ma nkjúhunná nga já xi ts'inxát'aha rá ndanindoo xuta xi ts'ín ni xi nda incha ts'ín ma maña yjoho. Tunga kujichúhú nistjin nga ts'ínkjáihin chjihí ni xi tíncha ts'ín.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga nkjin kjuanima j'ajin ngat'aha xáha

¹⁶ B'ahá tá tíxin ngáhanuu. Ndaha nku najmi b'a tū katsú nga nchajnu nchjat'a. Tunga tsa jun xi b'a kujixiún, tū sa ní tjennténú nga kuinchjakonuu xi nkúhu nku xi nchajnu nchjat'a tū xi chánka k'uasjéhena ichí yjona. ¹⁷ Nga ma k'an chánka k'uasjé yjona, najmi Nda Ntíaná túbáha rá nga b'a tíxian. An ní suba chuba tínchjaná. ¹⁸ Xihí nkjihín maha xi chánka incha maha yjoho ngat'aha xi nkú ts'ín, kui nga kō tá an chánka kamahana yjona. ¹⁹ At'aha jun xi nkjink'un, kui nga nda ts'ín n'ekjáihin ruu xi nchajnu nchjat'a. ²⁰ Santaha 'bainto nga xuta musu n'e manuu, nga ch'anachanuu, nga chju'ánuu ni xi ts'ajun, kō 'baintoho xi nk'a b'asjenuu yjoho kō xi incha m'ojinnuu.

²¹ Jin bi najmi b'a ts'ín ndjá kin'ekoihí xi nkúhu já xu'bo. Xí tíma subahána nga b'a tíxian. Tsa tjin xi ma k'un nga tsjo maha ngat'a ts'e yáha kui, tá kama k'an b'a tá ts'ian, ndaha tsa tínchajnu tínchjat'a nga b'a tíxian. ²² ¿A já hebreo niu? Tá nda hebreoná. ¿A ntje Israel tjehe rá jóo? Tá ntje Israel tjehe. ¿A ntjehe Abraham jóo? Tá ntjehe Abraham an. ²³ ¿A kui xi tíncha ts'inxát'aha Cristo? An xi 'yún títs'inxát'a saha, ndaha tsa b'a ts'ín tínchja xi nkú ts'ín nchja xi nchajnu nchjat'a. An xi 'yún kits'inxá sa nga kui jóo. 'Yún nkjin niyá kin'ekjína nubayá. 'Yún nkjin niyá kis'ena. Kō nkjin niyá ja ma tsayaná kai. ²⁴ Un niyá kingjana já k'aku xi tjihin xuta judio kan tj'ion nju niyá. Xi nkú ts'ín tíñaha, b'a kits'ín. ²⁵ Jan niyá tsich'onýana. Nku niyá y'éjtisena ndjio jóo. Jan niyá ngijintí yábarku xi tjíya. Nku nistjen kō nku nistjin kitsjenb'ásan ntáchak'uun.

²⁶ 'Yún nkjún jatsú'ba tū má xi tjehe ni. Nk'ie nga kits'ian niyá kitsankjan ni xi kamat'an ajin ntáje. Kitsankjan tsa já ndyjee satéjian. Kitsankjan tsa nkú incha ts'ínna xi tá ntje judio tjehe rá xi nkúhu an kō tá xuta xi najmi ntje judio tjehe rá. Kitsankjan tsa nkú kamat'an ajin nantio kō ngijño kō ajin ntáchak'uun, kō tá ajihin xi já nts'eé ts'ín ma maña yjoho. ²⁷ Tū xí nchjáhá ni xi kits'ian kō tse kjuanima kikié. Tū xí nkjihín niyá najmi kikjafé. Kama bjona, kama xintána, kō tū xí nkjihín niyá tsátejña kjintía nga najmi chumi nihi xi kisakúna nga kjíne. J'ajian nch'án kō kindyjat'ána najyun.

²⁸ Ndaha tsa b'a tímat'an, tunga tá kis'entahána ngayjee ninku xki nistjin. ²⁹ Tsa tjin xi saté ch'in, kō tá an ma unna. Tsa tjin xi n'endyjajihin ni xi ts'e Ntíaná, tū xí kjahán mana.

³⁰ Tsa ni xi machjéhe rá nga chánka k'uasjéhena yjona, chánka ní k'uasjé yjona nga najmi tjinna nga'yún xi ts'an. ³¹ Ntíaha kō Na'mihí Nda Ntíaná Jesucristo xi tjihin nga n'etsjoho tū nkjéhe ni. Kui xi be nga najmi túb'anacha. ³² Nk'ie nga tsátejña nanki Damasco, kitsjá kjuá nda títjun xi ts'inxát'aha nda rej Areta nga chúnnta ankjuaha nankiu tū xi chjúbénijéhena. ³³ Tunga nkuhú nisín kichjujenkohona xjó xi tíf'a tjindaihi nankiu. Ankjuank'a xi tjent'a xjóho nankiu kin'esjehena. B'a ts'ín tsankaha rá jóo.

12

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga nga'yúhun Cristo tíñaha

¹ Ndaha tsa najmi chumi ni chj́ihí ra nga chánka k'uasjé yjona, tunga t́ihín ni nga b'a ts'ian. Kui nga kuinchjahana ni xi kikié kó xi tsakúchjina Nda Nt́ianá. ² Be nku nda xi s'ejihín Cristó xi kichjubéjihin sén nga ngji nk'a ján xi ma jahan. Ja t́ihín te ñju nú nga b'a kamoó. Tsa ngji yjonintehe kó tsa najmi ngji, najmi be. Nt́ianá xi be. ³ Be nga nda xu'bo ngji ndjiojmi ján. Tsa ngji yjonintehe kó tsa najmi ngji, najmi be. Nt́ianá xi be. ⁴ Yo kint'é én xi najmi t́ín xi nkú ts'ín chubahaná, xi t́ña nkjún nga k'únyaha xuta.

⁵ Kama chánka k'uasjé yjona ngat'aha ni xi kamaha nda xu'bo, tunga najmi chuba chánkahá k'uasjé yjona. Chánka ní k'uasjé yjona ngat'aha nga najmi an ts'an nga'yún xi t́inna. ⁶ Tunga tsa chánka k'uasjé yjona, najmi t́inchjajnu t́inchjat'a tsa b'a ts'ian, at'aha b'a t́ín ni xi kuinchja. Tunga najmi b'ahá ts'ian tu xi najmi ch'a b'a kuitsuhu tsa nihi xi nkjún ts'ian kó nihi xi nkjún ts'ín nchja, tsa as'ai najmi b'a t́ín niu.

⁷ Tu xi najmi chánka kamahana yjona ngat'aha ni chánka xi kis'ejña chjina, Nt́ianá kits'ín nibánena nku kjuá'un xi nkú joyaha tsa na'yá kisasíns'eheñ yjonintena. Tsuhu ra nga nda musuhu ndanindoo ts'ín'unna tu xi najmi chánka kamahana yjona. ⁸ Jan niyá tsankihí Nda Nt́ianá nga kjéxinna kjuá'uun, ⁹ tunga b'ahá kitsúna: “Kjuandanahá xi machjéhin, at'aha ajihín xi najmi t́ihín nga'yún s'ejña chji nga'yúnna.” Kui nga tsjo mahana nga chánka tímahana yjona ngat'aha nga najmi t́inna nga'yún. B'a ts'ín s'ejña chjhi nga'yúhun Cristó ajinna. ¹⁰ At'aha mjena Cristó, kui nga tsjo mahana nga najmi t́ihinna nga'yún, kó nga ch'on ts'ín nchjayanena xuta, kó nga ndyjat'ána ni xi machjéna, kó nga tsjennkí unkiena xuta, kó nga sakúna kjuanima. At'aha nk'ie nga najmi t́inna nga'yún, nk'iehé nga t́inna nga'yún.

B'i ts'ín y'ejña chji Pablo nga kjintaha ra xuta ninku Corinto

¹¹ Kuanchja xi nkúhu nku nda xi nchjajnu nchjat'a, tunga juhún kuan'e kjuá'yúnnú nga b'a kuats'ian. Kutsa juhún xi t́ihin nga nda k'úinnú. At'aha najmi 'yún nk'a tjenna já xi chuba já postruhú maha yjoho kó chuba ihí maha yjoho nga an, ndaha tsa b'a xian nga najmi chumi ni chj́ihí ra an. ¹² Kjit'a kjit'a kama kjuankjún kó kjuachánka kó ni xi tsakúchji nga'yúhun Nt́ianá ajinnuu. Kui ni xi tsakúchji nga nda postruná. ¹³ ¿Mí nihi xi kisakúhu xuta ninku xingisoo xi najmi kisakúnuu? Nku tutuhú nga najmi kik'ienénuu yjona nk'ie nga tsátejñajinnuu, xi nkú kits'inka xuta ninku xingisoo. ¡N'e'yún tak'unnú nga b'a ch'on kits'inkonuu!

¹⁴ Ja t́indana yjona nga kfínsenuu niyá xi ma jahan kó ta ndaha nd'ai najmi k'uenénuu yjona. At'aha najmi ni xi t́innuu t́bangisja. Jun ní xi nusinna. At'aha najmi xi tí'mi ntí t́ihin nga kj'uatjo toon xi ts'íinchjén xi cháha. Xi tí'mi ní xi chá, kui xi t́ihin nga kj'uatjo toon xi ts'íinchjén ntíhi ndyjun nkiní. ¹⁵ Kui nga tsjo t́ihinna nga ts'inchjén ngayjee ni xi t́inna kó santaha yjona katjejnú tsa ma tu ngat'aha ngandanuu. Nk'ie nga 'yún mjena jun, ¿á 'yún ichí t́in'e mjehenú?

¹⁶ N'ekjálhín nga najmi y'enénuu yjona, ndaha tsa b'a tsu xuta nga nda mañaná xi ts'anachanuu. ¹⁷ Já xi kits'inkjísenuu, ¿a kits'inkjía jóo tu xi kjé'ahanuu ni xi t́innuu? ¹⁸ Tsankihí Tito nga ngjisenuu kó ta kits'inkjía kj'ai nda nts'eé. ¿A ra kikje'áhanuu Tito ni xi t́innuu? ¿A najmi tu nkuhú t́intuyá animaní an kó Tito? ¿A najmi ta kuihí ni xi t́in'ei?

¹⁹ Kutsa b'ahá ts'ín t́in'enkjínk'un, nga t́ibisinkoi yjoni nga b'i t́ibixín. Cristó ts'ení kó nginkun Nt́ianá t́ichubai. Jun xi t_joni. Ngayjee ni xi t́in'ei, b'a t́in'ei tu xi sahánu nginkun Nt́ianá. ²⁰ At'aha kjintahana tsa nk'ie nga kuichusenuu, skue nga najmi b'a n'e tintsuboo xi nkú ts'ín mjena nga skuenuu. Kó jun kutsa najmi chahánú xi nkú ts'ín mjenuu nga chanú. Kjintahana tsa najmi nkuhú kich'o xinkju, tsa t́ín kjuaxintak'un, tsa t́ín kjuakjan, tsa t́ín xi nk'a t́if'aha xinkjín, tsa t́ín én tsank'á, tsa t́ín xi t́inchjayane xinkjín, tsa t́ín xi ngak'un, kó tsa t́ín xi t́b'éntje kjuachán.

²¹ Kjintahana tsa nk'ie nga kuichuse ngáhanuu, sakúna kjuasuba nginkun Nt́ianá. Kutsa t́ihín ni nga kjíntat'á nkjin xi t́ín ajinnuu xi kits'ín ngatitsun kó najmi kjee fik'áha

ra animaha ngat'aha ni xi incha kits'in, xi ts'in ni xi chuntí nginkun Ntíaná, xi chuba fantukohó xinkjin, xi tu ts'inkjas'ehén ra yjoho tu mí nihí ni xi nchjaha animaha.

13

B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú ts'ínko xuta Corinto nga kuichúsehe

¹ Niyá xi ma jahan nga kfínsenuu xu'bi. S'enda tu mí kjuahá ni tsa jo ko tsa jan já testiyu kuinchja ni xi be. ² Ja b'a kixinnuu nk'ie nga ngjisenuu niyá xi ma joho ko nd'ai nga najmi tíjñajinnuu b'ahá ta tíxin ngáhanuu. Nk'ie nga kfínse ngáhanuu, najmi kama nimana xi kits'in ngatitsun nk'ie ko ta ndaha tsa k'já sa. ³ B'a ts'ian at'aha tbinchisjó ni xi kuakúchji nga éhen Cristo tinchja. Tunga ajinnuu hú bakúchji nga'yúhun. Najmi tíjñajinnuu Cristo xi nkúhu nku xi najmi tjihin nga'yún. ⁴ Ndaha tsa najmi tsakúchji nga'yúhun nk'ie nga k'ient'á kruu, tunga nd'ai nga'yúhun Ntíaná tíjña tik'uhun. Ko jin b'a ta ts'in najmi tjinni nga'yún, xi nkúhu Cristo nk'ie nga k'ien. Tunga ngandanuu nga'yúhun Ntíaná tintsuba tik'unkohoni Cristo.

⁵ Jun chase suboho yjonuu tsa s'ejinnuu Jesucristo. ¿A najmi mankjihinnuu nga Jesucristo tíjñajinnuu? N'enkjínk'un sisin ní ngáhanu. Nk'ie nga ja kuan'enkjínk'un sisin, kutsa najmi tíjñajihinnuu Cristo. ⁶ Nk'ie nga ja kuan'enkjínk'un sisin, tikuyáha nga s'ejña chji nga éhen Cristo tichubai. ⁷ Tbinchihí Ntíaná nga ndahachí najmi ch'on n'ehenu. Najmi b'a tibixín tsa tu xi chaha nga tín'etjusun sisiin xáni. B'a ní tibixín tu xi nda n'ehenu, ndaha tsa b'a kuitsu xuta nga najmi nda tín'ei xáni. ⁸ At'aha najmi ma bankín kontraihi ni xi b'a tjín xi bakúya Jesucristo. Jin ní tín'exát'aihí kui niu.

⁹ Tsjo manj nk'ie nga b'a tsu xuta nga najmi tjinni nga'yún ko nk'ie nga jun xi tjinnuu nga'yún xi tsjá Ntíaná. Tu nku tbinchihí rí Ntíaná nga kuichúmo xi nkú ts'in mjehe Ntíaná. ¹⁰ Kui kjuaha nga b'i ts'in tib'et'áhanuu ni xu'bi nk'ie nga najmi tíjñajinnuu, tu xi nk'ie nga kuichusehenuu najmi tjihin nga 'yún ndjá ts'inkonuu. At'aha Nda Ntíaná kitsjá xána xi má nga ts'ian nga saájiun xi s'ejinná. Najmi kitsjá xána tsa ts'inkjénuu.

B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujuin

¹¹ Ko ni xi fekuhu xi xinnuu, já nts'e, kas'enuu kjuatsjo. Tinchísjo xi nkú ts'in naxu kamo nginkun Ntíaná. Tjen nga'yúhun xinkiu. Nkuhú kas'eyanuu. Jyu tintsubaqoo xinkiu. Ko k'úejñajinnuu Ntíaná ma xi tsjáná kjuatjo ko kjuajyu.

¹² B'i ngján súniñohoo xinkiu. ¹³ Títs'ínkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta xi kikj'áts'e Ntíaná xi tjín ei.

¹⁴ Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo ko kjuatjoho Ntíaná ko kat'ejñajinnuu Espirituhu Ntíaná.

Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Galacia

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin ante Galacia

¹ An Pablo, an xi kama nku nda postru at'aha Jesucristo kitsjá xána ko Ntia Na'miná xi kits'ínkj'áíya ngáha ra Jesucristo ngabayoo. Najmi xuta kitsjá xána ko y'éxána. ² An ko ta ngayjee já nts'eé xi tjintukona ei t'n'ekj'íhí xujun jun xuta ninku Galacia.

³ Kas'enpu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntjáná Jesucristo. ⁴ Kui xi kitsjá yjoho nga k'ienntjálhiná at'aha ngatitsun tjiná. B'a kits'ín tu xi ts'ín ndáíhiná asunte ch'onk'un xi kich'aá nd'ai. Kitsjá yjoho xi nkú ts'ín kama mjehe Ntia Na'miná.

⁵ ¡Kas'ehe Ntia Na'miná kjuachánka santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú én nda tsuhu Jesucristo xi tjin

⁶ Tu b'ahá tu mana nk'ie nga kutjuhú t'bankín t'axíhuun Ntjáná xi j'ájinnu ko xi kitsjánuu kjuanda xi sakújinná Jesucristo. T'n'ekj'óhon kj'ai én xi incha tsu jóo nga kui xi én nda tsuhu Ntjáná. ⁷ Tunga najmi t'jín kj'ai én nda tsu. B'a tíxian at'aha tjin xi tít's'índyjjajinnu ko mjehe nga ts'íink'óntjaiya én nda tsuhu Jesucristo.

⁸ Tsa tjin xi najmi b'a ts'ín k'uénijmínuu én nda tsuhu Ntjáná xi nkú ts'ín y'enijmí, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntjáná. B'a ta katumaní tsa jin kj'ai ts'ín k'uénijmí ko tsa nku ntítse xi nibaha ndjiojmi já. ⁹ Ja b'a kixinnuu nga tjuhun ko b'ahá ta tíxin ngáhanuu nd'ai. Tsa tjin xi k'uénijmínuu nku én nda tsuhu Ntjáná xi kj'ai nga xi kin'ekj'óhon, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntjáná.

¹⁰ ¿Yá xi mjena nga nda ts'ín kuasena nd'ai? ¿A xuta a ra Ntjáná? ¿A ra t'bangisjainá nga tsjaha kjuatsjo xuta? Tsa mjena nga tsjaha kjuatsjo xuta, ja najmi ta Cristo tít's'inxát'aha ra ma.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín kama nku nda postruhu Jesucristo

¹¹ Tíxinyanuu ni xu'bj, já nts'e. Én nda tsu xi t'benijmíá, najmi éhen xuta niu. ¹² Najmi xuta kitsjána éen ko ta ndaha najmi xuta tsakúyana. Jesucristo kikjihín y'éjña chjina éen.

¹³ Ja yo xi nkú ts'ín tsátejña nistjin nk'ie. Kikienkjan Ntjáná xi nkú ts'ín t'jñaha xuta xi ntje judio tjehe ra. 'Yún kitsjennkí unkie xuta ninkuhu Ntjáná. Kama mjena nga ts'ínkjé kai. ¹⁴ Xi nkú ts'ín t'jñaha xuta judio nga k'úentu nginkun Ntjáná, an xi 'yún nk'a kitsjehen nkjin já judio xi ta ñja kama cháka. Ngayjehe k'an kits'intjusan sin cháha ntje chána.

¹⁵ Kintehe ni nga kitsian, at'aha chánka kjuandaha Ntjáná, y'éjña t'axínna ko j'ájinna. Chuba nk'ie nga kama mjehe ¹⁶ tsakúchjina Ntíhí, tu xi k'uenijmíhí ra én nda tsuhu xuta xi najmi ntje judio tjehe ra. Ko nk'ie nga tsakúchjina Ntíhí, najmi xuta ngjingiasjáyahá.

¹⁷ Ta ndaha najmi ngjia nanki Jerusalen, tsa ngjisehe já postru xi tjun nga an. Ante Arabia ní ngjia. Askahan kik'óya ngáhana nanki Damasco.

¹⁸ Askahan nk'ie nga ja j'a jan nú, ngjia Jerusalen nga ngjisehe Pedro. Tj'ion nistjin ts'andayana yo nga tsátejñaka. ¹⁹ Najmi kkie já postru xingisoo. Nkuhú Santiago kkie, kui xi nts'e maha Nda Ntjáná Jesu. ²⁰ ¡Ntjáná be nga najmi t'banachannuu ni xi t'bet'á xujunnuu ei!

²¹ Askahan ngjia ante Siria ko ante Cilicia. ²² Kui chubo najmi bena xuta ninkuhu Cristo xi tjin ante Judea. ²³ Tu incha behé nk'ie nga b'a kitsú én: "Nda xi kitsjennkí unkie rúná nk'ie, kui rú xi ja ta t'benijmí nd'ai én nda tsu xi s'ejinná, én xi kama mjehe nga ts'índyja nistjin nk'ie." ²⁴ B'a ts'ín, ngat'aha ni xi kamat'an, incha kits'ínkiehe yjoho nga Ntjáná xi 'yún chánka.

2

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín incha kits'ínkjáhin já postru xingisoo

¹ Nk'ie nga ja j'a te ñju nú ta ngjihí ngáhana Jerusalen. Ngjikona Bernabe ko ta ngjika Tito. ² Ngjia at'aha Ntíaná tsakúchjina nga tjíhin nga b'a ts'ian. Yo kinchjanijmíko t'axián já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku. Kixinyaha xi nkú ts'ín t'ib'enijmíhi én nda tsuhu Jesucristo xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. B'a kits'ian tu xi najmi ndyjaaha xá xi títs'ian.

³ Tito, nda xi tjenkona xi najmi ntje judio tjeheñ ra, najmi kin'e kjuá'yúhún nga n'ehe ni circuncision, ⁴ ndaha tsa jas'enjinni k'ua xi já nts'eé kits'ín ma maña yjoho. Kama ñjajinni tu xi tsase mañaaha xi nkú ts'ín ñá xi s'ejinná Jesu Cristo najmi t'jñanená kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise nk'ie. B'a kits'ín jóo at'aha mjehe nga ts'ín maná xuta musuhu kjuatéxumoo. ⁵ Tunga ndahá ichí najmi kik'ainteihí, ataha mjeni nga xi nkú títsu én nda tsuhu Ntíaná, kuihí xi ngjuaindu ajinnuu.

⁶ Máha já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku, najmi y'ésuhún ni xi t'ib'enijmíá. Tsa já k'aku niu a ra najmi, najmi an be. At'aha tu nku chubanáhá nginkun Ntíaná. ⁷ Incha kamankjihín nga Ntíaná kitsjá xána nga xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra k'uenijmíhi én nda tsuhu, xi nkú ta ts'ín kik'ai xáha Pedro nga kui xi k'uénijmíhi xuta xi ntje judio tjeheñ ra. ⁸ At'aha xi títs'ínchjéheñ Pedro nga kama nda postru ajihín xuta judio, ta títs'ínchjénna nga kama nda postru ajihín xuta xi t'jín asuntee.

⁹ Incha kamankjihín Santiago, Pedro ko Jua, xi yaha xi nkúhu já k'aku, nga Ntíaná kitsjána kjuanda xu'bi. Incha kitsjáni ntsja nga b'i ts'ín y'ejñai nga an ko Bernabe n'ei xáha Ntíaná ajihín xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra ko nga kui incha ts'ín xáha Ntíaná ajihín xuta xi ntje judio tjeheñ ra. ¹⁰ Nku tutuhú ni xu'bi xi tsankini, nga katj'áitsjenni xuta x'an, ni xi ngayjehe k'an ja nd'ai títs'intjusuhunna.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín b'a kitsúhu Pedro nga najmi nda kits'ín

¹¹ Nk'ie nga tsichu Pedro nanki Antiokia, ankjín ankjín b'a kixihín nga najmi nda t'jín ni xi títs'ín, at'aha jé tjeheñ ra ni xi kits'ín. ¹² Kintehe ni nga incha tsichu yo k'ua já xi mako Santiago, títjun t'kjineko maha xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. Tunga nk'ie nga tsichu jóo, as'ai kikjexín yjoho Pedro ko ngji t'axín. Kitsankjún já xi tsu nga ta tjíhin nga n'ehe ni circuncision já xi najmi ntje judio tjeheñ ra. ¹³ As'ai já nts'eé judio xingisoo ta jo kits'ín éheñ xi nkúhu Pedro. Santaha ko Bernabe ta kama k'un nga kits'ín jo éheñ.

¹⁴ Kikie nga najmi kixi t'íncha fiko én nda tsuhu Ntíaná xi nkú ts'ín tjeheñ ra éen, as'ai b'i kixihín Pedro nginkun ngayjee xuta: "Ji xi ntje judio tjeheñ ri ko tinchin xi nkú ts'ín t'jintu xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra, najmi xi nkú ts'ín t'jintu xuta xi ntje judio tjeheñ ra. Kui nga, ¿a mjehe ri n'e kjuá'yúhún ri xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra nga k'úentuhu xi nkú ts'ín t'jintu xuta xi ntje judio tjeheñ ra?"

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga xuta judio ta bichú ma naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga Jesucristo s'ejihín

¹⁵ Jín xi xuta judio nga kitsiin, najmi tintsubajiin ngatitsun xi nkúhu xuta xi t'jín asuntee. ¹⁶ Tunga yaní nga naxu bichú ma xuta nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejihín Jesucristo, najmi tu ngat'aha ni tsa títs'intjusun ni xi t'jít'a kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. Kui nga ko ta jín kin'e s'ejihinni Cristo Jesu tu xi naxu kuichú mahani nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejinni Cristo, najmi tu ngat'aha tsa t'ín'etjusuin ni xi t'jít'a kjuatéxumoo. At'aha ndaha nku xuta najmi naxu kuichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha tsa títs'intjusun ni xi t'jít'a kjuatéxumoo.

¹⁷ Jín xi xuta judio ta t'ibinchisjái nga naxu kuichú maj nginkun Ntíaná ngat'aha ni xi kits'ín Cristo. Tunga nk'ie nga b'a t'ín'ei, t'iyani xi nkúhu xuta ngatitsun. ¿A kui xi tsuhu ra nga Cristo y'ejñajinni ngatitsuun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! ¹⁸ Tsa ta ts'ihín ngáhana ni xi ja y'ejñá t'axián, nk'iehé nga ta ahan títs'in ma suba yjona nku nda xi tjíhin

jé. ¹⁹ At'aha kjuatéxumoo tsayahana. Kjuatéxumoo xi b'a kits'inna, tu xi ngat'aha Ntiana kúatejña tik'uhunna nd'ai.

²⁰ T'a kruu tsayaka Cristo. Najmi ta an tijnã tik'un sahana. Cristohó tijnã tik'unjinna. S'ejinna Ntiji Ntiana xi kits'intjona ko kits'inkjas'enntjaihina yjoho. B'a ts'ian nga tijnã sa asuntej. ²¹ Najmi ts'in t'axián kjuandaha Ntiana. At'aha tsa kjuatéxumoo maha ts'in nga naxu ma xuta nginkun Ntiana, kui xi tsuhu ra nga tu kjuandaha k'ien Cristo.

3

B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi kits'inkoho Espiritu xuta Galacia

¹ Jun xuta Galacia, ja b'a nkjun ts'in nchinihinu! ¿Yá ts'anachanu? Kis'ejña chjinu xi nkúhu tsa tunkun kiyakohonu xi nkú ts'in kis'et'a kruu Jesucristo. ² Nku ni mjena kuasjáyanu. ¿Nkú ts'in kin'ekjáihin ruu Espirituhu Ntiana? ¿A at'aha kin'etjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo a ra at'aha ní nga kis'ejinnu é n da tsu xi kinu'yó?

³ ¿A tu xí nchininú? Nga titjuhun ni Espirituhu Ntiana tsasinkonu xi nkú ts'in kuintsuboo nginkun Ntiana, tunga nd'ai, ¿a jun suba b'a tin'ehenu? ⁴ ¿A tu kjuandaha nkjin kjuanimã tsitjaiún? ¿Kutsa tu kjuandaha b'a kama! ⁵ Ntiana tsjanu Espirituhu ko ts'in kjuankjun ajinnu. ¿A b'a maha? ¿A at'aha tin'etjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo a ra at'aha ní nga s'ejinnu é n da tsu xi kinu'yó?

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga naxu tsichu ma Abraham nginkun Ntiana nk'ie nga kis'ejihin Ntiana

⁶ Abraham bi kis'ejihin Ntiana. Kui niu xi kits'inchiji ra Ntiana nga nku nda xi naxu kama Abraham. ⁷ Kui nga katumankjihinnu nga xuta xi s'ejihin ra Ntiana, kuihi xi ntjehe Abraham. ⁸ Kis'et'a éhen Ntiana xi má nga Ntiana tsjáha nga naxu kuichú ma xuta xi najmi ntje judio tjehe ra tu ngat'aha nga Ntiana s'ejihin. Ntiana kitsúya titjuhun Abraham é n da tsuhu nk'ie nga b'i kitsúhu: "Ts'inchjéhen tu xi tu ngat'ahi nda kamat'ahin ngayjee naxinantá xi tjin asuntee." ⁹ Kui b'a maha, xi s'ejihin ra Ntiana nd'ai, Ntiana ta nda ts'inkoho xi nkú ts'in nda kits'inko Abraham xi kis'ejihin nk'ie.

¹⁰ Ngayjee xi tikuyá nga kuichú ma naxu nginkun Ntiana at'aha tits'intjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo, kui xi tijnanehe nga najmi nda kama nginkun Ntiana tsa najmi ts'intjusun ngayjee kjuatéxumoo. At'aha b'i ts'in tjit'a: "Najmi nda nginkun Ntiana ngayjee xuta xi najmi ts'intjusun tehente nga nkúnkú ni xi tjit'a xujun kjuatéxumoo." ¹¹ Ko tijnã chji chji nga ndaha nku xuta najmi naxu bichú ma nginkun Ntiana tu ngat'aha tsa ts'intjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo, at'aha b'i ta ts'in tjit'a ya: "Xi ja naxu nginkun Ntiana tu ngat'aha nga s'ejihin k'úejña tik'un." ¹² Najmi b'a titsu kjuatéxumoo: Xi s'ejihin Ntiana kui xi k'úejña tik'un. B'i ní titsu: "Xi ts'intjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo, kui ní nihi xi ts'ink'íejña tik'uhun."

¹³ Cristo y'échjintainá. Ngajoná kits'in ma yjoho nku ni xi najmi nda nginkun Ntiana tu xi ts'in ndaíhiná kju'a'un xi nchjanijmíyaha kjuatéxumoo. At'aha b'i ta ts'in tjit'a ya: "Tu yáhá ni xi tsjén tjenb'ankit'a nku yá nga n'ek'ien, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntiana." ¹⁴ B'a kits'in Cristo tu xi Ntiana ts'ihin nga nda kamat'ain xuta xi tjin asuntee xi nkú nga kitsúya titjuhun Abraham, ko tu xi n'ekjáihin raá Espirituhu Ntiana xi kitsúya titjun nga tsjáha xi s'ejihin.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga najmi ts'ink'óntjaiya Ntiana ni xi y'enda nk'ie

¹⁵ Jun ja nts'e, k'uejña chubayanu nku ni. Nk'ie nga tjin xi b'enda nku ni ko basinnehe ntsja xujun, najmi ta ch'a ma banganehe ni xi tjit'oo ko a ra tsa k'úesun saha. ¹⁶ Ntiana kitsúya titjuhun Abraham ni xi tsjáha kui ko ntje xi s'ehé. Najmi b'a titsu éhen Ntiana tsa nkjin maha ntjehe Abraham. B'a ní titsu nga nku ichi maha. "Ntje xi ts'i", titsu. Kui ntje, kui xi Cristo.

¹⁷ Kui ni xu'bi xi mjena xinnu nga b'a tíxian. Ni xi y'endako Ntiana Abraham najmi maha ts'inndyjajnu nku kjuatéxuma xi j'ai s'ejña ñju unchan ko katé nú askahan. Tsa ni

xi b'a kamaha, kindyja ni xi kitsú Nt̄ianá nk'ie. ¹⁸ At'aha tsa kjuatéxumoo y'aha ra ni xi tsjáná Nt̄ianá, ja najmi ta én xi kitsúya títjuhun Nt̄ianá xi y'aha ra ni xi tsjá. Tunga b'ahá kitsú títjuhun Nt̄ianá Abraham nga tu tsjáhá ra niu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi t̄j̄hin kjuatéxumaha Nt̄ianá

¹⁹ Kui b'a maha, ¿má xi kui xáha kjuatéxumoo? J'ai s'ejña tu xi skuehe xuta nga ngatitsun ni xi t̄incha ts'ín. Kui xá xi kis'ehe santa nkúhu nga kis'ejña ntjehe Abraham, kui ntje xi t̄j̄hin nga ts'ínkjáih̄in ni xi kitsúya títjun Nt̄ianá nga tsjáha. Kō najmi ntsja Nt̄ianá kitsjáha ra xuto kjuatéxumoo. Tu kits'ínk'atiyahá. Nt̄itsjee kō Moise kits'ínchjén nga b'a kits'ín. ²⁰ Tunga nk'ie nga kinchjako Nt̄ianá Abraham, najmi kits'ínk'atiya éhen.

²¹ Kui b'a maha, ¿a t̄ífi kontrahá ra kjuatéxumoo ni xi kitsúhu Nt̄ianá Abraham? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha tsa kis'ejña nku kjuatéxuma xi kamaha ts'ínk'íentu t̄ík'un xuta, nk'iehé kama ts'ínchjén xuta kjuatéxumoo kō b'a ts'ín kuichú ma naxuhu nginkun Nt̄ianá. ²² Ni xi t̄itsu ní éhen Nt̄ianá, nk'ie nga ngatitsuun t̄j̄'yúhun ngayjee xuta, tu xi xuta xi s'ejhin ra Jesucristo, kui xi ts'ínkjáih̄in ni xi kitsú Nt̄ianá nga tu tsjáhá ra xi s'ejhin.

²³ S'ejinná Jesucristo nd'ai, tunga kintehe ni nga kis'ejña chji Jesucristo, kjuatéxumoo t̄j̄'yúhun ñá. ²⁴ Xi nkú joyaha nku nda musu xi kjebenki jánti xi, b'a ts'ín ngjikoná kjuatéxumoo nginkun Cristo tu xi s'ejhinná kō b'a ts'ín naxu kuichú mahaná nginkun Nt̄ianá. ²⁵ Tunga nd'ai, nk'ie nga ja s'ejinná Jesucristo, ja najmi ta machjéhenná xi kjebenkiná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ñá xi nt̄ih̄i Nt̄ianá nd'ai

²⁶ Ngatentoo ja nt̄ih̄i Nt̄ianá mahanu nd'ai, at'aha s'ejinnuu Cristo. ²⁷ Ngatentoo k̄isatént̄ajiun Cristo kō Cristo t̄ints̄ubajiun. ²⁸ Najmi chumi ni ts'íih̄in yá xi ntje judio tjeheñ ra kō yá xi najmi ntje judio tjeheñ ra, yá xi musu xi kich'atse kō yá xi ndaíhi yjoho, yá xi x'ih̄in kō yá xi chjuúhun. At'aha nkúhú makoo Cristo Jesu, kui nga nku chubahanu nginkun Nt̄ianá. ²⁹ Tsa Cristo ts'enuu, ntjehe Abraham tjeheñnuu kō n'ekjohoon ni xi kik'inya títjuhun Abraham.

4

¹ B'i ts'ín x̄inyanuu ni xi t̄ixian. Nt̄ih̄i nku nda ts'ínkjáih̄in ni xi ts'e na'mih̄i santaha nga kama chá. Nk'ie nga ndyja saha, b'a ta joya xi nkúhu nku nda chí musu xi kich'atse, ndaha tsa kui ts'e ngayjee ni xi t̄j̄hin na'mih̄i. ² Tj̄in xi kunntáha kō tj̄in xi ts'ín kuenta ni xi machjéhen. Tunga nk'iehé nga b'a kuitsu na'mih̄i nga najmi b'a ta ts'ín k'úéjñaha, ja ndaíhi yjoho.

³ B'a ta kamat'aán kō ñá. Nk'ie nga najmi kjee yaá Nda Nt̄ianá, ni xi ts'e asuntee tsatéxumaná. Kamaá xi nkúhu musu xi kich'atse. ⁴ Tunga nk'ie nga tsichu n̄istjin xi y'ejña Nt̄ianá, kits'ín nibá Nt̄ih̄i. Kitsih̄in nku tachjuún kō kis'ejñanehe kjuatéxumoo nkúhu nga kitsin. ⁵ B'a kits'ín Nt̄ianá tu xi y'échj̄intjaihi xuta xi t̄j̄ñanehe kjuatéxumoo, tu xi kō ta ñá Nt̄ianá ts'ín mahaná nt̄ih̄i.

⁶ At'aha ja nt̄ih̄i Nt̄ianá mahaná nd'ai, kui nga Nt̄ianá kits'ín nibáha ajin animaná Espirituhu Nt̄ih̄i, xi: “¡Ji Na'mi ichí!”, tsuhu Nt̄ianá nga nchjako. ⁷ Kui b'a maha nd'ai ja najmi ta xuta musu xi kich'atseheni. Nt̄ih̄i ní Nt̄ianá ji nd'ai. Kō tu ngat'aha nga ji xi ja nt̄ih̄i Nt̄ianá, kui nga ta n'ekjáih̄in r̄i ni xi tsjáha ra Nt̄ianá nt̄ih̄i.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga tu b'ahá tu maha ni xi t̄its'ín xuta n̄inku xi t̄j̄ntu ante Galacia

⁸ N̄istjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Nt̄ianá, nkjin t̄ikjá nt̄ia xi najmi Nt̄ianá tsatéxumanuu. ⁹ Tunga nd'ai ja yo Nt̄ianá, nk'ie nga kjuaxihi Nt̄ia níná xi benuu. Kui nga, ¿nkú ts'ín ta t̄ín'ek'ótj̄iyak'ún ngáhanu ni xi najmi t̄j̄hin nga'yún, ni xi najmi chumi ni chj̄ih̄i ra? ¿A mjehénuu nga ta kuatéxuma ngáhanuu nt̄ia xi najmi Nt̄ianá? ¹⁰ At'aha k'ua

nístjin kò sá kò s'í kò nú tíyankjún. ¹¹ Tù b'ahá tū mana. Kutsa xá tiyahá kits'ian ajinnuu, tjín nga xian.

¹² Tíbankinuu, já nts'e. Kas'eyanuu xi nkúhu an. At'ahá an bi ja tjiyana xi nkúhu jun. Najmi b'a tíxian tsa at'ahá tsa tjín ni xi kin'enú. ¹³ Xi nkú ts'ín ja yo, nga tjuhun najmi nda tjínna nk'ie nga ngjik'ienijmínuu én nda tsuhu Jesucristo. ¹⁴ Kò ndaha tsa kjuasti kitsjanuu ngat'ahá ch'in xi kisaténa, tunga najmi ch'ohón ts'ín kichasenú kò tã ndaha najmi kin'e t'axínnú. Tū sa ní kin'ekjáínnú xi nkúhu tsa nku ntítsjehe Ntíaná an, xi nkúhu tsa Cristo Jesu kikjin xi kin'ekjóhoo. ¹⁵ Kui nga, ¿má ngjihí rã ngayjee kjuatsjo xi kis'ejñajinnuu kui nístjin xu'bo? At'ahá kama xinya kixia nga santaha kama k'un kai nga kin'esjo tunkun nga kik'ainú kui nístjiun. ¹⁶ Kui b'a maha, ¿a ndã kontrãnuuhú an nd'ai tū ngat'ahá nga tíxinyanuu ni xi naxu tjín?

¹⁷ Nda ts'ín basenuu já xi mjehe nga kò kjuatéxumoo ch'oo, tunga najmi ngandanuu nga b'a tìncha ts'ín. At'ahá ni xi mje níhí jóo nga n'e t'axíhín xinkíá, tū xi kui jóo nda ts'ín chaseheruu. ¹⁸ Nda tjín nga nda ts'ín basehe xinkjín xuta. Ná bi, tehente b'a n'eé, najmi tū nku nk'ie nga tíjñajinnuu. ¹⁹ Mjena jun xi nkúhu tsa ntína mahanu. Nk'ie nga najmi kjee b'a ts'ín s'eyanuu xi nkú ts'ín tjiyahá Cristo, tí'bainú kjuanima xi nkúhu kjuanima xi f'ajin nku tachjuún xi túb'éntahá ntí. ²⁰ Já b'a uhun kjuã nga najmi yò tíjñajihinnuu nd'ai tū xi kuinchjakò sisihinnuu kai! Najmi tã behena nkú ts'innuu, at'ahá tū b'ahá tū mana ni xi tìn'o.

B'i ts'ín y'ejña chubaya Pablo nga tsakúya ni xi y'énda Ntíaná nk'ie

²¹ T'inyanú ma, jun xi mjenuu nga s'ejñanenuu Kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. ¿A najmi kjehe nu'yó ni xi tjit'a yo? ²² B'a títsu nga jo ntí kis'entuhú Abraham, nku xi kitsihín nã musu xi kich'atse kò nku xi kitsihín chjuúhún. ²³ Kitsin ntíhí nã musu xi kich'atsee at'aha kikjantukò xinkjín jóo, tunga kitsihín ntíhí chjuúhún Abraham at'ahá Ntíaná ja b'a kitsúhu nga nku ntí tsjáha.

²⁴ Ni xi tíxinnuu, b'í ts'ín tíjña chubayaná. Nga joo ni xi y'éndakò Ntíaná xuta xi ts'e, kui xi nga joo jminchjún. Ni xi tjun y'énda Ntíaná naxi Sinai, kui xi nã xi tjuun. Kui xi 'mi Agar kò ntíhí nò, kui xi ma xuta musu. ²⁵ Nã Agar, kui xi naxi Sinai xi tíjña ante Arabia. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalen xi tíjña nd'ai. Xuta musu xi kich'atse kui kò ntíhí.

²⁶ Ni tsetse xi y'énda Ntíaná, kui xi chjuúhún Abraham. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalen xi tíjña nk'a ján. Ndaíhí yjohò kò tã ndaíhí yjohò ntíhí, kui xi ñá. ²⁷ At'ahá b'í ts'ín tjit'a éheñ Ntíaná:

Kat'etsjohi jì tachjuún ntí xi najmi tjíhín ntí.

Chajnutsin jì xi najmi yai xi nkú ts'ín nibá chjintíhí ntí.

At'ahá 'yún s'e saha ntí tachjuún xi kis'ejña masen nga tachjuún xi tíjñahá x'in.

²⁸ Jun já nts'e, jun xi nkúhu Isaac. Jun xi ntí xi kitsúya tíjñun Ntíaná nga tsjáha Abraham.

²⁹ Tunga xi nkú kama nk'ie, b'a tã tíma nd'ai. Ntí xi kitsin tū ngat'ahá nga kikjantukò xinkjín jóo, kui xi kitsjennkí unkie ntí xi kitsin xi nkú ts'ín mjehe Espirituhú Ntíaná.

³⁰ Tunga, ¿nkú títsu éheñ Ntíaná? B'í títsu: “Tiyútjennki nã musu xi kich'atsee kò ntíhí. At'ahá ntíhí nã musu xi kich'atsee najmi kama sakút'ahá ni xi ts'íinkjáihín ntíhí chjuúhún Abraham.” ³¹ Kui b'a maha, já nts'e, najmi ntíhí nã musu xi kich'atsee ñá, ntíhí ní nã xi ndaíhí yjohò ñá.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Jesucristo kits'ín ndaíná kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise

¹ Cristo kits'ín ndaíná ni xi tíjñanená tū xi kuinima ndaíhiná. Kui nga ndjá tìnchahanu kò najmi tū 'bainto tsa tū mí nihí ni xi tã k'ué'yún ngáhanuu.

² Tasinñjunú. An Pablo b'a tixinnuu. Tsa n'enuu ni circuncision, najmi sakúnuu ni xi mjehe Cristo nga tsjánuu. ³ Ta ts'inkj'áitsjen ngáhanuu nga ngayjee xi n'ehe ni circuncision, kui tjihin nga ts'íntjusun ngayjee ni xi tjt'a kjuatéxumoo. ⁴ Xi títangisjai nga naxu kuichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga títs'íntjusun kjuatéxumoo, kui suba suba ngji t'axihin Cristo. Najmi ta tijnajihin kjuandaha Ntíaná. ⁵ Ná bi tijnajinná Espirituhu Ntíaná ko tichuyáá nga naxu kuichú maá nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga Cristo s'ejinná. ⁶ Nkuhú makaá Cristo Jesu. Najmi ta chjihí ra tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Nk'ie ní s'ejinná Ntíaná, kui ní nihi xi chjihí ra ko kui xi bakúyaná xi nkú ts'ín n'etjáá xinkjá.

⁷ Nga tjuhun nda ts'ín tintsuboo, tunga, zyá xi y'éch'onuu nga najmi ta tínu'yá'éhen ruu én xi naxu tjin? ⁸ Én xi tínu'yó nd'ai najmi nginkun Ntíaná xi j'ájinuu nibáha ra. ⁹ B'i tsú xuta: “Kutin na'yu san ts'ínsanyje na'yu ninkuon.” ¹⁰ Behe k'an nginkun Ntíaná nga najmi kj'ai ts'ín n'enkjintak'un ngat'aha ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi títs'índyjajinnuu ni xi kis'ejinnuu, Ntíaná ts'ínnijéhe.

¹¹ Já nts'e, tsa an xi k'uenijmihina nga tjihin nga n'ehe ni circuncision xuta xi s'ejihin Jesu, najmi ta k'úéma tjenki unkiehena jóo b'a. Ko b'a ts'ín najmi incha kama stihí ra nk'ie nga k'uenijmía Cristo Jesu xi k'ient'á t'a kruu. ¹² Já xi títs'índyjajinnuu, xi mjehe nga kuichát'o yjonintenuu nga n'enuu ni circuncision, jtu sahá katatet'ayje má nkjúhun ma!

¹³ Jun já nts'e, Ntíaná j'ájinuu tu xi kama ndáihinuu ntia xi najmi Ntíaná, xi tsatéxumanuu nk'ie. Tunga ndaha tsa ja ndáinuu yjonuu, najmi tijná ndáinuu nga n'oo ni xi kuinchjaha animanuu. Tu sa ní tu ngat'aha kjuatjo xi tjinuu, b'i ngján tisinkoo xinkiu. ¹⁴ At'aha ngayjee ni xi tjt'a kjuatéxumoo nkuhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi: “N'etjói xutahi xi nkú ts'ín tjohi yohi.” ¹⁵ Tunga tsa ta jun tjinonuu kjuasti ko tín'e'uhun xinkiu, chúhun yjonuu, at'aha kutsa ta jun ta mahá n'ekjehenu xinkiu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntíaná tsjáníyaná xi nkú ts'ín kuintsubaa

¹⁶ Kui nga b'a tixihinnuu. Tintsuboo xi nkú ts'ín mjehe Espirituhu Ntíaná. Najmi tu n'o ni xi tinchjaha animanuu. ¹⁷ At'aha ni xi nchjaha animaná fi kontraha Espirituhu Ntíaná, ko Espiritu fi kontraha ni xi nchjaha animaná. Satékjo nga joo, ko tu ngat'aha nga b'a ma najmi jun batexumohoo yjonuu. ¹⁸ Tunga tsa Espirituhu Ntíaná títsjáníyanuu, tsuhu ra ma nga najmi tijnanenuu kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise.

¹⁹ Yaha nk'ie nga ni xi nchjaha animaha xuta ts'ín. Chuba fantukohó xinkjín, ts'ín ni xi si nginkun Ntíaná, najmi chumi nihi b'éch'oho yjoho, ²⁰ benkjún ntia xi ntsja xuta ts'índaha, ts'ín tj'e, fi kontraha xinkjín, b'ésiko xinkjín, nchini, ts'ín unkie xinkjín, ts'ínxkihín xinkjín ni xi tjihin, kjuachán b'éntje ko xin ma njakúko xinkjín, ²¹ ni xi tjihin xuta xingisoo mjehe, ma ch'i, ko tu nku ngatitsuhún incha mjehe ts'ín. Ngayjee ni xu'bi ko kj'ai sa ni xi nkúhu ni xu'bi incha ts'ín xuta xi ts'ín ni xi nchjaha animaha. Títs'inkj'áitsjennuu nd'ai xi nkú nga ta kixinnuu nga tjuhun. Xuta xi b'a tíncha ts'ín najmi tsuhu ra nga Ntíaná kuatéxumaha.

²² Tunga Espirituhu Ntíaná bi ts'ín s'ená kjuatjo, kjuatsjo, kjuajyu ko kjuatsenta. Ts'ín ya nga bisinkaá xinkjá, nga nda s'eya animaná, nga kixi n'etjusaán ni xi nda, ²³ nga nimakjua n'e maá yjoná, ko nga k'úéch'o subáaha yjoná ni xi tjin. Nk'ie nga n'éé ni xu'bi, najmi tjin kjuatéxuma xi k'úéch'oná. ²⁴ Ko xuta xi ts'e Cristo Jesu ja kingját'a kruu animaha, animá ngatitsun xi mjehe ko fásihin ni ch'onk'un xi tjin asuntee. ²⁵ Tsa Espirituhu Ntíaná tintsuba tít'uhunná nd'ai, ta tjennteheé nga Espiritu katsjáníyaná. ²⁶ Najmi tu nk'a n'esjeé yjoná. Najmi tu n'estihí xinkjá. Najmi tu kas'ená kjuanchini.

6

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga kuisinkaá xinkjá

¹ Jun já nts'e, tsa yo nga tjín xi tíjnejin ngatitsun, jun xi ja tintsu_{bo} xi nkú ts'ín bakú niyáná Espiritu_{hu} Ntíaná tísinkoo nga chjúsíntjen ngáhanu. Chaso sisiun kō nímakjua n'esjo yjonuu nga b'a n'oo, tu xi najmi kō ta jun chjút'ayák'uhunnuu. ² Xinkiu xi tíf'ajin kjuanima b'i ngján tísinkoo. Nk'ie nga b'a n'oo, kjuatéxumaha Cristo tín'etjusun.

³ Tsa tjín xi chuba chánka suba kuihi k'uasje yjoho nk'ie nga yaha nk'ie nga najmi b'a tjín ni xi túbakú, ta kuihi túb'anacha subaha yjoho. ⁴ Nga nkúnkáá tjíhin nga chase sisihín tsa b'a tjín ni xi tín'eé. B'a ts'ín tsjo k'úéhená ngat'aha ni xi tín'eé, najmi ngat'aha ni xi títs'ín kj'ái xuta. ⁵ At'aha nga nkúnkáá ch'anji ch'anjináá ni xi tín'eé.

⁶ Xi títangiya éhen Ntíaná tjíhin nga kuakjányako xi túbakúyaha ngayje tíkjá ni xi nda tísakúhu.

⁷ Najmi tu ch'anachoo yjonuu. Ndaha nku najmi ma tsutonko Ntíaná. At'aha ni xi k'uéntje xuta, kui nihi xi sakú ngáha ra. ⁸ Xi títs'ín ni xi nchjaha animaha, kui xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi najmi nda túb'éntje. Chan xi kj'uáya, kui xi ngabayoo. Tunga xi títs'ín ni xi bakúyaha Espiritu_{hu} Ntíaná, kui xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi nda túb'éntje. Chan xi kj'uáya, kui xi kjuatík'uun. At'aha Espiritu_{hu} Ntíaná ts'ínk'íéjña tík'un síhin. ⁹ Kui nga najmi tu n'ekjentaha raá yjoná nga n'eé ni xi nda. At'aha tsa najmi n'ekjeheé tak'aán, kuichú nistjin nga chj'ayaá chahan ni xi y'entjeé. ¹⁰ Kui b'a maha, nda n'ehe raá tu yáhá ni xki xki nga sakúntená nga b'a n'eé. Kō 'yún nda n'e sahaá já nts'eé xi ta s'ejihin Ntíaná.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

¹¹ An suba suba títs'inntúnuu. Chasoo nga xí ihí ntu xi túb'et'ánuu.

¹² Xi tíncha ts'ín kjuayúhunnuu nga n'enuu ni circuncision, b'a tíncha ts'ín at'aha mjehe nga nda skuehe xuta. Najmi mjehe nga n'e unkie, kui nga najmi y'énijmíhi nga nku tutu Cristo xi kis'et'a kruu ts'ínk'anki xuta. ¹³ Ta ndaha já xi n'ehe ni circuncision najmi ts'íntjusun ni xi tít'a kjuatéxumoo. Ni xi mjehé ra jóo nga n'enuu ni circuncision tu xi nk'a k'uasjehe yjoho nk'ie nga kúinchjanijmíyaha nga kui ngat'aha tít'ahanuu kui chubo. ¹⁴ An bi, najmi mjena tsa nk'a k'uasje yjona ngat'aha ni xi títs'ian. Nku tutuhú ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo t'a kruu, kui nihi xi b'asjé chánkakohona yjona. T'a kruu xu'bo k'ien ni asunnte xi nchjana kō an ta tsaya yo. ¹⁵ Najmi chumi ni chjíhi ra tsa kin'ená kō tsa najmi kin'ená ni circuncision. Ni xi chjí níhi ra, nk'ie nga Ntíaná kits'ín maná xuta tsetse. ¹⁶ Ntíaná katsjáha kjuajyu kō katasinko ngayjee xuta xi b'a ts'ín tjintu xi nkú ts'ín títs'ánjyá kjuatéxuma xu'bi kō xi kjuaxi nga xutaha Ntíaná.

¹⁷ Nd'ai túb'aha ra nga najmi ta mjehena tsa tjín xi tsjana kjuasti. At'aha yjonintena yjajnu chubaha ni xi kin'ena. Kui xi túbakúchji nga Jesu títs'inxát'aha.

¹⁸ Já nts'e, katsejihin animanuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo. B'a katuma.

Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Efeso

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Efeso

¹ An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntiana b'a ts'ín kama mjehe. Tifaniñanu jun xuta Efeso xi kik'áts'enuu Ntiana, jun xi s'ejinnuu Cristo Jesu.

² Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntiana Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo kjuandaha Ntiana

³ Kan'etsjoho Ntiana xi Ntiahá ko Na'mihí Nda Ntiana Jesucristo. Kui xi kits'ín nga ajihín Cristo kisakúná ngayje tjká ni nda xi nibáha ndjiojmi ján, ni xi tsjáná Espirituhu.

⁴ Cristo kits'ínchjén nga j'ájinná kintehe ni nga kits'ínnda asuntee tu xi kjuáts'ehená ko tu xi najmi s'ehená je nginkun. Tjoho Ntiana ná. ⁵ Kui nga y'énda tíjuhun nga Jesucristo ts'ínchjén tu xi ntíhí tsichu mahaná. Tsitjusun xi nkú ts'ín kama tsjoho ko kama mjehe.

⁶ Kui nga kan'etsjoho ra Ntiana xi bakúchji kjuanda chánkaha, kjuanda xi sakújinná Ntíhí xi tu xi tjohó ra.

⁷ Kísaténdzjo jníhí Ntíu. B'a ts'ín kis'echjintjaihi jéná ko kin'endyjat'aná ngatitsunná. Kama xi nkú tjin bichú kjuachánkaha kjuandaha Ntiana. ⁸ Kui kjuandoo xi tu ni xí kitsjáháná tu xi s'ehená ngayje tjká kjuankjintak'un ko tu xi kamankjihinná ni xi ts'e.

⁹ Y'éña chjiná ni xi kama mjehe nga ts'ín, xi y'éña 'ma nistjin nk'ie. Kama tsjoho nga y'énda tíjün ni xi ts'ín Cristo. ¹⁰ Y'énda nga nkuhú kuichúk'iekú ajihín Cristo ngayjee ni xi tsichuba ndjiojmi ján ko asuntee. B'a kama nk'ie nga ja kuichú chuba. Ts'íntjusun ni xi ja y'énda.

¹¹ Xi nkú ts'ín y'énda tíjün Ntiana, b'a ts'ín kits'ínchjén Cristo tu xi j'ájihinni jin xi ntje judio tjeheñni ko kitsjání ni xi tsjáha ntíhí. B'a kits'ín at'aha Ntiana ts'íntjusun ngayjee ni xi b'énda. ¹² Ko jin kichuyáihí ni nda xi sakújinni Cristo. Jin tjün b'a kin'eí. Kui nga tñ'etsjoho ra Ntiana xi tjihín kjuachánka.

¹³ Jun bi kinu'yó ko kis'ejinnuu én xi naxu tjin. Kui xi én nda tsuhu Jesucristo xi kits'ínk'ankinuu. Ko Cristo kits'ín nga kin'ekjóhooon Espirituhu Ntiana, Espiritu xi kitsúya tíjün nga tsjá. B'a ts'ín kis'ejña chjihí nga Ntiana ts'enuu. ¹⁴ At'aha tsjá tíjün Espirituhu tu xi chaha nga n'ekjáihín ni xi tsjáha ntíhí nk'ie nga kama ndáiyjehe xuta xi ja kis'echjintjai. Kui nga kan'etsjoho ra Ntiana xi tjihín kjuachánka.

B'i ts'ín kinchjantjai Pablo xuta ninku nanki Efeso

¹⁵ Kui b'a maha, nkúhu nga kint'e nga s'ejinnuu Nda Ntiana Jesu ko nga tjonuu ngayjee xuta xi ts'e Ntiana, ¹⁶ najmi tít's'ínkj'áíya nga nchjantjainuu nk'ie nga nchjaka Ntiana ko tsjáha máb'achjihí nga nda tímat'on. ¹⁷ Tíbankihí xi Ntiahá Nda Ntiana Jesucristo, Na'mi xi tjihín kjuachánka, nga Espirituhu katsjánuu kjuankjintak'un ko k'u'éña chjinuu ni xi ts'e, tu xi kamankjihinnuu nkú tjihín ra ngat'a ts'e Ntiana.

¹⁸ Tíbankihí nga kakjex'ájin kjuankjink'unnuu tu xi chahanu ni xi tikuyáha xuta xi Ntiana j'ájihín ko tu xi chahanu xi nkú ts'ín chánka ni xi ts'ínkjáihín xuta ts'e. ¹⁹ Mjena nga choo xi nkú ts'ín chánka ts'ati nga'yúhun Ntiana, nga'yún xi basinkoná ná xi s'ejinná éhen. Kui nga'yún xu'bo bakúchji ni xi ts'ín Ntiana. ²⁰ Kui xi kits'ínxájihín Cristo nk'ie nga Ntiana kits'ínkj'áíyaha ngabayoo ko kits'ínk'íéñat'aha Ntiana nk'a ján, yo má batéxuma.

²¹ Kitsjáha ante xi 'yún nk'a ajihín ngayjee xi batéxuma asuntej ko xi tjihín xá, xi yankjún, xi nk'a tjen ko xi tjihín tu mí xáhá ni xi yankjún. Najmi tu nku nistjin xi kich'aá nd'ái b'a ts'ín nk'a tjen, ko ní nistjin xi kjuái askahan. ²² Ngayjee ni xi tjin aya ntsja Cristo y'éya Ntiana ko y'éña tíjün ya Cristo nga kuatéxumaha ngayjee ni xi tjin ngandaha xuta

ninku. ²³ At'aha xuta ninku, kui xi yjonintehe Cristo ko Cristo xi ts'in nga kama ndjuu tu mi nihi ni. Tsa ni xi najmi tjihin xuta ninku, najmi ma ndjuu Cristo kai.

2

B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga n'ek'ankina tu ngat'aha ni xi kits'in Cristo

¹ Jun bi tu ngat'aha ngatitsunnuu ko jenuu xutak'ien kamo. ² Nk'ie tintsubajiun jenuu xi nkú ts'in tijnaha xuta asunte xu'bi ko xi nkú ts'in mjehe ndaninda k'aku xi tjihin nga'yun ajihin seen. Kui xi tits'inxajihin nd'ai xuta xi najmi nt'é'ehen Ntiana.

³ Ngatenteé b'a ta n'e tintsubaá nistjin nk'ie xi nkú ts'in kinchjaha animaná asuntee. Kin'eé ni xi kama mjehe anima ngatitsunná ko ni xi tijnjin kjuankjink'unna. Xi nkú k'aán nk'ie, ña tsuhuná kjuakjahan Ntiana xi nkúhu xuta xingisoo. ⁴ Tunga tu ni xi ma nimahá ra Ntiana xuta, kui nga 'yun kits'intjohoná. ⁵ Kui kjuaha kits'ink'ientu tik'unkohoná Cristo nk'ie nga ja tsayahaá ngatitsunná. Ngat'aha kjuandaha tu tits'ink'ankihinu Ntiana.

⁶ Ntiana ta ñja kits'ink'áyakoná Cristo ngabaya xi tintsubajián kai ko kits'ink'ientukoná Cristo ndjiojmi jan. ⁷ B'a kits'in tu xi nistjin xi nibaha kuakúchjiji xi nkú ts'in chánka tijná kjuandaha, kui xi tu xi ndahá, at'aha nda tsasená ngat'aha ni xi kits'in Cristo Jesu. ⁸ Ngat'aha kjuandaha Ntiana ts'ankihinu at'aha kis'ejinnuu. Ntija nina tu kits'ink'ankihinu. Najmi jun manuu n'o ni xu'bi. ⁹ Najmi ngat'aha ni nda xi kin'eé ts'ankihina, tsa tu xi b'a ts'in tjin xi nk'a k'uasjehe yoho. ¹⁰ Ntiana kits'inndaná. Y'éyaná xi nkúhu Cristo nga kits'inndaná tu xi n'ehená ni xi nda xi y'enda titjun ko tu xi kuintsubajihinná ni xi ndoo.

B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga Cristo nkuhú ntje kits'in ma xuta judio ko xi najmi judio

¹¹ Kui b'a maha, jun xi najmi ntje judio kich'o nga kitsiun, n'ekj'áitsjehenuu xi nkú n'e tintsuboo nistjin nk'ie. Xuta xi najmi kin'ehe ni circuncision kitsunuu xuta xi ntje judio tjehe ra, at'aha kui xi ts'ihin yjonintehe ni circuncision. ¹² N'ekj'áitsjon nga kui nistjiun tintsuba t'axihun Cristo ko nga najmi ntjehe xuta Israel jun. Najmi kama ts'ajun ni xi y'endako titjun Ntiana xuta xi ts'e, ni xi kitsúya titjuhun nga tsjáha. Ndaha nku ni xi tsjáha Ntiana xuta xi ts'e najmi tichuyóho nga sakunu kai. Chuba tintsubanú asuntee nga najmi yo Ntiana. ¹³ Kjin tintsuboo nistjin nk'ie, tunga nd'ai nkuhú ja kamakoo Cristo Jesu ko ja tintsuba tiño tu ngat'aha jni xi tsaténdzjo Cristo.

¹⁴ Ngat'aha Cristo tjihinna kjuajyu. Kui xi nkuhú ntje kits'in ma xi ntje judio tjehe ra ko xi najmi ntje judio tjehe ra. Kikjexuba xjó xi y'échjaha xuta nk'ie tu xi nkuhú kamaha. Kikjexin ni xi ngji kontraha ra xinkjin xuta. Kitsjá yjonintehe ¹⁵ tu xi y'éjna t'axihin kjuatexuma xi kin'ekjas'ehen Moise xi nkjin ni tjit'aha. B'a ts'in nkuhú ntje tsetse kits'in maha nga joo ko nkuhú kits'in makó yoho. Kits'in nga tsichut'aha xinkjin nga nkunkú. ¹⁶ K'ient'á kruu tu xi nkuhú ntje ts'in maha nga joo ko nga kuintchjako nda ngaha Ntiana. B'a ts'in kikjexihin ni xi ngji kontraha ra xinkjin xuta.

¹⁷ Cristo j'ai tsjá én nda tsu, kui xi y'a kjuajyu. B'a ts'in kisakuhunu kjuajyu jun xi kjin tintsuboho Ntiana nistjin nk'ie ko ta kisakuhu kjuajyu xi tiña jintu. ¹⁸ Ngat'aha Cristo xi ntje judio tjehe ra ko xi najmi ntje judio tjehe ra ma bichút'aha Ntiana nd'ai. Nkuhú Espirituhu Ntiana xi ts'in nga bichút'ahaá.

¹⁹ Kui b'a maha, najmi ta xuta kj'áihinu ko ta ndaha xuta xi tjímasún. Ja ní tsichumo ko jun xuta xi ts'e Ntiana ko nkuhú ja makoo xuta xi jintunkí nk'íehen Ntiana. ²⁰ Jun xi nkú joyaha nku ni'ya xi tímanda, xi já postru ko já profeta kik'atuts'ihin. Tunga Jesucristohó kitsjá xaha nga b'a incha ts'in. ²¹ Cristo be xi nkú ts'in nguai ni'yoo. Nk'ie nga kama ndjuu ni'yoo, nku ninku xi tsje kamaha Ntiana. ²² Jun xi y'ahanuu Cristo bichúmo ninku xi má nga tijnaya Espirituhu Ntiana.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kik'aihi

¹ An Pablo ngat'aha Cristo Jesu kjiya'yuhunna. B'a tímat'an tu ngat'aha ngandanuu jun xi najmi ntje judio tjeheñnuu. ² Yo nga kik'aina nga k'uenijminuu kjuandaha Ntjaná. ³ Tsakúchjina ni xi y'éjña 'ma nistjin nk'ie, xi nkú nga ja ta kuak'iet'ánuu. ⁴ Nk'ie nga n'eyo xujuin, choo nga be sisiaan ni xi kis'ejña 'ma ngat'a ts'e Cristo. ⁵ Kui niu xi najmi kik'inyaha xuta xi kis'e nú chá ján nk'ie, tunga nd'ai Espirituhu Ntjaná ja tsakúchjini já postruhu ko já profetaha Ntjaná ⁶ nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra ta ts'ínkjáihin ni xi tsjáha Ntjaná ntíhi ko ta kuichú ma nku yjonintehe Cristo ko ta sakú yaha ni xi kitsúya títtjun Ntjaná nga tsjáha xuta xi ts'e. Én nda tsuhu Cristo xi b'a ts'ín.

⁷ Ntjaná tu kitsjáhana nga k'uenijmía én nda tsu xu'bi. Kjuandaha Ntjaná xi b'a kits'ín. Kitsjána xi nkú ts'ín tjeheñ ra nga'yún chánkaha. ⁸ An xi 'yún ichí sa ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntjaná, tunga kik'aihina kjuandaha nga t'benijmíhi xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra kjuanchináha Cristo xi ndaha nku najmi ch'a mankjinyehe. ⁹ Tíbejña chja xi nkú ts'ín tíbitjusun ni xi y'éjña 'ma Ntjaná nistjin nk'ie, kui xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjin. ¹⁰ B'a ts'ín xuta ninku t'bejña chji nd'ai xi nkú tjin kjuankjink'uhun Ntjaná, kjuankjink'un xi kj'ai kj'ai ts'ín yaha. Kui ni xu'bi t'bejña chji nginkun xi tjihin xá ko xi tjihin nga'yún nk'a ján.

¹¹ Kui niu xi y'énda títtjun Ntjaná nkúhu nistjin nk'ie ko Nda Ntjaná Jesucristo ja kits'íntjusun niu nd'ai. ¹² At'aha nkuhú makaá Cristo ko at'aha s'ejinná én nda tsuhu, kui nga tsuhu ra tak'aán ko najmi binkjaán nga bichúk'un tiñahaá Ntjaná. ¹³ Kui b'a maha tibankihinu nga najmi tu n'ekjehe ruu tak'un ngat'aha nga un tibena ngandanuu. Ngat'aha nga un tibena, Ntjaná títs'ín nga t'bejña chjinuu kjuachánkaha.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín bankintjái xuta ninku Efeso

¹⁴ Kui kjuaha báasinkúunch'ihinna nginkun Ntja Na'miná. ¹⁵ Kui xi b'éjña nga s'e nga nkúnkú ntje xi tjin ndjiojmi ján ko asuntee. ¹⁶ Bankihi nga Espirituhu Ntjaná katsjá nga'yúnkohonu xi nkú ts'ín tíña kjuachánka tsjo tjihin tu xi s'ehe ra nga'yún animanuu, ¹⁷ ko nga Cristo kat'ejñajin animanuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. Katji nanka kjamanuu ajihin kjuatjoo ko ndjá tinchajiun, ¹⁸ tu xi b'a ts'ín jun ko ngayjee xuta xi ts'e Ntjaná kama kamankjihinnuu xi nkú ts'ín tayá ko ndju ko nanka ko nk'a kjuatjoho Cristo. ¹⁹ Mjena nga choo kjuatjoho Cristo tu xi b'a ts'ín katsejín kikjihinnuu Ntjaná, ndaha tsa 'yún chánka sa kjuatjoho nga ni xi mankjinná.

²⁰ Kan'etsjoho Ntjaná, kui xi ts'ati ni xi maha ts'ín nga xi nkúhu ni xi binchihí ko tsa xi nkú ts'ín títsu animaná nga kama. B'a ma xi nkú ts'ín tíña nga'yún xi ts'e xi títs'ínxájjinná.

²¹ Kats'ínkjáihin Ntjaná kjuachánka ajihin xuta ninku xi ts'e Cristo Jesu. Tehente b'a katuma ko santaha tu nk'éhé ni. Jhon, b'a katuma.

4

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú tinchajián Cristo

¹ Kui b'a maha tibankihinu an xi kjiya'yán ngat'aha Nda Ntjaná. Kixi tankínko yjonuu xi nkú ts'ín tjihin nga ts'ín xuta xi Ntjaná j'ajihin. At'aha Ntjaná j'ajinnuu.

² Nimakjua n'esjo yjonuu ko nda kas'eya animanuu. Kas'enuu kjuatsenta ko b'i ngján n'e'yún tak'un xinkiu. B'a n'oo tu ngat'aha kjuatjo xi tíñajinnuu. ³ Tjen nga'yuhun yjonuu nga nkuhú katumako tehento xinkiu xi nkú ts'ín tsjániyanuu Espirituhu Ntjaná ko xi nkú ts'ín nkuhú ts'ín manuu kjuajyuu.

⁴ Nkuhú maha yjonintehe Cristo ko nkuhú maha Espirituhu Ntjaná xi tíña. B'a ta ts'ín nkuhú j'ajinnuu Ntjaná, kui nga nkuhú ni xi tichuyóho. ⁵ Nkuhú maha Nda Ntja xi tíña. Nkuhú ni xi s'ejinná ko nkuhú Nda Ntjaná n'ekjas'eheén xuta nga batentáhaá. ⁶ Nkuhú maha Ntjaná xi Na'miná ngatentéé, kui xi batéxumaha, ts'ínchjén ko tíñajihin ngayjee ni xi tjin.

⁷ Tunga kin'ekjáihín raá kjuanda nga nkúnkáá. Xi nkú ts'ín kits'índzjoná Cristo, b'a ts'ín kisakúná. ⁸ Kui nga b'i ts'ín tjít'aha éhen Ntíaná:

Ngjinji nk'a ján nga ngjikō xi jak'á,
kō tū kitsjáhá rā xutā ni xi nda.

⁹ ¿Nkú tsuhū rā nga ngjinji? Kui xi tsuhū rā nga tjun ngjijen má nankaha t'anankiū.

¹⁰ Kō xi ngjijeēn, kui xi tā ngjinji má 'yún nk'aha nk'a ján tū xi ts'íintjusuhun ngayjee ni xi tsichuba.

¹¹ Kō kui kikjin xi kitsjá nga tjín xi kama já postrū, kō nga tjín xi kama já profeta, kō nga tjín xi k'uénimí én nda tsuhū Ntíaná, kō nga tjín xi kama já bastuū kō já maestru.

¹² Kui kjuandoō kik'aihi jōō tū xi kuakúyaha rā xutā xi ts'e Ntíaná xi nkú ts'ín kuasinko xinkjín kō tū xi b'a ts'ín sakú nga'yúhūn rā xutā ninku, kui xi yjonintehē Cristo. ¹³ B'a ts'ín nkuhú s'ejihinná kō nkuhú chaá yáha Ntíhi Ntíaná. Yohó nī ma kuichú maá xi tjihin nga kuichú maá kō s'eyaná xi nkúhu kui.

¹⁴ Nk'ie nga b'a kamoō, najmi s'eyaná xi nkúhu jántí xī xi kjit'a kjit'a kj'ai ts'ín s'eyaha kō najmi k'uainteē tsa tū mí ni tsetsehé xi sakúyaná, tsa kui niū xi kjé'yúnná nga mjehe k'uanachaná. At'aha kui niū xi ts'ínchjén já maña xi ni tsank'á bakúya. ¹⁵ Tū sa ní én xi naxū chubaá at'aha tjoná xinkjá. B'a ts'ín sájihinná Cristo, kui xi nintaku xutā ninku.

¹⁶ Cristo ts'ín nga ngayjee yjonintee nkuhú bichú mako xinkjín kō b'a'yún sisihin xinkjín ngatentee ni xi tjihin yjonintee. Tsa ngatentee yjonintee ts'ínxá sisin, ngayjee yjonintee sá sisin kō sakú nga'yúhūn nga binchajin kjuatjo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjihin nga kuintsubaá nginkun Ntíaná

¹⁷ Kui nga b'a xihinnūu kō ngajohō Nda Ntíaná b'a xihinūu ma. Najmi b'a tā n'e bintsuba sahanu xi nkú ts'ín tjintu xutā xi tjín asuntee, xutā xi ni tiya ts'innkjink'un.

¹⁸ Kui xi ja kis'ejyún kjuankjintak'uhūn kō najmi tjintu tik'un xi nkú ts'ín ts'ínk'íentu tik'un Ntíaná xutā xi ts'e. At'aha ja kits'ín ndjá animaha kō najmi tā mankjihin rā ni xi ts'e Ntíaná. ¹⁹ Ja najmi tā tjihin rā kjuasuba kō ja kits'ínkjas'ehen yjohō ni ch'onk'uūn. Najmi tā b'éch'ohō rā yjohō nga ts'ín ngayje tikjá ni xi chuntí nginkun Ntíaná.

²⁰ Jun bi najmi b'a tsu éhen Cristo xi tsakuyáihī tsa b'a noō. ²¹ At'aha ja kinu'yó éhen Cristo kō tsinchiyó ni xi ts'e, kō yo nga Jesu tjíñajihin ni xi naxū tjín. ²² Najmi b'a tā ts'ín bintsubahānu xi nkúhu nk'ie. N'ek'óntjaiyo animanūu. At'aha ni xi kama mjenuū nk'ie ts'anachaha kō kits'ínkatsúhūn. ²³ Tjihin nga n'e tsetse ngáhanu animanūu kō kjuankjintak'unūu. ²⁴ N'e tsetsoo yjonūu, at'aha Ntíaná kits'ínnda tsetse ngáha animanūu. Xi nkú ts'ín tjíyaha nga kixī kō je, b'a kits'ínk'íé.

²⁵ Kui b'a maha, najmi tā ch'anachaha ruū xinkū. Najmi tū én tsank'á chubo, at'aha nkuhú yjoninte mahaná ngatentee.

²⁶ Nk'ie nga tíma kjannūu, najmi tū ngatitsun n'o. Najmi tū bintsuba kjon nku nistjin tantoo. ²⁷ Najmi tū 'baintohōo ndanindoo.

²⁸ Xi ndyjé ts'ín nk'ie, najmi b'a tā kats'íhin. Kats'ínxá ní kō kats'ínchjén ntsja nga kats'ín ni xi nda, tū xi b'a ts'ín kama kuasinkohō xutā xi machjéhen rā tsa mí nihi.

²⁹ Ndaha nku én ch'on tsu najmi tū kuitju tsu'bo. Én xi nda ní chubo, én xi tsjá nga'yúhūn xutā, tū xi nda kamat'ahin xutā xi kuint'é énnūu. ³⁰ Najmi tū ni xi ts'ín'uhūn Espirituhū Ntíaná n'o. At'aha kui xi kik'ainūu tū xi chaha nga jun xi xutā xi ts'e Ntíaná nk'ie nga kuichú nistjin nga kuitjusun nga kama ndaí kikjinnūu.

³¹ Tich'onsjoo ngayjee ni ch'onk'un xi tjintujín animanūu, kjuakjoon kō kjuastintoo. Najmi tū ch'íya kjon, kō najmi tū ch'on 'mihū xinkū, kō najmi tū ngat'aha tū mí nihí ni n'e uncho xinkū. ³² Nda ní chasohō xinkū kō chasenimohō xinkū. N'e ndyjat'ohōo xinkū xi nkú ts'ín kisakújinnūu kjuan'endyjat'a ajihin Cristo.

5

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ñá xi ntíhi Ntíaná

¹ Ntí tjoḥo Ntíaná jun, kui nga b'a ta n'ehenu xi nkú ts'in Ntíaná. ² Xi nkú ts'in y'ejñajin kjuatjo Cristo nga kits'intjoná, b'a ts'in tintsuabajiun kjuatjo. Kui xi kitsjá yjohḥo nga k'ienntjáíhiná. Kui xi kama nku chje sinjne xi kin'ekjas'ehen Ntíaná.

³ Ja kikj'áts'enuu Ntíaná. Kui nga ta santaha najmi tjíhin nga chubanijmíyahanu xi nkú ts'in chuba fantukohó xinkjín xuta xi tjín, ko tsa tu mí nihí ni xi chuntí nginkun Ntíaná, ko tsa kjuásihun ni xi tjíhin xuta xingisoo. ⁴ Ko najmi tu chubo én xi najmi nda tsu, ko tsa én ton ch'on tsu, ko tsa nku én xi najmi nda fane, at'aha najmi chumi ni chjíhi ra ni xu'bo. Tu sa ní én xi tsjáha máb'achjíhi Ntíaná chubo. ⁵ At'aha ja yo nga xi chuba fantukohó xinkjín, ko xi ts'in ni xi chuntí nginkun Ntíaná, ko xi fásihin ni xi tjíhin xuta xingisoo, kui xi najmi tsuhu ra nga Cristo ko Ntíaná kuatéxumaha. Xi tífásihin ni xi tjíhin xuta xingisoo, kui xi kj'ái ntia tjennki.

⁶ Najmi tu 'bainto tsa tjín xi k'uanachakonuu nku én tiya, at'aha ngat'aha ni xu'bi kjuakjahan Ntíaná nibánehe ra xuta xi najmi nt'é'éhen. ⁷ Kui nga najmi tu jun n'engujihin ruu yjonuu xuta xi b'a tijncha ts'in.

⁸ At'aha nistjin nk'ie má jyuun tintsuboo, tunga nd'ai ja má ndzjeen tintsuboo nga nkuhú makoo Nda Ntíaná. Kui nga tintsuabanu xi nkú ts'in tjíhin nga k'úentu xi tjintu má ndzjeen. ⁹ N'oo ni xi nda ko naxu ko kixi, at'aha kui niu xi bakúchji nga má ndzjeen tjehehá. ¹⁰ Tinchísjo má nihi xi sasihin Ntíaná. ¹¹ Ndahachí najmi tu n'o ni xi najmi chumi ni chjíhi ra, ni xi ts'in xuta xi ts'e má jyuun. Tu sa ní t'ejñachiu nga najmi nda niu.

¹² At'aha tu ñáhá xí subahá maná nga n'ekjáá ni xi ts'in'ma xuta xu'bo. ¹³ Tunga ma chjihí ngayjee ni xi tjín nk'ie nga s'entuchjí má ndzjeen, ¹⁴ at'aha nd'íu b'éjña chji tu mí nihí ni. Kui nga b'a ts'in tjit'a:

N'ekj'áíhi yjohi, ji xi kisufei.

Tisintjein ajihin xutak'ien.

Tsa b'a n'ei, Cristo ts'ín ndzjehin.

¹⁵ Kui b'a maha, nda nda chasehenu xi nkú n'e kuintsuboo. Najmi tu ni xi ts'in xuta stjen n'o. N'e nínú xi nkú ts'in xuta nkjink'un. ¹⁶ N'oo ni xi nda tu mí chubahá ni nga sakúntenuu nga b'a n'oo, at'aha ch'on chun nistjin xi kich'aá nd'ai. ¹⁷ Kui nga najmi tu nchini n'esjehenu yjonuu. Katumankjin nínuu mí nihi xi mjehe Nda Ntíaná nga n'oo.

¹⁸ Najmi tu n'e ch'iu, at'aha kui niu xi ts'in nga n'eé tu mí nihí ni. Tu sa ní Espirituhu Ntíaná katsejihinuu. ¹⁹ Salmḥo ko sohon ninku chubanijmíyakohonu xinkiu ko só xi nkú ts'in kuakúyanuu Espirituhu Ntíaná. Ngayjehe animanuu só ko n'etsjohoo Nda Ntíaná. ²⁰ Tu mí kjuahá ni tehente tjohoon máb'achjíhi Ntia Na'miná. B'a n'oo at'aha Nda Ntíaná Jesucristo ts'enuu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in k'úentuko xinkjín xuta

²¹ Chankjún xinkiu at'aha Cristo tíyankjún. ²² Jun xi tí'minuu chjuún, chankjún x'inuu. B'a n'oo xi nkú ts'in tíyankjún Nda Ntíaná. ²³ At'aha xi tí'mi x'in, kui xi síjña tíjuhun chjuúhun xi nkú ta ts'in Cristo síjña tíjuhun xuta ninku. Xuta ninku kui xi yjonintehe Cristo, ko Cristo kui xi kits'ínk'ankihi. ²⁴ Xi nkú ts'in xuta ninku benkjún Cristo, b'a ta ts'in xi tí'mi chjuún tu nkjéhe ni katenkjún x'ihin.

²⁵ Ko jun xi tí'minuu x'in, n'etjḥo chjuúnuu xi nkú ts'in Cristo kits'intjo xuta ninku ko kitsjá yjohḥo ngandaha. ²⁶ B'a kits'in tu xi kikj'áts'ehe. Éhen kits'in jekohḥo ko ntánijua tsanéjnukohḥo ²⁷ tu xi ja tjíhin ra kjuachánka xuta ninku nk'ie nga kuichú nginkun. Najmi s'ehe ni chuntí, najmi ch'on k'úé, ko najmi s'ehe tsa mí nihi. Mje níhi Cristo nga je ko nga nda kikjin kama xuta ninku.

²⁸ B'a ta ts'in xi tí'mi x'in tjíhin nga ts'íintjo chjuúhun. Kats'intjo xi nkú ts'in tjohḥo yjonintehe. Xi tjohḥo chjuúhun, kui xi tjohḥo yjohḥo. ²⁹ At'aha najmi tjín xi unkie

yjonintehe. Tsjá níhi nichine kō kuhun xi nkú nga ts'ihin Cristo xuta ninku. ³⁰ At'aha ta yjonintehe Cristo tintsujaián.

³¹ B'i ts'in tjit'a: "Kui nga nku nda k'uejñaha xi cháha nga k'uejñako chjuúhun kō nkuhú yjoninte kuichú ma nga joo." ³² 'Yún nanka ni xu'bi, tunga nk'iehé nga nchjanijmíya Cristo kō xuta ninku ts'inchjén niu. ³³ Jun tjihin nga n'etjō chjuúnnuu xi nkú ts'in tjonuu yjonuu. Kō xi tí'mi chjuún katenkjún x'ihin.

6

¹ Kō jun xi tí'minuu ntí, tinú'yá'óhoon xi chánuu at'aha Nda Ntíaná s'ejinnuu. At'aha kui niu xi nda tjin nginkun Ntíaná. ² Ajihin kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise kui kjuatexuma xu'bi xi tjun títuya ni xi Ntíaná tsjáha xi kuint'é'éhe. B'a títu: "Chankjún na'mihí kō naahi ³ tu xi nda kamat'aihinni kō tse nistjin kamaha ri nga kuinchin asuntee."

⁴ Kō jun xi tí'minuu na'mi, najmi tu chubá kjan n'ekoo ntínuu. Tu sa ní tjen nyóho nga n'echó kō takúyoho ni xi ts'e Ntíaná.

⁵ Kō jun xi tí'minuu xuta musu xi kich'atse, tinú'yá'óhoon xi já ntianuu ei asuntei. Chankjún kō tinkjún kō ngayjehe animanuu tinú'yá'óhoon, xi nkú joyaha tsa Cristo tinú'yá'óhoon. ⁶ Najmi tu nku nk'ie nga tibasenuu nga b'a n'oo, tsa tu xi b'a ts'in nda skuehenuu. N'e nínú xi nkúhu xuta musu xi Cristo ts'atse. Ngayjehe animanuu n'oo ni xi mjehe Ntíaná. ⁷ Nk'ie nga tín'o nku xá, ngayjehe k'un b'a n'oo. B'a n'oo xi nkúhu tsa nku xáha Nda Ntíaná tín'o. ⁸ At'aha yo nga Ntíaná tsjá ngajoya ngáha ra ni xi nda kits'in nga nkúnkú xuta, ndaha tsa musu xi kich'atse kō ndaha tsa xi ndaíhi yjoho.

⁹ Jun xi tí'minuu já ntia, b'a ta n'oo xi nkú nga tíxihin xuta musu. Najmi tu binchankjúhun. Ja yo nga nkuhú maha Nda Ntíanuu xi tjña ndjiojmi ján kō nga kui xi najmi ngabi ts'in ajihin xuta.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in k'úendaá yjoná tu xi najmi ts'in nganahaná ndanindoo

¹⁰ Ni xi fekuhu xi xinnuu, kasakúnuu nga'yún ajihin nga'yún chánkaha Nda Ntíaná. ¹¹ Xi nkú joyaha já jun xi b'enda yjoho nga kjan, b'a ts'in n'ech'okohonu yjonuu ni xi tsjáná Ntíaná, tu xi ndjá kama kuinchahanu nga kuankín kontroho kjuamañaha ndanindoo.

¹² At'aha najmi xuta asuntee tibixkjanakaá. Xi tjin níhi nga'yún tibixkjanakaá, xi nk'a xáha, xi batexuma asuntee ngatitsun xu'bi. Kui xi jáninda ch'onk'un nkjún xi tjin nk'a ján. ¹³ Kui nga t'endahanu yjonuu xi nkú joyaha já jun xi Ntíaná kitsjáyjehe ni xi ts'inch'okoho ra yjoho, tu xi kuichúkjuahanuu nk'ie nga kuichú nistjin xi ndjá niba. Kō nga ja tjinda sisinnuu yjonuu, ndjá tincho.

¹⁴ Kui b'a maha, ndjá tinchahanu. Ni xi y'éña Ntíaná kō ni xi naxu nginkun, kui xi n'ech'okohonu yjonuu xi nkúhu já jun xi ts'inch'oho yjoho. ¹⁵ T'endo yjonuu nga t'enijmíú én nda tsu xi tsuya kjuajyuhu Ntíaná. ¹⁶ Machjéhe nga n'e s'ejun Ntíaná, tu xi najmi tjin xi nkú ts'in ts'ín'uhunnuu ndanindoo. ¹⁷ T'ejin tak'un nga Ntíaná kits'ínk'ankinuu. Chjúbó éhe, kui xi kitsjánuu Espirituhu Ntíaná tu xi kuisinkokohonu yjonuu.

¹⁸ Tehente chubakoo Ntíaná xi nkú ts'in tsjáníanuu Espirituhu. Chubakoo kō tinchíhuu ni xi machjénnuu. Tintsuba ndo kō najmi tu n'ekjioho tak'un nga chubantjo ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná. ¹⁹ Kō ta chubantjainú nk'ie nga chubakoo Ntíaná, tu xi tsjáhana én xi kuinchja, tu xi ndjá kuinchjahana nga k'uenijmía ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie, xi ja tib'éña chji én nda tsuhu Ntíaná nd'ai. ²⁰ Kui ngat'aha éen kjíya'yúhunna an xi tsú'ba ngajoho Nda Ntíaná. Chubantjainú nginkun Ntíaná tu xi kuinchjahana xi nkú ts'in tjihin nga kuinchja kō tu xi najmi tsankjuhunna.

B'i ts'in kits'ínke Pablo xujin

²¹ Ngatentee ni xi tímat'an kō ni xi títs'ian kuitsuyanuu Tikikō, nda nts'eé xi tjona kō xi kixi títs'inxát'aha Nda Ntíaná. ²² Kui kjuaha títs'inkjísehenuu tū xi cháhanu nkú ts'in tintsūbai kō tū xi tsjá nga'yúhūn ra animanuu.

²³ Ntia Na'miná kō Nda Ntíaná Jesucristo katsjáha já nts'eé kjuajyu kō kjuatjo, kō kat'éyaha nga 'yún s'ejihin. ²⁴ Kjuandaha Ntíaná kas'ehe ngatentee xi tjohō Nda Ntíaná Jesucristo, kjuatjo xi najmi maha feya.

Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Filipo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Filipo

¹ An Pablo ko Timoteo, jin xi tin'exát'aihi Jesucristo. Ngayjee jun xi tintsuboo nanki Filipo, jun xi kikj'áts'enuu Jesucristo tísuniñaihi ko ta tísuniñaihi já xi basehe xuta ninku ko já xi ta tjihin xá.

² Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai xuta ninku Filipo

³ Tsjaha máb'achjihí Ntíaná xki nga f'áitsjenna jun. ⁴ Xki nga nchjaka Ntíaná nchjantjainuu ngatentoo. Tsjo mana nga b'a ts'ian ⁵ at'aha nkuhú makaá xinkjá nga tin'exát'ahaá én nda tsuhu Jesucristo. B'aha ra nistjin nga tjun tsichujinnuu éen ko santaha nd'ai. ⁶ Behe k'an nga xi kik'atuts'ihin ni xi nda ajinnuu, kui xi tu nku ngjuaikondjuhú santaha nistjin nga kjuái ngáha Jesucristo.

⁷ Ajin animana tintsubajiun, kui nga f'áitsjehenna jun. Xian nga nda ts'ian nga f'áitsjenna jun at'aha nkuhú kjuandaha Ntíaná tísakúná jun ko an, ndaha tsa nubayá kjíya'yán ko ndaha tsa nginkun já tjióo tixinya chich'an én nda tsuhu Jesucristo ko tib'ejná chja nga najmi én tiya niu. ⁸ Ntíaná be xi nkú ts'ín mjena jun. Kjuatjoho Jesucristo xi tijnajinna, kui xi tjokohonuu.

⁹ Nk'ie nga nchjantjainuu, bankihí Ntíaná nga 'yún kasaá sa kjuatjo xi tinnuu, ko nga 'yún kas'enuu kjuankjintak'un, ko nga kixi kamankjinnuu ni xi ts'e Ntíaná. ¹⁰ B'a ts'ín kama ch'ajihinnu má nihi xi kjuaxi nga nda tu xi je kuintsubahanu ko najmi s'e ni xi n'enijehennu nistjin nga kjuái ngáha Cristo. ¹¹ Kui nistjiun kuakuchjú nkjin tijká ni xi naxu kin'o, xi kitsjánuu Jesucristo nga n'oo tu xi s'ejná chjihí kjuachánkaha Ntíaná ko n'etsjoho ra.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga ngandaha tíma ni xi tífajin

¹² Mjena nga choo, já nts'e, nga ni xi tímat'an ei, kui xi tu sahá títs'ín nga tífindju én nda tsuhu Jesucristo. ¹³ At'aha tíbe ngayjee já juhun nda títtjuun ko ngayjee xuta xingisoo nga ngat'aha Cristo kjíya'yúhunna. ¹⁴ Tu ngat'aha nga kjíya'yán, nkjin já nts'eé 'yún tíntcha ma 'yún k'un Nda Ntíaná ko tíntcha ma k'un tib'énijmí éhen.

¹⁵ Kjuaxi nga tjin xi tib'énijmí ni xi kits'ín Cristo at'aha tíma xintak'un ko mjehe nga ts'ín ngana. Tunga tjihin ngá xi ngayjehe animaha tib'énijmí. ¹⁶ Xi tíma xintak'un, kui xi tíntcha b'énijmí Cristo at'aha ngandaha tíntcha bangisjai. Najmi kjuaxihí nga b'a tíntcha ts'ín. Ni xi íntcha mje níhi nk'ie nga tu sahá 'yún sakúna kjuanimá nk'ie nga kjíya'yán. ¹⁷ Tunga máha xuta xingisoo, tíntcha b'énijmí Cristo at'aha tjihin kjuatjo. Be nga kjíya ei tu xi xinya chich'ihinna én nda tsuhu Ntíaná nginkun já tjióo.

¹⁸ Tunga najmi chumi ni ts'ihin ra. Ndaha tsa najmi kjuaxihí ko ndaha tsa ngayjehe k'un nga tíntcha b'énijmí, xi tu ja ní ts'enijmíhi ni xi kits'ín Cristo ko kui niu xi tsjo mana. Ko 'yún s'e sana kjuatsjo. ¹⁹ At'aha be nk'ie nga tu ngat'aha nga tíchubantjainú nginkun Ntíaná ko xi nkú ts'ín títsjá nga'yúnna Espirituhu Jesucristo kuitju'a. ²⁰ Mje nkúnna ko tikuyá nga ndahachí najmi sakúna kjuasuba. Tu sa ní 'yún ndjá kúásinjña nd'ai xi nkú nga títs'in tehente, ko cha kjuachánkaha Cristo ajihin ni xi tímat'ain yjonintena. B'a kama tsa tíjña ko tsa ja kabaya.

²¹ At'aha an bi nk'ie nga tíjña tík'un sa, Cristo tíjña tík'uhunna. Ko tsa ni xi tibayahana, tu sahá ts'in nganaka. ²² Tsa kúátejña tík'un sa, 'yún xúbaya xána. Najmi be má nihi xi kjuajián. ²³ At'aha síjñaya masehen nga joo niu. Mjena k'uejña asuntee ko kfinsehe

Cristo. Tsa ni xi kfinsehe ra Cristo, tu sahá 'yún nda tjin ngat'a ts'an. ²⁴ Tunga ngat'aha ní ngandanuu 'yún machjén saha nga kúátejña tík'un sa. ²⁵ Behe k'an nga b'a tjin niu, kui nga behena nga kúátejña tík'un sahana ko nga k'uandaya sana ajinnuu, tu xi 'yún s'ejin sahanuu ko tsjo k'úénuu nga b'a n'oo. ²⁶ B'a ts'in nk'ie nga kuichuse ngahanuu, tsjo kamanuu nga n'etsjohoo Cristo Jesu.

B'i ts'in kitsúyaha Pablo xuta ninku nga tu nku ndjáhá kuincha

²⁷ Nkuhú nga tintsubahanu xi nkú ts'in tjeheh ra xuta xi y'a én nda tsuhu Cristo. Kui nga tsa kfinseuu, skue, ko tsa kjin kúátejña, kuin'e én xi nkú ts'in tintsuboo, nga ndjá tincho, nga nkuhú ni xi n'enkjintak'un, ko nga nkuhú t'n'e mo yjonuu nga ta ñja ta ñja t'n'oo nga'yún ngandaha én nda tsuhu Cristo xi s'ejinná. ²⁸ Ndahachí najmi tu binkjun já kontrannuu. Kui niu xi kuakúchiji xuta xu'bo nga ndyja ko nga jun xi n'ek'ankinuu. Ntjaná tsjanuu nga n'e nganoo.

²⁹ At'aha jun bi kik'ainuu nga s'ejinnuu Cristo, tunga ta kik'ahinuu nga ngat'aha ta choo kjuanima. ³⁰ B'a ta ts'in tibitjajíun kjuanima nd'ai xi nkúhu kjuanima xi kiyo nga j'ajian ko xi t'ínu'yó nd'ai.

2

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjihin nga s'eyaná

¹ Kui b'a maha tsa Cristo basinkonuu, ko tsa kjuatjohoo tsjá nga'yunnuu, ko tsa Espirituhu nkuhú tít'sín manuu, ko tsa nda tichasohoo ko tíma nimanuu xinkiu, ² kui nga n'ehenu nga tu xi tsjohó kat'ena. Nkuhú kas'eyanuu ko nkuhú kjuatjo xi kas'eya animanuu. Nkuhú ch'a xinkiu ko nkuhú ni xi n'enkjintak'un. ³ Ndaha nku ni najmi tu n'o tsa tu xi n'e nganaha ruu xinkiu ko tsa tu xi nk'a n'esjehenu yjonuu. Tu sa ní nimakjua n'esjo yjonuu ko chasohoo xinkiu, chasohoo xi nkúhu tsa 'yún nk'a tjeñ nga jun. ⁴ Najmi tu nku ni xi ts'ajun chasohoo, ta chasohoo ni xi ts'e já nts'o.

⁵ B'a ta ts'in kas'eyanuu xi nkú ts'in kis'eyaha Cristo Jesu. ⁶ Kui xi tu b'a ts'in Ntjanáhá, tunga najmi kits'innisihí ni nga y'éjña chji nga kui xi Ntjaná. ⁷ Tu sa ní y'éch'ohoo yjoho yáha kui ko nku nda musu kits'in ma yjoho nga j'ai tsin xi nkú ts'in tsin xuta. ⁸ Ko nk'ie nga kik'a yjoninte, kinte ts'asje yjoho. Kint'é'éheh Ntjaná santaha nga ngji ngabayoo. Kruu kin'ek'ient'á.

⁹ Kui kjuaha Ntjaná 'yún tse kjuachánka kitsjáha ra, ko kitsjáha nku j'áin xi tu xi 'yúhún nk'a tjeñ, ¹⁰ tu xi nk'ie nga kuinú'yáha j'áihín Jesu kuinchakúnch'in tu yáha ni xi tjin ndjiojmi jáñ ko asunntee ko kinte t'anankiu. ¹¹ Ko ngayjee xi tjin b'a kuitsu nga Jesucristo xi Ntia. B'a ts'in s'ejña chjiji kjuachánkaha Ntia Na'miu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in k'úéntu xuta ninku ajihin xuta

¹² Kui b'a maha, jun já nts'ena, xi nkú ts'in tehente kinu'yá'énnú nk'ie nga tsátejñajinnuu, b'a ta n'oo nd'ai nk'ie nga kjin tíjñanuu. Chankjún Ntjaná ko kat'atsó nga n'endjuú ni xi tít'sín Ntjaná ajinnuu nga tít'sínk'ankinuu. ¹³ At'aha xi nkú ts'in sasihin Ntjaná, kui xi tít'sín nga n'e mjo ko nga n'oo ni xi mjehe.

¹⁴ Tsa tjin ni xi n'oo, najmi tu katuma stinnuu nga b'a n'o ko najmi tu chubatikoo xinkiu, ¹⁵ tu xi je ko naxu skuehenuu xuta. Jun xi ntíhi Ntjaná ko tjihin nga je kuinsubajjuhun xuta xi tjin nd'ai xi ch'onk'un ko xi ja kits'ínkatsún kjuankjintak'uhun. Katumo ajihin xuta xu'bo xi nkúhu niñu xi tibat'ai má jyuun. ¹⁶ Chubanijmíyahanu én xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta. Tsa b'a n'oo, tsjo k'úéna nistjin nga k'juaí ngáha Cristo. At'aha nk'ie kama chji nga najmi tu kjuandahá kits'ian nga'yún nga kits'inxá ajinnuu.

¹⁷ Nk'ie nga s'ejinnuu Ntjaná, b'a joyaha tsa chje tí'bohoo Ntjaná. Ko tsa n'ek'ienna ei, an xi kuichú ma xi nkú joyaha chje xi ts'ínndjuút'a chje xi tí'bohoo Ntjaná. Tunga tsjohó tjinna ndaha tsa b'a n'ena. Ta n'etsjokohoo kjuatsjona. ¹⁸ B'a ta ts'in tsjo katumanuu ko ta tjennú kjuatsjonuu.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta Filipino nga ts'ínkjisehe Timoteo

¹⁹ Tsa Nda Ntíaná Jesu tsjante, kitsa ts'ínkjisenūu Timoteo tu xi tsjo kamahana nga kuint'e ni xi tíma ajinnūu. ²⁰ Najmi tjín sana kj'ai xi nkúhu kui, xi b'a ta ts'ín ts'ínkjink'un xi nkúhu an nga kjintaha ra jun. ²¹ At'aha kj'ai xutaha bi ni xi ts'e bangisjai, najmi ni xi ts'e Jesucristo.

²² Tunga jahá yo xi nkú k'un Timoteo ko xi nkú ts'ín títs'ínxákona nga túb'énijmíkona én nda tsuhu Jesucristo, xi nkú joyaha nku ndati xi ts'ínxáko na'mihi. ²³ Kui nga túb'endáhana nga kui ts'ínkjisenūu chuba nga skue xi nkú ts'ín s'enda ni xi tíf'ajian. ²⁴ Ko behe k'an nga Nda Ntíaná ta tsjántena nga kama kfinsenuu.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta Filipino nga títs'ínkjisehe Epafrodito

²⁵ Tunga nd'ai títs'ínkjihín k'an nga tjihin nga ta ts'ínkjisehé ngáhanūu nda nts'eé Epafrodito. Kui xi títs'ínxákona nga tíf'ajinkona kjuanimá ngat'aha Cristo. Kui xi y'exó nga kin'e nibásenú tu xi kuasinkohona nga ts'ín ni xi machjenna. ²⁶ Tu xi tíma bahá ra jun ko kjintaha ra jun, at'aha be nga kinu'yó nga kisaté ch'in. ²⁷ Kjuaxi kjáihin nga 'yún ndjáhá kisaté ch'in, nga ja ma kuayáhá kai. Tunga Ntíanáhá tsase nímaha nga kits'ínkihi. Ko najmi tu suba kui xi tsase nímaha Ntíaná, ta tsase nímaha ko an, at'aha tsa k'ien ndo 'yún kama tse kjuabana kai.

²⁸ Kui nga kitsa mjehena nga ts'ínkjisehenūu tu xi tsjo k'úéhenūu nga cha ngáhanu ko tu xi najmi ta 'yún s'entahana. ²⁹ N'ekjóhooon ndo xi nkú ts'ín tjeheh ra xuta xi ts'e Nda Ntíaná. Tsjo kat'enuu nga b'a n'oo. Chankjún xuta xi b'a k'un xi nkúhu kui. ³⁰ At'aha ngat'aha xaha Cristo ja ma k'ienntjáihí ni kai. Kitsjá yjoho ndaha tsa ja ma k'iehén tu xi ts'íntjusuhun ngandaná xá xi kik'aihuruu.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo nkú ts'ín y'éjña ni xi kis'ehe

¹ Kui b'a maha, já nts'ena, tsjo kat'enuu at'aha Nda Ntíaná Jesucristo tíjñajinnūu. Najmi tífehe k'an nga ta kui ta maha ni xi túb'et'ánūu, at'aha ngandanūu niu.

² Chúhun yjonūu já ch'onk'un xi ja yo, xi ch'onk'un xá xi títs'ín, xi mjehe nga n'e circuncision tiya. ³ At'aha circuncision xi ndoo, kui xi kich'aá ñá xi yankjáán Ntíaná xi nkú ts'ín bakúyaná Espirituhu Ntíaná ko ma 'yún k'aán ngat'aha ni xi kits'ín Cristo Jesu, najmi ngat'aha ni xi n'ehe yjonintená.

⁴ An bi kama nkjún kama 'yún k'an ntje xi y'ahana. Najmi tjín kj'ai xi b'a ts'ín kama 'yún k'un nii xi nkúhu an, ⁵ nga ajihin xuta xi ntje Israel tjeheh ra kitsian ko kin'ena ni circuncision nga tjinna jin nístjin nga kitsian. Ntje chání Benjamin tjehehna. Xuta hebreohó xi chána. Nku nda fariseo xi 'yún kits'intjusun chich'in kjuatéxumaha Moise kama. ⁶ Kui kjuatéxumoo 'yún kikuhun nga santaha kitsjennki unkie xuta ninkuhu Cristo. Naxu tsátejña xi nkú ts'ín bakúya kjuatéxumoo. Najmi tjín xi ch'on ts'ín kinchajayanena ngat'a ts'e kui nii.

⁷ Nk'ie bi, ngat'a ts'an 'yún chjhi ra ngatentee ni xu'bi, tunga nd'ai tu ngat'a ts'e Cristo xi nkú joyaha ni xi najmi chumi ni chjhi ra kits'in ma kui niu. ⁸ Nd'ai b'a xian nga najmi chumi ni chjhi ra ngayjee niu, at'aha ja be Cristo Jesu. Kui xi Nda Ntíaná maha ko kui xi 'yún chj saha ra nga tu mí nihí ni. Ngat'aha Cristo kits'inndyja ngayjee ni xi tjinna tu xi kama ts'in nganahana Cristo. Nd'ai nk'ie nga basehe ni xi kindyjo, b'a mana xi nkúhu tsa stjé niu mana. ⁹ Mjena kúátejñajian ni xi kits'ín Cristo. Nk'ie kits'intjusan kjuatéxumoo. Kuenta ts'an tsangisja nga naxu kuichú ma nginkun Ntíaná. Tunga nd'ahí s'ejinna Jesucristo. Kui nga Ntíaná títsjáhana nga naxu tíjña nginkun tu ngat'aha nga s'ejinna.

¹⁰ Ni xi mjena nd'ai, mjena nga skue sisiañ Cristo ko nga'yúhün Ntíaná xi kits'ínkj'áíya ngáha ra Cristo ngabayoo. Mjena nga ta sakúna kjuañima xi kits'ínkj'áihün. Mjena b'a k'úé xi nkú kik'ie Cristo nk'ie nga k'ien ¹¹ tu xi ta kju'uaíyahana ko an ajihün xuta k'ien.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kingjásihün nga y'ejña

¹² Najmi b'a tíxian tsa ja kisakúna ni xi kuaxian ko a ra tsa ja kama yá xi tjíhin nga kama. Tunga tu nku tífi tjennkiná ni xi kuaxian, tu xi sakúhuna ni xi kama mjehe Cristo Jesu nk'ie nga kisakúhu an. ¹³ Jun já nts'e, najmi b'a mana tsa ja kisakúna ni. Ni xi títs'inná, títs'inchaya ni xi chóo ko títs'in kjua'yúhün ra yjona tu xi sakúhuna ni xi níba askahan. ¹⁴ Cristo Jesu ts'ínchjén Ntíaná nga tínchjaná nk'a ján. An bi tífi tjennkia ni xi títsu nga tsjáha xi nt'é éhen.

¹⁵ B'a ts'ín tjíhin nga s'eyahaná ñá xi ja tsichu maá xi tjíhin nga kamaá. Ko tsa tjín xi kj'ái ts'ín s'eyaha, Ntíaná ta k'uéjña chjihü ni xu'bo. ¹⁶ Tunga tjíhin ni nga tu nku ndjáha kuínchajián ni xi ja kin'ekjáihün santaha nd'ai.

¹⁷ Jun já nts'e, b'a n'oo xi nkú nga títs'ian ko ta chase chubayohoo xuta xi b'a ta tíncha ts'ín xi nkú ts'ín kik'iejña chubayaihi. ¹⁸ At'aha nkjin maha xi tjintu xi nkúhu tsa tu kjuandahá kin'ek'ien Cristo at'a kruu. Ja ma nkjin niyá b'a xinnuu ko nd'ai santaha tínta ts'íhinna nga tíxinyanuu xi nkú ts'ín tjíyahá xuta xu'bo. ¹⁹ Kui xi tíncha fi má nga ndyja, ko ni xi incha mjehe s'ehe kui xi ntíaha. Tíncha bangisjai kjuachánka ajihün ni xi tu subahá maná, ko tu nku ni xi ts'ehé asuntee tjintuyáha kjuankjintak'uhün.

²⁰ Tunga máha ñá, nanki xi tjíña nk'a ján tjeñná. Yohó nankiná má nga tíchuyáha nga nibajehen Nda Ntíaná Jesucristo xi ts'íink'ankiná. ²¹ Tjíhin nga'yún nga kuatéxumaha ngatentee ni xi tjín ko ts'ínchjén nga'yúhün nga ts'íink'óntjaiya yjoninte x'an xi kich'aá nd'ai. Xi nkú ts'ín tjíhin kjuachánka yjonintehe, b'a ta ts'íink'íé xi ts'añá.

4

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi incha ts'ín xuta nínku Filipino

¹ Kui b'a maha, já nts'ena, tjo nkúnna jun ko f'áítsjenna jun. Jun xi kjuatsjona ko nga chjihü xána. Tu nku b'a n'e ndjáha tínchajiun Nda Ntíaná, jun xuta tjona.

² Tíbankihi na Ebodia ko tíbankihi na Sintike nga kanchjako nda ngáha xinkjín at'aha nkúhu Nda Ntíaná incha yjanki. ³ Ko ji ta tíbankihi nga tísinkoi jminchjün, ji xi b'a ta tsu xá xi tín'ei. At'aha nga y'enijmía yo, kui jminchjün ta y'enijmí én nda tsuhu Ntíaná, xi nkú nga ta kits'ín nda Clemente ko xuta xingisoo xi kits'ínxákona. Kui xi ja tjintut'á j'áihün xujun má nga tjintut'á j'áihün xuta xi k'úentu tík'un sín.

⁴ Kas'enuu kjuatsjoho Nda Ntíaná. B'ahá ta tíxin ngáhanuu. Tsjo kat'enuu. ⁵ Ngatentee xuta incha kate nga nda anímanuu. Ja tjíña tíña Nda Ntíaná.

⁶ Najmi tu chumi nihi xi fantaha ruu yjonuu. Tu sa ní tehente t'inyohoo Ntíaná ni xi machjénnuu nga chubakoo. Tínchíhuu ko ta tjohoon máb'achjihü ni xi tí'bainuu. ⁷ Kjuajyuhu Ntíaná xi najmi mankjihün xuta, kui xi kúhün anímanuu ko tsjáníyá xi nkú ts'ín n'enkjín'un at'aha Cristo Jesu ts'enuu.

⁸ Ko ni xi fekuhu, já nts'e, tíbankinuu nga n'enkjín'un ni xi naxu tjín, ni xi yankjún, ni xi nda, ni xi je, ni xi tsjo k'un, ni xi nda chasehe. Ngayjee ni xi 'yún nda ko ni xi sasinná, kui ni xi n'enkjín'un. ⁹ N'etjusun ni xi tsakuyánuu ko xi kixinyanuu nga n'oo, ni xi kinu'yó nga kinchja ko xi kiyo nga kits'ian. B'a n'oo ko k'úéjñajinnuu Ntíaná xi tsjáná kjuajyu.

B'i ts'ín kitsjáha Pablo máb'achjihü xuta nínku Filipino at'aha tsasinkoho

¹⁰ 'Yún títsjana kjuatsjo Nda Ntíaná nga ta kis'entahá ngáhanuu an. Kjuaxi nga tehente kjintahánuu an, tunga santahá ni nd'ai kisakú niyánuu nga tsisinkonú. ¹¹ Najmi tsuhu ra tsa ndyjat'ana tsa mí nihi, tsa kui nga b'a tíxihinnuu. At'aha ja kamankjinna nga tsjo k'úéna ajihün tu mí nihi ni xi kamat'an. ¹² Be xi nkú ts'ín bintsubajián kjuax'an ko ta be xi nkú ts'ín bintsubajián kjuanchiná. Ja kama nkana tu mí nihi ni, tsa tsé sisinna ko tsa

kama bjona, tsa 'yún s'ena ni kò tsa najmi chumi nihi xi s'ena. ¹³ Ts'in chúkjuá tu mí nihí ni, at'ahá Cristo tsjá nga'yúnna. ¹⁴ Tunga ndahá t'n'o nga t'bisinkonú ajihin kjuanimá xi tíf'ajian.

¹⁵ Jun xutá ninku nanki Filipo, yo ni xu'bj. Nk'ie nga tjun y'enjímínuu én nda tsuhu Jesucristo kò nk'ie nga tsitja ante Macedonia, ajihin xutá ninku xingisoo tu nkuhú jun xi tsisinkonú. Kik'ainú xi nkú t'jín kitsjánuu Nt'ianá. ¹⁶ Santaha nga tsátejña nanki Tesalonika, nku jo niyá tá kin'ekjínú ni xi kamachjénna. ¹⁷ Najmi chje xi tí'bainú t'bangisja. T'bangisja níná nga 'yún kas'e sanuu kjuanchiná nginkun Nt'ianá.

¹⁸ Ja kits'inkjái hin ngayjee ni xi kin'e nibánú kò santaha t'banki tímana nd'aj. Ni xi kin'e nibákonú Epafrodito, kui xi kits'índjuú ngayjee ni xi machjénna. Kui niu xi nkú joyaha nku chje sinjne xi ts'ínkjái hin Nt'ianá kò sasí hin. ¹⁹ Tsjánuu Nt'ianá ngatentee ni xi machjénnuu, xi nkú ts'ín t'jñajin kjuanchiná chánka xi sakújinná Cristo Jesu. ²⁰ ¡Nt'ianá xi Nà'miná maha, kui xi kayahá kjuachánkahá santaha tu nkjéhé ni! B'á katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujin

²¹ Tjohon kjuasuniñana ngatentee xutá xi ts'e Cristo Jesu. Títs'ínkjinuu kjuasuniña já nts'eé xi t'jintukona ei. ²² Títs'ínkjinuu kjuasuniña ngatentee xutá xi ts'e Nt'ianá xi t'jín ei. Kò xi t'íncha ts'ínxá ni'yahá nda t'itjun k'aku Cesar, kui xi 'yún títs'ínkji sanuu kjuasuniña.

²³ Kat'ejñajinnuu kjuandahá Nda Nt'ianá Jesucristo.

Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Colosa

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Colosa

¹ An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntiana b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Timoteo ² tísuniñaihi já nts'eé xi tintsuboo nanki Colosa, jun xi kikj'áts'enuu Ntiana ko s'ejinnuu Cristo.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjaná Ntia Na'miná.

B'i ts'ín kinchjantjai Pablo xuta ninku xi tjin nanki Colosa

³ Xki nga chubantjaihi nginkun Ntiana xi Na'mihí Nda Ntiana Jesucristo, 'baihi máb'achjhi ⁴ at'aha kik'inanyi xi nkú ts'ín s'ejinnuu Jesucristo ko xi nkú ts'ín tjonuu ngayjee xuta xi ts'e Ntiana. ⁵ B'a t'n'o at'aha kinu'yó én nda tsuhu Jesucristo, én xi naxu tjin. Y'éña chjinuu ni xi tjinda ngandanuu ndjiojmi ján. Kui niu xi ja tichuyóhoo nd'ai.

⁶ Kui éin xi tsichujinnuu nda tít's'ín ko tífindju ajihin xuta nga ngúshun asuntee. B'a ta tíma ajinnuu b'aha ra nistjin nga kinu'yó ko tsichu mankjinnuu xi nkú tjihin ra kjuandaha Ntiana. ⁷ Kui éin xi tsakúyanuu nda Epafra, nda musu xinki xi 'yún tjoní. Naxu tífiko xaha ei nga tít's'ínxát'aha Cristo ngajonuu. ⁸ Kui xi kitsúyani kjuatjo xi y'éñajin animanuu Espirituhu Ntiana.

⁹ Nkúhu nga kik'inanyi kui niu, najmi t'n'ekj'áiyai nga tichubantjaihi nk'ie nga tichubakoi Ntiana. Tíbinchihí nga katumankjinyjenuu ni xi mjehe, ko nk'ie nga Espirituhu kat-sjanuu nga nanka n'enkjintak'un ko nga kamankjinnuu ni xi ts'e Ntiana. ¹⁰ B'a katuma tu xi kuintsubahanu xi nkú ts'ín tjeheh ra xuta xi ts'e Nda Ntiana ko nga n'oo ni xi sasihin. Tíbinchihí nga n'oo ngayje tikjá ni xi nda ko nga 'yún kamankjinnuu nkú tjihin ra ngat'a ts'e Ntiana. ¹¹ 'Yún kasakú nga'yunnuu xi nkú ts'ín tjeheh ra nga'yuhun Ntiana xi tjihin kjuachánka, tu xi kjuichúkjuahanuu tu mí nihí ni ko tu xi najmi n'ekjehe ruu tak'un.

¹² Tsjo kat'enuu ko tjohon máb'achjhi Ntia Na'miná xi kits'ín nga kama sakúnuu ni xi ts'ínkjáihin xuta xi ts'e xi k'úentu má ndzjeen. ¹³ At'aha ja kikjexinná ajihin nga'yún xi tjin má jyuun ko kits'ínkjaná má batéxuma Ntí xi tjoho. ¹⁴ Kui xi y'échjintjainá, kui nga kin'endyjat'ahaná ngatitsunná nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná

¹⁵ Cristo kui xi nk'ie nga yaá, Ntiana yaá. Ntukaán bi najmi ma chjihí Ntiana. Kui xi Ntíhi Ntiana xi tjun kintehe ni nga n'enda ngayjee ni xi kin'enda. ¹⁶ At'aha kui tíña, kui nga kin'endaha ni xi tjin ndjiojmi ján ko asuntee, ni xi ma chji ko ni xi najmi ma chji, xi k'aku ko xi tjihin xá, xi batéxuma ko xi nk'a tjen. Kui kin'echjén nga kamanda ni xi tjin ko kui kama ts'e. ¹⁷ Kui xi tu b'a ts'ín jahá tíña kintehe ni nga kamanda ngayjee ni xi tjin, ko kui ngat'aha b'a k'uhun ni xi tjin xi nkú k'un.

¹⁸ Xi nkú ta ts'ín nintakaá batéxumaha yjonintená, b'a ta ts'ín Cristo batéxumaha xuta ninku. Kui xi tjuhun. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien tu xi nk'a tsjéheh ra ngayjee ni xi tjin. ¹⁹ At'aha kama tsjoho Ntiana nga y'éñajihin Jesucristo xi nkú ts'ín tjiyaha. ²⁰ Ntiana kits'ín nga kjuáik'un ngáha ra ngayjee xi incha ngji t'axín. Cristo kits'ínchjén, kui nga tu ngat'aha jní xi tsaténdzjoho Cristo t'a kruu kitsjáha ra kjuajyu ngayjee xi tjin t'anankiu ko xi tjin nk'a ján.

²¹ Nistjin nk'ie tsinima t'axihun Ntiana ataha ni ch'onk'un kin'o ko animanuu ngji kontraha Ntiana. ²² Tunga nga nd'ai Ntiana ja kits'ín nga kjuáik'un ngáha ruu tu ngat'aha nga Cristo kits'ínkjas'en yjonintehe nga kin'ek'ien. B'a kits'ín Ntiana tu xi kama

kuichúnchahanu nginkun ko kamo xuta xi ts'e xi najmi tjihin chuntí ko xi najmi kama n'enijéhe ra tsa mí nihi.

²³ B'a kama tsa tu nku kixihí ko ndjá kuinchajiun xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntjaná ko tu nku chúyahá ruu ni xi y'éjña chjinuu én nda tsuhu Jesucristo xi ja kinu'yó. Kui éen xi tís'enijmíhi xuta xi tjin nga ngúsuhun asuntee. An Pablo kik'ai xána nga k'uenijmía éin.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kik'aihi

²⁴ Nd'ai tsjo tjinna nga tísakúna kjua'un ngandanuu. Ajihin yjonintena tífindju kjua'un xi tísakúhu Cristo ngandaha xuta ninku, at'aha xuta ninku xi yjonintehe Cristo.

²⁵ Títs'inxá ajihin xuta ninku xi nkú ts'ín y'éjña Ntjaná nga kitsjana xá xu'bi ngandanuu, tu xi b'a ts'ín s'enijmíhi xi nkú tjihin ra éhen Ntjaná.

²⁶ Tíb'enijmía ni xi kis'ejña 'ma nú chá ján. Najmi kisakúchjhi niu xuta xi kis'e nistjin nk'ie. Tunga nd'ai xuta xi Ntjaná kik'áts'e tís'ejña chjhi niu. ²⁷ Kits'ín mje nga kuakúhu xuta xi ts'e xi nkú ts'ín tijn kjuanchináha ko kjuachánkahá ajihin xuta xi tjin nga ngúsuhun asuntee. Kui nihi xi ja tís'ejña chji nd'ai. Ko ni xi tís'ejña chjiu, kui xi Cristo. Kui xi tijnajinnuu ko títs'ín nga tichuyohoo nga sakúhunuu kjuachánka.

²⁸ Kui Cristo xu'bi tíb'enijmíhi xuta. Ya sisiin xi nkú ts'ín tí'bai niyáihí ko títakuyáihí ngayjee xuta, tu xi kuichú maha ngayjee xuta xi s'ejihin Cristo xi nkú ts'ín mjehe Ntjaná.

²⁹ Kui ni xi títs'ian nk'ie nga títs'inxá. Nga'yún xi títsjana Cristo títasinkona, kui nga ndjá títs'inxána.

2

¹ Mjena nga choo nga tu xí tshé kjuanimá tibenkinuu jun ko xuta ninku nanki Laodicea ko ngayjee xuta xi najmi be xi nkú tjián. ² Mjena nga sakú nga'yúhun ngayjee xuta ninku, nga nkuhú k'ua xinkjin at'aha tjoho, ko nga nkuhú b'a kuitsu kjuankjintak'uhun nga nkúnkú, ko nga kamankjinyehe ni xi mjehe Ntjaná. Yohó ni ma kamankjihin ni xi y'éjña 'ma Ntjaná, kui nihi xi Cristo nd'ai. ³ Kui nga nk'ie nga yahaná Cristo yaá ngayjee kjuankjink'un xi 'yún nanka xi chjhi ra.

⁴ B'i ts'ín tít'et'ánuu tu xi najmi ch'a én tsjo tsu tsank'á k'uanachakohonuu. ⁵ Ndaha tsa najmi an kikjin tijnajinnuu, tunga kjintahána jun ko tsjo mana nga be xi nkú ts'ín nda tintsubakoo xinkiu ko xi nkú ts'ín ndjá tinchajiun Cristo, at'aha kui xi s'ejinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tintsubakaa Cristo

⁶ Kui b'a maha, xi nkú ts'ín kin'ekjáihin ruu Nda Ntjaná Jesucristo, tu nkú b'ahá ts'ín tsjénkiu. ⁷ Nanka katji kjamanuu ajihin Cristo ko ndjá tinchajiun, at'aha kui xi kis'ejinnuu xi nkú ts'ín kisakúyanuu. Ko tehente tjohon máb'achjhi Ntjaná nga ja kamo xuta xi ts'e.

⁸ Chúhun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachakohonuu én nanka tiya xi be xuta. Kui xi nibáha ra sin chá xi be xuta, ni xi asunnte y'aha ra. Najmi Cristo nibáha ra.

⁹ Ajin yjonintehe Jesucristo tijnajin kikjin Ntjaná, ¹⁰ ko jun ja kisakúnuu ni xi ndy-jat'anuu kai at'aha nkuhú tsichu makoo Cristo. Kui xi batéxumaha ngayjee xi tjihin xá ko xi batéxuma.

¹¹ Nk'ie nga kis'ejinnuu Cristo, kin'enuu nku circuncision, tunga najmi circuncision xi n'ehé ra yjonintee kin'enuu. Circuncision xi kjexín ní jé xi kich'o kin'enuu. Cristo xi b'a kits'innuu. ¹² Nk'ie nga kisatentó, tsangiyanjikoo Cristo. Nk'ie nga kis'ejinnuu nga'yúhun Ntjaná xi kits'ínkj'áiyako ngáha ra Cristo ngabayoo, ta j'áiyakoo ko kui ajihin ngabayoo.

¹³ Jun xuta k'ien kamo nistjin nk'ie tu ngat'aha ngatitsunnuu, nk'ie nga najmi kin'enuu ni circuncision xu'bo. Tunga Ntjaná kits'ínk'íentu tít'unkonuu Cristo. Kits'ínndyjat'aná ngayjee ngatitsunná. ¹⁴ Kikjetiya xujun xi má nga kis'et'a ni xi tjenná, xi ngji kontraná. Kikjexín xujun ko kingját'a kruu. ¹⁵ Cristo kits'ínchjén Ntjaná nga kits'ín nganaha xi tjihin xá ko xi nk'a tjen. Kiya kjuasuba xi kisakúhu nga kin'e nganaha xi tjihin xá ko xi nk'a tjen.

¹⁶ Kui nga najmi tu ch'a n'esihin ruu xi kuinchjayanenuu ngat'aha ni xi tichino ko tsa xi ti'yu, ko a ra ngat'aha nistjin nga tibitju s'i, ko a ra nistjin nga tib'atuts'ihin soo, ko tsa nistjin nkjun. ¹⁷ Ngayjee ni xu'bi mjehe kuakuchji ni xi niba askahan, tunga Cristo bi b'ejna chji sisin ni xi niboo.

¹⁸ Najmi tu 'bainto nga xi b'asje nimakjua maña yjoho ko benkjun ntitsjee incha k'uechjanuu ni xi n'ekjohon. Kui joo xi ni xi ma chji suba kuihi nchjanimiyaha ko nk'a b'asje tiya yjoho ngat'aha ni xi mankjihin ei asuntee. ¹⁹ Ja incha ngji t'axihin xi nintaku xuta ninku maha. At'aha xi nintaku xuta ninku maha, kui xi ts'in nga sa yjonintee xi nku ts'in mjehe Ntiana nga sa. Sa yjonintee at'aha incha y'a y'aha ra xinkjin.

B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga Cristo tsayakaá ko j'áiyako ngáhaná

²⁰ Ja tsyakoo Cristo, kui nga kama ndaihi ruu ni xi batexumaha asuntei. Kui nga, ¿a tintsuba saha ruu asuntee xi nku ts'in tjintuhu xuta xi ts'e? ¿Á tinu'yá'én saha ruu kjuatexuma xi tsuhu xuta? ²¹ B'a tsu éen: "Najmi tu n'ekoo niu. Najmi tu chjut'o niu. Najmi tu chjubó niu." ²² Kui ni xu'bi nintaku xuta tsitjuhu ko xuta y'ejna. Feya nii nga n'echjen. ²³ B'a maha xi kixi mankjihin maha nga b'a ts'in nchja, at'aha ts'in kjua'yuhun ra xuta nga skuengkjun Ntiana ko nga ts'in nimakjua yjoho ko nga 'yún tsjaha kjuanima yjonintehe. Tunga najmi chumi ni chjhi ra tsa basinkona nga b'ech'oná ni xi nchjaha animaná asuntei.

3

¹ Ja j'áiyako Cristo ngabayoo, kui nga tinchisjainu ni xi tjin ndjiojmi jan má tjñat'aha Cristo Ntiana. ² Ni xi tjehe ra ndjiojmi jan n'enkjintak'un, najmi ni xi ts'e asuntee. ³ At'aha ja tsayo ko tintsuba tik'unkoo Cristo nginkun Ntiana. Kui nga najmi ma chjhi yaha jun nd'ai. ⁴ Cristo xi ts'in nga tintsuboo. Nistjin nga kjua'akuchji yjoho Cristo, kui nistjiun ta cha yaha jun ko kuakuchjiu kjuachankaha.

B'i ts'in tsakuya Pablo xi nku ts'in chúhuún yjoná

⁵ Kui nga n'ek'iehennu ni xi tjintujin animanuu xi tjehe ra asuntee. Najmi tu ch'a xi chuba kjuántukohó xinkjin, ko tsa ts'in ni xi chuntí nginkun Ntiana, tsa yjonintee xi kuatexumaha, tsa mjehe ts'in ni xi ch'on tjin, tsa kjuanchiná 'yún kjuasihin. Xi 'yún fasihin kjuanchiná, kui xi k'ái ntia tjenni. ⁶ Tu ngat'aha nga b'a incha ts'in xuta, kui kjuaha nga incha nibanehe ra kjuakjahan Ntiana. ⁷ Ko jun b'a ta kin'o nistjin nk'ie, nk'ie nga tintsubajiun ni xu'bo.

⁸ Nd'ai ta n'e t'axiún kjuakjoon, kjuastintoo, kjua'unchoo, én chubatit'oon ko én ch'on tsuu. ⁹ Najmi tu ch'anachoho xinkiu. Xi nku ts'in tintsuboo nistjin nk'ie, b'a joyaha tsa nku najyun chá kin'esjo. ¹⁰ Tunga xi nku ts'in tintsuboo nd'ai, b'a joyaha tsa najyun tsetse kindyja ngáhanu. Xi nku ts'in tjiyaha Ntiana, b'a ts'in tis'eyanuu nk'ie nga tits'in tsetsenuu ko nga tímankjin sisinnuu nku tjihin ra ngat'a ts'e Ntiana. ¹¹ Ajihin xuta xi ja kama tsetse najmi ta chumi ni behe ya xi ntje judio tjehe ra ko ya xi najmi ntje judio tjehe ra, ya xi kin'ehe ni circumcision ko ya xi najmi kin'ehe, ya xi xin nibaha ko ya xi kinte tjen nginkun xuta, ya xi xuta musu xi kich'atse ko ya xi ndaihi yjoho. Ngayjee kui nii nkuhú bichú majin Cristo, ko Cristo tjñajihin ngayjee.

¹² Ntiana j'áinnuu, k'j'áts'enuu ko tjoho jun. Kui nga n'e tsetse yahanu xi nku ts'in kuintsuboo nga chasenimoo xinkiu, kas'enuu kjuanda, nimakjua kas'eyanuu, nimakjua n'ekoo xinkiu ko najmi tu kitsa katuma stinnuu. ¹³ N'e 'yún tak'uhun xinkiu ko n'endyjat'ohoo xinkiu tsa tjin ajinnuu kjuasti. Xi nku ts'in kits'inndyjat'anuu Nda Ntiana, b'a ta ts'in n'endyjat'ohoo xinkiu. ¹⁴ N'etj xinkiu, at'aha kjuatjoo xi 'yún chji saha ra nga ngayjee ni xingisoo ko nkuhú ts'in manuu.

¹⁵ Kichj'ajinnuu tu xi nkuhú yjonintehe Cristo kamahanu ko b'a ts'in s'ehenuu kjuajyu. Kjuajyuhu Cristo katsjaniyaha animanuu ko tehente tjohon máb'achjhi Ntiana ngat'a

ts'e kui niu. ¹⁶ Kat'ejñajinyjenuu éhen Cristo. N'enkjínk'un sisiun xi nkú ts'ín kuakúyohoo ko nga k'uai niyóhoo xinkiu. Tjohoon máb'achjihí Ntíaná ajin animanuu nga sóhoo salmo ko sohon nínku ko xi nkú ts'ín kuakúyanuu Espiritu nga só. ¹⁷ Ngatentee ni xi n'oo, tsa chubo ko tsa tu mí xáha ni xi n'oo, Nda Ntíaná Jesu n'ekasíun tíjün nga b'a n'oo ko tjohoon máb'achjihí Ntia Na'miná ngat'a ts'e ni xi kisakújinnuu Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úentu xuta

¹⁸ Jun xi tí'minuu chjuún, chankjún x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'ín tíñaha xuta xi yanki Nda Ntíaná.

¹⁹ Jun xi tí'minuu x'in, n'etjò chjuúnnuu ko najmi tu ndjá n'ekoo.

²⁰ Jun xi tí'minuu ntí, tinú'yá'én tehentohoo xi chánuu. At'aha kui niu xi sasíhin Nda Ntíaná.

²¹ Jun xi tí'minuu na'mi, najmi tu chuba kjahán n'ekoo ntínuu, tu xi najmi kfehe ra k'un.

²² Jun xi tí'minuu xuta musu xi kich'atse, tinú'yá'én tehentohoo xi já ntianuu maha ej asuntej. Najmi tu nk'ie nga tibasenuu b'a n'o, tsa tu xi nda kuasehenuu. Ngayjehe ní tak'un b'a n'oo at'aha Nda Ntíaná yankjún. ²³ Tu mí xáha ni xi n'oo, ngayjehe animanuu b'a noo. B'a n'oo xi nkúhu tsa Nda Ntíaná tín'exát'ohoo, najmi tsa xuta. ²⁴ Yo nga sakúnuu ni xi tjíndaha Ntíaná nga tsjáha ntíhi. Cristo tín'exát'ohoo, kui xi Nda Ntíanuu. ²⁵ Xi títs'ín ni xi najmi b'a tjín, kui xi ts'ínkjáin ngajoya ngáha ra chjihí ni xi títs'ín. Najmi ngabi ts'ínko Ntíaná xuta.

4

¹ Ko jun xi tí'minuu já ntia, nda ko kixi n'ekoo xuta musu xi kich'atso. At'aha yo nga ta tíñanuu ko jun nku Nda Ntia ndjiojmi ján.

² N'ekjas'ohoon yjonuu nk'ie nga chubakoo Ntíaná. Najmi tu n'ekjentohoo yjonuu nga tjohoon máb'achjihí ngat'a ts'e ni nda xi tsjánuu. ³ Ko ta chubantjaini tu xi Ntíaná tsjánteni má nga k'úenijmí éhen, tu xi kuixinyahani ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko títs'ejña chji nd'aj ngat'aha Cristo. At'aha kui kjuaha kjíya'yúhunna ej. ⁴ Chubantjainú tu xi kama kuakuchjí sisihinna éhen ko xi nkú ts'ín tíhin nga kuinchja.

⁵ Nanká n'ekjínk'un xi nkú ts'ín kuintsabajihuun xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná. Xki nistjin xi kjuá chase sisihuun ni xi n'oo. ⁶ Tehente tsjo ts'ín chubo ko kas'ehe sin ni xi chubo. B'a ts'ín chahanu xi nkú k'úíhuun nga nkúnkú xuta.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujün

⁷ Xi nkú ts'ín tíjña ej kuitsuyayjenuu nda Tikiko, nda nts'eé xi tjona, xi kixi títs'íntjusun xáha, xi ta títs'ínxát'aha Nda Ntíaná xi nkúhu an. ⁸ Kui xi títs'ínkjísenuu tu xi chahanu xi nkú n'e tintsubai ej ko tu xi sakú nga'yúhunuu. ⁹ Ko títs'ínkjíka Onesimo, nda nts'eé xi tjona xi ta kixi títs'íntjusun xáha ko xi nda nankinuu maha. Incha kuitsuyanuu ngatentee ni xi tíma ej.

¹⁰ Títs'ínkjínuu kjuasuniña Aristarko, nda xi kjiya'yúnkona nubayá ej, ko Marko xi nts'esti maha Bernabe. Ja ta tsichunuu éhen Marko. Nda n'ekjóhooon tsa kuichúsenuu yo. ¹¹ Ko títs'ínkjínuu kjuasuniña Jesu, kui ndo xi ta 'mi ya Justo. Tu kuihí já judio xu'bi xi y'anjikona xá xi títs'ian nga tib'enijmía xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Kui jóo xi tsjá nga'yúnna.

¹² Ta títs'ínkjínuu kjuasuniña Epafra, xi nda nankinuu maha. Kui xi ta títs'ínxát'aha Cristo Jesu ko tehente ngayjehe k'un tibankintjálnuu nga tínchjako Ntíaná, tu xi ndjá kuinchahanu ko kama je kikjiun ko kamo xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná. ¹³ An be sisian xi nkú ts'ín Epafra kjintahá ra jun ko ta kjintahá ra xuta xi tjín nanki Laodicea ko xi tjín nanki Hierapoli.

¹⁴ Ta títs'ínkjínuu kjuasuniña Luca, nda chjinenki xi tjona, ko Dema.

¹⁵ Tjohoon kjuasuniñana já nts'eé xi tjín nanki Laodicea ko tjohoon kjuasuniñana tachjuún Ninfa ko xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha. ¹⁶ Nga ja kamanuu nga n'eyo xujuin, ta n'ekjihuu nga kats'inya xuta ninku Laodicea. Ko jun ta n'eyo xujun xi nibaha Laodicea.

¹⁷ B'a t'ihun Arkipo: “N'enkjintak'uin nga nda n'etjusun xaha Nda Ntiana xi kik'ahi.”

¹⁸ An Pablo ntuna tib'et'ahanuu kjuasuniñana. N'ekj'átsjon nga kjiya'yán. Kas'enuu kjuandaha Ntiana.

Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Tesalonika

¹ An Pablo, Silbano ko Timoteo tísuniñahí, jun xuta ninku nanki Tesalonika, xi kikj'áts'enuu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu.

B'i ts'ín títs'ínkj'átsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínkjáihín xuta ninku nanki Tesalonika én nda tsuhu Jesucristo

² Tehente nk'ie nga chubakoi Ntíaná chubantjáihí ko 'báihí máb'achjíhí Ntíaná at'aha kichubó éhen. ³ Nginkun Ntia Na'miná f'átsjen tehenteni xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntíaná ko t'n'o xá xi mjehe, xi nkú ts'ín tjonuu ko t'ibisinkoo xinkiu, ko xi nkú ts'ín t'n'echjúkjoo kjuanima xi t'ibitjajúun nga t'ichuyóhoo nga k'juái ngáha Nda Ntíaná Jesucristo.

⁴ Jun já nts'e, tjoho Ntíaná jun ko yai nga j'ájinnuu. ⁵ At'aha nk'ie nga kik'ienijmí én nda tsuhu Jesucristo ajinnuu, najmi tu suba én kichubai. Kis'ejña chji ní nga'yúhun Ntíaná. Espirituhu Ntíaná kits'ínxá ko ndahachí najmi jo jan kamaní nga kichubai. Yo xi nkú n'e tintsubai ajinnuu nga ngandanuu ni xi kin'eí.

⁶ Nk'ie nga kichaseni ta kichasoojó Nda Ntíaná, b'a ts'ín tsinchiyó xi nkú ts'ín kuintsuú. At'aha nk'ie nga ja kin'ekjóhooon éhen Ntíaná, ta kisakúnuu nkjin t'ikjá kjuanima, tunga Espirituhu ní Ntíaná kitsjánuu kjuatsjo. ⁷ B'a ts'ín y'ejña chjihí ruu ngatentee xuta xi s'ejihín Ntíaná xi tjín nga ngúsuhun ante Macedonia ko ante Akaya xi nkú ts'ín tsjenkiáá Nda Ntíaná.

⁸ At'aha jun tjun kichubó éhen Ntíaná ko t'ífindju éen najmi tu suba ante Macedonia ko ante Akaya. Tu má níhi tíya xi nkú ts'ín t'is'ejinnuu Ntíaná. Kui nga najmi ta machjéhen ra tsa nkú kuixín sahaní jin. ⁹ At'aha xuta t'íncha nchjanijmíyaha xi nkú ts'ín jun kin'ekjájni nk'ie nga tsichuseihí, ko xi nkú ts'ín kin'ekj'í t'axiún ntia xi ntsja xuta ts'índaha nga kin'ekjóhooon Ntíaná. Nd'ai yjankiu Ntia xi t'jña t'ík'uuun. Kjuaxi nga kui xi Ntíaná. ¹⁰ Nd'ai t'ichuyóhoo Ntíhí Ntíaná xi nibá ngáha ndjiojmi ján. Kui xi Jesu xi Ntíaná kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo ko xi ts'íink'ankiná n'istjin nga nibánehe kjuakjahan Ntíaná asuntee.

2

B'i ts'ín títs'ínkj'átsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínxá ajihín xuta ninku nanki Tesalonika

¹ At'aha ja yo jun, já nts'e, nk'ie nga najmi xá tiya kama nk'ie nga tsichí ajinnuu. ² Yo nga un kikieni ko ch'on kamat'ain nanki Filipo kintehe ni nga tsichí ajinnuu. Tunga Ntíanáhá kitsjá nga'yúnni, kui nga ndjá kin'esjeheni yjoni nga y'enijmí én nda tsuhu Ntíaná ajinnuu. B'a kin'eí ndaha tsa nkjin maha xi ngji kontrani.

³ Najmi ni xi ngasten ko tsa ni xi ch'onk'un nibáha ra ni xi b'enijmí ko ta ndaha najmi ch'anachaihi xuta. ⁴ Nda ní tsaseni Ntíaná ko kin'ekjas'enni nga k'úénijmí én nda tsuhu, ko b'a n'e t'ichubai. Najmi xuta t'í'báihí kjuatsjo. Ntia níná t'í'báihí kjuatsjo, kui xi be xi nkú ts'ín t'jintuyáni.

⁵ Xi nkú n'e ja yo, najmi kichuba un uin ko ta ndaha najmi kich'anachaihi, tsa tu xi b'a ts'ín kjuaihiní toon. Ntíaná be nga b'a tjín ni xi t'ixian. ⁶ Najmi tsinchisjái tsa kjuachánka sakúni ajinnuu ko ta ndaha ajihín xuta xingisoo, ⁷ ndaha tsa jin xi já postruhu Cristo kama kai tsinchihí ni xi machjénni. Kichase sisihín. B'a kin'eí xi nkú ts'ín nku tachjuún xi basehe ntíhi.

⁸ Yún nkjún tjonj jun, kui nga santaha najmi tu nku én nda tsuhu Ntíaná kin'ekjas'ehen ri. Tsa ni xi kuayántjaihi ri kai, tsayantjáihí ri. 'Yún nkjún kisasíni jun. ⁹ ¿A f'áítsjennuu, já nts'e, xi nkú ts'in kin'exái ko kiyai kjuanimá ajinnuu? Nístjin nístjen kin'exái tu xi najmi ch'á kamahani nk'ie nga y'enjímíhi én nda tsuhu Ntíaná.

¹⁰ Jun ko Ntíaná be xi nkú ts'in je ko naxu tintsubai ajinnuu jun xi s'ejinnuu Ntíaná, ko nga najmi tjín xi kjaníneni tsa mí nihi. ¹¹ Yo xi nkú ts'in kichíhín nga nkúnkú jun, xi nkú ts'in kuhun xi tí'mi na'mi ntíhi. ¹² Kik'ai niyáihí ko kik'ai nga'yíhín. Kik'inyaihi nga kuintsuboo xi nkú ts'in tjíhin nga k'úentu xuta xi ts'e Ntíaná. At'aha jun j'ájinnuu Ntíaná nga kuítjás'enjiun nga Ntíaná kuatéxumanuu ko nga sakúnuu kjuachánkaha.

¹³ Kui kjuaha nga najmi n'ekj'áiyai nga tehente 'báihí máb'achjíhi Ntíaná, at'aha kichjubó éhen Ntíaná xi kik'ienjímí. Najmi kin'ekjóhoon xi nkúhu tsa éhen xuta. Kjuaxi kjáihín nga kui xi éhen Ntíaná ko títs'ínxájjinnuu nd'ai jun xi s'ejinnuu Ntíaná. ¹⁴ Jun já nts'e, b'a ta kamat'on xi nkú kamat'ain xuta ninkuhú Ntíaná xi tjín ante Judea xi ta s'ejihín Cristo Jesu. Un kikienuu aya ntsja xuta nankinuu xi nkú ts'in ta un kikiéhe xuta ninku xu'bo aya ntsja xuta judío xinkjín.

¹⁵ Kui xi ta incha kits'ínk'ien Nda Ntíaná Jesu ko já profeta, ko jin incha kikatjennkiní. Najmi maha incha ts'in ni xi sasihín Ntíaná ko fi kontraha ngatentee xuta. ¹⁶ B'éch'oní nga b'enjímíhi xuta xi najmi ntje judío tjeheh ra én xi ts'ínk'ankihí xuta. Tehente títs'íntsené jé yjoho nga b'a tíncha ts'in, tunga nd'ai ja j'aik'úhún xuta xu'bo kjuakjahan Ntíaná.

B'i ts'in kitsúya Pablo nk'ie nga ta mjehé ngáha ra ngjuaisehe xuta ninku Tesalonika

¹⁷ Jun já nts'e, kama mje nkjúnmi ko tu ni xí tsinchisjái niyá níi nga kuankínse ngáha ri nk'ie nga ja j'a chuba nístjin nga tsankin t'axín má nga tintsuboo, ndaha tsa najmi ngji t'axihín xinkjín animaná. ¹⁸ Kui nga kama mjeheni nga kuankínse ngáha ri. An Pablo nku jo niyá kama mjena nga kfínse ngáhanuu kai, tunga ndanindoohó y'échjani. ¹⁹ At'aha, ¿mí nihi xi tichuyáihí ko mí nihi xi kama kjuatsjoni ko mí nihi xi kama chánka n'esjekohoni yjoni nginkun Nda Ntíaná Jesucristo nk'ie nga kj'uaí ngáha? ¿A najmi juhún? ²⁰ Kjuaxi nga jun xi kjuachánkani ko kjuatsjoni.

3

B'i ts'in kitsúya Pablo mí kjuaha nga y'exáha Timoteo

¹ Kui b'a maha nk'ie nga najmi ta kama 'yún sahani, tu xi b'a ts'in chahani ni xi tímat'on y'endai nga kuintsuba subai nanki Atena ² ko kin'ekjíi nda nts'eé Timoteo, nga kui xi ngjuaisenuu. Kui xi ta títs'ínxát'aha Ntíaná nga tób'énjímí én nda tsuhu Cristo. Kin'ekjíi tu xi tsjá nga'yúhunnuu nga kuasínkohonuu ko ndjá kuinchajiun xi s'ejinná. ³ Najmi mjeni tsa tjín xi tjín ajinnuu kfehe k'un tu ngat'aha ni xi tíf'ajin. Ja yo nga tjíhin nga b'a kamat'aán.

⁴ At'aha nk'ie nga tintsuba sai ajinnuu, tsixinya títuíhín nga sakúná kju'a'un, xi nkú nga ja kama ko yo. ⁵ Kui kjuaha tu xí kis'entahána. Kui nga kits'ínkjisehenuu Timoteo tu xi skuehena tsa tu b'a ts'in ndjáhá s'ejin sanuu. Najmi mjena tsa ndanindoo kjút'ayák'unnuu, tsa b'a ts'ínndyjaha xá xi kin'eí ajinnuu.

⁶ Ja kik'óya ngáha Timoteo nga ngjisenuu. Én nda tsu j'aikoní. B'a títsu nga tu nkú b'ahá ts'in s'ejinnuu Ntíaná ko nga tu b'a ts'in tjíhinnuu kjuatjo. Kitsúyani nga tsjo ma tehentenuu nga f'áítsjennuu jin ko nga tu xí mjehénuu cha ngáhani xi nkú ta ts'in jin 'yún mjeni nga chaihi jun.

⁷ Kui kjuaha, já nts'e, ajihín kjuanusin xi tjínmi ko kju'a'un xi tibení, tísakú nga'yúnmi nga tínu'yái nga tu nku b'ahá ts'in ndjá s'ejinnuu Ntíaná. ⁸ Títsjá nga'yúnmi nga yai nga ndjá tinchajiun Nda Ntíaná. ⁹ Najmi tísakújjinni én xi nkú ts'in k'uaihi ri máb'achjíhi Ntíaná at'aha ndjá tinchajihun Nda Ntíaná ko tí'bainí kjuatsjo nginkun Ntíaná. ¹⁰ Nístjin

nistjen 'yún nkjún binchiihí Ntíaná tu xi katsjántehení nga chase'a ngáhaná xinkíá ko nga n'endjuút'ai ni xi s'ejinnuu, tsa tu aha tjín ni xi ndyjat'a sa.

¹¹ Katsjánnyáni Ntía Na'miná ko Nda Ntíaná Jesu tu xi kama kuankíhinse ngáha ri. ¹² Ko 'yún katsjá sanuu kjuatjo Nda Ntíaná tu xi b'i ngján n'etjohonu xinkiu ko xuta xingisoo xi nkú ts'ín tjoní jun. ¹³ Katsjá nga'yúhún animanuu tu xi najmi chumi ni sakújihinnuu ko je s'eyahanuu nginkun Ntía Na'miná nistjin nga kj'uaíko Nda Ntíaná Jesu ngayjee xuta xi kikj'áts'e.

4

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsubaá nginkun Ntíaná

¹ Nd'ai já nts'e, ngajoho Nda Ntíaná Jesu t'ibinchiihí ko tí'bai niyáihí nga n'ehenu xi nkú ts'ín kisakúyanuu ko xi nkú t'n'o tu nkú b'ahá n'e so. At'aha ja y'eña chjiihí xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsuboo ko nga k'uohoo kjuatsjo Ntíaná. ² Yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'eihín, kui kjuatéxumaha xi y'éña Nda Ntíaná Jesu.

³ Ni xi mjehe Ntíaná, mjehe nga xuta je kamo nginkun. N'e t'axíhún yjonuu nga chuba súntukonú xinkiu. ⁴ Nga nkúnkú xi tjín ajinnuu katumankjihín xi nkú ts'ín je ko kixi ts'íinchjén yjonintehe. ⁵ Najmi tu nku ni xi fásihín yjonintenuu n'esihún, xi nkú nga ts'ín xuta xi tjín asuntee xi najmi be Ntíaná.

⁶ Ndaha nku najmi tu ch'a xi kuankikjuaha nda nts'e ko tsa k'uanachaha. Xi nkú ts'ín kik'inyaihi ko y'eña chjiihí, Ntíaná ts'íinnijéhe ra xuta xi ts'ín kui ni. ⁷ At'aha najmi j'áinná Ntíaná tsa tu xi ni xi chuntí kuintsubajihinná. J'ájin níná tu xi ni xi je kuintsubajihinná nginkun. ⁸ Kui b'a maha, xi ts'ín t'axíhin kjuatéxuma xu'bi, kui xi najmi kuatéxumaha xuta t'ís'ín t'axín. Kjuatéxumaha ní Ntíaná xi kitsjánuu Espiritu Santo t'ís'ín t'axín.

⁹ Ngat'a ts'e kjuatjo xi tjíñajinná ñá xi nts'eé mahaná, najmi machjén tsa k'uet'á xujunuu. At'aha Ntíaná ja tsakúyanuu nga b'i ngján tjíhin nga n'etj'ó xinkiu. ¹⁰ B'a ts'ín k'áihín t'n'etj'ó ngayjee já nts'eé xi tjín nga ngúshún ante Macedonia. Tunga jin t'ibinchiihí, já nts'e, nga 'yún nkjún kas'e sanuu kjuatjo. ¹¹ Tinchísjo nga kas'enuu kuajyu nga tintsuboo, ko n'oo ni xi ts'ajun, ko ntsoo n'exákohonu. B'a n'ó xi nkú tsixín nga n'oo, ¹² tu xi nda ts'ín kuintmahanu ajihín xuta xi najmi s'ejihín Ntíaná ko tu xi najmi chumi nihi xi ndyjat'ahanuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín kj'uaíkj'áná Nda Ntíaná Jesu

¹³ Jun já nts'e, mjeni nga choo ni xi kamaha xuta xi ja k'ien, tu xi najmi k'úé babaha ra yjonuu xi nkú ts'ín 'be babaha xuta xingisoo, xuta xi najmi chumi nihi xi tikuyáha. ¹⁴ Xi nkú ts'ín s'ejinná nga k'ien Jesu ko j'áya ngáha ra ngabayoo, b'a ta ts'ín s'ejinná nga Ntíaná ts'íinkj'áiyako ngáha ra Jesu xuta k'ien, kui xuta xi kis'ejihín Jesu.

¹⁵ Éhen Nda Ntíaná ni xi t'ibixínyai nga ñá xi tintsubaá nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná najmi kuitjá t'itjuhuún xuta xi ja k'ien. ¹⁶ At'aha nk'a ján nibaha Nda Ntíaná. Kuinú'yá nku nta xi k'uéxá ngajoho Ntíaná, kui xi ntaha ntítsje k'aku, ko kjuane tjioho Ntíaná. Tjun xuta xi kis'ejihín Cristo kintehe ni nga kuayá kj'uaíyaha ngabayo. ¹⁷ Ko askahan ñá xi tintsuba tik'un saá kui nistjiun n'ekjínjikóná xuta xu'bo ajin nintju xi má nga n'ekjáihiín Nda Ntíaná nk'a ján. Yohó ni ma kuintsubaka síhaán Nda Ntíaná. ¹⁸ Kui én xu'bi tjen nga'yúnkoho ruu xinkiu.

5

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú chun nk'ie nga kj'uaí Nda Ntíaná

¹ Jun já nts'e, ngat'a ts'e nistjin xi nibá ko nkjé kuitjusun niu, najmi machjéhen tsa k'uet'á xujunuu. ² At'aha jun ja ya sisiun nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná, kj'uaí nistjin nga najmi ch'a xi tikuyáha, xi nkú ts'ín f'ai nku nda ndyjé nga jyuun. ³ Nk'ie nga:

“Tjinná kjuajyu nd'ai kō ja nda n'e tintsubaá”, kuitsu xuta, nk'ie tjen'yún nibanehé ra ni xi ts'ínkjehe xi nkú ts'ín nibanehe chjintí nku tachjuún xi ja tsíhin ntí. Najmi s'e má kuanka 'ma xuta kui nistjin xu'bo.

⁴ Tunga máha jun, já nts'e, najmi má jyuun tintsuḅoo, tsa tu ndyjahanuu nga kj'uaí nistjin xu'bo xi nkú joyaha nku nda ndyjé. ⁵ Ngatentoo tintsuḅoo má ndzjeen kō má nistjiun. Najmi má nistjen kō tsa má jyuun ts'ená. ⁶ Kui nga najmi tu sufehená xi nkúhu xuta xingisoo. Tintsuba tík'un nínáá kō chasééhe ni xi n'eé.

⁷ At'aha xi fantufé, nga jyuun fantufé, kō xi ma ch'i, nga jyuun ma ch'i. ⁸ Tunga ñá xi má ndzjeen ts'ená tjíhin nga n'enkjín sisihín tak'aán kō k'úendaá yjoná xi nkú joyaha já jun xi kjaán. N'e s'ejían Ntíaná, kas'ená kjuatjo, kō chúyahaá nga k'uankiá. B'a ts'ín chjúhun raá yjoná xi nkú ts'ín kuhun yjohō já jun xi kján.

⁹ At'aha najmi b'a ts'ín y'énda Ntíaná tsa ñá sakúná kjuakjahan. Y'éjña ní nga Nda Ntíaná Jesucristo ts'ínk'ankiná. ¹⁰ Kui xi k'ienntjáihiná tu xi kuintsuba tík'unkehoná, ndaha tsa ja tsayaá kō ndaha tsa tintsuba tík'un saá ej asunntej. ¹¹ Kui b'a maha, b'i ngján tjen nga'yúhunruú xinkiu kō tisinkoo tu xi ndjá kuinchunjihinnu xi s'ejinná. B'a n'oo xi nkú nga t'n'o santaha nistjin nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi incha ts'ín xuta ninku

¹² Jun já nts'e, tbinchihí nga katumankjinnuu nga Nda Ntíaná títs'ínxát'aha já xi tíncha ts'ínxáinnuu, já xi yja títjunnuu kō títsjánnyánuu. ¹³ Yún chankjún kō n'etjō jōo tu ngat'aha xá xi tíncha ts'ín. Kō b'i ngján kas'enuu kjuajyu nga tintsuḅakoo xinkiu.

¹⁴ Jun já nts'e, ta tbinchihí ni xu'bi. Tjen niyóhoo xi najmi mjehe ts'ínxá. Tjen nga'yúhuun xi tífehe k'un. Tisinkoo xi najmi ndjá tínchajin xi s'ejinná. N'e'yún tak'uhun ngatentee xuta. ¹⁵ Tsa tjin ajinnuu xi ch'on kin'ehe, chasoo nga najmi tu ts'ín ngajoya ngáha ni xi kin'ehe. B'i ngján nda n'e tehentohoo xinkiu kō ngayjee xuta xingisoo.

¹⁶ Tehente tsjo kat'enuu. ¹⁷ Tu nkú chubakonú Ntíaná. ¹⁸ Tu mí nihí ni xi kamat'on, tjohoon máb'achjhi Ntíaná. At'aha kui niu xi mjehe Ntíaná nga n'oo jun xi s'ejinnuu Cristo Jesu.

¹⁹ Najmi tu n'ek'ienyo nd'í xi títs'ínkat'ai Espirituhu Ntíaná ajinnuu. ²⁰ Najmi tu tohón manuu xi nchja én xi tsjá Ntíaná. ²¹ Chasohoo ngayjee tu mí nihí ni nga tínchísajaijun ni xi nda kō kui xi n'oo. ²² T'ech'óhoo yjonuu ngayje tíkjá ni xi najmi nda.

²³ Ntíaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi kats'ín jeyjenuu nginkun kō kakunnuu, tu xi ndahachí najmi s'ehe jé ajin kjuankjintak'unnuu kō tsa ajin animanuu kō tsa ajin yjonintenuu nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná Jesucristo. ²⁴ Ntíaná xi kixi ts'íntjusun ni xi nchja, kui xi j'ájinuu kō ts'íntjusun ni.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujin

²⁵ Jun já nts'e, nk'ie nga chubakoo Ntíaná, chubantjáini.

²⁶ Ngajoni súniñaha ruu ngatentee já nts'eé.

²⁷ Ngajohō Nda Ntíaná t'bankihinnu nga kan'eya xujin nginkun ngatentee já nts'eé.

²⁸ Kas'enuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Tesalonika

¹ An Pablo, Silbano ko Timoteo tsumiñahí, jun xuta ninku xi tintsuboo nanki Tesalonika, xi kikj'áts'enüu Ntia Na'miná ko Nda Ntjaná Jesucristo.

² Kas'enüu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntjaná Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kamat'ain xuta nk'ie nga kj'uaí ngáha Jesucristo

³ Jun já nts'e, jin tjiñin nga tehente k'uaihi máb'achjíhi Ntjaná nga ja kichjubó éhen. Kixi tjiñin nga b'a n'ei, at'aha 'yún tis'ejin sanüu éhen Ntjaná ko at'aha b'i ngján 'yún t'n'etj'ó so xinkiu. ⁴ Kui nga tsjo mahani jun ajihin xuta ninku xingisoo xi Ntjaná ta ts'e. Tibixínyai xi nkú ts'ín t'n'e chúkjuo ni xi tímat'on ko xi nkú ts'ín t'n'e s'ejin Ntjaná, ndaha tsa t'n'e unchanüu ko nkjin t'ikjá kjuanima tísakúnüu. ⁵ Kui ni xu'bi xi bakúchji nga kixi basehe Ntjaná mí nihi xi nda ko tsa xi najmi nda tít'sín xuta. Tib'axkinüu nga jun xi tsuhunüu má batéxuma. Kui kjuaha nga un tibeñenüu.

⁶ Kixi ts'ín Ntjaná nga tsjáha kjua'un xuta xi tít'sínk'ajinnüu kjua'un ⁷ ko nga tsjánüu jun xi t'n'ek'ajinnüu kjua'un nga n'ekj'áiyakoni. B'a kama nistjin nga kj'uaí kúchji yjoho Nda Ntjaná Jesu, nk'ie nga nibajenko nk'a jan ntítsjehe xi tjiñin nga 'yún nga tjenjin ts'ihin nd'í. ⁸ Kj'uaí ts'ínk'íechj'í xi najmi be Ntjaná ko xi najmi kint'é'éhen én nda tsuhu Nda Ntjaná Jesu.

⁹ Kui xutaha xi ts'ínk'ajihin kjuanima nga ndyja sín. N'ekj'í t'axín nginkun Nda Ntjaná. Najmi skué kjuachánkaha ko nga'yuhun. ¹⁰ B'a kama kui nistjin nk'ie nga ja kj'uaí ts'ínk'ajihin Nda Ntjaná kjuachánkaha ajihin xuta xi ts'e, ko ngayjee xuta xi kis'ejihin tsjo kamaha nga skué. Ta choo at'aha kin'e s'ejin éhen Ntjaná xi tsixínyai ajinnüu.

¹¹ Kui kjuaha, nk'ie nga chubakohoni Ntjaná tehente chubantjáihi ri, tu xi k'uaixkihínuu Ntjaná nga jun xi tsuhunüu nga kamankukoo xuta xi j'ájin. Binchihi Ntjaná nga kats'íntjusunko nga'yuhun ngayje t'ikjá ni xi nda mjenuu nga n'oo ko ngayjee xá xi t'n'o tu ngat'aha nga s'ejinnüu. ¹² Nk'ie nga b'a kama, sakúhu kjuachánka Nda Ntjaná Jesu ajinnüu ko jun ta sakúnüu kjuachánka ngat'aha Nda Ntjaná, xi nkú ts'ín tjeñen ra kjuandaha Ntjaná ko kjuandaha Nda Ntjaná Jesucristo.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni ch'onk'un xi kama kintehe ni nga kj'uaí kúchji yjoho Jesucristo

¹ Jun já nts'e, ngat'a ts'e nga kj'uaí ngáha Nda Ntjaná Jesucristo ko nga kama ñjakúkaá, jin tibinchihi ² nga najmi tu kitsa n'ek'óntjaiyo xi nkú ts'ín n'enkjíntak'un. Najmi tu fantaha ruu yjonüu tsa kuínú'yó én nga ja kuichu nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntjaná, ndaha tsa tjin xi b'a kuitsu nga Espirituhu Ntjaná tít'sínkinchjaha ko tsa b'a kuitsu nga éhen Ntjaná tib'énijmí, ko ndaha tsa n'ekj'ohoon nku xujun xi nkúhu tsa jin kin'e nibái.

³ Ndahachí najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachanüu. At'aha kintehe ni nga kuichú kui nistjin, tjun incha ts'ín t'axín xuta Ntjaná ko kuakúchji yjoho nda xi ngatitsuun ts'ehe, xi ngak'ien tjeñen ra. ⁴ Kui xi ts'ín chánka yjoho ko ngjuai kontraha ngayjee ni xi tsu xuta nga Ntia ko ngayjee ni xi benkjún xuta. Santaha ante nkjúhun ninkuhu Ntjaná k'úéjña nga ntia ts'ín ma suba yjoho.

⁵ ¿A najmi ta f'áitsjehennüu, nk'ie nga tsátejñajinnüu kixinyanüu ni xu'bi? ⁶ Ko ja yo nd'ai mí nihi xi tib'échjaha nda xi ngatitsuun ts'ehe, tu xi kuakúchjiji yjoho nga kuichú nistjihin. ⁷ At'aha ja tít'sínxá nd'ai nga'yuhun ngatitsun xi tijn'a'moo. Tu ni xi ndyjahá sa, ndyja nga chjúxin xi tib'échjaha nd'ai. ⁸ Nk'iehé kuakúchji yjoho nda ch'onk'uun. Tunga

ntjō ts'ahá Nda Ntíaná Jesu ts'íin nganakohō ra kō nd'íhi sénnistjihin ts'íinkjekō nk'ie nga kj'uaí.

⁹ Ndanindoo ts'íinxájihin nda ch'onk'uun nk'ie nga kj'uaí. Chánka nga'yún xi kj'uaíko. Ts'íin ni xi kuakúchji nga'yúhun kō kjuankjún tsank'á ts'íin. ¹⁰ Ts'íinchjén ngayje tákjá ni xi najmi nda nga k'uanachaha xuta xi tjihin nga ndyja. Kui xutaha xi kits'in t'axín én xi naxu, én xi kama ts'íink'ankihi kai. ¹¹ Kui kjuaha nga Ntíaná ts'íin nibáha ra xuta xu'bō nku nga'yún xi k'uanachaha nga s'ejihin én tsank'óo. ¹² B'a ts'ín n'enijéhe ra ngatentee xi najmi kis'ejihin én xi naxu, xi tū sahá kama tsjohō ni xi najmi naxu nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín kinchja Pablo nga ndjá kuinchajin xuta Tesalonika ni xi ts'e Ntíaná

¹³ Tunga máha jin, tehente tjihin nga k'uaihi máb'achjihi Ntíaná at'aha kichjubó éhen. 'Yún tjohō Nda Ntíaná jun, já nts'eé. At'aha santaha nkúhu nga tuts'ihin ni j'áinnuu Ntíaná tū xi n'ek'ankihinu ngat'aha Espirituhu Ntíaná xi tít'sín jenuu nginkun kō ngat'aha én naxu xi kis'ejinnuu. ¹⁴ Kui kjuaha kinchjahanuu Ntíaná nga kits'ínkint'énuu én nda tsu xi y'enijmí ajinnuu, tū xi b'a ts'ín sakúhunuu kjuachánkaha Nda Ntíaná Jesucristo.

¹⁵ Kui b'a maha, já nts'e, ndjá tinchahanu kō n'etjusun ni xi tsinchiyó nga kin'ekjas'eihin, ni xi tsixínyaihi kō xi y'ét'a xujuihin. ¹⁶ Tjohō ñá Ntia Na'miná kō tsjá nga'yúnná kō tsjáná nga chúyahaá ni xi nda, at'aha chánka kjuandaha. Nda Ntíaná Jesucristo kō Ntia Na'miná ¹⁷ katsjá nga'yúhun animanuu kō kats'ín nga ni xi nda n'oo kō chūbo.

3

B'i ts'ín tsanki Pablo nga chubako Ntíaná

¹ Ni xi xín yanuu, já nts'e, chubantjáini nk'ie nga chubakoo Ntíaná. Tinchúhuu nga kitsá katjitse kō nda ts'ín kan'ekjáihin éhen Nda Ntíaná tū má xi tje'hén ni. B'a katuma xi nkú nga kama ajinnuu. ² Kō tinchíntjaini tū xi Ntíaná kjéxihinni ajihin já xi kits'ínkatsún kjuankjintak'uhun kō ch'onk'un xi tjin. At'aha najmi ngayjee xuta s'ejihin Ntíaná.

³ Tunga ts'íntjusuhún Nda Ntíaná ni xi nchja. Kui xi ndjá ts'íinkinchánuu kō kúnnuu ajihin ni ch'onk'un xi tjin. ⁴ Xihí nkuhú Nda Ntíaná s'ejinná behe tak'uín nga t'n'etjusun kō nga tū nku n'etjusunú kjuatéxuma xi kin'ekjas'eihin. ⁵ Nda Ntíaná katsjániyáha animanuu nga n'e mjo xi nkú ts'ín mjehe ñá Ntíaná kō nga n'e chúkjuo ni xi t'íbitjajíun xi nkú ts'ín kits'ín chúkjuá Cristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ts'íinxá xuta ninku Tesalonika

⁶ Jun já nts'e, ngajohō Nda Ntíaná Jesucristo b'a tí'miíhi nga n'e t'axíhuun yjonuu ngatentee já nts'eé xi tjíntu ts'e, xi najmi tíncha ts'ín xi nkú ts'ín tíjña én xi tsakuyáihí kō kin'ekjohoon. ⁷ At'aha jun ja yo xi nkú ts'ín tjihin nga kuintsuboo nga chase chubayani. Najmi tintsuba ts'eí ajinnuu.

⁸ Ndaha nku najmi chuba kichinei nichinehe tsa najmi y'echjiihi. Nistjin nistjen ní kin'exái kō kiyai kjuanima tū xi ndaha nku xi tjin ajinnuu najmi jin y'enéhe ri yjoni. ⁹ Kjuaxi nga kama tsinchihi ni xi kamachjénni kai, at'aha tjinni kixi nga b'a n'eí. Tunga tū sa ní kin'exái nga y'ejña chubayaihi xuta, tū xi b'a ta n'ehenu xi nkú nga kin'eí. ¹⁰ At'aha nk'ie nga tintsubai ajinnuu, kik'aihi kjuatéxuma xu'bi: "Tsa tjin xi najmi mjehe ts'íinxá, ta najmi kakjine ma."

¹¹ At'aha tínu'yái én nga tjin ajinnuu xi tjíma ts'e, xi najmi chumi nihi xi tíncha ts'ín, nga tū sahá chuba tíncha tsungijihín yjohō má najmi kui tje'hen ra. ¹² Ngajohō Nda Ntíaná Jesucristo b'a tí'miíhi kō t'íbinchihi xuta xu'bō nga tū sahá jyukji kats'ínxá. B'a ts'ín sakúhu ra ni xi machjéhen.

¹³ Kō jun já nts'e, najmi tū n'ekjentohō yjonuu nga n'oo ni xi nda. ¹⁴ Tsa tjin xi najmi ts'íinsihín én xi t'íbet'ai xujuin, chase sisiun yá xi b'a ts'ín kō najmi ta makohonu, tū xi

katuma subahā rā. ¹⁵ Tunga najmi tu chasehé ruu xi nkúhu tsa kui xi xuta kontranuu. Tjenniyá níhuu at'ahā ndā nts'o maha.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujun

¹⁶ Ndā Ntíaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi katsjá tehentenuu kjuajyu ajihin ni xi kuitjájiun. Ndā Ntíaná kat'ejñajinnuu ngatentoo.

¹⁷ An Pablo ntunā tīb'et'áhanuu kjuasuniñana. Kui xi bakúchji ngayjee xujun xi ts'inkjīhi xuta. B'a ts'ín b'et'á.

¹⁸ Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Ndā Ntíaná Jesucristo.

Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Timoteo

¹ An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo xi nkú ts'ín y'éjña Ntjaná xi ts'ínk'ankiná ko Jesucristo xi tichuyáhaá. ² Tífaniñaha Timoteo, ji xi ntína at'aha nkuhú xi s'ejinná.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntia Na'miná ko Nda Ntjaná Cristo Jesu ko nda katasehi.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi tjihin nga ts'ínko já maestru xi tsank'á

³ Xi nkú ts'ín tsankihi nk'ie nga ngia ante Macedonia, tinchin nanki Efeso kixihin ko t'ech'óihí xuta xi najmi b'a tjín ni xi tábakúya, ⁴ at'aha échá xi nchja xuta ko xi nkú ts'ín nibatuts'ihín ra ntje cháha títs'ínsihín. At'aha yo nibáha ra nga b'ésiko xinkjín xuta. Najmi basinkoná nga n'eé xá xi kitsjáná Ntjaná. Nga ní s'ejinná, kui ní nihi xi basinkoná.

⁵ Mjena nga s'e kjuatjo, kui kjuaha nga tsankihi ra nga k'úéch'oho ri xuta xu'bo. At'aha nk'ie nga je animaha xuta ko je s'eya kjuankjintak'uhun ko ngayjehe k'un ts'ín s'ejin Ntjaná, yo ní nibáha ra kjuatjo. ⁶ Tjín xi ja ngji t'axihín ni xu'bi. Kindyjajihín niyóo ko tsichujnejin én xi najmi tjihin sin. ⁷ Já maestruhu kjuatéxumaha Ntjaná mjehe ts'ín ma yjoho, ndaha tsa najmi mankjihin ni xi nchja ko chuba b'ahá tsu nga b'a tjín ni xi bakúya.

⁸ Yaá nga nda kjuatéxumaha Ntjaná tsa sakúya xi nkú ts'ín tjihin nga sakúya. ⁹ At'aha yaá nga najmi xuta xi ma naxu nginkun Ntjaná tjíñanehe kjuatéxumo. Xi najmi nt'één ní tjíñanehe kjuatéxumo, xi najmi benkjún Ntjaná ko ts'ín ngatitsun, xi najmi ts'ín ni xi naxu tjín ko najmi benkjún ni xi ts'e Ntjaná, xi ts'ínk'ien na'mihí ko ts'ínk'ien naaha ko ts'ínk'ien animá, ¹⁰ xi chuba fantukohó xinkjín, xi na, xi batéña xuta musu, xi nchja én tsank'á, xi najmi ts'intjusun ni xi ts'ínkie Ntjaná nga ts'ín, ko xi ts'ín tu mí nihí ni xi fi kontraha ni nda xi bakuyáá. ¹¹ At'aha ni nda xi bakuyáá, yo nibáha ra én nda tsu chánkaha Ntjaná xi n'etsjoho. Ko an kik'aina nga k'uenjmiá kui én nda tsuu.

B'i ts'ín títsjáha Pablo máb'achjhi Cristo at'aha kui kits'ín maha nku nda postru

¹² Tsjaha máb'achjhi Nda Ntjaná Jesucristo xi tsjá nga'yúnna, at'aha tsasejnuna nga kamana ts'ian xáha, ¹³ ndaha tsa ch'on ts'ín kinchjané nistjin nk'ie ko kitsjennkí unkie xuta xi ts'e ko én ch'on tsu kixihin. Tunga kama nimahá ra an at'aha najmi be ni xi kits'ian ko najmi kjeé kui s'ejinna. ¹⁴ Yún nda kits'ínkona Nda Ntjaná ko kitsjána nga kui s'ejinna ko kitsjána kjuatjo xi kui nibáha ra.

¹⁵ Én xi ma n'e s'ejin xu'bi ko ngayjee xuta tjihin nga ts'ín s'ejin, nga Cristo Jesu j'ai asuntej tu xi j'ai ts'ínk'ankihi xuta ngatitsun, b'aha ra an xi 'yún tjinna jé. ¹⁶ Tunga kuihí kjuaha kama nimaha ra an Ntjaná, tu xi nk'ie nga chahana an xi 'yún tjinna jé, kuakúchjhi Jesucristo ngayjee kjuatsentaha. B'a ts'ín kis'ejña chubayahá ra an xuta xi askahan s'ejihin Jesucristo ko sakúhu nga k'úentu t'ik'un sín. ¹⁷ Kui b'a maha, ikayankjún ko kats'ínkie yjoho xuta nga tjihin kjuachánka santaha tu nkjéhé ni Ntjaná xi Nda rej xi batéxuma sín, xi najmi maha 'me, xi najmi ma chji, xi nku tutu Ntjaná maha! B'a katuma.

¹⁸ Ji Timoteo, xi nkúhu tsa ntína ji, ja kuaxinyaha ni xi n'ei. Én xi kitsjáhi já xi kinchja én xi kitsjáha Ntjaná nibáha ra kui ni. En xi incha kitsú kuasinkohi nga nda kuitjusun xá xi t'n'ei. ¹⁹ Ndjá tisinjñajin ni xi s'ejinná ko je kas'eya kjuankjintak'uhin. At'aha tjín xi ja kits'ín t'axín ni xu'bi ko b'a ts'ín kits'ínndyjajihín ra yjoho. Najmi ta s'ejihin ra Ntjaná. ²⁰ B'a kamat'ain nda Himeneo ko nda Alejandro. Kui jóo xi ja kits'ínkjas'en aya ntsja ndanindo tu xi katehe nga tjihin nga skuenkjún Ntjaná nga kuinchja.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi n'e aya nínku

¹ Títjun t́bankia nga xutá nínku katankihí Ntíaná ni xi machjéhen. Kanchjako ko katankintjái ngayjee xutá xi t́jín ko katsjáha máb'achj́hi nga nda títs'ínkoho. ² Kanchjantai já rej ko ngayjee já xi t́j́hin xá, t́ tu xi kjuajyu ko kjuanch'án s'ehená nga kuintsubaá ko t́ tu nku chankjúhunná Ntíaná ko nda kuintsubaá. ³ At'aha kui ni xu'bj́ xi nda ko sasíhin Ntíaná xi ts'ínk'ankiná. ⁴ Mjehe Ntíaná nga n'ek'anki ngatentee xutá ko nga kuichú mankj́hin ni xi naxu t́jín.

⁵ At'aha nkuhú maha Ntíaná ko nkuhú maha nda xi nchjantjai xutá nginkun Ntíaná. Jesucristo, kui xi nda xu'bo. ⁶ Kui xi kitsjá yjoho nga y'échj́ntjai ngayjee xutá. Kui niu xi kik'inyaha xutá nk'ie nga tsichu nistjin xi y'éndá Ntíaná. ⁷ Kui kjuaha nga kin'e mahana nku xi b'énjímí én nda tsuhu Ntíaná, nku nda postru. Kjuaxi ni xi t́xian. Najmi t́b'anacha. Kin'e mana nda maestruhu xutá xi najmi ntje judio t́jehen ra t́ tu xi kuakuyaha ra ni xi t́j́hin nga s'ejihín, ni xi naxu t́jín.

⁸ Kui b'a maha, mjena nga t́ má antehé ni kanchjako Ntíaná jáx'iun, katjénk'ahá ts'íhin ntsja ko je kas'eya animaha nga b'a incha ts'ín. Najmi t́ kjuakjan t́jintuj́hin nga b'a incha ts'ín ko tsa kjuastinta.

⁹ Ko máha jminchj́un, mjena nga najmi t́ tu ni xi nkjún ts'ín k'uéndá yjoho, tsa t́ tu xi b'a ts'ín nda skuehe ra xutá xingiso. Katenkjún ní yjoho ko nimakjua kat'asje. Najmi t́ tu nihi xi nkjún ts'ín kat'éndá ntsjaha, tsa ts'íntsejnúhu yjoho toonsine ko tsa ndjio tsjo k'un perla, ko tsa ngjua najyun xi 'yún chj́. ¹⁰ Xá xi nda ní n'e, kui niu xi tsjo ts'ín katakúhu, xi nkú ts'ín t́jehen ra jminchj́in xi ja kitsjáha yjoho nga skuenkjún Ntíaná.

¹¹ Jyu katasínñju jminchj́un ni xi t́sakúyaha ko kant'é'éhen éen. ¹² Najmi tsjanté tsa nku tachjuún kuakúya aya nínku ko tsa kui nk'a kjuaha jáx'iun. T́ sa ní jyu kat'ejña. ¹³ At'aha najmi Eva t́jun kin'enda, t́jun ní Adan kin'enda. ¹⁴ Ko najmi Adan xi kich'anachaha. Tachjúun ní xi kich'anachaha ko b'a ts'ín tsijnejihin ngatitsun. ¹⁵ Tunga n'ek'ankihí jminchj́un nga kuasehe ntí xi s'ehé, tsa ndjá kuinchajin ni xi s'ejinná ko kjuatjoo ko ni xi je nginkun Ntíaná, ko tsa nda s'eyaha.

3

B'i ts'ín tsakúya Pablo má jáha xi kama ts'ín xáha nínku

¹ Én xi ma n'e s'ejin xu'bj́. Tsa t́jín xi mjehe kuasehe xutá nínku, nda t́jín xá xi mjehe. ² Tunga katumahá nda xi kuasehe nínku nku nda xi najmi t́jín ni xi chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuuhun, xi kixi fiko yjoho, xi nda basehe ni xi ts'ín, xi benkjúhun xutá, xi nda ts'ínkjáihín xutá ni'yaha, xi maha bakúyaha xutá, ³ xi najmi 'yún 'bi binu, xi najmi kítsa ma kjahan, xi nda animaha, xi tsjoho kjuajyu, ko xi najmi toon mangimjehe.

⁴ Tj́hin nga nda ts'ín kuatéxumaha xutá xi t́jín ni'yaha ko ts'ín nga ntíhi kuint'é'éhen ko nga kixi skuenkjúhun. ⁵ At'aha nku nda xi najmi maha batéxumaha xutá xi t́jín ni'yaha, ¿nkú ts'ín kamaha ra kúnntaha nínkuhu Ntíaná?

⁶ Ko najmi t́j́hin nga s'et'a xá nku nda xi as'ai kis'ejihín ra Ntíaná, t́ tu xi najmi nk'a k'uasjehe yjoho ko kujnejihin ngatitsun xi tsijnejin ndanindoo ko b'a ts'ín n'enijéhe ra. ⁷ Nda xi mjehe xá xu'bj́ t́ t́j́hin nga ja yankjún ajihín xutá xi najmi s'ejihín Ntíaná, t́ tu xi najmi ch'a ch'on ts'ín kuinchjayanéhe ra ko t́ tu xi najmi kujnejihin kjuamañaha ndanindoo.

⁸ B'a t́ t́jín ts'e já xi basinko já xi basehe nínku. Tj́hin nga já xi benkjún yjoho s'et'a xá, xi najmi nchja én tsank'á, xi najmi b'atihí nga 'bi binu, xi najmi mjehe toon xi ch'on ts'ín sakú. ⁹ Tj́hin nga ndjá katinchajin ni xi s'ejinná, ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko t́s'ejña chji nd'aj, ko je kas'entuyá kjuankjintak'uhun. ¹⁰ Tjun kachase sisihín xi nkú ts'ín t́jima já xu'bj́. Tsa najmi chumi nihi xi sakújin, kas'et'a xá nga kuasinko já xi basehe nínku.

¹¹ Kō b'a tā ts'ín jminchjún, tjíhin nga katenkjún yjohō, najmi tū én tsank'á k'uásjené xutá, kixi katjikō yjohō, kō katuma 'yún tak'aán.

¹² Nkuhú chjuún kas'ejñahā ndā xi k'uai xáha nga kuásinko já xi basehe ninku. Tjíhin nga nda ts'ín kuatéxumaha ntíhi kō xutá xi tjín ni'yaha. ¹³ At'aha xi kixi fiko xá xu'bi, kui xi yankjún ajihin xutá xingisoo kō najmi jo jan maha nk'ie nga b'énjímí nga ja kis'ejihin Jesucristo.

¹⁴ Ndaha tsa mjena kfínse xatíhi, tunga túb'et'áhá ra ni xu'bi ¹⁵ tsa tū aha k'uandayana nga kfínsehe. Túb'et'áha kui ni tū xi b'a ts'ín chahani xi nkú ts'ín xutá xi ts'e Ntíaná, kui xi xutá ninkuhu Ntíaná xi tjíña tík'uun. Tíincha kjanínk'a kō tsjá nga'yúhūn én xi naxu tjín.

¹⁶ Tíjña chji chji nga 'yún tse ni xi y'aha rá ni xi s'ejinná, kui nihi xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie kō ja y'ejña chji Ntíaná nd'ai.

Tsakúchji yjohō nga kik'a yjoninte, y'ejña chji Espiritu nga kui xi naxu.

Ntítsjee kíkíehe,

kis'enijmíhi ajihin xutá.

Xutá asuntei kis'ejihin kui,

kō ngji ngáha má tjíña kjuachánkaha.

4

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo nga s'e xi ngjuai t'axihin én nda tsuhu Cristo

¹ Tsuya chji chji Espirituhu Ntíaná nga nistjin xi fekuu s'e xi ngjuai t'axín kō nga najmi tā s'ejihin rá Ntíaná. Tsjénnkihi jáninda xi k'uanchaha xutá kō ni xi kuakúya jánindo.

² Kui niu xi kuitsuya já maña tsank'á xi tū tsjohó rá bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná, kui já xi ja tsatsun kjuankjintak'uhūn.

³ Kui jóo najmi ts'ínj'ō nga bixan xutá kō b'éch'o má nihi xi najmi ma chine, nichine xi Ntíaná y'ejña nga kjine xutá xi s'ejihin Ntíaná, xi ja kíkíe ni xi naxu tjín kō tsjáha má b'achjíhi Ntíaná nk'ie nga kjine ni xi tjín. ⁴ Nda ní ngayjee ni xi kits'ínnda Ntíaná. Najmi tjíhin nga n'e t'axiáán niu tsa k'uáihí máb'achjíhi Ntíaná nga títsjáná. ⁵ At'aha bichú ma je nginkun Ntíaná ni xi sakúná nk'ie nga mankjinná éhen Ntíaná kō nk'ie nga chubakaá Ntíaná.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'ín k'úejñajihin xutá ninku

⁶ Nda ts'ín n'exát'aihi Jesucristo tsa b'i ts'ín kuakúyaihi já nts'eé. Kasakú nga'yúnkoihi én xi s'ejinná, én nda xi tsinchiyái kō kich'ai. ⁷ Najmi tū n'esihin échá nchini xi ts'e asuntei. N'enkahí animáhi ni xi ts'e Ntíaná. ⁸ Kjuaxi kjáihin nga nk'ie nga n'enkahaá yjoná nku ni, basinkohō yjonintená. Tunga 'yúhūn basinkoná nga n'enkahaá animaná nga chankjáán Ntíaná. At'aha nga tiyankjáán Ntíaná, kui xi basinkoná xi nkú ts'ín tintsubaá nd'ai kō tā xi nkú ts'ín kuintsubaá askahan.

⁹ Én xi ma n'e s'ejin xu'bi kō ngayjee xutá tjíhin nga ts'ín s'ejin. ¹⁰ Kui kjuaha 'yún t'n'exáhaná kō tí'báihí ráá kjuanimá yjoná, at'aha tíchuyáá ni nda xi tsjáná Ntíaná xi tjíña tík'un. Kui xi maha ts'ínk'anki ngayjee xutá, xi s'ejihin kui b'aha rá nga ts'ínk'anki.

¹¹ B'a ts'ín tjenniyáihí xutá kō takúyaihi. ¹² Najmi tū ch'a xi tū tohón katumaha ji at'aha ndati. Nk'ie nga skuehi xutá xi s'ejihin Ntíaná xi nkú ts'ín chubai, xi nkú ts'ín tinchin, xi nkú ts'ín n'etjói xutá, xi nkú ts'ín s'ejihin Ntíaná, kō xi nkú ts'ín je tinchin nginkun Ntíaná, tā katumaha kui ni.

¹³ N'eyajihin xutá ninku éhen Ntíaná, takúyai kō tjen nga'yúihin santaha nga kuichá yo. ¹⁴ Najmi tū n'e nga mahi yjohi kjuanda xi kik'aihi nk'ie nga kitsjáhi éhen Ntíaná já xi Ntíaná kits'ínkinchaha. B'a kama nk'ie nga kingjénnehi ntsja jácháha xutá ninku.

¹⁵ Nda n'esihin ni xu'bi kō tisinjnájain, tū xi skuehe ngayjee xutá nga tíxubáya ni xi kik'aihi.

16 Chíhin yjohi ko nda chasehi ni xi títakuyái. N'etjusun tehentei niu. Tsa b'a n'ei, n'ek'anke yjohi ko ta n'ek'anke xi tíncha basínñihi.

5

B'i ts'in kitsúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'in ts'ínxáko xuta ninku

1 Najmi tu ndjá chubakoi nku nda chá. Tjenniyáíhi xi nkúhu tsa na'mihí maha. B'a ta n'ekoi já xunkúu xi nkúhu tsa já nts'ei maha. 2 Ko tjenniyáíhi jminchjín chóo xi nkúhu tsa náhi maha, ko istinchjín xunkúu xi nkúhu tsa nichjai maha. Je kas'eya animahi nk'ie nga tjenniyáíhi jminchjín.

3 Tisinkoi jminchín xi ja k'ien x'ihin, kui xi najmi ch'a xi tjíhin. 4 Tunga tsa nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin xi naa ko tsa nachá tí'mi, xi titsu naa ko tsa nachá, kui xi tjun katuma chubayahá ni xi tjíhin nga ts'ín at'aha ja s'ejihin Ntíaná. Kats'ínk'óya ngáha rá kjuanda xi kitsjáha xi cháha nk'ie nga kjintí. At'aha kui nij xi sasíhin Ntíaná.

5 Nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin ko xi najmi ch'a xi tjíhin, kui xi kuyá nga Ntíaná kuasinkoho. Nistjin nistjen nchjako Ntíaná nga bankihi ni xi machjéhen. 6 Tunga xi ja kits'ínkjas'ehe yjoho kjuatsjo xi tjín, kui xi ja k'ien ndaha tsa tíña tít'un sa.

7 N'ek'a nyákoí xuta ninku ni xi kuaxihin, tu xi najmi chubayanéhe ngat'aha ni xi tíncha ts'ín. 8 At'aha xi najmi nkjún maha xuta xinkjín, b'aha rá xi tjintu ni'yaha, kui xi tít'sín t'axín xi s'ejinná ko 'yún ch'onk'un sa nga xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná.

9 Tu j'áíhin ní jminchjín xi k'ien x'ihin, xi ja tjíhin cháte ko te nú, kui xi kas'et'a xujun, xi nkuhú x'in kis'ejñaha, 10 xi behe xuta nga nda kits'ín, xi 'mihí nga nda ts'ín kits'ínchá ntíhi, nga nda ts'ín kitsjantehe xuta ni'yaha, nga nda ts'ín kits'ínkjáíhin xuta xi ts'e Ntíaná, nga nda ts'ín tsasinko xuta xi un kikiehe ko nga ngayjehe animaha kits'ín ngayje títjá ni xi nda.

11 Jminchjín xi ja k'ien x'ihin tunga kjintíhi sa, najmi tu b'et'a xujun. At'aha nk'ie nga kuinchja animaha, ngjuai t'axíhin Cristo ko kama mjehe nga kuixan ngáha. 12 Kui niu n'enijéhe rá, at'aha najmi ngjikondju ni xi tjun kits'ínkjas'ehe yjoho. 13 Ko ni xi incha ts'ín ya, ts'e ma ko xki ni'ya incha b'ema. Ko najmi tu suba ts'e ma, én ní ya incha b'emako ko tsungijin yjoho tu mí nihí ni, ko nchja ni xi najmi tjíhin nga kuinchja. 14 Kui b'a maha, mjehena nga kuixahan jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi ndyja saha, ko nga s'ehe ntí ko nga kuasehe ni'yaha, tu xi b'a ts'ín najmi tsjantehe tsa kuinchjayanéhe rá xi fi kontraná. 15 At'aha tjín xi ja ngji t'axín ko yjankihi Satana nd'ai.

16 Tsa ni'yaha xuta xi s'ejihin Ntíaná tjintut'á jminchjín xi ja k'ien x'ihin, katsjáha ni xi machjéhen, tu xi najmi ch'á kamaha rá xuta ninku. B'a ts'ín xuta ninku kama kuasinkoho kj'ai jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi najmi ch'a xi tjíhin.

17 Ko máha jácháha xuta ninku xi yja tíjun nga nda ts'ín tífindjuko xáha, kui xi 'yún kayankjún, b'aha rá xi tjíhin xá ts'e s'énijmí ko xi bakúya éhen Ntíaná. 18 At'aha b'a titsu éhen Ntíaná: "Najmi tu tsa b'e'ai ts'a chu xi títasine tuniñu nga títitjá." Ko b'a ta ts'ín tít'a ya: "Nda xi tít'sínxá tjíhin kixi nga kamachjíhi." 19 Najmi tu n'esihin xi kuatéjéne nku ndacháha xuta ninku tsa najmi tjíhin tsa jo ko tsa jan já testiyu. 20 Tunga máha xi tu nku tíncha ts'ín sa ngatitsun, kui xi nginkun ngayjee xuta ninku n'ek'a nyái, tu xi kas'ejña nkjúhun rá xuta ninku.

21 Nginkun Ntíaná ko Jesucristo ko ntítsje xi ts'e, títankihi nga n'etjusuin ni xi tíxihin. Najmi tu ngabi n'ei nga chasehi xuta. Nkuhú n'ei. 22 Najmi tu ch'a chuba mjenéi ntsai nga k'uai xáíhi. At'aha tsa chuba k'uai xáhá ri, n'engujin yjohi ngatitsuhun. Je katumai.

23 Najmi ta tu nku ntánijua s'ihini. Tu sa ní s'i íchí ko binu tu xi kamandaha kants'ai ko kuitjuxín ch'in xi nkjin nyá tsjáhi kjuasti.

24 Tjín ngatitsun xi yaha kintehe ni nga n'ekokjua xi b'a kits'ín, ko tjín ngá xi yaha askahan. 25 B'a ta ts'ín ya chji chji ni nda xi ts'ín xuta, ko ni xi najmi tjintuchjí nd'ai najmi kama s'entu'má tehente.

6

¹ Máha xuta musu xi kich'atse, b'i ts'ín kats'ínnkjink'un ngat'a ts'e jántjiaha. Katenkjún kjuaxi jóo, tu xi b'a ts'ín chanjúhun Ntíaná ko ni xi tibakuyáa. ² Ko xi tjihin já ntia xi s'ejihin Ntíaná, kui xi ta katenkjún, ndaha tsa já nts'e ja tsichu ma jóo. Tu sa ní nda ts'ín kats'ínxát'a saha, at'aha tjoho xi títs'ínkjáihin xáha ko at'aha ta s'ejihin Ntíaná.

Kui nii xi takúyaihi ko tixínyaihi xuta ninku.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ngat'a ts'e toon

³ Tsa tjin xi kjaí ni tibakúya, nga ja ngji t'axihin ni nda xi tsakúya Nda Ntíaná Jesucristo ko kjuatexuma xi bakúyaná nkú ts'ín chanjúán Ntíaná, ⁴ xi b'a ts'ín, kui xi chuba nk'ahá tib'asje yjoho. Najmi chumi nihi xi be. Najmi nda títs'ínnkjink'un ko chuba mjehé ra k'uekjoko xuta ko k'uesiyáha tu mí éhen ni. Kui xi b'éntje kjuaxintak'uun ko kjuakjoon, nga ch'on tsuhu xinkjin xuta ko nga najmi s'ejihin xinkjin, ⁵ nga kjan ko tehente xinkjin xuta xi ngakjá ts'ínnkjink'un ko xi najmi tjihin ni xi naxu tjin. Kui jóo xi ni xi ts'e Ntíaná ma nchinántjaihi.

⁶ Nga ní yankjáán Ntíaná, kui xi kjuanchiná chánkaná, kui nga najmi ta kjaí nihi fasihin raá. ⁷ B'a tjin at'aha najmi chumi nihi xi jáikaá asuntei ko najmi chumi nihi xi kuankinko ngáhaná. ⁸ Kui b'a maha, tsa tísakúná nichine ko najyun xi tíndyjaá, tsjo kat'ená.

⁹ Xi mjehe kama nchiná, kui xi najmi maha b'éch'oho yjoho ni xi nchjaha animaha, ko ngayjee ni xi ma mjehe b'é't'a'yuhun niu. Nkjin tikjá ni xi ma mjehe, tunga tu a nihi niu ko ts'ín'uhun. Ts'ínkatsúhun ko ts'ínndyaha niu. ¹⁰ At'aha nk'ie nga 'yún mjehe toon xuta, yo nibáha ra ngayje tikjá ni ch'onk'un. Tjin xi b'a incha kits'ín, 'yún incha kama mje saha toon, kui nga ngji t'axihin ra ko najmi ta kis'ejihin ra Ntíaná. B'a ts'ín ta kui ta maha kits'ín'uhun ra yjoho.

B'i ts'ín kitsjániyáha Pablo Timoteo

¹¹ Tunga máha ji xi Ntíaná ts'ehi, tiyú t'axihin ngayjee ni xu'bi. Tinchinjin ni xi naxu nginkun Ntíaná, chanjúún Ntíaná, ko tu nku n'e s'ejinna Ntíaná. Kas'ehi kjuatjo ko kjuatsenta ko kjuanimatak'un. ¹² N'e sahani nga'yún nga ch'ai xi s'ejinna. Ch'a ntsjan ntsjain xi ts'ínk'íéjña tik'un sínná, at'aha j'ájihin nga kuinchun tik'uin. Kui kjuaha nga tsixinyahani nga s'ejihin Jesucristo nginkun nkjin xuta.

¹³ Ntíaná xi ts'ínk'íéntu tik'un ngayjee xi tjin ko Jesucristo xi kitsúya yáha kui nk'ie nga kin'ekokjua nginkun Poncio Pilato, tincha be nga tib'exáha. ¹⁴ N'etjusun sisin ni xi tixihin ko najmi tu kas'e má ndyjajihin. B'a n'ei santaha nkúhu nga k'j'uaikúchji yjoho Nda Ntíaná Jesucristo. ¹⁵ Kui xi k'j'uaí nk'ie nga kuichú chuba, chuba xi Ntíaná y'éjña, at'aha Ntíaná xi n'etsjoho ko kui xi batexuma suba, kui xi Nda rejhi já rei ko Ntía há já ntia. ¹⁶ Nku tutu kui xi najmi maha ndyja, xi tíñajin nd'í nga najmi ch'a ma bichúk'un tiñaha, xi najmi kjee ch'a behe ko najmi ch'a ma base'aha. ¡Kui xi tu nkjéhe ni kayankjún ko kasakúchji nga'yuhun! B'a katuma.

¹⁷ Já nchiná xi tjin asuntei n'ek'a niyái nga najmi tu nk'a k'uasje yjoho ko nga najmi tu kjuanchináha kama 'yún k'un, at'aha maha fe kjuanchinóo. Ntia níná katuma 'yún k'un, kui xi tsjáná ngayje tikjá ni xi machénná tu xi nda ts'ín kuinsubahaná. ¹⁸ B'a t'ihin já nchinóo nga kats'ín ni xi nda ko nga kui niu xi katuma kjuanchiná ndaha. Katsjáha xuta xingisoó ni xi machéhen ko najmi tu kats'ínkíhin xuta ni xi tjihin. ¹⁹ Tsa ts'ín kui nii, s'ehé kjuanchiná nda xi kuasinkoho ko sakúhu nga k'úéntu tik'un xi nkú ts'ín tjehen ra.

²⁰ Ji Timoteo, n'etjusun sisin ch'a xi kich'anji. Najmi tu nungijin yjohi én tiya xi tjin asuntei ko ta ndaha ni tsank'á xi b'ésiyáha xuta xi b'a tsu nga tjihin kjuankjintak'un. ²¹ At'aha tjin xi kits'ín s'ejin kjuankjintak'un tsank'á xu'bo ko b'a ts'ín incha ngji t'axihin ra xi s'ejinna.

Kjuandaha Ntiana kas'enuu.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Timoteo

¹ An Pablo, an xi kama nku nda postruhú Jesucristo at'aha Ntíaná b'a ts'ín kama mjehe. Tíbitjusun ni xi kitsúya títjun nga ts'ínk'íéntu tík'un xuta xi s'ejihin Cristo Jesu. ² Tífaniñaha Timoteo, ji xi nkúhu tsa ntína ko tjo nkúnna ji.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Cristo Jesu ko nda katasehi.

B'i ts'ín kitsjá nga'yuhun Pablo Timoteo

³ Nistjin nistjen nchjantjáhi nginkun Ntíaná ko tsjaha máb'achjhi ngat'a ts'e ni xi t'n'ei. Kui xi tít's'inxát'aha xi nkú nga ta kits'ín ntje chána ko je tjíya kjuankjintak'unna nga b'a tít's'ian. ⁴ F'áitsjenna nga kich'í ko mjena skue ngáha ra tu xi b'a ts'ín tséjihinna kjuatsjo. ⁵ Ts'inkj'áitsjen xi nkú ts'ín ngayjehe animahi s'ejihin Ntíaná. Tjun Lojda, nacháhi, b'a ta ts'ín kis'ejihin, ko Eunice, náhi. Nd'ai be sisihin k'an nga ko ji b'a ta ts'ín s'ejihin.

⁶ Kui b'a maha, tít's'inkj'áitsjehen ra nga n'e'yúnyai kjuanda xi kitsjáhi Ntíaná nk'ie nga kingjennéhe ntsa. ⁷ At'aha najmi kjuabinkjun tsjáná Espiritu xi kits'ín nibána Ntíaná. Nga'yún ní tsjáná ko kjuatjo, ko ta tsjáná nga naxu s'eyaná.

⁸ Kui nga najmi tu n'e subaha ri yjohi nga k'úénimí Nda Ntíaná ko ta ndaha nga kjiya'yán ngat'aha nga t'énimí. Nga'yuhun Ntíaná katasinkohi nga kuitjajin kjuanima ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná xi nkúhu an. ⁹ Ntíaná kits'ínk'ankiná ko j'ájinná nga kamaá xuta xi ts'e. Tunga najmi ngat'aha ní ni xi kin'eé j'ájihinná. B'a ní kits'ín at'aha b'a ts'ín y'énda títjun ko b'a ts'ín nibá kjuandaha. Kintehe ni nga kamanda asuntej, ajihin Cristo Jesu kits'ín nga ñá tsahuná kjuanda xu'bi. ¹⁰ Nd'ai ni ma ja y'éña chji kjuandoo nk'ie nga ja j'ai Cristo Jesu xi kits'ínk'ankiná nga j'ai kjexín nga'yuhun ngabayoo ko ts'asje chji nga kama kuintsuba tík'un sían tu ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná.

¹¹ Ntíaná kits'ín mana nku xi b'énimí éhen, nku nda postru ko nku nda maestru. ¹² Kui kjuaha nga t'í'ajihinna kjuanima. Tunga najmi subaha mana, at'aha be yá xi kits'ín s'ejian ko behe k'an nga t'ihin nga'yún nga kjuatjo ni xi kits'ínkjas'enna. B'a ts'ín santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta.

¹³ Ndjá n'e s'ejin Cristo Jesu ko t'inchinjín kjuatjoho. Xi nkú kits'ínkoho nga tsakuyáha, ni nda xi tsakuyáha, b'a n'ei. ¹⁴ Nga'yuhun Espiritu Santo xi t'íñajinná chúnkoho ri én nda tsu xi kin'ekjas'ehin.

¹⁵ Ja yai nga ja incha kits'ín nga mana ngayjee xuta xi t'ín nga ngúshun ante Asia. Santaha ko nda Figelo ko nda Hermogene b'a kits'ínkona.

¹⁶ Ntíaná katase nimaha xuta xinkjín nda Onesiforo. Nkjin niyá kitsjá nga'yúnna ndo ko najmi kama subaha ngat'aha nga kjiya'yán. ¹⁷ Ni xi kits'ín ní, nk'ie nga j'ai nanki Roma tsangisjaina santaha nkúhu nga kisakúhu an. ¹⁸ Nda Ntíaná katase nimaha nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Ko ji ja ya sisin xi nkú ts'ín tsasinkoná ndo nanki Efeso.

2

B'i ts'ín y'éña chubaya Pablo nk'ie nga tsakuyaha Timoteo

¹ Kui b'a maha, ji ntína, n'ejahani nga'yún xi sakújinná kjuandaha Cristo Jesu. ² Ko ni xi kinu'yái nga kixian nginkun nkjin xuta, kui xi n'ekjas'eihin já xi ma 'yún tak'aán, já xi kama kuakúya ngáha ra kj'ai.

³ N'e chúkjuai kjuanima xi kuitjajin, at'aha ji xi nkú joya nda juhun Cristo Jesu ji, nda jun xi nda ts'ín xáha. ⁴ Yaá nga ndaha nku nda jun xi t'íkján najmi tsungijin yjoho ni xi

tjín asunntej. B'a ts'ín at'aha mjehe nga nda skuehe xi kitsjá xáha. ⁵ Kó ta máha nku ndatsuton, najmi kama ts'ín ngana tsa najmi tsúton xi nkú ts'ín tjíña nga nuton. ⁶ Kó ta máha nku xi títs'ín kjuanima nga títs'ínxá, bichú nistjin nga sakúhu ni tjun xi b'éntje. ⁷ N'echubayahi yjohi ni xi tíxihin kó b'a ta ts'ín Nda Ntíaná ts'ín nga kamankjihin ngayjee ni.

⁸ N'ekj'áitsjein Jesucristo xi j'áiya ngáha ra ngabayoo, xi ntjehe David y'aha ra. B'i tsu én xi tib'enijmía. ⁹ Kó kui ngat'aha éen un tibeheha kó santaha kjíiya'yán xi nkúhu tsa an xi nda ch'on k'an. Tunga máha éhen Ntíaná, najmi kjiya'yún. ¹⁰ Kui nga ngandaha xuta xi Ntíaná j'ájin títs'in chúkjuahana ngayjee ni xi tímat'an, tu xi kó kui incha sakúhu ra nga Cristo Jesu ts'ínk'anki kó tsjáha kjuachánka xi najmi maha feya.

¹¹ Ma n'e s'ejin én xi tsu:

Tsa tsayakaá Cristo,
ta kuintsuba tík'unko ngáhaná.

¹² Tsa tín'e chúkjuá nga un tibená,
ta kuatexumakaá.

Tsa najmi n'ekié yjoná nga yaá,
kó kui najmi ts'ínkie yjoho nga bená.

¹³ Tsa najmi ch'a s'ejihin ñá,
tunga kui ma ma 'yún tak'aán,
at'aha kui najmi maha ts'ínjo éhen.

B'i ts'ín tsakúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'ín ts'ínxát'aha Cristo

¹⁴ N'ekj'áitsjeihin xuta ninku, nginkun Ntíaná tu xí b'ahá t'ihin, nga najmi tu mí éhen ni incha k'uésiyáha, at'aha kui ni xu'bi xi najmi chumi ni chjíhi ra. Tu sa ní ts'ínndyjajihin xuta xi mjéñjuhu kui niu. ¹⁵ Ngayjehe k'uin n'ei ni xi nda nginkun Ntíaná tu xi nda skuehe ni xi tín'ei. N'ei xi nkúhu nku nda musu xi najmi ma subaha ni xi títs'ín kó xi nda ts'ín bakúya én xi naxu tjín.

¹⁶ Najmi tu nungijin yjohi én tiya xi tjín asunntej, at'aha xi b'a ts'ín nchja, kui xi tu nku fi t'axíhín ra Ntíaná. ¹⁷ Kó kui éhen xi nkú joyaha tsé xi finanka. Najmi maha manda. B'a ts'ín tsatsun nda Himeneo kó nda Fileto. ¹⁸ Kui xi ja ngji t'axíhín ni xi naxu tjín. B'a tijncha tsu nga ja j'a nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. B'a ts'ín títs'ínndyjajihin ra k'ua xuta xi s'ejihin Ntíaná. ¹⁹ Tunga tu nkú ndjáhá sijná éhen Ntíaná. Sijná xi nkúhu nku xjó xi: “Nda Ntíaná be xuta xi ts'e”, tsu ntu xi tjít'aha. Kó b'a ta ts'ín tjít'a yaha: “Ngayjee xi tsu nga s'ejihin Cristo kats'ín t'axíhín yjoho ni xi najmi naxu nginkun Ntíaná.”

²⁰ Xi nkúhu nku ni'ya chánka, najmi tu suba ni toonsine kó toontaba tjíhin. Ta tjín níhi ni xi kamandakoho yá kó ninte. K'ua xi n'echjén nk'ie nga tjín s'í kó k'ua xi n'echjén tehente. ²¹ Kó b'a ta ts'ín tjíña ajinná. Tsa tjín xi ja kits'ín je yjoho, kui xi nkú joyaha ni xi ma n'echjén nk'ie nga tjín s'í. Ja je kó Ntíaná kama ts'ínchjéhen, at'aha ja tjindaha yjoho nga kama ts'ín ngayjee ni xi nda.

²² Chíhin yjohi ni xi nchjaha animaha já istiu. N'ei ni xi naxu nginkun Ntíaná, tu nku n'e s'ejinín Ntíaná, kó kas'ehi kjuatjo kó kjuajyu. Nkuhú n'e makoi yjohi xuta xi je tjíntuyá animaha kó nchjaha Nda Ntíaná. ²³ Najmi tu n'esihín én tsujnu tsut'a kó én xi najmi tjíhin sin xi nchja xuta, at'aha ja yai nga yo nibáha ra kjuachán. ²⁴ Xi títs'ínxát'aha Nda Ntíaná najmi tjíhin nga kjuachán kjuájin yjoho. Nda ní ts'ín kats'ínsihín ngayjee xuta. Kó tjíhin nga kamaha kuakúyaha xuta. Kats'ín chúkjuá ni xi kamat'ain.

²⁵ Nimakjua kat'asje yjoho nk'ie nga tsjániyáha xi tífi kontraha. Kutsa Ntíanáhá tsjáha xuta xu'bo nga ts'ínk'óntjaiya animaha nga skue ni xi naxu tjín ²⁶ kó nga kuankaha ni xi ts'anachakoho ra ndanindoo. At'aha incha kjintuyá'yún kó ni xi mjehe ndanindoo títs'ínkoho.

3

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú kama kintehe ni nga kju'uai ngáha Nda Ntíaná

¹ Katumankjihin ni xu'bi. Nistjin xi fekuhu s'e nistjin kju'a'un. ² At'aha kamaxkín xuta ko 'yún ts'ín mje toon. Ngak'un kama ko nk'a k'uasje yjoho. Ch'on ts'ín kuinchjane Ntíaná ko najmi kuint'é'éhen xi cháha. Ndjá s'eyaha ko najmi skuenkjún Ntíaná. ³ Najmi s'ehe kjuatjo ko najmi kama nimaha xuta. Kuinchjayane xuta ko najmi k'uéch'oho yjoho ni xi kuinchjaha animaha. Kjan kama ko nguai kontraha ngayjee ni xi nda. ⁴ Tsank'á kama, najmi kama nusihin ni xi incha ts'ín, ko tséjihin ra kjuangak'un. Najmi kuangisjai Ntíaná. Ni xi kuinchja níhi animaha kuangisjai. ⁵ B'a incha ts'ín xi benkjún Ntíaná ts'ín, tunga xi nkú ts'ín tjintu kui niu xi kuakúchji nga najmi tjíñajihin nga'yún xi Ntíaná tsjáha xuta xi benjúhun.

N'e t'axihin yjohi xuta xu'bi. ⁶ At'aha xi b'a k'un, kui xi xki ni'ya incha fi ko b'anachaha jminchjín xi najmi ndjá tjintuyáha, xi kitsejihin ra ngatitsun ko nt'é'éhen tu mí níhi ni xi nchjaha animaha. ⁷ Kui jminchjún xi tehente bangiya tunga ndahá ichi najmi ma bichú mankjín sisihin ni xi naxu tjín. ⁸ Xi nkú ts'ín ját'e Jane ko Jambre ngji kontraha Moise nistjin nk'ie, b'a ta ts'ín ko kui já xu'bi tifi kontraha ni xi naxu tjín. Najmi nda kjuankjintak'uhun ko yaha nga najmi Ntíaná s'ejihin. ⁹ Tunga najmi nguaindjukohó ni xi incha y'a, at'aha ngayjee xuta skue kjuanchinihi. B'a kamat'ain xi nkú nga ta kamat'ain Jane ko Jambre.

B'i ts'in kitsjániyáha Pablo Timoteo

¹⁰ Ji Timoteo, ja yai sisin ni xi tsakuyá ko xi nkú ts'ian. Ta yai ni xi mjena ts'ian, xi nkú ts'ín s'ejinna, kjuatsentana, kjuatjona, ko xi nkú ts'ín tít's'in chúkjuá ni xi tímat'an. ¹¹ Yai xi nkú ts'ín kitsjennki unkiena xuta, ko kju'a'un xi kkie, ko ni xi kamat'an nanki Antiokia, nanki Ikonio ko nanki Listra. Kitsjennki unkiena xuta tunga Nda Ntíanáhá tsasinkona ajihin ngayjee ni xu'bi.

¹² Kjuaxi nga ngayjee xi mjehe skuenkjún Ntíaná ko Cristo Jesu, kui xi tsjénki unkiehe xuta. ¹³ Tunga máha xuta ch'onk'uun ko xi tsank'óo, 'yún ch'onk'un kama sa. K'uanacha ko ta ch'anachaha.

¹⁴ Tunga máha ji, ndjá tisijnñajin ni xi tsinchiyái, ni xi tsichu mankjihin. At'aha yai yá xi tsakúyahi niu. ¹⁵ N'ekj'áitsjein nga santa nkúhu nga ndyjahi yai nkú títsu xujun éhen Ntíaná. Kui xi tsje. Kui xi tjihin nga'yún nga tsjáhi kjuankjintak'un, at'aha s'ejihin Cristo Jesu ko tib'anki. ¹⁶ Espirituhu Ntíaná kits'inxájihin xi y'é't'a ngayjee xujun éhen Ntíaná ko kui xujun basinkoná nga bakuyáhaá xuta, nga n'ek'a niyáhaá, nga bixínyahaá má níhi xi najmi nda tjín títs'ín, ko nga 'bai niyáhaá xi nkú ts'ín naxu ngjuai ko yjoho. ¹⁷ B'a ts'ín xujun tu xi nda xi ts'inxát'aha ra Ntíaná skue sisihin ni xi tjihin nga ts'ín nga ts'ín xá xi nda.

4

¹ Nginkun Ntíaná ko nginkun Cristo Jesu, kui xi kuasehe ni xi kits'ín xuta xi tjintu tík'un ko xi ja k'ien nk'ie nga kjuakúchji yjoho nga kjuaitéxuma, tu xí tibankihí ra nga ² t'enijmí éhen Ntíaná. Tu nkú b'ahá n'ei tu mí nistjihin ni ko tu mí chubahá ni. T'inyaihi xuta tsa najmi nda tjín ni xi títs'ín, ko n'ek'a niyái, ko tjennniyáihí. Kas'e tehentehi kjuatsenta nk'ie nga kuakúyai éhen Ntíaná.

³ At'aha kuichú nistjin nga najmi ta ts'ínsihin ra xuta én nda xi bakuyáá, xi nda ts'ínkoná. Tu sa ní incha kuangisjai nga nkjin nkjún já maestru xi kuakúyaha ni xi tsjoho nga kuint'é, at'aha kui niu xi nchjaha animaha. ⁴ Ngjuai t'axihin ko najmi ta kuasínñujuhu ra én xi naxu tjín. Énchá xi nchja xuta incha ts'ínsihin. ⁵ Tunga máha ji, tu nkú chase sisinní ni xi n'ei. N'e chúkjuai kju'a'uun. N'ekjas'eihin yjohi nga t'enijmí éhen Ntíaná. Nda n'etjusuin xáhi.

⁶ An bi, ja ma kamaná nku chje xi kuichúsehe Ntjaná. Ja túbichú tiña chubá nga k'uejñá asuntei. ⁷ Ja tsásinchjaha xi fi kontraha éhen Ntjaná. Ja tsichu kjet'a niyána. Tu nkú kis'ejihinna Ntjaná. ⁸ Ja tókuyána nd'ai chjí xi ts'ínkjáihín xuta xi ja naxu nginkun Ntjaná. Nda Ntjaná tsjana niu, at'aha naxu ts'ínko xuta nistjin nga kuase mí nihi xi kits'in nga nkúnkú. Kó najmi tu nku an tsjana chjí xu'bo. Ta tsjáha ngayjee xuta xi tjoho kó xi tíncha kuyá nga kj'uaí ngáha.

B'i ts'in kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi mjehe nga ts'in

⁹ N'e kitsa xáihí yjohí nga nibáase xatíní. ¹⁰ At'aha nda Dema 'yún tjo saha ni xi tjin asuntei. Ja kits'in nga mana. Nanki Tesalonika ngji. Nda Krescente ngá ante Galacia ngji, kó nda Tito ja ngji ante Dalmacia. ¹¹ Tu nkuhú nda Luko tijnako sana ei. Tinchisjai nda Marko kó nibákoj, at'aha kui xi kama kuasinkona ajihín xána. ¹² Nda Tikiko bi, nanki Efeso kits'inkjía. ¹³ Nk'ie nga nibai, nibakoní najyunna xi ts'inchjén nistjin chunch'oon. Kui xi y'ejñá nanki Troa, ni'yaha nda Karpo. Kó ta nibakoní xujunna. Tu xí najmi tu n'echayaní ichí xi tjabaxín kamandakoho.

¹⁴ Tse nkjún kjuasti kitsjáná nda Alejandro, nda xi ts'innda ni kicha. Nda Ntjaná k'uechjí ngajoya ngáha ra ni xi kits'in. ¹⁵ Kó ji, chíhín yjohí ndo, at'aha tu xí 'yuhún ngji kontraha én xi túb'enjmíaa.

¹⁶ Nk'ie nga tjun kinchjantjá yjoná nginkun já tjíxóo, najmi ch'a tsasinkona. Ngayjee y'éntu masenna. Najmi tu kat'axkihí ra Ntjaná ni xi incha kits'in. ¹⁷ Tunga Nda Ntjanáhá tsasinkona kó kitsjana nga'yún tu xi kama y'enjmíyehena éhen. B'a ts'in kint'éhe ngayjee xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. Ts'asje'ana Nda Ntjaná ngabayoo. ¹⁸ Kó ta k'uasjejinna ajihín ngayjee ni ch'onk'un xi tjin kó ngjuaikona má batéxuma ndjiojmi ján. ¡N'ekíe yjoná nga tjihín kjuachánka santaha tu nkjéhé ni! B'a kat'e.

B'i ts'in kits'inkje Pablo xujin

¹⁹ Tjeihín kjuasuniñana na Priska kó nda Akila kó xuta xinkjín nda Onesiforo. ²⁰ Nanki Corinto y'ejña nda Erasto. Nanki Mileto kisatéch'in nda Trofimo kó yo y'ejñá. ²¹ N'e'ahí yjohí nga nibáasení kintehe ni nga kj'uaí nistjin chunch'oon. Títs'ínkjihi kjuasuniña nda Eubulo kó nda Pudente kó nda Lino kó na Claudia kó ngayjee já nts'eé xi tjin ei.

²² Nda Ntjaná Jesucristo kat'ejñakohi. Ngatentoó kas'enuu kjuandaha Ntjaná.

Xujun xi kits'ínkjih_i nda postru Pablo Tito

B'i ts'ín kíkjaníñaha Pablo Tito

¹ An Pablo, an nda musu síh_in Ntíaná kō nda postruh_i Jesucristo. Xi nkú ts'ín s'ejih_in xut_a xi j'ájin Ntíaná kō kamankjih_in ni xi naxu t_jín, kui xi xána, kui nga kui xutaha xi skuénkjúhun Ntíaná. ² Tíchuyáá nga kuíntsuba tík'un síaán. Kui niu xi kitsúya títjun Ntíaná kintehe ni nga kin'enda asuntee, kō yaá nga najmi maha b'anacha. ³ Nd'ai ni ma, nk'ie nga ja tsichu chub_a, ajih_in én xi kik'aina nga k'uenijmíá y'éjña chji Ntíaná ni xi kitsú. Ntíaná xi maha ts'ínk'ankiná kitsjána kui xóo.

⁴ Tífaniñaha Tito, ji ntína at'aha nkuhú xi s'ejinná. Kas'ehi kjuanda kō kjuajyu xi tsjáná Ntí Na'miná kō Jesucristo xi ts'ínk'ankiná.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Tito xá xi ts'ín

⁵ Kits'ínk'léjñaha xjō Creta tu xi k'úéndahani ni xi kindyjat'a sa yō kō tu xi k'uai xáha rí jácháha xut_a nínku xi t_jín xk_i nanki xi t_jín yō. Kixinya chich'ihin ni xi n'ei. ⁶ Kama s'et'a xá xi najmi t_jín ni xi chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuúhun, xi t_jih_in ntí xi s'ejih_in Ntíaná kō naxu incha ts'ín ntíh_i kō nt'é'én.

⁷ At'aha nku nda xi kuasehe nínku, kui xi t_jíñaha nga kúnnta ni xi ts'e Ntíaná. Kui xáha. Kui nga kas'et'a xáha nku nda xi najmi t_jín ni xi chubayanéhe ra, xi najmi ngak'un, xi najmi stinta, xi najmi b'atih_i nga 'bi binu, xi najmi k_jánkō xut_a kō najmi mjehe toon xi ch'on ts'ín sakú. ⁸ Nda xi ts'ínk'áin níh_i xut_a ni'yaha machjén, xi tsjohō ts'ín ni xi nda, xi nda basehe ni xi ts'ín, xi naxu ts'ín, xi benkjún Ntíaná, xi maha b'éch'ohō yjohō ni xi mjehe animaha. ⁹ Ni xi kuakúya t_jih_in nga ni xi tsangiya n_ibaha ra, tu xi b'a ts'ín kama tsjániyá sisih_in ra xut_a kō kama k'uéjña chjih_i já xi tífi kontraha ni xi bakúya.

¹⁰ At'aha t_jín nkjún xi ngji t'axih_in én xi naxu, xi tu a éhén ni xi bakúya kō b'anachaha xut_a. Xi incha bakúya nga n'e ni circuncision, kui xi 'yún b'a incha ts'ín. ¹¹ Najmi ta k'ujantehe ra nga b'a incha ts'ín jái, at'aha ni xi najmi t_jih_in nga kuakúya t_incha bakúya. B'a t_incha ts'ín tu xi títs'ín ngana ndaha toon. Ja nkjin xut_a ts'ínndyjajih_in.

¹² Santaha nku nda profeta xi ts'e jóo b'a kitsú: “Xut_a Creta én tsank'á nchja tehente. Ch'onk'un jóo xi nkúhu ch_i ch'onk'un, xut_a ts'e xi najmi tsehe.” ¹³ Kjuaxi k_jáih_in ni xi kitsú ndo. Kui nga ndjá chubakohoni jóo tu xi incha skué sisih_in ni xi s'ejinná ¹⁴ kō tu xi najmi ngjuénñjhu ra én tiyaha xut_a judio kō ta ndaha ni xi b'éne'yúhun já xi ngji t'axih_in ni xi naxu t_jín.

¹⁵ Je ngayjee ni xi t_jín kō ma n'echjén tsa je t_jíntuyá animaha xut_a, tunga najmi t_jih_in ni xi je ngat'a ts'e xut_a xi chuntí t_jíntuyáha kō xi najmi s'ejih_in Ntíaná. At'aha ngasten ts'ínk_jink'un kō ja tsatsun kjuankjintak'uhun. ¹⁶ Kui xi tsu nga be Ntíaná tunga ni xi incha ts'ih_in bakúchji nga najmi be. Kui xi ch'onk'un, najmi nt'é'én, kō najmi maha ts'ín ni xi nda.

2

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Tito xi nkú ts'ín t_jih_in nga kuakúyaha xut_a nínku

¹ Tunga máha ji, takúyai ni xi y'aha ra ni xi nda ts'ínkoná xi tsinchiyái. ² B'a t'ih_in já xi ja chá nga kixi incha katjiko yjohō, incha katenkjún yjohō, nda incha katasehe ni xi incha ts'ín, nda incha katumankjih_in ni xi s'ejinná, kō incha kas'ehe kjuatjo kō kjuatsenta.

³ Kō jminchjín xi ja chá b'a ta ts'ín incha katenkjún Ntíaná, najmi tu én tsank'á incha k'uasjené xut_a kō najmi tu 'yún incha k'uí binu. Incha katakúya ni xi nda ⁴ kō incha katsjániyáha jminchjín xi kjintí sa nga ts'íntjo x'ih_in kō ntíh_i, ⁵ kō nga nda incha katasehe

ni xi incha ts'íin, nga je kas'entuyá animaha, nga incha kuasehe ni'yaha ko nda incha s'entuyaha, ko nga incha skuenkjún x'ihin. B'a ts'ín chankjúhun éhen Ntíaná.

⁶ Ko já istiu b'a ta t'ihin nga nda incha katasehe ni xi incha ts'íin. ⁷ Ngatentee ni xi n'ei, nda n'ei tu xi b'a ta incha ts'íihin. Nga kuakúyai, katuma chji nga kixi tjiyahi ko nga tíyankjúin yjohi. ⁸ Én nda katitju tsu'bai, én xi najmi tjín xi nkú ts'ín n'enijéhe ri. Kui niu xi ts'íin nga kama subaha ra já kontra, at'aha najmi sakúhu nkú ts'ín ch'on ts'ín kuinchjayanehená.

⁹ Ko b'a t'ihin já musu xi kich'atse nga tehente katenkjún já ntjaha ko kats'ín ni xi sasihin jóo. Najmi tjihin tsa kuinchja tsa'ako jóo ¹⁰ ko tsa ndyjé ts'íihin. Tu sa ní incha katakúchji nga ma ma 'yún k'aán jóo, tu xi ngayjee ni xi ts'íihin chankjúhun én xi b'éjña chjiná Ntíaná xi ts'ínk'ankiná.

¹¹ Ntíaná ja y'éjña chjihí ngatentehe xuta kjuandaha, kui xi ts'ínk'ankiná ¹² ko bakúyaná nga k'úéch'oojó yjoná ni xi najmi je nginkun Ntíaná ko ni xi nchjaha animaná ei asuntei, nga nda chasehé ni xi n'eé ko nga naxu n'eé ko nga chankjáán Ntíaná nk'ie nga tintsuba saá ei asuntei. ¹³ Chúya saha raá ma ni nda xi tichuyáá, kui niu xi nistjin nga chaá kjuachánkaha Jesucristo, kui xi Ntíaná xi chánka ko xi ts'ínk'ankiná. ¹⁴ Kui xi kitsjá yjoho nga kin'ek'ien ngandaná tu xi k'uasjehinná ngayjee ni xi najmi ndoo ko ts'íin je nku naxinantá xi kui ts'e, xi ngayjehe k'un mjehe ts'íin ni xi nda.

¹⁵ Kui nii xi takúyai. Tjenniyáhi xuta ko n'ek'a niyái. Najmi tu jo jan katumahi nga b'a n'ei. Najmi tu ch'a xi tu tohón katumaha ji.

3

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjihin nga incha ts'íin xuta ninku

¹ N'ekj'áitsjeihin xuta ninku nga katenkjún já títjuun ko já tixóo. Incha kant'é'éhen ko incha kat'entu nda nga incha ts'íin ngayje tijká ni xi nda. ² Ndaha nku xuta najmi tu ch'on ts'ín incha kuinchjane ko najmi tu ch'a xi kjaánko. Nda ní ts'ín incha kas'eyaha. Ko kate xuta nga nimakjua incha tjintuyáha.

³ At'aha nistjin nk'ie ta tu xí sináá. Najmi kinu'yá'één, ngakjá kin'enkjintak'aán, ko nkjin tijká ni xi nchjaha animaná tjí'yúhun ñá ko ni xi mjehe yjonintená. Kjuakjan ya ko kjuaxintak'un tintsubajján. Kits'ín unkiená xuta ko b'i ngján kin'e unchaá xinkjá. ⁴ Tunga nk'iehé nga kis'ejña chji kjuandaha Ntíaná xi ts'ínk'ankiná ko kjuatjo xi tjihin, ⁵ kits'ínk'ankiná. Najmi ngat'aha tsa nda tjín ni xi kin'eé, tsa kui kjuaha nga b'a kits'ihin. B'a ní kits'ín at'aha kama nimaha ñá. Kits'ín jená nk'ie nga kits'ín tsin tsetse ngáhaná ko Espirituhu kits'ín tsetsená.

⁶ Tu ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo xi ts'ínk'ankiná, najmi kits'ínkín Ntíaná nga kitsjáná Espirituhu. ⁷ Ko tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná kits'ín nga naxu tsichu maá nginkun. B'a kits'ín tu xi n'ekjáihin raá ni xi tichuyáhaá, kui xi tsuhu ra nga kuintsuba tik'un síáán.

⁸ Ma n'e s'ejin én xu'bi ko mjena nga takuyái sisin nij, tu xi xuta xi s'ejihin ra Ntíaná ts'ínkjas'ehe ra yjoho nga ts'íihin ni xi nda. Tu xí ndahá tjín ko basinkoná nga b'a n'eé. ⁹ Xi mjehe nku én k'uésintjáihi, tiyú t'axihin. Najmi tu n'esihin xi b'ésiyáha ntje chá xi y'aha ra ko ta ndaha xi b'ésiyáha ko kjántjaihi kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise. At'aha najmi basinkoná kui kjuastiu ko najmi tjihin sin.

¹⁰ Xi kuakjánya xuta ninku, chubakoi tsa nku ko tsa jo niyá tjihin. Tunga tsa najmi ts'íinsihin, najmi ta k'uauntehe ra aya ninku. ¹¹ Yai nga xi b'a tít'íun, kui xi ja kits'ínkatsún suba yjoho ko niyáha ngatitsuun sú'baya. Ta kuihi tífiko yjoho xi má nga ndyja.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo ni xi mjehe nga ts'íin Tito

¹² Nk'ie nga ts'ínkisehe nda Artema ko a ra nda Tikiko, n'e kitsa xáhi yjohi nga nibáasení nanki Nikopoli. At'aha ja tjíndana nga yo ts'ínk'j'a nistjin chunch'oon. ¹³ Nda

tisinkoi nda Zena, nda xi nchjantjai xuta, ko nda Apolo, tu xi ts'ínndjuúhu niyáha ko tu xi najmi chumi nihi xi ndyjat'aha ra. ¹⁴ Katangiya xuta ts'añá nga ts'ín ni xi nda ko nga tsjáha xuta ni xi machjéhen. B'a ts'ín incha saájihin ni xi ts'e Ntíaná.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujun

¹⁵ Títs'ínkjihi kjuasuniña ngayjee xuta xi tjíntukona ei. Tjeihin kjuasuniña xuta xi tjoho ñá at'aha nkuhú xi s'ejinná.

Ngatento kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

Xujun xi kits'ínkijihí nda postru Pablo Filemon

B'i ts'in kikjaniñaha Pablo Filemon

¹ An Pablo kjíya'yán ngat'aha Cristo Jesu. An ko nda nts'eé Timoteo tísuniñaihi nda Filemon. Tjo nkjúnna ji. Ji xi ta tín'exát'aihi Cristo. ² Tísuniña yaihi nichjaá Apiá, ko nda nts'eé Arkipo xi ta tít'sín nga'yún ngat'aha Cristo, ko xuta nínku xi ma ñjakú ni'yahi.

³ Kas'enūu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú ts'in nchjantjai Filemon

⁴ F'áitsjenna ji nk'ie nga nchjaka Ntíaná. Tehente tsja máb'achjíhi ⁵ nga tí'miyana xi nkú ts'in tjohi ngayjee xuta xi Ntíaná kits'ín ts'e ko xi nkú ts'in n'e s'ejin Nda Ntíaná Jesu.

⁶ Bankihí Ntíaná nga xi nkú ts'in n'e s'ejin ni xi ngujihin n'e s'eján, kui xi kats'ínxájin kjuankjintak'uhin tu xi b'a ts'in kamankjihin ri ngayjee ni nda xi tjinná ngat'aha Cristo Jesu. ⁷ Tsjo nkjún tjinna ko sakúna nga'yún ngat'aha xi nkú ts'in tjohi xuta nínku. At'aha ngat'ahi, nda nts'é, kisakú nga'yúhun animaha xuta xi ts'e Ntíaná.

B'i ts'in nchjantjai Pablo Onesimo

⁸ Kui b'a maha, ndaha tsa ngajoho Cristo kama kuinchjako masen masehen ni xi tjihin nga n'ei, ⁹ tunga tu sa ní títbankihi ni xi xihin at'aha tjoná xinkjá. An Pablo xi ja kama chá ko kjíya'yán nd'ai tu ngat'aha Cristo Jesu ¹⁰ títbankihi nku kjuanda ngat'a ts'e Onesimo. Kui xi ja tsichu ma xi nkú joyaha tsa ntína ei aya nubayóo. ¹¹ Kui xi najmi kamachjéhin nistjin nk'ie tunga nd'ai ji ko an machénná ndo.

¹² Tít'sínkjise ngáhara. N'ekjáihin xi nkúhu tsa an niu. ¹³ Mjena nga k'úejñako sana ei tsakai tu xi ngajohi ts'ínxát'ahana ei má nga kjíya'yán tu ngat'aha én nda tsuhu Nda Ntíaná. ¹⁴ Tunga ndahá nku ni najmi mjena chubá ts'ian tsa najmi tjínkuhu tak'uin, tu xi animahi nibaha ra kjuanda xi n'ení ko najmi an ts'in kjuayúhunra.

¹⁵ Kutsa kuihi kjuaha ngji t'axihin ri Onesimo chuba nistjin, tu xi n'ekjain sín ngáha ri nd'ai. ¹⁶ Tunga najmi ta xi nkúhu ni tsa nku nda musu xi kich'atsei chasehi. Tu sa ní chasehi xi nkúhu nku nda xi 'yún chjí saha ra nga nku nda musu. Ngat'a ts'an ndats'é ja tsichu ma ndo ko tjona. Ngat'a ts'i 'yún chjí saha ra ndo, at'aha ta ts'ínxát'a ngáha ri ko ta s'ejihin Nda Ntíaná xi nkúhu ji.

¹⁷ Kui b'a maha, xihí yaní nga nkuhú tinchajián ni xi ngujihin s'ejinná, n'ekjain ngáha ri Onesimo xi nkúhu tsa an niu. ¹⁸ Tsa tjin má najmi nda kits'ínkóhi ko tsa tjin ni xi tjeheh ts'i, kuentana t'et'ai niu. ¹⁹ An k'uechjá ni xi tjeheh. An Pablo ntuna tít'et'áhana xujuin nga b'a ts'ian, ndaha tsa kama ts'inkj'áitsjehen ni xi tjehin ts'an. Ngat'ana tinchihinni. ²⁰ Ji nda nts'e, at'aha tjohi Nda Ntíaná, kasakújinna ji nku kjuanda. Tjen nga'yihin animana tu ngat'aha nga nkuhú kich'aá Cristo.

²¹ B'a ts'in tít'et'áha at'aha behe k'an nga kujnú'yá'énní. Be nga 'yún n'etjusun sai ni xi títbankihi. ²² Ko ta títbankihi kj'ai sa ni. T'endaní nku ante ni'yahi, at'aha títinchihuu Ntíaná nga kama kfínsenūu. Tu títkuyáhá ra nga b'a kama.

B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujuin

²³ Tít'sínkijihí kjuasuniña nda Epafra. Ei ta kjiya'yúnkona ngat'aha Cristo Jesu. ²⁴ Ko ta tít'sínkijihí kjuasuniña nda Marko, nda Aristarko, nda Dema ko nda Luko. Kui jái ta y'anjikona xá xi tít'sian.

²⁵ Kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo kas'eyaha animanuu.

Xujun xi kin'ekjǐhi xuta xi ntje Hebreo tjehe_n ra

B'i ts'ín tís'ejña chji nga kinchjakoná Ntíaná nk'ie nga kits'ín nibá Ntíhi

¹ Nkjin niyá kō kj'ái kj'ái ts'ín kinchjako Ntíaná ntje cháná. Já profeta kits'ínchjén nga kinchja nistjin nk'ie. ² Tunga nistjin fekuhu xi kich'aá nd'ai Ntíaná kits'ín nibá Ntíhi nga j'ai nchjakoná ngajoho. Kui Ntíu xi kits'ínchjén nga kits'ínnda asuntee kō nk'a ján, kō kitsjáha nga kama ts'e ngayjee ni xi tjín.

³ Ajihin Ntíu sakúchji kjuachánkaha Ntíaná kō kui xi bakúchji kjuatík'uhun Ntíaná. Kui xi ts'ín nga s'e ngayjee ni xi tjín tū ngat'aha nga'yún chánkaha éhen. Nk'ie nga ja kikjexínná ngatitsunná nga kits'ín jená nginkun Ntíaná, ngjik'iejñat'aha Ntíaná nk'a ján.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga 'yún nk'a tje_n Jesu nga ntítsjee

⁴ 'Yún nk'a kin'etsjen nga ntítsjee, at'aha tū nkuhú kui xi 'mi Ntíhi Ntíaná. ⁵ B'i kitsúhu Ntíaná nga kinchjako:

Ji xi Ntína,

an xi tsichu ma Na'mihi.

Ndaha nku ntítsje najmi b'a kik'ihin. B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Ntíhi:

An xi kama Na'mihi,

kō kui xi kama Ntína.

Nk'ie nga b'a kitsú, najmi ntítsjee kinchjanijmíyaha.

⁶ Nk'ie nga kits'ín nibá Ntí tjuhun asuntee, b'i kitsú:

Ngatentee ntítsjena kats'íntsjoho.

⁷ Kō b'i ts'ín kinchjanijmíyaha ntítsjee:

Ntítsjena, kui xi xi nkúhu ntjo.

Kō xi ts'ínxát'ana, kui xi xi nkúhu njai nd'í.

⁸ Tunga b'ihí ts'ín kinchjanijmíyaha Ntíhi:

Ntía ní, ji xi kuatexumai sín,

kō kuatexumai sisin nk'ie nga kuatexumai.

⁹ Tsjohi ni xi naxu tjín,

kō najmi sasihin ni xi najmi nda.

Kui nga j'ajihin ra an xi Ntíahi,

kō 'yún kitsjaha kjuatsjo nga xi tjíntujihin.

¹⁰ Kō b'i ta kitsú sa:

Ji xi Ntía,

nga tuts'ihin ni kin'endai asuntee,

kō ntsai kin'endakohoni nk'a ján.

¹¹ Kfe ngayjee ni xu'bi,

tunga ji tū nkú kuinchunní.

Kama chá ngayjee niu xi nkú joyaha tsa najyun.

¹² Kama b'a n'eihí xi nkúhu nku najyun,

kō n'ek'óntjaiyai

xi nkú ts'ín n'ek'óntjaiya nku najyun.

Tunga ji bi najmi k'óntjaiyai,

kō ndaha nku nistjin najmi kama cháí.

¹³ Ndaha nku ntítsje najmi b'i kik'ihin:

Tinchint'ání má batexuma,

k'uentú maná xi fi kontra_hi kinte tsukui.

¹⁴ At'aha ntítsjee bi, kui xi ntjo xi ts'ínxát'aha Ntíaná. Kui xi n'e nibá tū xi basinkoho xuta xi ts'ínkjáihin nga k'uanki.

2

B'i ts'ín tís'ejña chji nga tjíhin nga n'esihín én xi kits'ín nibáná Ntíaná

¹ Kui kjuaha tjíhin nga 'yún n'esihín raá ni xi kinu'yáá, tu xi najmi kuankín t'axíhin raá ni xi ts'e Ntíaná. ² At'aha santaha én xi kits'ínkjas'en ntítsjee kis'ehe nga'yún ko kits'ínkjáíhin chjí xi kanéhe ngayjee xuta xi kits'ín ngatitsun nga najmi kint'é'éhen éen. ³ Kui nga nd'ai, ¿nkú ts'ín kuitjunkiinná tsa najmi n'esihín én chánka xi ts'ínk'ankiná? Tjun Nda Ntíaná kitsúya xi nkú ts'ín kuankihiná ko as'ai xi incha kint'éhe nga b'a kitsú kitsúya kixi ngáhaná kui niu. ⁴ Ko Ntíaná ta tsakúchji nga kjuaxi éen. Kits'ín ni xi bakúchji kjuachánkahá ko nga'yúhun ko nkjin tákjá kjuankjún, ko xi nkú ts'ín mjehe kits'ínndzjoná kjuanda xi tsjá Espiritu.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga xi nkúhu ñá j'ai ts'ín ma yjoho Jesu

⁵ Asunnte xi tichubanijmíyahaná, xi as'ai nibáhá, najmi aya ntsja ntítsjee y'éjñaya Ntíaná, tsa kui xi incha kuatéxumaha. ⁶ Tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga b'i kitsú nku xi kinchja: ¿Yáha xuta, nga najmi ndyjajihin kjuankjintak'uhin?

¿Á ch'axkihí rí xuta, yáha kui?

⁷ Chubahá 'yún kinte kin'e mai nga ntítsjee, ko kik'aihi kjuachánka ko nga chankjún.

⁸ Aya ntsja y'entuyái ngayjee ni xi tjín asuntee.

Nk'ie nga aya ntsja xuta y'entuyá Ntíaná ngayjee ni xi tjín, ndaha nku ni najmi y'éjña ndái ma. Tunga nk'iehé nga chasehéé, yaá nga najmi ngayjee niu tjíntuyáye aya ntsja. ⁹ Tunga yanáá xi nkú ts'ín Jesu. Tu chubahá 'yún kinte kin'e ma nga ntítsjee. Kik'aihi kjuachánka ko týankjún at'aha j'ajin ngabayoo. Tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná ngabayaha Jesu ngandaná kamaha.

¹⁰ Tu xi nkjin kamaha ntíhi Ntíaná xi sakúhu ra kjuachánka, Ntíaná xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjín ko ngat'aha Ntíaná tjíntuhu niu, kits'ín nga ajihin kjuá'uun kama Cristo xi tjíhin nga kama, tu xi ts'ínk'ankihí xuta. ¹¹ At'aha xi ts'ín je xuta nginkun Ntíaná ko xuta xi n'e je, nkuhú maha Na'mihí. Kui kjuaha nga najmi ma subaha ra Ntíhi Ntíaná nga nts'e tsuhu ra xuta xu'bo.

¹² Tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga b'a kitsú:

Ji k'uenijmíhi já nts'é,

ko ts'intsjoho ajihin xuta xi ma ñjakú nga ts'intsjohi.

¹³ Ko b'i kitsú ya:

Kama 'yún tak'an Ntíaná.

Ko b'a ta kitsú sa nginku niyá:

Á an ei síjñaká ntíhi Ntíaná xi kitsjána.

¹⁴ Xi nkú ts'ín yjoninte y'a ntí xi tínchako Jesu, kui nga b'a ta kik'iehe. B'a kik'ie tu xi nk'ie nga kuayáha ts'ínkjehe xi batéxumaha ra ngabayoo, kui xi ndanindoo. ¹⁵ B'a ts'ín kits'ín ndáihí ra ngatentee xuta xi y'entuhu xi nkúhu xuta musu xi kich'atse at'aha kitsankjún ngabayoo.

¹⁶ At'aha tjíña chji chji nga najmi ntítsjee j'aisinko. Xi ntjehe ní Abraham y'aha ra, kui xi j'aisinko. ¹⁷ Kui kjuaha nga j'ai ts'ín maha yjoho xi nkúhu já nts'e, tu xi nginkun Ntíaná tsichu maha nku nda na'mi títjun xi ma nimaha xuta ko xi kixi fiko xáha, tu xi kama b'a ts'ín tsjáha ra chje Ntíaná nga k'uéchjí ngatitsuhun xuta. ¹⁸ Kikie kjuanima ko kichjut'ayák'un. Kui kjuaha nga ta ma basinkoho nd'ai xi chjut'ayák'uhun.

3

B'i ts'ín tís'ejña chji nga 'yún nk'a tjen Jesu nga Moise

¹ Kui b'a maha, já nts'e, jun xi kin'e jenuu ko j'áinnuu Ntíaná nga kjuáts'enuu, n'enkjintak'un sisiun yáha Jesu. Kui xi y'éxáha Ntíaná ko kui xi nda na'mi títjun xi s'ejinna.

² Kui xi kixi kits'ín nginkun xi kitsjá xáha, xi nkú ts'ín Moise ta kixi ngjiko xáha ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná.

³ 'Yún chánka sa kjuachánka xi kikanéhe Jesu nga xi kikanéhe Moise. B'a kama xi nkú ts'ín 'yún chánka sa kjuachánka xi ts'ínkjáihin nda xi ts'ínnda nku ni'ya nga kjuachánka xi sakúhu ni'yoo at'aha tsjo tjín. ⁴ Tu má ni'yahá ni, tjín xi ts'índaha. Tunga ngayjee ni xi tjín, Ntíaná kits'ínnda.

⁵ Nku nda musu xi kixi ngjiko xáha ajihin xutaha Ntíaná kama Moise. Kui xi y'éjña chji ni xi kuitsu Ntíaná askahan. ⁶ Cristo bi, ta kixi fiko xáha, tunga Ntíhí tí'mi bi. Kui nga batéxumaha ra ni'yaha Ntíaná. Kó ni'yoo, kui xi ñá nd'ai. Ni'yaá tsa tu nku ndjáhá kuinchajían ni xi ma 'yún tak'aán kó tsjo maná at'aha tichuyáhaá ni xi tsjáná Ntíaná.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi maha xi fi t'axihin Ntíaná

⁷ Kui b'a maha, n'eshin ruu xi nkú ts'ín tjít'a ni xi títsu Espirituhu Ntíaná: Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha,

⁸ najmi tu ndjá b'eyo animanuu, xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín éña, nistjin nga kikjut'ayák'unna nanki kixiu.

⁹ Yo kikjut'ayák'unna ntje chánuu xi nkú k'an, ndaha tsa yachán nú kieke ni xi kits'ian.

¹⁰ Kui nga kits'ínkjankohona xuta xi kis'e nk'ie kó b'a kixian:

“Ja kindyjajihin jái, kó najmi mjehe incha k'úémajin ni xi ts'an.”

¹¹ Kui nga kama kjahanna kó ts'intjusan ni xi kixian, nga najmi kjuas'en xuta xu'bo, má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'an.

¹² Chúhuun yjonuu, já nts'e. Najmi tu kas'e ajinnuu xi najmi nda tjíya animaha, xi najmi s'ejihin, xi ngjuai t'axihin Ntíaná xi tjíña tík'un. ¹³ Tu sa ní xki nistjin b'i ngján tjen nga'yúhuun xinkiu nk'ie nga tjíña sa nistjin xi títsu éhen Ntíaná, tu xi ndaha nku xi tjín ajinnuu najmi k'uanachaha ra ngatitsuun kó ndjá s'eya animaha. ¹⁴ Tísakút'aná nd'ai ni xi ts'e Cristo, tunga tjihín ni nga tu nku ndjáhá kuinchajían xi nkú ts'ín kama 'yún tak'aán Ntíaná nk'ie nga tuts'ihin ni. B'a n'eé santaha nistjin xi fekuhu.

¹⁵ At'aha tinchjako saná éhen Ntíaná xi b'i ts'ín tjít'a:

Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha, najmi tu ndjá b'eyo animanuu, xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín éña.

¹⁶ ¿Yá xutaha xi kint'é tunga kits'ínkj'a t'axihín éhen Ntíaná? ¿A najmi ngatenteehé xuta xi tsitjuko Moise Egipto? ¹⁷ ¿Kó má xutaha xi kits'ínkjankó Ntíaná yachán nú tjihin? ¿A najmi xi kits'ihín ngatitsun? Kui xi kis'entu yjoninte k'iehen ante kixiu.

¹⁸ Kó nk'ie nga b'a kitsú kixi kixi Ntíaná nga: “Najmi kjuas'en xuta xu'bo má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'an”, ¿yá xi kits'ínkjó nga b'a kitsú? ¿A najmi xuta xi najmi kint'é'éhen?

¹⁹ Kui nga yahaná nga najmi kama incha jas'ehen at'aha najmi kis'ejihin Ntíaná.

4

B'i ts'ín tís'ejña chji nga xuta xi ts'e Ntíaná kjuas'en ante xi má nga ts'ínkj'áíya

¹ Kui b'a maha, b'a títsu saha nd'ai éhen Ntíaná xi títsuya títjun nga kuitjás'eén má nga tsjá Ntíaná nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'e. Tunga tjihín ni nga kjúántaha raá yjoná tu xi najmi s'ehé xi natsin k'úentu. ² At'aha ñá ta kis'enijmíná én nda tsuhu Ntíaná. Kama xi nkú ta

ts'ín kis'enijmíhi xuta xu'bo. Tunga máha kui, najmi tsakj'á kjuanda xi y'a éen at'aha najmi kis'ejihin én xi kik'inyaha.

³ Tunga ñá xi ja kis'ejinná kuitjás'eén má nga ts'íinkj'áíya xuta xi ts'e Ntíaná. B'i kitsú Ntíaná:

Kui nga kama kjahanna
ko ts'intjusan ni xi kixian,
nga najmi kjuas'en xuta xu'bo,
má nga ts'íinkj'áíya xuta xi ts'an.

B'a kitsú ndaha tsa ja kama ndjuúhu xáha Ntíaná nistjin nga kits'ínnda asuntee.
⁴ At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná ngat'a ts'e nistjin xi yatuu:

Nistjin xi ma yatuhu
kama ndjuúhu ngayjee xáha Ntíaná
ko kits'íinkj'áíya.

⁵ Ko b'a ta títsu ya:
Najmi kjuas'en xuta xu'bo,
má nga ts'íinkj'áíya xuta xi ts'an.

⁶ Kui b'a maha, ndyjat'a sa xuta xi kjuas'en yo. At'aha xi tjun kis'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná najmi kint'é'én, kui nga najmi jas'ehen yo. ⁷ Ko kui nga ta y'éñhá ngáha Ntíaná kj'ái nistjin, kui xi nd'ai. Askahan nga ja j'a nkjin nú, kits'ínkinchja David nga b'i kitsú xi nkú nga ts'ín ja kab'et'á ej:
Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha,
najmi tu ndjá b'eyo animanuu.

⁸ At'aha tsa Josue kitsjáha xuta xu'bo nga incha ts'íinkj'áíya, najmi tjín xi nkú ts'ín kj'ái nistjihin ta k'uéña ngáha Ntíaná. ⁹ Kui kjuaha nga tjíña sa nga ts'íinkj'áíya xuta xi ts'e Ntíaná xi nkú ts'ín kits'íinkj'áíya Ntíaná nistjin xi yatuu.

¹⁰ At'aha xi kjuas'en má nga tsjáha Ntíaná nga ts'íinkj'áíya, kui xi ja kama ndjuúhu xáha xi nkú ta ts'ín Ntíaná kits'íinkj'áíya nga ja kama ndjuúhu xá xi kits'ín. ¹¹ Kui nga n'ehená nga'yún nga kuitjás'eén má nga ts'íinkj'áíya xuta xi ts'e Ntíaná, tu xi najmi s'ehé ajinná nku xi kuíjne, tsa b'a ta ts'ín xi nkú nga kits'ín xuta xi najmi kint'é'én.

¹² Éhen Ntíaná najmi ni k'ien. Tjihin nga'yún. Kui xi 'yún yjo sa nga ngayjee kicha xi yjo nga jo ngaba. Nga masehen animaná ko espirítuná fas'enjin nga bateya, ko nga masehen má tjixanyaha nintaná ko na'yuhu nintaná fas'enjin nga bateya. Base sisin ni xi n'enkjíntak'aán ko xi nkú ts'ín tjíya animaná. ¹³ Najmi tjín ni xi kamanda xi najmi tíbe Ntíaná. Tjintu chji chji. Najmi tjín ni xi tjintu'máha xi tjihin nga n'ekjas'eheén kuenta.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu xi nda na'mi tíjtunná

¹⁴ Kui nga tjihin nga tu nku ndjáha kuinchajihinná xi s'ejinná. At'aha tjíñaná nku nda na'mi tíjtun chánka xi tsichu ndjiojmi ján, kui xi Jesu Ntíhi Ntíaná. ¹⁵ Ko Nda na'mi tíjtunná, kui xi maha base nimaná nk'ie nga najmi ndjá tjíyaná, at'aha ko ta kui ta kichjut'ayák'un xi nkúhu ñá, tunga ndahá ichí najmi kits'ín ngatitsun. ¹⁶ Kui nga najmi tu jo jan kas'eyahaná nga kfink'úhuún Ntíaná xi batéxumaná ko xi tjihin kjuanda, tu xi b'a ts'ín kama nimaha ra ñá ko sakúná kjuandaha xi kuasinkoná nistjin nga un skuená.

5

¹ Ajihin xuta chj'ajin ngayjee xi ma nda na'mi tíjtun ko 'bai xáha nga kui xi tsjén tíjtuhun xuta nginkun Ntíaná, tu xi tsjáha chje ko ts'íink'ien chu tu xi kama ndyjat'aha ngatitsuun. ² Be xi nkú ts'ín base nimaha xuta xi machjéhen nga sakúyaha ko xi kindyjajihin, at'aha nda na'mi tíjtun ta xutahá niu. ³ Kui nga machjéhen nga ta tsjáha chje xi ts'e tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun, xi nkú ts'ín ta tsjá chjehe xuta naxinantóo.

⁴ Nk'ie nga b'i tsu xá xi ts'ín jóo, najmi kui b'et'a xá suba yjoho. Ntia níná tsjá xá xu'bi, xi nkú tá kamat'ain Aaron nistjin nk'ie. ⁵ Cristo bi, nk'ie nga kama nda na'mi titjun, najmi kui suba ts'asje nk'a yjoho. Ntia níná xi b'a kits'ín. B'i kitsúhu:

Ji xi Ntina,

an xi tsichu ma Na'mihj.

⁶ Ko b'i tá ts'ín tjit'a ya éhen Ntiana:

Ji xi nda na'mi tu nk'éhé ni.

B'a ts'ín tíjña xáhi

xi nkúhu xá xi ts'e nda na'mi Melkisedec.

⁷ Nk'ie nga y'ejña Cristo asuntej, animaha ngjikj'aha ra nga kinchjako Ntiana ko kikjaníndzjo ntánkun. Tsankihj Ntiana nga ts'ínkj'a t'axihj ngabayoo, ko tsasínñju Ntiana ni xi kitsú at'aha tu xi kits'ínkjas'ehén ra yjoho Ntiana. ⁸ Ndaha tsa kui xi Ntíh Ntiana, tunga j'ajihín kjuanima. B'a ts'ín kiekehe ni xi 'mihj nga nuú'yá'één. ⁹ Ko nk'ie nga ja kama xi tíhin nga kama, tsichu ma xi tu nkjéhé ni ts'ínk'anki ngayjee xuta xi kuint'é'éhen. ¹⁰ Ko Ntiana kits'ín maha nda na'mi titjun nga kitsjáha xá xi tjehe ra Melkisedec.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga tíhin nga kfinndjukaá xi s'ejinná

¹¹ Ngat'a ts'e ni xu'bi tíjín nkjún sa ni xi kuixín kai, tunga 'nihí tíjín nga k'úejña chjihj, at'aha ja najmi tá kitsá mankjihinnu. ¹² Ja ní nd'ai tíhin nga kamo já maestru kai, tunga tu yje machjén sahanu xi kuakúyanu nku niyá sa ni xi tjun binchiyáá éhen Ntiana. Jun ja tá tsichu ma ngáhanu xi nkúhu ntínta xi machjéhen ntáchiki. Kui xi najmi nichine nda machjéhen. ¹³ Ngatentee xi baki, kui xi ntínta ko najmi kjee be má nihi xi naxu nginkun Ntiana. ¹⁴ Tunga nichine ndoo, já xi chóo ma kjine. Kui xi ts'ínchjén tehente kjuankjintak'uhun ko mankjihj má nihi xi nda ko má nihi xi najmi nda.

6

¹ Kui b'a maha, ja kuichu chuba nga k'úentaá ni xi tjun binchiyáá Cristo, tu xi tu nku kfinndjunáá ni xi ndyjat'áná nga chaá. Najmi chubaha nga tá sakúya ngáhaná nga kfinchj'a ngáha raá animaná, ko tsa tá sakúya ngáhaná nga k'úentaá ni ch'onk'un xi ngabayoo fikóná, ko tsa tu nku sakúyaháná nga s'ejinná Ntiana, ² ko ni xi ts'e nga mjenéé ntsáá xinkia nga saténtáá, ko nga ni xi ts'e nga kuichú nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo ko nk'ie nga kuasehe Ntiana mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. ³ Mjeni kuakúyahj ni xi ndyjat'ánu. B'a n'ej tsa Ntiana tsjánteni.

⁴ Xuta xi ja tsichu mankjihj ni xi ts'e Ntiana ko kits'ínstjojin ni xi tsjáná Ntiana, ko tá kisakút'aha Espirituhu Ntiana, ⁵ ko kits'ínstjojin én ndaha Ntiana ko nga'yuhun Ntiana xi kama chji askahan, ⁶ tsa k'úejña ni xi ts'e Ntiana xi ja kikjut'a ngayjee ni xu'bi, najmi tá tíjín xi nkú ts'ín kama tsetse saha, tsa ngjuakj'á ngáha ra animaha. At'aha tá kuihi kuenta ts'e suba tíntcha fát'a kruu xi ma jo niyá ngáha Ntíh Ntiana ko tístjante nga tíchajnuha Ntíh Ntiana.

⁷ B'a maha xuta xi yjanki Ntiana, xi nkúhu t'ananki xi nkjin niyá b'anehe ts'í. Tsjáha chan xi kjine xi ts'ínxásun t'anankiu, ko Ntiana nda ts'ínko t'anankiu. ⁸ Tunga t'ananki xi tu jñáhá tsjá ko na'yá, ndaha tsa ts'íu b'anehe, kui xi najmi chumi ni chjihj ra ko ni xi najmi nda nginkun Ntiana bichú ma. Kui xi sakúhu nga kuítj.

⁹ Ko máha jun, já nts'e xi tjonj, ndaha tsa b'a ts'ín tíchubaj, behe tak'uin nga jun xi sakúnuu ni xi 'yún nda sa. Kui ni xi y'aha ra nga k'uankiá. ¹⁰ Kixi ts'ín Ntiana ko najmi ts'ínchaya ni xi kin'o ko xi nkú ts'ín tsakuchjújú nga tjonuu Ntiana nk'ie nga nda kin'ekoo xuta xi ts'e nistjin nk'ie, xi nkú nga tá tín'o santaha nd'ai.

¹¹ Mjeni nga tu nkú b'a n'enú santaha nistjin xi fekuu tu xi sakú kikjihinnu ni xi tíchuyóho. ¹² Najmi mjeni tsa kama ts'o. Tu sa ní b'a tá n'oo xi nkú nga incha ts'ín xi

sakúhu ni xi kitsúhu Ntíaná nga tsjáha. Kui xutaha xi tu nkú s'ejihín ra Ntíaná ko maha kuyá.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga ts'ín Ntíaná ni xi tsu

¹³ Nk'ie nga kitsúya títjun Ntíaná ni xi tsjáha Abraham, ta y'éjña nga ts'íntjusun ni xi kitsú. B'a kits'ín at'aha najmi tjin xi 'yún chánka sa, tsa kui xi ts'ínkie nga ts'íntjusun ni xi kitsú. ¹⁴ B'i kitsú Ntíaná: “An ts'ian nga nda kamat'ain ko an ts'ian nga ntje xi s'ehi 'yún nkjin kama.” ¹⁵ Kikuyá k'uk'un Abraham ko kui nga kits'ínkjáihín ra ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha.

¹⁶ Xuta, tu xi chaha ra nga ts'íntjusun ni xi túb'enda, nku xi 'yún nk'a tjen nga kui ts'ínkie nga ts'íntjusun éhen. B'a ts'ín najmi ta s'ehe én. ¹⁷ Kui nga y'éjñaha Ntíaná nga ts'íntjusun ni xi kitsú, at'aha kama mjehe nga skue sisihin xi ts'ínkjáihín ni xi kitsúya títjun nga tsjáha ko nga najmi ts'ínk'óntjaiya éhen.

¹⁸ Ntíaná najmi maha b'anacha. Kui nga nga joo ni xi kitsúhu Ntíaná najmi maha b'óntjaiyaha, ko kui niu xi tsjá nga'yunná ñá xi kich'aá ni xi kik'inná nga n'ekjáihiín. ¹⁹ Nk'ie nga b'a ts'ín tichuyáhaá ni xi tsjáná Ntíaná, tísasíjña ntsjan ntsjan animaná nga tíma 'yún tak'un xi jas'en santaha ante xi 'yún nkjúhun nínku xi síjña ndjiojmi ján. ²⁰ Yo má nga jas'en Jesu ngajoná, nga ngji títjunná. Ko kui xi tsichu ma nda na'mi títjun xi nkú ts'ín tjehe ra Melkisedec. Najmi ma feya xáha.

7

B'i ts'ín tís'ejña chji xáha nda na'mi Melkisedec

¹ Melkisedec, kui xi kama nda reihí nanki Salem ko nda na'mi xi kits'ínxát'aha Ntíaná, Ntíaná xi tijná nk'a ján. Nk'ie nga ja tik'óya ngáha Abraham nga kits'ín nganaha já rei xi ngji kjánko, as'ai Melkisedec ngjik'á niyáha ko nda kinchjane nginkun Ntíaná. ² Ko Abraham ta kitsjáha nku tjká ngayjee ni xi kisakúhu.

J'áin Melkisedec, kui xi tsuhu ra “nda rei xi naxu ts'ín”. Ko nda reihí Salem, kui xi tsu ngáha ra “nda reihí kjuajyu”. ³ Najmi yaha má nibaha ra. Najmi kis'ehe na'mi ko naa ko ntje chá. Kui xi najmi kitsin ko najmi k'ien, nda na'mi xi nkú nga ts'ín nda na'mi Ntíhi Ntíaná. Najmi maha feya xáha.

⁴ Chasoo xi nkú ts'ín 'yún chánka Melkisedec. Santaha ntje cháná Abraham kitsjáha nku tjká ni xi kisakúhu nga ngji kjánko já rei. ⁵ Tjít'a kjuatéxumaha Moise nga já na'mi xi y'aha ra ntjehe nda na'mi Levi tihin nga ts'ínkjáihín nku tjká ni xi sakúhu xuta, ndaha tsa xinkjín maha xinkjín, at'aha nkúhú ntjehe Abraham y'aha ra.

⁶ Tunga Melkisedec xi najmi ntjehe Levi y'aha ra, kui xi kits'ínkjáihín nku tjká ni xi kisakúhu Abraham ko nda kinchjane nginkun Ntíaná Abraham, nda xi Ntíaná kitsúya títjuhún ni xi tsjáha. ⁷ Ko tijná chji chji nga 'yún chánka sa xi nda nchjane xinkjín nginkun Ntíaná nga xi nda chubantjai.

⁸ Nk'ie nga nku tjká toon ts'ínkjáihín já na'mi xi ntjehe Levi y'aha ra, a xutahá xi ts'ínkjáihín kui niu, xi ndyjun nkiní kuayá. Tunga ngat'a ts'e Melkisedec b'a títsu éhen Ntíaná nk'ie nga kui najmi k'ien. ⁹ Ko nk'ie nga Abraham kitsjáha Melkisedec nku tjká ni xi kisakúhu, ma b'a bixíaán nga ko Levi kitsjá, ndaha tsa Levi xi askahan ts'ínkjáihín nku tjká ni xi sakúhu xuta. ¹⁰ B'a tjin kjáihín at'aha Levi tijnájin sa yjonintehe Abraham nistjin nga j'aikj'á niyáha Melkisedec, at'aha yaá nga Abraham xi ntje cháha Levi.

B'i ts'ín tís'ejña chji á nku nda na'mi títjun tsetse kamachjéhen

¹¹ Xuta Israel kits'ínkjáihín kjuatéxumaha Ntíaná nk'ie nga tihin xá já na'mi xi y'aha ra Levi. Tunga najmi tsichukjuahá ra xáha já na'mi xu'bo nga ts'ín nga kama xuta xi tihin nga kama. Kui kjuaha kamachjéhen nga j'aihi kj'ai nda na'mi xi kik'aihi xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, najmi xi nkúhu xi ts'e Aaron. ¹² Kui nga tsa túb'óntjaiya xáha já na'miu, ta tihin nga ta n'ek'óntjaiya kjuatéxuma xi y'aha ra Moise.

¹³ At'aha xi títsu éhen Ntíaná ei, xi k'uaihi xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, kui xi y'aha ra kj'ai ntjehe xuta Israel má nga najmi kjee bitujin ndaha nku nda na'mi. ¹⁴ Tíjña chji chji nga Nda Ntíaná Jesucristo ntjehe Juda nibaha ra, ntje xi najmi kits'ínkjó Moise nk'ie nga kinchja nga s'e já na'mi.

¹⁵ 'Yún tíjña chji chji sa ni xi tíchubayaá ei. At'aha nda na'mi tsetse xi j'ai b'a tjin xáha xi nkúhu xi ts'e Melkisedec. ¹⁶ Najmi kik'ai xáha xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxuma xi títsuya má ntje cháha nibaha ra já na'miu. Kik'ai xá níhi at'aha tjihin nga'yún nga tíjña t'ik'un sín. Najmi maha 'me.

¹⁷ At'aha b'i ts'ín tjit'a má nga tíchubanijmíyaha:

Ji xi nku nda na'mi santaha tu nkjéhe ni.

B'a ts'ín tíjña xáhi

xi nkúhu xá xi ts'e Melkisedec.

¹⁸ Kui b'a maha, tsichukjet'aha kjuatéxuma chóo, at'aha najmi kis'ehe nga'yún ko najmi tsasinkoná. ¹⁹ At'aha najmi kamaha kjuatéxumoo nga ts'ín nga kama xuta xi tihin nga kama. Tunga nd'ai 'yún nda sa ni xi tíchuyáá xi tsjáná Ntíaná, kui nga tibichúk'un tiñaha raá Ntíaná at'aha kui ni tíchuyáá.

²⁰ Nk'ie nga kama ni xu'bi, Ntíaná kikjihin y'éjña nga kuitjusun. ²¹ At'aha nk'ie nga kik'ai xáha já na'mi xi ntjehe Levi nibaha ra, najmi Ntíaná kikjin y'éjña. Tunga ngat'a ts'e nda na'mi xu'bi, Ntíaná kikjihin y'éjña nga kuihi xi kama nda na'mi. At'aha b'i ts'ín tjit'a má nga b'a kik'ihin:

Ntíaná y'éjña nii.

Najmi ts'ínjo éhen nga b'i kitsú:

“Ji xi nku nda na'mi tu nkjéhe ni.”

²² Kui nga Jesu kits'ihin nga nku ni tsetse y'éndako ngáha Ntíaná. 'Yún nda sa kjuá tsetse xu'bi nga kjuá xi chóo.

²³ Nkjin nkjún kama já na'mi xingisoo at'aha ngabayoo y'échjaha nga ngjuaindjuko xáha. ²⁴ Tunga máha Jesu, najmi kfet'a xáha at'aha tíjña t'ik'un sín. ²⁵ Kui kjuaha nga maha ra ts'ínk'anki síhin xi f'aik'úhun Ntíaná tu ngat'aha ni xi kits'ín, at'aha kui xi tíjña t'ik'un tu nkjéhe ni ko bankintjai xuta xi ts'e.

²⁶ At'aha machjénná nku nda na'mi títjun xi nkúhu xu'bi, nku xi je, xi najmi n'enijéhe ra tsa mí nihi, xi najmi chuntí, xi najmi kin'engujihin já ngatitsuun. Kui xi n'etsjoho ndjiojmi já. ²⁷ Kui xi najmi tihin nga xki nistjin tjun tsjá chje tu xi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun ko askan ngáha tu xi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun xuto, at'aha b'a incha ts'ín já na'mi xingisoo. Nkuhú niyá kitsjá sín chje nk'ie nga kits'ínkjas'en yjoho.

²⁸ Kjuatéxumoo já na'mi títjun xi yjoninte y'a kitsjá xáha, tunga askahan nga kitsjá Ntíaná kjuatéxumoo, as'ai y'éjña nga kitsjá xáha Ntíhi. Kui xi kin'e ma xi tihin nga kama. B'a kik'ie sín.

8

B'i ts'ín t'iejña chji xáha Jesu ndjiojmi já

¹ Nd'ai tíjñaná nda na'mi títjun xi b'a tjin xáha, kui xi Ntíaná kitsjáná. Ngjik'iejnat'aha Ntíaná má tibatéxuma ndjiojmi já. Kuihi ni xu'bi xi mjeni nga choo. ² Kui xi tihin xá ante xi 'yún nkjún, ante xi tíjña aya ninku najyunte xi kui kikjin. Kui xi Ntíaná kits'ínnda, najmi xuta.

³ ¿Má xi kui xáha já na'mi títjun? Chje tsjá ko ts'ínk'ien chu xi f'aiko xuta. Kui nga Jesucristo tá tíñaha ra chje xi tsjáha. ⁴ Tsa ni xi k'úejñaha ei asuntei, najmi ka ma ra nda na'mi kai, at'aha ja tjin já na'mi ei xi tsjá chje xi nkú ts'ín tjit'a kjuatéxumoo.

⁵ Ninku ni'ya najyunte xi kui kikjihin nk'a já. Tíjña. Kui nga xi tíñaha ei, kui xi ma joho. Yo má nga ts'ínxá já na'mi xi tjin asuntei. Ko yaá ni xu'bi at'aha nk'ie nga ts'ínnda Moise ninku najyuntee, Ntíaná b'a kitsúhu: “Nda nda chasei. B'a n'ek'íe sisin ngayjee xi

nkú tjin xi tsakuhu nga tsichuk'unní asunntu tjennkiu.” ⁶ Tunga nd'ai 'yún nda sa xá xi kik'aihi Jesucristo nga já na'mi xi tjin asunnte. Kui xi kits'in chéhen Ntjaná nga y'éndako xuta ni tsetse xi 'yún nda sa, at'aha Ntjaná kitsúya tíjün ni xi 'yún nda sa xi tsjáha xuta xi ts'e.

B'i ts'in tís'ejña chji ni xi y'enda tsetse Ntjaná

⁷ Tsa najmi chumi nihi xi kindyjat'aha ni xi tjün y'éndako Ntjaná xuta, najmi kamachjén xi ma johó kai. ⁸ Tunga najmi kisasihín rá Ntjaná ni xi kits'in xuta xi ts'e. B'a ts'in tjit'a éhen Ntjaná:

B'i kitsú Ntjaná: Kuichú nistjin,
nga k'uendáka nku ni tsetse
xuta Israel ko xuta Juda.

⁹ Ko ni tsetse xi tíxian nga k'uendá,
najmi b'a joyaha xi nkúhu xi y'endáka ntje cháha,
nga jakj'a ntsja nga kik'onsje ante Egipto.
At'aha najmi ndjá tsinchajin ni xi tjün y'endáka,
kui nga kits'in nga mahá rá.

¹⁰ Kuichú nistjin nga kuihí ni xu'bi
xi k'uendáka xuta Israel.
K'uejñájian kjuatéxumana kjuankjint'ak'uhun,
ko tá k'uet'á asun animaha.

An xi kama Ntjaha,
ko kui xi kama xutana.
¹¹ Najmi tá b'i ngján kuakúyaha rá já nts'e,
ko tá ndaha xinkjín,
tsa tú xi skuehe nga an xi Ntjaha.
At'aha ngatentee skuena,
xi 'yún ndyjahá ko santaha xi 'yún cháha.

¹² An ts'inndyjat'aha ngatitsuhun,
ko najmi tá ts'inkj'áitsjehenna jéhe.

¹³ Nk'ie nga Ntjaná títs'ínkjó ei nga nku ni tsetse tób'enda, kui xi tsuhu rá nga ja chá xi tjuun. Ni xi ja chá xi najmi tá ndaha, kui xi ja najmi tá tse kamaha rá ma.

9

B'i ts'in tís'ejña chji xi nkú chjun ninku najyuntee

¹ Ni xi tjün y'enda Ntjaná kitsúya xi nkú ts'in tjin nga n'etsjohó, tunga asunnteihí kisasínjña ante nkjún xi má nga n'etsjohó. ² B'i ts'in kin'enda ninku najyuntee. Ante xi tjuun, kui xi kik'in ante nkjún. Yo kisasínjña nd'í setju ko kis'ejña yámixa xi s'entusún ninkuan chje.

³ Ko ante xi tijná astun najyun xi ma johó xi tjenchja aya ninku najyuntee, kui xi kik'in ante xi 'yún nkjún. ⁴ Yo kis'ejña nachan chje toonsine xi má nga s'etisun ni xi sinjne. Ko yo tá kis'ejña kaxa tsje xi kijnyujehe toonsine. Kui xi bakúchji nga Ntjaná y'éndako nku ni xuta xi ts'e, ko aya kaxo kisasínjñaya chutsín toonsine xi má nga kis'eya nichine mana, ko tá kis'ejñaya yánisehe Aaron xi kitjuhu nts'én, ko ndjiote xi tjit'a kjuatéxumo. ⁵ Asun kaxo kis'entusún jo xi yjaha tsjanka. Kui xi tsakúchji kjuachánkaha Ntjaná ko kitsjennéhe tsjankaha ante xi má nga Ntjaná kikjexín jéhe xuta. Ngat'a ts'e ni xu'bi najmi machjéhen tsa 'yún tse chubanijmíyaá nd'ai.

B'i ts'in tís'ejña chji xá xi kis'ehe ninku najyuntee

⁶ B'a ts'in kis'enda ni xu'bi, as'ai fas'en tehente já na'mi ante xi tjuun nga ts'intjusun xáha. ⁷ Tunga máha ante xi ma johó, nku tutuhú nda na'mi tíjjuun fas'en yo. Nku nijá

fas'en xki nú. Ko nk'ie nga fas'en yo, tjihin nga ngjuai_{ko} jní tu xi tsjáha chje xi k'úechji ngatitsuhun ko ngatitsun xi tu ndyjuhé ra kits'ín xuta. ⁸ B'a ts'ín bakúchjiji Espirituhu Ntíaná nga nk'ie nga tíjña sa nínku najyunte xi tjuun, najmi kjee yaha niyá xi bichú ante xi 'yún nkjúun.

⁹ Ngayjee niu bakú chubayaná xi nkú ma nd'ai. At'aha chje ko chu xi n'ek'ien najmi maha b'éya xi nkú ts'ín tjihin nga s'eya kjuankjintak'uhun xuta xi kui ni ts'intsjokoho ra Ntíaná. ¹⁰ Najmi maha b'a ts'ín niu at'aha ni xi títuhú kjuatéxuma xu'bo xi tu a tjent'ahá, tu ni chinehé y'aha ra ko ni xi s'i ko nga kj'ai kj'ai ts'ín ts'ín je yjoho xuta nginkun Ntíaná y'aha ra. Kui xi n'etjusun santa nkúhu nga kj'ai k'uéjña ngaha Ntíaná.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi kits'ín jníhi Jesu

¹¹ Tunga ja j'ai Cristo ko nd'ai kui xi nda na'mi títjun xi bangisjainá ni xi nda kjuaxi. Kui xi jas'en nínku najyunte xi 'yún nda sa ko xi nda kikjin, xi najmi xuta kits'ínnda. Kui xi tsuhu ra nga najmi asuntee y'aha ra. ¹² Nkuhú niyá jas'en ante xi 'yún nkjúun. Najmi jníhi chutentsu ngjiko yo ko ta ndaha jníhi ntí turu. Jní xi ts'e ní ngjiko. B'a ts'ín y'échjintjai síhinná.

¹³ Jníhi turu ko jníhi chutentsu ko nasuhu ntí turu xi kití, kui xi saténdzjojnúhu xuta xi najmi je nginkun Ntíaná, ko kjuaxi nga b'a ts'ín ma jehe ei asuntee. ¹⁴ Tsa ni xi b'a ts'ínhi kui niu, ¿a najmi 'yúhún tjín saha nga'yún jníhi Cristo? Kui xi tíjñajihin Espiritu xi tíjña sín nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu nku chje xi je nginkun Ntíaná. Kui nga jníhi Cristo ts'ín jehe kjuankjintak'unná, tu xi najmi ta n'ehená ni xi fikóná ngabaya nga tu sahá tsjénnkihí Ntíaná xi tíjña tík'un.

¹⁵ Kui b'a maha, Cristo k'ienntjáhi xuta ko b'a ts'ín kits'ín ndáhi ra ngatitsun xi incha kits'ín nk'ie nga chjí saha ra ni xi tjun y'énda Ntíaná. Ko Cristo kits'ín nga kama chjíhi ra ni tsetse xi y'énda Ntíaná, tu xi xuta xi Ntíaná j'áihin kama ts'ínkjáin síhin ra ni xi kitsúya títjun nga tsjáha.

¹⁶ Xi nkúhu xuta, kintehe ni nga kuayá, b'énda títjun ni xi kama ts'e ntíhi. Tunga najmi kamahá n'ekjáhini niu tsa najmi tjun kuayá xi kitsjá niu. ¹⁷ At'aha nístjin nga kuayá xuta xi b'a kits'ín chjíhi ra ni xu'bo, tunga tsa tíjña tík'un sa, najmi kjee chjíhi ra niu.

¹⁸ Ko b'a ta kits'ín Ntíaná. Jní ta y'éndakoho ni xi tjuun. B'a ts'ín kama chjíhi ra kui ni. ¹⁹ B'a kits'ín Moise nk'ie nga kitsúyaha ngayjee xuta nga nkúnkú kjuatéxuma xi tít'a xujun kjuatéxumo. As'ai jak'á jníhi ntí turu ko jníhi chutentsu. Ntánijua kits'íntjijinkoho ko kitsungijin tsanká xi ni ko yá isopo. Kui xi kits'ínchjén nga tsaténdzjojnúko ra jnú xujun kjuatéxumo ko ta ngayjee xuto. ²⁰ As'ai b'a kitsú Moise: “Kui jní xu'bjí xi tít'ín nga chjíhi ra ni xi tít'éndakonuu Ntíaná.”

²¹ Ko Moise ta tsaténdzjojnúhu jnú nínku najyunte ko ngayjee ni xi n'echjén yo nga n'etsjoho Ntíaná. ²² Xi nkú nga ts'ín tít'a kjuatéxumo nga tu xi nku ni kama jehe nginkun Ntíaná, jníhi xi maha b'a ts'ín. At'aha tsa najmi ngjuai ndzjo jní, najmi tjín kjuan'endyjat'a.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu kits'ínkjas'en yjoho ngandaná

²³ B'a ts'ín tjihin nga kin'e je nginkun Ntíaná ni xu'bo. Kui niu xi b'éjña chubaya ni xi tjín ndjiojmi ján. Tunga máha ni xi tjín ndjiojmi ján, nku chje xi 'yún nda sa nga xu'bo kamachjéhen nga kin'e je. ²⁴ Cristo najmi ante xi 'yún nkjúun xi ntsja xuta kits'ínndakoho jas'en, ko tsa nku xi b'a mama tjín xi nkú nga tjín xi kui kikjin. Ndjiojmi ján ní tsichu ko tíjña nginkun Ntíaná nd'ai ngandaná.

²⁵ Ko najmi jas'en ndjiojmi ján tsa tu xi nkjin niyá tsjáha chje yjoho, xi nkú ts'ín fas'en já na'miu ante xi 'yún nkjúun nga xki nú fas'enko jní xi najmi kui ts'e. ²⁶ At'aha tsa nkjin niyá jas'en Cristo yo, nkjin ra niyá k'ien kai, b'aha ra nkúhu nga kamanda asuntee ko santaha nd'ai. Tunga nkúhu niyá tsakúchji yjoho nd'ai, nístjin fekuhu xi kich'aá nd'ai, ko kits'ínkjas'en yjoho xi nkúhu chje tu xi kits'ín t'axíhin ngatitsuun.

²⁷ Xi nkú nga ts'ín tǐjña nga ngayjee xuta tǐhin nga nkuhú niyá kuayá ko askahan chāsehe mí nihi xi kits'ín, ²⁸ kui nga b'a ta ts'ín Cristo nkuhú niyá kitsjá yjohō xi nkúhu chje nga kikjexín ngatitsuhun xuta. Ko nk'ie nga kj'uaí niyá xi ma joho, najmi kj'uaí tsa ngatitsun ts'ínndyjat'a. Xuta xi tikuyá nihi kj'uaík'á.

10

B'i ts'ín tís'ejña chji nga nkuhú niyá kitsjá Jesu chje tu xi n'endyjat'aha ngatitsuun

¹ Kjuatéxumaha Moise tu 'ya y'éjña chubayahá ni nda xi kj'uaí askahan. Najmi kui xi nda kikjiun. Kui nga kjuatéxumoō ndahachí najmi maha ra ts'ihin nga kama xi tǐhin nga kama xuta xi xki nú f'aik'úhun Ntǐaná nga ta kuihi chje tsjá. ² At'aha tsa xuta xi chje tsjáha Ntǐaná nkuhú niyá kama je kai, najmi b'a ta kuitsuhu kjuankjintak'uhun nga je tjeheñ ko najmi ta tsjáha chje. ³ Tunga chje xi tsjá ní xki nú, kui xi ts'ínkj'áítsjehen nga tǐhin ngatitsun. ⁴ At'aha jnihi turu ko jnihi chutentsu najmi maha kjexín ngatitsuun.

⁵ Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi Cristo asuntee, b'i kitsú:

Najmi kin'e mjei chu xi n'ek'ien ko chje,
kui nga nku yjoninte kin'ek'ahaní.

⁶ Najmi kama tsjohi chu xi s'etíje,
ko ta ndaha xi n'ek'ien nk'ie nga s'echjí ngatitsuun.

⁷ Kui nga b'a kixihinna: “Á an ei.
Ji Ntǐana, jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi mjehi,
xi nkú ts'ín tǐnchjanímíyahana xujun éhin.”

⁸ Títjun b'i kitsú nga kinchja: “Najmi kin'e mjei ko ta ndaha najmi kama tsjohi chu xi n'ek'ien ko chje ko chu xi s'etíje ko xi n'ek'ien nga s'echjí ngatitsuun.” B'a kitsú ndaha tsa b'a títsu kjuatéxumoō nga xuta tǐhin nga tsjá ni xu'bo. ⁹ Askahan b'i ta kitsú sa: “Á an ei. Jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi mjehi.” B'a ts'ín kits'ín t'axíhin chje xi tjun kits'ínkjó tu xi y'éjñaha ni xi kitsú askahan. ¹⁰ Ko at'aha kits'íntjusun Jesucristo ni xi mjehe Ntǐaná, kui nga tsichu ma jehená nginkun Ntǐaná nk'ie nga nkuhú niyá kits'ínkjás'en yjonintehe xi nkúhu chje.

¹¹ Ngayjee já na'miu xki nistjin ts'ín xá xi kanéhe. Nkjin niyá tu nku kuihí xáha xi ts'ín nga tsjá chje, chje xi ndahachí najmi maha kjexín ngatitsun. ¹² Tunga Jesucristo nkuhú niyá kitsjá chje. Kui xi kits'ínndyjanu ngatitsuhun xuta ko tu nkjéhé ni chjǐhi ra. As'ai ngjik'iejñat'aha Ntǐaná. ¹³ Yo tǐjña nga tikuyá santa nkúhu nga k'uéntu Ntǐaná xi fi kontraha kinte tsuku. ¹⁴ Nkuhú chje kitsjá tu xi kamaha xuta xi kík'áts'e xi tǐhin nga kama ko b'a k'uéntu sín.

¹⁵ Ko Espirituhu Ntǐaná b'éjña chjiná niu nga b'i tsu:

¹⁶ Nk'ie nga b'a kama, títsu Ntǐaná,
kuihí ni xu'bi xi k'uendákā xuta xu'bo.
K'uejñájan kjuatéxumana kjuankjint'ak'uhun,
ko ta k'uet'á asun animaha.

¹⁷ Ko b'i ta kitsú:
Najmi ta ts'ínkj'áítsjen sahana
ngatitsuhun ko ni ch'onk'uhun.

¹⁸ Ko má nga n'endyjat'a ngatitsun, najmi ta n'ek'ien saha chu nga s'echjí.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga tǐhin nga kfinndjukaá ni xi tsjáná Jesu

¹⁹ Kui b'a maha nd'ai, já nts'e, ngat'aha ngabayaha Jesu najmi ta binchankjúhun raá yjoná nga kuitjás'eén ante xi 'yún nkjúun. ²⁰ At'aha Jesu kikjex'áná niyá xi f'atikjá najyun xi tǐnchja ante xi 'yún nkjúun, nku niyá tsetse xi tǐjña tik'un. Kui najyuuñ, kui xi tsuhu ra yjonintehe Jesu. ²¹ Ko kui xi nda na'mi k'akuná xi basehe ninkuhu Ntǐaná. ²² Kui nga ngayjehe animaná tǐnk'úhun raá Ntǐaná ko najmi tu jo jan katumaná nga s'ejinná

Nt̄ianá. At'ahá ja kin'e je an̄imaná. Najmi ta chuntí t̄jyaha k̄juankjintak'unná ko ja kin'e chunkohó nt̄ánijua je yjonintená.

²³ Ndjá t̄inchajián ni xi t̄íchuyáá, at'ahá b'a ts'ín s'ejinná ko yaá nga ts'ín Nt̄ianá ni xi kitsú. ²⁴ T̄inchísjai n̄iyáá xi nkú ts'ín b'i ngjáhán k̄uisinkaá xinkíá tu xi s'e sahaná k̄juat̄jo ko nga n'e saá ni xi nda. ²⁵ Najmi tu b'ejñáá nga kama ñjakúkaá xinkíá, xi nkú incha ts'ín k'ua. Tu sa ní b'i ngján t̄jen nga'yúhuún xinkíá, ko 'yún b'a n'e saá at'ahá tíyaá nga t̄ibichú tiña n̄istjin nga k̄j'uaí Nda Nt̄ianá.

²⁶ Tsa ja yaá én xi naxu t̄jín ko tu nku t̄in'enáá ngatitsun, najmi ta t̄jín saha ch̄je xi k'uaí tu xi n'endyjat'aha ngatitsunná. ²⁷ Nku tutuhú nk̄júh̄un k̄jua xi n'ená ndyjun nkini ch̄yahaá ko nd'í xi tu xi 'yúh̄un xi ts'ínk̄jekohó Nt̄ianá xi fi kontrahá.

²⁸ N̄istjin nk'ie, xi najmi ts'ínt̄jusun k̄juat̄éxumaha Moise, kui xi najmi ch'a ma n̄imaha nga n'ek'ien. B'a ma tsa jo ko tsa jan xi k̄uitsuya jé xi kits'ín. ²⁹ Tsa b'a ts'ín nk̄jún t̄jñna k̄juat̄éxumog, ¿mí ni xi n'ehe xi t̄ibasinne Nt̄ih̄i Nt̄ianá? ¿Mí nihi xi n'ehe xi tu a nihí t̄imaha jn̄i xi y'éndakohó Nt̄ianá ni tsetse xi ts'ín jehe xuta xi b'a t̄its'íun? ¿Mí nihi xi kamaha xi ch'on t̄itsuhu Espiritu xi ts'ínndzjo k̄juandaha Nt̄ianá? 'Yún tse k̄juanimá xi ts'ínk̄jáih̄in xi b'a ts'íun.

³⁰ Yaá nga b'i kitsú Nt̄ianá: "Ahán xi k'uasjé ch̄jía, an xi tsjaha ch̄jih̄i." Ko b'i ta ts'ín t̄jít'a ya: "Nt̄ianá kuasehe mí nihi xi kits'ín xuta xi ts'e." ³¹ Tu xi nk̄júh̄un t̄jín nk'ie nga Nt̄ianá xi t̄jñna t̄ik'uun ts'ínk'íech̄j̄i xi najmi benk̄júh̄un!

³² N'ekj'áitsjohoon yjonuu n̄istjin nk'ie, nk'ie nga as'ai kamankjih̄innuu én nda tsuhu Nt̄ianá. 'Yún ndjá tsincho nga kin'e ch̄uk̄juo k̄juanimá xi kisakúnuu. ³³ T̄jín n̄istjin nga ch'on kik'innuu ko kin'e'unnuu nginkun ngayjee xuta nant̄io, ko k̄j'ai n̄istjin ngáha ta kamakoo xuta xink̄iu xi b'a ta kamat'ain. ³⁴ Ta kama n̄imanuu xuta xi k̄jintuyá'yún ko kin'ekjón nga kichju'ánuu ni xi t̄jinnuu. Tsjo kamanuu nga b'a kamat'on at'ahá yo nga nd̄jiojmi ján t̄jñanuu ni xi 'yún nda sa xi najmi maha fe.

³⁵ Tu nkú katuma 'yún tak'unnú Nt̄ianá, at'ahá tsa b'a n'oo, chánka ch̄j̄i xi n'ekjohoon.

³⁶ T̄jih̄in nga n'e ch̄uk̄juo ni xi t̄imat'on, tu xi kama n'ehenu ni xi mjehe Nt̄ianá ko b'a ts'ín sakúh̄unuu ni xi kitsúya t̄itjun nga tsjá. ³⁷ At'ahá b'i ts'ín t̄jít'a éhen Nt̄ianá:

Ndyja sa ichí nga k̄j'uaí xi t̄jih̄in nga k̄j'uaí,
najmi ta k'uaandayahá ra.

³⁸ Xuta xi ts'an xi ja naxu nginkán
k'úejñá t̄ik'un tu ngat'ahá nga s'ejih̄in an.

Tunga tsa ngjuainjih̄istun,
najmi ta sasíhinna kui xuto.

³⁹ Ná najmi xuta xi finjih̄istun nga tífi xi má nga ndyja. S'ejin níná ko t̄ichuhuún an̄imaná.

11

B'i ts'ín t̄is'ejña ch̄ji ni xi 'mih̄i ko nkú tsuhu ra nga s'ejinná Nt̄ianá

¹ Nk'ie nga s'ejinná Nt̄ianá, ya kixjá nga n'ekjáh̄iín ni xi t̄íchuyáhaá ko behe tak'aán nga k̄juaxi ni xi najmi tíma ch̄jiná. ² At'ahá kis'ejih̄in xuta xi kis'e n̄istjin nk'ie, kui nga nda ts'ín incha kichubanijmíyaha.

³ At'ahá s'ejinná Nt̄ianá, kui nga yahaná nga én xi tsitjuhu ts'a Nt̄ianá kits'índakohó asuntee ko mankjinná nga ni xi tíyaá kin'endakohó ni xi najmi ma ch̄ji.

⁴ At'ahá kis'ejih̄in Abel Nt̄ianá, kui nga kitsjáha ra Nt̄ianá ch̄je xi 'yún nda sa nga xi kitsjá Cain. At'ahá kis'ejih̄in, kui nga Nt̄ianá b'a kitsúhu nga kui xi nku nda xi naxu ko kits'ínk̄jáih̄in ch̄jehe. Ko ndaha tsa ja k'ien Abel, tunga t̄ibakú ch̄ubayaháná xi nkú ts'ín kis'ejih̄in.

⁵ At'ahá kis'ejih̄in Enoc Nt̄ianá, kui nga Nt̄ianá ngjiko t̄ik'uh̄un ra nd̄jiojmi ján ko najmi k'ien. Najmi ta kisakúhu, at'ahá Nt̄ianá jakj'ájih̄inséhen. Ko kintehe ni nga kichjubé,

nda ts'ín kichubanijmíyaha nga kits'ín ni xi kisasíhín Ntíaná. ⁶ Tsa najmi s'ejihín xutá Ntíaná, najmi tjin xi nkú ts'ín sasíhín rá Ntíaná xutá xu'bo. At'aha xi mjehe kj'uaik'un tiñaha Ntíaná, tjihín nga s'ejihín nga tíña Ntíaná kó nga Ntíaná tsjáha ni xi nda xutá xi bangisjaihí.

⁷ At'aha kis'ejihín Noe Ntíaná, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga Ntíaná kitsúya tíjuhún rá ni xi najmi kjee ma chji kó kits'ínnda tsutsu chánkoo nga kits'ínk'anki xutá xi ts'e. B'a ts'ín kis'ejñanehe rá xutá nga kfe, kó kisakúhu Noe nga naxú kama nginkún Ntíaná at'aha kis'ejihín.

⁸ At'aha kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga kichubaha nga ngjuai nanki xi ts'ínkjáihín askahan, ndaha tsa najmi be sisin má nga ngji nga tsutju. ⁹ At'aha kis'ejihín, kui nga y'ejñaha nanki xi kitsúya tíjuhún rá Ntíaná nga tsjáha, ndaha tsa y'ejña xi nkúhu nku nda xi xin nibáha. Ni'ya najyunte y'ejñayakó Isaac kó Jacob, xi askahan tá ts'ínkjáihín ni xi kitsúya tíjuhún Ntíaná. ¹⁰ B'a kits'ín Abraham at'aha ja tíñajin kjuankjintak'uhún nga nanki xi najmi ndyja k'úejña, xi Ntíaná k'uénda kó ts'ínnda.

¹¹ Kó at'aha kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui nga kik'aihi rá nga'yún nga kamaha na'mi, ndaha tsa ja chá nkjún kó ntí Sara, at'aha kis'ejihín nga Ntíaná ts'íntjusun ni xi kitsúya tíjuhún. ¹² Kui nga nku nda xi najmi tá tjihín rá nga'yún yjonintehe, kui xi kis'ehe ntje xi b'a ts'ín nkjin tsichu ma xi nkúhu niñu xi tjin nk'a ján kó xi nkúhu tsumí xi tjin andai ntáchak'uun, kui xi najmi maha s'exki.

¹³ Ngayjee xutá xu'bi incha k'ien nga najmi kits'ínkjáihín ni xi kitsúya tíjuhún Ntíaná nga tsjáha. Tunga incha kis'ejihín rá kó kama chubayaha niu, kó b'a incha kitsú animaha nga kui xi xin incha nibáha kó nga tú jímasúhún asunntej. ¹⁴ Xi b'a incha tsu, kui xi bakúchji nga nanki xi ts'e tuncha bangisjai. ¹⁵ At'aha tsa tú nku kama bahá rá má nga incha nibaha, kik'óya rá ngáha kai. ¹⁶ Tunga kama mjehé rá nku ante xi 'yún nda sa, kui xi tíña ndjiojmi ján. Kui nga najmi ma subaha rá Ntíaná nga ya nga kui xi Ntíaha xutá xu'bo, at'aha Ntíaná ja y'éndaha nku nanki.

¹⁷ At'aha kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui nga kitsjáha Isaac xi nkúhu tsa chje nk'ie nga kikjut'ayák'uhún Ntíaná. Kama k'un nga xi nkúhu nku chje tsjá ntí nku tutuhu, ndaha tsa ntíu kinchajin Ntíaná ¹⁸ nga b'i kitsúhu: "Isaac y'aha rá ntje xi s'ehi." ¹⁹ B'a kitsú Abraham nga Ntíaná tjihín nga'yún xi má nga ts'ínkj'áiya ngáha rá xutá ngabayoo. Kui nga kisakú ngáha rá ntíhi xi nkúhu tsa j'áiya ngáha rá.

²⁰ At'aha kis'ejihín Isaac Ntíaná, kui nga nda kinchjanehe Jacob kó Esau nginkún Ntíaná nga kitsúyaha ni xi kama askahan.

²¹ At'aha kis'ejihín Jacob Ntíaná, kui nga kintehe ni nga kuayáha, nda kinchjane nginkún Ntíaná nga nkúnkú ntíhi Kuse. Kits'íntsjoho Ntíaná nga y'a'yúhún kó ya yánisehe nga tsisintjen.

²² At'aha kis'ejihín Kuse Ntíaná, kui nga kintehe ni nga kuayáha, kitsúya tíjun nga kuichú nistjin nga kuitju xutá Israel ante Egipto kó kitsúya xi nkú n'ehe nintaha.

²³ At'aha kis'ejihín xi cháha Moise Ntíaná, kui nga kingjáña 'maha ntíu jan sá tjihín nk'ie nga kitsin, at'aha incha kieke nga tsjo tjin ntíu kó najmi kitsankjún kjuatéxuma xi kitsjá nda reihí Egipto.

²⁴ At'aha kis'ejihín Moise Ntíaná, kui nga najmi kits'ín yuhu nga ntíhi takjihín nda faraon k'úihín rá nga ja kama chá. ²⁵ Kama mje níhi nga tá sakút'aha kjuá'un xi tibehe xutaha Ntíaná kó najmi nga ts'íntsjojin kutju kjuatsjo xi tsjá ngatitsuun. ²⁶ Kits'ínkjink'un nga 'yún chjí saha rá kjuanimá xi sakúhu nga kjuanchiná xi tjin ante Egipto, at'aha kikuyáha chjí xi ts'ínkjáihín askahan. Tá kuihi kjuanimá xi akahan sakúhu xi ts'ín nibá Ntíaná ngajoho.

²⁷ Kó at'aha kis'ejihín Ntíaná, kui nga tsitjuhu ante Egipto kó najmi kitsankjún kjuakjahan nda rej. Najmi kits'ínkjehe k'un, at'aha b'a kama xi kieke Ntíaná xi najmi ma chji kamaha. ²⁸ Kó at'aha ya kis'ejihín Ntíaná, kui nga ts'asjehe S'í Pascua kó kitsjákuja

nga jní n'ek'ikoho ankjuaha ni'yaha xuta Israel, tu xi ntítsje xi ts'ínk'iehen ntí tjuhun xuta Egipto najmi ts'ínk'oho ntí tjuhun xuta Israel.

²⁹ At'aha kis'ejihin xuta Israel Ntíaná, kui nga j'atikjáha Ntáchak'un Niu xi nkúhu tsa nanki kixi. Tunga k'ienjinntáhá já jun Egipto nk'ie nga kama mjehe nga b'a ta incha ts'ín ko kui.

³⁰ At'aha kis'ejihin xuta Israel Ntíaná, kui nga tsixuntuhu xjóho nanki Jerico askahan nga y'emandai xuta Israel yo yatu nistjin tjihin. ³¹ At'aha kis'ejihin naská Rahab Ntíaná, kui nga najmi k'iehen xi nkúhu xuta xi najmi kint'é'én, at'aha nda ts'ín kits'ínkjáihin já jun Israel xi tsichukase maña yo.

³² ¿Ko mí nihi xi xín sa? Tse nkjún ngjuaikona tsa kuinchjanijmíyahana nda Gedeon, nda Barak, nda Sanson, nda Jefte, nda David, nda Samuel ko já profeta. ³³ At'aha kis'ejihin Ntíaná jóo, kui nga tjín xi kits'ín nganaha rá já rei, ko nga nda tsatéxumaha xuta xi ts'e, ko nga kits'ínkjáihin ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha, ko nga kits'ín nganaha xoo, ³⁴ ko nga kits'ínk'ienya nd'í xi tu xí 'yúhún, ko nga tsitjunkihi yjoho nga kis'ehe kicha, ko nga kitsjá nga'yúhún yjoho ndaha tsa najmi ta chúkjuaha rá, ko nga ndjá ts'asje yjoho nga kikján, ko nga tsanka tjennki já jun kontraha.

³⁵ Kis'e jminchjín xi kits'ínkjáin tík'un ngáha rá xuta xinkjín xi ja k'ien. Ko tjín ngá xi un kiekehe nga k'ien, at'aha ante xi 'yún nda sa nga kj'uaíya ngáha rá mjehe. Kui nga najmi kits'ín yuhu nga ts'íhin ni xi kik'ihin tu xi kama ndáhi rá kai. ³⁶ Ko ta tjín xi kichajnuha ko kis'ehe, ko santaha kis'e'yún ko kis'entuyá'yún.

³⁷ Ko tjín xi ndjio kis'ehe, ko xi kicha'yá kitikjáha, ko xi kicha ndju kin'ek'ienkoho. Ko tjín xi y'emasún nga chubá kingjahá tjabaxíhin chutsanka ko xi ts'e chutentsu. X'an y'entu, ko kitsjennki uncha, ko kin'e'uhun. ³⁸ Y'emasún nanki kixiu ko ajin asuntu tjenki. Y'entuyá tixa ngijoo ko tixa xi yja t'anankiu. Xuta xu'bi, kui xi 'yún nda kama nginkun Ntíaná. Asuntee najmi tjeheh rá xuta xu'bi.

³⁹ Nda ts'ín kichubanijmíyaha ngayjee xuta xu'bi at'aha kis'ejihin Ntíaná, tunga najmi nistjihin kisakúhu ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha. ⁴⁰ B'a kama at'aha kits'ín kuantaná Ntíaná. Najmi kitsjá nga nkuhú kui xuta xu'bo kama xi tjihin nga kama. Kama mje níhi Ntíaná nga ta ñja ta ñja kamakáá xuta xu'bo xi tjihin nga kamaá.

12

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Ntíaná ts'ínk'a niyá xi tjoho

¹ Kui b'a maha, kitsendáihiná xuta xi bakú chubayaná xi nkú ts'ín kis'ejihin Ntíaná. Kui nga t'entu t'axíhinná tu mí nihi ni xi ts'ín'áiná ko ngatitsun xi mjehe k'ojennkiná, ko tjen nga'yúhún yjoná nga kfin jahaná má títbankiáán. ² Nkuhú Jesu xi n'esihín. Kui xi kik'atuts'ihin nga s'ejinná ko ts'ín nga s'ejinná xi nkú ts'ín tjihin nga s'ejinná. Kikie títjun kjuatsjo xi sakúhu ko kui nga kits'ihin nga'yún nga k'ient'á kruu ko najmi nkjún kamaha ngat'aha kjuasuba xi kisakúhu nga b'a ts'ín k'ien. Ko askahan y'ejñat'aha Ntíaná má nga batéxuma.

³ Chase chubayohoo Jesu xi 'yún nkjún kits'ín chúkjuá nk'ie nga kitsúnu kitsút'aha já ngatitsuun. Chase chubayohoo, tu xi najmi kfentahanuu ko kfehe rá tak'un.

⁴ Tíbxkankoo ngatitsuun, tunga najmi kjehé sakúnuu ngabaya nga b'a tín'o.

⁵ Ko ja kin'echayo én xi tsjánnyánuu, xi títsuya nga jun xi ntíhi Ntíaná. At'aha b'i ts'ín tjit'a:

Ji ntína, najmi tu tohón mahi
éhen Ntíaná xi ts'ínk'a niyáhi,
ko najmi tu n'ekjehi tak'uin
nk'ie nga ndjá kuinchjakohi.

⁶ At'aha Ntíaná ts'ínk'a niyáha xi tjoho,
ko bjáha ngatentee xi bichú ma ntíhi.

⁷ N'echúkuo nk'ie nga ts'íink'a niyánuu Ntíaná, at'aha Ntíaná títs'ínkonuu xi nkúhu ntíhi. Ngatentee xi tí'mi na'mi ts'ínk'a niyá ntíhi. ⁸ Tunga tsa najmi ts'íink'a niyánuu Ntíaná xi nkú ts'ín ts'ínk'a niyá ngayjee ntíhi, tu a ntínú ma, najmi ntí kikjihin jun.

⁹ Nk'ie nga ndyaná, na'miná xi tjin ei asuntei ts'ínk'a niyána ko yankjáán. ¿Nkú ts'ín najmi 'yún kuínú'yá'éhen raá Na'miná xi tijná ndjiojmi ján ma, tu xi sakúhuná nga kuintsuba tík'uhunná? ¹⁰ Najmi tu xí tsehé ts'ínk'a niyána na'miná. Ts'ín xi nkú ts'ín ma chubayaha. Tunga nk'ie nga Ntíaná ts'ínk'a niyána, ngandaná b'a ts'ín, tu xi b'a ts'ín ta je kamahaná xi nkuhu kui. ¹¹ Kjuaxi nga najmi tsjo maná nk'ie nga tjin xi ts'ínk'a niyána. Ma un níná. Tunga xi b'a ts'ín 'bai niyáha, kui xi askahan b'ejñajin kjuajyu ko be xi nkú ts'ín naxu fiko yoho.

¹² Kui b'a maha, n'ehenu nga'yún. Tjen nga'yúhun ruu yjonuu. ¹³ Niyá xi naxu tjen tankíno, tu xi kamandaha tsuku xi nimat'a ko najmi ta ts'ónki saha.

B'i ts'ín tísejña chji nga najmi kfi t'axíhin Ntíaná

¹⁴ Tinchísjo nga kas'ekonuu kjuajyu ngatentee xuta ko nga kjuaje tintsabajun. At'aha xi najmi tijnajin kjuaje, kui xi najmi skué Ntíaná. ¹⁵ Nda nda chasoo nga najmi tu kas'e ajinnuu nku xi najmi ts'ínkjáihin kjuandaha Ntíaná, tsa xi najmi nda s'eyaha ko as'ai tsjá kjuasti ko ts'ín nga ajihin nkjin xuta ngjuaitse ni xi najmi ndaha.

¹⁶ Najmi tu kas'e ajinnuu xi chuba kjuántukohó xinkjín ko ta ndaha xi najmi skuenkjún Ntíaná xi nkú kits'ín Esau. Kui xi kama ntí tjun ko nga kui ts'ínkjáihin ni xi ts'e na'mihí, tunga nkuhú nichine kikatéñaha ni xi kanéhe kai. ¹⁷ At'aha yo xi nkú ts'ín askahan kin'e t'axín, nk'ie nga kama mjehe nga ts'ínkjáihin nga nda kuinchjanehe na'mihí kai. Ndaha tsa kikjintá nga tsangisjai niyá, tunga najmi ta kis'ehé ra nki ni xi kits'ín.

¹⁸ Jun najmi b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain xuta Israel. Kui xi ngjik'úhun nku asuntu tjennki xi tijná ei asuntei, xi kis'ejña ndzjen ndzjen nga kití, má nga kama nistjen nistjen ko kis'eyún ko ntjo kama. ¹⁹ Ko kinu'yá tjio ko nku nta xi kinchja. Xuta xi kint'é ntjo tsanki nga najmi ta kuinchjako saha ra, ²⁰ at'aha najmi tsichukjuaha kjuatexuma xi b'a títsuu: “Santaha ko chu xi kuasint'a tsuku asuntu tjennki tihin nga ndjio s'ehé.” ²¹ Tu ni xí nkjúhún tjin ni xi kama chjiu nga santaha Moise: “Tíb'atsé nkján”, kitsú.

²² Tunga máha jun, tsankink'úhun Asuntu Tjennki Sion, nanki xi ts'e Ntíaná xi tijná tík'uun, nanki Jerusalen xi tijná ndjiojmi ján, má nga kama ñjakú nkjin nkjún ntítsje xi títs'íntsjo Ntíaná, ²³ má nga kama ñjakú xi tjun kama ntíhi Ntíaná, xi tjinut'á j'áihin ndjiojmi ján. Tsankink'úhun Ntíaná xi kuasehe mí nihi xi kits'ín ngayjee xuta, má nga tjinu animaha xuta xi naxu kits'ín, xi ja kama xi tihin nga kama. ²⁴ Tsankink'úhun Jesu xi kits'ínchjehen Ntíaná nga y'enda tsetse nku ni. Ko ta tsankink'úhun jní xi kisaténdzjo, kui xi bakú chubayaná ni xi 'yún nda sa nga xi tsakú chubaya jníhi Abel nistjin nk'ie.

²⁵ Chuhun yjonuu. Najmi tu n'e t'axíun xi tinchja. At'aha yaá nga najmi tsitjunki nistjin nk'ie xuta xi kits'ín t'axín xi ndjá kinchjakohe ei asuntei. Kui nga, ¿nkú ts'ín kuitjunkihiná ñá tsa najmi n'esihín xi tijná ndjiojmi ján xi ndjá tinchjako ná nd'ai? Kui xi Ntíaná. ²⁶ Nistjin nk'ie ntaha Ntíaná kits'ínk'atsé t'anankiu, tunga nd'ai títsuya títjun ni xi ts'ín nga b'i títsu: “Nku niyá ts'ínk'atsé sa t'anankiu ko santaha nk'a ján.”

²⁷ Nk'ie nga “nku niyá sa” títsu, kui xi tsuhu ra nga chjúxin ni xi kin'endoo, ni xi maha f'ajniyá, tu xi b'a ts'ín s'entuhu ni xi najmi maha ra f'ajniyáha. ²⁸ Najmi ma f'ajniyá má batexuma Ntíaná, ko kui xi n'ekjáihín. Kui nga tjehe raá máb'achjhi Ntíaná ko n'etsjoohó xi nkú ts'ín sasíhin nga 'yún chankjáán. ²⁹ At'aha Ntíaná, kui xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ínk'eyje tu mí nihí ni.

13

B'i ts'ín tísejña chji xi nkú ts'ín kuintsubaá

¹ Tehente b'i ngján n'etjò xinkiu, at'aha nkuhú maha Na'minuu. ² Najmi tu n'echayo nga nda ts'ín n'ekjóhōon xi k'uaísenuu ni'yanuu, at'aha tjin xi kits'ínkjáihin ntítsje ni'yaha nga najmi be tsa ntítsje xi j'aisehe.

³ Tjantaha ruu yjonuu xi kjintuyá'yún, xi nkúhu tsa kō tā jun kisuntuyá'yúnkoo. Kō tā tjantaha ruu yjonuu xi kjuanimā tíf'ajin xi nkúhu tsa kō tā jun b'a tímat'on.

⁴ Ngatento chankjún kjuabixoon, chankjún xi tintsuakoo, at'aha Ntjaná ts'íinkokjua xi tjin xi kjúájñakō nga najmi kjeē bixan kō xi k'uat'aha xinkjín.

⁵ Najmi tu toon n'e mjo. Katumahanuu ni xi tjinuu. At'aha b'i kitsú Ntjaná: “Ndahachí najmi k'uejñaha kō tā ndaha najmi ts'ín nga maha.” ⁶ Kui nga ma k'aán nga b'a bixihinná: Ntjaná basinkona, najmi tjin ni xi kuinchánkjúnna.

¿Mí nihi xi kama ts'íinna xuta?

⁷ N'ekj'áitsjohōon yjonuu já k'aku xi kis'enuu, xi kitsúyanuu éhen Ntjaná. N'enkjíntak'un xi nkú ts'ín y'entu kō xi nkú ts'ín jet'a nistjihin, kō b'a ts'ín tā n'e s'ejun Ntjaná xi nkú ts'ín kis'ejihin Ntjaná.

⁸ B'a ts'ín tjíyaha Jesucristo nk'ie xi nkú ts'ín tjíyaha nd'ai, kō tu nkú b'ahá ts'ín s'eyaha.

⁹ Najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachanuu nga kuakúyanuu kj'ai kj'ai ni. Nda tjin nga sakú nga'yúhūn animaná ajin kjuandaha Ntjaná, najmi ajihin kjuatéxuma xi tsjá xuta xi b'a tsu nga nichineē sakújinná nga'yún. Ndahachí najmi basinkoná kui ni.

¹⁰ Nginkun Ntjaná tijnáná nku nachan chje. Yaá nga tijná nkjúhūn já na'mi xi ts'ínxát'aha ninku najyuntee nga kjinē chje xi s'ejñasun nachan chjená. ¹¹ Tijná nga nda na'mi tíjuun fas'enko jníhi chu ante xi 'yún nkjúhūn ninku najyuntee nga tsjá chje tu xi n'endyjat'aha rá ngatitsuhūn xuta, tunga najmi máhá tjintu xuta s'etí yjonintehe chu. Natsin ní s'etí. ¹² Kui nga un kíkíehē rá Jesu natsin nantio, tu xi jníhi kits'ín jekoho xuta. ¹³ Kui nga tjihinsehe ráá Jesu natsihin nantio kō kasakúná kjuasuba xi tā kisakúhu.

¹⁴ At'aha najmi tjiná ei nku nanki xi tijná sín. Nanki xi s'ejña ní askahan tjenkiá.

¹⁵ Kui nga tehente n'etsjohōo ráá Jesucristo, a jáhá Ntjaná t'n'etsjohōo nga b'a t'n'eé. Kui xi chjená. Katitju tsu'baá nga Jesu xi Ntíhi Ntjaná. ¹⁶ Kō najmi tu n'echayo nga n'oo ni xi nda kō nga b'i ngján tísinkoo xinkiu, at'aha tā sasíhin Ntjaná chje xu'bi.

¹⁷ Tinú'yá'óhōon já k'akunuu kō chankjún, at'aha kui xi basehe nga n'oo ni xi tjihin nga n'oo, kō tjihin nga ts'íinkjas'ehen kuenta Ntjaná. B'a n'oo tu xi tsjo k'úehē rá nga ts'íihin xáha kō najmi áí kamaha xóo, at'aha tā ngandanuu tsa najmi áí kamaha xáha.

¹⁸ Nk'ie nga chubakoo Ntjaná, chubantjái. Ndahá tjíya kjuankjintak'unni nga t'n'ei xáni kō mjenj nga tu nkú ndahá n'ei.

¹⁹ Chubantjáiú nginkun Ntjaná nku kjuanda, tu xi tsjánte xatíhina Ntjaná nga kfínsenuu.

Nda xi kits'ínnda xujuin b'i ts'ín títs'ínkjet'a

²⁰ Ntjaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi kits'ínkj'áiya ngáha rá ngabayoo Nda Ntjaná Jesucristo. Kui xi Nda bastu chánkaha chutsankō, at'aha jní xi ts'e y'éndakōho Ntjaná ni xi najmi maha fe. ²¹ Ntjaná katsjánuu ngayjee ni xi nda xi machjénuu, tu xi kama n'etjusuhunnu ni xi mjehe. Jesucristo kats'ínchjén nga katuma ajinná ni xi sasíhin. N'ekíe yjoná nga tjihin kjuachánka Jesucristo santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

²² Jun já nts'e, tibaninuu nga nda n'ekjóhōon én xi t'ib'et'ánuu ei nga títsjaníyanuu, at'aha najmi 'yún tse ni xi kuakiet'a.

²³ Mjena nga choo nga ja tsitju'a nubayóo nda nts'eé Timoteo. Tsa k'uaíse xatína, kfínka kō kui nk'ie nga kfínsenuu.

²⁴ Tífaniñaha ngayjee já k'akunuu kō ngayjee xi k'ikj'áts'ehē Ntjaná. Xuta ante Italia tā tífaniñanuu.

²⁵ Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Ntjaná.

Xujun xi kits'ínntu Santiago

B'i ts'ín kikjaniñahá Santiago xuta ninku

¹ An Santiago, an nda musu síhín Ntíaná ko Nda Ntíaná Jesucristo, títs'inkjínúu xujun jun xi y'ahanúu ntje te jo xi tsitjujihin ra ntje cháná Israel. Jun xi kindzjoyo asuntee. Tífaniñanúu.

B'i ts'ín tsakúya Santiago mí nihi xi basinkoná nga ndjá s'ejinná Ntíaná

² Jun já nts'e, tsjo nkjún katumanúu nk'ie nga nkjin tíkjá ni kuitjájiun nga nibanenuu. ³ At'ahá ja yo nga nk'ie nga nibanenuu ni xi kuitjájiun ko nda bitjunku at'ahá ndjá s'ejinnúu Ntíaná, b'a ts'ín sakúhunu nga kama n'e chúkjuo tu mí nihi ni xi kamat'on. ⁴ Tjehennto nga nk'ie nga t'n'e chúkjuo, kjuachúkjuá xi tjinuu kats'ínndjuú xá xi ts'e ajin animanuu. Kui xi ngjuaikonuu nga kamo xi tihin nga kamo ko s'eyanuu xi nkú ts'ín tihin nga s'eyanuu, ko najmi chumi nihi xi ndyjat'anuu.

⁵ Tsa tjin ajinnuu xi ndyjat'ahá nga nanka ts'ínkjink'un, katankihí Ntíaná ko Ntíaná tsjáha. At'ahá kui ngayjehe k'un tsjáha xuta ko najmi b'éch'ohó yjohó nga b'a ts'ín. ⁶ Tunga xi kuankihí Ntíaná tihin nga s'ejihin ko najmi tu jo jan katumaha. At'ahá xi jo jan maha, kui xi nkú joyaha t'éhen ntáchak'uun, kui xi tu má fikohó ra ntjo. ⁷ Xi b'a ts'ín tjiyaha najmi tu kakuyá nga Ntíaná tsjáha tsa mí nihi. ⁸ At'ahá jo jan tjiyaha ko najmi ts'ínndjuú ni xi ts'ín.

B'i ts'ín kitsúya Santiago nkú tihin ra ngat'a ts'e xi x'an ko xi nchiná

⁹ Nda nts'eé xi x'an, kui xi tsjo katumaha, at'ahá nk'a tjen nginkun Ntíaná. ¹⁰ Ko tsjo katumaha xi tí'mi ndanchiná, at'ahá x'an nginkun Ntíaná. At'ahá xi nchiná, kui xi ndyja xi nkú joyaha naxú xi tjin ajin jñóo. ¹¹ Nk'ie nga bitju ts'íu ko 'yún sje ma nubóo, ts'ínxi jñóo ko jne naxuhu ko ndyjajihinsén kjuatsjotihin. B'a ta ts'ínndyja xi tí'mi ndanchiná ajihin xá xi títs'ín.

B'i ts'ín tsakúya Santiago ngat'a ts'e ni xi bitjajáán

¹² Á b'a nda tihin ts'e xi títs'ín chúkjuaha ni xi tinibán'ehe, at'ahá kui niu t'ib'éjña chji yáha kui ko nk'ie nga nda kuitjuko kui niu, ts'ínkjáihin nga k'úéjña t'ik'un. Kui chj'íu xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha xuta xi tjohó Ntíaná.

¹³ Nk'ie nga tjin xi tinibánehe nga ts'ín ni xi najmi nda, najmi tu kats'ínkjink'un tsa Ntíaná xi títs'ín nibánehe kui niu. At'ahá Ntíaná najmi nchjaha nga ts'ín ni xi najmi nda, ko ta ndaha najmi ts'ín nibánehe xuta nku ni xi nchjaha tu xi ts'íihin ni xi najmi nda. ¹⁴ Ni xi nchja níhi animaha xuta, kui xi b'anachaha ko kje'yuhun tu xi ts'íihin ni xi najmi nda. ¹⁵ As'ai tu nku fásihín ra ni xi nchjaha animaha ko yo tsihin ngatitsuun. Ko nk'ie nga ja sá ngatitsuun, yo nibáha ra ngabayoo.

¹⁶ Jun já nts'ená, najmi tu ch'anachohó yjonuu. ¹⁷ Ngayjee ni xi 'yún nda xi 'bainá, kui nihi xi 'yún nda ko ndjiojmi ján nibáha ra. Kui xi tsjáná Na'miná xi kits'ínnda ngayjee ni xi bat'ai nk'a ján, xi najmi b'óntjaiya ko ta ndaha najmi f'ajniyá xi nkúhu nku nk'ién. ¹⁸ Kama mjehe nga kits'ín maná ntíhi. Én xi bakúyaná ni xi naxu tjin, kui xi kits'ínchjén nga kits'ínntinná, tu xi kuichu mahaná xi nkú joyaha tu xi tjun chjúsítjen ajihin ngayjee ni xi kits'ínnda.

B'i ts'ín tsakúya Santiago xi nkú ts'ín chúhuun njaá ko xi nkú ts'ín tihin nga n'etjusaán éhen Ntíaná

¹⁹ N'ekj'áitsjon ni xu'bi, já nts'ená. Tintsuba ndo nga tasinñju, chuyakoo nga chubo ko 'ni katuma kjannuu. ²⁰ At'ahá kjuakjoon najmi basinkoná nga naxu n'eé nginkun Ntíaná. ²¹ Kui b'a maha, t'entuhunu ngayjee ni xi si ko ni ch'onk'un xi tjin nkjún. N'esje

nimákjuo yjonuu nga n'ekjóhooon én xi kis'entjejin animanuu. Kui xi tjihin nga'yún nga ts'íink'ankinuu.

²² Tunga n'etjusunnú éen. At'aha tsa tu nku kuasinñjuhú ruu ko najmi n'etjusun, yjonuu tich'anachó. ²³ Xi tu basínñjuhú rá éen ko najmi ts'intjusun, kui xi xi nkú joyaha xuta xi baseya nku chutsín nga basehe sénnistjihin, ²⁴ as'ai fi ko kutjuhú chayaha ni xi kuakie. ²⁵ Tunga máha xuta xi base sisihin kjuatéxuma xi naxu tjin, kjuatéxuma xi ts'in ndainá, ko xi tu nku b'ejñajihín kui kjuatéxumoo, xi najmi ts'inchaya ni xi basínñjuhú nga tu sahá ts'intjusun ni xi títsu kjuatéxumoo, kui xutaha xi Ntíaná ts'in nga nda kamat'ain ajihin ni xi tjincha ts'in.

²⁶ Tsa tjin xi b'a maha nga nda ts'in nginkun Ntíaná, tunga tsa tu sa najmi máhá ngáha b'éch'ohó ts'a xi nkú nga ts'in nchja, kui xi b'anachaha yjoho ko najmi chumi ni chjihí rá xi nkú ts'in benkjún Ntíaná. ²⁷ Tunga nk'ie nga bisinkaá ntí xi ja k'ien xi cháha ko jminchjín xi ja k'ien x'ihin nga un tibehe, ko nk'ie nga najmi n'esikaá yjoná ni ch'onk'un xi tjin asuntee, b'a ts'in je ko nda n'eé nginkun Ntíaná xi Na'miná maha.

2

B'i ts'in tsakúya Santiago nga ngúsuhún n'ekaá xuta

¹ Jun já nts'ena, Nda Ntíaná Jesucristo tjihin kjuachánka ko kui xi s'ejinnuu. Kui nga najmi tu ngabi n'ehenu ajihin xuta. ² K'úéñaha ráá tsa kjuas'enjinnuu xi má nga ma ñjakúko xinkiu nku nda xi tjiyaha stjink'un toonsine ko yja najyun tsjo tjin, ko tsa ta kjuas'en yo nku nda x'an xi yja najyun chá. ³ Tsa nda n'ekjóhooon nda xi yja najyun tsjo tjin nga: “Tinchin ante nda xu'bi” k'úihun, ko tsa b'a k'úihun nda x'on: “Tisijnña ndjui yo ji” ko tsa: “Tinchintet'áni” k'úihun, ⁴ tsa b'a n'oo, ¿a najmi ngabihí t'n'o? ¿A najmi ch'ohón ts'in ja t'n'enkjintak'un nga jun tichasohoo yá xi nk'a tjen?

⁵ Jun já nts'ena, tasinnjú nga Ntíaná j'ájin xuta xi x'an xi tjin asuntej tu xi sakúhu rá kjuanchiná xi tjihin xi s'ejinná ko tu xi ts'íinkjáihin rá nga Ntíaná kuatéxumaha. Kui ni xi kitsúya tíjún Ntíaná nga tsjáha xi tjoho. ⁶ Tunga máha jun, xi najmi chumi ni chjihí rá n'e mo xuta x'an. ¿A najmi jánchinóhó xi b'anachanuu nga ngandaha n'o ni xi n'o ko a najmi kuihí xi fiko kjuayúnnyu nginkun já jue nga batéjénnuu? ⁷ ¿A najmi kuihí jóo xi najmi benkjún Jesucristo, kui xi ja ts'enuu?

⁸ Nda n'oo tsa n'etjusun kjuatéxuma xi xi 'yún nk'a tjen, xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná: “N'etjói xutahi xi nkú nga ts'in tjohi yjohi.” ⁹ Tunga tsa ngabi n'oo ajihin xuta, ngatitsun t'n'o ko kjuatéxumoo kuitsuyanuu nga jé tjennuu.

¹⁰ At'aha tsa tjin xi ts'íintjusunyje kjuatéxumoo, tunga tsa ndyjat'ahá rá nga ts'íintjusun nku ni xi tjit'a yo, kui xi jé tsjehen ngat'aha ngayjee ni xi tjit'a kjuatéxumoo. ¹¹ At'aha xi: “Najmi tu ch'at'aihi chjihin” kitsú, kui xi ta: “Najmi tu n'ek'iein” kitsú. Máha ji, ndaha tsa najmi ch'at'aihi chjihin ko tsa x'ihin, tunga tsa n'ek'ienní animá, tsa b'a n'ei, jé tjehin nga tibiyunéi kjuatéxumaha Ntíaná.

¹² Chubo ko n'oo xi nkúhu tsa kjuatéxuma xi ts'in ndainá n'ekokjuakohonuu. ¹³ At'aha nistjin nga kuasehe Ntíaná mí nihi xi kits'in xuta, najmi kama nimaha xi najmi kama nimaha xuta xingisoo. Tunga xi kama nimaha xuta xingisoo, kui xi nda kuitju kui nistiun.

B'i ts'in tsakúya Santiago ni xi 'mihí nga s'ejinná

¹⁴ Jun já nts'ena, ¿mí xi chjihí rá tsa tjin xi títsu nga s'ejihin Ntíaná tunga tu sa najmi títs'intjusuhún ngá xi nkú ts'in s'ejihin? ¿A kamahá n'ek'anki tu ngat'aha nga b'a ts'in s'ejihin? ¹⁵ K'úéñaha ráá tsa nku nda nts'eé ko tsa nku nichjaá ndyjat'ahá najyun ko najmi tjihin nichine. ¹⁶ Ko tsa tjin ajinnuu xi: “Tankihin ndo, tich'okjó sisiun najyun ko chine sisiun”, tsa kuitsuhu tunga najmi kuasinkohó nga tsjáha ni xi machjéhen, ¿a najmi

tú kjuandahá b'a kuitsu? ¹⁷ B'a ta ts'ín tǐña ngat'a ts'e xi nkú ts'ín s'ejinná. Tsa najmi tǐn'etjusaán xi nkú ts'ín s'ejinná, b'a ta joya xi nkúhu tsa ndahachí najmi s'ejinná.

¹⁸ Kutsa tǐhín xi b'a kuitsu: “Ji xi s'ejihin Ntǐaná kǒ an tǐts'intjusan ni xi nda.” Tunga takúchjihíní nga s'ejihin Ntǐaná nk'ie nga najmi tǐn'etjusuin xi nkú ts'ín s'ejihin, kǒ an ni xi tǐts'intjusan kuakuchjǐkǒho ra nga s'ejinna Ntǐaná. ¹⁹ Ji xi s'ejihin nga nkuhú maha Ntǐaná. Nda nkǐún n'ei. Tunga jánindoohó b'a ta ts'ín s'ejihin, kǒ b'atsenkǐún.

²⁰ Najmi nda ts'ín tǐn'enkǐintak'uin. ¿A mjehi chǐi nga najmi basinkoná nga s'ejinná Ntǐaná tsa najmi tǐn'etjusaán xi nkú ts'ín s'ejinná? ²¹ Ntǐe cháná Abraham naxu tsichu ma nginkun Ntǐaná tú ngat'aha ni xi kits'íntjusun nk'ie nga kitsǐá Isaac xi ntǐhǐ xi nkúhu chje asun nachan chje.

²² Tǐyai nga nkuhú tsichu ma xi nkú ts'ín kis'ejihin Abraham kǒ xi nkú ts'ín kits'íntjusun ni xi kik'ihín. Xi nkú ts'ín kis'ejihin, kui xi tsichu ma ndjuú nk'ie nga kits'íntjusun ni xi kik'ihín. Kuihǐ ni xu'bǐ xi 'mihǐ nga s'ejinná. ²³ B'a ts'ín tsitjusuhun ni xi tǐt'a xujun éhen Ntǐaná: “Kis'ejihin Abraham Ntǐaná kǒ kui niu xi kits'ínchǐhǐ rǎ Ntǐaná nga Abraham xi nku nda xi naxu.” Kǒ b'a kik'ihín Abraham nga kui xi nda'amigohó Ntǐaná. ²⁴ Tǐyo nga naxu bichú ma xuta nginkun Ntǐaná tú ngat'aha ni xi ts'íntjusun kǒ najmi tú nku ngat'aha nga s'ejihin Ntǐaná.

²⁵ Kǒ b'a ta kamat'ain naská Rahab. Naxu tsichu ma nginkun Ntǐaná tú ngat'aha ni xi kits'íntjusun, nk'ie nga nda ts'ín kits'ínkǐáhín já Israel xi tsichuse 'maha nankihǐ kǒ kitsǐániyáha nga xin kits'ínkǐi. ²⁶ Xi nkú ts'ín najmi tǐña tǐk'un yjonintehe xuta nga ja bitju anímaha, b'a ta ts'ín najmi tǐña tǐk'un xi nkú ts'ín s'ejinná Ntǐaná tsa najmi tǐn'etjusaán xi nkú ts'ín s'ejinná.

3

B'ǐ ts'ín tsakúya Santiago nkú k'uhun njaá

¹ Jun já nts'e, najmi tú nkǐin xi kama já maestru kas'e ajinnuu, at'aha yo nga jin xi já maestru ndyjun nkinǐ 'yún ndǐa chasehe ni xi tǐn'ei nga xuta xingisoo. ² At'aha ngatenteé n'eé nkǐin tǐkjá ni xi najmi b'a tǐn. Tsa tǐn xi najmi bitju ts'a ni xi najmi b'a tǐn, kui xi ja tsichu ma xi tǐhín nga kama kǒ ta maha b'éch'oyjehe yjohó tú mí nihǐ ni.

³ Nk'ie nga b'e'ahaá n'úts'a ndje tú xi kuǐnt'é'éhenná, ndaha tsa chánka tunga nt'éhéná. ⁴ Ta chase chubayohoo yábarku. Ndaha tsa i kǒ ndaha tsa b'ǐ ngǐán 'yún nibá ntǐo xi kjenimanehe, tunga já xi ts'ínkǒhó yóo fiko xi má nga mjehe, at'aha yá ichǐ xi tǐen tuts'in yábarku xi bate ntóo tsǐániyákohó rǎ.

⁵ B'a ta tǐn ngat'a ts'e njaá. Kui xi nku tǐkjá ichǐhǐ yjonintená, tunga mahá rǎ ts'ín ni xi i. Chase chubayohoo xi nkú ts'ín kutin ichǐ nd'í maha b'éti nku jǐnachá chánka. ⁶ Xi nkú joyaha nku nd'í njaá. Tú xǐ ch'onk'uhún. Yjonintená tǐñajin tunga ts'ínkatsúnjehéná. Ngak'ien b'ét'a nd'íhǐ njaá, kǒ kui xi b'ét'a nd'í xkǐ nǐstjin xi kich'aá.

⁷ Ngayje tǐkjá chu kǐan xi tǐn ma n'ent'é, nisee, ye, chu xi tǐn ajin ntáchak'uun. Kui xi xuta ts'ínt'éhe. ⁸ Tunga ndahá nku najmi maha ts'ínt'é njaá. Kui xi nku ni ch'onk'un xi najmi ma n'ek'íejǐna jyu. Xi nkúhu ye, kitsejǐhín rǎ xán xi ts'ínk'ienná.

⁹ Njaá n'echjéén nga n'etsjooohó Ntǐa Nǎ'miná kǒ ta kuihi xi n'echjéén nga én xi najmi nda 'mihǐ xuta, xuta xi Ntǐaná kits'ínnda nga kik'íeyaha xi nkúhu kui. ¹⁰ Ta kuihi tsu'baá bitjuhu én xi n'etsjokohó rǎá Ntǐaná, kǒ ta kuihi xi bitjuhu én xi najmi nda 'mihǐ xuta. Jun já nts'ena, najmi tǐhín nga b'a n'éé.

¹¹ ¿A mahá ta kuihi ntá tǐxa xi bitjuhu ntánijua xi nda ta bitjuhu ntánijua xi sja? ¹² Jun já nts'ena, ¿a mahá tsǐá tu olibo nku yá higuera? ¿A mahá tsǐá tu higo nku n'ú tuntsǐajé? B'a ta ts'ín, ta ndaha najmi ma bitjuhu ntánijua xi nda nku ntá tǐxa má bitju ntánijua xi ntia.

B'ǐ ts'ín tsakúya Santiago kjuankjink'un xi nibáha rǎ Ntǐaná

¹³ ¿Yá xi nanka ts'ínnkjink'un ajinnuu ko mankjihin ni xi tjín? Kixi katjiko yjoho ko kats'ín ni xi nda nga nima kjuaxi kat'asje yjoho, ko b'a ts'ín katakúchjiji nga kjuaxi nga kui xi nanka ts'ínnkjink'un. ¹⁴ Tunga tsa kjuaxintak'un tijnajin animanuu ko mjenuu nk'a kuankihun xinkiu, najmi tu tsjo katumanuu, at'aha b'a ts'ín tibiyunéhenu én xi naxu tjín ni xi bakúya. ¹⁵ Xi b'a ts'ín ts'ínnkjink'un, najmi Ntjaná xi tibakúyaha xi nkú ts'ín nanka ts'ínnkjink'un. Asuntee ní ts'e, kjuankjintak'uhun xuta nibáha ra, ko ndanindoo ts'e. ¹⁶ At'aha xi má nga tjín kjuaxintak'un ko xi má nga nk'a fihí xinkjín xuta, najmi nkuhú y'a xinkjín ko ngayje tíkjá ni ch'onk'un ma.

¹⁷ Tunga xuta xi Ntjaná tsjáha nga nanka ts'ínnkjink'un, kuihí xu'bo xi je nginkun Ntjaná, tjihin kjuajyu, nda tjíyaha, najmi si, nima tjíyaha ko ni xi nda ts'ín, najmi ngabi ts'ín, ko naxu ts'ín.

¹⁸ Xuta xi b'éntje kjuajyu, kjujyu sakúhu. Kui ni xi nga chjiji nga naxu ts'ín xuta.

4

B'i ts'ín tsakúya Santiago mí nihi xi ngakjá t'n'éé

¹ ¿Má nibáha ra kjuachán ko kjuasti xi s'e ajinnuu? ¿A najmi ngat'aha ní ni xi fasihun nibáha ra? Kui ni xi kjánkonuu. ² Mjenuu tsa mí nihi, tunga najmi sakúhúnuu. N'ek'ion animá ko ma xintak'un, tunga najmi mahá bichú tjennkiu ni xi mjenuu. N'estikoo xinkiu ko bixkjankoo. Najmi sakúnuu ni xi mjenuu at'aha najmi Ntjaná binchuhuu.

³ Ko nk'ie nga binchu, najmi n'ekjohoon at'aha ngakjá binchu. Ni tiya xi mjehénuu n'etsjojíun, kui nihi xi binchu. ⁴ Jun xi najmi kixi yjankiu Ntjaná! ¿A najmi yanú nga xi tjoho asuntee, kui xi kontraha Ntjaná? Tu yáha ni xi mjehe nga kama ndamigoho asuntee, kui xi nda kontraha Ntjaná títs'ín ma yjoho.

⁵ Tjihin sin nga b'i ts'ín tjit'a: “Espirituhu Ntjaná xi y'éjnajinná, kui xi 'yún mje ts'atihí ñá.” ⁶ Ntjaná tsjá saná kjuanda. Kui nga b'i títsuhu xujun éhen Ntjaná: “Ntjaná tsjáha kjuanda xi nima kjuaxi ko fi kontraha xi ngak'un.”

⁷ Kui nga nima kjuaxi n'esjehenu yjonuu nginkun Ntjaná. Tankín kontrohoo ndanindoo, ko kui xi nguaj t'axínnuu. ⁸ Tankín'un tiñohoo Ntjaná, ko Ntjaná nibak'un tiñanuu. Jun xi n'o ngatitsun, je tintsuoo. Jun xi jo jan tjíyanuu, n'oo nga katumaje animanuu. ⁹ N'ekio yjonuu nga tjennuu nginkun Ntjaná. Tankínch'aha ruu animanuu nga ch'íú. Antehé nga chajnuu, tu sahá ch'íú. Antehé nga tsjo k'úénuu, tu sahá kat'e nusin nusinnuu. ¹⁰ N'e nima kjuo yjonuu nginkun Ntjaná, ko kui xi kjanín'anuu.

B'i ts'ín tsakúya Santiago nkú ts'ín chasehé já nts'eé

¹¹ Jun já nts'e, najmi tu chubatit'ón xinkiu. Xi nchjatit'ain nda nts'e ko xi basehé tsa nda ko tsa najmi nda títs'ín nda nts'e, kui xi tinchjatit'ain kjuatéxumaha Ntjaná ko b'a títsu nga najmi kixi tinchja kjuatéxumoo. Tsa b'a tibixín nga najmi kixi tinchja kjuatéxumoo, najmi tínu'yá'éihin. Ji ní xi chuba tíchasehé ri tsa nda ko tsa najmi nda títsu kjuatéxumoo. ¹² Nku tutuhú maha xi kitsjá kjuatéxumoo, kui xi basehé tsa nda ko tsa najmi nda ni xi ts'ín xuta. Kui xi maha ts'ín'anki xuta ko ts'ín nga ndyja xuta. ¿Tunga yáha ji xi tíchaseihi tsa nda ko tsa najmi nda ni xi títs'ín xuta xinkí?

B'i ts'ín tsakúya Santiago nga aya ntsja Ntjaná kuintsubayaá

¹³ Máha nd'aj jun xi b'a bixiún: “Nd'aj ko tsa ndyjunni kuankiaán nanki xu'bo. Tsa nku nú kamaná yo. Ch'atsee ko kuateñaá ni ko n'e nganasaán toon.” ¹⁴ B'a bixiún, tunga najmi yanú ni xi kamat'on ndyjunni, tsa kuintsuba so. Jun xi nkú joyaha ninti xa xi kutju ma chji ko kutjuhú ndyjajihinsén.

¹⁵ Tu sa ní b'i tixiún: “Tsa mjehe Ntjaná, katsjáná nistjín ko chaseé ni xi n'eé.” ¹⁶ Tunga nd'aj, nk'a t'n'esjo yjonuu ajihin kjuangak'unnuu. Ngatentee xi b'a ts'ín nk'a b'asje yjoho, kui xi najmi nda ni xi títs'ín. ¹⁷ Xi be xi nkú ts'ín ts'íin ni xi nda ko najmi b'a títs'ín, kui xi títs'ín ngatitsun.

5

B'i ts'ín tsakúya Santiago ni xi tjeheŋ ra xuta nchiná xi najmi naxu ts'ínko xuta musuħu

¹ Jun xi 'minuu xuta nchiná, ch'íú ko ch'íbo ngat'aha kjuanima xi nibanenuu. ² Ja tsatsun kjuanchinánuu. Ja jehe xubíu najyunnuu. ³ Ja katju tsjían toonsinenuu ko toontabanuu, ko kui tsjion xi kjuakúchji nga ch'on kin'o ko ts'ínkje yjonintenuu xi nkú ts'ín ts'ínkje nd'íu ni xi tjín. Jun xi tích'atjó kjuanchiná nistjin nd'ai xi nistjin xi fekuhu.

⁴ Chase maruu. Najmi y'echjihu xuta musu xi kits'ínxájin jñánuu, ko toon xi najmi y'echjihu tikjintáya nga tífi kontránuu. Ni xi tikjintáyaha já musu xi j'áya ntjenuu, kui xi ja tsichu nginkun Ntíaná xi tjihin nga'yún. ⁵ Ni xi nkjún tsjo ts'ín tintsuħo ei asunntej ko najmi tib'ech'óħo yjonuu ngayjee ni xi mjenuu. Tín'e chánko yjonuu, tunga xi nkú joyahá ni turu jun, xi tín'e chánka tu xi n'ek'ieheŋ. ⁶ B'a tsixíun nga tjihin jé xi najmi tjihin jé ko b'a ts'ín kin'ek'ieheŋnu. Najmi kamaha tsasinko yjoho.

B'i ts'ín tsakúya Santiago xi nkú ts'ín chúyahaá Nda Ntíaná

⁷ Tunga máha jun, já nts'ena, n'e chúkjuá sahanu santa nkúhu nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná. Chase chubayohoo xuta xi ts'ínxájin jñáha, xi nkú ts'ín kuyáha ntje xi nda xi tsjá t'anankiu. Kuyá k'uk'un santa nkúhu nga f'ai ts'í xi b'a nistjin chuts'íu. ⁸ B'a ta ts'ín jun chúya k'un k'uhun nga ja ma kj'uaíhí Nda Ntíaná ko tjen nga'yúħun animánuu, at'aha ja tibichú tiña kui nistjin.

⁹ Jun já nts'e, najmi tu kjuasti binchajohoon xinkiu, at'aha tsa b'a n'oo chasehe kjuánuu. At'aha xi kuasehe mí nihi xi ts'ín xuta ja síjñasti ankjuo.

¹⁰ Jun já nts'ena, chase chubayohoo xi nkú ts'ín un kiekehe ko xi nkú ts'ín kits'ín chúkjuá já profeta xi ngajoho Ntíaná kinchja. ¹¹ “¡Á b'a nda tjihin ts'e!” B'a 'mihí xi ts'ín chúkjuá ni xi mat'ain. Ja kinu'yó xi nkú ts'ín kits'ín chúkjuá Job ni xi kamat'ain ko yo xi nkú kits'ínkoħo Ntíaná askahan. At'aha 'yún tjihin kjuanimatak'un Ntíaná ko ma nimaha xuta, kui nga b'a ts'ín.

B'i ts'ín tsakúya Santiago xi nkú ma nga chubakaá Ntíaná

¹² Jun já nts'ena, kui ni xu'bi xi 'yún tibankinu. Najmi tu nungijiun ndjiojmi ján ni xi kuixíun ko ta ndaha t'anankiu, ko ta ndaha najmi tu nungijiun tu mí nihi ni xi tjín. Tsa tíchasjaiyanuu, “johon” tíxíun tsa b'a tjín, ko “najmi” tíxíun tsa najmi b'a tjín. B'a n'oo tu xi najmi ts'ínnijéhenuu Ntíaná.

¹³ Tsa tíjñajinnuu xi un tíbehe, kanchjako Ntíaná. Tsa tíjña nku xi tsjo tjihin, kase tsjoho Ntíaná. ¹⁴ Tsa tíjña nku xi kjijña un, kanchjaha jácháha xuta ninku tu xi chubantjaihi nga incha kuinchjako jóo Ntíaná ko ngajoho Nda Ntíaná kat'ojnuhu seti. ¹⁵ Ko nk'ie nga kuinchjako Ntíaná xi s'ejihin, kamanda xi kjijña uun ko Nda Ntíaná kjésintjeheŋ. Ko tsa tjeheŋ ngatitsun xi kjijña uun, kama ndyjat'aha. ¹⁶ Kui nga b'i ngján t'inyaha ruu xinkiu ngatitsun xi tjennuu, ko b'i ngján chubantjo xinkiu nga chubako Ntíaná tu xi kama nkihinu. At'aha nk'ie nga ndjá nchjako Ntíaná xi naxu nginkun Ntíaná, 'yún tjihin nga'yún ni xi nchja.

¹⁷ Nda profeta Elia, ta xuta kama xi nkúhu ná. Nk'ie nga kinchjako Ntíaná ndjá b'a kits'ín. Kui chubo tsanki nga najmi tu k'ua ts'í, ko najmi kik'a ts'í asun t'anankiu jan nú masen. ¹⁸ Askahan ta kinchjako ngáha Ntíaná, ko kik'a ts'í ko kama chá ngáha ni asun t'anankiu.

¹⁹ Jun já nts'ena, tsa tjín ajinnuu xi ngjuai t'axihin ni xi naxu tjín ko tsa as'ai tjín xi ts'ín nga kui nda xu'bo k'oóyak'un ngáha ni xi naxu tjín, ²⁰ tsa b'a kama, katumankjinnuu nga tu yáhá ni xi ts'ín nga k'uejña ngáha nku xutangatitsun niyá ch'onk'uhun, kui xi tib'asjejihin ngabayo ko títs'ín nga nkjin ngatitsun n'endyjat'a.

Xujun xi tjun kits'ínntu nda postru Pedro

B'i ts'ín kikjaniñaha Pedro xuta ninku

¹ An Pedro, an nda postruhu Jesucristo tít's'inkjínuu xujun jun xi j'ájinnuu Ntíaná. Jun xi kindzjoyo ante Ponto nga tinimasún, ko ante Galacia ya, ante Capadocia, ante Asia ko ante Bitinia. ² Kikie títjunnuu Ntia Na'miná, kui nga j'ájihinnuu ko Espirituhu kits'ín jenuu, tu xi kuinú'yá'éhen ruu Jesucristo ko tu xi tu ngat'aha jníhi Jesucristo kjuáts'ehenuu Ntíaná.

Kas'e nkjúnnuu kjuanda ko kjuajyu.

B'i ts'ín tsakúya Pedro ni xi ñá tjeheñá nga kuichú nistjin xi fekuu

³ Kan'etsjoho Ntíaná xi Ntiaha ko Na'mihi Nda Ntíaná Jesucristo. Ngat'aha kjuanimatak'un chánkaha kits'ínsin tsetse ngáhaná nk'ie nga kits'ínkj'áiya ngaha ra Jesucristo ajihin xutak'ien. Kui nga tichuyáhaná nga kuintsuba tík'aán ko ñá ⁴ ko nga n'ekjáihín ni xi tsjáná, ni xi najmi maha batsun ko najmi ma chuntí ko najmi maha 'meya, ni xi títjoho ndjiojmi ján ngandanuu. ⁵ Nga'yúhun Ntíaná tükunkohonuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. At'aha tjíndaha yjoho Ntíaná nga kuakúchji xi nkú ts'ín ts'ínk'anki xuta xi ts'e nistjin xi fekuu.

⁶ Kui kjuaha nga kitsejéhinuu kjuatsjo, ndaha tsa chuba nistjin tjihin nga n'e nibánenuu nkjin tíká ni xi kuitjájiun. ⁷ Kui xi kuakúchji yáha jun nga kjuaxi. At'aha nga s'ejinnuu, kui xi 'yún chji saha ra nga toonsinee. Ndaha tsa maha batsun toonsinee, tunga chasehé ra tu xi s'ejña chjhi tsa kui kjuaxi. Ko nk'ie nga s'ejña chji xi nkú ts'ín s'ejin kjuaxinuu, nda ts'ín chubayanénuu ko sakúnuu kjuachánka ko nda k'úinnuu nistjin nga kj'uaikúchji yjoho Jesucristo.

⁸ Tjonuu Jesucristo, ndaha tsa najmi yo nkú tjín. Ko ndaha tsa najmi tíyo nd'ai, tunga s'ejihinnuu ko tjinnuu kjuatsjo xi tjihin kjuachánka, xi najmi yaá xi nkú ts'ín bixíyaá. ⁹ Tjinnuu kui nij at'aha tísakúnuu nga t'n'ek'ankinuu, kui xi nibáha ra ngat'aha nga s'ejinnuu.

¹⁰ Já profeta xi kis'e nistjin nk'ie, xi kitsúya títjun kjuanda xi sakúnuu, kui xi kits'ínkjink'un nga kama chubayahá xi nkú ts'ín k'uankihi xuta, at'aha mjehe skue kui nij. ¹¹ Kama mjehe nga incha skue yá xutaha ko mí nistjihin xi y'éjña chji Espirituhu Cristo xi y'ejñajihin já profeta nga kitsúya títjuhun kju'a'un xi tjihin nga skue Cristo ko nga askahan s'e kjuachánka. ¹² Tunga Ntíanáhá tsakúchjhi já profeta xu'bo nga ni xi tjincha tsuya najmi kui kamats'e, nga ní ngandanuu b'a kitsúhu. Kui niu xi ta kitsúyanuu já xi y'énjímínuu én nda tsuhu Jesucristo. Nga'yúhun Espiritu xi kin'e nibáha ndjiojmi ján y'énjímihinnuu. Ko ta ntítsjee mje nkjúhun nga skue nkú tjihin ra ni xu'bi.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga tintsuba ndaá at'aha Ntíaná ja ts'ená

¹³ Kui b'a maha, chase sisihin ruu xi nkú n'oo. Nda n'enkjíntak'un ko chúya k'unk'uhun kjuanda xi kj'uaítsjánuu Jesucristo nistjin nga kuakúchji yjoho. ¹⁴ B'a n'oo xi nkú ts'ín ntí xi nt'é'én. Najmi ta n'ehenu xi nkú ts'ín kinchja animanuu nistjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Ntíaná. ¹⁵ Tsje katumo nginkun Ntíaná, xi nkú ts'ín tsje xi j'ájinnuu. ¹⁶ At'aha b'i ts'ín tít'a éhen Ntíaná: “Tsje katumo, at'aha tsjená.”

¹⁷ Xihí “Na'mihí” bixíhuun xi ngúsuhún basehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi ts'ín nga nkúnkú xuta, kui nga kas'enuu kjuabinkjuhun xi nkú ts'ín kuankínkoo yjonuu nk'ie nga tinimasún so ej asunntej. ¹⁸ Yo nga kis'echjintjainuu tu xi kama ndaíhinuu nga chuba tintsubanú. B'a ts'ín tintsuboo nk'ie at'aha kui nihi xi y'éjñanuu ntje chánuu. Najmi toonsine ko tsa toontaba kin'echjén nga kis'echjintjainuu, ni xi maha batsun. ¹⁹ Jníhi ní

Cristo kin'echjén, kui xi 'yún chjí. Xi nkúhu nku chutsanka kama Cristo, chutsanka xi najmi chumi nihi xi k'uhun ko xi najmi uhun.

²⁰ Kintehe ni nga kamanda asuntee kis'enda tíjún ni xi ts'ín Cristo, ko nistjin feku xi kich'aá nd'ai j'aikúchji yjoho ngandanuu. ²¹ Ngat'aha Cristo s'ejihinnuu Ntíaná, kui xi kits'ínkj'áíya ngáha ra Cristo ngabayoo ko kitsjáha kjuachánka. Kui nga t'n'e s'ejihinnu ko tíma 'yún tak'uhunnu Ntíaná.

²² Nd'ai ni nga ja kamaje animanuu at'aha kinu'yá'óhooon én xi naxu tjin ko nga tu xí ndahá ts'ín tjíyanuu nga n'etj'ó xuta ninku, kui nga ngayjee animanuu n'etj'óhonu xinku.

²³ At'aha ja kitsin tsetse ngáhanu. Najmi kitsiun xi nkú ts'ín tsin xuta xi maha 'me. Éhen ní Ntíaná kits'ínsin tsetse ngáhanuu. Kui xi fi ndju. Najmi kamaha kfe.

²⁴ At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná:

Ngayjee xuta, xi nkú joyaha jñá xi tjin.

Ko ngayjee kjuachánkahá xuta,

xi nkú joyaha naxúhu jñóo.

Xi jñóo ko jne naxúu,

²⁵ tunga éhen Ntíaná santaha tu nkjéhé ni ngjuai ndju.

Kui éen, kui én nda tsu xi ja kis'enijmí ajinnuu.

2

¹ Kui b'a maha, n'e t'axíhinnu ngayje kjuach'onk'un, ngayje ni tsank'á, kjuajohonkjin, kjuaxintak'un ko ngayje t'íkjá kjuachubatit'ain. ² Katumo xi nkú joyaha ntínta xi mje nkjühun ntáchiki. B'a ts'ín katuma mjenuu én xi ndoo. Kui xi tsjá nga'yúhun kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a ts'ín saáhanu santaha nkúhu nga kjuáts'e sínnuu Ntíaná.

³ Xihi jahá kichjut'o ngandaha Nda Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga nku ndjio k'aku kits'ín ma Jesucristo nga y'éña chubaya

⁴ Nibák'un tiñohoo Nda Ntíaná, kui xi nkú joyaha nku ndjio xi tíjña t'ík'un. Kikjaníya xuta ndjio xu'bo, tunga Ntíanáhá j'ájin ndjio ko nginkun Ntíaná 'yún chjhi ra. ⁵ Jun xi nkú joyaha ndjio xi tíntu t'ík'un, xi kin'endakoho nku ninku xi najmi asuntee y'aha ra. Kin'e manuu já na'mi jehe Ntíaná xi tsjáha chje Jesucristo, chje xi nk'a ján tjehe ra. A Ntíanáhá tí'bohóo kui chje nga b'a t'n'o, kui chje xi sasihin Ntíaná.

⁶ At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná:

An k'uejñá nanki Sion nku ndjio k'aku,

xi j'ajián ko xi 'yún chjí.

Ndahachí najmi sakúhu kjuasuba

xuta xi s'ejihin ndjio.

⁷ Ngat'a ts'ajun xi s'ejinnuu Nda Ntíaná, chjhi ra kui ndjio. Tunga xi najmi s'ejihin, bitjusun má nga b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná:

Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo,

kui xi ja j'ai ma ndjio k'aku.

⁸ Ko b'i ta títsu ya:

Tsichu ma nku ndjio xi ts'ín saténki xuta,

nku naxi xi ts'ínxuntuhu.

Saténki xuta xu'bo ngat'aha éen, at'aha najmi nt'é'éhen éen. B'a maha xuta xu'bo at'aha ja b'a ts'ín tíjña nga b'a kamaha.

⁹ Tunga máha jun, jun xi xuta xi kich'ajin, jun já na'mi xi ts'ínxát'aha xi batéxumaha nk'a ján, tsjenú jun xi xuta naxinantáha Ntíaná, xuta xi ja tsichu ma ts'e Ntíaná. B'a kin'e manuu tu xi kuxínyahanu xi nkú ts'ín chánka xi j'ajinnuu. At'aha Ntíaná j'ajinnuu nga kuitjujiun má jyuun ko nga kuitjás'enjiun má nga ts'ín ndzjen kjuachánkahá. ¹⁰ Nistjin nk'ie, najmi xuta naxinantá kik'innuu, tunga nd'ai ja tsichumo xuta naxinantáha Ntíaná. Ko nistjin nk'ie najmi kichase nimanuu, tunga nd'ai ja tíchase nimanuu.

B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga kuankíkaá yjoná ajihin xuta xi tjín asunntej

¹¹ Tjona jun, já nts'e. Tíbankinuu nga t'ech'óhoo yjonuu xi nkú ts'in mjehe animanuu. At'aha kui nij, kui xi tífi kontranuu. Yo nga xin nankinuu ko tu tinimasúnnú ej asunntej.

¹² Tu nku kixihí tankínkoo yjonuu ajihin xuta xi najmi be Ntíaná. B'a n'oo ndaha tsa b'a incha kuitsu nga najmi nda tín'o. Tunga incha skuehé ni nda xi n'oo ko ts'íintsjohó Ntíaná nistjin nga kuanki kuenta.

¹³ Ngat'aha nga Nda Ntíaná ts'enuu, kui nga chankjúhunnu ngayjee já xi tjihin xá ej asunntej. B'a n'oo nginkun nda tíjtun k'aku Roma ¹⁴ ko b'a n'oo nginkun já k'aku xi b'éxá nda tíjtun k'aku nga ts'innijéhe xi ch'on ts'in ko nga kjanínk'a xi nda ts'in. ¹⁵ At'aha mjehe Ntíaná nga n'oo ni xi nda. B'a ts'in k'úéchjahanu ts'a xuta xi najmi be Ntíaná ko najmi mankjihin ni xi ts'e.

¹⁶ Ndaínuu yjonuu nginkun Ntíaná, tunga najmi tu n'echjénnú kjuandaínuu tsa k'uaíntohoo yjonuu nga n'oo ni xi najmi nda. Tu sa ní tintsúboo xi nkú ts'in b'entu xuta xi ts'inxát'aha Ntíaná. ¹⁷ Chankjún ngayjee xuta. N'etjé xi ta Ntíhi Ntíaná. Chankjún Ntíaná. Nuú'yá'óhooon nda tíjtun k'aku Roma.

B'i ts'in títsuya Pedro ni xi tjihin nga ts'ín xuta musu xi kich'atse

¹⁸ Jun xuta musu xi kich'atsenuu, chankjún já ntianuu ko nuú'yá'óhooon, najmi tu suba xi nda tjíyaha ko xi ma nimaha jun xi b'a n'ekoo. B'a ní ta n'ekoo xi kjan ts'ínkonuu.

¹⁹ At'aha nda nginkun Ntíaná nga ts'ín chúkjuá jámusu kjuá'un xi tíf'ajin, ndaha tsa najmi tjihin nga kjuájin niu kai, tunga ts'in chúkjuahá at'aha ja kitsjáha yjohó Ntíaná. ²⁰ Tunga tsa ch'on tín'o ko tsa as'ai títs'in'unnuu já ntianuu ko tin'echjúkjuo, ¿mí ni chánkaha xi tín'o ma? Tunga tsa nda tín'o ko as'ai tín'e chúkjuo kjuá'un xi tíbitjajún, kuihí ni xu'bjí xi nda nginkun Ntíaná.

²¹ J'ájinnuu Ntíaná nga n'oo ni xi nda ko nga n'e chúkjuo ni xi tu kjuandahá kuitjájiiun, xi nkú ta kits'in Cristo nga un kíkíehé ngandanuu. Y'éjña chubayanuu, tu xi b'a ta n'ehenu.

²² Najmi kits'in ngatitsun ko najmi kik'anacha. ²³ Nk'ie nga ch'on kik'ihin, najmi ch'on ts'in kits'ínk'óya. Nk'ie nga un kíkíehé, najmi b'a kitsú nga k'uasje chjí ni xi tín'ehé. Tu sa ní aya ntsja Ntíaná y'éjñaya yjohó, at'aha kui xi kixi ts'in kjuá.

²⁴ Kui kikjin kik'anji ngatitsunná nga kis'et'a kruu. B'a kits'in tu xi kuayáha raá ngatitsuun ko naxu n'ee nga kuíntsubaá. Ko tu ngat'aha nga kin'e'uhun Cristo, kui nga kin'enkihínnuu. ²⁵ Nistjin nk'ie xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axín kamo, tunga nd'ai ja kik'óyak'un ngáhanu Nda bastuu, kui xi kunnuu.

3

B'i ts'in títsuya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga k'úéntuko xinkjín xuta

¹ Ko jun xi tí'minuu jminchjín, chankjún x'innuu. B'a ts'in ni xi n'ehenu ts'íihin nga s'ejihin Ntíaná x'innuu. Najmi ni xi chubo ts'ín nga s'ejihin x'innuu. ² Skue xi nkú ts'in naxu tíbankínkoo yjonuu ko nga tíyankjún Ntíaná.

³ Najmi tu tsjo n'ek'íésunk'o yjonuu, tsa nihi xi nkjún ts'in k'úéndo ntsjanuu ko tsa nihi xi nkjún ts'in ngjúát'o tóonsine ko tsa najyun xi 'yún chjí ndyjoo. ⁴ Tu sa ní ajin animanuu kas'e kjuatsjotjín xi najmi maha feya, kui xi tsuhu ra nga nda kas'eyanuu ko najmi stinta. Kui ni xu'bjí xi 'yún chjíhi ra nginkun Ntíaná.

⁵ Nistjin nk'ie b'a ts'in y'énda yjohó jminchjín je xi kis'e. Kui xi kama 'yún tak'un Ntíaná ko incha kíkienkjún x'ihin. ⁶ Xi nkúhu Sara, kui xi kint'é'éhen Abraham ko “Chá Ntiana” kitsúhu. Tsa ni xi nda n'ehenu ko najmi kuínkjún ni xi kamat'on, jun xi ntíhi Sara b'a.

⁷ Ko jun xi tí'minuu jáx'in, n'enkjínk'un sisiun xi nkú ts'in kuíntsubakoo chjuúnnuu. Chankjún at'aha najmi ndjá tjíyaha xi nkúhu jun, ko at'aha jun ko kui ta ñja n'ekjínkohoo kjuandaha Ntíaná nga kuíntsuba tík'un. B'a ts'in tintsúbakoo tu xi najmi chumi nihi xi k'uéchjaha ra nga chubakoo Ntíaná.

B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga kuintsubaqá

⁸ Kò ni xi fekuhu, nda ts'in tintsu_{bakoo} xinkiu. B'i ngján chase nimohoo ko n'etjò xinkiu at'aha nts'o mahanu. N'e'yún tak'un xinkiu ko nima_{kjuá} katumo. ⁹ Najmi tu n'es'echjiú tsa ch'on tín'enúu ko najmi tu én ch'on tsu n'ek'óyo tsa ch'on tí'minuu. Tu sa ní chubantjò nginkun Ntíaná xi nkú títs'innuu, at'aha tu xi nda ts'ínkòhonu Ntíaná, kui nga kichj'ajihinnuu.

¹⁰ At'aha b'i títsu xujun éhen Ntíaná:

Xi mjehe ts'íntjo nistjin xi y'a,
ko mjehe nga tsjo ts'in kj'ua_{ha} nistjin,
kui xi kat'éch'ohò njai én ch'on tsu,
ko najmi tu katitju ts'a én tsank'á.

¹¹ Kats'in t'axihin yjohò kjuach'onk'uun,
ko kats'in ni xi nda.

Katangisjai kjuajyu ko kat'ejñajin.

¹² At'aha Ntíaná basehe xuta xi naxu ts'in,
ko nda basínñjuhu ni xi 'mihì nga chubako,
tunga fi kontrahá ra xi ch'on ts'in.

B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in s'eyaná tsa kjuanima kuitjáján

¹³ ¿Yá xi ch'on ts'ínnuu tsa ngayjehe k'un n'oo ni xi nda? ¹⁴ ¡Á b'a nda tjihin ts'ajun tsa nk'ie nga tín'o ni xi naxu tjín tìbitjajíun kjuanima! Najmi tu binkjun xuta ko najmi tu nkjún manuu. ¹⁵ Tu sa ní chankjún Cristo ajin animanuu, at'aha kui xi Nda Ntíanuu maha. Kò tintsu_{bá} ndo nga kamanuu k'úinyohoo xi ngjuásjaiyanuu ngat'a ts'e kjuanda xi tíchuyóhoo.

¹⁶ Tunga nima_{kjuahá} n'esjo yjonuu ko chankjún jóo nga b'a n'oo. Najmi tu chumi ni chubá n'ek'anjiu yjonuu, tu xi nk'ie nga chubayanéhenuu kjuasuba kasakúhu ra xi tinchjatit'ainnuu ngat'aha xi nkú ts'in naxu tìbankínkoo yjonuu nga yjankiu Cristo. ¹⁷ Tsa ni xi kjuanima tìbitjajihinnu, b'a katuma tsa Ntíaná b'a ts'in mjehe. Tunga ngat'aha ní nga nda tín'o b'a katumanuu, najmi ngat'aha nga ch'on tín'o.

¹⁸ At'aha kui nihi xi ta j'ajin Cristo. Nkúhú niyá k'ien tu xi kits'ínndy_{jajnuhu} ngatitsuhun xuta. Xi naxu nginkun Ntíaná un kíkíehè ngandahá xi najmi naxu nginkun Ntíaná. B'a kamahá tu xi ngjìkòhoná nginkun Ntíaná. Kui xi ngat'a ts'e yjonintehe kin'ek'ien tunga ngat'a ts'ehé esprituhu kin'ekj'áiyahá. ¹⁹ Kò espíritu nk'ie nga ngjik'íénijmihì xi ja k'ien xi kjintuyá'yún, ²⁰ xi najmi kint'één nistjin nga y'ejña Noe nk'ie, kui nistjiun nga tsakúchji kjuatsentahá Ntíaná nga kikuyá tsa ngjuaikj'áhá ra animahá xuta nk'ie nga títs'ínnda tsutsu chánkoo Noe. Jin mahá xuta xi kits'ínk'ankihì ntóo nk'ie nga incha jas'en tsutsu chánkoo.

²¹ Ntóo y'ejña chji títjun xi nkú ts'in kits'ínk'ankinuu ntánijuo nk'ie nga saténtáá. Tunga nk'ie nga saténtáná, n'ek'ankiná at'aha j'áiyahá Jesucristo ngabayoo. Najmi saténtáá tsa tu xi chjuxíhin kjuachuntíhi yjonintená. B'a ní n'ená tu xi tìbinchisjáíhiná nga je s'eyahaná nginkun Ntíaná. ²² Ngjinji Jesucristo nk'a ján ko tijnat'aha Ntíaná. Nt'é'éhen ntítsjee, xi tijn yahá xá ko xi batéxuma.

4

B'i ts'in títsuya Pedro ni xi k'úéch'ohó yjoná

¹ Tu ngat'aha nga un kíkíehè Cristo nga kik'a yjoninnte, kui nga tjehe_n ruu yjonuu nga ta kui niu xi kj'ujin. At'aha xuta xi ja j'ajin kjuanima, kui xi ja y'ejña ngatitsuun. ² B'a incha kits'in tu xi nistjin xi k'ua saha najmi ta k'úéntuhu xi nkú ts'in nchjahá animahá. K'úéntu ní xi nkú ts'in mjehe Ntíaná. ³ Ja j'a xi nkú n'e tintsu_{bóo} nistjin nk'ie, nk'ie nga kin'o ni xi tsjohò xuta xi najmi be Ntíaná, ko kik'a_{intohoo} yjonuu nga kin'o tu mí nihí ni,

ko kin'o ni xi nchjaha animanu, ko kama ch'iu, ko kik'ohoo kjuatsjo animanu, ko tu nku kjuatsjohó kama mjenu, ko kiyankjún ntia ch'onk'un xi ts'ínnda xuta.

⁴ Xuta xu'bo najmi mankjihin á najmi ta n'ekohonu ni ch'onk'un xi tu ni xi jahá kits'ínkjas'ehe yjoho. Kui nga nd'ai ch'on ts'ín nchjayanehenu. ⁵ Tunga tjihin ni nga ts'ínkjas'en kuenta nginkun Ntiana. Kui xi ja tjindaha yjoho nga kuasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xi tjintu tik'uun ko xi ja k'ien. ⁶ Kui kjuaha nga ta kis'enijmíhi ra xi ja k'ien én nda tsuhu Ntiana, tu xi k'úentu tik'uhun espírituhu xi nkú ts'ín mjehe Ntiana, ndaha tsa ja kichasehe xi nkú ts'ín y'entu asuntee.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga nda n'exáqá ni xi kitsjáná Ntiana

⁷ Ja tibichú tiña nistjin nga n'ekje ngayjee ni xi tjín. Kui nga chase sinsihin ruu ni xi n'oo ko najmi tu n'ekj'áyo nga chubakoo Ntiana. ⁸ 'Yún mjena nga n'etj'ó xinkiu, at'aha kjuatjoo nkjin nkjún ngatitsun ts'ínndyajnu. ⁹ N'ekjóhooon xinkiu ni'yanuu ko tsjo kat'enuu nga b'a n'oo.

¹⁰ Xi nkú nga ts'ín xki kjuanda xi kin'ekjóhooon nga nkúnkú, b'a ts'ín n'e chjónjihin xinkiu kui niu. Ngandaha xinkiu katumachjén kjuando, at'aha tjihin nga nda n'e chjón nga nkúnkú kjuandaha Ntiana xi kin'ekjas'ennuu. ¹¹ Tsa tjín xi kuinchja, én xi títsjáha Ntiana kui xi kanchja. Tsa tjín xi kuasinko xuta, katasinko xi nkú ts'ín tjíña nga'yún xi títsjáha Ntiana. B'a ts'ín ajihin ngayjee ni xi n'oo sakúhu ra kjuachánka Ntiana. B'a kama at'aha Jesucristo yjankiu. Kui xi kas'ehe kjuachánka ko nga'yún santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín ndjá kuinchajían ni xi ts'e Ntiana

¹² Tjona jun, já nts'e. Najmi tu katuma nkjúnnyu ni xi tímat'on nga ndjá tíchjut'ayák'unnuu, tsa b'a kamanuu tsa ni xi kj'ai kui ni. ¹³ Tu sa ní tsjo kat'enuu nga tísakút'anuu kjua'un, kjua'un xi ta j'ajin Cristo, tu xi 'yún tse katumaha kjuatsjonuu nistjin nga kama chji kjuachánkaha Cristo. ¹⁴ Tsa ch'on tí'minuu at'aha Cristo yjankiu, já b'a nda tjihin ts'ajun! At'aha Espirituhu Ntiana tjíñajinnuu, Espiritu xi tjihin kjuachánka. ¹⁵ Tjín xi un behe at'aha animá ts'ínk'ien, ko tsa ndyjé ts'ín, ko tsa ch'on ts'ín, ko tsa chuba tsungijihin yjoho kjuá xi tjihin kj'ai xutaha, tunga najmi b'ahá katuma ajinnuu. ¹⁶ Tunga tsa tjín xi un tibehe at'aha Cristo kits'ínkjas'ehe yjoho, najmi tu katuma subaha. Tu sa ní kats'intsjoho Ntiana at'aha Cristo tjenki.

¹⁷ Ja chuba nga kuatuts'ihin ra Ntiana nga kuasehe mí nihi xi ts'ín xuta. Xuta xi ts'e k'uaaha ra. Tsa ná kuatuts'ínkohóná, ¿nkú sa ts'ihin xi najmi títs'ínkjáihin én nda tsuhu Ntiana? ¹⁸ Tsa 'ni b'anki xi naxu ts'ín, ¿yá xi behe nkú k'úé ts'e xi najmi benkjún Ntiana ko xi títs'ín ngatitsun? ¹⁹ Kui b'a maha, xi f'ajihin kjuanimá nk'ie nga Ntiana títsjante, kats'ínkjas'en animaha aya ntsja xi kits'índaha, kui xi ma 'yún tak'aán, ko tu nkú ndahá kats'ín.

5

B'i ts'ín títsuya Pedro xi nkú ts'ín chasehe xuta ninkuhu Ntiana

¹ An xi ndachá ajihin xuta ninku. Tunkán kikiékohona kjuanimaha xi j'ajin Cristo ko ta an xi sakút'ana kjuachánka xi s'ejña chji ndyjun nkiní. Tíbankihí jácháha xuta ninku xi tjín ajinnuu. ² Chuhuun chutsankaha Ntiana xi kin'ekjas'ennuu. Chasohoo, tunga najmi tu chasehé ruu xi nkúhu tsa kjuá'yún tín'eheenu. Ngayje níhi k'un chasohoo xi nkú ts'ín mjehe Ntiana. Ko ta ndaha tsa toon mjenu, tsa kui kjuaha nga chaseheruu. Chaso níhi at'aha mjenuu nga chasohoo xuta ninku.

³ Najmi tu ndjá n'ekoo xuta xi kin'ekúnntanuu. Tu sa ní t'ejña chubayohoo xi nkú incha ts'ín xuta ninkuhu Ntiana. ⁴ B'a ts'ín nk'ie nga kjuá'íkúchjiji yjoho Nda bastu k'aku, n'ekjóhooon chjíhi kjuachánka xi najmi maha fe.

B'i ts'ín títsuya Pedro mí nihi xi chasehé nga kuintsubaá

⁵ Kō tā jun xi tí'minūu já xunkú, t́bankinūu nga chankjún jácháha xutá ninku. Ngatento b'í ngján nímakjua n'esjo yjonūu nginkun xinkiu, at'aha b'í ts'ín tjít'a:

Ntíaná fi kontrahá xi ngak'un,
tunga tsjáhá rá kjuanda xi nímakjua tjíntuyáha.

⁶ Kui nga n'e nímakjuahanu yjonūu kinte nga'yún chánkaha Ntíaná, tū xi kui k'uasjenk'ahanūu nk'ie nga kuichú chubá. ⁷ Ntíaná n'ekjas'ohoon ngayjee ni xi kjintahanūu, at'aha kui xi kjintaha rá jun.

⁸ Chase chubayohoo ni xi n'oo kō tintsuba ndo, at'aha ndanindoo xi nda kontranu maha. Tsú'ba xi nkú joyaha xa xi t́b'éntsji nga t́bangisjai xutá xi kjine. ⁹ Tankín kontrolhoo kō ndjá t́nchajiun nga s'ejinnūu Ntíaná. At'aha yo nga tā kui kju'uhun xi títs'ín chúkjuá já nts'o xi tjín nga ngúsuhun asuntee.

¹⁰ Nk'ie nga ja un kabenuu chuba nistjin, Ntíaná kikjin, kui xi tsjáná ngayje t́kjá kjuanda, kui xi Cristo kits'ínchén nga j'ájinná nga sakúná kjuachánkaha xi najmi maha feya, ts'ín nga kamo xi t́hín nga kamo, tsjá nga'yúnnūu, ndjá ts'ínkinchánūu kō najmi ta tsufi kuinchahanu. ¹¹ Kui xi tū nkjéhé ni t́hín nga'yún. B'a katuma.

B'í ts'ín kits'ínkje Pedro xujuin

¹² Silbanō xi nda nts'é xihín, xi kixi fiko xáha, kui xi tsasinkona nga kits'inntá xujuin. Chubahá ni xi t́bet'ánūu nga títsjaníyanūu kō tíxinya kixinūu nk'ie nga ni xi tjít'a ei, kuihí xi kjuandaha Ntíaná. Ndjá t́nchajiun kjuandoo.

¹³ Títs'ínkinūu kjuasuniña xutá ninku xi tjín ante Babilonía. Kui xi tā j'ájihín Ntíaná xi nkúhu jun. Tā títs'ínkinūu kjuasuniña Markō, kui xi ntína xihín. ¹⁴ B'í ngján tsjo n'e súniohoo xinkiu.

Kas'enuu kjuajyu ngatento jun xi tintsujihuun Cristo.

Xujun xi ma joho xi kits'ínntu nda postru Pedro

B'i ts'ín kikjaniñaha Pedro xuta ninku

¹ An Simon Pedro, an nda musu síhin ko nda postruhu Jesucristo títs'inkjínuu xujun jun xi ja ta kin'ekjóhoo nga s'ejinnuu Ntíaná xi nkúhu jin, tu ngat'aha nga naxu kits'ín Jesucristo, kui xi Ntíaná ko kui xi ts'ínk'ankiná. Ndahankjún tjín nga s'ejinnuu.

² Kas'e nkjúnnuu kjuanda ko kjuajyu at'aha yo Ntíaná ko Jesucristo xi Nda Ntíaná maha.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín tjihin nga k'úentu xuta xi ts'e Ntíaná

³ Ngat'aha kjuachánkaha ko kjuandaha Ntíaná j'ájihinná. Ko tu ngat'aha nga yaá xi j'ájinná, b'a ts'ín nga'yúhun kitsjákhoná ngayjee ni xi machjénná, tu xi kuintsuba tík'uhunná ko tu xi chankjúhunná Ntíaná. ⁴ B'a ts'ín kitsjáhaná ni xi kitsúya tíjún, xi 'yún chjí ko xi 'yún chánka, tu xi b'a ts'ín kuiyúhu ruu ni xi nchjaha animaha xuta, ni xi títs'ínkatsúhun asunntej, tu xi sakúhunu nga kuintsuba tík'un xi nkú ts'ín tíña tík'un Ntíaná.

⁵ Nk'ie nga ja s'ejinnuu Ntíaná n'e kjuayúhun yjonuu nga t'esún sohoo nga kixi tankínko yjonuu. Ko nga kixi títbankínko yjonuu t'esún sohoo nga mankjinnuu ni xi ts'e Ntíaná. ⁶ Ko nga mankjinnuu t'esún sohoo nga ja manu b'ech'ó suboo yjonuu ni xi tjín asuntee. Ko nga ma b'ech'ó suboo yjonuu t'esún sohoo nga tjinnuu kjuatsenta. Ko kjuatsentoo t'esún sohoo nga týankjún Ntíaná. ⁷ Ko nga týankjún Ntíaná t'esún sohoo nga tín'etjó xuta ninku, at'aha kui xi já nts'o maha. Ko nga tín'etjó xuta ninku t'esún sohoo nga tjinnuu kjuatjo.

⁸ At'aha tsa b'a n'e kuintsuboo ko tsa tu nkú b'a n'enú, kama ndjuút'a ni xi ja yohoo Nda Ntíaná Jesucristo. Kui nii xi kuasínkonuu nga nda n'etjusun ni xi n'o ko najmi kuintsuba ts'o. ⁹ Tunga xi najmi b'a ts'ín tjintu, kui xi najmi ma chjihí. Ka ma. Títs'ínchaya nga ja tsichu ma jehe ngatitsun xi kis'ehe nistjin nk'ie.

¹⁰ Kui b'a maha, já nts'e, n'e kjuayún saha ruu yjonuu nga takúchjiu nga kjuaxi nga Ntíaná ja kinchjanuu ko j'ájinnuu. At'aha tsa b'a n'e kuintsuboo, ndahachí najmi kuankiún t'axíhuun Ntíaná. ¹¹ B'a ts'ín k'uainte tsjo tsjohonuu nga kuitjás'oon má batéxuma sín Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi ts'ínk'ankiná.

B'i ts'ín títsuya Pedro mí kjuaha nga tu nkú títakúyahá ra xuta ninku

¹² Kui nga ts'ínkj'áitsjen tehentehenuu ni xi tít'et'ánuu, ndaha tsa ja yo ko ndaha tsa ja ndjá tinchajiun ni xi naxu tjín xi ja yo. ¹³ An kjinena nga ts'ínkj'áitsjennuu niu nk'ie nga tíjñaya sa yjoninte xu'bjí. ¹⁴ At'aha ja be nga chubahá ndyjaha nga k'uejñá yjoninte xu'bjí, xi nkú ts'ín y'ejña chjina Nda Ntíaná Jesucristo. ¹⁵ Ko ts'ian nga'yún, nga nk'ie nga ja k'uejñá asunntej, tu nkú n'ekjáitsjennú ni xi tíxinuu.

¹⁶ Nk'ie nga tsixínyají xi nkú ts'ín kj'uaí Ndantíaná Jesucristo, xi nkú ts'ín kj'uaíko nga'yún chánkaha, najmi én tsank'á xi najmi chumi ni chjíhi ra kin'echjéin. Kjuachánkaha ní y'ejña chjí, kui xi tunkuin tunkuin kiyahani. ¹⁷ Ntía Na'miná kitsjáha nga chankjún ko nga s'ehe kjuachánka nk'ie nga kinu'yá ntaha Ntíaná xi tu xí tjíhín ra kjuachánka. B'i kitsú: "Kui xu'bjí xi Ntína. Tjona ko tsjo mana." ¹⁸ Jin kinu'yáí nta xu'bjí xi nibaha nk'a ján nk'ie nga tintsubakoi Jesucristo tjennki xi má kama kjuankjúun.

¹⁹ B'a ts'ín bitju naxuhu én xi kinchja já profeta nk'ie. Nda tín'o tsa títasinñujuu éen. Kui xi nkú joyaha nd'í xi tít'at'ai má jyuun santa nkúhu nga kuichú ma sen nistjin xi ma ndyjuun ko niñu xi ma chji nga ta jyuun ts'íin ndzjen ajin animanuu. ²⁰ Katumankjinnuu nga ndaha nku ni xi kinchja já profeta, xi jtít'a xujun éhen Ntíaná, najmi ma mjenaxá xi

nkú ts'ín mjená. ²¹ At'aha najmi animaha xuta nibaha ni xi kinchja já profeta. Espirituhu ní Ntjaná kits'ín nga kinchja xuta én xi nibaha ra Ntjaná.

2

B'i ts'ín tsakúya Pedro ni xi ts'ín já maestru tsank'á xi tjínjihin xuta ninku

¹ Ajihin xuta xi ntje judio tjeheñ ra kis'e já profeta tsank'á, xi nkú nga ta ts'ín s'e ajinnuu já maestru tsank'á. Kui xi já maña xi ngakjá kuakúya ni xi ts'e Ntjaná. Kjaí ni xi kuakúyanuu, kui xi ts'ínkatsúnnuu. Najmi ts'ínkie yjoho nga Nda Ntjaná xi ts'asjehin. B'a ts'ín kitsa ts'ín nibánehe ra yjoho nga n'ekje. ² Nkin xi incha ts'ín ni xi incha ts'ín jóo, ni xi tu subahá maná. Kui ngat'aha jóo ch'on ts'ín chubayanéhe ni xi naxu tjín. ³ Tu ngat'aha nga 'yún incha mjehe toon, kui nga k'uanachahanuu nga kjé'annu ni xi ts'ajun. Ngat'a ts'e jóo ja nd'ai tjíndaha ra yjoho xi ts'ínnijéhe ra. Ja tjíña nda nistjin nga n'ekje.

⁴ Nistjin nk'ie Ntjaná najmi kits'ínndyjat'aha ntítsje xi incha kits'ín ngatitsun. Ajin ngak'ien ní kikj'aníkj'aya. Má jyuun kingjáya'yún, tjíntu nda nga n'ekokjua. ⁵ Ko ta ndaha najmi kits'ínndyjat'aha xuta xi kis'e nú chá ján. Ntá kits'ínkjekoho xi najmi kikienjúhun. Tunga máha Noe, kui xi y'énjmí ni xi naxu tjín, kui xi kin'enk'anki ko yatu sa xuta.

⁶ Ta y'éjñanehe Ntjaná nga n'ekje nanki Sodoma ko nanki Gomorra. Tu nasuhú kits'ín ma naxinantóo. B'a ts'ín y'éjña nkjúhun ra xuta xi s'e askahan xi najmi skuenkjún Ntjaná. ⁷ Tunga kits'ínk'ankihí Lot, kui xi nku nda xi naxu kits'ín, xi un kiekehe nga kieke xi nkú ts'ín y'entu xuta ch'onk'un xi kitsjantehe yjoho nga kits'ín tu mí nihí ni. ⁸ At'aha nda xu'bi xi naxu kits'ín, xi y'éjñajihin xuta xu'bo, xki nistjin un nkjún kiekehe nk'ie nga kieke ko kint'é ni ch'onk'un xi kits'ín jóo. B'a kamaha at'aha je tjíyaha.

⁹ Kui b'a maha, ngayjee ni bakúchji xi nkú ts'ín Ntjaná maha b'asjenki xuta xi benkjúhun ajihin ni xi nibánehe, ko be xi nkú ts'ín kuyáko xuta xi najmi naxu ts'ín, xi tjihin nga un skuéhe nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihí xi kits'ín nga nkúnkú xuta. ¹⁰ Ko 'yún un skuéhe xi tjíntujín ni chuntí xi nchjaha animaha ko najmi benkjún xi tjihin xá nk'a ján. Kui jóo xi si ko tu mí nihí ni xi incha ts'ín. Najmi tsankjún nga ch'on ts'ín nchjayane xi i nk'a ján. ¹¹ Tunga ntítsjee, ndaha tsa 'yún tjihin nga'yún ko nga nk'a tjen nga já xu'bo, najmi ch'on ts'ín nchjayane xi ch'onk'un xi tjihin kjuachánka ko najmi batéjene nginkun Ntjaná.

¹² Tunga máha já xu'bo, chuba ch'ohón ts'ín nchjane ni xi najmi mankjihin. Kui xi nkú joyaha chu. Najmi maha ts'ínnkjink'un. Chuba tjíntuhú nga ts'ín ni xi nibá suba kuihi. Kui xi xi nkúhu chu xi nuba ko n'ek'ien. Kui nga ndyaha jóo xi nkúhu chu. ¹³ Ts'ínkjáihin chjihí ni ch'onk'un xi incha ts'ín. B'a tsu nga sakúhu kjuatsjo nk'ie nga títs'intsjojin tu mí ni ch'onk'uhún ni nga nistjiun. Kui jóo xi nkú joyaha chuntí ko tsjían ajinnuu. Santaha ts'intsjojin kjuanajmindaha nk'ie nga kjinekonuu niñu.

¹⁴ Najmi ma be nda nku tachjuún. Najmi mjét'íaha nga ts'ín ngatitsun. B'anachaha xuta xi najmi ndjá tíncha. Tu ni xí kitsa xáhá ts'ínnkjink'un nkú ts'ín sakúhu ra toon. Ni xi ts'ín, kui xi ngjuaikoho má nga ndyja. ¹⁵ Ja ngji t'axihin ni xi naxu tjín ko ja kindyjajihin, kui nga b'a tíncha ts'ihin xi nkú kits'ín nda profeta Balaam xi ntíhi Beor. Kits'ín mje toon Balaam ko j'áchjí nga kits'ín ni xi najmi nda. ¹⁶ Tunga kichubatikohó ngat'aha ngatitsuhun. Búrrúhu, chu ch'á xi najmi maha nchja, ntaha xuta kik'a nga y'éch'oho Balaam nga ts'ín kjualuku xi títs'ín kai.

¹⁷ Já xi t'banachaha xuta, kui xi nkú joyaha ntá tixa xi najmi tjihin ntá, nintí xi tu má fikohó ra ntjo. Kui xi tjeheñ ra má tu xí jyuhún. ¹⁸ Incha nchja én ngak'un ko én xi najmi tjihin sin. Bakúya nga ma n'e ni xi nchjaha xuta ko nga ma ts'ín tu mí nihí ni. B'a ts'ín b'anachaha ra xi as'ai kikjexihín yjoho ajihin xuta xi tjíntujín ni xi najmi b'a tjín. ¹⁹ Ndaha tsa ni xi ts'ínkatsúhun xuta tjí'yúhun, tunga chuba b'ahá incha tsu nga ts'ín ndaíhi xuta. Tjí'yún jóo, at'aha ni xi ts'ín nganana, kui xi b'é'yunná.

²⁰ Tsa ja incha tsankin t'axíhín ni ch'onk'un xi tjin asunnteí at'aha kin'ekjáihín Nda Ntíaná Jesucristo xi b'asjejinná, tunga tsa ta kujnejihín ngáhaná kui niu ko n'endyjaháá, 'yún ch'onk'un ma sahá akahan. ²¹ Kui nga tu sahá ra nda tjin tsa najmi kikié jóo ni xi naxu tjin, at'aha 'yún kama ch'onk'un sa nga kikié ni xi ndoo. B'a kamaha nga ngji t'axihín kjuatéxuma je xi kik'ajhi. ²² Tíbitjusunjihín jóo én xi nchja xuta: “Nañoó ta kjine ta ma ngáha ni xi bisuhu. Chinka xi as'ai mama kabinguya tím'otikjájín yjoho siu.”

3

B'i ts'in tsakúya Pedro nk'ie nga kj'uaí ts'ínk'okjua Nda Ntíaná Jesucristo asuntee

¹ Tjona jun, já nts'e. Xu'bi xi xi ma johó ra xujun xi títs'inkjínúu. Xujun xu'bi ko xi tjuun y'et'ánúu tu xi n'ekj'áítsjehennu ni xi ja tsakuyánúu. B'a kits'ian tu xi chahanu xi nkú ts'in s'eyahanúu. ² N'ekj'áítsjohoon yjonuu én xi kinchja já profeta je xi kis'e nistjin nk'ie ko kjuatéxuma xi tsakúyanuu já postru, kjuatéxumaha Jesucristo xi Nda Ntíaná maha ko kui xi ts'ínk'ankiná.

³ Katumankjin sisinnuu nga nistjin xi fekuu s'e xi k'úéntujín ni ch'onk'un xi nchjaha animaha ko kuajnukie én xi ja kin'ekjóhooon. ⁴ B'i incha kuitsu: “¿Á najmi tsitjusuhun én xi kitsúhu nga kj'uaí ngáha? B'aha ra nistjin nga k'ien ntje cháná santaha nd'ai, tu nkú b'ahá tíma asunnteí xi nkú kama nk'ie nga as'ai kamandahá.”

⁵ Najmi mjehe ts'ínkj'áítsjen nga nistjin nk'ie én xi tsitjuhu ts'a Ntíaná kits'índakoho nk'a ján ko t'anankiu. Kui t'anankiu xi ajin ntánijuó nibahaha ra ko ngat'aha ntánijuó kis'ejñaha. ⁶ Ko ngat'aha ntánijua ts'í xi 'yún kits'oo kin'ekjehe t'ananki xi kis'ejña nistjin nk'ie. ⁷ Tunga máha nk'a ján ko t'ananki xi tijná nd'ai, kui xi ta kuihi éhen Ntíaná t'ib'ejña ndaha tu xi k'uétihi. Tís'ejña nda santa nkúhu nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta ko nga n'ekje xuta xi najmi kikienkjún Ntíaná.

⁸ Tunga najmi tu n'echayanú ni xu'bi, já nts'ena. Nginkun Ntíaná nku nistjin, kui xi nkú joyaha nku mií nú. Ko nku mií nú, kui xi nkú joyaha nku nistjin. ⁹ Najmi títs'ínk'andaya Ntíaná nga ts'íntjusun ni xi kitsúya tíjún, at'aha k'ua xi b'a maha nga títs'ínk'andaya. Tíbakú nínúu kjuatsentaha Ntíaná, at'aha najmi mjehe tsa tjin xi ndyja. Mjehe nga ngatentee xuta ngjuaik'áha ra animaha.

¹⁰ Xi nkú ts'in tu ndyjaháná nga f'ai nku nda ndyjé, b'a kama nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná. Kui nistjiun ndyjajihínsén nk'a ján nga ni xi nkún ts'in kjuaneya, ko kamanantá nga kuiti ni xi kamandakoho ni xi tjin. T'anankiu ko ngayjee ni xi tjihín kuiti.

¹¹ Kui b'a maha, tsa b'a ts'in n'ekatsún ngayjee niu, ¿nkú ts'in tjihín nga kuitsuboo ni ma? Tjihín nga je kuintsuboo ko chankjún Ntíaná ¹² ko nga kamangimjenuu nga kuichú nistjin nk'ie nga ts'ín Ntíaná ni xi kitsú nga ts'ín, nistjin nk'ie nga kuiti ko n'ekje nk'a ján ko nga nd'íu ts'ínnantá ni xi tjin. ¹³ Tunga máha ñá, tíchuyáá nku nk'a tsetse ko t'ananki tsetse, xi nkú ts'in kitsúya tíjún Ntíaná. Yohó má nga naxu kuintsubaá nginkun Ntíaná.

¹⁴ At'aha tíchuyóhoo ni xu'bi, jántsena, kui nga tjen nga'yuhun ruu yjonuu tu xi s'ehenuu kjuajyu nginkun Ntíaná ko tu xi najmi s'ehé ajinnuu ni xi chuntí ko tsa ni xi chubayané. ¹⁵ T'ejintak'un, tíbakúchjiná kjuatsentaha Ntíaná tu xi títsjántehená nga k'uañkiá. Ni xu'bi ja ta y'et'anuu nda nts'ena Pablo. Kui xi xi nkú ts'in tijná kjuankjintak'un xi kitsjáha Ntíaná, b'a ts'in yét'a. ¹⁶ Nga nkúnkú xujun xi kits'ínntu ta kui ni xu'bi kinchjanijmíyaha. Tjin ni xi y'et'a xi 'ni mankjihín xuta. Kui niu xi fiko ngakjá xuta xi najmi be sisin ni xi ts'e Ntíaná ko xi najmi ndjá tinchajin ni xi s'ejinná. Fiko ngakjá niu xi nkú ta ts'in ta fikongakjá ni xi ja ta tjit'a. B'a ts'in ta kuihi títs'ínkjihí yjoho má ndyja.

B'i ts'in kits'ínkje Pedro xujun

¹⁷ Kui b'a maha, já nts'ena, ja yo ni xu'bi. Kui nga chuhun ruu yjonuu tu xi najmi kjébéfehenuu kjuab'anachaha já ch'onk'uun, ko tu xi najmi kuankín t'axihín ruu ni xi

ndjá tinchajiun. ¹⁸Kasájin so kjuandaha Jesucristo ko kaya so ni xi ts'e, at'aha kui xi Nda Ntíaná maha ko ts'ínk'ankiná.

¡N'ekié yjoná nga tjihin kjuachánka nd'ai ko santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

Xujun xi tjun kits'ínntu nda postru Jua

B'i ts'ín tsakúya Jua yáha Éen

¹ Tíb'enijmíhí xi tu b'a ts'ín jahá tíjña santa nkúhu nga tuts'ihín ni. Kinu'yái ntaha ko tukuin kiyakohóni. Kiyai ko ntsai kin'ekohóni. Kui xi Én xi ts'ínk'íéntu tík'un xuta.

² Y'ejña tík'un ajinni ko jin kiyai. Tíbixinya kixi ni xi kiyai ko túb'enijmí xi tíjña tík'un sín, xi y'ejñajihín Ntía Na'miu ko xi jin kis'ejña chjini.

³ Xi kiyai ko kinu'yái, kui xi ta túb'enijmíhí ko jun, tu xi b'a ts'ín ko jun nkuhú kamakohóni. B'a ts'ín nkuhú kamangujinkaá Ntía Na'miu ko Jesucristo xi Ntíhi maha.

⁴ Tíb'et'aihí ni xu'bi tu xi k'úé tsjo tsjohonuu.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga ni xi n'eé bakúchji tsa kis'ejinná Ntíaná

⁵ Tsakúyani Jesucristo nga Ntíaná, kui xi nd'í xi ts'ín ndzjen ko ndahachí najmi tjín má jyun ajihín. Kui xi túb'enijmíhí. ⁶ Tsa b'a kuixíaán nga Ntíaná ts'ená ko tu sa má jyuuhún tintsuba ngáá, tich'anacháá ko najmi tín'eé ni xi naxu tjín. ⁷ Tunga tsa tintsubaá má ndzjeen xi nkú ts'ín tíjña Ntíaná má ndzjeen, b'a ts'ín nkuhú makaá xinkíá ko jníhi Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná ts'ín jená nga kjexinná ngayjee ngatitsunná.

⁸ Tsa najmi tjinná ngatitsun kuixíaán, ta náha tich'anachaháá yjoná ko najmi tíjñajinná ni xi naxu tjín. ⁹ Tsa n'ekié yjoná nga tjinná ngatitsun, ts'ínndyjat'aná ngatitsunná Ntíaná ko ts'ín jená nga kjéxinná ngayjee ni xi tjintujinná xi najmi naxu nginkun. B'a ts'ín at'aha ja kitsjá éhen nga b'a ts'ín ko ts'ín ni xi naxu tjín. ¹⁰ Tsa najmi tjinná ngatitsun kuixíaán, tíya tsank'áá Ntíaná ko najmi tíjñajin animaná éhen.

2

¹ Jun ntína, túb'et'ánuu ni xu'bi tu xi najmi n'ehenu ngatitsun. Tunga tsa tjín xi ts'ín tjen'yún ngatitsun, tíjñaná xi kuinchjantjainá nginkun Ntía Na'miu, kui xi Jesucristo xi naxu ts'ín. ² Kui xi kitsjá yjoho xi nkúhu chje tu xi n'endyjat'ahaná ngatitsunná ná xi ja kis'ejinná. Ko najmi tu suba ngatitsunná kits'ínndyjat'a, ko ní ngatitsuhun ngayjee xuta xi tjín asunntee.

³ Tsa tín'etjusaán ni xi y'ejña Ntíaná, b'a ts'ín yahaná nga ja yaá Ntíaná. ⁴ Tsa tjín xi: "An be" kuitsu, tunga tu sa najmi ts'íntjusuhún ngá ni xi y'ejña, kui xi nda tsank'á. Najmi tíjñajin animaha ni xi naxu tjín. ⁵ Tunga xi ts'íntjusun éhen, kjuaxi nga kui xi ts'íntjo Ntíaná xi nkú nga ts'ín tjihin nga ts'íntjo. Nk'ie nga b'a n'e bintsubaá, b'a n'e yahaná nga tintsubajihín. ⁶ Xi tíjñajin ni xi ts'e Ntíaná kuitsu, kui xi xi nkú ts'ín y'ejña Jesucristo, b'a ts'ín tjihin nga k'úéjña.

B'i ts'ín tibatéxumaha Jua xuta ninku

⁷ Já nts'ena, ni xi túb'et'ánuu nd'ai, najmi as'ai túb'ejñahá Ntíaná. Kjuatéxuma chá xi kin'ekjas'en nínyu santaha nga tuts'ihín ni túb'et'ánuu. Kui kjuatéxuma chá xu'bi, kui éhen xi ja kinu'yó nk'ie. ⁸ Tunga xi nkú ts'ín y'ejña Jesucristo ko xi nkú ts'ín tintsuboo b'éjña chji nku ni tsetse xi y'aha ra ni xi y'ejña Ntíaná. Kui ni xi túb'et'ánuu ei at'aha ja j'ai ts'ín ndzjen nd'í xi ndoo. Kui nga ja tífi ndyjaha má jyuun.

⁹ Xi b'a kuitsu nga má ndzjeen síjña tunga tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui xi má jyuun síjñajin sa. ¹⁰ Xi tjoho nda nts'e, kui xi má ndzjeen síjña tehente, má nga najmi tjín ni xi ts'ínkijnejihín ngatitsun. ¹¹ Tunga xi unkie nda nts'e, kui xi má jyuun síjña ko yo tsú'ba ko najmi be má xi tjeheh tífi, at'aha ja kits'ínkaha má jyuun.

¹² Jun ntína, títs'inntúnuu at'aha tu ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo kin'endyjat'ahanuu ngatitsunnuu. ¹³ Ko jun xi tí'mínuu na'mi, títs'inntúnuu at'aha ja yo xi tu b'a ts'ín jahá tíjña

santaha nga tuts'ihin ni. Ko jun xi tí'minuú já ásti, títs'inntúnúú at'aha kin'e nganohoo ndanindoo.

¹⁴ Jun ntína, ja kuats'inntúnúú at'aha ja yo Ntía Na'miu. Ko jun xi tí'minuú na'mi, ja kuats'inntúnúú at'aha ja yo xi tu b'a ts'in jahá tijná santaha nga tuts'ihin ni. Ko jun xi tí'minuú já ásti, ja kuats'inntúnúú at'aha tijnúú nga'yún ko tijnájin tehente animanúú éhen Ntíaná ko at'aha ja kin'e nganohoo ndanindoo.

¹⁵ Najmi tu n'etjé asuntee ko ta ndaha ni xi tsjá asuntee. Tsa tjin xi tjoho asuntee, kui xi najmi tjoho Ntía Na'miu. ¹⁶ At'aha ngayjee ni xi tsjá asuntee najmi má tijná Ntía Na'miu nibáha ra. Asuntee ní nibáha ra. Yo nibáha ra nga nchjaha animaha xuta ni xi tjin ko nga mjehe ts'íints'e ni xi fásihin ko nga nk'a b'asje yjoho ngat'aha ni xi tjihin. ¹⁷ Ja tífe nístjihin asuntee ko ni xi nchjaha animaha xuta, tunga máha xi títs'in xi nkú ts'in mjehe Ntíaná, kui xi k'úéjña sín.

B'i ts'in tsakúya Jua nga chúhuún yjoná já xi fi kontraha Jesucristo

¹⁸ Jun ntína, ja nístjin xi fekuú tintsubaa nd'ai. Ja kik'inyanúú nga tjihin nga kj'uaí xi ngjuai kontraha xi kits'in nibá Ntíaná, ko xi nkú kik'innúú b'a ts'in nd'ai ja tijncha f'ai nkjún já kontraha Jesucristo. Kui nga mankjihinná nga ja tinchaján nístjin xi fekuú. ¹⁹ Kui xi incha tsitjujinni ei, tunga najmi já ts'ajihin niú. At'aha tsa já ts'ajin niú, najmi incha ngji t'axin ra kai. Tunga incha tsitjuhú tu xi b'a ts'in kiya chji chjhi nga tjin xi najmi jin makoni.

²⁰ Máha jun, Jesucristo kitsjánúú Espirituhu Ntíaná ko ngatentoo mankjinnúú ni xi naxu tjin. ²¹ Tíb'et'á xujunnuú at'aha mankjinnúú ni xi naxu tjin. Najmi ngat'aha tsa najmi mankjinnúú, at'aha ní nga mankjinnúú, kui nga tíb'et'áhanúú. Ko mankjinnúú nga ndaha nku kjuatsank'á najmi nibáha ra ni xi naxu tjin.

²² Xi najmi ts'ínkjáihin nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná, kui xi nku nda tsank'á. Kui xi nda kontraha Jesucristo, at'aha najmi ts'ínkjáihin nga Ntía Na'miná xi Ntía ko nga Jesucristo xi Ntíhi. ²³ Tu yáhá ni xi najmi ts'ínkjáihin nga Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná, kui xi ta ndaha najmi tijnájin Ntía Na'miu. Tunga xi ts'ínkjáihin nga Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná, kui xi ta tijnájin Ntía Na'miu.

²⁴ Kui b'a maha, t'ejnájin tehentehenu animanúú én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihin ni. Tsa s'ejnájin tehente animanúú én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihin ni, b'a ts'in ko jun ta kuintsabajin tehentohoo Ntíu ko Ntía Na'miu. ²⁵ Nga kuintsaba tik'un síaan, kui nihi xi kitsúya títjunná Jesucristo nga tsjáná.

²⁶ Tíb'et'ánúú ni xu'bi at'aha tjin xi mjehe k'uanachanuú. ²⁷ Tunga máha jun, tijnájin tehentenúú Espirituhu Ntíaná xi kitsjánúú Jesucristo. Najmi machjéhen tsa tjin xi kuakúyanúú, at'aha ta kuihi Espiritu bakúyayjenuú. Ni xi naxu tjin bakúyanúú, najmi ni tsank'á. Kui nga xi nkú ts'in tsakúyahanúú Espiritu, b'a n'e tintsubajin tehentehe ruu Jesucristo.

²⁸ Kui b'a maha nd'ai, ntína, tintsubajin tehentehe ruu Jesucristo, tu xi najmi jo jan kamahaná nk'ie nga kuakúchji yjoho ko najmi kama subaná nginkun nk'ie nga kj'uaí. ²⁹ Yo nga naxu ts'in Jesucristo. Kui nga ta tjihin nga chahanu nga ngayjee xuta xi ts'in ni xi naxu, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama.

3

B'i ts'in tsakúya Jua nga ntíhi Ntíaná kits'in maná

¹ Chasoo xi nkú ts'in tjo ts'atihí ñá Ntía Na'miná, nga santaha ntíhi Ntíaná 'miná. Ko kjuaxi nga ntíhi Ntíaná ñá. Kui kjuaha nga najmi behená xuta asuntee, at'aha najmi be Ntíaná. ² Jun já nts'ena, ñá xi ntíhi Ntíaná nd'ai. Ko ndaha tsa najmi kjee yaá nkú k'úéntaá askahan, tunga yanáá nga b'a k'úéntaá xi nkúhu Jesucristo nk'ie nga kj'uaí kúchji yjoho,

at'aha chá sisián xi nkú tjín. ³ Kō ngatentee xi b'a ts'ín tókuyáha Jesucristo, kui xi títs'ín nga t'n'e je nginkun Ntíaná. B'a tí'be xi nkú ts'ín je Jesucristo.

⁴ Tū yáha ni xi títs'ín ngatitsun, kui xi t'ibangane kjuatéxumaha Ntíaná. Nk'ie nga biyuné kjuatéxumaha Ntíaná, kui ni xi ngatitsuun. ⁵ Ja yo nga j'aikúchji yjoho Jesucristo tū xi j'aikjexihin ngatitsunná. Ndaha nku ngatitsun najmi kis'ehe. ⁶ Kui b'a maha, ngayjee xi tíñajin tehentehe rá Jesucristo najmi ts'ín ngatitsun. Tunga ngayjee xi títs'ín ngatitsun, najmi kjee be Jesucristo kō tā ndaha najmi kjee mankjihin yáha kui.

⁷ Jun ntína, najmi tū ch'a xi k'uanachanu. Xi ts'ín ni xi naxū tjín, kui xi naxū nginkun Ntíaná xi nkú ts'ín naxū Jesucristo. ⁸ Tunga xi ts'ín ngatitsun, kui xi ndanindoo ts'ehe, at'aha ndanindoo kits'ín ngatitsun santaha nkúhu nga tuts'ihin ni. Kui kjuaha nga j'aikúchjiji yjoho Ntíhi Ntíaná, tū xi ts'íinndyja xáha ndanindoo.

⁹ Ngayjee xi Ntíaná kitsjáha nga kama ntíhi najmi nkaha ts'ín ngatitsun, at'aha kjuatik'uhun Ntíaná tíñajihin. Najmi nkaha ts'ín ngatitsun, at'aha Ntíaná kitsjáha nga kama ntíhi. ¹⁰ B'a ts'ín s'ejña chjiji yá xi ntíhi Ntíaná kō yá xi ntíhi ndanindoo. Tū yáha ni xi najmi naxū ts'ín kō a rá najmi tjoho nts'e, kui xi najmi Ntíaná ts'ehe.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjáá xinkía

¹¹ Nga tjihin nga b'i ngjáán n'etjáá xinkía, b'a tsu én xi kinu'yó santaha nkúhu nga tuts'ihin ni. ¹² Najmi b'aha tū n'eé xi nkúhu Cain. Kui xi ndanindoo ts'ehe. Kui nga kits'ínk'iehen nda nts'e. ¿Á kits'ínk'iehen? Kits'ínk'ien at'aha naxū ni xi kits'ín nda nts'e kō máha kui, ch'on kits'ín.

¹³ Jun já nts'ena, najmi tū ma nkjúnnuu tsa ts'ín unkienuu xutá asuntee. ¹⁴ Ja yaá ñá nga tsitjujián ajihin ngabayoo kō nga kuintsuba t'ík'aán nginkun Ntíaná. Yaá ni xu'bi at'aha tjoná já nts'eé. Xi najmi tjihin kjuatjo, kui xi tíñajin sa ngabayoo. ¹⁵ Ngayjee xi unkie nda nts'e, ndats'ínk'ien animahá xu'bo, kō ja yo nga nku ndats'ínk'ien animá najmi tíñajihin kjuatik'un sín.

¹⁶ Yaá ni xi 'mihí kjuatjo at'aha Jesucristo kits'ínkjas'en yjoho ngandaná. B'a tā ts'ín kō ñá tjihin nga n'ekjas'eén yjoná ngandaha já nts'eé. ¹⁷ Tsa nku ndanchiná tibe nga ndyjat'aha nda nts'e ni xi machjéhen tunga najmi kama nimaná rá, ¿a tíñajin kjuatjoho Ntíaná animahá? ¹⁸ Jun ntína, najmi tū suba énnu xi b'a kuitsu nga tjínnuu kjuatjo nga chūbo. Tū sa ní ni xi katakúchji nga tjínnuu kjuatjo n'oo.

¹⁹ Yaá nga ajihin ni xi naxū tintsubajían kō najmi jo jan maná nk'ie nga tintsubaá nginkun Ntíaná. ²⁰ Kui nga ndaha tsa animaná b'a títsu nga tjinná jé, tunga 'yúhún chánka sa Ntíaná nga animaná kō kui xi beyjená. ²¹ Jun já nts'ena, tsa najmi chumi nihi xi títs'innijéná animaná, najmi jo jan maná nga tincháá nginkun Ntíaná, ²² kō kui tsjáná ngayjee ni xi kwinchíhí, at'aha t'n'etjusaán ni xi y'ejña kō t'n'eé ni xi sasíhin.

²³ Nga n'e s'ejían Jesucristo xi Ntíhi maha kō nga b'i ngján n'etjáá xinkía xi nkú ts'ín y'ejña, kui xi kjuatéxumaha Ntíaná. ²⁴ Xi títs'íntjusun xi nkú ts'ín y'ejña, kui xi tíñajin tehente Ntíaná kō Ntíaná tíñajin tehentehe xutá xu'bo. Kō ngat'aha Espiritu xi kitsjáná, b'a tā n'e yahaná nga kui tíñajin tehenená.

4

B'i ts'ín tsakúya Jua má xi kui Espirituhu Ntíaná

¹ Jun já nts'ena, najmi tū n'e s'ejun ngatentee xi b'a kuitsunu nga Espirituhu Ntíaná títs'ín nga tínchja. Tū sa ní chase sisihuun xi nkú kuitsu, tū xi b'a n'e chahanu tsa kjuaxi nga Espirituhu Ntíaná tíñajihin a rá najmi. At'aha kitsejihin asuntee já profeta tsank'á. ² Xi b'a tsu nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asuntej, kui ni xi kuakúchjinu nga kui xi tíñajihin Espiritu xi ts'e Ntíaná. ³ Kō xi najmi b'a tsu nga b'a ts'ín j'ai Jesucristo, kui xi najmi tíñajihin Espirituhu Ntíaná. Espiritu ch'onk'un xi ts'e ní nda kontraha Cristo

tíjñajihín. Ja kinu'yó nga tíjhin nga kj'uaí xi ngjuai kontraḥa xi kits'ín nibá Ntíaná. Kui ja tíjña asuntee nd'ai.

⁴ Jun ntíntíntína, Ntíaná ts'enūu ko ja kin'e nganohoo já profeta tsank'á xu'bo, at'aha xi tíjñajinnūu 'yún tíjín saḥa nga'yún nga xi tíjñajihín xuta asuntee. ⁵ Kui já xu'bo xi xuta asuntee. Kui nga ni xi ts'e asuntee nchjanijmíyaha ko xuta asuntee basínñjuhu ni xi nchja. ⁶ Tunga máha jin, Ntíaná ts'eni. Xuta xi ja be Ntíaná, kui xi basínñjuni. Xuta xi najmi Ntíaná ts'ehe, kui xi najmi basínñjuni. B'a n'e cháha yá xi tíjñajihín Espiritu xi tsuya ni xi naxu tíjín ko yá xi tíjñajihín jáninda xi b'anacha.

B'i ts'ín tsakúya Jua mí nihi xi y'aha kjuatjoo

⁷ Jun já nts'ena, b'i ngján n'etjáa xinkía, at'aha Ntíaná nibáha ra kjuatjoo ko ngayjee xi tíjhin kjuatjo, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama ko kui xi be Ntíaná. ⁸ Xi najmi tíjhin kjuatjo, najmi kjee be Ntíaná, at'aha kjuatjohó Ntíaná.

⁹ B'i ts'ín tsakúchjiná kjuatjoho Ntíaná. Kits'ín nibá Ntí nku tutuhu asuntee, tu xi ngat'aha Ntíhi sakúhuná nga kuintsuba tík'aán. ¹⁰ ¿Mí nihi xi 'míhi kjuatjoo? Najmi tsa ñá xi kin'etjáa Ntíaná. Kui ní xi kits'íntjoná ko kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'íinndyjat'aha ngatitsunná nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu chje. Kuihí ni xu'bi xi tsakúchji kjuatjoo.

¹¹ Jun já nts'ena, tsa b'a ts'ín kits'íntjoná Ntíaná, kui nga ko ta ñá ta tíjhin nga b'i ngján n'etjohoná xinkía. ¹² Ndaha nku najmi kjee be nkú tíjín Ntíaná, tunga tsa b'i ngján n'etjáa xinkía, Ntíaná tíjñajin tehentená ko kjuatjoho s'ejña chji kikjin ajinná.

¹³ Yaá nga tintsujajin tehenteheé Ntíaná ko nga kui tíjñajin tehentená, at'aha kitsjáná Espirituhu. ¹⁴ Ko jin kiya kikjin ko tibixinyakixi nga Ntía Na'miu kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'íink'ankihi xuta xi tíjín asuntee. ¹⁵ Tu yáhá ni xi ts'íinkjáihín nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná, kui xi tíjñajin tehente Ntíaná ko Ntíaná tíjñajin tehentehe xuta xu'bo.

¹⁶ Mankjinná ko s'ejinná nga tjoho ñá Ntíaná. Ntíaná kui xi kjuatjo, ko xi tíjñajin tehente kjuatjoo, kui xi tíjñajin tehente Ntíaná ko Ntíaná tíjñajin tehentehe xuta xu'bo. ¹⁷ B'a ts'ín s'ejña chji kikjihín kjuatjoo ajinná, tu xi najmi jo jan kamahaná nistjín nk'ie nga kuasehe Ntíaná mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. At'aha xi nkú ts'ín y'ejña Jesucristo, b'a ts'ín tintsubaá asuntee. ¹⁸ Má nga tíjín kjuatjo najmi tíjín kjuabinkjun. Kjuatjo xi kui kikjin, kui xi m'osje kjuabinkjun, at'aha xi tjen kjuaha, kui xi tsankjún. Kui b'a maha, xi tsankjúhun, kui xi najmi kjee tíjñajihín kjuatjo xi kui kikjin.

¹⁹ Ñá tjoná Ntíaná at'aha Ntíaná tjun kits'íntjoná. ²⁰ Tsa tíjín xi: "Tjona Ntíaná", kuitsu ko tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui xi táb'anacha. At'aha xi najmi tjoho nda nts'e xi tíma tíbase'a, ¿nkú ts'ín ts'íintjoho Ntíaná nga najmi tíbe? ²¹ Xi tjoho Ntíaná tíjhin nga ta ts'íintjo nda nts'e. Kuihí kjuatéxuma xu'bi xi kin'ekjáin.

5

B'i ts'ín tsakúya Jua ni xi ts'ín xi ntíhi Ntíaná

¹ Ngayjee xi s'ejihín nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama. Ko ngayjee xi tjoho Ntía Na'miná, kui xi ta tjoho ngayjee xi ntíhi Ntíaná. ² Nk'ie nga tjoná Ntíaná ko t'n'etjusaán ni xi y'ejña, ya chji chjiá nga ta tjoná ngayjee xi ntíhi Ntíaná. ³ Nga n'etjáa Ntíaná, kui xi tsuhu ra nga n'etjusaán ni xi y'ejña. Ko najmi ch'á xi ái ni xi y'ejña Ntíaná, ⁴ at'aha ngayjee xi ja ntíhi Ntíaná ts'ín nganaha asuntee. Ko ngat'aha nga s'ejinná Jesucristo, b'a ts'ín kin'e nganaha raá asuntee. ⁵ Xi s'ejihín nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná, kui xi ts'ín nganaha asuntee.

B'i ts'ín tsakúya Jua xi nkú ts'ín Ntíaná y'ejña chji Jesu

⁶ Ntánijua ko jní j'ai s'ejña chjihi Jesucristo. Najmi tu suba ntánijua, ntánijua ní ko jní. Ko Espirituhu Ntíaná ta tsuya kui ni, at'aha kjuaxi ni xi nchja Espiritu. ⁷ Jan maha xi b'ejña chji yáha Jesucristo: ⁸ Espirituhu Ntíaná, ntánijuo ko jnú. Nkuhú b'a incha tsu nga joo.

⁹ Tsa n'ekjáihín én xi nchja xuta nga nchjanijmíyaha nku ni, tunga yúhún chjíhi ra én xi nchja Ntíaná. Á 'yún chjíhi ra, at'aha Ntíaná xi kinchja nga y'éjña chji Ntíhi. ¹⁰ Xi s'ejihín Ntíhi Ntíaná, kui xi animaha tíjñajihín én xi kinchja Ntíaná nga y'éjña chji Ntíhi. Tunga xi najmi s'ejihín Ntíaná, kui xi tibe tsank'á, at'aha najmi s'ejihín én xi kinchja Ntíaná nga y'éjña chji Ntíhi.

¹¹ Nga kitsjáná nga kuintsuba tík'un síaán ko nga Ntíhi sakújinná kjuatík'un xu'bi, kui én xu'bi xi kinchja Ntíaná. ¹² Xi tíjñajihín Ntíhi Ntíaná, kui xi tíjñaha kjuatík'uun. Tunga xi najmi tíjñajihín Ntíhi Ntíaná, kui xi najmi tíjñaha kjuatík'uun.

B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujuin

¹³ Kuak'iet'ánuu ni xu'bi, jun xi s'ejinnuu Ntíhi Ntíaná, tu xi chahanu nga tíjñanuu kjuatík'un xu'bi ko kuintsuba tík'un síún.

¹⁴ Ma'yúnk'aán Ntíaná, at'aha yaá tsa kuinchihíi xi nkú ts'ín mjehe nga kuinchihíi, kuasínñjuná. ¹⁵ Ko xi nkú ts'ín yaá nga Ntíaná basínñjuhu tu mí nihí ni xi binchihíi, b'a ta ts'ín yaá nga ja n'ekjáihín ni xi kuakinchihíi.

¹⁶ Tsa tjín xi tibe nga ngatitsun títs'ín nda nts'e, ko tsa ngatitsun xi títs'ín najmi ngabaya tjeheñ ra, nk'ie nga kuinchjako Ntíaná kanchjantjai ko Ntíaná tsjá ngáha ra nda nts'e nga k'úejña tík'un. Ngatitsun xi najmi tjeheñ ra ngabaya tínychjanijmíyahana. At'aha tjín ngatitsun xi tjeheñ ra ngabaya. Najmi títbankia nga chubantjo xi ts'ín ngatitsun xu'bo. ¹⁷ Ngayjee ni xi najmi nda xi ts'ín xuta, kui xi ngatitsun, tunga tjíhín ngatitsun xi najmi tjeheñ ra ngabaya.

¹⁸ Yaá nga xi kitsjáha Ntíaná nga kama ntíhi najmi nkaha nga ts'ín ngatitsun, at'aha Ntíhi Ntíaná kuhun xuta xu'bo ko najmi ts'ínkohó ndanindoo. ¹⁹ Ko yaá nga Ntíaná ts'ená ko nga ndanindoo batéxumaha ngayjee asuntee. ²⁰ Ko ta yaá nga j'ai Ntíhi Ntíaná ko kitsjáná kjuankjintak'un tu xi chahaná Ntía xi nku tutuu. Tintsubajihín xi nku tutuu, kui xi Jesucristo Ntíhi Ntíaná. Kuihí xi Ntía xi nku tutuu ko kui xi tsjáha nga k'úentu tík'un sín xuta.

²¹ Jun ntína, tiyú t'axíhuun ntía xi xuta ts'ínnda.

Xujun xi ma joho xi kits'ínntu nda postru Jua

B'i ts'ín kikjaniñaha Jua xuta ninku

¹ An xi ndacháha xuta ninku tít's'ínkjínúu xujún jun xuta ninku xi j'ájinnúu Ntíaná, xi tjona at'aha tintsubajián ni xi naxu tjin. Ko najmi tu nku an xi tjoho jun. Ko ní ta tjoho jun ngayjee xuta xi ja mankjihin ni xi naxu tjin. ² At'aha ni xi naxu tjin tijnajin tehente animaná ko tu nku s'ejñajihinná tu nkjéhé ni.

³ Katsjánúu kjuanda ko kjuajyu ko katuma nimaha jun Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo xi Ntíhi Ntia Na'miná. Kats'ints'ejihinnúu ni xi naxu tjin ko kjuatjo.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjää xinkjá

⁴ Tsjo nkjún kamana nk'ie nga kkie k'ua xuta ts'ajun xi tijncha ts'ín ni xi naxu tjin, xi nkú ts'ín y'ejña Ntia Na'miná. ⁵ Ko nd'ai já nts'ena, tibanjinúu nga b'i ngján n'etjää xinkjá. Ni xi tít'et'ánúu nd'ai, najmi as'ai tít'ejñahá Ntíaná. Xi nkú níhi nga tuts'ihin ni kin'ekjohoon ni xu'bi. ⁶ Kjuatjo 'mihí nga n'ee ni xi y'ejña Ntíaná. ¿Mí níhi xi y'ejña nga n'ee? Nk'ie nga n'etjää xinkjá, xi nkú ts'ín kik'inyanúu nga tuts'ihin ni.

B'i ts'ín tsukúya Jua ni xi incha ts'ín já maestru tsank'á xi tjin

⁷ At'aha tjíma nkjún asuntee já tsank'á xi najmi ts'ínkjáihin nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asuntei. Xi b'a tít'su, kui xi tít'anacha ko kui xi fi kontraha xi kits'ín nibá Ntíaná. ⁸ Chuhúun yjonúu tu xi najmi n'ekatsúnyahanu ni xi y'entjei ajinnúu. Tsa chuhúun kui ní, n'ekjohoon ngayjee ni xi kanénúu.

⁹ Tu yáhani xi k'úésuhún ni xi tsakúya Cristo nga najmi basinjñajin ni xi kisakúyaha, kui xi najmi be Ntíaná. Tunga xi síjñajin tehente ni xi tsakúya Cristo, kui xi be Ntia Na'miu ko Ntíu. ¹⁰ Tsa tjin xi kuichúsenúu ko najmi kuakúyanúu ni xi tsakúya Cristo, najmi tu n'ekjohoon ni'yanúu ko ta ndaha najmi tu suniñohoo. ¹¹ At'aha xi kjúaniñaha, kui xi tít'asinko xuta xu'bo nga tít'ikondju xá ch'onk'uhún.

B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujún

¹² Tjin nkjún sana ni xi xinnúu, tunga najmi mjehéna xujun k'uet'ánúu. Mjena kfíntsubek'únnúu ko kuinchjanijmíkonúu nga kuichusenúu, tu xi b'a ts'ín tu xí tsjohó k'úéhená.

¹³ Tít's'ínkjínúu kjuasuniña xuta ninku xinkju xi tjin ei xi Ntíaná ta j'ájihin.

Xujun xi ma jahan xi kits'ínntu nda postru Jua

B'i ts'ín kikjaniñaha Jua Gayo

¹ An xi ndacháha xuta ninku títs'inkjíhi xujun nda xinkjían Gayo. Tjo kjuaxina ji.

² Ji nda nts'ena, bankihí Ntíaná nga xi nkú ts'ín nda tísájin ni xi ts'e, b'a ta ts'ín nda kasakú niyáhi ngayjee ni xi n'ei ko nga nda nistjin xi tsjáhi nga kuinchin. ³ At'aha tsjo nkjún kamana nk'ie nga j'aisena k'ua já nts'eé nga kitsúyana ni xi kieke, nga tu nkú tjeñkiní Ntíaná ko nga xi nkú ts'ín tisinjñajin ni xi yaha ra ni xi naxu tjín. ⁴ Nga nt'e nga ntína tinchajin ni xi naxu tjín, kui nihi xi 'yún tsjana kjuatsjo.

B'i ts'ín kitsúya Jua xi nkú ts'ín Gayo tsasinko xuta ninku xi j'aik'uhun

⁵ Ji ndats'ena, tín'ei ni xi b'a tjín nk'ie nga tibusinkoi já nts'eé ko 'yún nkjún sa nda tín'ei nga tibusinkoi xi nibáha xin nanki. ⁶ Nginkun xuta ninku kitsúya já nts'eé xu'bi xi nkú ts'ín tjohi. Ko nda n'ei tsa kuisinkoi nga ts'ínndjuú ngáha niyáha, at'aha b'a ts'ín tjihin nga kuisinkaá xuta xi ts'inxát'aha Ntíaná.

⁷ At'aha tjoho Jesucristo, kui nga incha tsitjuhu nankihí. Najmi incha kits'ínkjáihin ni xi ts'e xuta asuntee. ⁸ Kui b'a maha, tjihin nga k'uauntehe ráá ni'yaná já nts'eé xi nkúhu xu'bi, tu xi kuisinkohoná nga k'uénijmí ni xi naxu tjín.

B'i ts'ín kitsúya Jua xi nkú ch'on kits'ín Diotrefe

⁹ Kits'inkjíhi nku xujun xuta ninku, tunga máha Diotrefe, tsjoho nga tu nku kuihi kuatéxumaha xuta ninku. Najmi títs'ínkjáihin xá xi tjínni. ¹⁰ Kui kjuaha, tsa kfihinna yo, ts'innisihí ra ni xi títs'ín. At'aha én tsank'á tíkjesíntjennení ko ch'on ts'ín tinchjayanení. Ko najmi tu nku ni xu'bi xi títs'ín. Ta najmi ts'ínkjáihin já nts'eé xi bichúk'uhun. B'échjaha xi mjehe ts'ínkjáihin já nts'eé ko m'osje ajihin xuta ninku.

¹¹ Ji nda nts'ena, najmi tu n'ei ni xi ts'ín já ch'onk'uun. Ni xi ts'ín ní já xi nda ts'ín, kui xi n'ei. Xi nda títs'ín, kui xi Ntíaná ts'ehe. Tunga xi ch'on títs'ín, kui xi najmi kjee be Ntíaná.

B'i ts'ín kitsúya Jua nga nda títs'ín Demetrijo

¹² Ngayjee xuta tsuya nga nda títs'ín Demetrijo, ko kjuaxi kjáihin ni xi incha tsu. Ko jin ta nda chubanijmíyahani nkú nda ts'ín ndo. Ji yai nga kjuaxi ni xi chubai.

B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujun

¹³ Tjín nkjún sana ni xi xihin, tunga najmi mjehéna xujun k'uet'áha, ¹⁴ at'aha mjena kfínse xatíhi ko kuinchjanijmíko.

¹⁵ Kas'ehi kjuajyu. Xi tjoho ji xi tjín ei tíncha ts'ínkjihi kjuasuniña, ko ta tjeñin ichí kjuasuniñani nga nkúnkú xi tjoní xi tjín yo.

Xujun xi kits'inntu Juda

B'i ts'in kikjaniñaha Juda xuta ninku

¹ An Juda, an xi nda musu síhin Jesucristo ko nda nts'é tíxihin Santiago, títs'inkjínuu xujun jun xi kichj'ajinnuu. Ntia Na'miná tjoho jun ko tikkunuu Jesucristo.

² Katuma nimaħa Ntiana jun ko 'yún katsjánuu kjuajyu ko kjuatjo.

B'i ts'in tsakúya Juda ni xi ts'in ja maestru tsank'á xi tjínjihin xuta ninku

³ Já nts'e, ja nd'ai mje nkjúhunna nga k'uet'ánuu xi nkú ts'in nkuhú ts'ankiá. Nd'ai tjihin nga túb'entúnuu ko títbankinuu nga n'e chúkjuo nga tinchajun xi nkú ts'in s'ejinná, kui xi nkuhú nga kin'ekjas'eħen ra xuta xi kikj'áts'e Ntiana. ⁴ B'a tíxian at'aha k'ua já xi jas'enjin mañanuu. Kui xi ja nd'ai tjíñaneħe ra ni xi kanéħe at'aha najmi nda kits'in. Najmi benkjún Ntiana jóo ko tíncha ts'ínkj'óntjaiya kjuandaha Ntiana. B'a tíncha tsu nga nk'ie nga kjuandaha Ntiana tintsubajian ma n'eé tu mí nihí ni. Ko najmi ts'ínkjáihin Jesucristo xi Nda Ntiana maha ko xi batéxumaná.

⁵ Ndaha tsa ja kisakúyanuu ni xi xinnuu, tunga mjehéna ts'ínkj'áítsjennuu. Ntiana ts'asjejin xuta xi ts'e nga kik'onsje ante Egipto ko askahan kits'ínkjesun xi najmi kis'ejihin.

⁶ Ko ntítsje xi najmi kixi kits'intjusun xá xi kik'aihi nga tu y'entu masehén anteħe, kui xi kjintuyá'yún sín má jyuun santa nkúhu nga n'ekokua nk'ie nga kuichú nistjin chánka nga chaseħe mí nihi xi kits'in nga nkúnkú xuta.

⁷ B'a ta incha kits'in xuta xi kis'e nanki Sodoma ko nanki Gomorra ko nanki xi tjíndaihi, xi nkú nga incha kits'in ntítsje. Incha kits'ínkas'eħen yjoho nga chuba kikjantukohó xinkjin. Najmi kikienkjún yjoho nga 'yún tse ni xi incha kits'in. Kui nga kin'e nibájeneħen ra nd'í xi najmi maha 'meyaha. B'a ts'in kik'aihi ra kju'a'un. Kui niu xi bakúyaná nkú maná nk'ie nga najmi nu'yá'éħeén Ntiana.

⁸ Ko b'a ta kamaha já xi jas'ejin mañanuu. Ngat'aha nchinihi títs'in chuntíhi yjoho nginkun Ntiana, najmi benkjún xi tjihin xá ko ch'on ts'in nchjayane xi i nk'a ján. ⁹ Najmi ma b'a n'e, ta santaha ntítsje k'aku Miguel najmi b'a kits'in. Nk'ie nga tikkánko ndanindoo nga tikkányaha yjoninteħe Moise, najmi kama k'un tsa ta kuihi kits'ihin kju'a yjoho. Tu sa ní b'i kitsú: "Ntiana kats'innijéhi ni xi t'n'ei!" ¹⁰ Tunga máha já xi jas'ejin mañanuu, chuba ch'ohón ts'in nchjayane ni xi najmi mankjihin. Ko máha ni xi mankjín suba kuihi, xi chuba ts'ínkjáihín ra xi nkú joyaha chu nga najmi ts'ínkjink'un, kui ngat'aha ni xu'bi títs'ínkatsúhun yjoho.

¹¹ Nima rú ts'ihin jóo! Ngakjá tjíma xi nkú ts'in ngakjá kikjatsú'ba Cain. At'aha 'yún mjeħe toon, kui nga títs'ínndyjajihin ra yjoho xi nkúhu nda profeta Balaam. Ko at'aha incha fi kontraħa xi tjihin xá, kui nga kuayáha xi nkúhu Kore.

¹² Nk'ie nga ajihin kjuatjoho Nda Ntiana ma ñjakúko xinkiu, ta bichú jóo yo, tunga najmi kjeħen ra niyá nga k'úéntujinnuu jóo. Chuba kjinehé ko 'bi nga najmi chumi nihi xi nusihin. Xi nkú joyaha nintj xi najmi tjihin ts'í jóo, xi tu má xi tjeħen ni fikoho ntjo. Ko xi nkú joyaha yá tu xi najmi bjaha tu nga nistjihin, xi nkúhu yá xi kjamaha kjin kichjuyanji, yá xi tu xí jahá k'ien. ¹³ Xi nkú ts'in baténdzjo xúhu t'ėħen ntáchak'uun nga 'yún, b'a ts'in bakúchji jóo ni ch'onk'un xi ts'in, ni xi tjihin nga kama subaha kai. Kui xi nkú joyaha niñu xi kindyjajihin niyáha. Kui xi tjen síhin má jyuun.

¹⁴ Kits'ínkjó Ntiana jóo nk'ie nga kits'ínkincha Enoc. Enoc kui xi kama ntje xi ma yatuhu ra Adan. B'i kitsú: "An kieke nga j'aiko Ntiana nkjin nkjún mij ntítsjeħe, ¹⁵ tu xi kuaseħe ra mí ni xi nda kits'in ko mí ni xi najmi nda kits'in ngayje xuta ko tu xi xi najmi benkjúhun Ntiana k'uéjñaneħe ra mí nihi xi tjeħen. B'a n'eħe tu ngat'aha ngayje ni ch'onk'un xi incha kits'in ko tu ngat'aha ni ngayje éñ ch'on tsu xi incha kitsúhu Ntiana."

¹⁶ Najmi tjin ni xi sasihin ja xu'bi. Tu mi nihí ni xi b'a ts'ínko. Nkuhú ni xi nchaha animaha, kui xi bangisjai. Nk'a b'asje yjoho nga nchja, ko tu xi sakuhu ra ni xi incha mjehe, nda nchjayane k'ua xuta.

B'i ts'in kitsjaniyaha Juda xuta ninku

¹⁷ Tunga jun ja nts'ena, n'ekj'áitsjon én xi kitsúya titjun ja postruhu Nda Ntiana Jesucristo. ¹⁸ B'a kitsunu: "Nistjin xi fekuu s'e xuta xi kuajnukie ni xi ts'e Ntiana ko k'úentujin ni ch'onk'un xi incha fásihin." ¹⁹ Kui xutaha xi bakjanya xuta ninku, xi ts'in ni ch'onk'un xi nchaha animaha. Najmi tijnajihin Espirituhu Ntiana.

²⁰ Tunga máha jun, ja nts'ena, ndja tinchajiun xi nkú ts'in s'ejinnuu, kui xi tu xi naxuhú nginkun Ntiana. Ko xi nkú ts'in tsjaniyanuu Espirituhu Ntiana, b'a ts'in chubakoo Ntiana.

²¹ Katjindjukonuu kjuatjoho Ntiana nga chuyohoo nistjin nga Nda Ntiana Jesucristo ts'ínk'íentu tik'unko sinná kjuanimá tak'uhun.

²² Katuma nimanuu xi jo jan timaha. ²³ N'esjejiun ajin nd'íu xi yo tintujin. Xi machjéhen nga kama nimanuu, katuma nimanuu. Tunga chuhun ruu yjonuu nga b'a n'o, tu xi najmi ts'ínkatsuhunnuu ni ch'onk'un xi kits'in.

B'i ts'in kits'intsjoho Juda Ntiana

²⁴ Ntiana tihin nga'yún nga kunnuu tu xi najmi kuankin t'axihin ruu ni xi ts'e, ko ts'in nga najmi chumi nihi xi chjuntí s'enuu ko tsjanuu kjuatsjo chanka tu xi kwinchahanu nginkun nistjin nk'ie nga kuakúchji kjuachankaha. ²⁵ Nku tutuhú kui xi Ntiana xi ts'ínk'ankina. Kui xi kan'etsjoho, kayaha nga chanka ko nga kui xi batexuma, ko nga kui xi tihin nga'yún, tu ngat'aha Nda Ntiana Jesucristo. B'a kama ko tu nkjéhe ni nga b'a tíma. B'a katuma.

Xujun xi tjit'a ni xi y'ejña chji Jesucristo nga kama

B'i ts'in b'aha ra xujun

¹ Jesucristo y'ejña chji ni xi tjit'a xujun xu'bi. Ntjaná kits'inkjas'ehen tu xi kui kuéjña chjihí ra xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí. Kits'in nibá ntítsjehe tu xi kuakúchjihí ra nij Jua, kui xi nda musuhu. ² Ei títsuya Jua ni xi kama chjihí, kui niu xi éhen Ntjaná ko ni xi kitsúya Jesucristo.

³ ¡Á b'a nda tjihin ts'e xi ts'inyaha én xu'bi xi kits'in nibá Ntjaná, ko á b'a nda tjihin ts'e xi basínñujuhú ra ko ts'insihin ra ni xi tjit'aha ei, at'aha ja tífi tiña nístjiun!

B'i ts'in kits'inkjihí Jua kjuasuniña xuta ninku

⁴ An Jua tít's'inkjínuu xujun, ninku yatu xi tintsuboo ante Asia. Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu Ntjaná xi tíjña, y'ejña ko kj'uaí. Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu espíritu xi yatu incha maha xi tjin nginkun má b'ejña Ntjaná nga batéxuma. ⁵ Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu Jesucristo xi títsuya ni xi ts'e Ntjaná. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien ko batéxumaha já rei xi tjin asuntee. Kui xi tjoho ñá ko tsaténdzjo jníhi nga kits'inkjejnú ngatitsunná. ⁶ Kits'in maná xuta xi ts'e tu xi kuatexumahaná ko n'etsjoohó Ntjaha ko Na'mihí xi nkúhu já na'mi xi ts'e. ¡Kas'ehé kjuachánka ko katatéxuma santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

⁷ ¡Chasoo, kui xi nibájin nintiu! Ngayjee xuta skuehe, santaha ko já xi kik'iénjinkihí kicha. Kjintá nkjún ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee nk'ie nga skuehe. Johon, b'a katuma.

⁸ “An xi xi tjuhun ko xi fekuhu”, títsu Ntjaná xi tjihin nga'yún, xi tíjña, y'ejña ko kj'uaí.

B'i ts'in tsakúchji yjoho Jesu

⁹ An nda nts'o Jua ta tíf'ajian kju'a'un xi tíncha bitjajíun. Jun ko an Ntjaná tibatéxumaná. Jun ko an tín'e chúkjuá kjuanimá nga nkuhú makaá Jesu. Tsátejñanijé xjo xi 'mi Patmo at'aha y'enijmía éhen Ntjaná ko kits'inkíe yjona nga Jesu tjennkia. ¹⁰ Nku tuminku j'aijinna Espirituhu Ntjaná ko astán kint'e nga nibaha nku ntá xi tu xí 'yúhún jane, xi nkú joyaha nku tjio. ¹¹ B'a kitsúna:

—T'et'a xujun ni xi chai ko n'ekjihí ninku yatu xi tjin ante Asia, ninku xi tíjña nanki Efeso, xi tíjña nanki Esmirna, xi tíjña nanki Pergamo, xi tíjña nanki Tiatira, xi tíjña nanki Sardí, xi tíjña nanki Filadelfía, ko xi tíjña nanki Laodicea.

¹² As'ai kits'ink'ótjiya tu xi skuehena yá xi tínchjakona. Nk'ie nga kits'ink'ótjiya, kieke yatu ni toonsine xi s'entusún nd'í xi ts'in ndzjen. ¹³ Ajihin nd'í xi ts'in ndzjeen kieke xi b'a tjin Ntíhi Ndax'iun tjin. Nku najyun ndju yja xi bichú santaha tsuku ko nku ni toonsine tjiájá 'mehe. ¹⁴ Taba ntsjaha xi nkú joyaha ntsjaha chutsanká ko xi nkú joyaha nch'án. B'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í.

¹⁵ Tíbat'ai tsuku xi nkú joyaha kicha sine bronçe xi kin'e'na nga kin'echuhun. Tu xí 'yún ntaha, xi nkú joyaha xi nkú ts'in faneya ntáje nga 'yún xu. ¹⁶ Ntsja kixí tjit'aha yatu niñu ko ts'a tsitjuhu nku kicha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba. B'a tjin ankjin xi nkú joyaha ts'íu nga 'yún bat'ai.

¹⁷ Nk'ie nga kieke, jákijne kinte tsuku ko b'a kama xi tsaya kama. Tunga jánehéna ntsja kixí ko b'i kitsúna:

—Najmi tu binkjuin. An xi tjuhun ko xi fekuhu ¹⁸ ko xi tíjña tík'un. Tsaya tunga nd'ai tíjña tík'an tu nkjéhé ni. An tíjñana yubihí ngabayoo ko antehé xuta k'ien. ¹⁹ T'et'ai ni xi kuayai, ni xi tíma nd'ai ko ni xi kama askahan. ²⁰ B'i tsuhu ra ni xi tíjña 'ma xi kuayai, niñu xi yatu xi kuayai ntsa kixia ko ni toonsine yatu xi s'entusún nd'í xi ts'in ndzjeen. Niñu

xi yatuu, kui xi ntítsje xi basehe nínku xi yatuu. Kò ni xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjen xi yatuu, kui xi nínku xi yatuu.

2

B'i tsu én xi kits'ínkijihí Jesucristo nínku xi tǐjña nanki Efeso

¹ B'í ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Efeso: “B'í títsu xi tǐt'aha niñu xi yatuu ntsja kixí, xi tsú'bajin kamasehen ni toonsine xi yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen:

² Be ni xi tǐn'ei, xi nkú ts'ín tǐb'enki kjuanima xá xi tǐn'ei kò xi nkú ts'ín tǐn'e chúkjuai. Be nk'ie nga najmi sasíhin ni xi incha ts'ín já ch'onk'uun. Kichjut'ayák'uín já xi já postru tǐncha ts'ín ma maña yoho kò kiyai nga já tsank'á niu, nga najmi já postru. ³ Tǐn'etsentai kjuanima xi tǐbitjajín kò tǐn'e chúkjuai kjuanima xi tǐsakúhi ngat'ana. Najmi tǐfehe tak'uín.

⁴ Tunga najmi tǐsasíhinna ngat'a ts'í nga najmi ta tǐhín ri kjuatjo xi kis'eǐñahi nga tjuhun. ⁵ Kui nga n'ekj'áítsjehenni ni xi ja kin'e t'axín. T'inchj'aha ri animahí kò n'e ngáhani xi nkú kin'ei nga tjuhun. At'aha tsa najmi b'a n'ei, kjúáisehe kò kjexián ni xi síjñasun nd'í xi ts'ín ndzjen xi ts'í má nga tǐjña. B'a ts'ian tsa najmi k'úinchi'aha ri animahí.

⁶ Nda tǐjín nga najmi sasíhin já nicolajita. An ta najmi sasíinna jóo.

⁷ Xi tǐjen tǐjabaxíñju katasíñju ni xi tǐtsuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'íin ngana, kui xi tsjaha nga kjine tuhu yá xi ts'ínk'íentu tǐk'uhun xuta, xi síjña ndjiojmihí Ntǐaná.”

B'i tsu én xi kits'ínkijihí Jesucristo nínku xi tǐjña nanki Esmirna

⁸ B'í ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Esmirna: “B'í títsu xi tjuun kò xi fekuu, xi k'ien kò xi tǐjña tǐk'un ngáha: ⁹ Be nga tǐyai kjua'un kò nga x'ain, tunga nk'ie nga basehe, nchiná ní. Be nga tǐnchjatit'aihin xuta xi ntje judio tǐncha ts'ín ma maña yoho. Najmi xuta judio niu. Xuta xi yjanki níhi ndanindoo niu. ¹⁰ Najmi tu binkjuin kjuanima xi kuitjánki. At'aha k'ua xuta xi ts'ajun ts'íínkjas'en nubayá ndanindoo tu xi chjút'ayák'uhunnu. Te nǐstjin tǐhín nga sakúnuu kjua'un. Ndjá tǐsinjñai ndaha tsa tǐhín nga kuayái, kò an tsjaha corona xi k'uaihi xuta xi k'úentu tǐk'uun.

¹¹ Xi tǐjen tǐjabaxíñju katasíñju ni xi tǐtsuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'íin ngana, kui xi najmi ta skuehe ngabaya xi ma jóo.”

B'i tsu én xi kits'ínkijihí Jesucristo nínku xi tǐjña nanki Pergamo

¹² B'í ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Pergamo: “B'í títsu xi tǐjñaha kicha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba: ¹³ Be ni xi tǐn'ei kò nga má tǐjña ndanindoo nga tǐbatéxuma tǐnchin. Tu nkú kixíhí tǐsinjñai kò tu nkú tǐs'ejihín ri an, b'aha ra nǐstjin nga kin'ek'ien nda musuna Antipá xi y'énjímína. Kin'ek'ien ajinnuu má nga tǐjña ndanindoo.

¹⁴ Tunga tǐhín ni xi najmi tǐsasíinna xi tǐn'ei. At'aha tǐjintujíhin k'ua xi tǐncha ts'ín ni xi tsakúya nda profeta Balaam. Kui tsinchá'a nda rei Balac xi nkú ts'ín kama ts'íínkjinejihín ngatitsun xuta xi ntje Israel tǐjehen ra, tu xi incha kjinehe chje xi kik'aihi ra ntǐa xi ts'índaha ntsja xuta kò tu xi chuba incha kjúántukoho xinkjín. ¹⁵ Kò ta tǐjintujíhin k'ua xi tǐncha tǐts'ín sa ni xi bakúya já nicolajita. ¹⁶ Kui b'a maha, t'inchj'aha ri animahí. Tsa najmi b'a n'ei, kjúáise xatíhi kò kicha xi tǐbitjuhu tsu'bá kjankohona xuta xi b'a tǐncha ts'íun.

¹⁷ Xi tǐjen tǐjabaxíñju katasíñju ni xi tǐtsuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'íin ngana, kui xi tsjaha nga kjine mana xi tǐjña 'ma, kò ta tsjaha nku ndjio taba má nga tǐt'a nku j'áin tsetse xi najmi ch'a be. Tu nkuhú xi ts'íínkjáihín, kui xi skue.”

B'i tsu én xi kits'ínkijihí Jesucristo nínku xi tǐjña nanki Tiatira

¹⁸ B'í ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Tiatira: “B'í títsu Ntíhi Ntǐaná, xi b'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í kò tsuku xi nkú joyaha kicha sine bronce xi kin'e'na nga kin'echuhun: ¹⁹ Be ni xi tǐn'ei, nga tǐjhi kò s'ejihín an, nga tǐn'exát'aní kò xi nkú n'e tǐn'e chúkjuai. Be nga 'yún tǐn'exá sai nd'ai nk'ie nga tuts'ihín ni.

²⁰ 'Tunga kuihí ni xu'bjí xi najmi tísasínna nga tín'ei. Tí'bainteihí na Jezabel xi na profeta tít'sín ma maña yjoho. Tíbakúyaha ko túb'anachaha xuta xi ts'an, tu xi chuba incha kjúántukohó xinkjín ko incha kjíne chje xi kik'aihí ntia xi ts'índaha ntsja xuta. ²¹ Kitsjantéhe no nga ngjuaikj'áha ra animaha tunga tu nkú mjehé ra chuba kjúántukohó já. ²² Kui nga nku ch'in ts'in nibánehe no ko chánka kjuanima xi tsjaha já xi fantukoho, tsa najmi incha ngjuaikj'áha ra animaha nga incha k'uéntu ni xi tsakúyaha no. ²³ Ts'ink'ién ntíhí no. B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta nínku nga be xi nkú ts'ín tjíntuyá kjuankjintak'uhun xuta ko animaha ko nga tsjanuu nga nkúnkú chjíhí ni xi kin'o.

²⁴ 'Maha jun xi tintsuboo Tiatira xi najmi tín'o ni xi túbakúya no ko najmi tsinchiyó ni xi tsu xuta nga tjíhin ndanindoo, ni xi tjíntu'má, b'a tixinnuu nga najmi ta tsjahanuu kj'ai ch'á. ²⁵ Tunga chuhún ruu ni xi tjínanuu santa nkúhu nga kjuái ngáhana.

²⁶ 'Xi ts'ín ngana ko tu nku ngjuaindjukohó xá xi mjena nga ts'ín, kui xi tsja xáha nga kuatéxumaha nanki xi tjín asuntee xi nkú ts'ín kitsjá xána Na'mina. ²⁷ Ndjá kuatéxumaha xuta. B'a kamaha xuta xi nkú maha nku ndjii nga kicha bich'onnehé. ²⁸ Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha niñu xi bat'ai nga ja tífi ma sen.

²⁹ 'iXi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títshu Espiritu xuta nínku!"

3

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tjíña nanki Sardí

¹ 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Sardí: "B'i títshu xi tjíñaha espíritu yatu xi ts'e Ntíaná ko niñu xi yatu: Be ni xi tín'ei. B'a incha tsu xuta nga tinchun tík'uin, tunga nk'ie nga basehe ja tsyai. ² Tjinchin ndai ko tjen nga'yíhin yjohí kintehe ni nga kuayá kjin. At'aha tíbe nga najmi kixí tí'mikoi xáhi nginkun Ntíaná.

³ 'Kui nga n'ekj'áítsjehen ri yjohí ko tsjénki ni xi kik'aihi ko kinu'yái, ko t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi kuínchinndai, kjuáisehe xi nkú joyaha nku nda ndyjé ko najmi chai mí chubaha nga kjuáisehe. ⁴ Tunga tjíntujíhin ri nanki Sardí k'ua xuta xi najmi incha kits'ín chuntí najyuhun. Kui xi k'úemakona nga ngjuá najyun taba, at'aha kui xi incha tjeheh ra nga k'úemakona.

⁵ 'Xi ts'ín ngana, kui xi n'engja najyun taba ko najmi ts'in ndyjájna j'áihín xujun má nga tjíntut'á j'áihín xuta xi k'úentu tík'un. Tu sa ní ts'ínkié yjona nga be xuta xu'bo nginkun Na'mina ko nginkun ntítsjehe.

⁶ 'iXi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títshu Espiritu xuta nínku!"

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tjíña nanki Filadelfia

⁷ 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Filadelfia: "B'i títshu xi tsje ko naxu ni xi tsu, xi tjíñaha yubíhí nda rej David, xi kjex'á ko najmi ch'a maha b'échja, xi b'échja ko najmi ch'a maha kjex'á: ⁸ Be ni xi tín'ei. Chasei. Nginkuin tjentixana nku ankjuá xi najmi ch'a maha b'échja. Be nga najmi 'yún tjíhin nga'yún, tunga tín'etjusunní éna ko tín'ekie yjohí nga yaní. ⁹ Nd'ai ni xi ts'ihín xuta sinagogaha ndanindoo, xuta tsank'á xi ntje judio tjeheh ra ts'ín ma maña yjoho, ts'in kjuá'yuhun ra nga incha ngjuáisinkúnch'int'ahi tu xi b'a ts'ín incha skuehe nga tjona ji.

¹⁰ 'Kich'atjói éna nga kin'e chúkjuai. Kui nga an ts'inkj'a t'axíhin ra kjuanima xi kj'uai nístjin nga chjút'ayák'un ngayjee xuta xi tjín asuntee, kjuanima xi kj'uai nga ngúsuhun asuntee. ¹¹ Kjuái xatía. Ndjá tisinjnain ni xi tjíñahi, tu xi najmi ch'a kjé'aha ri corona xi ts'i.

¹² 'Xi ts'ín ngana, kui xi ts'in ma yásjaihi nínkuhu Ntiana. Ndahachí najmi ta kuitjunkihi yo. Ko k'uet'áha j'áihín Ntiana ko j'áihín naxinantáha Ntiana, kui xi nanki Jerusalen tsetse xi Ntiana ts'ín nibájehen ndjiojmi ján. Ko ta k'uet'áha j'áin tsetsena.

¹³ 'iXi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títshu Espiritu xuta nínku!"

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tjíña nanki Laodicea

¹⁴ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhi ntítsjehe xuta ninku Laodicea: "B'i títsu xi 'mi Xi Naxu, xi ma n'e s'ejihín ni xi tsuya ko xi naxu ni xi tsu, xi kits'innakō Ntíaná ni xi tjín: ¹⁵ Be ni xi t'n'ei. Ji xi nkú joyaha ntánijua xi ndaha najmi nch'án ko ta ndaha najmi sje. iTsa tu nch'áhan mahani kai, ko tsa tu sje mahani kai! ¹⁶ Tunga suk'ienní. Najmi nch'áin ko ta ndaha najmi sjei. Kui nga kuatetéhera. ¹⁷ At'aha: An xi nchiná. Nda ts'ín tíjña. Najmi chumi nihi xi ndyjat'ana, tibixín. Tunga najmi tímankjihín ri nga najmi tjihin kjuatsjo, ko nga najmi chumi ni chj'íhi ra ji, ko nga x'ain ko kai ko kisusti.

¹⁸ Kui nga b'a tíxihin ra nga ch'atseheni ni xi tjínna. Ch'atsei toonsine xi 'yún nda, tu xi kama nchináhani. Ch'atsei najyun taba xi kamandyjai tu xi k'úé'mahani yjoninte kistihí xi títsjáhi kjuasuba. Ch'atsei ntánki xi ts'ínnkihí tunkuín tu xi cháhani.

¹⁹ Ngayjee xi tjona, kui xi si nchjaka ko tsjaníyaha. Kui nga tjen nga'yuhun ri yjohi ko t'inchj'aha ri animahi. ²⁰ Chasei. An síjña asti ankjuo nga títs'inkjane. Tsa tjín xi kuint'é ntana ko kjéx'á ankjuo, an kjuas'en má tíjña ko an kjíneka nichine ko kui kjínekona.

²¹ Xi ts'ín ngana, kui xi tsjantéhe nga k'úéjñat'akona má nga batexuma xi nkú ts'ín an ja kits'in ngana ko tíjñat'aka Na'mina má nga batéxuma.

²² iXi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhu Espiritu xuta ninku!"

4

B'i ts'ín tsakuchj'íhi Jua xi nkú ts'ín kin'etsjoho Ntíaná ndjiojmi ján

¹ Askahan nga ja j'a ni xu'bi, as'ai tsase ko kikié nku ankjuá xi tjentixa nk'a ján. Ko nta xi tjun kint'e, xi b'a ts'ín nu'yá xi nkú joyaha nga fane tjio, kui xi b'a kitsúna:

—Nibánji ei. Kuakuchj'íhi ni xi tjihin nga kama.

² Ta kuihi chubo j'aijínna Espiritu ko kikié ndjiojmi ján xi kab'ejña nga tibatéxuma.

³ Sénnistjihín xi kab'ejña yo, kui xi b'a tjín xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un jaspe ko ndjio tsjo k'un kornalina. Ko sínkjántjaihi má kab'ejña nku yejña xi tibat'ai xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un esmeralda. ⁴ Ko andaihi má kab'ejña kikié sa kan ñju jáchá xi ta incha kab'entu, xi incha yja najyun taba ko corona toonsine tjintu'áha.

⁵ Má kab'ejña xi tibatéxumoo tsitju nd'ích'on ko nta xi xaáhan kinu'yá ko janeya ch'on. Ko ankjín xi tibatéxumoo títi yatu nd'í s'ekuyá. Kui xi tsuhu ra espíritu xi yatuhu Ntíaná.

⁶ Ko ankjín má kab'ejña xi tibatéxumoo ta kjijña nku ni xi b'a tjín xi nkúhu ntáchak'un xi 'na xi nkúhu chutsín.

Andaihi má kab'ejña xi tibatéxumoo tjintu ñju xi tjintu t'ík'un, xi kitsejnúhu ra tunkun ankjín ko astun. ⁷ Xi tjuun b'a tjín xi nkúhu xa. Xi ma joho b'a tjín xi nkúhu turu. Xi ma jahan b'a tjín ankjín xi nkúhu xuta. Ko xi ma ñjuhu b'a tjín xi nkúhu ja xi tífi tjen.

⁸ Nga nkúnkú xi ñju tjintu t'ík'uun jun maha tsjankaha. Kitsejnúhu ra tunkun kintehe ko asunnk'aha. Tu nku nga t'íncha sehé nistjin nistjen nga b'a t'íncha tsu: Ntíaná xi tsje, Ntíaná xi tsje, Ntíaná xi tsje.

Ntíaná xi tjihin nga'yún.

Kui xi y'ejña, tíjña ko kj'uaí.

⁹ Xi ñju tjintu t'ík'uun t'íncha ts'ínkie yjoho nga chánka xi tibatéxumoo, kui xi tíjña t'ík'un tu nkjéhe ni. T'íncha benkjún ko t'íncha tsjáha máb'achj'íhi. Ko nk'ie nga b'a t'íncha ts'ín xi ñjuu, ¹⁰ jáchá xi kan ñjuu t'íncha basinkúnch'int'aha nga títs'íntsjohe xi tibatéxumoo, xi tíjña t'ík'un tu nkjéhe ni. T'íncha b'entu corona nginkun nga b'i t'íncha tsu:

¹¹ Ji Ntía xi Ntiani, ji xi tjehe ri nga chankjúhin

ko nga s'ehi kjuachánka ko nga'yún.

At'aha ji kin'endai ngayjee ni xi tjín.

Kama mjehi, kui nga tjihin ko kamandaha.

5

B'i ts'ín tsakuchj'íhi Jua nga Chutsanko tsakj'á xujun xi najmi ch'a maha bakj'á

¹ As'ai kieke nku xujun, kui xi ntsja kixi y'aha xi tibatéxumoo. Kui xujun xi kin'entú nga jo ngabaha, kò tjíchjanekohò rā yatu sellò. ² Kieke nku ntítsje xi 'yún tjiñin nga'yún, kui xi 'yún tinchja nga b'i títu:

—¿Yá xi tjeñen rā nga kjéntiya sellò xi tjíchjanekohò xujun kò kjéxinnka?

³ Tunga ndahá nku xi tjín ndjiojmi ján kò ndaha nku xi tjín asunntee kò ndaha nku xi tjín kintehe t'anankiu najmi kamaha kikjéxinnka xujun, kò ta ndaha najmi kamaha tsa tu tsasehe ni xi tjít'a. ⁴ Tu xí kikjintaná nga najmi ch'a kamaha kikjéxinnka xujun kò ta ndaha tsa tsasehe ni xi tjít'a.

⁵ As'ai b'a kitsúna nku ndachá xi kan ñjuu:

—Najmi tu ch'í. Chasei. Xa xi y'aha rā ntjehe Juda, xi ntjehe David y'aha rā, kui xi kits'ín ngana kò kamaha kjéntiya sellò yatu xi tjíchjanekohò xujun kò kjéxinnka.

⁶ As'ai ankjín xi tibatéxumoo kò kamasehen xi ñju xi tjintu tík'uun kò kamasehen jáchá xi kan ñjuu kieke nku Chutsanká xi síña yo, xi b'a tjín xi nkúhu tsa ja kin'ek'ien. Yatu ndjia tjiñin kò yatu tunkun. Kui xi tsuhu rā espíritu xi yatuhu Ntjaná xi kin'e nibá ngayjee asunntee. ⁷ Ngjik'á Chutsankò xujun xi kjiya ntsja kixi xi tibatéxumoo.

⁸ Nk'ie nga jakj'á xujun Chutsankò, as'ai xi ñju xi tjintu tík'uun kò jáchá xi kan ñjuu incha tsasinkúnch'int'aha. Nga nkúnkú incha y'a najní arpa kò tsa tōonsine xi kitsehe ni xi sinje. Kui niu xi bakúchji ni xi nchja xuta jehe Ntjaná nk'ie nga nchjako Ntjaná.

⁹ As'ai incha kise soon tsetse xu'bi:

Ji xi tjeñen ri nga chjúbéi xujun kò nga chjúntiyai sellòhò,

at'aha ji xi tsayai nga kin'e mahi chje.

Jníhi kich'atsehe ri Ntjaná

ngayjee tíkja xuta xi tjín,

xi kj'ai kj'ai én nchja,

xi nibá tu má antehé ni,

kò xuta naxinantá xi tjín.

¹⁰ Kui xi kin'e mai nku naxinantá xi tibatéxumaihi,

kin'e mai já na'mi xi ts'intsjohò Ntjaná.

Incha kuatéxumaha asunntee.

¹¹ As'ai tsase kò kint'e ntaha nkjin nkjún ntítsje xi tinchat'a andaihi xi tibatéxumoo kò andaihi xi ñju xi tjintu tík'uun kò jáchá xi kan ñjuu. Tu ni xi 'yuhún nkjin incha maha.

¹² Yún incha tinchja nga b'i tinchja tsu:

Chutsanká xi kin'ek'ien tjeñen rā

nga k'uai xaha nga kuatéxuma.

Ts'ínkjáñin kjuanchiná,

kjuankjintak'un kò kjuachánka.

Kui xi kama chankjún kò n'etsjohò.

¹³ As'ai kint'e ntaha ngayjee xi kits'ínnda Ntjaná nk'a ján kò asunntee kò kintehe t'anankiu kò ajin ntáchak'uun nga b'i incha kitsú:

Chutsankò kò xi tibatéxumoo

n'etsjohò kò chankjún.

Kui xi s'ehé santaha tu nkjéhé ni

kjuachánka kò nga'yún xi tjín.

¹⁴ As'ai —iB'a katuma! —incha kitsú xi ñju xi tjintu tík'uun. Kò jáchá xi kan ñjuu incha tsasinkúnch'in kò incha kits'intsjohò Chutsankò kò xi tibatéxumoo.

6

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga ñju sellò kichjux'á

¹ Kieke nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sellò xi tjuun kò kint'e nga kinchja nku xi ñju xi tjintu tík'uun. Ntaha, kui xi nkú joyaha xi nkú ts'ín nu'yá nga faneya ch'on. B'i kitsú:

—¡Nibái!

² As'ai tsase kō kikiē nku ndjē taba. Xi t̄jísuhun chu y'a nku ni xi s'ekō yá. Kik'aihi nku coronā kō tsitju tū xi ts'ín nganaha.

³ Nk'ie nga kikjex'á Chutsankō sellō xi ma johō, kint'e nga b'i kitsú xi ma johō xi ñju xi t̄jintu t̄k'uun:

—¡Nibái!

⁴ As'ai tsitju kj'ai ndjē, nku ndjē ni. Xi t̄jísuhun chu kits'ínkjáih̄in nku k̄ichā chánka kō kik'ai xáha xi má nga kjéxin kjuajyu xi t̄jín asunntee, tū xi ts'ínk'iehen xinkjín xutā.

⁵ Nk'ie nga kikjex'á Chutsankō sellō xi ma jahan, kint'e nga b'i kitsú xi ma jahan xi ñju xi t̄jintu t̄k'uun:

—¡Nibái!

As'ai tsase kō kikiē nku ndjē jma. Xi t̄jísuhun chu y'a nku nisuchúba. ⁶ Ajih̄in xi ñju xi t̄jintu t̄k'uun kint'e nku ntā xi b'a kitsú:

—Nku n̄stjin xánta nku kilū tuniñū katijnehe, kō nku n̄stjin xánta jan kilū tu cebada katijnehe. Tū xí chj̄ih̄i katuma ni. Tunga najmi tū n'ekoní binū kō tā ndaha setiū.

⁷ Nk'ie nga kikjex'á Chutsankō sellō xi ma ñjuhu, kint'e ntāha xi ma ñjuhu xi t̄jintu t̄k'uun nga b'i kitsú:

—¡Nibái!

⁸ As'ai tsase kō kikiē nku ndjē sine k'ien. Xi t̄jísuhun chu, kui xi 'mi Ngabaya kō t̄jennkih̄i xi 'mi Antehē Xutā K'ien. Nga joō incha kik'aihi kjuā nk'ie nga kjuachán, kjintíá, ch'in kō chu kjan xi t̄jín asunntee incha ts'ínk'ienkōho nku t̄kjá xutā asunntee.

B'i ts'ín tsakuchj̄ih̄i Jua nga kichjux'á sellō xi ma uhun

⁹ Nk'ie nga kikjex'á Chutsankō sellō xi ma uhun, kikiē kintehe nāchan chjē animaha xutā xi kin'ek'ien ngat'aha nga incha y'énjímí éhen Nt̄ianá kō ngat'aha nga tū nku kits'ínkiehé yjohō nga Jesu yjanki. ¹⁰ Yún incha kinchjā nga b'i incha kitsú:

—Tsjení ji, Ndā Nt̄ia, kō naxū én xi bixín. ¿Nkjé n'ekokjuai xutā xi t̄jintu asunntee? ¿Nkjé n'ek'íechj̄i xi kits'ínk'ienni?

¹¹ As'ai incha kik'aihi najyun taba nga nkúnkú. Tū chubahá n̄stjin incha kúya kik'ih̄in, santaha nkúhu nga kama ndjuú xkih̄i xutā xi tā t̄jihin nga n'ek'ien xi nkúhu nga kui, xi nts'e maha xinkjín xi tā t̄incha yjankih̄i Jesu.

B'i ts'ín tsakuchj̄ih̄i Jua nga kichjux'á sellō xi ma juhun

¹² Nk'ie nga kikjex'á Chutsankō sellō xi ma juhun, tsase kō kama nku chón xi tū xí 'yuhún. Kama jma ts'íu xi nkú joyaha najyun xi jma sénsén. Ni kama sóo xi nkú joyaha jní.

¹³ Niñu xi t̄jín nk'a ján tsixuntu t'anankiū xi nkú ma nga bixuntu tu chjintéhe yá higuera nk'ie nga b'etsujnehe nku ntjō xi 'yún. ¹⁴ Xi nkú ma nga s'ekjōya xujun, b'a ts'ín kindyjajin sén nk'a ján. Kō ngayjee naxiū kō xjō xi t̄jín ajin ntáchak'uun incha ngji t'axín.

¹⁵ Incha ngjik'ientu'má aya t̄ixa ngijōō kō ajin naxiū já rei, já t̄tjuun, já jun k'aku, já nchinóo, já i kō ngayjee xutā, xi ndaihi yjohō kō xi musuhū xi kich'atsehe. ¹⁶ B'a incha kitsúhu jñáchóo kō ndjio naxiū:

—Tixuntunéni kō t'entu'máni, tū xi najmi skuēheni xi t̄ibatéxumoo kō tū xi najmi chahani kjuakjan chánkaha Chutsankō. ¹⁷ At'aha ja kuichu n̄stjin nga ja kuakúchji kjuakjan chánkaha. ¿Yá xi kuichúkuaha ni xi kama?

7

B'i ts'ín tsakuchj̄ih̄i Jua nga xutā xi ntjē Israel t̄jehen rā kis'et'aha chubaha Nt̄ianá

¹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bj, as'ai kikiē ñju nt̄tsje xi t̄incha ndju nga ñju t̄kjáha asunntee. Kui xi t̄b'échjaha ntjō xi nibáha nga ñju t̄kjáha asunntee tū xi najmi tsjéhen ntjō asun t'anankiū, tā ndaha asun ntáchak'uun, tā ndaha ajih̄in yá xi t̄jín asunntee. ² Ta kikiē kj'ai nt̄tsje xi t̄inibáha má tju ts'íu. Kui xi j'ai tū xi k'uét'aha rā chubaha Nt̄ianá xutā xi

ts'e. Kui ntítsje xu'bi 'yún kikjintáyaha ntítsje xi ñjuu xi kik'aihi xáha xi má nga ts'íinkatsún t'anankiu ko ntáchak'uun.

³ B'i kitsúhu:

—Najmi tu chumi nihi xi n'ohoo t'anankiu ko ta ndaha ntáchak'uun ko yá xi tjín. Nk'iehé nga ja s'et'aha stjen chubaha Ntíaná xuta xi ts'e, nk'iehé nga kama k'úét'a ntsoo.

⁴ Kint'e xkihí xuta xi kis'et'aha chuba. Unchan ko yachán ñju mii kama ngayjee ntjehe Israel. ⁵ B'i tjín kamaha nga nkúnkú ntje te joo: te jo mii xi ts'e Juda, te jo mii xi ts'e Ruben, te jo mii xi ts'e Gad, ⁶ te jo mii xi ts'e Aser, te jo mii xi ts'e Neftali, te jo mii xi ts'e Manase, ⁷ te jo mii xi ts'e Simeon, te jo mii xi ts'e Levi, te jo mii xi ts'e Isacar, ⁸ te jo mii xi ts'e Zabulon, te jo mii xi ts'e Kuse, ko te jo mii xi ts'e Benjamin.

B'i ts'ín tsakuchíhi Jua nga tu xí nkjihín xuta incha tsitjujin kjuanima chánko

⁹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai tsase ko kieke nkjin nkjún xuta. Ndaha najmi ch'a ma b'éxkihí. Ngayje tákjá xuta xi tjín asunntee niu, ngayje tákjá ntje, ngayje tákjá nanki ko ngayje tákjá én. Tíincha ndju ankjín xi tibatéxumoo ko nginkun Chutsanko. Najyun taba incha yja ko xkajén incha y'a.

¹⁰ 'Yún tíincha kjintáya nga b'i tíincha tsu:

¡Nkuhú Chutsanko ko Ntíaná xi tibatéxumoo,
kui xi ts'ínk'ankiná!

¹¹ Ngayjee ntítsjee xi tíincha ndju andaihi má kab'ejña xi tibatéxumoo, andaihi jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi tjíntu ták'uun, incha kingjénsten ankjín nga incha kits'íntsjoho Ntíaná.

¹² B'i incha kitsú:

¡B'a tjín!

N'etsjoho ko tjíhin kjuachánka Ntíaná,
be nkú ts'ín ts'ínkjink'un ko 'baihi máb'achjíhi,
yankjún ko bakúchji nga'yúhun santaha tu nkjéhé ni.
¡B'a katuma!

¹³ As'ai nku ndachá xi kan ñjuu kingjásjaiyana:

—¿Yá xutaha xi yja najyun taboo? ¿Má incha kanibáha?

¹⁴ —Ji xi yai, Nda Ntia —kixihín.

As'ai b'i kitsúna:

—Kui xi incha kieke kjuanima chánko. Jníhi Chutsanko incha kits'ín tabakoho nga tsané najyuhun. ¹⁵ Kui kjuaha nga tíinchaha ankjín Ntíaná xi batéxuma ko nistjin nistjen tíincha ts'íntsjoho aya ninkuhú. Xi tibatéxumoo kuhun xuta xu'bi aya ante nkjúhun. ¹⁶ Najmi ta skuehe kjintía ko ta ndaha najmi ta xintá kamaha ra. Najmi ta ts'íinchjahan ra ts'íu ko najmi ta ts'íinstihí ra nuboo. ¹⁷ At'aha Chutsanka xi ta tibatéxumoo, kui xi nda bastu xi kúnntaha ko ngjuaikoho má tjín ntánijua xi ts'ínk'íéntu ták'uhun xuta. Ntíaná ts'íinxijnu ntánkun nga nkúnkú.

8

B'i ts'ín tsakuchíhi Jua nk'ie nga kichjux'á sello xi ma yatuhu

¹ Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma yatuhu, as'ai kis'e jyu jyu ndjiojmi ján nkú ra ma masen ora. ² Kieke ntítsje xi yatuu xi tíincha ndju nginkun Ntíaná. Kui xi kik'aihi yatu tjio.

³ As'ai j'ai kj'ai ntítsje. Ankjín nahan chje j'ai sinjña. Nku ni toonsine xi má nga tisún ni xi sinjne y'a. Kik'ai nkjúhun ni xi sinjne tu xi tsjáha ra chje Ntíaná asun nahan chje toonsine xi kjijña ankjín xi tibatéxumoo. Kui niu kits'íntjijinkoho ni xi nchja ngayjee xutaha Ntíaná nk'ie nga incha nchjako. ⁴ Y'ahá ts'íhin ntítsjee ni xi títiyá ni xi sinjne nk'ie nga ngjisehe Ntíaná ntaha ni xi sinjne ko ni xi incha nchja xutaha Ntíaná nk'ie nga nchjako. ⁵ As'ai jakj'á ntítsjee tabaha ni xi sinjne ko kits'íntsehe x'í xi tjíntusún nahan

chje. Asuntee kikjaník'asún niu. As'ai janeya ch'on, xaáhan kama, tsat'ai nd'ich'on ko kama chón.

B'i ts'ín tsakuchjîhi Jua nk'ie nga jane ñju tjio

⁶ Incha y'énda yjoho ntítsje xi yatuu xi má nga incha ts'iínkjane tjioho. ⁷ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi tjuun. As'ai kichjanikj'a asun t'anankiu ts'í ndjio ko nd'í xi kin'etjijinkoho jní. Kití nku tákjá t'anankiu ko nku tákjá yá xi tjín ko ngayjee jñá xi tjín.

⁸ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma joo. As'ai kichjanikj'ajin ntáchak'uun nku ni xi b'a tjín xi nkú joyaha nku naxi chánka xi títi. Jní kama nku tákjá ntáchak'uun. ⁹ K'ien nku tákjá xi tjíntu ták'un ajin ntáchak'uun ko kin'ekje nku tákjá yábarku xi tjín.

¹⁰ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma jaan. As'ai j'aikijne nku niñu chánka xi títi xjo xjo. Kits'ínkatsún nku tákjá ntáje ko ntá tixa xi tjín. ¹¹ Sja 'mi niñuu. As'ai nku tákjá ntá xi tjín kama sja. Tu ngat'aha nk'ie nga kama sja ntóo tu xi nkjín xuta k'ien.

¹² Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma ñjuu. As'ai nku tákjá ts'íu, sóo ko niñuu kin'ekatsún. B'a tjín niu xi kis'ejuún. Nk'ie nga incha kits'ín ndzjen niu nku tákjá nistjiun najmi ta kama ndzjehen ra ko ta nku tákjá nistjen najmi ta kama ndzjehen ra.

¹³ As'ai tsase ko kint'e ntaha nku ja xi tifi tjen. 'Yún tíntáya nga b'i titsu:

—¡Kjuanima nibá! ¡Ñima rú ts'íhin xuta xi tjíntu asuntee nk'ie nga kjuane tjio xingisoo xi ja ma ma incha ts'iínkjanehé ntítsje xi jan xi ndyjat'óo!

9

B'i ts'ín tsakuchjîhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma uun

¹ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma uun. As'ai kieke nku niñu xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne asuntee. Kik'aihi yubihí tixa nanka xi tjen t'anankiu. ² Kikjex'á tixa nanko ko yo tsitjunji nintí xi nkú joyaha nintí xi bitjuhu nku orno chánka. Kits'ín jyun ts'íu ko nk'oo.

³ Ajin nintíu incha tsitjuhu chjuba xi incha j'aitsesúhun asuntee. Incha kik'aihi nga'yún xi nkúhu nga'yún xi tjíhin chándayá ch'onk'un xi tjín asuntee. ⁴ B'a kik'ihín nga najmi incha ts'iínkatsún jñá xi tjín t'anankiu ko ta ndaha nku ni xkfén xi tjín ko ta ndaha nku yá. Nku tutuhú xuta xi najmi kis'et'aha stjen chubaha Ntíaná xi kama incha ts'iín'uhun.

⁵ Najmi kik'aihi kjuá tsa ts'iínk'ien xuta. Tu b'ahá kik'ihín nk'ie nga tu uhún sá tsjáha kjuanima xuta xi kjinehe. Kjuanima xi tsjá chu b'a joyaha xi nkú ts'ín kjineya má kjenená chándayá ch'onk'un xi tjín. ⁶ Kui nistjiun kuangisjai ngabayoo xuta tunga najmi sakúhú ra. Kama mjehe nga kuayá tunga ngjuai t'axíhin ngabayoo.

⁷ B'a k'un chjubo xi nkú joyaha ndje xi kis'enda nga nguai kjuachán. B'a k'un corona toonsine k'un ni xi incha tjíntu'áha. B'a k'un ankjín xuta k'un ankjín. ⁸ B'a k'un ntsjaha xi nkúhu ntsjaha jminchjín. B'a k'un ni'yun xa k'un ni'yun. ⁹ B'a k'un kicha k'un ni xi kjijnuhu 'mehe. B'a ts'ín faneya tsjankaha xi nkú ts'ín faneya nkjin nkjún yá xi fiko já juun nk'ie nga incha fi kjuachán. ¹⁰ B'a k'un nits'in chándayá ch'onk'un k'un nits'in chu. Ta tjíhin na'yá ch'onk'un. Ni ch'onk'un xi tjíhin nits'in nga ts'iín'uhun xuta un sá chúkjuaha niu. ¹¹ Ntítsje xi tjíña ayaha tixa nanko, kui xi batéxumaha chjubo. Abadon 'mi ntítsjee nga én hebreo, ko nga én griego Apolion 'mi. “Xi ts'ínkatsún ni” tsuhu ra j'áihín.

¹² J'a kjuá'un xi tjuun, tunga ndyjahá sa jo.

B'i ts'ín tsakuchjîhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma juun

¹³ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma juhun. As'ai kint'e nku ntá xi nibaha kamasehen ndjia xi ñju xi tjíntut'á nachan chje toonsine xi kjíña nginkun Ntíaná. ¹⁴ B'i kitsúhu ntítsje xi ma juhun xi y'a tjio:

—N'e ndáihí nga ñjuu ntítsje xi tjíntut'á 'yún andai ntáje chánka Eufrate.

¹⁵ As'ai kin'e ndaíhi ntítsje xi ñjuu, tu xi nku tíkjá xuta xi tjin asuntee incha ts'ínk'iehen. At'aha ja b'a ts'in tjinda nga kui xi b'a incha ts'ín kui chubo, kui nistjiun, kui sóo ko kui núu. ¹⁶ Kint'e xkihí já jun xi tjintusúhun ndje. Jo unchan miyoon maha.

¹⁷ Kikie ndje ko xi tjintusúhun, xi nkúhu tsa nchini kik'aina nga kama chjina niu. Kicha xi kijinu 'mjehe, ni xi nkúhu nd'í, su xi nkúhu ndjio tsjo k'un safiro ko sine xi nkúhu sufri. B'a k'un nintaku xa k'un nintaku ndje. Nd'í, ninti ko sufri bitju ts'a. ¹⁸ Tu ngat'aha nga jaan kju'a'un xi kitsjá chu nku tíkjá xuta xi tjin asuntee k'ien. Nd'í, ninti ko sufri xi bitju ts'a chu b'a kits'íun. ¹⁹ Ts'a ko nits'in chu xi ch'onk'un. Nits'in chu b'a k'un y'e k'un, xi yjahá nintaku. Kui niu xi ts'in'unkohó ra xuta.

²⁰ Tunga xuta xi ts'aneki, xi najmi kits'ínk'iehen kju'a'un xu'bi, najmi incha ngjikj'áha ra animaha ko ta ndaha najmi y'entu ni xi incha kits'ín. Tu nku kits'ínsjohó ra janindo ko ntiá xi kits'índakoho toonsine, toontaba, kicha, ndjio ko yá. Najmi ma chjihí niu, ta ndaha najmi nt'é ko ta ndaha najmi ma fi. ²¹ Ta ndaha najmi incha ngjikj'áha ra animaha xuta xu'bo ngat'aha nga animá incha ts'ínk'ien, tje incha ts'ín, chuba fantukohó xinkjin ko ndyjé incha ts'ín.

10

B'i ts'in tsakuchjhi Jua ntítsje xi y'a xujun

¹ As'ai kikie kj'ai ntítsje xi tjenjin ninti. 'Yún nk'a tjen. Ndjiojmi jan nibajehen ko nku vejña sintjaihi. Xi nkúhu ts'íu b'a ts'in tibat'ai ankjin, ko sjai xi nkúhu yásjai xi títi. ² Kjiya ntsja nku xujun ichí xi kabix'á. Tsasijnasun sjai kixi ntáchak'uun ko sjai skjún tsasijnasun t'anankiu. ³ As'ai 'yún kikjintáya ko kinu'yá ntaha xi nkú ts'in nu'yá ntaha xoo nga kjintá. Nk'ie nga kikjintáya, yatu niyá janeya.

⁴ Nk'ie nga janeya yatu niyóo, ja tít's'inntá kai, tunga kint'ená nku nta xi nibaha ndjiojmi jan xi b'a kitsúna:

—Najmi tu kayaha ni xi kuatsú ch'on xi yatu. Najmi tu b'et'ai.

⁵ As'ai kingjénnk'a ntsja kixi ntítsje xi nku sjai sijnasun ntáchak'uun ko xi nku sjai sijnasun t'anankiu. ⁶ Kits'ínkie xi tjña tík'un tu nkjéhé ni, kui xi kits'ínnda nk'a jan ko ni xi tjin nk'a jan, xi kits'ínnda t'anankiu ko ni xi tjin t'anankiu, xi kits'ínnda ntáchak'uun ko ni xi tjin ntáchak'uun. B'i kitsú ntítsjee:

—Ja najmi ta k'undayaha ra. ⁷ Nistjin nk'ie nga ts'ínkjane tjioho ntítsje xi ma yatuhu kuitjusun ni xi y'éjña 'ma Ntjaná. B'a kama xi nkú nga ts'in kitsúya titjuhun já profeta xi ts'e.

⁸ As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi kint'e, xi nibaha ndjiojmi jan. B'i kitsúna:

—T'in ko chjubéi xujun xi kabix'óo, xi kjiya ntsja ntítsje xi sijnasun ntáchak'uun ko xi sijnasun t'anankiu.

⁹ Kui nga b'a ngji xihin ra ntítsjee nga tsjáhana xujun ichíu. As'ai b'i kitsúna:

—Chjubéi ko chinej. Xi nkúhu ntsjén kama aya tsu'bai niu, tunga aya kants'ai sja kama.

¹⁰ As'ai jakj'a xujun ichí xi kjiya ntsja ntítsjee ko kikjine. Xi kama aya tsu'ba xi nkúhu ntsjén. Tunga nk'ie nga ja kitujen, sja kama aya kants'á. ¹¹ As'ai b'a kik'inna:

—Tjihin nga ta kuixinya ngáha ri xuta ni xi Ntjaná ja kits'ínkinchja já profeta. Kuixínyai ni xi Ntjaná ts'ínko xuta xi tjin tu má nankihí ni, tu má antjehé ni, xi nchja tu má éhén ni ko já rej.

11

B'i ts'in tsakuchjhi Jua jo já xi kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki

¹ As'ai kik'aina nku yá xá xi ch'achubako ko b'i kik'inna:

—Tisintjein. Ch'achubai ninkuhu Ntjaná ko nachan chje. T'exki nkú tjin maha xi incha ts'ínsjoho Ntjaná yo. ² Tunga najmi tu ch'achubaní ante xi tjña natsihin ninku, at'aha xuta xi najmi be Ntjaná ja kik'aihi kui antee. Kui xi incha kuasinne nga ts'ínkatsún nanki

jee yachán jo sá tjihin. ³ Ts'inkjiá jo já xi k'uéjña chji nga yjankina. Incha ngjua najyun kfe ko kuinchja ngajona nku miu ko jo unchan ko cháte ko te nistjin.

⁴ Kui já xi joo, kui xi nga joo yá olibo ko nga joo ni xi s'etisun nd'í xi tijncha nginkun Nda Ntjaha asuntee. ⁵ Tsa tjin xi mjehe ts'ijn'uhun xi joo, ts'a kuitjuhu nd'í xi k'uéti ngayjee já kontraha. B'a ts'in kuayá tu yáhá ni xi mjehe incha ts'ijn'uhun. ⁶ Kamaha k'uéchja nk'a ján tu xi najmi ta k'uaha ts'í xi nkú tjin nistjin kamaha nga incha kuinchja éhen Ntjaná. Ko ta kamaha jni ts'ijn ma ntánijuo ko kamaha tsjáha kj'ai kj'ai kju'a'un asuntee tu xi nkú tjin niyá mjehe ra nga b'a incha ts'ijn.

⁷ Nk'ie nga ja kama ndjuúhu já xi joo nga k'uénimí, as'ai chu xi kuitjunji tixa nanko kjaánko jóo. Ts'ijn nganaha ko ts'ink'ien. ⁸ S'entu yjoninte k'iehen aya niyátéhe nanki chánko má ta kis'et'a kruu Nda Ntjaha. Kui nankiu xi nanki Sodoma ko ante Egipto chubaha nga nkuhú n'e makó chubaya. ⁹ Jan nistjin masen kamaha nga incha kuasehe yjoninte k'ien xuta xi tjin nkú tjin nanki xi tjin, nkú tjin maha ntjehe xuta xi tjin, nkú tjin maha xuta xi nchja tu má éhen ni, ko nkú tjin ante má nga tjinu. Najmi tsjante nga incha s'eyanji yjoninte k'ien. ¹⁰ Tsjo kamaha xuta xi tjinu asuntee ngat'aha ngabayaha. S'ehé kjuatsjo ko b'i ngján tsjáha xinkjin ni, at'aha kjuasti kitsjáha xuta xi tjinu asuntee já profeta xi joo.

¹¹ Tunga nk'ie nga j'a jan nistjin masen, Ntjaná kits'ink'ientu tik'un ngáha ra. Incha tsisintjen ngáha, ko tu ni xi incha kitsankjúhún ngayjee xi kiekehe. ¹² As'ai incha kint'é nku nta xi 'yún kinchja, xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúhu:

—iNibánjiu ei!

As'ai nku ninti nginjikoho ndjiojmi ján ko kiekehe xuta kontraha. ¹³ Ta kuihi chubo kama nku chón xi tu xi 'yuhún. Nku tikjá nankiu je. Yatu miu xuta kits'ink'iehen chón. Xuta xi ts'ankihj yjoho tu ni xi incha kitsankjúhún. Incha kits'inkie yjoho nga chánka Ntjaná xi tijn ndjiojmi ján.

¹⁴ J'a kjuanima xi ma joho, tunga jahá nibá tiña xi ma joon.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua ni xi kama nk'ie nga jane tjio xi ma yatuhu

¹⁵ Kits'inkjane tjioho ntitsje xi ma yatuhu ko kinu'yá ndjiojmi ján nkjin nta xi 'yún kinu'yá nga b'i incha kitsú:

Má tsatexuma xuta,
Ntjaná ko xi kits'in nibá ngajoho
ja tijncha batexuma yo nd'ai.
Kui xi kuatexuma santaha tu nkjéhe ni.

¹⁶ Jáchá xi kan njuu xi tjinu nginkun Ntjaná incha kingjénsten ko kits'intsjoho Ntjaná.

¹⁷ B'i incha kitsú:
Tí'baihi máb'achjhi ji, Ntjaní xi tjihin nga'yún,
Ntja xi tijn ko y'ejña.

At'aha ja tin'echjén nga'yún chánka xi ts'i,
ko ja kuach'atuts'ihin nga tibatexumai.

¹⁸ Kama kjahan naxinantá xi tjin asuntee,
tunga jahá kuichu nistjihin kjuakjan chánkahi,
chuba nga kamaha kju'a xuta xi k'ien.

Ko k'uaihj chji xi sakúhu xuta xi ts'i,
já profeta ko xuta xi naxu kits'in,
ngayjee xi bekjihin,

xi ihj ko xi xixihj.
N'ekje xi ts'inkatsún asuntee.

¹⁹ As'ai tsix'á ninkuhu Ntjaná xi sjña ndjiojmi ján ko kiya aya ninku kaxa tsje xi bakúchji ni xi y'éndako Ntjaná xuta xi ts'e. Tsat'ai nd'ich'on ko xaáhan kama. Janeya ch'on, kama nku chón, ko 'yún kik'a ts'í ndjio.

12

B'i ts'ín tsakuchjǎhi Jua nku tachjuún ko nku chuyatuku

¹ As'ai kama chji ndjiojmi ján nku ni chánka xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku tachjuún xi kingja ts'íu xi nkúhu x'ótji. Sóo kis'ejña kinte tsukú ko tjín'aha nku corona xi te jo niñu tjíhin. ² Ntí y'a ko chjintǎhi ntíu tǎkjintáyako nga un tǎbehe.

³ Ta kama chji ndjiojmi ján k'ái ni xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku ye chánka xi ni. Yatu maha nintaku ko te ndjiaha. Nga nkúnkú nintaku nkúnkú corona tjí'aha. ⁴ Nits'in kikje'yúnkoho nku tjíká niñu xi tjín nk'a ján ko kikjaník'ajen asuhun t'anankiu. Tsasin'yún chuyatuku nginkun tachjuún xi ja ma tsíhín ntíhi tu xi kjinehe ntíu nk'ie nga tsín.

⁵ As'ai nku ntíx'in kitsihin tachjuún. Kui xi tjíhin nga ndjá kuatéxumaha ngayjee naxinantá xi tjín asuntee. Tunga kichju'áhá ra ntíhi tachjuún. Má b'ejña Ntíaná nga batéxuma ngji s'ejña ntíu. ⁶ As'ai ante kixiu ngji tachjuún nga tsanka. Má y'éndaha Ntíaná nku ante ngji, tu xi yo n'ekjéhen nku mií ko jo unchan ko cháte ko te nǎstjin.

⁷ As'ai kama nku kjuachán ndjiojmi ján. Ntítsje Miguel ko ntítsje xi tjenkoho incha kikjánko chuyatuku. Kikján chuyatuku ko ntítsje xi tjenkoho. ⁸ Tunga kits'ínndyjahá ko najmi ta kis'ehe ra ante ndjiojmi ján. ⁹ Tsich'onsje chuyatuku chánko, kui xi ye chóo xi 'mi ndaninda ko xi ta 'mi ya Satana, xi b'anachaha ngayjee xuta xi tjín asuntee. Kui ko ntítsjehe kichjaník'ajen asuntee.

¹⁰ As'ai tu xí 'yúhún kinu'yáha nku nta xi kint'e ndjiojmi ján. B'i kitsú:

—Nd'ai kuats'ínk'anki Ntíaná xuta xi ts'e, kuakakúchji nga'yúhun ko nk'ie nga kui batéxuma. Xi kits'ín nibá Ntíaná tibatéxuma. At'aha ja kuich'onsje xi batéjene já nts'eé. Kui xi nǎstjin nǎstjen batéjenehe nginkun Ntíaná. ¹¹ Ngat'aha jníhi Chutsanko kuats'ín nganaha já nts'eé, at'aha kuats'ínkie yjoho nga yjanki Jesu. At'aha najmi incha kitsankjún nga kuayá. ¹² Kui nga n'etsjohonu xi tintsuboo ndjiojmi ján, tunga nima rú n'ehenu jun xi tintsuboo asuntee ko ajin ntáchak'uun. At'aha kaf'aijénk'unnuu ndanindoo. 'Yún kjan tímaha at'aha be nga chuba nǎstjin tjíñaha.

¹³ Nk'ie nga ja kieke chuyatuku nga ja kichjaník'ajen asuntee, as'ai tsanka tjennki tachjuún xi kitsihin ntíx'iu. ¹⁴ Tunga johó tsjanka ihí ja kik'aihi tachjuún tu xi kama ngjuai tjehehen ante xi tjíñaha ante kixiu. Ngji t'axín kjihin ye ante má nga kin'ekjén jan nú masen tjíhin. ¹⁵ As'ai ts'a chuyatuku tsasje xi nkúhu nku ntáje, tu xi kui ntóo kjébéfehe ra tachjuún. ¹⁶ Tunga t'anankiuhú tsasinkoho tachjuún. Kitsjen nku tixa má nga jas'en ntáje xi ts'asje ts'a chuyatuku.

¹⁷ As'ai tu xí kama kjahán ra chuyatuku ngat'aha ni xi kamo ko ngji kjánko ntje xi tjíhin tachjuún, kui xutaha xi f'átjo kuatéxumaha Ntíaná ko tu nku kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki. ¹⁸ As'ai ngji sinjña chuyatuku andai ntáchak'uun.

13

B'i ts'ín tsakuchjǎhi Jua chu xi tsitjujín ntáchak'uun

¹ As'ai kieke nku chu xi tsitjujín ntáchak'uun. Yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha. Nga nkúnkú ndjiaha nkúnkú corona tjíntu'áha, ko nga nkúnkú nintaku nku j'áin xi najmi sasíhin Ntíaná tjít'aha. ² Chu xi kieke b'a tjín xa sine tjín, ko b'a k'un sjai xi nkúhu sjai chu oso, ko ts'a b'a tjín ts'a leon tjín. Chuyatuku kikjanínk'a chu xu'bo nga kitsjá xáha. Y'éjña títjun ko chánka kits'ín ma. ³ B'a tjín xi tu xí kin'e'uhún ra nku nintaku tjín, tunga kin'enkihí ra má nga kin'e'uhun. Ngayjee xuta asuntee incha kama nkjúhun ko kitsjennkíhi chu. ⁴ Incha kits'ínsjoho xuta chuyatuku, at'aha kitsjá xáha chu xinkuu nga kui xi kuatéxuma. Ko ta incha kits'ínsjoho chu xinkuu. B'i incha kitsú:

—Najmi tjín sa k'ái xi nkúhu chu. ¿Yá xi kama kjaánkoho?

⁵ Kik'aintehe chu nga nk'a k'uasje yjoho ko nga najmi skuenkjún Ntíaná nga kuinchja, ko kik'aihi nga yachán jo sá kuatéxuma. ⁶ As'ai chu najmi kikienkjún Ntíaná nga kinchja. Ch'on kitsúhu Ntíaná ko ante xi má nga tjíña Ntíaná ko ngayjee xi tjíntu ndjiojmi ján. ⁷ Ta kik'aintehe nga kjaánko xuta jehe Ntíaná ko nga ts'ín nganaha. Ta kik'aihi nga kuatéxumaha nkú tjín maha ntjehe xuta xi tjín, nkú tjín nanki xi tjín, nkú tjín maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tjín ante má nga tjíntu. ⁸ As'ai incha kits'intsjoho chu ngayjee xuta xi tjín asuntee xi najmi tjíntut'á j'áihin xujun xi ts'e Chutsanka xi kin'ek'ien. At'aha kintehe ni nga kamanda asuntee xujuhun Chutsanko tjíntut'á j'áihin ngayjee xi k'úentu tík'uun. Kui xi najmi incha kits'intsjoho chu.

⁹ Xi tjen tjabaxínju katasínju. ¹⁰ Xi tjíhin nga ngjuainijé, kui xi ngjuainijé. Xi tjíhin nga n'ek'ienkoho kicha, kui xi kicha kuayáha. Kui nga tjíhin nga ts'ín chúkjuaha xuta jehe Ntíaná ko ndjá kuinchajin ni xi s'ejihin.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua chu xi tsitju t'anankiu

¹¹ As'ai kieke kj'ai chu xi tsitju t'anankiu. Jo maha ndjiaha. B'a k'un ndjio xi nkúhu ts'e chutsanka, tunga b'ahá ts'ín nchja xi nkúhu chuyatuku. ¹² Ngajoho chu xi tjuun batéxuma. Kits'ín chi nga xuta xi tjíntu asuntee incha ts'intsjoho chu xi tjuun, chu xi kin'enkihí má tu xí uhún ra. ¹³ Kits'ín kjuankjún chánka chi, santaha kits'ín nibájen nd'í asun t'anankiu nginkun xuta. ¹⁴ Nga'yún xi kitsjáha chu xi tjuun ts'anachakoho ra xuta nginkun chu xi tjuun. Kits'ín kjuayúhun ra xuta nga ts'ínnda nku sénnistjihin chu xi tjuun, tu xi chankjúhun xi najmi k'ien nk'ie nga tsichaya.

¹⁵ Kik'aintehe chu xi ma joho nga ts'ínk'íejña tík'un sénnistjihin chu xi tjuun, tu xi kuinchjaha sénnistjiun ko ts'ín nga n'ek'ien ngayjee xi najmi ts'intsjoho. ¹⁶ Ko kits'ín chu xi ma joho nga s'et'aha chuba ntsja kixi ko a ra stjen ngayjee xuta, xi ihí ko xi xixihí, xi nchináha ko xi x'ahan, xi ndáihí yjoho ko xi najmi ndáihí yjoho. ¹⁷ Kits'ín nga najmi ch'a kama k'uatse ko a ra kama kuatéña tsa mí nihi, tsa najmi tjíhin chubaha chu ko tsa j'áihin chu ko a ra xkihí j'áihin chu.

¹⁸ Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Xi mankjihin kat'asje xkihí chu, at'aha xkihí j'áihin ndahá niu. Jun unchan ko cháte ko tj'ion nku niu.

14

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua já xi Ntíaná kits'ínkjas'ehen yjoho

¹ As'ai tsase ko kieke nga Chutsanko síjnasun asunntu tjenki Sion. Tíinchat'aha unchan ko yachán ñju mií xuta xi tjíntut'áha stjen j'áihin Chutsanko ko j'áihin Na'mihí Chutsanko. ² Kint'e nku ntá xi nibaha ndjiojmi ján. Janeya ntó xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún ko xi nkú ts'ín faneya ch'on. B'a ta ts'ín jane ntá xi kint'e xi nkúhu nkjin nkjún arpa xi t'n'ekjane.

³ Nginkun xi tibatéxumo ko nginkun xi ñju xi tjíntu tík'uun ko nginkun jáchá xi kan ñjuu, tjín xi t'incha se nku soon tsetse. Najmi ch'a tímaha soon xu'bo, nku tutuhú xi unchan ko yachán ñju mií xi tsitjujin ajihin xuta asuntee. ⁴ Kui xi najmi incha kits'ínsi yjoho tsa jminchjín kikjantuko, at'aha najmi y'entuko chjuún. Tsuhu ra nií nk'ie nga najmi incha kits'intsjoho kj'ai ntia. Incha yjankihí Chutsanko tu má nga tífihí. Kui xi kis'echjintjai ajihin xuta xi tjín. Kui xi tí'bahí Ntíaná ko Chutsanko nga chje xi tjun t'incha n'e ma. ⁵ Ndaha nku én tsank'á najmi incha kinchja, at'aha kui xi je nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga incha kinchja jan ntítsje

⁶ As'ai kieke kj'ai ntítsje xi sú'ba tjen nk'a ján nga nibáko én nda tsuhu Ntíaná, kui xi tu nkjéhe ni chjihí ra. Kui xi s'enjímihí xuta xi tjíntu asuntee, nkú tjín nanki xi tjín, nkú tjín maha ntjehe xuta xi tjín, nkú tjín maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tjín ante má nga tjíntu. ⁷ Yún kinchja ntítsjee nga b'i kitsú:

—Chankjún Ntíaná ko n'ekio yjonuu nga kui xi chánka, at'aha ja kuichu chuba nga ts'ínkokjua xuta. N'etsjohoo xi kits'ínnda nk'a ján ko t'anankiu, ntáchak'uun ko ntá tixa xi tjín.

⁸ As'ai nku ntítsje xi ma joho b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje, ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Kits'ín ch'i ngayjee xuta, tu xi tu mí ni ch'onk'uhún ni incha ts'ín xi nkú ta ts'ín kui.

⁹ As'ai nku ntítsje xi ma jahan b'i kitsú:

—Tsa tjín xi ts'íintsjohoo chu ko sénnistjihin ko tsjante nga s'et'aha chubaha stjen ko tsa ntsja, ¹⁰ kui xi tjíhin nga ts'ínkjáinyjehe kjuakjan chánkaha Ntíaná. B'a kamaha xi nkú maha xi 'yún 'bi xán xi najmi kichjuehen nga'yúhun. Nd'í ko sufri k'uaikohoo ra kjuanima nginkun ntítsje jehe Ntíaná ko nginkun Chutsanko. ¹¹ Ndaha tsa mí yeje najmi kamandyjaya nintihí nd'í xi tsj kju'un. Ndaha nku nistjin ko ndaha nku nistjen najmi ts'ínkj'áya xi ts'íintsjohoo chu ko sénnistjihin ko xi ts'ínkjáihin chubaha j'áihin. ¹² Kui nga tjíhin nga ts'ín chúkjuaha xuta jehe Ntíaná, xi f'átjo kjuatéxumaha ko s'ejihin Jesu.

¹³ As'ai kint'e nku nta xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúna:

—T'et'ai ni xu'bi: “iNd'ai túb'atuts'ínhin ra nk'ie nga nda tjín ts'e xuta xi kuayá nga s'ejihin Ntíaná!”

Ko b'i títu Espiritu:

—Johon, b'a tjín. Kui xutaha xi incha ts'ínkj'áya at'aha ndjá xá xi incha kits'ín. Ntíaná tsjáha chjhi xuta xu'bo ngat'aha ngayjee ni nda xi incha kits'ín.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nkú ts'ín kichjusitjen chahan asuntee

¹⁴ As'ai tsase ko kieke nku nintj taba. Asun nintju tíñasun nku xi b'a tjín xi nkúhu Ntíhi Ndax'iun tjín. Tj'íaha nku corona toonsine. Kjiya ntsja ya nku kicha yjo xi n'echjén nga ti tuniñu. ¹⁵ As'ai ninku tsitjuhu kj'ai ntítsje ko 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi tíñasun nintju:

—Ja kama chá ni xi tjíntje asuntee. Kichahi tichákohoni niu ko ch'atjói, at'aha ja kuichu chuba nga ch'atjío chon.

¹⁶ As'ai xi tíñasun nintju kichaha tsatekoho ni xi tjíntje asuntee ko j'áya chahan.

¹⁷ Ninku xi síña ndjiojmi ján ta tsitju kj'ai ntítsje xi ta y'a nku kicha yjo. ¹⁸ Ko nahan chje ta tsitju kj'ai ntítsje xi batéxumaha nd'íu. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi y'a kicha yjoo:

—Kicha yjohi tichákjáhoni éhen tuntsjajé xi tjín asuntee, at'aha ja chubaha nga stí tuntsjajé.

¹⁹ As'ai kichaha ntítsjee tsatekoho tuntsjajé xi tjín asuntee ko kits'ínkj'a má nga ts'íonki tuu, kui xi tsuhu ra má nga s'ejña chji kjuakjan chánkaha Ntíaná. ²⁰ Kits'ionki tuntsjajé natsihin nankiu, tunga tu jníhi kitju. Xi nkú ra ma nku metru masen kama nga nankaha jniú ko jan ra unchan kilometru kama nga tayáha.

15

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua yatu ntítsje xi incha y'a kjuanima xi fekuhu

¹ As'ai kieke ndjiojmi ján kj'ai ni chánka xi ma nkjúnna, xi tsakúchji ni xi kama. Yatu ntítsje kieke xi incha y'a yatu kjuanima xi fekuhu. B'a ts'ín kuichú ma ndjuúhu kjuakjan chánkaha Ntíaná xi túb'ejña chji.

² Kieke nku ni xi b'a tjín nku ntáchak'un chutsín xi nd'í kin'etjijinkohoo tjín. Ko andaihi ntáchak'uun tíncha ndju xuta xi kits'ín nganaha chu. Kui xi Najmi kits'íintsjohoo sénnistjihin ko najmi kits'ínkjáihin nga kis'et'aha xki j'áihin chu. Incha y'a xuto najni arpa xi Ntíaná kitsjáha. ³ Tíincha se sohon Moise, nda xi kits'ínxát'aha Ntíaná, ko ta tíncha se sohon Chutsanko. B'i tíncha tsu: Ji Ntiani, ji tjíhin nga'yún.

Chánka ni xi kin'endai ko ma nkjúnni.

Kixi ko naxu niyá xi ts'i.

Ji xi nda reihj xuta xi tjín.

⁴Ngayjee xuta tjíhin nga tsankjúhin, Ntíani.

Ngayjee xuta tjíhin nga ts'íintsjohi.

At'aha nku tutu ji xi tsjei.

Kj'uaí nginkuin ngayjee xuta xi tjín nga ts'íintsjohi,

at'aha ja ya nga kixi n'ei kjuá.

⁵Nk'ie nga ja kama ni xu'bj, kikie nga tsix'á nínku, ante nkjúhun Ntíaná xi síjña ndjiojmi ján. ⁶Tsitju nínku yatu ntítsje xi incha y'a kjuanimó. Incha yja najyun xi je ko xi tibat'ai ko 'mehe tjíntukjáha ni s'ekjá tóonsine. ⁷As'ai nku xi ñju xi tjíntu tík'uun kitsjáha nga nkúnkú ntítsje xi yatuú nku tasa tóonsine xi kitsehe ni xi ts'ín nibájennehe xuta. Kui xi kjuakjan chánkaha Ntíaná, Ntíaná xi tjíña tík'un tu nkjéhe ni. ⁸Kitsehe aya nínku nintj xi tsitjujihin kjuachánkaha ko nga'yúhun Ntíaná, ko ndaha nku najmi kama jas'en aya nínku santa nkúhu nga jeya kjuanima xi yatuú xi incha y'a ntítsje xi yatuú.

16

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua kjuanima xi yatuú

¹As'ai kint'e nku ntá xi tu xí 'yúhún xi nibaha aya nínku. B'i kitsúhu ntítsje xi yatu maha:

—Tankiún. Tātendzjosún asuntee ni xi tíncha tasa xi yatu xi kjuakjan chánkaha Ntíaná.

²As'ai ntítsje xi tjuun ngjiténdzjosún asuntee ni xi tíncha tasa. As'ai xuta xi tjíntut'áha chubaha chu ko xi kits'íintsjohó sénnistjihin incha kingjaha tsé ch'onk'un xi kitsjáha kjuá'un.

³As'ai ntítsje xi ma johó tsaténdzjojín ntáchak'uun ni xi tíncha tasa. As'ai jní kama ntáchak'uun xi nkúhu jníhi nku nda xi kan'ek'ien. K'ien ngayjee xi tjíntu tík'un ajin ntáchak'uun.

⁴As'ai ntítsje xi ma jahan tsaténdzjojín ntáje ko ajin ntá tixó ni xi tíncha tasa. As'ai jní kama. ⁵Kint'e nga b'a kitsú ntítsje xi batéxumaha ntánijuo:

—Tsje ní ji, Ntía xi tjíña ko y'ejña. Kixi kuan'ei nga b'a ts'ín kuan'ei kjuá. ⁶At'aha kui xuta xu'bo incha tsaténdzjo jníhi xuta jee ko já profeta. Nd'ai ji kuak'aihi nga jní incha kuak'i. B'a ts'ín machjéhen.

⁷Ta kint'e nku xi b'i kitsú ajin naxan chje:

—Johón, Ntía xi tjíhin nga'yún, ji xi kixi ko naxu n'ei kjuá.

⁸As'ai ntítsje xi ma ñjuhu tsaténdzjojnúhu ts'íu ni xi tíncha tasa. Kik'aihi kjuá ts'íu nga nd'í k'uétikoho xuta. ⁹As'ai 'yún kits'ínchjahan nubóo xuta. Ndaha tsa b'a kama, najmi incha ngjikj'áhá ra animaha ko najmi incha kits'ínkie yjohó nga Ntíaná xi chánka. Tu sa ní najmi kikienkjún Ntíaná nga kinchja. Ntíaná, kui xi maha tsjá kjuanima xu'bj.

¹⁰As'ai ntítsje xi ma uhun tsaténdzjo ni xi tíncha tasa má tjíñasun chu nga tibatéxuma. As'ai kama jyun ngayjee má tibatéxuma chu. Incha kikjinene njai xuta ngat'aha kjuá'un xi tíncha be. ¹¹Ch'on incha kitsúhu Ntíaná xi tjíña nk'a ján tu ngat'aha kjuá'un xi tíncha be ko tsé xi incha kingjaha, tunga tu nkú najmi incha ngjikj'áhá ra animaha.

¹²As'ai ntítsje xi ma juhun tsaténdzjojín ntáje chánka Eufrate ni xi tíncha tasa. As'ai kixíya ntáje tu xi tsjantehe ra nga kj'ua já rei xi nibáha má tju ts'íu.

¹³As'ai kikie jan jáninda xi b'a k'un cháxkje k'un. Ts'a chuyatuku tsitju chu ko ts'a chu xi ma johó ko ts'a nda profeta tsank'óo. ¹⁴Kui jánindoo xi ts'ín kjuankjún ko incha bitju nga nchja ñjaha já rei xi tjín ngayjee asuntee, tu xi k'uéndaha yjohó jóo xi má nga incha ts'ín kjuachán. At'aha kjuachán chánka s'e nistjin nk'ie nga kuakúchji yjohó Ntíaná xi tjíhin nga'yún.

15 “Chasoo, an kjúá xi nkú joyaha nda ndyjé. ¡Nda tjín ts'e xi tíjña tík'un ko xi tíjña ndaha najyuhun tu xi najmi kjúátsú'ba kistihí ko najmi kama subaha ra nga cha!”

16 Jáninda xi joon kinchja ñjakúhu já rej ante xi 'mi Armagedon nga én hebreo.

17 As'ai ntítsje xi ma yatuhu tsaténdzjo ni xi tíincha tasaha. Kinu'yá nku ntá xi tu xí 'yúhún. Aya nínku má b'ejña Ntíaná nga batéxuma nibaha nto nga b'i kitsú:

—Ja kama.

18 Tsat'ai nd'ich'on, xaáhan kama, janeya ch'on, ko kama nku chón xi tu xí 'yúhún. Nkúhu nga tjintu xuta asunnteej najmi kjee ma nku chón xi nkúhu xu'bo, at'aha tu xí 'yúhún kama chóon. 19 Jan tsitju nanki chánko nga tsakjanya ko kin'ekje nanki xi tjín asunntee. J'áitsjehen Ntíaná nanki chánka Babilonia xi má nga kits'ín nibánehe kjuakjan chánkaha. Kin'ek'i nanki Babilonia kjuakjahan Ntíaná. 20 Najmi ta kiyaha ra ngayjee xjo xi tjín ko ta ndaha naxiu. 21 Nk'a ján nibaha ra ts'í ndjjo i xi kik'anehe xuta. Ts'ati yachán kilu áihí niu. Én ch'on tsu kinchja xuta nga najmi kikienkjún Ntíaná ngat'aha kjuanima xi ts'e ts'í ndjjo, at'aha un nkjún incha kikiehe ngat'aha kjuanima chánka xu'bi.

17

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua xi nkú ts'ín kin'ekokjua naskóo

1 As'ai j'aisena nku ntítsje xi síñajihín ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a tasa xi yatuu. B'i kitsúna:

—Nibái. Kuakuchjhi xi nkú ts'ín n'ekokjua naská k'aku xi tíjñasun ntáje chánko. 2 Já rej xi tjín asunntee incha kikjantuko naskóo ko xuta xi tjintu asunntee ta incha kikjantuko no. B'a ts'ín kindyjajihín ra xi nkú ts'ínndyjajihín xuta nk'ie nga ma ch'i.

3 As'ai j'aijinna Espirituhu Ntíaná ko ngjikona ntítsjee ante kixiu. Yo kkie nku tachjuún xi tjísuhun nku chu xi ni. Nkú ts'ín chubaha xuta, b'a ts'ín tjít'aha chu nga kitsejnúhu. Tunga én xi najmi tibenkjúhún Ntíaná tjít'aha. Yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha.

4 Nku najyun kuan ko ni yja no. Kitsejnúhu ra toonsine ko kj'ai kj'ai ndjjo tsjo k'un. Kjiya ntsja nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi najmi sasíhín Ntíaná ko ni xi si nginkun Ntíaná, kui xi tsuhu ra kjuaska xi kits'ín. 5 Tjít'a stjen nku j'áin xi najmi chuba mankjihín xuta. B'i ts'ín tjít'a: “Nanki chánka Babilonia.” Kui xi naaha jminchjín ská ko naaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasíhín Ntíaná. 6 Kkie nga ch'i no. Jníhi xuta jehe Ntíaná ko jníhi xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki, kui xi kits'ín ch'ihí. Nk'ie nga kkie no, tu ni xí kama nkjúhúnna.

7 As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—¿Á tíma nkjúhun ri? Xínyaha nkú tjíhín ra ngat'a ts'e no ko chu xi tjísuhun, xi yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha. 8 Chu xi kuayai, kui xi y'ejña nk'ie. Najmi ta tjíhín nd'ai. Tunga kuitjunjihí aya tíxa nanko nga ngjuai má nga ndyja. Xuta xi najmi tjíntut'á j'áihín kintehe ni nga kamanda asunntee xujun xi má nga tjíntut'á j'áihín ngayjee xi k'úentu tík'un, kui xutaha incha kama nkjúhun nk'ie nga incha skue chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tjíhín nd'ai tunga kj'uai ngáha.

9 Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Nintaku xi yatuu, kui xi tsuhu ra asunntu tjenki xi yatu xi tíjñasun no. 10 Ta tsuhu ra yatu já rej. Un já rej xu'bi ja incha kits'ínndyja, nku xi tjín saha xá nd'ai, ko nku xi najmi kjee f'ai. Kui xi najmi 'yún tse kamaha nk'ie nga kj'uai. 11 Chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tjíhín, kui xi nda rej xi ma jiun, xi ta nku xi yatuu. As'ai ngjuai má nga ndyja.

12 Ndjja te xi kuayai, kui xi tsuhu ra te já rej xi najmi kjee 'bai xaha, tunga k'uai xahá ra nga kuatéxumako chu nku ora tjíhín. 13 Kui xi nkúhú incha kamako xinkjín ko tsjáha chu nga'yúhun ko xá xi tjíhín. 14 Incha kjaánko Chutsanko, tunga ts'ín nganahá Chutsanko, at'aha kui xi Nda Ntíaha já ntia ko Nda reihí já rej. Incha tjennkihí Chutsanko xuta xi kinchjaha Ntíaná ko j'áihín, xi kixi incha kits'ínntusun ni xi kitsúhu Ntíaná.

¹⁵ Ko b'a ta kitsú yana ntítsjee:

—Ntáje xi kuayai má nga tijnasun naskóo, xutahá niu. Tu mí ntjehé ni y'ahara, tu mí éhén ni ko tu mí nankihí ni. ¹⁶ Ndjia xi te xi kuayai xi tjihin chu, kui xi incha ts'ín unkie naskóo. Incha kjé'aha ngayjee ni xi tjihin ko k'uéjña kisti. Kjine yjonintehe no ko nd'í incha k'uetikoho. ¹⁷ At'aha Ntjaná y'éjña ajin animaha ndjia xi tee xi má nga incha ts'ín ni xi mjehe Ntjaná. Kui nga nkuhú incha ts'ín maha yjoho ko incha tsjáha chu nga kui xi kuatexuma santa nkúhu nga kuitjusun én xi kitsú Ntjaná. ¹⁸ Na xi kuayai, kui nanki chánka xi batéxumaha já rej xi tjin asuntee.

18

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kin'ekje nanki chánka Babilonia

¹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kkie kj'ai ntítsje xi nibajehen ndjiojmi ján. Kui xi chánka xá xi tjihin. Kjuachánka xi tjihin kits'ín ndzjehen asuntee. ² Yún kinchja nga b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje. Ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Ja ni'yaha jánindo kama, ante má tjintuyá ngayjee jáninda xi tjin. Ja nubaha ngayjee nise xi uncha ko xi si nginkun Ntjaná. ³ Ajihin nanki xingisoo nku naská kama nanki Babilonia. Xi nkúhu tsa kik'i jóo kjuaskáha no nga kikjantuko. Já rej xi tjin asuntee incha kikjantuko no, ko kama nchiná já tiyanta xi tjin ngat'aha ni nkjún xi ts'atse nga tsjo ts'ín y'ejña.

⁴ As'ai kint'e kj'ai ntá xi nibaha ndjiojmi ján xi b'i kitsú:

—Tjtjusjojiun nankiu, jun xi xuta xi ts'an, tu xi najmi ko jun ch'anjikohonu ngatit-suhun ko tu xi najmi chakohonu kjuanima xi sakúhu. ⁵ At'aha santaha ndjiojmi ján ja tibichú ngatitsuhun. Ja tjinjin k'un Ntjaná jé xi tjincha ts'ín.

⁶ N'ek'íechjú ni xi kits'ihin xuta. Jo tjihin nga n'ek'íechjú ngatitsuhun. Tinchajihun tasaha ni xi k'úi, xi jo niyá nga 'yún kjan sa nga xi kitsjáha xi kj'ai. ⁷ Xi nkú ts'ín 'yún nk'a ts'asje yjoho ko tsjo ts'ín y'ejña, b'a ta ts'ín 'yún tjohon kjuanima ko kjuaba nd'ai. At'aha b'a títsu nga kui rú nku na reina, najmi na x'an rú ko rú najmi s'ehé kjuaba. ⁸ Kui kjuaha nkuhú nga nibane tentehe rá kjuanima, ngabaya, kjuaba ko kjintía. Nd'í s'etikoho, at'aha tjihin nga'yún Ntjaná xi ts'ínkokjuaha.

⁹ Ni xi tjihin naská Babilonia já rej xi tjin asuntee kits'ínchjénko no ko jóo incha kikjantuko no. Kui nga nk'ie nga incha skuehe jóo ninti xi tbitju má nga títi nankiu, incha kjintát'a ko un kama k'un. ¹⁰ Kjin kuncha, at'aha incha tsankjún kju'a'un xi tí'baihi nankiu ko b'a incha kuitsu:

—iNima rú ts'ihin! iNima rú ts'ihin nanki chánko, nanki Babilonia xi nk'a tjen! At'aha nkuhú nga n'ekokjuaha.

¹¹ Játiyanta xi tjin asuntee ta kjintát'a ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu, at'aha najmi ta tjin xi k'uatsehe rá ch'a xi k'uaiko. ¹² At'aha toonsine ko toontaba, nkjin tikjá ndjio tsjo k'un ko nkjin tikjá najyun chji, najyun kuan ko xi nihj, nkjin tikjá yá xi sinjne ko nkjin tikjá ni xi kin'endakoho yá xi chji ko kicha ko kj'ai sa nihj xi tjin, ¹³ nkjin tikjá ni xi sinjne ko ntá sinjne, tjink'úbjo ko xán, seti, kuan niñu xi chji ko tuniñu, turu ko chutsanka, ndje ko yá xi kje'yún ndje, ko santaha xuta musu xi satéña, kui niu xi incha f'aiko jóo.

¹⁴ B'a k'úihin nanki Babilonia:

—iJa najmi ta tjihin ri tu tsjo k'un xi kama mje nkjúhin! iJa kuan'endyja kjin ni tsjo k'un xi tjihin ko kjuanchináhi! iNajmi ta sakú saha ri!

¹⁵ Kjin incha kuncha já tiyanta xi incha kama nchinántjaihi nankiu, at'aha incha tsankjún kju'a'un xi skuehe nankiu. Incha kjintá ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu ¹⁶ nga b'a incha kuitsu:

—iNima rú ts'ihin! iNima rú ts'ihin nanki chánko! Kui xi kingja najyun chji xi kuan ko xi ni, najyun xi yajnuhu toonsine ko kj'ai kj'ai ndjio tsjo k'un. ¹⁷ Nkuhú nga kfehe ngayjee kjuanchiná chánka xu'bi.

Nkjin incha kuincha ngayjee já xi ts'ínko yábarku, xi yá barku incha b'emayá, xi ts'ínxáya yábarku ko ngayjee xi ntáchak'uun sakúhura ni xi incha kjine. ¹⁸ Nk'ie nga incha skuë nintí xi títbitju má nga titi nankiu, 'yún incha kuinchja nga b'a incha kuitsu:

—¿Má nankihi xi b'a tá tjin xi nkú tjin nanki chánko?

¹⁹ Incha kuaté'a ndyjo nintaku nga kuakúchji nga kjuaba tjihin, incha kjintá ko un skuëhe ngat'aha ni xi tímaha nankiu nga b'i incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko! 'Yún ts'atse ni xi chjí. Yo kama nchiná ngayjee xi tjihin yábarku. Tu nkuhú nga kuan'ekjehe ngayjee ni xi tjihin.

²⁰ Kat'etsjonuu, jun xi tintsuubo ndjiojmi ján ngat'aha ni xi t'n'ehé nanki chánko. Kat'etsjonuu, jun xuta jehe Ntíaná ko já postru ko já profeta, at'aha Ntíaná kuats'ínkokjua nankiu ngat'aha ni xi kits'ínnuu.

²¹ As'ai nku ntítsje xi nk'a tjen kikjesintjen nku ndjio naxi ái. Kui xi kikjaníkj'ajin ntáchak'uun nga b'i kitsú:

—B'i ts'ín 'yún n'ekje nanki chánka Babilonia ko najmi tá ch'a skuëhe ra. ²² Najmi ta kuinú'yáha aya niyátéhe nga kjuane najní arpa ko yánaxu ko tjio. Yo najmi tá s'ehé já xi ts'ínnda nkjin títjá ni. Yo najmi tá kuinú'yáha nga kuakjan tuniñu. ²³ Najmi tá ts'ín ndzjehen ndaha nku nd'í aya niyátéhe ko najmi tá kuinú'yáha s'í kjuabixan. B'a kama tá ndaha tsa já tiyanta xi tjin yo kama já k'aku ajihin xuta xi tjin ko tje xi maha ts'anachakoho ra ngayjee naxinantá xi tjin. ²⁴ At'aha kui nankiu y'anji jnihi já profeta, jnihi xuta jehe Ntíaná ko ngayjee xi kin'ek'ien asuntee.

19

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kin'etsjoho Ntíaná ndjiojmi ján

¹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kint'e ntaha nkjin nkjún xuta xi 'yún kinchja ndjiojmi ján nga b'i incha kitsú:

—¡Kan'etsjoho Ntíaná, kui xi ts'ínk'ankiná!

Kui xi ts'e kjuachánka ko nga'yún.

² At'aha nda ts'ín ko kixi ts'ín kjuá, ja kuats'ínkokjua naská k'aku xi ni najmi ndaha kits'ínkatsúnkoho xuta. Ntíaná ja kuakasje chjí jnihi xuta xi ts'e.

³ As'ai b'ahá tá incha kitsú ngáha:

—¡Kan'etsjoho Ntíaná! Nintí xi títbitju nanki chánko ngjuainji nk'a ján tu nkjéhé ni.

⁴ As'ai kingjénsten santaha t'anankiu jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi tjintu tít'uun nga kits'intsjoho Ntíaná, kui xi tíñasun ante má batéxuma. B'i incha kitsú:

—¡B'a katuma! ¡Kan'etsjoho Ntíaná!

⁵ As'ai kinu'yá nku ntá xi nibaha ra má b'ejña Ntíaná nga b'i kitsú:

N'etsjoho Ntíaná ngayjo jun xi xuta xi ts'e,

jun xi yankjún Ntíaná, xi xixihi ko xi ihí.

⁶ As'ai kint'e nga xi nkú ts'ín nu'yá nkjin ntaha xuta, xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún ko xi nkú ts'ín 'yún faneya ch'on. B'i kitsú nto:

—¡Kan'etsjoho Ntíaná!

At'aha tibatéxuma Ntíaná, Ntía xi tjihin nga'yún.

⁷ Kat'etsjoná ko katsejihinná kjuatsjo,

n'ekié yjoná nga kui xi chánka.

At'aha ja kuichu chuba kjuabixahan Chutsanko,

ja kab'enda yjoho xi k'úéñako.

⁸ Ka'baihi nga ngjua najyun xi chjí,

xi je ko xi tibat'ai.

Kui niu xi tsuhu ra ni xi nda incha kits'ín xuta jehe Ntíaná. ⁹ As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—T'et'ai ni xu'bi: “Á b'a nda tjihin ts'e xi kik'inyaha ra nga kj'uaíhi s'í kjuabixahan Chutsanko!”

Ko b'a ta kitsúna:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Ntíaná xi b'a kitsú.

¹⁰ As'ai tsásinkúnych'int'aha ntítsjee xi má nga ts'intsjoho, tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tu n'ei. An ta ts'inxát'aha Ntíaná xi nkúhu ji ko ta xi nkúhu já nts'ei xi tu nkú tíma 'yún tak'uhún én xi tsakúya Jesu. Ntíanáhá xi n'etsjoihi.

At'aha én xi tsakúya Jesu, kui éen xi ts'ínkinchjaha já profeta.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nku xi tjísuhun ndje

¹¹ As'ai kieke nga tjentixa nk'a ján. Tsase ko kieke nku ndje taba. Xi tjísuhun chu 'mi Xi Kixi Ts'ín ko Xi Kjuaxi Ni xi Tsu. Kixi ts'ín nk'ie nga kjuá ts'ín ko nga kján. ¹² Xi tíincha nd'í tíincha tunkun. Nkjin corona tji'aha ko tjit'aha nku j'áin xi nku tutu kui be. ¹³ Yja nku najyun xi kits'ihí jní ko j'áihin, kui xi Éhen Ntíaná. ¹⁴ Tjennkihí já jun xi tjin ndjiojmi ján. Ndje taba tjintusúhun nga yja najyun xi chjí, xi taba ko je.

¹⁵ Ts'a títbitju nku kichá xi yjo, tu xi kjaánkoho nanki xi tjin asuntee. Ndjá kuatéxumaha xuta ko ts'ín nibánehe kjuakjan chánkaha Ntíaná xi tjihin nga'yún. ¹⁶ Najyun xi yja ko ngasuhu tjit'a j'áin xu'bi: “Nda reihí já rei ko Nda Ntíaha já ntia.”

¹⁷ As'ai kieke nku ntítsje xi sjñasun ts'íu. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu ngayjee nise xi b'ema tjen nk'a ján:

—Nibá ma ñjakú nga chinoo nichine chánka xi tsjá Ntíaná. ¹⁸ Chinoo yjonintehe já rei ko já jun k'aku ko já xi x'in b'asje yjoho, yjoho ndje ko xi b'esúhun chu, yjonintehe ngayjee xuta, xi tíma ndáhi ko xi kich'atse, xi ihí ko xi xixíhi.

¹⁹ As'ai kieke chu xi tsitjújín ntáchak'uun ko já rei xi tjin asuntee nga tjenko já juhun. Incha kama ñjakú tu xi incha kjaánkoho xi tjísuhun ndje ko já jun xi ts'e xi tjísuhun ndje.

²⁰ Kichjubénijé chí ko ta kichjubénijé nda profeta tsank'á xi kits'ín kjuankjún nginkun chí. Kui kjuankjún xi kits'ín ts'anachakoho ra xuta xi kitsjante nga kis'et'aha chubaha chí ko xi kits'intsjoho sénnistjihin. Incha kichjanikj'ajin tík'un chí ko nda profeta tsank'óo ajin ntáchak'un nd'í xi títikoho sufrí. ²¹ Ko já xingisoo kin'ek'ienkoho kichá xi títbitju ts'a xi tjísun ndje. Ngayjee nisee tu xí incha kikjinehé yjonintehe jóo.

20

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga nku mií nú kj'ua

¹ As'ai kieke nku ntítsje xi nibajehen ndjiojmi ján nga y'a yubihí tixa nanko ko kjiya ntsja nku n'úkicha chánka. ² Jak'á chuyatuku ko y'ét'a'yún nku mií nú tjihin. Kui chuyatuku xi ye chá xi 'mi ndaninda ko Satana. ³ Kikjaníkj'aya tixa nanko ko y'échja. Y'énehe nku selló xi y'échja'yún ankjuo tu xi najmi ta k'uanachaha ra nanki xi tjin asuntee santa nkúhu nga kj'ua nú xi nku miu. Askahan nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu, tjihin nga chjundáya kutju.

⁴ As'ai kieke nkjin já xi y'entu nga kik'ai xáha nga incha kuatéxuma. Ta kieke xuta xi kitikjá nintaku ngat'aha nga tu nkú kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki ko y'énijmí éhen Ntíaná. Kui xi najmi kits'intsjoho chu ko sénnistjihin ko najmi kitsjante nga kis'et'aha stjen ko a ra ntsja chubaha chu. Incha j'áiya ngáha ra ngabayoo ko tsatéxumako Jesucristo nku mií nú tjihin. ⁵ Tunga xuta k'ien xingisoo najmi j'áiyaha ngabayoo santa nkúhu nga j'a nú xi nku miu. Xi kuatéxumako Jesucristo, kui xi tjun kj'uaíyaha. ⁶ Á b'a nda tjihin ts'e xuta je xi k'uaihi ra nga tjun kj'uaíyaha! Ngabaya xi ma johó najmi ta tjihin ra nga'yún tsa nkú ts'íihin xuta xu'bo. Tu sa ní ts'íintsjoho Ntíaná ko Jesucristo xi nkúhu já na'mi ko kuatéxumako nku mií nú tjihin.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga ts'íindyja ndanindoo

⁷ Nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu, chjúndáya ndanindoo má kjiya'yún. ⁸ As'ai kuitju nga k'uanachaha xi batéxumaha nanki Gog ko nanki Magog, kui xi tsuhu ra tu má nankihí ni. Ndanindoo kuinchja ñjakúhu já jun xi tjihin nankiu nga incha kjaán. Nkjin kama xi nkú ts'ín nkjin maha tsumí xi tjin andai ntáchak'uun.

⁹ Incha k'úema ngayjee asuntee ko k'uéjtindaihi má tjintu xuta jehe Ntjaná ko nanki xi Ntjaná tjoho. Tunga nibahá nd'í nk'a ján xi kj'uaik'íetiyehe. ¹⁰ Ko ndanindoo xi ts'anachaha jóo chjanikj'ajin ntáchak'un xi tjihin nd'í ko sufri, má ta chjanikj'ajin chu ko nda profeta tsank'oo. Yo un skuehe nistjin nistjen tu nkjéhe nihi.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga n'ekokjua xuta

¹¹ As'ai kkie xi tibatéxuma. Taba ko chánka ante má nga tjíña nga batéxuma. As'ai t'anankiu ko nk'oo incha ngji t'axín nginkun. Najmi ta kis'ehe ra ante. ¹² Kkie xuta xi k'ien, xi ihí ko xi xixihí, nk'ie nga kabincha nginkun xi tibatéxumoo. As'ai kichjux'á nkjin xujun ko ta kichjux'á xujun xi má nga tjintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tík'un. Xi nkú ts'ín tít'a xujun ni xi incha kits'ín, b'a ts'ín kin'ekokjua xuta k'ien.

¹³ J'áya ngáha ra xuta xi k'ienjin ntáchak'uun ko xi kjintuyánji t'anankiu, ngayjee xi tjintu antehé xuta k'ien. Xi nkú nga incha kits'ín, b'a ts'ín incha kin'ekokjua. ¹⁴ As'ai kichjanikj'ajin xi 'mi Ngabaya ko xi 'mi Antehé Xuta K'ien ajin ntáchak'un nd'íu. Ngabaya xi ma johó ntáchak'un nd'íu. ¹⁵ Xi najmi tjintut'á j'áihin xujun má nga tjintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tík'uun, kui xi ta kichjanikj'ajin ntáchak'un nd'íu.

21

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse

¹ As'ai kkie nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse, at'aha kindyjajin sén nk'a xi tjuun ko t'ananki xi tjuun, ko najmi ta kis'ehe ntáchak'un. ² Ko kkie nanki Jerusalen tsetse. Kui xi nanki jehe Ntjaná xi Ntjaná kits'ín nibájen ndjiojmi ján. B'a ts'ín kas'enda xi nkúhu nku nabixan xi tsjo tjin x'ótji xi kan'engja nga tikuyaha nda bixoon.

³ Kint'e nku ntá xi 'yún xi nibaha má tjíña xi tibatéxumoo nga b'i kitsú:

—Ntjaná ja tjíñajihin xuta nd'ai. K'uéjñajihin xuta ko kui xi kama xutaha. Ntjaná k'uéjñajihin ko kama Ntjaha. ⁴ Ts'íinxijnu ntánkun. Najmi ta incha kuayaha ko najmi ta incha kjintáha. Najmi ta kjintáyaha ngat'aha kjuaboo ko najmi ta un skuehe ra. At'aha ni xi kis'e ja najmi ta tjihin.

⁵ As'ai b'a kitsú xi tibatéxumoo:

—An títs'in tsetse ngayjee ni xi tjin.

Ko b'a ta kitsú:

—T'et'ai ni xu'bi, at'aha kjuaxi én xu'bi ko ma n'e s'ejin.

⁶ As'ai b'a kitsúna:

—Ja kama. An xi ntu alfa ko ntu omega, an xi tjuun ko xi fekuu. Xi tíma xintáha an tsjaha nga k'úi ntánjuaha ntá tixa xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Tu tsjahá ra. ⁷ Xi ts'íin ngana, kui xi ts'íinkjáihi ngayjee ni xu'bi. An kama Ntjaha ko kui kama ntína. ⁸ Tunga máha xi tsankjún ko xi najmi s'ejihin, xi ts'ín ni xi najmi sasínna ko xi ts'ínk'ien aníma, xi chubá fantukohó xinkjín ko xi ts'ín tj'e, xi benkjún ntjia xi ts'índaha ntsja xuta ko ngayjee xi nchja én tsank'á, kui xi tjihin nga ngjuai ajin ntáchak'un xi nd'í ko sufri títikoho. Kui xi ngabaya xi ma johó.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua Jerusalen tsetse

⁹ As'ai j'aisena nku ntítsje xi síjñajihin ntítsje xi yatu, ntítsje xi incha y'a yatu tasa má nga tijncha kjuaníma yatu xi fekuu. Kui xi b'a kitsúna:

—Nibái. Kuakuchjhi nabixan xi kama chjuúhun Chutsanko.

¹⁰ As'ai j'aijína Espiritu ko ngjikona ntítsjee nku asunntu tjenki chánka xi 'yún nk'a. Yo tsakúna nanki Jerusalen, kui xi nanki jehe Ntjaná xi Ntjaná títs'ín nibájen ndjiojmi

ján. ¹¹ Nd'íhi kjuachánkahā Ntīaná tít's'ín kat'aihi nankiu xi nkú joyaha ndjiō tsjo k'un chjí, xi nkú joyaha nku ndjiō jaspe xi taba xi nkúhu nch'án taba. ¹² Tjítjindaihi nankiu nku xjó chánka kō nk'a xi te jo maha ankjuaha. Nkúnkú ankjuo tīnchasti nkúnkú ntítse kō tjíntut'áha ankjuo j'áihin ntjehe xuta Israel xi te jo maha. ¹³ Jan maha ankjuā xi yja má tju ts'íu kō jan yja má xi tjehe fintjai ts'íu kō jan yja nku ngatehe kō jan yja ngate xinkuu. ¹⁴ Te jo maha tuts'in xjóho nankiu. Nga nkúnkú tjíntut'á j'áihin já postru xi te johō Chutsanko.

¹⁵ Ntítse xi tīnchakona y'a nku yáchubā toonsine xi k'ua chubakoho nankiu, ankjuaha kō xjóho. ¹⁶ Nkuhú chubā y'a nankiu. Nga ndjuhu kō nga tayáha tū nkuhú chubā y'a. Yáchubaha ntítse ts'achubakoho nankiu. Jo mii kō jo unchan kilometru kama. Nga ndjuhu kō nga tayáha kō nga nk'aha tū nkuhú chubā. ¹⁷ As'ai tā ts'achubā xjóho. Cháte kō tj'ion metru kama. Chubā xi ts'ínchjén xuta, tā kui xi kits'ínchjén ntítse.

¹⁸ Ndjiō tsjo k'un jaspe kamandakoho xjóo kō toonsine xi tū xí ndahá kamandakoho nankiu. 'Nā xi nkúhu chutsín. ¹⁹ Ngayje tíkjá ndjiō tsjo k'un chjí tjíntut'á tsjohō tuts'in xjóho nankiu, jaspe xi tjuun, zafiro xi ma johō, agata xi ma jahan, esmeralda xi ma ñjuhu, ²⁰ onice xi ma uhun, cornalina xi ma juhun, crisolito xi ma yatuhu, berilo xi ma jihin, topacio xi ma ñjaha, crisoprasa xi ma tehe, jacinto xi ma te nkuhu, kō amatista xi ma te johō. ²¹ Ankjuā xi te joō, te jo perla tjihin. Nkuhú ndjiō tsjo k'un perla kamandakoho nga nkúnkú ankjuo. Kō toonsine xi nda kamandakoho niyáté k'akuhu nankiu. 'Nā xi nkúhu chutsín.

²² Najmi kikié ninku nankiu, at'aha Chutsanko kō Ntīaná, Ntīa xi tjihin nga'yún, kui xi ninkuhu nankiu. ²³ Najmi machjéhen nankiu tsa ts'íu ts'ín ndzjehen kō tsa sóo, at'aha nd'íhi kjuachánkahā Ntīaná tít's'ín ndzjehen kō Chutsanko xi nd'íhi nankiu. ²⁴ Xuta naxinantá xi tjin asuntee incha k'úéma má ndzjehen nankiu kō incha kj'uaíko yo kjuanchinaha já rei xi tjin asuntee. ²⁵ Najmi s'echja ankjuaha nankiu nga nistjün, kō najmi s'e nistjen. ²⁶ Yo n'ekjas'en kjuanchinaha kō ni tsjo k'un xi tjihin nanki xi tjin asuntee. ²⁷ Tunga ndahá nku ni xi si nginkun Ntīaná najmi kjuas'en yo, tā ndaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasihin Ntīaná, kō tā ndaha xi nchja én tsank'á. Tū nkuhú xuta xi tjíntut'á j'áihin xujuhun Chutsanko, yo má nga tjíntut'á j'áihin xuta xi k'úentu tík'uun, kui xi kama kjuas'en yo.

22

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua ntá xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta

¹ As'ai tsakúna ntítse nku ntáje xi tjihin ntánijua xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Kui xi tibat'ai xi nkúhu nch'án taba. Má b'entu Ntīaná kō Chutsanko nga batéxuma, yo títbitjuhu ntóo. ² Kamasehen niyáté k'akuhu nankiu kō xki andaihi ntáje tīncha yá tu xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Nk'ie nga nku nú te jo niyá bjaha tu. Xki sá bjaha tu. Xkaha yóo maha ts'ínnkihi xuta naxinantá xi tjin asuntee.

³ Najmi tā s'ehe ni xi najmi nda kinchjane Ntīaná. K'úéñajihin Ntīaná kō Chutsanko nankiu nga kuatéxumaha kō xuta xi ts'e incha ts'íintsjohō. ⁴ Incha kama kuase'a Ntīaná kō stjen s'et'a j'áihin. ⁵ Najmi tā s'ehe nistjen. Najmi tā kamachjéhen rá nd'íxi ts'ín ndzjehen xuta xi k'úentu yo kō tā ndaha ts'íu, at'aha Ntīaná ts'ín ndzjehen. Tū nkjéhé ni incha kuatéxuma xuta xu'bo.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nk'ie nga ja ma kj'uaíhi Jesu

⁶ As'ai b'a kitsúna ntítse:

—Kjuaxi én xu'bi kō ma n'e s'ejin. Ntīaná, Ntīa xi kits'ínkinchja já profeta, kui xi kuats'ín nibá ntítsehe, tū xi kuakúchjhi rá xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí.

⁷ —¡Kjúái xatía! ¡Á b'a nda tjihin ts'e xi tít's'ínntjusuhun én xi tjt'a xujun xu'bi, xujun xi tít'suya ni xi tjihin nga kama!

⁸ An Jua kint'e kō kieke ni xu'bi. Askahan nga ja kint'e kō kieke, tsásinkúnch'int'aha ntítsje xi tsakúna niu nga kits'intsoho. ⁹ Tungá b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tu n'ei. An xi ta ts'inxát'aha Ntíaná xi nkúhu ji kō xi nkúhu já nts'ei xi já profeta kō ngayjee xi tít's'íntjusun én xi tjt'a xujuin. Ntíaná xi n'etsjoihi.

¹⁰ Kō b'a ta kitsúna:

—Najmi tu ch'atjó 'mai én xi kits'ínkjas'ehin Jesucristo xi tjt'a xujuin. At'aha ja tábichú tiña nistjin nga kuitjusun niu. ¹¹ Xi ts'ín ni xi najmi nda, tu nkú kats'íhín ni najmi nda. Xi ch'onk'un, tu nkú kats'íhín ni ch'onk'uhun. Xi nda, tu nkú kats'íhín ni xi ndaha. Kō xi je, tu nkú katuma jehé.

¹² —Johon, kjúái xatía. Kjúáikoho chji xi tsjaha nga nkúnkú xuta xi nkú nga incha kits'ín. ¹³ An xi ntu alfa kō ntu omega. An nga tuts'ihín ni kō nga fekuhu. An xi tjuhun kō xi fekuhu.

¹⁴ ¡Á b'a nda tjíhin ts'e xuta xi tibanéhe najyuhun tu xi ts'ínkjáihín ra tuhu yá xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta kō tu xi kama kjuas'ehe ankuaha nankiu! ¹⁵ Natsin ján kuincha xuta xi ch'onk'uun, xi ts'ín tje, xi chuba fantukohó xinkjín, xi ts'ínk'ien animá, xi benkjún ntia xi ts'índaha ntsja xuta, kō ngayjee xi tsjoho kō nchja én tsank'á.

¹⁶ —An Jesu tít's'in nibá ntítsjena tu xi kuitsuyaha ra xuta ninku ni xu'bi. An nts'én xi nibáha ra kjamaha David, an xi ntjehe David, kō an niñu chánka xi ts'ín ndzjen nga ja tífi ma seen.

¹⁷ B'a tít'su Espiritu kō chjuúhun Chutsanko:

—¡Nibái!

Xi tíasínñjuhu b'a ta katsú:

—¡Nibái!

Xi tíma xintáha, kanibá. Xi mjehe, tu katakj'áhá ntánijua xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta.

B'i ts'ín fekuhu xujun xu'bi

¹⁸ An b'a tíxihín xuta xi tíasínñjuhu én xi tjt'a xujun xu'bi xi tít'suya ni xi tjíhin nga kama: Tsa tjín xi k'úesuhun én xi tjt'a ei, Ntíaná k'úesuhun xuta xi b'a ts'íiun kjuanima xi tjt'a xujuin. ¹⁹ Tsa tjín xi kjéxin én xi tjt'a xujuin xi tít'suya ni xi tjíhin nga kama, Ntíaná kjéxihín xuta xi b'a ts'íiun tu xi k'uaihi, tu xi tsjá yá xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta, kō ta kjéxihín ante xi k'uaihi xuta xu'bo nanki jehe Ntíaná xi tjt'a xujuin.

²⁰ Xi táb'éña chji ni xu'bi b'i tít'su:

—Johon, kjúái xatía.

¡B'a katuma! ¡Nibái, Nda Ntia Jesu!

²¹ Ngatentoq kas'enuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesu. B'a katuma.